

GIUSEPPE GARIBALDI in GOSPODAR NOČI

162374

I. POGLAVJE.

Nočna prikazen

— Hej, ali bi lahko tu prenočil?

V tem trenutku odpre mladenič vrata osamljene krčme in vstopi dvignjene glave, oblečen v mornariško obleko, a starost mu je kakšnih 25 let. Iz njegovega temnega in smelega lica sijeta dva ognjena očesa, iz katerih sije želja za pusto-lovščinami. Izpod kape potisnjene na tilnik, videli so se ko- drasti modri lasje, a krasni brki dajali so njegovemu moškemu licu nekaj nepremagljivega. — Dobro došli, gospod! — spre- govori napihnjen in gnusen krčmar prihajalcu. — Pod mojo streho ste vso to noč varni!

Giuseppe Garibaldi — tako se imenuje tujec — pristopi bližje, ogledajoč se po neprijazni in zakajeni sobici. V desnem kotu okoli mize bilo je nekaj zelo sumljivih ljudi, kateri so med seboj šepetali in mrko pogledovali tujca.

Garibaldi bi najrajše odšel iz neprijazne krčme, ali tega ni mogel storiti, ker je že nastala temna noč, a pot do rojstnega kraja bila je še daleč.

— Violetta, steklenico vina in nekaj jedi za gospoda! — zasliši se hrapav krčmarjev glas v stranski sobi.

Kmalu vstopi ljubka, mlada deklica, ki vljudno pozdravi in postavi naročeno vino in jed na mizo pred tujca. Pogled Garibaldijev poln začudenja je bil uprt na devojk, katere mehki in nežni izraz je kazal otroško nedolžnost. Ali bujna prsa in temno strastno oko, iz katerega sije žarek južne narave, izdajajo dozorelo devojk, razvito ženo. Kakor pravo nad- zemsko bitje iz drugega sveta, tako stoji krasna devojk z

divnim kodrastimi lasmi in plemenitim stasom v tem silno za-
rajenem prostoru.

Začuden gleda mladenič to nebeško bitje. — Pri Ma-
donni — vzklikne očaran, — pri mojem imenu, Ti si najlepša
cvet Italije, — najlepša roža, katero sem na svojem mnogo-
letnem potovanju videl. O, srečen oni, kateri bo odtrgal to
rožo.

Rdečica pokrije lice devojke po teh omamljivih besedah
in njene temne oči se srečajo z modrimi, ognjenimi očmi mla-
deniča. Naenkrat se napolni njeno lice z otožnostjo in so-
čutjem, a v očeh zablešči solza. — Kaj ti je, mila devojka? —
sepe ne Garibaldi, prime jo neopaženo za roko, katero strastno
stisne. Ali Violetta se hitro iztrga, ker oni možje v kotu se
pogledovali nanj.

— Hej, krčmar, peljite me v mojo sobo, — jaz sem utru-
jen od današnjega potovanja! — zakliče Garibaldi ko je po-
večerjal.

Dokler je Masaniello, krčmar, iskal svečo, pristopi Vio-
letta k tujcu. — Spite dobro, plemeniti gospod in sveta Bogo-
rodica naj Vas čuva celo noč — ona umolkne, ker se je krčmar
gorečo svečo približal mizi in reče s sonornim glasom:

— Ako izvolite gospod na počitek, tedaj mi sledite.

Kakor v snu je sledil Garibaldi krčmarju po škripajočih
stopnicah. Še enkrat se ozre za krasno devojko, ali je ni več
videl. Tedaj ga objame neki čudni strah, kaj značijo tajne be-
rede devojke? Ali niso kakor prošnja — kakor spomin zve-
tele?

— Tukaj gospod, počivajte dobro. — S temi besedami
odpre Masaniello vrata in povede tujca v tesno sobico. Nato se
vrata zopet zaprejo. Garibaldi ostane sam. Poln groze se ogle-
tuje tujec po tesnem in zanemarjenem prostoru in ni mogel
razumeti, kako so mu mogli takšen gnusen prostor dati za
prenočišče. Razen ostudne postelje in majavega stolca ni bilo
v tem prostoru ničesar, razen še prazne omare.

Garibaldi, utrujen od potovanja, zapre vrata, položi
podalo in samokres zraven sebe na stolec in spusti se na svojo
težno ležišče. Dolgo je tako premišljujoč sedel, ker ni mogel
pozabiti krasne devojke, katera se mu je v tej duplini kakor
angelj pojavila. Spomnil se je tudi neprijetnih grdih mož, ka-
teri so se s svojim divjim pogledom neprenehoma na njega
ozirali in kateri sigurno niso nič dobrega snovali. — A mrt-
voturno in laskavo vedenje krčmarja mu ni ugajalo. Morda so

mu nastavili past? Ali ni morda zašel v kakšen razbojniški log, da bo oropan in iz zasede ubit, — sedaj, ko je skoro na cilju svojega potovanja, ko ni več daleč od očetovega doma? Da, njegov oče — ah kako se veseli mladenič, na čas, kadar bo ljubljenega očeta po mnogoletni odsotnosti objel! Kako kaj izgleda, ljubljeni starec?

Naenkrat vidi Garibaldi željno pričakovanega pred seboj: na mehkem ležišču opazi iztegovati, bradat pojav, a na energičnih ali milih potezih lica jasno spozna svojega očeta.

Garibaldi preide z roko preko oči, da se prepriča ali sploh ali bdi. — Pri blaženi devici, jaz ne sanjam, jaz bdim! krikne. — Oče, moj oče, jaz Te vidim pred seboj, ali kaj je to? — Garibaldi se naježijo lasje, dihanje mu prestane, a od straha ga oblije znoj — njegove oči so široko odprte in neprestano gleda pred sebe. — on vidi, kako se njegovemu očetu oprezno približujejo dve prikazni, — ena je moški v črni kamižoli, divjega razbojniškega izgleda, a v vzdignjeni roki blešči mu bodalo — druga je žena v prostrani nočni obleki, s krasnim tilnikom na polnimi nedri.

Smrtni znoj oblije mladeniča, a on točno vidi prikazni. Sedaj vidi kako človek z onim vražjim licem vzdiga bodalo ter z njim navali na očeta; ponovno dvigne roko in drugi ubod prodre v prsa očeta, kateri je mirno spal. Nato se okrene morilec k lepi ženi, katera ga z rokami objame in strastno poljubi.

Mladenič skoči iz svoje postelje in vrže se na brezbožne morilce svojega očeta, da jih zadavi, — ali grozna prikazen te izginila.

Garibaldi se zruši na posteljo, udarjajoč se s pestjo po čelu.

— Je li to strašilo norost, — ali je grozna resnica, kar sem ravnokar videl? Morda imam strahoviti dar, da vidim nočne pošasti? — Grozen strah ga popade, ni se li njegovemu očetu dogodila kakšna nesreča, niso li morda ljubljenega očeta v snu napadli in ubili. — Sveti Bog, usmili se mojega očeta in varuj ga pred ubijalci — krikne Garibaldi, pomišljajoč na grozne prikazni ubijalca in njegove ljubice.

Polagoma se je umiril, a zaspati ni mogel; grozna slika je preveč razburjala njegove živce. Nemirno valjajoč se po postelji začuje počasne korake, kateri obstanejo pred njegovimi vrati. Takoj se spomni na nenavadne ljudi v gostilni. Pri-

hajajo li ti razbojniki, da ga napadejo iz zasede? In že čuje, kako nekdo potihoma trese vrata.

— Do vraga, jaz sem izgubljen; ali čakajte vi razbojniki, ne bo lahka borba z menoj! — Hitro pograbi samokres in se postavi pripravljen na vse pred vrata: gorje razbojnikom, kadar prekoračijo prag!

Naenkrat zasliši svoje ime.

— Plemeniti gospod, odprite, odprite hitro! — zove proseči ženski glas od zunaj. Ali ni bil to Violettin glas? Ali ni morda ta devojka z milim angelskim licem in nedolžnimi očmi v zvezi z razbojniki?

— Za Boga, gospod Garibaldi, odprite, ako Vam je Vaše življenje milo! — šepne iznova glas od zunaj. Ne, tako izdajalska, zahrbtna kača ne more da se v takšnem nebeškem bitju skriva! Garibaldi odklene vrata in pogleda v skrbno lice Violette.

— Sveti devici bodi zahvaljeno in reši Vas! Hitro, hitro, pridite, — ne dajte ni glasu od sebe, — drugače ste izgubljeni.

— Govori, moj angel rešitelj, kje sem?

— Mir, mir; — sledite mi, — sicer bo prekasno! — mu zašepeta trepetajoča devojka in prime za roko tujca.

— Torej sem prispel v razbojniški brlog, — hoteli so me iz zasede napasti in ubiti?

— Tako je, gospod! O blažena devica, Vi boste rešeni! O drugem niti besede več, — zapustite hišo, ostanite zdravi in — ne pozabite me!

V tem trenutku poskoči trepetajoča devojka; množični koraki se začujejo na stopnjicah.

— Vsemogočni, — že prihajajo, — vse je izgubljeno! — vzdihne.

V tem smrtnem strahu potegne prestrašena devojka tujca na kraj hodnika, kjer oba stopita v neko izdolbino. Tu sta mogla jasno slišati, kako je nekoliko oboroženih ljudi vdrlo v sobo, katero je, ničesar sluteči tujec malo prej zapustil.

— To ni mogoče, — preiščite celo hišo! — zakliče eden. — Samo nekoliko korakov oddaljena sta lahko vsako besedo razumela. V groznem strahu se je stisnila Violetta k tujcu, in takrat v skrajnem času nevarnosti, odpre najbližja vrata in sune Garibaldija notri, ter se na pol nezavestna in trepetajoča po celem telesu zruši k njemu.

Kakor okamenel stoji Garibaldi z bodalom v desnici v mali sobici, skozi katerega okno je sijala bledega mesečina.

V tem se začuje tresenje vrat; na smrt prestrašena sta se molče spogledovala. S silo hoče eden od ljudi da vdre skozi vrata, tako da se sliši njihovo pokanje.

— Kdo se me drzne v spanju vznemirjati? — zakliče Violetta preplašena.

— Odpri vrata! — krikne zapovedujoč glas. — Mi hočemo vedeti, ako se je begunec notri skril.

— Sram vas naj bo, vi podleži, vdreti ponoči v spalno sobo nedolžne devojke.

Te besede kakor da niso ostale brez vtiska na nesramnega napadača; z vražjo kletvijo obrne se od vrat in njegovi koraki se izgubijo v daljini.

— Hvala Jezusu in materi Božji, mislila sem že, da Vas ne bom mogla rešiti!

S toliko plemenitosjo navdan spusti se Garibaldi pred devojko na kolena. — Violetta, moj angel varuh, ki si tako lepa, kolikor usmiljena, o kako se Ti naj zahvalim, ker si mi življenje rešila? — Ganjen prime njene roke in poljublja jih strastno, dokler mu ona to ni nežno ubranila. — O, gospod, — prišepne mu — nedelajte mi ločitve še težje! Vi ne veste, kaj na tem ostudnem kraju moram trpeti!

Ganjen gleda Garibaldi v divno lice Violette, katero je pri sjaju mesečine izgledalo kakor preobraženo, in iz njenih oči so kapale solze. — Siromašno dete, kako prideš Ti v to strašno hišo in kako do takšnega nečloveškega očeta?

— Masaniello, krčmar, ni moj oče, — reče žalostno devojka.

— Ni Tvoj oče? — se ponovno začudi Garibaldi. — Ali na kakšen način si ti prišla v ta razbojniški brlog?

— Jaz ne vem! — odvrne v joku devojka.

— Nesrečna devojka! A v tem razbojniškem brlogu je ostalo Tvoje srce čisto, med temi zverinami si Ti svojo nedolžnost ohranila! Ali povej mi, kdo so Tvoji roditelji?

— O, ne vprašajte me za nje, jaz jih sama nisem nikdar poznala. Nikdar, odkar živim, nisem poznala slasti materinske ljubezni, nikdar nisem pogledala v milo očetovsko oko!

Hipoma razširi Garibaldi roke, da nesrečno devojko privije na svoja prsa; ali trepetajoča po celem telesu se umakne Violetta nazaj.

— Ne, pri nebesih, — zakliče navdušeno mladenič, — jaz Te več ne pustim! Ko sem Tebe, sladka devojka, s Tvojim milim angelskim licem in nebeškimi očmi pred seboj videl.

občutil sem vso moč ljubezni in glas srca mi pravi. — Ti, si moja in nobena druga!

Z upognjeno glavico, razburjena, držeč roko na srcu, stala je Violetta in poslušala laskajoče, zapeljive besede, katere so v njenem usešu zvenele kakor glazba. — Sveta Bogorodnica, daj mi moči, da zmagam!

— Violetta, ljubljena devojka, moreš li me resnično ljubiti? ...

Tedaj se devojka ni mogla več zadrževati, s strastno nežnostjo se vrže mladeniču na prsi.

— Moja moraš biti za celo življenje, — zakliče Garibaldi navdušeno.

— Tvoja na vekomaj, — šepne Violetta. — Nobena sila tega sveta ne bo naju ločila, — v Tvojem objemu čutim razna zemlji!

Presrečna zaljubljenca držala sta se v objemu; od časa do časa se milo pogledala ter iznova se strastno objela.

— Dani se, — hiti dragi, da te nova nevarnost ne dohiti!

— Pojdi z menoj, — prosi Garibaldi še vedno prisrčno.

— Za Boga ne, to bi še sumnjo vzbudilo!

— Tedaj pridem po Tebe neki dan, mila moja, da Te za vedno osvobodim iz tega razbojniškega brloga. Tedaj hočem stopiti s Teboj pred oltar, ter boš moja mila ženica! Ostan z Bogom!

Ko se poslovljata in srčno poljubljata, iztrga se mladenič s silo iz objema devojke.

Brez zapreke pride ven in skoro mu izgine iz vidika hiša, katera skriva v sebi toliko zla, ali tudi vso njegovo srečo.

2. POGLAVJE.

V grobnici

S hitrimi koraki je prehodil mladenič krasen nasad lepe vile v bližini Rima.

— Sedaj sem vendar po mnogoletnem potovanju prispekal na očetovo lastnino. Samo še nekoliko ur, pa bom Tebe, dragi oče, objel!

Ravno je hotel Garibaldi stopiti iz enega prehoda, kar nenkrat pred njim stoji črno oblečena žena.

— Sveta Marija! — zakriči mladenič prestrašen, upi-

rajoč svoje oči v ženo, kakor da vidi kakšno pošast. A gospa ostrmevši je z oholim pogledom ogledaovala mladeniča. Bila je krasnega stasa; njene poteze so bile pravilne, fini nosek, mala polna usteca, krasen vrat, vse je bilo kakor iz mramorja izklesano.

— Kako se drznete stopiti v moj park? — vpraša ga hladno, pri tem so njene sicer krasne poteze dobile grozen izraz. Garibaldi je čutil kako ga stresa mráz po celem telesu. — ravno tako je izgledala žena, katera se mu je prikazala v oni noči, ko je imel one strašne sanje.

— Odstranite se, podlež, ali pa Vas dam po svojih slugah vreči ven.

Te hladne razžaljeive besede so dovedle Garibaldija k zavesti.

— Iz Vaše posesti? — zakliče s porogljivim smehom. — Mislim, da je ta park in palača last mojega očeta, prejšnjega kapetana Andrea Garibaldi!

Kakor da jo je kača vjela se umakne lepa žena, a njeno krasno telo vztrepeta. — Kaj, Vi ste njegov sin — Giuseppe? — resnica. — Nemogoče!

— Popolnoma prav, Giuseppe Garibaldi stoji pred Vami. Ali kdo ste Vi?

— Jaz — sem — žena Andrea Garibaldi — spregovori z drhtečim ustnicami. Giuseppe se prestrašen umakne.

— O nesrečnež! Kako je mogel mojo dobro staro mater pozabiti in se od te kače dati vloviti v mrežo?

— Giuseppe, — Vi ste torej moj sin, — jaz Vas pozdravljam! — Krasna žena proži pri tem mladeniču svojo roko.

— Pustite me! — krikne ta besno. — Z Vami nimam nobenega posla, jaz hočem k svojemu očetu — kje je on?

Pričakujoč je motril Garibaldi lepo ženo, katera je z največjo hladnostjo svojo roko umaknila. — Odgovarjajte! Ali je moj oče doma? — zakriči Giuseppe v svoji razburjenosti.

— Vašega očeta, mojega milega soproga — ni več!

— Kaj, moj oče mrtev? — izreče Giuseppe s strahom. O Bog, mili moj oče, h kateremu me je vlekla velika želja. — Ti da si mi naenkrat ugrabljen?

Premagan od velike boli zruši se nesrečnik pri tej žalostni vesti kakor od kapi zadet na zemljo. Solze se vlijejo nesrečnežu po temnem obrazu. On občuti naenkrat veliko izgubo — on je postal osamljen na svetu.

— Pomirite se, moj sin in pridite v hišo. Vi ste trudni in potrebni počitka.

Giuseppe vzdigne glavo in pogleda v bliščeče, nemirne oči tega mramornatega lica. V tem očesu ni bilo solze sočutja. Strah ga popade pred svojo mačeho.

— Pustite me samega! — krikne še vedno razburjen od globoke žalosti, a nato se vzdigne in pohiti v hišo.

Ko je prišel v hišo, teče v malo sobico, v kateri je še kot dete prebival in tu se preda svoji boli. Vsa okrepčila, ki so mu jih prinašali sluge, je zavračal. Hotel je biti sam v svoji žalosti in groznih mislih.

Medtem je nastala noč. Paolo, star verni sluga vstopi, da mlademu gospodu pripravi posteljo. — O, grozna nesreča, katera nas je zadela! — vzdihuje starček, prevzet od velike boli mladega gospoda.

Giuseppe se vzdigne in čvrsto pogleda slugi v obraz. — Pripoveduj mi vse, kar veš o smrti mojega očeta, — mu reče.

— O milostivi gospod, jaz samo vem, da je Vaš plemeniti oče celi dan bil zdrav in vesel. Naenkrat o polnoči prileti gospa iz skupne spalnice in kriči, da je njenega soproga zadela kap. A ko smo trepetaje od strahu stopili v sobo, ležal je naš dobri gospodar mrtev in blede na preprogi.

— A kdaj se je to zgodilo, — kdaj? — vpraša Giuseppe prevzet od žalosti s hripavim glasom.

— Pred štirimi dnevi, točno o polnoči, se je izvršil ta grozni dogodek.

— Ha, moj predvid! Ona strašna slika v razbojniški hiši! — zakliče Garibaldi. — Ni torej bila peklena domišlija, nego strašna resnica! Moj je oče — umorjen, iz zasede ubit!

S strahom je gledal starček svojega mladega gospoda. — Gospod, Vi niste pri zdravi pameti! Bol Vam je zmešala razum.

— Priznaj, Paolo, — zaustavi Garibaldi prestrašenega starca in ga zgrabi za prsa — takoj priznaj, da je moj oče umorjen! Ali nisi videl, da teče kri iz njegovih prs?

— Kri? — Ne, tega nisem videl. — O milostivi gospod, Vi blebetate!

— Nesramni licemerec! Ako Ti je Tvoje življenje milo, priznaj grozno dejanje. Ali nisi videl ubodljaje od bodala v prsih?

V svoji skrajni razburjenosti prime Garibaldi starca za grlo tako, da ga skoro uduši.

— Jezuš, Marija in Jožef! — zamomlja on, — gospod, Vi ste resno znoreli! Pri materinem spominu, nikdo v dvoru ne bi bil sposoben, da kaj takega stori!

— Priznaj, lažnjivec, ta vražja žena, katera se imenuje moja mati, — ona je morilca najela! On je mojega očeta napadel v spanju in z morilnim orožjem mu prebodel prsa!

— O sveta devica, Vi delate gospe krivico!

Garibaldi se nasmeje z grohotom in pusti starca. — Takoj hočem da se prepričam, — krikne glasno, — da li je grozna slika, ki se mi je prikazala točno oni čas, ko je moj oče preminul, resnična. Preskrbi bakljo, ter me spremljaj v rodbinsko grobnico v parku!

— Odrešenik naj me tega varuje! — krikne starec. — Sedaj o polnoči iti v grobnico!

— Strahopetnež, ne seže Tvoja zvestoba preko groba?

— Vi mi delate krivico, gospod, jaz se bojim samo greha bojim se vznemirjati miru mrtvecev in pri tem še Vašega očeta. Poslušajte kako zunaj besni vihar, strašna nevihta je nastala, — grmenje bobni, blisk blišči, sama narava je razdražena nad Vašim groznim, grešnim namenom!

— Podlež, ali si kdaj slišal, da Giuseppe Garibaldi pozna strah. Svojega očeta moram videti, četudi bi se moral z vsemi hudiči boriti za njegovo dušo, — jaz od svojega namena ne odstopim! — A sedaj hitro bakljo. — Pri tem rine starca k vratom, kateri je jecjal in se od strahu križal.

Čez nekoliko minut nato stopi Paolo z gorečo bakljo pred svojega pogumnega gospodarja.

Od strašnega viharja pretresena stara debla v parku so škripala kakor zakleti duhovi. Bolj mrtev nego živ je sledil Paolo, med bliskom in grmenjem svojemu gospodarju.

— Gospod Giuseppe, — pri vseh svetnikih, — vrniva se, gotovo bo nesreča! — prosi trepetajoče starec.

— Na cilju smo! — zakliče po kratkem času Garibaldi, ne ozirajoč se na tarnanje in moledovanje sluge.

Z izvanredno močjo strese železna vrata, katera so vodila v grobnico. Ta se, škripajoč pod pritiskom, odprejo.

— Mati Božja, reši nas! — jeclja Paolo, od strahu in groze mu pade baklja iz rok in on se ponovno prekriža.

— Strašljivi, praznovorni blaznik, poberi se nazaj v hišo in skrij se v svojo posteljo.

Kakor da je na smrt preplašeni starec na te besede čakal, obrne se in zmanjka ga v parku.

Previdno je stopal Giuseppe po stopnicah v grobnico. Grobna tišina, prekinjena samo od bobnenja in grmenja, ga je obkroževala. — Oče, jaz prihajam, — zakliče tako glasno, da je od vlažnih zidov nenavadno odmevalo.

Gnusni vlažni vonj in podzemski zrak sta napravila samo slabo dihanje.

Naenkrat zastane njegova noga, — za las in on bi bil padel preko neke več stoletij stare rakve svojih pradedov.

Sedaj opazi s svežim cvetjem okrašeno krsto.

Premagan od bolečine zgrudi se mladenič pred hrastovo rakev na kolena in pritiska svoje čelo na trdi les. Od časa do časa je segalo bobnenje nevihte v sicer mirno grobnico. povzročujoč grozen odmev.

— Oprosti oče, da vznemirjam Tvoj mir, ali ne morem drugače, jaz se hočem na svoje oči prepričati.

Giuseppe poskuša vzdigniti pokrov od rakve, ali ta je čvrsto pribit. Tedaj se začuje čuden krik. Čeprav je bil Garibaldi hraber in nebojazljiv, vendar poskoči preplašen. Kaj je to bilo? On je točno slišal, kako se je nekaj v grobnici gibalo. Iznova se začuje nenavaden glas. — Ti strahopetneži! — očita Garibaldi sam sebi, to je bil čuk, ki je tu pri mrtvih iskal zavetja pred nevihto.

Nato poklekne Garibaldi zopet zraven rakve, potegne bodalo in ga rine v rakev, da jo odpre. Po malem odporu odskoči pokrov.

Previdno ga potegne na stran in opazi lice svojega očeta. — Oče, mili moj oče! — zamrmra mladenič, a pri tem so se mu roke same nehote sklenile k molitvi in oko mu orosijo solze.

Tu leži njegovo drago truplo. V strašni obupnosti se vrže Giuseppe na mrtveca, objame ga poljubljač mu čelo, usta in lice; pri rdeči svetlobi baklje se je videlo, kakor da blede črte lica oživljajo. Ali mrtvilo, katero je objemalo telo, se je zdelo, kakor da je še v njem zmanjkalo življenja.

— Oprosti ljubljeni oče! — šepeta Giuseppe, dokler so mu roke odpenjale črni baržunasti telovnik mrtveca.

Trepetajoča roka se dotakne sedaj prs mrtveca in preide zraven srca, kar naenkrat odjekne v grobni tišini grozen vzklík, vzklík pobesnelosti in obupanosti: — dve grdi, odprti rani otipa nesrečni sin.

Ihteč in žalujoč se zgrudi Garibaldi zraven rakve. Grozna slika pri Napulju — nočna prikazen — ni me prevarila!

— O zverine, — laskava žena in njen ljubljeneec, katera sta Te iz zasede ubila, da se lahko svoji ljubezni nemoteno udajata. Ha, kako se jima hočem maščevati, kako ju hočem mučiti! — In vzdigne svojo bodalo v zrak kot znak zakletve.

— Moj oče, ljubljeni, mili oče, da sem te moral ravno sedaj izgubiti, ko je Tvoj sin postal spreten mornar in ko bi se ga Ti veselil! Spavaj sladko, Ti plemeniti človek, sedaj me kliče maščevanje! Tukaj na tem svetem kraju, pri Tvojem mrtvem telesu se zaklinjam, da ne bom miroval, dokler se to bodalo ne okopa v krvi Tvojih morilcev!

Zdelo se mu je, kakor da se je oče, potrjujoč mu, zadovoljno nasmejal. — Še en strasten poljub pritisne Giuseppe na hladno čelo, nato položi polagoma pokrov na rakev, vgasne bakljo in zapusti kraj smrti. Zunaj se je narava pomirila; mirno so sijale zvezde na modrem nebu; milo je prepeval slavček svojo pesem, — ali Garibaldi ni ničesar ne slišal, ne videl kaj se godi na tem svetu; zamišljajoč osveto je korakal proti dvoru.

3. POGLAVJE.

Maščevanje

Na mehkem divanu razkošno urejenega stanovanja leži divna žena. Črni dolgi lasje so spuščeni po belem vratu. Prozorna nočna obleka ji samo nalahko pokriva bujno telo. Kakor kraljica lepote leži gospa Garibaldi iztegnjena na mehkih blazinah.

Previdno se odprejo vrata sobe in notri vstopi postaven človek v baržunasti obleki in temnih nogavicah. Ob strani mu visi bodalo, katerega ročaj je okrašen z mrtvaško glavo, a v očesnih izdolbinah se bliščita dva velika draga kamna.

— Kaj si tako čudna, draga moja, — reče — kaj more Tvojo dušo še prevzemati, ko sem Te od Tvojega ljubosumnega soproga osvobodil?

— O Karlo, — zakliče žena strastno, — ona žrtev je bila zastonj žrtvovana, — jaz nisem bogata dedinja mojega soproga! Siromašna kakor beračica bom morala nekoč zapustiti ta dvor, a to vse po Tvoji krivdi!

— Govori razločneje, draga moja, ali je morda naš načrt odkrit?

— Ne, Karlo, nekdo drugi se je vmešal med naju.

— Povej, kdo je ta drznež, pri mojem imenu, moje bodalo ga bo zadelo! Smrt onemu, kateri se drzne meni, knezu Kolonni, vodji Kamori, pred katerim trepeče vsa Italija, delati ovire!

— Prepozno! Giuseppe Garibaldi je že danes prišel.

Kakor divja zver skoči na svojega sovražnika ...

— Grom in strela, to ne more biti! Pred štirimi dnevi je bil ta nevaren mladenič zva bljen v bližini Napulja v krčmo Masaniella in tam napaden. Še nikdar ni nihče, katerega sem zapisal smrti, živ zapustil to strašno hišo!

Vendar, vendar, moj Karlo, — Tvoji ljudje so ga pustili da pobegne, ker je danes zvečer semkaj prispel zdrav in spi sedaj z menoj pod isto streho.

— Grom in strela, to niso čisti računi; morda je tujec, kateri se na premeten način izdaja za Giuseppa!

— Ne, moj ljubljani, jaz sem popolnoma prepričana, da je on moj pastorek! Sličnost z mojim soprogom je nedvomljiva! On je že zvedel za smrt svojega očeta in je bil neutešljiv. Ali najstrašnejše je, — zdi se mi kakor da ima neko slutnjo o našem činu — gledal me je z nezaupljivostjo, — jaz se ga bojim Karlo, in ne bom imela več mirnega trenutka!

— Tedaj naj bodalo zadene vročerkrvneža, — še to noč! — reče knez Kolonna.

— O moj Karlo, kako Te bom ljubila, kako Ti bom hvaležna, ako me osvobodiš tega nesrečnega človeka! Zahtevaj od mene kar hočeš — četudi tajnost otoka Maddalena, katero je moj soprog do svoje smrti čuval — naj bo Tvoja, čim izgine Giuseppo!

— On ne bo dočakal jutra, — Ti me moraš takoj odpeljati v njegovo sobo, a drugo je moja stvar! — reče knez, a njegove oči se zaiskrijo in roka seže po bodalu ob strani. — Ali Ti si mi hotela dati zabojček, v katerem je shranjena tajnost otoka Maddalena!

— Tvoj bo, čim izgine Giuseppi in jaz postanem Tvoja žena.

— Ne, daj mi ga takoj, jaz ne morem svoje radovednosti več brzdati! Tvoj pastorek mora umreti še to uro, a prej nego mesec tretjič zaide, boš že moja žena. Tedaj se hočem Tebi na drago odpovedati razbojniškemu poslu, ker drugače bi se znalo zgoditi, da bi me videla nekega dne viseti na vešalih!

— Tukaj v tej omari leži zabojček, vzami ga, — jaz zaupam Tvojim besedam!

Kakor jastreb vrže se Kolonna na omaro, katero hitro preišče; naenkrat najde zabojček. Ogleduje ga z veselimi očmi, vedoč, da je v njem skrita tajnost, katera mu bo doprinesla ogromno množino blaga.

Iz hvaležnosti objame krasno ženo in pritisne vroči poljub na njena usta. Iznenaden prestane in obrne se proti vratom na katera je močno trkalo.

— Moj Sarlo, — kaj je to? Nekdo nas je iznenadil, — hoče s silo vdreti v sobo! — šepeče po celem telesu trepetajoča lepa žena.

Tedaj se pod gromovitim udarcem zrušijo razbita vrata v sobo; čvrsta moška postava, z vzdignjenimi rokami kakor duh je stala med vrati.

— Sveta Bogorodnica, — nočna prikazen — zopet — grozna slika! — zakriči nočni napadač z groznim, obupanim glasom. Kakor okamenel stoji na pragu. Z grozo gleda na to dvojico, na katerih obrazih se je tudi opažalo smrtno prese- nečenje.

— Ha, bežite od mene, peklenške domišljije! — zakliče Garibaldi.

Hladen znoj ga oblije, kri mu navali v glavo, izbulji oči in ogleduje nekaj časa črnega neprijaznega človeka, kakor tudi lepo ženo.

— Odstranite se od mene grozne slike, katere ste me še strašile v onem razbojniškem brlogu! Ali ni to isti človek z razbojniškim licem, kateri je z bodalom napadel njegovega očeta, ko je ta spal? Ali ni to ona peklenška žena z belo haljo, katero je ubijalec po izvršenem dejanju presrčno objel? Isto pohištvo, ista preproga! Gorje mu, jaz sem morilcu na sledi. O sveta Bogorodnica, osvobodi in reši me iz krempljev te pošasti!

Ne vzdiguje li se lepa objestna žena, ali ne beži v kot? Nepričakovano skoči Garibaldi, do sedaj stoječ kakor okamenel, kakor tiger, en skok in on drži v rokah toplo, mehko telo. — Glej vraga, ni to pošast, — ne, strašna je to resnica, — Ti si — nezvesta žena, morilka svojega soproga! — V krčevito stisnjeni desnici maščevalca se zasveti bodalo.

— Umri, prokleta nečistnica, morilka mojega očeta. S svojo krvjo operi svoje grozno dejanje!

Sredi srca zadeta se zruši lepo telo v istem trenutku, padajoč na preprogo. — Karlo, Karlo, — jaz umiram! — ihti žena, misli na Violetto, — Vi-o-let-to...

Pri tem imenu vztrepeta maščevalec svojega očeta. — Oster žvižg dospe do njegovih ušes, — obračajoč opazi človeka v črni obleki, kako hoče na njega z bodalom navaliti. Urnim korakom skoči mladenič na stran. On je brez orožja, ker je njegovo bodalo zabodeno v nedrih izdajalske žene.

— Fant, to mi boš drago plačal, — proč s Teboj! — zakriči knez.

Še enkrat je v nevarnosti goloroki Garibaldi, kako se umakniti morilnemu bodalu, ali knez v svoji žeji za maščevalnostjo ne pusti mladeniča z vida, še en ponovni in čvrsti

udarec in Garibaldi je zadet v ramo. V silni besnosti pozabi mladenič na opasnost, v kateri se nahaja. — Kakor divja zver skoči na svojega sovražnika in mu pograbi roke, da ni mogel uporabiti svoje bodalo. — Nebeški oče, pomagaj mi, da se tudi nad tem prokletnikom maščujem.

Z nadnaravno močjo obseže Garibaldi telo svojega sovražnika, ter ga poizkuša vreči na tla.

Grozna borba, borba na življenje in smrt nastane med nasprotnikoma, katera sta do blaznosti razsrjena in enaka v moči.

— Umri, nesrečnež, — morilec mojega očeta! — krikne Garibaldi.

— Proč s Teboj, neumni fantič! — pravi Kolonna, zastonj se mučiš, da prebodeš svojega nasprotnika.

Že je čutil Garibaldi, da je vsled rane izgubil moč. — Oče, oče, pomagaj mi! — vpije v blaznem strahu. Z novo silno močjo pograbi svojega nevarnega nasprotnika; nastane strašno ropotanje, — oba moža se zrušita na tla preko telesa mrtve žene.

Z eno roko stisne Garibaldi grlo svojega nasprotnika, a z drugo seže po bodalu, da ga odvzame svojemu sovražniku.

Že je vzdignil bodalo, da ga zarine v prsa brezbožnika, ko začuje za seboj korake, — in trije oboroženi ljudje, podobni lopovom, navalijo na njega. — Bili so člani Kamore, katere je kapetan za svojo vanost skril na periferiji, pa so prišli na njegov žvižg, da bi pomagali svojemu vodji.

Z bodalom, katerega je na tleh ležečemu kapetanu iztrgal, se postavi Garibaldi pred opasne oborožene lopove. Od borbe in rane je zelo oslabil, večine ni zmogel — uvidi, da je beg edina njegova rešitev.

— Prostor, — ali pa ste vsi mrtvi! — zagrmí gromki Garibaldijev glas skozi tišino. Močan smeh je bil odgovor, a lopovi so potegnili svoja bodala.

Z enim samim skokom skoči Garibaldi do lopova, ki je varoval vrata, — udarec in lopov se zruši po kameniti stopnjici, — a za njim Giuseppe. Preskočivši truplo razbojnika, ki si je pri padcu zlomil vrat, je prišel na prosto.

Za petami pa sta mu bila ostala lopova, ki sta hotela osvetiti svojega tovariša.

Nastane grozen lov. Kljub temu, da je bil Garibaldi ufrujen, je bežal kakor brez uma v noč, a lopova sta mu sledila kakor gladni psi.

V tem se začuje žvižg — krogla zašumi tik Garibaldi-jeve glave. Srdit se obrne preganjani in udari razbojnika, ki je streljal na njega tako močno po glavi, da se je ta takoj zvrnil na zemljo.

Ali glej drugega lopova! Lov se zopet nadaljuje. Nena- doma se Garibaldi ustavi — bil je pri reki Tiberi. Pomisli, ali ne bi skočil v vodo in se rešil na drugi breg, — a je bilo že prepozno! Preganjalec ga je dosegel in skočil k njemu.

Garibaldi pograbi bodalo z mrtvaško glavo in ga zarine v razbojnikova prsa, a on se z glasnim krikom zruši ob obali reke.

Do smrti zmučen se sesede Garibaldi kraj mrtveca in začne premišljevati o dogodkih zadnjih ur, o strahotah svojih činov. Mesto, da bi svojo mačeho in njenega ljubimca izročil sodnji, se je sam grozno osvetil. Samo vsled nočne prikazni in odkritih ran na prsih svojega očeta, je krivil svojo mačeho. Ali je mogel opravičiti svoje dejanje pred sodnijo? Ali bi ne bil sam zaprt in obtožen radi umora?

— Ha, kakšna misel, — vzklikne Garibaldi, — ta lopov zraven mene je mlad, ima isti stas kakor jaz, pa tudi najina lica se mnogo ne razlikujejo.

Ne da bi mnogo premišljeval, sleče truplo in z odurnostjo obleče lopovo obleko. Za tem pa obleče v svojo obleko mrtveca. Vse spise, ki so se glasili na njegovo ime, je pustil v svoji obleki. Potem zgrabi s čvrstimi rokami mrtvo telo in ga vrže v valove Tibere.

— Trohnoba in ribe bodo mrtveca kmalu pokvarile tako da ne bo nihče sumil prevaro. Čez nekoliko dni, morda že jutri, bodo potegnili iz reke Giuseppa Garibaldija — jaz pa bom po storjeni osveti, kakor čisto drug človek začel novo življenje.

4. POGLAVJE.

Sestanek

— Pustite me s svojim vsiljevanjem enkrat za vselej v miru! — vzklikne srdito Violetta ter se s silo iztrga iz naročaja...

— Vraga, dekle, ne upiraj se! Ti boš kljub temu moja ljubica!

S pogledom polnim mržnje premeri srdita deklica nesramnega vsiljeveža in pogleda za Masaniellom. Ali ta je zapustil sobo in pustil Violetto samo z nesramnežem.

To priliko je hotel edin gost uporabiti — skoči s svojega stola in preje, nego se je Violetta mogla umakniti, jo objame, hoteč jo poljubiti na usta. Z groznim krikom, ga udari v obraz.

— Da se me niste dotaknili, sovražim vas, deklico brez zaščite tako napasti! — S temi besedami se izvije iz njegovega objema in pobegne proti vratom sosedne sobe.

— Zavratna deklica, ne brani se toliko, ali pa bom izdal Masaniellu, da si imela to noč v svoji sobi skritega tujca, kateremu si pomagala pri begu.

Preplašena zadrhti deklica. — Molčite! — mu zakliče srdito.

— Maledetto, jaz sem tujca zjutraj, ko se je svitalo, videl, kako je pobegnil, četudi smo vsak najmanjši kot preiskali, le v tvojo sobo nismo navalili ter si ga samo ti obranila pred našim bodalom.

Pobledivši obstoji drgetajoč Violetta. Strašno, njena tajnost je bila izdana! Mož opazi njeno nepriliko.

— Pridi Violetta, bodi moja zaročenka, ja...

— Pri blaženi devici, — ne, nikdar! — vzklikne deklica. — Jaz zaročenka lopova, nesramnega razbojnika, člana sramotne Kamore, — pfuj!

— Prokleta ženščina! Garibaldija torej ljubiš! — Ali pri mojem imenu Bilberto, ti ne boš mladeniča nikdar več videla, ker je nesrečnik obsojen od Kamore. Ako nam je pobegnil iz brloga, v Rimu ne bo mogel uteči pred našimi bodali. Kapetan je razpisal za njegovo glavo deset tisoč lir.

— Sveta Mati Božja, moj ubogi Giuseppe, ti si izgubljen! — zašepeta Violetta, ki ni mogla več zadrževati solz. Stopila je v bližnjo sobo, kjer je vsled muke in straha padla na kolena.

Nenadoma preleti njeno obličje neka odločnost. — Jaz hočem k njemu v Rim, jaz ga hočem opozoriti! — je mrmrala. S hitrim korakom steče v svojo sobico, kjer je poizkala svoje stvari in jih povezala v robec. Tiho se izplazi iz hiše ter gre proti Rimu. Strah za milega, pospeši njene korake.

— Sveta Bogorodnica, čuvaj in brani ga in daj, da ga še zdrava in živa vidim! — je molila.

Tretji dan za tem je korakala mlada deklica ob reki Tiberi. Pri prelazu je povpraševala za vilo Garibaldi.

Pol ure odaljena od krasnega dvorca opazi deklica, — v kateri spoznamo Violetto — na obali reke gručo ljudi. Radovedna nameri korake proti mestu, kjer je stalo mnogo ljudi.

— Maledetto, ubijalec je imel sigurno roko, — reče stražar, — srce je prebodeno skozi sredino, siromak!

— O moj dobri milostivi gospod, — se začuje stokajoči glas starega služabnika, v katerem spoznamo Pavla. — Ah, jaz sem takoj rekel, da se bo zgodila grozna nesreča. Ali da bo moj mlad gospod že čez nekoliko ur po svojem povratku padel pod roko ubojice, — tako grozne slutaje nisem mogel imeti.

Tedaj se prerine skozi gručo Violetta. Tudi ona hoče videti, kdo je poginil na tako strašen način.

Čim zagleda mrtvo telo, jo strese za hip, s studom gledajoč od rib izkaženo in nabreklo lice, potem pogleda na obleko, morski plašč, bel ovratnik in vratni robec, — in grozen krik prodre tišino.

— Giuseppe, moj Giuseppe! — zavpije in onesveščena se zruši, kakor zadeta od mrtvouda, kraj mrtveca.

Začudeno so gledali okoli stoječi ljudje krasno deklico, ki se je kmalu prebudila iz omedlevice in se žalostna vrgla na mrtveca.

— Giuseppe, ljubljeni, takšnega te torej moram videti! O zakaj ti nisem sledila? O, ti nesrečneži, ki niso prizanesli niti tvoji nedolžni krvi!

Žalosten je bil pogled na razdvojeno nesrečnico, kako vali na sebe vso krivdo. Ruvala si je lase, tolkla se po čelu, neprestano med ihtenjem klicajoč ime ljubljenega.

— O, moj Giuseppe, če si ti mrtév, potem tudi jaz ne maram dalje živeti, — hočem ti slediti, da te zgoraj zopet vidim.

Objemajoč in ljubimkajoč mrtveca, iznenada poskoči in teče proti obali reke, da se vrže v Tiberó, — ko začuti močne roke redarjev, ki so jo s silo ubranili smrtonosni skok v reko.

— Pustite, da umrem tudi jaz, ko pa je tudi moj dragi mrtév, — je prosila.

Pa redarji so jo s silo odvrnili od njene nakane.

Njen pogled pade zopet na truplo. — Ha, neumna nakana! — vzklikne. — Najprej hočem maščevati dragega, potem

lahko umrem tudi sama! Gorje vam ubijalci, zakaj, poznam vas!...

Stražarji so napeto prisluhnili: — Kaj, ali ti poznaš ubijalce?

Strah popade sicer hrabre redarje pri besedi Kamora, te zloglasne tajne zveze, pred katero je vlada, kralj, — vsa Italija trepetala.

— Na tej rani, ki je od trioglatega bodala kamorista, poznam ubijalce. Bila sem tudi priča, ko je bil Giuseppe Garibaldi po noči v hiši mojega očima od članov tajno napaden.

Zbrani svet se začudi. — Kaj, devojka, tudi skrivališča te opasne družine nam moreš povedati?

— Bog mi je priča, morem — poznam mesto. V podzemnem prostoru Masaniellove krčme, ne daleč od Napulja, imajo sestanke ti opasni lopovi, katerim pripadajo tudi visokega plemstva.

— Deklica, ali je to resnica? — so začudeno vpraševali redarji.

— Resnica je! Tudi jaz sem nehote pripadala doslej tej zvezi. Pojdite, možje, voditi vas hočem, čez tri dni bodo imeli zopet tajno sejo, tedaj lahko vlovite vse, zakaj kri mojega dragega hočem maščevati.

5. POGLAVJE.

Pod krinko

Pred smrtjo na tako čudni način rešenemu Garibaldiju pride nenadoma na misel: hoče k Violetti, da jo reši iz rok razbojnikov in potem pobegne iz Italije. Ni se več počutil varnega na svoji rodni grudi, kjer ga bodo radi umora njegove mačehe in njegovih preganjalcev iskali.

— Oče, ti si maščevan! — je govoril sam pri sebi. Povzročiteljica strašnega dejanja je padla pod mojo roko. Škoda, da nisem porinil bodala tudi njenemu ljubavniku v srce. No, le počakaj, tudi ti se ne boš izmaknil mojemu maščevanju.

Že drugi dan je korakal Garibaldi proti Napulju. Ni mogel dočakati trenutka, ko bo Violetto, krasno in nedolžno deklico, katera se mu je v oni duplini kakor nekako nadzemno bitje pojavila, pritisnil na svoje burno srce.

— Sveta Bogorodnica, kako je mogoče, da je to bitje

zraven tolikih pokvarjencev ostalo čisto! Kakšna tajnost je ležala nad rojstvom tega plemenitega bitja, katerega ime je izustila moja mačeha v smrtni uri!

Mračilo se je že, ko je Garibaldi tretji dan svojega potovanja prispel pred krčmo, v kateri je bila pripravljena proti njemu zanjka. Oprezno se je naslonil na drevo zraven krčme in je čakal.

Lahko je opazil, kako so večkrat zakrinkane, neprijetne osebe, oprežno se ogledavajoč levo in desno vstopale v krčmo.

Garibaldi spozna nevarnost, v kateri se je nahajal. — Aha, zakrinkati se hočem in storiti, kakor da sem eden vaših! Iz žepa potegne črno krinko, katero je našel v obleki umorjenega razbojnika in si jo da na obraz.

Tedaj je šel mimo njega človek, ki se je oprežno ogledavajoč na vse strani približeval krčmi.

— Hej, prijatelj, — vzklikne Garibaldi, — recite oni mladi deklici v krčmi, da bi prišla sem.

Nagovorjeni preplašen obstane in ga premeri od nog do glave. — A tako, vi ste eden izmed naših, — vi vprašate za Violetto? Nje že nekoliko dni ni v krčmi, a so jo videli v Rimu.

— Škodar — hvala vam! — odgovori Garibaldi.

Tedaj mu pride misel: morda Violetta v strahu za njega ni mogla dalje izdržati v krčmi, pa je šla za njim.

— Ali kaj se brigade za Violetto? — odvrne ta. Vi hočete imeti ljubezen z deklico? A tu ne boste imeli sreče! — Oprezno opazujoč ob drevo naslonjenega nadaljuje: — Ali zakaj ne greste notri, ampak stojite tu zunaj?

Tedaj se Garibaldi premakne tako, da se je opazil pozlačeni držaj bodala z mrtvaško glavo.

— Oprostite — gospod kapetan, nisem vedel, — vzklikne človek prestrašeno, gledajoč na mrtvaško glavo, v katerih očnih izdolbinah so se bliskali dragi kameni kakor solnce.

Hitro se je znašel Giuseppe: krasno bodalo ob njegovi strani je bil znak kapetana teh razbojnikov.

Ali naj ta znak, katerega mu je dala usoda v roke upotrebi in se postavi za vodjo te tajinstvene družbe? Kakor strela preleti ta misel njegovo glavo.

— Pojdite gospod kapetan, bratje bodo že zbrani. To bo veselje, ko se po več tednih zopet pokažete, — nadaljuje iznova lopov.

Zavedajoč se, da gre v strašno pogibelj, ki bi ga moglo glavo stati, je molče sledil Garibaldi svojemu vodji. Korakala sta skozi tajna vrata na dvorišču krčme, sedaj levo, sedaj desno skozi razne hodnike. Nenadoma mu udari v oči svetloba. Bil je v velikem slabo razsvetljenem podzemnem prostoru, ki je bil poln čudno oblečenih in oboroženih ljudi. Kakor na povelje ga obkrožijo te čudne podobe, ki ga vsled krinke niso mogle spoznati in mu navdušeno nudijo roke.

— Eviva (živijo) naš kapetan — je odmevalo naokoli. Vsak je hotel biti prvi, da pozdravi in stisne roko hrabremu kapetanu. — Mir — zakliče zapovedujoči gromki Garibaldijev glas, kateremu je srce glasno bilo, ko se je videl obkrožen od teh klicaajočih, smelih ljudi. — Poznate vi mene, bratje? — vzdikne, ogledavajuč se okoli sebe. Samo nekateri, kateri so, kakor da imajo več časti v tej tajinstveni zvezi, bili so kakor on zakrinkani.

— Tvoje ime ne poznamo, kapetan, a vemo, da si hraber, neustrašljiv vodja! Eviva naš kapetan! — klicajo ljudje vse vprek.

— Kaj zahtevate od vodje Kamore? — vpraša Garibaldi...

— Da v času opasnosti žrtvuje za nas svoje življenje, kakor tudi mi za njega, — zavpije nekdo iz sredine.

— In da sodi brez obzira na vlado, kralja in državo, — da narodu izvojuje njegove pravice, da pomaga podjarmljenim, a bogataše pozove na odgovornost za njihova dejanja, ako delajo proti zakonu! — nadaljuje Garibaldi z vzvišenim glasom. — Tako naj bo — pri našem Patronu! — vzdikajo vzplamteli, vzdignivši svoje orožje, kakor da hočejo prisegati.

— Za vse veke bodi to načelo Kamore, naše tajne zveze a vaš vodja njen največji zaščitnik!

Besno klicanje se razširja skozi moške redove in zgledalo je, da mu ne bo konca, dokler ni Garibaldi zapovedal z gromkim glasom mir. Še nikdar niso ti ljudje slišali tako navdušen govor.

— Mir, dragi moji! A odgovorite mi še na nekoliko vprašanj, katera vam hočem staviti. Kdo izmed vas se spominja dečka, ki je, ko je pred desetimi leti brod — Gorila — pri Napuljem potonil, v lastni nevarnosti, da bi se utopil, rešil smrti dva moža in tri žene?

— To je bil Giuseppe Garibaldi, sin hrabrega kapetana Andreja Garibaldi! — vzdikeno zakliče več starejših ljudi. —

Eviva Giuseppe Garibaldi, srčen deček! — zakliče ves zbor. — Kdo se spominja mladeniča, — nadaljuje Garibaldi, — ki je leto pozneje, ko je bila palača Grimaldi vsa v plamenih, rešil iz ognja nekega starca in bi pri tem činu bil skoro sam poginil?

— Bil je isti Giuseppe Garibaldi in nihče drug! — zakliče več ljudi, ki so se dogodka točno spominjali. — Eviva Garibaldi, hrabri mladenič, ki se ne boji ne vode, ne ognja! — kličejo vsi.

A kdo je bil človek, ki je tri leta za tem medvedom, ki je prišel s hribov, in z malim, plakajočim detetom v čeljustih bežal, tega v strašni borbi z medvedom otel in ga predal materi? ...

To je bil Giuseppe Garibaldi, — junak, kateremu ni primere! — vzklikajo vsi, kakor iz enega grla.

— Eviva Garibaldi! — se je razlegal šum, da je odmevalo od zidovja.

— Ta — vaš — Garibaldi — stoji pred vami! — zakliče Garibaldi. Krinko potegne z obraza in gleda sijajočih oči na začudene, od navdušenja vzplamtele obraze.

Nekaj hipov je vladala neprijetna tišina, kakor da je letel skozi mračni prostor angel smrti, a kmalu nastane velikansko klicanje in mnogi navdušeni klici, kakršnih ta prostor še ni nikoli slišal. Garibaldi se je boril sam s seboj, da od ginjenja zadrži solze, ki so mu privrele na oči.

— Dobro je, od tega trenutka hočem biti vaš vodja, — a vi mi obljubite vernost in poslušnost...

— Do groba! — kličejo navdušeno vsi in dvignejo desnico k prisegi.

Nenadoma se vsi uprejo, — vsi gledajo proti vstopu, odkoder prihajajo glasovi. Tedaj priteče bled kakor smrt krčmar Masaniello in zavpije poln straha in tesnobe. Oddelek stražarjev je obkolil hišo, vsi izhodi so zaprti, — izdani smo — izgubljeni?

— Grom in pekel! — zakliče Garibaldi, ki si je zopet del krinko na obraz. — Tovariši, glejte borbo na življenje in smrt, — pgrabite svoje orožje!

— Vsak odpor je zaman, — vzdihne po vsem telesu se tresoči Masaniello, — oni so desetero, stotero jačji od nas; — izgubljeni sva, — vsi smo izgubljeni.

— Tako dolgo, dokler je na čelu teh junakov Garibaldi,

še ne! — zakliče ta, dočim so oči vseh vprte na njihovega novega vodjo, pričakujoč od njega pomoči.

V tem hipu so stražarji navalili že skozi več vhodov v notranje prostore. Pred vsemi, vzdignjene glave in s plamtečimi očmi — korakala je mlada deklica.

— Violetta! — kriknejo vsi prestrašeno kakor iz enega grla.

— Tu stoji strahovit človek, — se začuje Violettin glas, — trepet Italije, vodja Kamore. Tu stoji ubijalec, od katere roke ali na kateri nalog je bil moj ljubimec tajno umorjen.

Kakor da so stražarji nenadoma iz zemlje zrastli, tako hitro se je ves prostor napolnil z njimi, — stotine kopij se naperi proti neustrašenemu vodji in članom Kamore.

— Držite ga, — ubijte ga! — kriči Violetta kazajoč na zakrinkanega Garibaldija. — Njegova kri naj teče, kakor tudi on ni prihranil krvi mojega Giuseppe-a!

— Moja Violetta, — ljubica! — prodre do njenih ušes nenadoma nek tajni glas, kakor da je glas kakršnega duha.

— Violetta, — ponovno zakliče Garibaldi, gledajoč na deklico, kakor na kak duh.

— Naprej karabinjeri! — zakliče Violetta, skočivši proti dozdevnemu vodji, — ta ubijalec, ta razbojniški vodja mora biti vaš, četudi mu sama iztrgam srce iz prs!

S hitro kretnjo zamahne besna deklica proti obrazu človeka, katerega je držala za vodjo razbojnikov.

— Snami krinko, — zakliče, ko hipno nastane obupen krik, da je pretreslo vse prisotne.

— Giuseppe Garibaldi, mar si ti to! — ah ne, — se je smejala Violetta vsa iz sebe, — saj ti si mrtev, sama sem videla tvoje telo.

Nato prime Garibaldija z obema rokama za ramena in ga gleda v obraz s krvjo oblitimi očmi.

— To je vendar nemogoče, — govori pri sebi, — vrag, pokaži mi tvoj pravi obraz, — vzklikne, — ker drugače bom znorela.

Strah popade karabinjere in razbojnike, ki so kakor okameneli prisostvovali groznemu prizoru.

— Da, — dahnejo Garibaldijeva usta, — jaz sem Giuseppe Garibaldi, kateremu si ti obljubila večno zvestobo.

Violetta se opoteče in že je zgledalo, da bo omedlela, a zbrala je vso svojo moč in kmalu je prišla k sebi.

— Nazaj od tega človeka! — zakliče karabinjerom, ki so speli Garibaldija v okove.

— Čemu dalje oklevati, — odvrne eden izmed častnikov — poženite k vragu to deklico! Ona je svoje storila s tem, da nam je izdala vodjo in njegovo razbojniško četo, a sedaj je že dovolj, ona nas samo ovira.

Proč od mene neumna deklica . . .

Nihče se ni upiral. Garibaldi in razbojniki so bili čisto mirni.

Že so hoteli Violetto odstraniti iz tega razbojniškega gnezda, a ona se z nadčloveško močjo iztrga iz rok karabinerjev.

— Giuseppe, — jeca in se vrže svojemu dragemu okoli vratu, — ali si zares ti to?

— Mar se je zaklel ves pekel proti meni? Ti si torej oni strašni vodja Kamore?

— Proč od mene, neumna deklica, — besno zakliče Garibaldi, — proč od mene ti rečem, ker pri Bogu, zdrobil bi te!

— Giuseppe, — vzklikne Violetta, tesno se k njemu stisnivši, — jaz sem nedolžna.

Divji peklenški smeh zaori namesto odgovora.

— Tako vedno govore vragi, kadar so kaj zasnovali, — odgovori Garibaldi, — a sedaj storite možje svojo dolžnost in odvedite me v Santa Maddalenu, v državno ječo.

— Ne! jaz ne grem od njega, — zakliče Violetta in še tesneje stisne roke okoli vratu svojega dragega, — pa četudi me takoj sesekate na kosce.

— Nesrečnica, — zakliče ves besen Garibaldi. — Ti se hočeš še sedaj z menoj igrati, ko si me že izdala?

Napenjal je mišice, da bi raztrgal vezi, s katerimi so mu bile roke zvezane na hrbtu.

— Zahvali Boga, da ne morem sedaj upotrebiti moje moči, glej, s temi rokami bi te zadavil bojazljiva izdajalka!

— Giuseppe, pri nebu, krivico mi delaš, jaz sem hotela...

— Dovolj! — zakliče Garibaldi, — četudi sem te bolj ljubil nego vse drugo, četudi mi je v globoki tugi za mojim milim očetom, katerega so umorili, živela kakor uteha pred očmi tvoja slika, kljub vsemu hočem vso ljubezen napram tebi iztrgati iz svojega srca!

— Prokleta bodi uboga izdajalka, da bi propadla nekoč tako, kakor bom jaz propadel s svojimi ljudmi, ker si nas izdala.

— Naprej, — zapove vodja karabinerjev, še daleč nam je iti, pa nimamo časa za tako modrovanje; odženite to neumnico od ujetnika, da pridemo že enkrat ven iz tega pravega razbojniškega brloga.

Močne roke pograbiijo deklico in jo vržejo v kot sobe.

— Dovolite vsaj, da z njim skupno umrem, — zakliče obupno se braneča deklica s karabinerji, kateri so jo čvrsto držali.

— Jaz sem ga pognala v smrt, hočem, da z njim tudi umrem, ker sem jaz njegova ubijalka.

Zopet jo zgrabijo močne roke karabinerjev, a ona se jim je zaman besno upirala. Pod strogim nadzorstvom odpeljejo

ujetnike na prosto, a zadnji izide dozdevni vodja Giuseppe Garibaldi.

Moral je mimo s silo zadrževane Violette, ali ni hotel niti malo pogledati deklico, na katero ljubezen je bil do danes tako ponosen.

Violetta ga opazi in strašno krikne, a vsled silne boli se vgrizne v usne.

Z močnim zamahom se iztrga iz železnega objema karabinerjev.

— Giuseppe, — zakliče in se vrže pred dragega, — prosim te, pohodi me, ubij me, a moj zadnji vzdih bo še molitva za tebe.

Padla je ravno pred Garibaldija, bujni lasje so se valjali po prahu, njeno telo, katero se je krčevitega jecljanja treslo, je zaman čakalo na smrtni udarec.

A kakor okameneli Garibaldijev obraz ni pokazal ni malo sočutja, je tudi brez nadaljnega korakal dalje mimo nesrečne deklice.

Končno dvigne Violetta glavo, bila je sama; le z ulice so molklo odmevali koraki karabinerjev, ki so vodili ujetnike, da jih predajo njihovi strašni usodi.

— Giuseppe, — zakliče zdvojeno Violetta še enkrat, a tedaj jo kakor megla obviije blagodejna omedlevica.

Tako je mogla preteči gotovo cela ura, odkar je ležala v opustošenem brlogu, ko se nenadoma začujejo po stopnjicah oprezni koraki.

— Končano je! — zašepeta prišlec, ki je stal sedaj v razbojniškem gnezdu in pozorno prisluškoval.

— Haha! Giuseppe Garibaldi, niti v sanjah si nisi mislil, da te bo zadela tako tajna usoda.

Človek se ozre okoli sebe in zadovoljno prikima z glavo.

— Glej, da ni bilo zopet moje stare sreče, moral bi sedaj hoditi z mojimi ljudmi po poti proti Santa Maddalene.

Porogljivo se nasmeje in gre do tajnega skrivališča, ki je bilo v zidu.

— Sedaj lahko podedujem zapuščino vse te bande, — je mrmral pri sebi, kljub temu, da se ne spleča, kajti kaj je 200 dukatov za mene, za Karla kneza Kolonnu! — Po teh besedah spravi zapuščino kamoristov v žep.

— Sedaj sem v srečni posesti tajnosti, katero je zapustil stari Andrija Garibaldi, pa se kljub temu ne morem z njo okoristiti.

Nato potegne iz skrivališča malo škrinjico, se postavi z njo na svetlo mesto in potegne iz nje nekaj načrt.

— Tu je torej načrtana državna ječa — zašepeta, — te črte bodo hodniki, a ti četverokotniki bodo celice. Stari gusar, ki je zaupal svojo tajnost Andreju Garibaldiju, Giuseppinemu očetu, je prebival v celici, katero je označil s številko 133.

Knez Kolonna primakne načrt še bližje k svetlobi.

— Brez dvoma, — je govoril dalje, — v sobici številka 133 mora biti shranjeno gusarjevo blago. Sigurno ga ni še nihče odkril in odnesel, ker sicer bi to stari Andres Garibaldi povedal svoji lepi ženi, a moji prejšnji ljubici.

— Dobro je, da jo je njen pastorek Giuseppe Garibaldi spravil s pota. Morda se je preje hotela z menoj poročiti, a še-le potem bi mi zaupala tajnost škrinjice, no bolje je končalo tako.

Oprezno da načrt nazaj v škrinjico in jo dene v tajno skrivališče, v katerem je bilo skrito prej imetje kamoristov.

— Vrag me naj vzame, — reče polglasno, — ako imam pojmm, kako bi prišel v državno ječo Santa Maddalena, da bi vzel gusarjevo imetje.

Potem gre dalje po razbojniškem brlogu, kar nenadoma zasliši pritajen vzdih, komaj slišno stokanje mu pride do ušes.

— Morda je kakšen ranjenec? — zašepeta in opazi na tleh negibljivo telo.

— Ženska, glej, zares ženska, — nadaljuje Kolonna v svojem govoru in približa se še vedno nezavestni Violetti.

— Kaj ni mar to pohčerka debelega krčmarja Masaniella? Brez dvoma, ona je; morda je v borbi s karabinerji ranjena?

On se pripogne nad nepremično telo.

— Giuseppe, — izusti tiho Violetta, — moj mili Giuseppe!

Za hip se knez Kolonna začudi.

— Ah, — reče potem polglasno, — ali ni ta človek imel ljubezen s to deklico? Brez dvoma, sem v ta brlog Masaniellov so zvodili mladiča moji ljudje, ki si je potem osvojil Violettino srce.

Tedaj začne Violetto pozorno motriti.

— Kako je lepa, — je mrmral, — hm, ali jo naj dovedem mogočnemu ministru Kafareliju; on zelo rad gleda lepa napuljska dekleta, — glej, kako divna misel!

Tako nezavestni deklici pomakne kodraste lase s bledega obraza.

— Ko bi vedel, na koga me spominja, a skoraj bi rekel, da na mojo sestro Terezo, ki je morala imeti v svojih mladih letih nekake ljubezenske odnošaje s nekim gospodom iz višjih krogov.

— Da, — reče, — po tej deklici moram doseči pripravljenost mogočnega ministra, ker samo z njegovo pomočjo lahko pridem v državno ječo Santa Maddalena in tam dvigniti zaklad.

Tedaj se nenadoma Violetta dvigne, divje gledajoč okoli sebe.

— On je odšel, — zakliče strašno, — Giuseppe, moj dragi, kje si? Ah, — vzdihne bolno, — saj so ga vendar odpe-ljali v Santa Maddalena, na vislice in jaz sem njegova ubi-jalka! —

Težko in klecajoč se dvigne s tal in opazi kneza.

— Kdo ste vi, — reče, primajoč se z roko vročega čela, — vaša prikazen mi je tako znana, a da bi vi nosili krinko, rekla bi, da ste vi vodja Kamore! — Da, — zakliče, — vi ste tisti, katerega smatram za ubijalca mojega dragega in kate-rega sem hotela izdati karabinjerom, in sedaj — o sveta Bo-gorodnica, predala sem sramotni smrti mojega nedolžnega dragega!

— O gospod, — zavpije, — ali ni izhoda, ali ni rešitve za mojega Giuseppa?

Prodrljivo je pogledal knez Kolonna lepo deklico, ki se je pod strašnim bleskom njegovih oči vsa zgrozila.

— Da, — reče počasi, — je pomoč.

— O govorite gospod, recite, kaj naj naredim, da rešim mojega Giuseppa. Tudi svoje lastno življenje bi rada žrtvo-vala, samo da rešim njega.

— Ali govoriš resnico devojka? — vpraša Kolonna in pristopi bližje.

— Sveto resnico gospod, zaklinjam se, — zakliče Vio-leta, dvignivši roko, kakor za prisego.

— Torej poslušaj, samo en človek lahko reši tvojega dragega iz strašnega zapore v Santa Maddaleni.

— A kdo je ta človek? O, imenujte ga gospod, da mu objamem kolena in da ga prosim, naj reši Giuseppa.

— No, tako lahko ne boš dobila tvojega dragega. —

Strašno ceno zahteva vsemogočni človek, katero ti ne boš hotela plačati, — odvrne Kolonna s pomembnim glasom.

— O gospod, — vzklikne Violetta, — nič mi ni tako drago, da ne bi mogla dati za mojega Giuseppa.

— Hočeš li — sama — sebe — žrtvovati?

— O Bogorodnica, — zakliče deklica ter sklene obe roki na obraz in poklekne, — Bogorodnica, o kakšna muka, ne — raje umreti — kakor biti brez časti.

— Tako sem si tudi mislil, — odvrne hladno Kolonna, — jutri torej bodo obsodili tvojega dragega, že pojutrnjem boš slišala iz zvonika Santa Maddalena glas zvona, ki bo lepemu Giuseppu Garibaldiju zvonil na zadnji poti. — Ostani z Bogom!

— Gospod, — zavpije izmučena deklica, — ne pojdite še, dajte mi malo časa, da premislim o tej strašni ponudbi.

Poln nade obstane Kolonna.

Razdvojeno maha Violetta z rokami; edino, kar je imela, najbolj dragoceno blago dekliško, nedolžnost, to mora žrtvovati. A Giuseppe, njen dragi, katerega bi mogla rešiti, ne bo li šel nedolžen na vešala?

— Da — zavpije z divjo odločnostjo, — hočem se žrtvovati, dati hočem moje življenje za življenje mojega dragega, ker čim bo ono strašno izvršeno — hočem umreti.

Peklenško veselje so izraževale oči kneza Kolonne, kajti on je dosegel svoj cilj.

— Priseži mi, da boš svojo besedo držala, ako te spomnim na tvojo odločitev, — reče on s hitrim glasom.

— Prisegam pri Materi Božji!

— Dobro, odvrne on, — ostani tukaj pri svojemu očimu, o pravem času hočem priti po Te.

In on odide ozrši se z zlobnim pogledom na popolnoma uničeno deklico.

— S tvojo žrtvijo ne bodeš rešila tvojega dragega — mrljal je sam pri sebi — nasprotno, hočem vse storiti, da ga uničim. S tvojo lepoto mi bodeš pridobila naklonjenost vsemogočnega vojvoda Kafarelija, da mi dovoli vstop v državno ječo Santa Maddalena, da najdem in vzamem zaklad, ki je skrit v sobici šte. 133.

— Sedaj pa k moji sestri Tereziji, mogoče pridobim pri njej toliko naklonjenosti, da mi da toliko svoto denarja na razpolago, kolikor potrebujem, da dostojno nastopim pred vojvodom Kafarelijem kot knez Kolonna.

6. POGLAVJE.

Pri čarovnici

Temna noč je pokrivala zemljo in komaj bi se pozni obiskovalec spoznal v starih in ozkih ulicah mesta Napulja, pa knez Kolonna je poznal svojo pot. Pred neko osamljeno in pusto hišo postoji.

Na poseben način potrka in vstopi.

Kmalu stoji pred sobnimi vrati.

Ob istem času ko hoče potrkati, zasije svetli žarek skozi steklo nad vrati, katera se čez nekoliko časa sama odpro.

Knez vstopi. Bila je neka posebna soba, prevlečena z rdečim usnjem, v katerega so bile vtisnjene strašne živalske pošasti, kače, zmaji, netopirji in ježi.

V kotu na nasprotni strani vhoda sta bila dva človeška okostnjaka, ki sta se režala s svojim dobro ohranjenim zobovjem na došlece.

Na sredi stropa je visela modra svetilka, ki je prikazovala nebni obok s solncem, luno in zvezdami ter bila bila opremljena s strojem, ki je lahko metal svetlobo na stalno mesto.

Pri mizi pod to svetilko je sedela neka prastara žena. Njeno lice je bilo silno nagrbančeno. Kuštravi sivi lasje so padali preko ramen, ki so bila ogrnjena s črnim suknom.

Stara je mogla biti okoli 80 do 90 let.

— Kaj te je privedlo po tako dolgem času k meni? — vprašala je kneza, ki je ravno vstopil.

Brez odgovora gre Kolonna k mizi in sede starki nasproti.

— Bodi tako dobra, Terezija, — reče, ko je z grozo premotril ženo, — vrzi s sebe krinko, ker veš, da te ne morem videti v taki strašilski obleki.

Nekaj časa je starka premišljevala, potem pa pritisne na stroj, ki je bil na tilniku in takoj odpade fina maskara s sivimi lasmi z njenega obraza in glave.

Obraz, ki se je sedaj prikazal, pristojal bi ženi okoli 33 let stari, ki je bila vrlo odlična in nekdanj izvanredno lepa.

Sedaj pa je bil ta obraz nekako nenavaden radi neprijaznega in temnega pogleda.

— Kaj te je privedlo k meni, zapuščeni od vseh? — ponovno vpraša.

— Terezija, — odvrne Kolonna, — ali mi ne moreš oprostiti, da sem premoženje najinih roditeljev tako lahko-mišljeno zapravil? — Glej, trudim in prizadevam si na vse načine, da ti tvoj del zopet pridobim, pa nimam sreče.

Bistro pogleda Terezija svojega brata.

— Mislim, da si našel v Rimu neko bogato ženo, od katere se nadejaš zvedeti tajnost, ki bi te naredila bogatim.

— Ta žena je mrtva, a jaz poznam tajnost.

Terezija se posmehljivo nasmeje.

— Zopet ena od tvojih mnogih laži — mu prezrljivo odvrne.

— Toda ne smej se, — reče Kolonna, gre se za blago nekega gusarja, ki ga je skril v državni ječi Santa Maddalena v neki celici, katere številka je poznana samo meni. Predno so ga obglavili, povedal je tajnost nekemu človeku, ki je tudi mrtev.

— Pa da vzdigneš ta zaklad, potrebuješ mene? — vpraša žena pozorno ga motreč.

— Tako je, potrebujem dva tisoč zlatnikov, da se mojemu stanu primerno pokažem in sklenem znanje z nekim človekom, ki je edini zmožen pridobiti mi vstop v državno ječo.

— O, ta dva tisoč zlatnikov naj ti dam jaz, mar ne?

— Da, pa zato boš tudi z menoj delila zaklad, odvrne Karol Kolonna.

— Ne, — vzdikne Terezija s plašnim pogledom ter skoči raz svojega stola, — ne, če bi si tudi pridobila milijone, ti ne dobiš od mene niti pare. Ti, ki si me s svojo zapravljivostjo spravil na beraško palico in me, kneginjo Kolonna, prisilil lotiti se tega sramotnega in zloglasnega vedeževalskega poklica, samo da ne umrjem od lakote, Ti — ki si me brez zaščite porinil v svet in me prepustil samovolji drznega razuzdanca, ne, tudi ti moraš okusiti, kaj je obup!

— Sestra, prosim te ...

— Da — reče vedeževalka odločno, — sedaj me kličeš sestra, ko sem si prihranila nekoliko tisoč cekinov v vrsti let, a do sedaj me nisi poznal. Ti bi ne bil ničesar storil za mojo rešitev, pa da sem poginila od lakote na potu. Zapovem ti, ven iz moje hiše, sicer ti pokažem, kdo sem.

— Grem, odvrne Kolonna hripavo, — vedno sem računal na tvojo pomoč, pa sedaj moram kreniti na drugo pot.

Že gre proti vratom, ko nekdo potrka na vrata.

— Čakaj — reče z zapovedajočim glasom vedeževalka svojemu bratu — idi v ono skrivno sobo. Pride gost, ki ga moram odpraviti in ni potrebno, da te vidi pri meni.

Knez Kolonna se hitro spravi v veliko škrinjo, ki je daleč molela v sobo vedeževalke ter bila opremljena z okroglim okencem tako, da se je moglo iz nje razločno videti v sobo, a iz sobe v škrinjo ne.

— Pride neka dama s tančico na obrazu — mrmral je knez gledajoč skozi okence.

Med tem se je Terezija pokrila s svojo masko in je zopet sedela kot stara žena pred potem vstopivšo damo.

Ostro je premerila damo, ki se ji je približevala.

— Vašo roko semkaj gospa, — zapove kratko.

Oklevajoče uboga dama. Gosta črna tančica pokrivala je njeno glavo in večji del obraza tako, da je bilo videti samo oči, nos in usta. Počasi iztegne došla roko. Pozorno jo ogleduje Terezija.

Naenkrat se ji zaiskre temne oči. Ona zapazi na roki dame prstan, na katerem je bil na zlati glavici urezan grb kazoč dve nasproti si stoječi kozi.

— Vi ste visokorodna gospa, — reče svečano vedeževalka. — Vaša zibelka je tekla v knežjem gradu, pa vendar Vaše srce trepeče od tesnobe.

Gospa se prestrašeno strese.

— Žena, kdo si ti? vpraša prestrašeno gledaje, — že mnoge čudne reči sem slišala o tebi, a nikdar jih nisem hotela verovati.

— Ali sem povedala resnico? — vpraša s porogljivim posmehu Terezija.

— Da, govorila si resnico, — odvrne tiho gospa, — ali me poznaš?

Vedeževalka zapre počasi oči.

— Ne, — odvrne — ne poznam te, ali črte na tvoji roki mi dovolj povejo o tvojem življenju.

— Pa dobro, — reče gospa in odstrani tančico — čemu se naj zakrivam? Če me poznaš ali ne, samo ako mi moreš umiriti moje žalostno srce.

Dolgo je merila ohola sestra kneza Kolonna, ki se je morala baviti z vedeževanjem, med tem ko je njen brat živel v izobilju, odlično gospo, ki je že s svojo bogato obleko kazala visok in odličen stan.

Prevzeten in fin obraz bil je poln tesnobe in skrbi.

— Ne vem še prav, — začne Terezija, kaj je zapisano v zvezdah, pa vidim že iz črt na tvoji roki, da grozi enemu tvojih sorodnikov velika nevarnost.

— Ah, — odvrne dama, — ali je resnica, kar praviš?

— Zdi se, da je tvoja hčerka, ki ti dela toliko skrbi, — reče žalostno vedeževalka.

— Tako je, — potrdi ona solznih oči.

— Pa dobro, — reče Terezija, težko vstajajoča kakor osemdesetletna starka, — vprašati hočem zvezde, počakaj tukaj.

Počasi, kakor da se mora zrušiti pod težo let, odvrle se iz sobe. Skozi stranska vrata pride v skrivno sobo, kjer je še vedno sedel njen brat Karol.

— Poznaš li ono gospo, ki jo skozi okence že dolgo opazuješ, šepetala je s tihim glasom.

— Ono je vojvodinja Kafareli, žena vsemogočnega ministra, čegar pomoči bi potreboval da dobim oni zaklad.

Vedeževalka je nekaj časa molčala.

— Prišel je torej čas osvete mojemu zapeljivcu, — mrmrala je. O kako željno sem ga pričakovala, moram se dobro osvetiti; njegovo dete naj oblati očetovo krivdo. Vse hočem onesrečiti, njega prevzetnega vojvoda Kafarela, njegovo ženo in dete.

— Karol, — obrne se k svojemu bratu. — Rekel si, da boš poginil od bede.

— Tako je, — pojasne on.

— Hočem te rešiti, dala ti bodem teh dva tisoč cekinov, moraš pa se podvreči mojim poveljem, mu tiho reče.

— Poskusi. Ali je potrebno, da koga umorim, ki ti ni po volji? Ali naj katero ženo zapeljam? Vse hočem storiti za te!

— Ničesar od vsega tega, — ti moraš poročiti hčer vojvode Kafarelija.

Z velikim trudom zaduši knez Karlo Kolonna zadosten vzklik.

— Terezija, — je šepetal, — to je prevelika sreča. Lepo, dražestno Julijo, hčer vsemogočnega ministra? S čim sem zaslužil toliko srečo? Čemu si to namenila meni?

— Ker si ti največji in najgrši lopov na svetu, ki nimaš niti trohice srca, odvrne mu sestra.

— Sedaj ti ni treba družega storiti, kakor postaviti se k oni premični plošči.

Na to se odstrani.

Napeto je gledala vojvodinja vstopivši vedeževalko.

Počasi se privleče Terezija do svojega stola.

Po dolgem času, ki se je zdel večnost, začne Terezija govoriti:

— Zvezde kažejo slabo za tvojo hčer, preti ji strašna nevarnost in ako ne pride hitra pomoč, je izgubljena.

— O, — vzklikne nesrečna mati, — uresničilo se bo, kar mi je neka druga vedeževalka prerokovala pri porodu mojega edinega otroka: v sedemnajstem letu njegove starosti bo s silo odpeljano.

Terezine oči so se neobičajno zaiskrile.

— Kako je dobro, da ono vedeževalko ne prepoznaš, — mrmrala je, metavši globoke mržnje polne poglede na obupano mater.

— Ali ni nikakor mogoče rešiti mojo hčer iz te strašne nesreče? — vpraša vojvodinja, kateri so se s solzami napolnile oči.

— Po položaju zvezd je pričakovati samo od enega človeka pomoči, — odvrne vedeževalka.

— Ah, ko bi se ga moglo najti, vzklikne nesrečna mati, — jaz bi ga kakor Boga ljubila! Ali mi moreš s tvojim znanjem pomagati, da bi našla tega rešitelja mojega deteta?

Premišljajoč je kimala vedeževalka z glavo.

— Ali imaš kakšno reč pri sebi, ki je last tvoje hčerke? — vpraša radovedno.

— Tukaj je njena slika, — odvrne dama, kateri je upanje zopet osvežilo lice.

Naglo prime Terezija sliko ter jo poželjivo ogleduje.

— Tedaj tako izgleda tvoja hčerka, — mrmra, — morda izgleda tudi moje dete tako, ako še živi.

Teško vstane, gre k omari in izvleče iz nekega predalca nekakšen prašek.

— Hočem z vsemi svojimi silami poskusiti. Ako nam bode v pomoč kateri dobri duh, vidila bodeš rešitelja tvojega otroka.

Postavi se na sredo sobe, ko je izsipala prašek v kovinasto skodelico, ki jo je držala v roki.

— Glej tam na one plošče, — obrne se k svojemu gostu, pokazivši na sobo, v kateri je bil skrit Karol Kolonna.

V istem času nažge prašek; gosti, še dosti ugodno dišeči dim napolni celo sobo tako, da je vojvodinja komaj razloče-

Knez Kolonna? — vzklikne vojvodinja, iztegnivši
kakor za obrambo pred se roke.

vala plošče. Ona ni opazila, da se je vedeževalka odmaknila od nje.

Naenkrat se strese.

Zdelo se ji je, kakor da vidi v dimu obraz nekega človeka; izgine, pa se ponovno prikaže. Glej — čisto jasno — kakor da živi — pokaže se obraz.

— Knez Kolonna? — vzklikne vojvodinja, iztegnivši kakor za obrambo pred se roke.

— On da je rešitelj moje ljubljene hčerke — to je preveč! ...

Skoraj brez zavesti opoteče se skozi duri pustivši na mizi polno možno denarja.

Zmagoslavno pogleda vedeževalka za njo.

— Obup te mora pokončati — šepetala je ter vrgla raz sebe masko. — Naj le pride mojemu lopovskemu bratu tvoje dete v roke, propalo bo na duši in telesu. In tedaj, ko bo prevzetni vojvoda Kafareli videl uničeno vso svojo srečo, ko bo obupno vil roke, tedaj bom stopila pred njega, mojega zapeljivca ter mu rekla:

— Glej, to je moje delo!

7. POGLAVJE.

Zrtev ljubezni

Črno pobarvana ladja z rdečem robom plava po morju.

To je državna ladja, ki vozi nekega častitega očeta kapucina v državno ječo Santa Maddalen.

Že je pristala na otoku, menih pa potegnivši kapuco globoko črez obraz zapusti ladjo in se spenja po kamenitih stopnicah kvišku.

Visoko železno omrežje brani vstop v državno ječo, ki je obdana z visokim kamenitim zidom.

Oče kapucin pozvoni.

V nekem stolpu se odpre okno, skozi katerega pokuka temni obraz in zopet izgine.

Po preteku malo časa začuje žvenket ključa in počasi se odpro vrata, vendar samo toliko, kolikor je bilo potrebno, da kapucin vstopi.

— Česa želite častiti oče? — vpraša temni vratar.

Brez odgovora preda kapucin vratarju z velikim državnim pečatom zapečateno pismo.

Po prečitaniu istega se nakloni vratar in se odkrije.

— Sledite mi prečastiti oče, — reče, — čaka vas težka dolžnost.

— Vem — vzdihne prečastiti oče, — izpovedati moram celo četo razbojnikov in jih pripraviti na poslednjo pot.

— Da, tako je, — potrdi vratar.

— Koliko je teh siromašnih grešnikov? vpraša radovedno kapucin.

— Razen glavarja do trideset ljudi.

Prečastiti oče kapucin globoko vzdihne.

— Pa so vsi obsojeni na smrt?

— Vsi — potrdi vratar.

— Kako je to, da je trajala sodna obravnava več dni?

— Ker je njihov vodja, neki Giuseppe Garibaldi zanikal, da bi spadal med nje.

— Pa kaj so naredili z njim? — vpraša kapucin.

— Tudi on bo obešen.

— Torej vodite me k njemu, morda mu omehčam srce tako, da tudi on prizna svojo krivdo.

— Ne verujte, Giuseppe Garibaldi je trdosrčen človek, zaprt pa je v zloglasni celici številka 133.

— Pa zakaj je ta celica zloglasna?

— Ali vam ni znana ta strašna pripovedka? V tej celici je bil pred mnogimi leti zaprt neki gusar. Dovolilo se mu je, da je smel seboj ponesti svoje potrebščine, med njimi tudi neko škrinjico in zakaj tudi ne? Umreti je moral tako ali tako. Črez nekoliko časa se je raznesla neverjetna vest, da vsebuje ta guserjeva škrinjica mnoge dragocenosti, pa ko so ga hoteli odpeljati iz celice in mu odvzeti dragocenosti, je izginil brez sledu z vsemi svojimi reči.

— Pa iz zaklenjene celice? vpraša kapucin.

— Da, iz zaklenjene celice; sicer se je raznesel glas, da je pogubljen; no pa jaz vem bolje, odnesel ga je vrag z vsem njegovim blagom.

Premišljajoč je kapucin kimal z glavo.

— In v tej celici je zaprt Giuseppe Garibaldi?

— Da, razloži vratar stopajoč med pustim zidovjem, ki je ključoval času že sto in stoletja.

Spenjajoč se po stopnicah pride s svojim spremljevalcem do težko okovanih vrat.

— Številka 133 —, zamrma umaknivši se, ko je za kapucinom, ki je vstopil, zopet zaprl vrata. Garibaldi opazivši kapucina vstane s svojega trdega ležišča.

Lice mu je v malem času zapora pobledelo in shujšalo, le postava mu je ostala ravna.

— Vem častiti oče, zakaj ste prišli k meni, — nagovori kapucina.

— Upam, da Vas bodem pomiril z Bogom, sinko moj, — odvrne kapucin.

— Račune s tem svetom sem že sklenil ter umrjem v zavesti, da sem čist in nedolžen zločina, ki ga mi štejejo v greh.

— Torej ti tajiš moj sinko? Ali nič ne misliš na večnost in da stojiš na njenem pragu?

— Gotovo sem mislil na to, častiti oče, odvrne Garibaldi. Ali prisežem, da sem le nekoliko ur pred prijetjem prišel k razbojnikom.

— In ti se nisi nikdar poprej z njimi družil?

— Nikoli moj oče.

— Pa kaj te je nagnilo v oni kraj, kjer so te prijeli z ostalim razbojniki?

Nekaj časa je molčal Garibaldi.

— Hotel sem mojo drago, mojo Violetto rešiti iz rok njenega lopovskega očima krčmarja Masaniela, jo odpeljati in oženiti, a mesto tega...

— No kaj — vpraša radovedno kapucin.

Mesto tega izdala me je orožnikom in me po nedolžnem obdolžila, da sem vodja razbojnikov.

— Sedaj jo pač preklinjaš? vprašuje s tihim glasom kapucin.

Garibaldi žalostno odkima z glavo.

— Ne — odvrne žalostno — ne preklinjam je, ljubim jo tako vroče, da ji oproščam pred mojo smrtjo. Zato vas prosim častiti oče, ako boste videli mojo Violetto, poročajte ji, da sem ji odpustil, recite ji, da bo moja vroča ljubezen trajala preko groba, da preklicujem kletev, s katero sem jo preklel v prvi besnosti.

— Ne vem, kaj jo je napotilo, da me je izdala redarjem, kljub temu bije moje srce le za njo.

— O, da naju ni ločila tako strašna osoda, pripravil bi ji bil raj na zemlji.

— Giuseppe!

Omahnivši odvrže dozdevni kapucin plašč s kapuco.

— Violetta!

Brez besede obstoji Garibaldi, dihanje mu zaostane, ne varuje svojim očem: pred njim kleči njegova obožavana Violetta.

— Giuseppe, dragi in mili moj — jeca nesrečna deklica, — odpuščaš li res meni, tvoji morilki?

Garibaldiju je bilo težko pri srcu.

Kaj je zakrivil on tej deklici, da ga je izdala. Strašno! Mladenič dvajsetpetih let mora v dobi, ko se začne resnično živeti, iti drugi dan v strašno smrt.

Še enkrat pogleda v neizumerno milo in objokano lice Violette, ki je še vedno klečala pred njim in njegovo srce ni čutilo sovraštva, ampak je bilo ginjeno.

— Odpuščam ti, moja sirotica, — reče nežno, — živi srečno in obdrži me v milem spominu, ko me več ne bo.

— Ah, moj Giuseppe, nedolžna sem, — nisem jaz kriva, da so te prijeli, — jeca Violetta.

— Kaj, mar hočeš oporekati temu, kar sem sam videl z lastnimi očmi? odvrne on.

— Mislila sem, da si mrtev, prepričana sem bila, da je bilo ono truplo na obali Tibere tvoje; prepoznala sem tvojo obleko in videla sem rano v prsih, kakršno ostavlja samo bodalo kakega razbojnika, pa se me je polastil obup in neznan stud.

— Hotela sem, da te maščujem — in izdala sem razboj-nike redarjem.

— O jaz nesrečna, držala sem tebe za vodjo, na čegar povelje si bil ti umorjen in predala sem tako onega, katerega smrt sem hotela maščevati, strašni osodi.

— Giuseppe, ali razumeš mojo žalost, moj obup? — Garibaldi je okamenel od začudenja. Da, sam je zakrivil to strašno zmoto, ker je truplo onega razbojnika sam oblekel v svojo obleko in ga vrgel v Tiber, ko ga je poprej usmrtil z ostrim bodalom kneza Kolonne.

In to deklico, ki ga je hotela maščevati, je on preklinjal.

— Violetta! moj angelj, zavpije solznih oči, — ne ti, ampak jaz te moram prositi oproščenja.

On privije sirotno deklico na svoje prsi, nije pa mogel pomiriti Violette.

— Kaj koristi, da priznavaš mojo nedolžnost, — reče najina sreča pa je propala za večno.

— Čuj Violetta, — začne Garibaldi z nežnim glasom, — jaz pojdem sedaj veselo v smrt, ker vem, da si nedolžna, zahvalim te in sem srečen, da sem te še enkrat videl pred smrtjo. Kako si prišla sem v ta strašni zapor?

— Ne sprašuj dragi, strašno ceno sem morala plačati, da te morem videti tako oblečena. Ne sprašuj me, Giuseppe, ne glej me tako prodirno, ker drugače moram obupati.

— Moram te rešiti, ti moraš živeti in tedaj sem izpolnila le svojo dolžnost.

— A kaj bo s teboj, moja Violetta — vpraša začudeno Garibaldi.

— Sama hočem za se skrbeti, šepetala je deklica obrnivši oči na obraz Garibaldijev.

— Pa ako se ti resnično posreči, da me rešiš iz tega strašnega zapora, ali me bodeš tedaj spremljala, — vpraša ujetnik.

Violetta je nekaj časa premišljevala, a na to se ji nenkrat zaiskrijo oči.

— Da — vzklikne, kakor da se je za nekaj trdno odločila, — še sem sama svoja, še lahko sama se seboj razpolagam — hočem te spremljati.

— Kaj misliš, kaj snuješ, deklica, — vpraša Garibaldi, — ne razumem te! Hočeš li sama sebe žrtvovati?

Violetta prikima.

— Ne vprašaj me, moj Giuseppe, ne morem ti odgovoriti. Glej, ni lahko pobegniti od tukaj, ako se mi — pripeti kaka nesreča, ako te — moj Giuseppe — ne bodem videla več, kaj ne, tedaj bodeš — ali pozneje — ko te bodo razburkani valovi življenja spomnili tvojega reševanja iz Santa Maddalene, pomislil na tvojo Violetto, ki te je bolj — ljubila — kakor svoje življenje.

— Oh, — odvrne Garibaldi, — ako se ti pri mojem reševanju pripeti kaka nesreča, tedaj si zaman sem prišla, ker nočem niti koraka iz te celice.

— Pri Bogu, Giuseppe, — krikne Violetta, — zaklinjam te pri vseh svetnikih, bodi pameten, čas hiti, več ti ne morem reči. Ti moraš biti rešen radi najine velike ljubezni, ker meni brez tebe ni živeti. Vprašam te, ali se hočeš še obotavljati, mar mi nočeš slediti?

Violettino lice je porumenelo, stala je kakor prerokinja pred osuplenim Garibaldijem.

— O Violetta, reši me, da, hočem ti slediti radi najine ljubezni.

Ah kako bi bila rada ona, otrok naroda, pri njem, ako bo on, tako krasni človek, šel v boj za domovino!

Bolno vzdihne, ona ne more in ne sme biti dalje pri njem, ker — ako izide živa od tukaj, tedaj ne bode več sama svoja, ampak pripadala bo človeku, ki ji je pomagal odpreti vrata državne jetnišnice vsaj za malo časa.

Niti pomilovanja ni mogla doseči kljub žrtvi, ki jo je morala doprinesti že samo s tem obiskom.

— Pridi, dragi, reče težko dihajoča, — hočem ti pokazati pot k rešitvi. Glej, izposlovala sem, da ti izpolnijo poslednjo željo pred smrtjo.

— Ko pride vratar, zaprosi, da smeš iti v kapelico ječe, da pogledaš zadnjič na morje in se tam izpoveš.

— Jaz bodem kot kapucin pripravila vratarja, da se odstrani, dokler se ti izpoveduješ. Ko se pa bode odstranil, vrževa se skozi okno kapelice v morje.

Violetta je dihala težko in globoko.

— Ti kot mornar znaš dobro plavati? — vpraša ona.

— Kakor riba, za me je malenkost priplavati do brega. Ali pa boš mogla ti tako daleč plavati?

— Za me ne skrbi, morda znam bolje plavati nego ti, — odvrne deklica, ni se pa upala pogledati dragega, da ji on na obeh ne vidi, da laže.

— Sedaj pa, Giuseppe, slišim kako se vratar približuje, obleči moram svojo kapucinsko obleko. Objami me, dragi, še enkrat.

— Vedi, da je to zadnjikrat, da objemaš svojo Violetto, ker me na zemlji ne boš videl več!

— Ah — je vzdihovala, ko jo je Garibaldi z vso strastjo prve, vroče ljubezni privil na svoje prsi in pokrtil njena mala usta s poljubi, — o da morem umreti v tem blaženem času.

Naglo se odtrga od njega in vrže kapucinsko obleko na sebe.

Na vratih stoji vratar.

— Imate li kakšno željo, — vpraša Garibaldija.

— Glasom naloga ministra vojvode Kafarelija, se vam ne sme zabraniti zadnja želja.

— Peljite me v jetniško kapelico, da se tamkaj izpovem in da zadnjič vidim moje milo morje.

Stari vratar se začudi in pogleduje sedaj dozdevnega kapucinarja, sedaj obsojenca.

— Torej v jetniško kapelico?

— Da to je moja poslednja želja.

— Hm, torej idite. — Počasi z glavo kimajoč je stopal spredaj vratar, a za njim oba zaljubljenca.

Garibaldijevo srce je razbijalo od razburjenja: jutri ga hočejo usmrtiti, pa črez nekoliko trenutkov bo morda prost.

Ali je bilo moči razumeti ta položaj?

On ni več mislil na Violetto in nevarnost, ki ji preti, ako se vse odkrije, ampak mislil je samo na domovino.

Vratar otvori vrata kapelice.

— Kaj ne, častiti oče, jaz se hočem odstraniti za čas izpovedi? — obrne se vratar na dozdevnega kapucina.

Violetta mu potrdi.

— A sedaj — reče, čim so se vrata za vratarom zaprla, — tamkaj je pot k tvoji rešitvi. — S svetlimi očmi pokaže na morje, ki se je nedaleč kopalo v poslednjih solčnih žarkih.

Garibaldi pristopi k oknu kapelice.

Globoko spodaj, kakih sto metrov pod njim, je butalo morje ob zidovje jetnišnice, ki je izgledala, kakor da je iz morja zrastle.

Željno je vdihaval Garibaldi duh morja — svoje druge domovine.

— Svoboda — šepeče — svoboda!

Z bistrim očesom je gledal v daljavi ploveče ladje.

— Moj Giuseppe!

Občuti, kako so ga objele nežne roke.

— O moja Violetta, kako se ti naj zahvalim, da si me prišla rešit? — vzklikne Garibaldi potegnivši jo k sebi.

— Posuši solze, mila deklica, ne glej tako žalostno. Glej, tam nas pozdravlja svobodna zemlja, najina zemlja! Oh kako bom srečna, ko stopiva na obalo.

— Ne boj se, jaz ti hočem pomagati pri plavanju. Samo čakaj, da se izkopam iz valov, ker s te višine, iz katere morava skočiti, se bova globoko, zelo globoko potopila. Violetta se nežno oprusti objema svojega dragega.

— Bodi pripravljen, — šepetala je, ker čas beži.

Vrže sebe ozko kapucinsko obleko.

— Z Bogom Giuseppe! — reče iztegnivši mu zadnjikrat roke in gledaje ga z očesom najvernejše ljubezni in nadčlo-

veške odločnosti. — Z Bogom! ne pozabi na svojo Violetto, naj te varuje mati Božja in oprosti mi!

Z jednim skokom je bila na oknu in gledala z grozo na morje — svoj grob.

Naenkrat se odprejo vrata kapelice in notri plane vratar s četo vojakov.

— Mislil sem, — reče, — takoj na izdajo. Naprej vojaki in primite razbojniškega vodjo in ono ženo, ki je prišla sem pod krinko kapucina!

Garibaldi hoče skočiti na okno.

Vse zaman, ker na njem stoji Violetta trda kot kip. — Groza jo je zlomila; prišla se je krčevito križa na oknu in tako zakrila pot svojemu dragemu. Brez napora obvladali so vojaki nesrečnega obsojenca.

In že stegujejo svoje surove roke po nesrečni deklici.

Naenkrat se zgane in z groznim in blaznim vzklikom reče:

— Z Bogom Giuseppe! Ako te nisem mogla rešiti, grem pred teboj v smrt. Bodi potolažen dragi v poslednjem času, tvoja Violetta te čaka v večnosti!

Obupana deklica se vrže pri tem govoru v morje, ki jo sprejme v svoj objem, da jo varuje pred njenimi zasledovalci. Malo časa po tem dogodku odpeljejo vojaki Garibaldija v njegovo celico.

— Violetta — govoril je sam pri sebi padnivši na svoje trdo ležišče, — nikdar te ne bodem več videl.

Teško dihačoč pokrije si glavo z rokami.

8. POGLAVJE.

Čudežno odkritje

Dolgo, dolgo ostane Garibaldi v svojem tužnem položaju in niti ne opazi, da mu je vratar porinil skozi okence jed in pijačo.

Jutri ga bodo torej usmrtili!

Strašna misel! Ni še dokončal dvajsetpeto leto starosti, pa se naj loči od življenja!

Pa to ni bilo, kar ga je težilo.

Violetta mu je namreč pripovedovala o vstaji, ki je izbruhnila v Sardiniji, a on mora ob izhodu solnca zlate svobode sedeti v tej pusti celici in čakati na strašno smrt.

Že se je zmračilo, ko se prebudi iz svoje obupnosti.

— Glej! postal sem razbojniški vodja?

In bridko se nasmeje.

— Sirota Violetta — je šepetal — tebe sem hotel dvigniti iz nečastnega položaja, pri tem pa me primejo kot razbojnika in obsodijo na smrt! A ti, moja ljuba, si me hotela rešiti, za tvojo ljubezen pa je bilo plačilo — smrt.

— Ah, ne morem niti žalovati za teboj, ker ti si šla v smrt za dragega kot žrtev zvestobe, jaz pa bodem pogubljen v pekel kot prosti zločinec.

Vrže se obupno na svoje ležišče in gleda v hudi bolečini tugotno pred se.

Vsaki korak ga preplaši, to je morda krvnik, ki ga hoče odpeljati na vešale.

Na vešale?

— Oče! — je jecjal — to je konec tvojega ljubljenca, za katerega si ti v duhu predvideval sijajno bodočnost, kateri bode zapovedoval svojemu brodovju ali vodil osodo domovine!

— Oče, ti dragi moj pokojnik, ali te bom srečal na drugem svetu? Ali ti bom mogel poročati, kako sem te maščeval?

— Oh, vidim v duhu tvoje milo lice, ki se mi sladko smeje, vidim ...

Kaj pa to pomeni? Vstane s svojega ležišča in gleda otrpnelo na eno in isto mesto.

— Ali sanjam, — je šepetal, — moja domišlija je bolno razburjena.

Dihanje mu zaostane in lasje se mu naježijo. Sijajen in svetel žarek pojavi se v sobi. Tresoč se isti pomika po zidu navzdol do vznožja Garibaldijevega ležišča.

Od kod prihaja ta nepoznana svetloba?

Skozi okno ni mogla dospeti, ker skoz njegova okenca ne more dospeti niti dnevna svetloba. Kje je že enkrat videl takšno skrivnostno svetlobo?

Da, resnično, na onem razbojniškem kraju, kjer so ga hoteli umoriti. Tam v sobi, kjer se mu je prikazalo očetovo truplo in slika njegove mačehe.

Ali ne vidi na zidu tudi sedaj neki obraz?

— Oče — je šepetal, — ali se mi približuješ?

Ni vedel, ali sanja, ali pa je resnica. Pride mu na misel,

da je mnogim ljudem dano videti takšne prikazni, ki se pa naravnim potom ne dajo razlagati.

Ali ima on takšen dar?

O tem dalje razmišljevati ni mogel, ker je bil ves zamaknjen v oni obraz misleč, da ga vidi.

— Brez dvoma, — je šepetal, — to je obraz mojega očeta. Kako skrbipolno gleda, zdi se mi, da mi namiguje, kaj naj naredim?

Počasi vstane s svojega ležišča in neka čudna sila ga vleče k tej skrivnostni svetlobi.

— Zdi se mi, da se obraz smeje, — je šepetal, — torej sem storil to, kar je oče želel.

Obstavljač se, obstoji v sredi celice in ni vedel, kaj bi dalje storil.

Koraka proti obrazu — a ta izgine.

Garibaldi se prime za čelo in globoko diha.

— Ali sem resnično videl, ali sem samo sanjal, — reče glasno, — zdelo se mi je, da vidim smejoči se očetov obraz, a sedaj je vse zginilo.

Zopet se vleže in premišljuje, ali bi pripisoval celi reči kako važnost.

— Sveta Mati Božja — zakriči — kaj je to?

— Glej, — vzklikne, — glej, zopet obraz, ali nekako zaskrbljeno izgleda. Moj dragi oče, — reče glasno, — ali hočeš svojemu sinu kaj naznaniti, ali hočeš da pridem k tebi?

— Zadovoljno se smeješ, — je šepetal Garibaldi in je ostal ter stopal proti mestu, kjer je opazil očetov obraz.

Čim bližje je prišel, tem zadovoljnejši je izgledal očetov obraz, pri tem pa postajal bledejši.

Ko pa je Garibaldi dospel do mesta, je obraz izginil popolnoma.

— Ne vem, kaj naj to pomeni, — govoril je Garibaldi in giedal na vse strani, pa nikjer ni mogel zaslediti pojasnila. Že se je hotel vrniti, pa tedaj se zopet prikaže obraz. Izgledalo je, kakor da ga ta poziva, naj ostane.

Obupano udari Garibaldi z nogo po podu.

Začuje se votel glas, kakor da je pod votel. Istočasno se prikaže vesel obraz in zopet izgine.

Garibaldi stoji nekaj časa kakor okamenel.

— Morda me je hotel opozoriti na mesto, kjer stojim, — je šepetal.

Ponovno udari z nogo ob tla in zopet isti glas.

— To mesto moram preiskati, — reče sam pri sebi. Vsekako mora biti nekaj na celi reči, ker drugače bi me ne bil opozoril moj oče. Sedaj je bil trdno prepričan, da se mu je prikazal oče.

Vendar se ni lotil takoj dela, mislil je, da bo kmalu razsvetila lunina svetloba njegovo celico.

Ni se motil. Črez pol ure je videl po luninem svitu dovolj razsvetleno dotično mesto poda. Ta je bil sestavljen iz velikih štirioglatih kamenitih plošč, ki so bile stikoma položene. Garibaldi se še enkrat ozre okoli, ako ne bi videl kje očetov obraz, toda ne opazi ničesar.

— Brez dvoma, — je šepetal, — moj dragi oče me je hotel opozoriti na ono kamenito ploščo, po kateri sem le slučajno udaril.

Premišljajoč je gledal nekaj časa pred se.

— Ali ni blizu rešitev, ali mar ni nobenega izhoda iz te strašne osode?

Tedaj so padli žarki luninega svita naravnost na ploščo ki je oddajala oni votli glas.

Garibaldi se pripogne, da preišče dotično mesto.

— Ničesar ni čudnega in posebnega na tej plošči — reče sam pri sebi, — zdi se mi, da je tako pritrjena, kakor ostale.

Obstoji še enkrat na njej, da vidi, ako je mogoče najti na njej kaj posebnega.

Naenkrat se močno strese.

— Ta se premiče — vzklikne polglasno, to je nekaj skrivnostnega.

Žila mu začne močno biti in lice mu zagori — se li bo izmaknil krvniku?

— Mati Božja, — je molil, — pomagaj mi Sveta Mati, ako si se namenila me oteti strašni smrti!

Porinil je svoje prste v kamen, pa zaman; ni mu bilo mogoče ploščo zagrabit, ker so bile vse tesno stisnjene, da so se komaj poznale zareze.

Mrzli pot mu je oblil čelo.

— Kako naj vzdignem to kamenito ploščo? — je vzdihoval, — slutim, da je pod njo neka skrivnost, ki je tesno zvezana z mojo rešitvijo. Ves zmešan vstane, ker ni mogel z golimi rokami niti premakniti plošče.

— Glej! — vzklikne naenkrat, — vsaj imam vendar žlico.

Dali mu niso ne noža, ne vilic, ampak samo pločevinasto žlico.

Garibaldi se spomni, da ima žlica čvrst in močen držaj. Kmalu jo najde in pregleda.

— Mogoče bo uspelo, je šepetal, — o ko bi mogel s tem neznatnim orožjem dvigniti ploščo samo toliko, da bi mogel poriniti prst v razpoklino!

— Mirovati nočem, dokler ne vzdignem plošče, ker mi je popolnoma jasno, da je s tem vezana moja rešitev.

Jako oprezno porine držaj žlice v razpoklino in še bolj oprezno poskuša vzdigniti, ker se je bal, da mu držaj ne poči.

Vzklik veselja in največjega oduševljenja poplača njegov trud.

— Kamen se premika — je šepetal — zdi se, da je lažji nego li sem mislil. — Pa ga je že tako visoko vzdignil, da je mogel potisniti prste v razpoklino.

Silna odločnost ga prevzame.

Upanje, da bo morda ušel krvniku, se rešil zapora, podeli mu veliko moč.

Garibaldi je bil od zgodnje mladosti močan, a še bolj se je okrepil na brodu.

Ko je mogel ploščo prijeti s prsti, bil je na jasnem, da bo uspel.

Čvrsto potegne in slednjič vzdigne ploščo. Istočasno zgine lunina svetloba, ki mu je toliko pomagala.

Z grozo skoči Garibaldi nazaj.

Pri zadnjem žarku lunine svetlobe opazi globoko odprtino pod ploščo. Morda je bila kaka jama, ki je vodila globoko v zemljo.

— Kaj naj naredim, — je šepetal, — ali se naj odločim vstopiti v neznano globino, ali naj ostanem v tej celici?

— Norec, — nadaljuje sam pri sebi, — mar imam izbiro? Če me dohiti smrt spodaj, gotovo ne bo strašnejša od one, ki me čaka jutri tukaj.

— Gotovo je bil tukaj kakšen jetnik dolgo časa ter je izdolbil z rokami to jamo, ker koliko sem mogel s prsti otipati, ni obzidana.

— Pa glej — reče — ali ni moj oče pred mnogimi leti pripovedoval o nekem gusarju, ki je bil zaprt dolga leta v tej državni jetnišnici Santa Maddalena in je njemu, ko je nekega dne veslal s čolnom mimo, vrgel skozi rešetko malo škrijico, v kateri je bil nekakšen načrt?

— Morda je bil zaprt ta gusar ravno v tej celici. In ako se ne motim, je nenadoma izginil.

— O, ko bi mi bila ta temna jama, ki se mi zdi kakor vhod v pekel, pot k rešitvi!

— Oče — reče v veliki razburjenosti, ki ga sedaj popade, — oče, ti svetla duša, bodi pri meni, da se izognem sramotni in krivični smrti in da posvetim svoje življenje ljubljeni domovini!

Še enkrat se ogleda po celici.

— Dozdeva se mi, kakor bi se ločil od življenja — je šepetal, a vendar ne morem tukaj ničesar drugega pričakovati, nego li smrt.

— Naprej, — zakliče glasno — Sveta Mati Božja, bodi mi v pomoč!

Ničesar dalje premišljajoč spusti se v jamo.

— Vrtar more zgodaj priti in odkriti moj beg. Bolje je, naj si razbija glavo, kako sem pobegnil iz zapora, s tem pridobim na času.

— Naj bode kakor hoče, živega me ne dobijo več v roke.

Zrak, ki ga je obdajal, bil je vlažen in trahnoben. Garibaldiju se dozdeva, da lazi v grob.

Počasi se spušča navzdol. Jama se ni razširjevala, kar je bilo za njega dobro, ker ako ne bi bil imel oporišča za kolena in lakti, strmoglavil bi bil v globino. Kako dolgo je plezal navzdol, ni mogel vedeti, njemu pa se je zdela cela večnost.

Oblival ga je curkoma znoj kljub težkemu in mokremu zraku.

Nenadoma obstoji preplašen.

Začuje neki votli šum. Začne v tem razmišljevati.

— Ječa številka 133, v kateri sem bil zaprt, je v kleti, — mislil je Garibaldi — zidovje iste pa obliva morje. Ta šum povzroča samo morje, torej vodi ta jama naravnost v morje, ali pa pod njim dalje.

Roke so mu oslabele.

— Koliko morem presoditi, ni za me rešitve, ker ako je stari gusar leta in leta dolbil to jamo, vendar ni mogel izdolbsti hodnik do kopnega brez orodja, ker bi za to potreboval mnogo in mnogo let.

— Gotovo je sedaj šesta ura zjutraj in vratar je kakor vedno prišel v celico, da me vpraša po zdravju in mi prinese sveže vode, — ali — glas mu zastane — ali je prišel s sodnijskim osebjem, da me odvede na morišče.

Še enkrat vleče na ušesa.

Dozdeva se mu, kakor ropot z nogami, pa visoko, zelo visoko nad njim.

— Brez dvoma — je šepetal, — preiskujejo celico, da bi našli sled, kako sem izginil.

— Ako zapazijo ono kamenito ploščo, jo vzdignejo in odkrijejo jamo? In ako pošljejo v vsakem slučaju nekaj smrtonosnega zrnja?

Njegova želja, da izve, kaj mu je odločeno, bila je tako velika, da je pozabil spuščati se dalje.

Dolgo časa je trajal neprijetni ropot, pa slednjič preneha.

— Niso našli tajnosti one kamenite plošče, pa so odšli, — je šepetal.

Zopet je začel z novimi moči plezati navzdol.

Kar naenkrat zakriči grozno, ker ni več čutil stisjenih kolen in se je tudi zamanj trudil pridržati se z lakti, zemlja je povsod popuščala in on strmoglavi nikjer se zadržujoč na pol brez zavesti od silnega straha v globino.

9. POGLAVJE.

Drzno podvzetje

Knez Karol Kolonna je stopal ponoči po temnih ulicah Napolja, ogibajoč se vsakega mesta, kjer bi mogel srečati kakega človeka, ki je zaostal, kakor se je tudi ogibal razsvetljenih ulic.

Naposled obstoji pred nekim železnim kipom in ga je ogledoval. Ogledoval ga je tako pozorno, kakor da ni nikdar tukaj stal in so ga še-le danes postavili.

— Moja zvita sestra Terezija mi hoče pomagati glede lepe Julije Kafareli, — je mrmral sam pri sebi, — pa to se preveč vleče. Najbolje bo, da vzamem reč v svoje roke in se pri tem poslužim svojih starih znancev, ki jih moram že enkrat poiskati.

Oprezno se ozirajoč, se približa kipu, iztegne roko in seže globoko v njegovo oblačilo.

— Niso pozabili »gospodarja noči« je šepetal, — zbirka gotovo ni od enega ali dveh dneh, temveč od celega tedna.

Iz skrivališča izvleče množino dragocenih predmetov: zlatih doz, prstanov, ur, zapestnic in raznega drugega.

— To pot nočem iti k staremu Marku, — govori sam s seboj — ker bi me mogel preveč izpraševati o svoji hčerki Rebeki, temveč bom plačal nagrado mojim ljudem iz svojega žepa.

Umno preiskušá dragocenosti in prime neki predmet, ki zbudi vso njegovo pozornost.

— Ako se ne motim, — je mrmral, — ta zlati medaljon, privesek zapestne ure, ima vtisnjen grb vojvoda Kafarelija.

Še enkrat ga pozorno premeri.

— Brez dvoma, to je last vojvodinje Kafareli, ali pa njene hčerke.

Naenkrat se mu zaiskrijo oči, ko je nekoliko časa pre-mišljeval.

— Poskusiti moram, — reče — morda se izteče dobro. Če se posreči, napravil sem priličen korak naprej. Brez vojvode Kafareli ne pridem v jetnišnico Santa Maddalene, da dobim gusarjevo blago. Zato moram vse poskusiti, da si pridobim njegovo naklonjenost.

Pozorno pregleda svojo obleko.

— Nihče ne bode slutil, da krije ta obleka kneza Kolonna, tem manje, ker nosim krivo brado.

Knez zravna svoje sključeno telo in naglo odide v natranji del mesta.

Obstoji pred neko hišo, pred katero je stala straža.

Ko bi ne vedel, kako so redarji neumni, da ne pridejo na sled »gospodarja noči«, ki jim dela toliko jeze, ne odločil bi se za ta nevarni korak.

Obotavljajoč se, pristopi k redarju ter stoji pred njim kakor nevedni kmet.

— Hej, — kaj želite prijatelj? — vpraša ga redar.

— Ali stanuje tukaj vojvoda Kafareli? — odvrne Kolonna.

— Da, pa zakaj vprašujete?

— Nekaj mu moram oddati, — odgovori knez.

— A kaj je to?

— Glejte ta medaljon.

Kolonna dvigne dragocenost tako, da se je pri svetilki razločno vidila.

— V resnici, — vzklikne veselo, — to je vojvodinji ukradeni medaljon. Kako ste ga dobili?

— Izročil mi ga je knez Kolonna z naročilom, da ga izročim vojvodinji.

Redar pozorno pogleda dozdevnega kmeta.

— Knez Kolonna? reče neverjetno.

— Tako je, — odgovori in odkritosrčno pogleda redarja.

— Čujte prijatelj, — reče ta, — vi ste mi zelo sumljivi. Knez Kolonna se neustrašeno zasmije.

— Zakaj sem vam sumljiv? vpraša mirno.

— Ker je ta medaljon z raznimi drugimi predmeti ob priliki proslave svete Cecilije ukraden po neka tatinski družbi.

— Kaj to briga mene, — odvrne Kolonna, — jaz nisem tat, izvršiti imam samo naročilo kneza Kolonna.

— Tako? Od kod pa ima knez Kolonna ta ukradeni predmet? — izprašuje redar dalje.

— Ne vem, vprašajte njega samega, saj ga vendar poznate, — odvrne Kolonna ravnodušno.

Redar premišljuje nekaj časa, kaj bi naredil s tem sumljivim človekom.

— Idite z menoj, — reče slednjič, — peljati vas hočem pred poročnika, mojega predpostavljene, on naj odloči.

Knez se obotavlja, odzove pozivu.

Ako bo poročnik istotako sumil, kakor njegov podrejeni, more se mu slabo goditi.

Kmalu sta stala pred poročnikom.

Ko je redar vse razložil, reče poročnik:

— Najbolje je, da preiščemo tega človeka, morda ima še več predmetov pri sebi, ki so bili ukradeni.

Redarji bi bili lahko opazili, kako je dozdevni kmet prebledel pri tem govoru, da je bilo bolj svetlo.

— Izgubljen sem, — mrmral je sam pri sebi, — ker nosim ves plen mojih ljudi pri sebi.

— Kaj mrmrate? — nadaljuje poročnik. — Vi gotovo pripadate četi onega razbojniškega vodja, ki ga zovejo »gospodarja noči«. Slecite suknjo, da vas preiščemo.

In prime kneza za obleko, da izvrši namero. Kolonna ni vedel, kaj naj stori v tem osodnem trenutku.

— Kaj! kako se predrznete postopati s poštenim kakor s tatom? krikne. Prižgati se hočem radi tega pri ministru vojvodu Kafareli. Izročiti imam vojvodinji dragocenost, vi pa me imate za člana one zloglasne razbojniške čete »gospodarja

noči« — to je nezaslišano! — To je koristilo, poročnik ga spusti.

— Dozdevate se mi zelo znani, — reče jezno, — samo ne vem, kje sem vas že videl. Ako želite govoriti z vojvodom, počakajte tukaj do jutra. Vojvoda se bode s svojo hčerko Julijo odpeljal zgodaj na svoj grad in takrat mu lahko izročite medaljon.

Knez Kolonna je pozorno poslušal.

— Ali bo imel spremstvo s seboj?

— Zakaj sprašujete?

— Zato, ker cesta do vojvodovega grada ni varna. Zdi se, da tam gospodari »gospodar noči«.

Poročnik se porogljivo nasmeje.

— Ta ne bode vojvoda prevaral, ker se ga boji. — Kolonna se hoče vستي in takrat se čuje tihi žvenket. Knez prebledi, od ukradenih predmetov mu je jeden prstan padel iz žepa.

S silnim naporom se je premagal.

— Kaj je bilo to? — vzklikne poročnik, ki je slišal ta žvenket.

— Nisem ničesar slišal, — odvrne dozdevni kmet. In on je nameraval pokriti prstan z nogo, pa bilo je prepozno, eden redarjev je že segel za prstanom.

— Ha — zakliče — tudi ta prstan je bil istočasno z medaljonom ukraden na trgu »Della miseri cordia«. Brez dvoma, ta na videz tako veljavni človek je član družbe »gospodarja noči«.

— Pridite malo k svetilki, da vidimo, kako ste prišli do tega prstana, ali ga vam je tudi dal knez Kolonna?

Knez se komaj obdrži, ko ga je poročnik čvrsto prijel in potegnil.

— Ničesar ne vem o prstanu — reče — ležal je gotovo že pri mojem vstopu na tleh in sem ga le slučajno porinil z nogo.

— Neumen izgovor, — odvrne poročnik, — slecite takoj obleko!

— Pazite se! — zakliče Kolonna ves obupan, da ga slednjič zalotijo. — Knez Kolonna me je poslal in on ne dopušča nikake šale. Imeli boste opraviti z njim in vojvodom Kafareli.

Poročnik je trenutek premišljeval.

Izgubljen sem, — mrmral je sam pri sebi, — ker nosim
ves plen mojih ljudi pri sebi.

— Dobro, ne bodem vas preiskal, hočem vas pa na drug način preiskusiti.

— Beppo, — okrene se do enega redarja, — pripeljte mi onega lopova sem, ki smo ga včeraj vlovili in se sam hvali, da pripada četi »gospodarja noči«. Morda bo on v tem človeku spoznal svojega tovariša.

— Ujetnik stori vse, samo da bi dobil tem manjšo kazen in morda bo tudi tukaj govoril resnico.

Redar odide, da izvrši naročilo.

Knez Kolonna ni mogel dihati od straha.

Ako je ujetnik v resnici priznal, da je podrejen »gospodarju noči«, tedaj ne more dvomiti, da bo v knezu Kolonna prepoznal onega zloglasnega in strašnega »gospodarja noči«. Kdo more biti to?

Ali ni morda eden od onih, ki jih je spravil v zlo in ki bi s pravo slastjo izdali svojega vodja, da pride na vešale?

Kolonna je sam pri sebi preklinjal neumno namero, da sam izroči vojvodu medaljon.

In tako je zašel v stisko, katere si je sam kriv in iz katere morda ni izhoda.

Zunaj odmevajo koraki, gotovo peljalo jetnika in zdaj se bodo vrata odprla.

Knez Kolonna se ne upa pogledati.

Še-le, ko je stal ujetnik pred njim, pogleda.

Resnično, bil je eden od njegovih.

Kaj bo ta človek sedaj naredil?

Nekaj časa se ostro gledata, spoznala sta se. Kolonna se strese, tega človeka je pred kratkem brez potreba zelo oškodoval.

Sedaj je prišel v njegove roke.

Kje so oni častihlepni načrti, ki jih je snoval za bodočnost?

— Torej, — vpraša poročnik, obadva bistro gledajoč, — ali vi poznate tega kmeta? Dozdeva se mi, da tudi on pripada družbi »gospodarja noči«. Ta prstan, ki je znano ukraden, je padel iz njegove obleke.

Kolonna občuti preteči in strašni pogled.

Nekaj časa je trajala grozna tišina, ki se je zdela knezu večnost.

— Ne poznam tega človeka, — reče naposled jetnik.

— Prstan pa, ki ga je on baje izgubil, vrgel sem ga jaz včeraj namenoma. Nočem temu tujcu pripraviti sitnosti.

Jezno je premeril poročnik dvojico, a ni mogel opaziti ničesar sumljivega.

— Odpeljite ujetnika — je zapovedal.

Komaj so ga odpeljali, skoči Kolonna po konci.

— Vzamite ta medaljon, — reče redarjem, — zelo mi je drago, da postopate z menoj, kakor s kakšnim zločincem. Recite vojvodu, da mu ga je poslal knez Kolonna. — Ne da bi pogledal redarje, je odhitel ven.

Zunaj je obrnil oči proti nebu.

— Imam samo nekaj ur časa, ker kmalu nastopi vojvoda Kafareli s svojo hčerko Julijo pot do svojega gradu, kakor so pravili redarji. O Julija, ti moraš biti moja. Ti bodeš ona, ki mi zopet pridobi ugled in me reši teh strašnih vezi, ali dobrovoljno — ali s silo.

Pohiti izven mesta v vinograde. Hitro korakajoč dospe v eni uri do nekakih starih zidin, ki so se pošastno dvigale.

— To je vse, — vzdihal je oziraje se na pusto zgradbo, kar mi je ostalo od bogastva mojih prednikov. Poprej je pripadala moji rodbini tudi ona trdna in stara zgradba na Santa Maddaleni, kjer je sedaj državna jetnišnica, ki jo dobro vidim, ločena od moje razbojniške zgradbe samo z oskim morskim zalivom.

Ali danes posedujem samo stare razvaline.

In on se popne na hrib, na katerim je bila zgradba starih staršev kneza Kolonna.

Povsod sama pustinja, a v gradu je bilo le nekoliko sposobnih za stanovanje. Kjer so bili poprej lepi vrtovi in vodometi, se razprostira sedaj neprodurna goščava, trava in grmovje pokriva pota in steze, ki se še komaj razločujejo.

Dospevši na vrh zažvižga knez na srebrno žvižgalko.

Nastane šum v votlini, iz katere prideta dva razbojnika in se postavita pred njega.

— Ali se je kaj pripetilo za čas moje odsotnosti? — vpraša z zapovedajočim glasom.

— Ničesar važnega, — odgovori eden od njiju.

— Dva ribiča sta izvlekla iz morja neko ženo, ki se vrgla v morje iz kapelice državne jetnišnice na Santa Maddaleni.

Knez je pozorno posluhnil.

— Žena iz državne jetnišnice? Je li stara ali mlada?

— Zelo mlada in izvanredno lepa.

— Poznate li njeno ime?

— Ne, ali v vročici večkrat izgovarja ime Garibaldi.

— Ha, moja slutnja, reče Kolonna, ta deklica je gotovo Violetta, pastorka debelega krčmarja Masaniella. Vi morate vprašati še danes, kje je deklica sedaj. Na noben način mi ne sme uiti.

— Deklica leži bolna pri ribiču, ki jo je rešil, ker pa je on naš, nam ne more uteči.

— Tem bolje, — a kaj je še novega?

— Najet sem, da umorim vojvoda Kafarelija, tega vsemočnega ministra — odgovori drugi razbojnik.

— Pa kdo te je najel? vpraša hitro Kolonna.

— Jud Marko, naš pomagač.

— Misli menda, da mu je vojvoda ugrabil njegovo lepo hčerko Rebeko, pa se hoče maščevati.

— Tako je, gospodar!

— Lepo, če Marko nekaj želi, mora dobiti za svoj denar tudi blago. Pripravite se!

Začudeno se spogledajo razbojniki.

— Pripravite se! nadaljuje »gospodar noči«.

— Čez dve uri pripelje se vojvoda Kafareli s svojo lepo hčerko Julijo.

— Slugo in kočijaža ubijte, vojvoda zvežite, pa mu ne storite ničesar žalega.

— Hčeri zavežite oči in jo pripeljite v moj grad.

— Joj vama, ako se najmanje pritoži radi vaju.

— Tukaj, — da jima polno roko zlatnikov, — to vama je nagrada za vajn zadnji plen. Pazita se, da se ne prikažeta na trgu »Dela misericordija«. Redarji so radi zadnjega zločina silno jezni na vaju.

Razbojnika se odstranita.

Kolonna pogleda na nebo.

— Obzorje se že rumeni, — je šepetal, — čez nekoliko ur bode lepa Julija v moji oblasti.

— Da, prevzetna vojvodinja, morala bodeš opustiti mržnjo proti meni in mi dati svoj blagoslov, da se ogneš blaznosti...

— O Julija, ko pomislim, da bodem tebe, najlepšo deklico Napolja imel v svoji oblasti, zatrepeče mi srce. Ti moraš biti moja žena ali pa bom celi Napolj z mino dvignil v zrak.

Odkritja

Ko je Giuseppe Garibaldi izgubil pod nogami tla, mislil je, da gre v gotovo smrt. Padajoč je od silnega strahu izgubil zavest in se zave šele, ko je padel na trda tla.

Nekaj časa je ostal omamljen.

— Kje sem? — je šepetal in nekoliko se dvignivši, se otipa in iztegne izmučene ude.

— Dozdeva se mi, da se nisem poškodoval, — nadaljuje sam s seboj. — Nisem padel iz velike višine.

Vstal je in preiskaval tla in okolico.

— Z vseh strani zid, dozdevno sem v nekakšnem obzidanem hodniku.

Koraka oprezno naprej.

— Brez dvoma, to je nekaki podzemeljski hodnik, ki ga pa gotovo ni izkopal stari gusar.

Nekaj časa je premišljeval.

— Drugače ne more biti, stari gusar je moral znati za ta rov ter je izdolbil ono jamo iz svoje ječe.

Ali ni pobegnil po tem potu, ker nihče ne ve ničesar o njemu in njegovem blagu?

Počasi dalje gredoč tipal je na vse strani. Zrak je bil vlažen, zidovje hodnika pa mokro.

— Kam bom prišel? — je šepetal. — Ako ima sicer ta hodnik kakov izhod, ali ni morda tekom let zasipan?

Često je naletel na vodo, ki je prihajala od morja.

Povsod globoka tema. Dognati ni mogel če se suče v krogu, ali gre ravnó, če se nahaja v notranjem obsegu državne jetnišnice, ali se oddaljuje.

Ravnotako ni vedel, kako dolgo že hodi. Od časa do časa je prisluškoval, kako padajo pojedine kaplje v vodo in to je bilo v oni temi vse, kar ga je motilo.

Jasno mu je bilo samo to, da jetniški uradniki niso odkrili na kak način je pobegnil in tako je vsaj ušel krvniku, če tudi tukaj najde smrt.

— Pa zakaj ne bi mogel najti od tukaj kakšnega izhoda?

— Gotovo je stari gusar poznal izhod, ker drugače ne bi bil izdolbil ono jamo.

Čim dalje je Garibaldi prodiral, tem težji je bil zrak, dihanje mu je bilo tako težko, da ga je dobro oblival znoj.

Kolena so mu klecala, da ne pade se je moral držati zidu, obenem se mu dozdeva, da se hodnik vzdiguje.

— Ako ostanem v tej grobnici še eno uro, se moram zadušiti.

Ves pobit se nasloni na zid. Ko se nekoliko okrepča, se spomni svojega očeta.

— Gotovo se ni prikazal zato, da bi me pogubil, — je šepetal. — Moj dragi oče je preveč ljubil svojega edinega sina, da bi ga zvalil semkaj v pogubo.

Ko se popolnoma okrepča, gre urno dalje.

Naenkrat se spotakne ob neki predmet.

— Kaj je to? — zakliče polglasno, — dozdeva se mi, da sem se spotaknil ob neki zavoj.

Obstoji in preiskuje tla.

— Resnično, tukaj je nekaka v krpe zavita škrinjica, — je šepetal dalje. — Čudno, kako je prišla sem?

Garibaldi je tipal dalje po tleh.

Naenkrat zakriči od groze.

— Okostnjak, — lasje se mu naježe, — brez dvoma, zagrabil sem golo mrliško roko.

Od straha brez zavesti beži proč, slednjič obstoji komaj dihajoč.

Potreboval je dolgo časa, da se je pomiril nekoliko.

— Norec, — reče zdaj, — kako sem se mogel preplašiti okostnjaka? Kaj mi more storiti mrtvec?

Ni se mi bati mrtvih, ampak živih.

Trenutek je premišljeval, kaj naj naredi.

Ali naj beži dalje, ali naj preišče okostnjak?

Zgrozi se, pa si vendar reče, da je oseba, katere je ta okostnjak, gotovo bolje poznala ta podzemeljski hodnik, nego li on.

— Moram mrtveca preiskati, — je šepetal, — kdo ve, koliko časa že leži tukaj? Ako nič ne diši, so menda samo kosti.

Obotavljajoč se vrne nazaj.

Oprezno, samo da se ne dotakne kosti, otiplje obleko. Najde žep, seže v njega in občuti nekaj trdega, kar hitro izvleče.

Mahoma se razveseli.

— Ako se ne motim, našel sem kresilo in kamen. Udari z enim ob drugega, zaškri se mnogo isker.

— Hvala tebi, Mati Božja! vzklikne, da le najdem kaj gorljivega, lažje bom pri razsvetljavi našel izhod.

Odtrga nekaj kosov od že trohnele obleke, da bi je porabil mesto gobe.

Dolgo je iskal, da je našel mali košček suhe krpe, ker je bila cela obleka mokra.

Slednjič se mu posreči prižgati navidezno gobo in pojavi se mali in slabi plamenček.

Potrebno mu je bilo vzdržati ta plamen, da se spozna v svojem položaju.

Zagleda škrinjico.

— Morda najdem tu boljšega goriva, — reče in potisne roko v njo.

Občuti podolgovati predmet, ki se mu dozdeva kot vrvica in ga izvleče s tresočo roko.

— Kaj bi naj to bilo? Bo li gorelo?

Pritisne gorečo gobo na to dozdevno vrvico in piha z vsemi močmi. V kratkem času se nažge.

Sedaj mu je bilo mogoče ogledati si ta predmet natančneje.

Na prvi pogled izgledal je kakor vrvica, a pri večji pozornosti je opazil, da je stkan iz tankih lanenih niti in dobro omastčen.

— Brez suma, — je šepetal Garibaldi, — to truplo je onega, pred dolgem času izginulega gusarja, ki je napravil to dozdevno vrvico, da mu služi kot sveča pri begu. Namazal ga je z lojem od mesa, ki ga je dobival za hrano.

— Ubogi človek, kako bistroumen si bil, da si se tako pripravil za beg! Da-si poprej vse premisli, vendar si se tako žalostno ponesrečil. — Sreča mu je tako jasno razsvetljevala, da je mogel natančno pregledati truplo.

Od groze se je slabo počutil.

Od glave ostala je samo votla lobanja, dolga in siya brada. Očesni votlini sta bili prazni, med katerimi je štrlela nosna kost. Okostnjak je ležal že več kakor deset let. Ročne kosti so molele iz trohnozne obleke.

— Kako je to mogoče, da ta nesrečnik ni našel izhoda? je šepetal Garibaldi. — Gotovo je mogel vedeti zanj, ker drugače se ne bi bil lotil tako drznega koraka.

Garibaldi se skrbno ogleduje.

Skrivnostno in temno širil se je hodnik pred njim.

— Ali se je nesrečnik zmotil v računu, ker je tako žalostno končal.

Njegova sveča je že skoraj dogorevala.

— Hiteti moram, da najdem izhod iz tega hodnika, sicer moram tukaj umreti od gladu.

Že je hotel oditi, ko zagleda ono malo škrinjico zraven okostnjaka. Brez zamude bi bil mirno odšel, da ni opazil neko posebno svetlikanje iz krp, v katere je bila škrinjica zavita.

— Kaj je to? — zašepeče.

Vzdigne se, da jo preišče. Pokrov je bil nekoliko odprt in vidilo se je v notranjost.

Garibaldi hitro odpre pokrov.

Prestrašen skoči nazaj.

— Ali sanjam, ali je resnica? — je šepetal, — to je silno bogastvo, ki se blišči pred menoj!

S tresočo roko prime dijamante, rubine in smaragde, ki so razširjali sijajne svetle žarke.

— Da, — zakliče Garibaldi umirivši se, — brez dvoma je to gusarjevo bogastvo, o katerem mi je pripovedoval moj oče...

— Kdo mi more preprečiti, da si ga ne bi prisvojil.

— Glej, mar mi ni rekel nekoč moj oče, da ga je gusar postavil dedičem v pismu, ki ga je vrgel skozi okno v morje?

— In tako je to bogastvo moje!

Poglobljen v misli je gledal na silno premoženje.

Naenkrat se prestraši začuvši prasketanje sveče.

— Kaj mi koristi to silno bogastvo? — reče, — bolj bi me veselil košček kruha, z njim bi si potolažil vsaj nekoliko glad, ti dragulji pa se mi dozdevajo kakor navado iztesano kamenje.

Prezirljivo porine škrinjico z nogo na stran.

— Leži tukaj, dokler te ne najde kdo srečnejši, ki ga bo boljša osoda nego je moja privedla v ta podzemeljski hodnik.

Počasi se oddaljuje od žalostnega mesta, ozrši se še enkrat s sožalnim pogledom na gusarjeve ostanke.

Kar je poprej slutil, to se je sedaj pri razsvitu sveče uresničilo.

Nahajal se je namreč v obzidanem hodniku, ki je vezal državno jetnišnico na Santa Maddaleni s kako drugo zgradbo.

Koliko se je Garibaldi spominjal, bila je ta jetnišnica nekoč nekakšen grad.

Čigav je bil, ni vedel.

Ali morda niso prejšnji lastniki ta grad po hodniku zvezali s kakšnim drugim na kopnem.

Zgradbe so morda postavili v nemirnih časih, a hodnik so rabili, da bi v slučaju nevarnosti drug drugemu pomagali.

Brez dvoma je stari gusar prebival pred mnogimi leti v enem teh gradov in tako je našel ta hodnik. Pozneje ga je dohitela nesreča ter je bil zaprt na gradu na Santa Maddaleni, ki so ga prenaradili v državno ječo.

Oprezno, ogibajoč se vode, da si ne premoči čevlje, je šel Garibaldi naprej.

Hodnik se je vedno višje vzpenjal.

Naenkrat mu zastane sapa: on čuti, kako mu srce burno bije, ker je zapazil v daljavi od sveče le slabo razsvetljeni predmet.

To so mogle — tako se mu dozdeva — biti samo stopnjice.

Naglo gre naprej.

— Nisem se zmotil, — se raduje, — glej, izhod iz hodnika, ker kjer so stopnice, mora biti tudi izhod.

Oprezno stopi na prvo stopnico.

— Glej, drži me! — zašepeče, — sicer je od vlage nekoliko strohnela, a vendar še tako dobra, da bom prispel na zgornjo.

Še enkrat pogleda na svečo, bilo je dovolj še za kako uro.

— Kam bom dospel, kadar pridem gori? — reče, ko je prehodil stopnice in otipaval strop nad seboj.

Ta je bil lesen. Vrat ni bilo videti.

Vse je bilo prašno, plesnivo in pokrito s pajčevino tako, da se ni razločevala niti najmanjša razpoklina.

Garibaldi potegne z roko preko hloda, pa ne najde ne vrat, ne razpokline.

— Pa vendar sem morda prišel na pravo mesto, — reče sam pri sebi, — moram bolj pazljivo preiskati.

Ali zaman išče in išče, ne najde ničesar.

— Ko bi potrkal? — je šepetal, a oblije ga vsega znoj.

— Ali, — dostavi, — bi to ne bilo pogubno?

— Ne bi li zopet prišel v roke redarjem, ali komu drugemu, ki bi me zopet odpeljal v državno ječo na Santa Maddaleni?

Dolgo je premišljeval in si ubijal glavo, kaj bi naredil.

Nazadnje se odloči potrkati, naj se zgodi, kar hoče. Pred vrati rešitve vendar ne bode umrl od lakote in žeje.

Spomni se starega gusarja, katerega je doletela smrt kakšnih sto korakov od stopnic in polasti se ga neomahljiva odločnost.

Že stisne pest, da udari po stropu, ko naenkrat stisnjeno pest zopet odpre, preneha dihati in pazljivo posluša.

Nad njim se sliši ropot nog, dozdega se mu, da se odpirajo in zapirajo vrata, a strop se trese. Naenkrat odmeva krik neke žene, ki kmalu umolkne.

Zopet je tiho, kakor poprej.

Ponovni krik.

— Na pomoč!

Garibaldi se ni zmotil. Neka žena nad njim je klicala na pomoč, a to je bilo za njega preveč.

Ni se zmenil, če ga zopet vlovijo in oddajo v državno ječo!

Tam zgoraj je bil nekdo v nevarnosti, neka žena je potrebovala pomoči.

Odloči se — naj bo, kar bo — vdreti ven, — in z vso močjo so udarjale njegove pesti po stropu.

11. POGLAVJE.

Žalost v sreč

Solnce je prispelo že visoko nad hribe, a Napulj je bil še v globokem spanju. Samo ribiči so bili že vstali ter mornarji, brezhišniki in od solnca počrneli berači, ki leta in leta pre-spavajo v predvoru cerkev in palač in ki se danes ne brigajo, kako bodo živeli jutri.

Ako ravno je bilo tako zgodaj, drvela je elegantna kočija po cesti iz mesta. Neki stari in zelo odličen gospod z mlado damo sta bila sama v njej.

Zapustivši prašne mestne ulice daleč za seboj, vozila sta se že po glavni cesti. Zdi se, da ta odlični gospod ni našel posebnega užitka na lepoti okolice; njegovo rumeno lice je bilo razorano z globokimi gubami ter je razodevalo razuzdano in pustolovno življenje.

Mlada dama, lepa kakor pomlad, se ni mogla dovolj nageledati krasnih poljan, mimo katerih so se vozili.

— Julija! — obrne se gospod k lepi deklici, — poslušaj me, imam ti povedati nekaj važnega.

Deklica radovedno pogleda svojega očeta.

— Ali ne moreš to odložiti za drugič, — odvrne mu smejoča se, — v tej krasni naravi bi rada slišala kaj veselega in ne bi rada govorila o resnih rečeh. Gospod si na to pogladi svoje posivele, črnopobarvane brke; njegove temne oči so čudno gledale krasno lice deklice.

— Sem že dolgo odlagal to reč, — odvrne on, — enkrat se mora rešiti.

Deklica vzdihne in se stisne globlje v kočijo.

— Torej se moram pokoriti usodi, — reče tiho in še enkrat pogleda na krasno okolico.

— Ti veš sama, da boš skoraj osemnajst let stara, moja hčerka, in čas je že, da ti roditelji izberejo primerneža moža. Na to od strani pogleda, a Julija se ne gane, samo lice ji je postalo blede in neveselo.

— Kaj praviš ti na to? — reče potem gospod.

— Nisem mislila do sedaj na možitev, — odvrne s čvrstim glasom.

— To ti verujem, ali mladi vojvodinji Kafareli ne pristojajo, da ostane stara devica in da odbija vse, tudi najboljše snubce.

— Ali jaz ne poznam človeka, kateremu bi prostovoljno žrtvovala svojo svobodo in svoje življenje, — reče Julija, odstranjujoč temne kodre las s svežega lica.

— No dobro, pa tvoji roditelji so poskrbeli in ti našli primerneža moža.

Julija skoči s sedeža.

— A kdo je ta? — vpraša hitro.

— Knez Karlo Kolonna, — odvrne vojvoda Kafareli in gleda na stran.

Julija obupno zakriči:

— Nikdar, — reče — raje umrjem.

— Ti vzameš kneza, rečem ti, — odgovori odločno oče.

— Ne morem ga videti, da, bojim se ga, kakor kakšnega razbojnika, — reče s solznimi očmi deklica.

— Ah, to so otročarije, — mahne vojvoda z roko, — knez je iz vrle, stare in spoštovane, če tudi uboge rodovine, a to me ne ovira, v njem najdem primerneža zeta.

Mi smo dovolj bogati, da vzdignemo obitelj Kolonna do starega sijaja, ki so ga uživali stotine let.

Nekaj časa je gledala Julija kakor v sanjah pred se.

— Oče, — reče naglo, prijemši ga za roke, — vem, da me ljubiš; prizadevala sem si biti ti poslušna in tako živeti, kakor ti želiš. Ali sedaj te ne morem ubogati. Če že mora biti, možiti se hočem z vsakim drugim, s knezom Kolonna pa ne.

— Ne morem ti povedati, kakšen gnus me napade, kadar sem v njegovi bližini, ne upam se dihati tako dolgo, dokler je zraven mene.

— Oče! dragi oče! ne onesreči me, umrla bom od straha, že misel, da me hočeš izročiti proti moji volji temu človeku, je moja smrt!

Julija se obrne k svojemu očetu; lice ji je postalo tesnobno, iz oči so ji kapale solze. Sam vojvoda ni mogel, da ne bi obžaloval svojega otroka, saj ga je tako ljubil!

— Drugače ni mogoče, — reče, — tudi tvoja mati, ki si ji ti največja sreča, želi to zvezo s knezom Kolonna.

Julija je ihtela, kakor malo dete.

— Moja mamica —, je šepetala, moja zlata mamica! Ko bi le vedela, zakaj tako bolno izgleda že nekaj dni! Vem, da je bila pri neki čarovnici in od tistega časa jo vidim večkrat jokati.

— Ali ni to morda v zvezi z mojo poroko?

— Oče, dobri moj oče, usmili se me, vrni mi zopet moj mir in oprosti me misli, da bom žena tega zoprnega človeka.

Nekaj časa je gledal vojvoda Kafareli topo pred se.

Da, ko bi po njegovem bilo, vrnil bi takoj svoji edini mir.

Ni mu bilo drago, da bi mu bil knez Kolonna zet, ker ni bilo znano, kako se vzdržuje in od česa živi.

Toda njegova žena mu je pripovedovala v skrivnostnem odkritju vedeževalke Terezije, o obrazu, ki ga je tam videla, da je po prerokbi vedeževalke človek tega obraza edini zmožen rešiti njeno hčer iz nevarnosti, ki ji preti.

Na njega je močno delovalo ženino praznoverje in bil je trdno prepričan, da je samo knez Kolonna tisti, ki bo rešil njegovo hčer preteče nesreče.

— Hčerka moja —, reče z blagim glasom, — neka višja sila vlada nad nami, njej se mi moramo pokoriti. Stori torej meni in tvoji materi, ki te neizmerno ljubi, po volji in podaj knezu Kolonna svojo roko.

— Vi me tirate v smrt —, vzdihne Julija, zaman vijoč roke in brez nade je gledala v daljavo.

Kar naenkrat se zgane, opazila je v grmovju nekoliko ljudi sumljivega izgleda.

— Oče! — zašepeče vojvodu, — nama preti nevarnost. Glej tam razbojnike!

— Vozi hitro —, zakliče vojvoda kočijažu, opazivši nevarnost.

— Stoj! — zagrmi z obeh strani in v tem skoči iz grmovja do pet razbojnikov, med njimi eden z gosto črno krinko.

Kočijaš udari konje, istočasno pa poči puška in on se zruši mrtev na zemljo. Sluga, ki je sedel zraven kočijaža, pogradi za vajeti, a tudi on pade mrtev na tla.

— Nazaj! — zakliče vojvoda, ki je zaman iskal orožje, — nazaj razbojniki, jaz sem vojvoda Kafareli in strašno se bom maščeval, ako storite kaj žalega meni ali moji hčerki!

Nekaj časa so se obotavljali razbojniki. Preplašilo jih je ime ministra, pred katerem je vse trepetalo.

— Naprej —, zapove razbojnik s črno krinko, — zvezite vojvodo!

V kratkem času je bil vojvoda zvezan. Besen je moral gledati, kako so zavezovali Juliji oči, česar se je obupno branila.

Potem so odpeljali razbojniki brezzavestno Julijo v grmovje.

Vojvoda ni mogel videti, kaj se dalje godi z njegovo hčerko, ker sta ga dva razbojnika vzdignila nazaj v kočijo, eden pa je sedel spredaj in pognal konje proti gradu.

Ko je bil že precej daleč, se mu zdi, da sliši za seboj glasen ropot in krik.

— Mogoče je v zadnjem trenutku prišel kakšen rešitelj ter rešil mojo hčerko iz rok razbojnikov —, mislil je vojvoda sam pri sebi.

Ko se je vojvoda nekoliko pomirili, je opazil ne daleč od mesta, kjer je bil napaden, stari, njemu poznani grad.

— Grad roditeljev Kolonna —, je vzdihoval.

— Mojo lepo in plemenito Julijo moram dati temu pustolovcu. To je težki udarec usode, kateri se mora pokoriti Julija. Kolonna je po izjavi vedeževalke njen rešitelj; sam pa sem mu hvaležen, ker mi je poslal medaljon, ki so ga moji ženi ukradli z drugimi rečmi.

V bližini grada skoči razbojnik s kočije in prepusti vojvodo samemu sebi. — — —

Ko se Julija zopet zave, najde se na postelji v sobi, opremljeni z obledelimi preprogami.

— Kje sem? — vpraša, začudeno motreč sobo z ostarelim in od črvov izjedanim pohištvom ter z raztrganimi zavestami.

Njena postelja je bil divan, ki je bil napravljen nekoč iz zelo dragocenega suknja, sedaj tako obledelega, da se ni mogla razločiti prvotna barva.

Julija se hoče dvigniti, ali počuti se tako trudna, da leže nazaj.

— Ne vem —, govori sama s seboj, — kako sem prišla sem? Dozdeva se mi, da sem nekaj popila, kar mi je ugrabilo zavest. Ali se nisem vozila z očetom?

Začne se spominjati, a ne veruje sama sebi, kima z glavico in zopet zapade nejasnim in temnim mislim.

Naenkrat se zravna, razločno je slišala, kako se vrata odpirajo. Obrne se proti njim.

— Knez Kolonna —, zavpije od smrtnega strahu, pokrivši lice z rokami. Zaman se je trudila vstati, udje so ji bili težki, kakor svinec.

Čez nekaj časa poklekne Kolonna pred njo.

— Vojvodinja —, reče, a iz oči mu sije neki brezčutni žar, — Julija, kako sem hvaležen nebu, da sem vas o pravem času mogel rešiti.

Začudeno ga pogleda lepa deklica. Popolnoma je pozabila, da jo hoče ta človek, ki sedaj kleči pred njo, vzeti za ženo in jo iztrgati iz roditeljskega naročja.

— Ali ste me vi rešili? — vpraša premišljajoče.

— Da, vojvodinja, večna hvala Materi Božji, da sem vas mogel rešiti iz razbojniških rok, ko so vas hoteli odpekljati v grmovje.

Oh —, zakliče Julija prestrašeno, — sedaj se spominjam vsega! Vozili smo se v naš dvorec, — da, vidim jih pred seboj — razbojnike. Oni so zvezali mojega očeta, meni pa zavezali oči...

— Prav tako je bilo, vojvodinja —, doda Kolonna, ki se ni mogel dovolj nagledati lepe deklice.

— Prišel sem iz svojega grada, slišal vaš klic na pomoč, skočil in pobil razbojnike ter vas privedel sem.

— Semkaj? — odvrne Julija, tedaj sem...

— V gradu kneza Kolonna —, doda on.

Nekaj časa gledala je deklica razburjeno pred se, potem naglo vstane.

— Kam pa —, vpraša Kolonna, sileč jo, da zopet sede, — Julija, kaj vam je?

— Zapustite me —, odvrne naglo deklica, — jaz odidem, hočem k svojemu očetu in materi v Napolj.

— Umirite se, lepa Julija —, odgovori knez, — to je sedaj nemogoče, ne pustim vas. Vi ste bolani, težko bolani in potrebujete počitka. Ostati morate nekaj časa tukaj, potem vas še le popoljem k starišem.

— Ne! — zakliče Julija in se skuša rešiti iz njegovih rok, — niti trenutka ne ostanem tukaj. Pustite me, sicer kličem na pomoč.

Postavi se zraven kneza, ki je še klečal.

Njeni črni lasje so v gostih kodrih pokrivali njen beli vrat, nosnice so se razširile, ustnice trgetale.

Kakor boginja, ki je prišla, da uniči ubogega smrtnika, je stala vojvodinja pred knezom.

— O Julija! — je šepetal Kolonna, pogledavajoč lepo deklico z veliko strastjo, — kako krasno, kako divno izgledate! Ne pustim vas od tukaj, dokler mi ne prisežete, da bodeite moja!

— Norec! — zakliče Julija in prestrašeno stopi nazaj, — kaj si si izmislil?

— Julija! odgovori Kolonna, — ljubim te do blaznosti. Vem, da tvoja čista in nedolžna duša trepeče pred menoj, vem, da nočeš postati moja žena, pa me vendar k tebi vleče neka velika sila.

— Kljubovati hočem peklu, da tebe osvojim, mogel bi postati vrag, ko bi ti drugega ljubila!

— O Julija, bodi moja! Ako prikazuje moje dosedanje življenje neke temne strani, kaže mi vendar tvojo čisto roko, da se morem pokoriti in postati zopet dober.

— Dovoli, da pri tebi uživam rajske slasti, Julija, glej me, kako ležim pred teboj v prahu, deklica, obožujem te, ti me ne smeš odbiti!

Kolonna objame dekličina kolena in bil je kakor iz sebe. Naglo se Julija iztrga iz neugodnega objema.

— Vstanite, knez Kolonna! — reče z razburjenim glasom, — nočem več slišati vaših besed, ki me žalijo. Pustite me oditi, ker ne bom nikoli vaša!

Naenkrat se Kolonna zravna, njegovo prej rumeno lice prebledi, telo se mu trese, a iz oči mu švigajo iskre.

— Kaj? — zakriči zamolklo, — sem li prav slišal? Ti, ki si v moji oblasti, me hočeš odbiti na tako uporni način?

— Ali veš li ti, deklica, da si propadla, ako jaz ne ukro- tim svoje strasti?

— Premisli, da sva v skitem gradu, nikdo ne ve kje si. Premisli, da sta tvoja čast in tvoje življenje v mojih rokah in da lahko nenadoma izgineš z zemlje brez da bi kdo zvedel za to!

Kolonna je govoril preteče, Julija pa se mu ni upala pogledati v oči.

Dobro je vedela, da se Kolonna na videz ne grozi tako.

Da, ona je tisti čas izgubljena, ko se ta tiger vrže na njo. Njen oče je samo videl, da so jo odpeljali roparji.

Nikakor ni mogel misliti, da se ona nahaja v starem in propalem gradu kneza Kolonna.

— Odloči se deklica —, reče Kolonna, — priseži mi, da boš moja in mojo prošnjo uslišala in ti zapustiš neomadeževana moj grad.

Julija je nekaj časa ugibala, kaj naj naredi. Ali se naj s prisego osvobodi tega zanikrneža?

Ko pa je še enkrat pogledala kneza, poskoči neopaženo.

Ali ni Kolonna sličen onemu roparju, ki je imel črno krinko na licu?

Ista velikost, ista široka pleča, isti sirovi glas — in spomni se, da je imel oni s krinko znamenje na desni roki.

Boječe pogleda na njegovo roko — in malo je manjkalo, da ni glasno zakričala: na njegovi desni roki je bilo rdeče znamenje. Strese se od groze in klone na divan, ker je mislila, da bo omedlela od straha.

— Ne —, reče z izmučenim glasom, — raje se sama ubijem, kakor da postanem tvoja žena, ker ti si ropar!

Strašno zakriči Kolonna in se vrže srdito na deklico.

— Ti nočeš drugače, dobro, sama si izvala svojo usodo!

Julija omedli, občuti le še roparjeve prste na svojem vratu in moč jo zapusti.

V gradu roparskega vodje

Isti čas, ko je mlada vojvodinja mislila, da je že izgubljena, dospe do okna sobe, v kateri se je zgoraj pripovedovano dogodilo, oster znak.

Kolonna vleče na ušesa in odstopi od nezavestne Julije.

— To je znak mojih ljudi —, je šepetal. Zdi se mi, da mi javljajo neko osebo, ki se približuje gradu.

Še enkrat se sliši isti, toda močnejši znak.

— Moram ven, da vidim, kaj je to — zamrmra korakajoč proti vratam, skozi katera je poprej vstopil ter pogleda še enkrat nezavestno Julijo.

— Ne boš mi tako lahko pobegnila iz te sobe, moja moraš biti, moram te uničiti že zaradi mene samega, ker ti si edina, ki si me videla in spoznala v pravi podobi. In pohiti skozi vrata, katera dobro zaklene.

Kmalu po tem dogodku se zave vojvodinja Kafareli.

Prestrašeno gleda okoli sebe.

— Sama sem —, reče skočivši z divana. — hiteti moram, da se rešim iz tega strašnega zavora predno se vrne oni zanikrnež.

Teče k vratom — toda bila so zaprta; ogleda se okoli, ako ne najde kakega drugega izhoda, no, ne najde nobenega. Gre k oknom, toda ta so bila spremljena z močnimi rešetkami.

— Torej sem resnično izgubljena! brez rešitve sem prišla v roke temu strašnemu Kolonna, ki me je brez dvoma odpeljal mojemu očetu s pomočjo ostalih roparjev.

Brezupno potrese rešetke, a te ne popustijo, kakor da se rogajo nemoči deklici, ki je trepetala za svojo čast in svojo življenje. Vsa razburjena žalostno vzdihuje.

— Usmili se me! — reče izstegnivši roke proti nebu. Pridi mi na pomoč sveta Mati Božja in izpelji me iz te strašne usode!

— Pomoč! Pomoč! — zakliče vsa iz sebe, begajoča kakor brez glave okoli po sobi.

Kar naenkrat se ji zdi, da nekdo trka.

Ali se je morda že povrnil Kolonna?

Zopet ponovno, zamolklo, a čvrsto trkanje. Od kod? Od vrat gotovo ne, morda od kake stene?

Julija gre k mestu, od katerega je po njenem mnenju odmevalo trkanje.

Tedaj je potrkalo v tretjič; glas je odmeval izpod poda.

— Ali je mogoče kdo slišal moje klicanje na pomoč? — je šepetala mlada vojvodinja, — mogoče je Mati Božja uslišala mojo vročo molitev in mi poslala pomoč.

— Kdo si božji? zakliče pripognivši se k tlom.

— Nekdo, ki vam hoče pomagati! — se oglasi zamolklo.

— Brez dvoma —, je šepetala Julija, — ta »nekdo« nahaja se pod podom.

— Ali ne morete najti v sobi kaka vrata? — vpraša podzemeljski glas. — Vrata morate najti, kajti drugače vam ne morem pomagati.

Julija skrbno išče vrata in slednjič najde majhno železno glavico, ki ni bila večja od glavice žreblja.

— Mogoče spada to k vratom —, šepetaje in pritisne z rokama; glavica se premakne, a ne popusti.

Veseli vzklik se zasliši od spodaj.

— Odkril sem nekakšen stroj —, se zasliši tihi glas, — pa ako ste vi v sobi opazili bodi si kakoršni koli predmet, ki bi utegnil biti z njim v zvezi, uporabite vso svojo moč.

V svoji razburjenosti pritisne Julija na ono glavico z vso svojo težo.

Naenkrat se sliši glasno prasketanje.

— Idite na stran —, reče glas, — upam, da mi bo mogoče odpreti vrata.

Julija takoj uboga in napeto gleda, kaj se bo zdaj zgodilo.

Sliši zamolkle glasove na stalnem mestu poda in opazi, kako se ta počasi vzdiguje, še eden tihi pok — prestrašena skoči nazaj — prikaže se človek, ves poten in prašen, iz male odprtine. — Ogleda se oprezno in opazi mlado deklico.

— Ste li sama, gospodična? — vpraša naglo.

— Da —, odvrne obotavljaje se, ker se je bala tujca.

Z enim skokom je bil ta v sobi.

— Kje sem? — vpraša, pozorno ogledujoč sobo.

— V gradu kneza Karola Kolonna, odvrne Julija.

Tiho vzklikne mladi človek.

Ogleda se oprezno in opazi mlado deklico.

— Tako! torej sem v drugič propadel! Kolonna — moj smrtni sovražnik!

— Gospod —, odvrne mlada vojvodinja, — je tudi moj strašni nasprotnik! Bodiva srčna, ne zapustite me, prosim vas, Kolonna hoče mojo glavo. Sem hčerka vsemogočnega ministra vojvode Kafarelija, verujte mi, nagradil vas bo dobro.

— Jaz pa sem Giuseppe Garibaldi —, odvrne tujec, — ki je na skrivnostni način pobegnil iz državne jetnišnice na Santa Maddaleni, v kateri sem bil nedolžno zaprt.

— Giuseppe Garibaldi? vpraša Julija, — to ime mi je znano. Ali niste vi tisti mornar, ki ste ob priliki nekega strašnega orkana šli v mali barčici na pomoč neki ladji in jo srečno privedli v pristanišče?

— Da, ta sem jaz bil, gospodična.

— Oh, kako sem si želela, da enkrat spoznam tega hrabrega človeka, moje srce je hotelo počiti, ko ste vi odjadrali na razburkano morje! Tudi jaz sem bila priča vašega junštva!

Julija stopi iz poluteme, v kateri je bila dosedaj in iztegne Garibaldiju roko. Že je hotel prijeti to nežno, malo roko, ko se naenkrat prestrašeno umakne.

— Kaj vam je? vpraša mlada vojvodinja Kafareli, — zakaj ste se prestrašili in zakaj me gledate tako čudno?

— Violetta! reče poluglasno Garibaldi, — Violetta!

Mlada deklica presenečeno pogleda svojega novega znanca.

Kaj se je zgodilo temu tujcu? Ali ni znorel?

— Motite se —, odvrne preplašeno, — jaz nisem Violetta, jaz sem Julija Kafareli.

Garibaldi hitro potegne deklico k oknu.

— To je nemogoče, — reče, — ti si Violetta, pastorka krčmarja Masaniela.

Julija je poskušala iztrgati se mu iz rok.

— Pridite k sebi —, reče tesnobno, — bojim se vas, vi norite, se mi dozdeva.

Garibaldi izpusti tresoče se dekličine roke in jo ogleduje od daleč.

— Da niste sami rekli, ne bi mogel verjeti —, odvrne on, — ker je težko vaju razločevati.

— Vendar pa — kako bi mogla Violetta tukaj biti? Ona je mrtva. Sam sem videl, kako je skočila iz okna ječe v morje.

— Oprostite, ako sem vas prestrašil! Vaša sličnost s' si-
roto Violetto je tako velika, da bi sama vaša mamica težko
pogodila, katera od vaju je prava njena hčerka.

Julija se je umirila, ker je uvidela, da nima posla z
norcem.

— Gospod —, reče, — misliva na najino rešitev, ker
vsaki čas more priti najin skupni sovražnik in naju iznenaditi.
Tedaj bi v resnici propadla, ker zdi se mi, da razpolaga z
celo četo razbojnikov.

— Prav imate, gospodična —, odvrne, — nikdo ne ve
boljše kakor jaz, da je knez Karol Kolonna razbojniški vodja.

— Torej —, reče mlada vojvodinja, — se je moja slut-
nja uresničila. Pripovedujte, kako vam je to znano!

On je ubil mojega očeta, celo name je poslal svoje raz-
bojnike — odvrne Garibaldi žalostno, spomnivši se noči, ko
je smrt svojega očeta maščeval na svoji mačehi.

— O, gospod! poizkusite vse, da me rešite iz te nevar-
nosti in me pripeljete nazaj k mojemu očetu. On me neiz-
merno ljubi, če je tudi za druge strog in grozovit. On bo tega
roparskega vodjo, če je to tudi knez Kolonna, gotovo izročil
sodniški usodi.

Pred sobo se zaslišijo koraki.

— Hitro gospodična, — reče Garibaldi tiho, — naša
edina rešitev je podzemeljski hodnik, po katerem sem jaz
prišel sem. Julija pozabi od silnega straha vse, zbere hitro
svojo obleko in se spusti skozi odprtino v podu na podze-
meljske stopnice.

— Naprej! še naprej! — zaukaže Garibaldi, — vi mi
zapirate pot, samo še nižje navzdol. Komaj je Garibaldi stopil
na stopnice in potegnil za seboj vrata, je že slišal škripanje
sobnih vrat in težke korake nad seboj.

Menda je Karol Kolonna vstopil.

Nekaj časa je bilo vse tiho, potem pa začujeta oba be-
gunca strašno kletev in jasno sta razločevala, kako Kolonna
jezen skače okrog, kako vse premetuje in preiskuje in kako
stika po vseh kotih sobe.

Julija se je tresla od straha.

Kaj bi bilo tedaj, če odkrije Kolonna ono malo glavico
in po njej vrata?

Ali je Garibaldi v naglici dobro zaprl vrata in ako ne,
ali ni s tem opozoril njunega skupnega sovražnika?

Mlada vojvodinja se zgrozi od straha, ko sliši nad seboj korake.

Vendar je bil to najbolji dokaz, da Kolonna ne pozna njunega skrivališča in tudi ne mehanizma tajnih vrat. Nekaj časa sta oba slišala svojega sovražnika, kako jezno razbija nad njima, potem pa se naglo zapro vrata in vse je bilo zopet mirno in tiho.

— Kolonna je odšel iz sobe, — zašepeče Garibaldi vojvodinji, ki je sedela na najnižji stopnici.

— Kaj bo z nama? — vpraša ona tesnobno.

— Ako ničesar drugega, imava saj varno skrivališče, — odvrne Garibaldi — in tega smeva zapustiti le takrat, ko bova popolnoma gotova, da je Kolonna odšel iz grada.

— Pa kedaj bode to? — vpraša Julija.

Garibaldi zgane z rameni.

— Mogoče ponoči —, reče.

Julija vzdihne.

— Ah, umrla bom od lakote —, zašepeče ona. — Do noči je še gotovo kakih 12 do 14 ur, a do takrat bom jaz že umrla.

Garibaldi preišče svoje žepe. Spomni se, da je pred begom spravil v žep zadnji košček kruha, ki ga je zvečer dobil in srečno ga najde.

— Evo! — reče in ponuja deklici kruh, — ni tako bel, kakor vaš, a utešil vam bode glad.

— A vi? — vpraša Julija.

— Jaz nisem lačen —, odvrne Garibaldi, če tudi ni jedel že več kakor 12 ur.

Nekaj časa se je obotavljala, potem pa je naglo posegla po kruhu.

— Zahvaljujem se vam — reče tiho, — vem, da ni lepo, kar delam, toda zelo sem lačna. — In poželjivo vgrizne v trdi jetniški kruh.

Potem sede zraven Garibaldija in kmalu je pojedla podarjeni košček kruha.

— Se li vi ne jezite, da sem vam ugrabila zadnji grižljaj? vpraša hitro.

— Gotovo ne —, odvrne Garibaldi. — Pretrpel sem že toliko gorja, da niti ne obučutim malo glada.

— Ah, da sem jaz možki —, reče Julija, — mož hrabrosti in odločnosti kakor vi, mož brez strahu in požrtovalen kakor vi! O, gospod, vedno sem si želela postati žena takemu

možu, kakor ste vi. Moja usoda pa tega ne dovoli. Omožiti me hočejo s tem vodjom razbojnikov, knezom Kolonna, ki ga sovražim iz cele svoje duše.

Ves očaran je poslušal Garibaldi njene besede. Njemu se zdi, da sedi zraven njega njegova mala in krasna Violetta, se razgovarja z njim, ki je pa vendar mrtva. Sama mu je rekla, da gre pred njim v smrt, ker je mislila, da bo on obešen sledeči dan. Sedaj pa sedi zraven njega ravnotako milo žensko bitje, ki je silno slično njegovi dragi Violetti.

Ni vsega slišal, kar mu je govorila Julija. Njen glas ga je očaral, ker je bil sličen glasu njegove, sedaj že mrtve Violette.

Ko mu je Julija pripovedovala, da jo hočejo po sili omožiti s knezom Kolonna, se hipoma zdrami.

— Kdo želi, da se poročite s tem roparjem? — vpraša hitro.

— Moji starši —, odvrne žalostno Julija.

— To vendar ni mogoče —, vzklikne Garibaldi prestrašeno.

— Pa je žal tako —, odgovori Julija. — Moji roditelji so, kakor začarani. Oče in mati želita in zahtevata, da se poročim s knezom Kolonna.

— Ali je ta knez že zaprosil za vašo roko? — vpraša radovedno Garibaldi.

— Še ne, prepričana pa sem, da mu bodo moji starši, ko to stori, obljubili mojo roko brez moje privolitve.

— Gospodična, jaz vas bodem rešil! — odvrne Garibaldi.

— Če bo le mogoče —, reče ognjevitó Julija, — celo svoje življenje vam bodem hvaležna. Zahtevajte, karkoli hočete, vse vam dam, samo izpolnite, kar ste obljubili!

— Gospod, rekli ste, da poznate deklico, ki mi je zelo slična.

— Da, — odvrne on — moja uboga Violetta.

— Vi ste jo zelo ljubili?

— Da, zelo sem jo ljubil, — odgovori tiho.

— Al! — — Julija se je nekoliko obotavljala, vendar je ta deklica, ta Violetta tudi ljubila?

Pač nepotrebno vprašanje! Kdo vas ne bi ljubil, ki vas spozna? Ali niste rekli, da je mrtva?

— Ah — reče mlada vojvodinja, kateri je v strasti razburkana kri ob prisotnosti lepega in mladega človeka, ki se

ji je zdel kakor kakšen polbog, valovila po žilah, — ko bi vam jaz mogla nadomestiti vašo drago! Pri Materi Božji, verujte mi, jaz vas bodem isto tako ljubila, ker vi ste mi rešili mojo čast, moje življenje. Vi ste tisti junak, o katerem sem sanjala leta in leta; plemenit in srčen vitez ste brez strahu. Giuseppe Garibaldi, podarite mi majhen del one ljubezni, katero ste posvetili pokojni Violetti!

Garibaldi je mislil, da sanja; mar ni bil to Violettin glas? Ali resnično sedi zraven nepoznane osebe, zraven vojvodske hčeri? Ne, Violetta je pri njem, ona ga prosi, da jo ljubi.

Nehote položi roko na mlado in strastno bitje in nežno jo privije k sebi.

— Violetta! — je šepetal, — kako te ljubim!

Neki trepet, neko razburjenje, ki ga do sedaj še nikoli ni občutila, se poloti mlade vojvodinje.

— O, privijte me še enkrat k sebi, — reče tiho, pa izrecite moje ime!

— Julija, — je šepetal Garibaldi, ganjen od tihe prošnje lepe vojvodske hčerke, — kako te ljubim! — Prav tako se je Violetta privila k njemu, prav tako je položila svojo glavo na njegova široka pleča, ko se je poslavljala oni večer v jami njenega očima, kjer so ga hoteli umoriti.

In ona mu je sedaj postala druga Violetta, morda še lepša in še bolj strastna. Srce mu je močnejše udarjalo, ko je pomislil, da je ta deklica, katere srce je prvič zagorelo v vroči ljubezni, njegova.

Pa ona je hčerka onega vojvode, ki ga je dal zapreti v državno ječo na Santa Maddaleni ter ga obsodil kot razbojniškega vodjo na smrt.

— Kaj bo iz tega? je šepetal sam pri sebi.

Julija se oprosti njegovega objema.

— Zahaj vzdihuješ, dragi? — reče nežno, — morda zato, ker sem jaz vojvodska hčerka, a ti prosti mornar?

— Toda glej, kaj mi koristi sedaj moja vojvodska krona ona mi bo prava trnjeva krona, ako bom izročena knezu, ki ni drugega, kakor ropar. O, moj dragi, bodi mi zvest, kakor bom jaz tebi! Nobena sila tega sveta me ne odtuji tebi, ako sem prepričana o tvoji zvestobi.

Garibaldi jo mesto odgovora pritisne na prsi.

Podobi Violette in Julije sta se spojili v eno ljubkojočo Julijo, mislil je, da objema Violetto.

— Potruditi se morava, da pobegneva iz tega podzemeljskega zapora, — reče on.

— Ti se moraš, čim preje, tem bolje, vrniti k svojemu očetu, da mu odkriješ kakšnega značaja je knez Kolonna...

— Pa kako bova to izvedla, dragi? — dostavi Julija.

Garibaldi ne odgovori. Gre po stopnicah navzgor do stropa.

Nekaj časa prisluškuje. Ko se prepriča, da je zgoraj vse tiho in mirno, odpre vrata. Kakor je mislil, v sobi ni bilo žive duše. Garibaldi gre k sobnim vratom, katera je poprej zaklenil Kolonna in najde, da niso zaklenjena, ampak samo priprta.

Oprezno jih odpre in pogleda v precej temni hodnik, ki je bil morda izhod iz grada.

Tako se odloči, kaj je storiti.

Brzo se vrne v sobo in dospevši do odprtine, pozove Julijo, ki je s strahom čakala na najgornji stopnici.

— Hitro, — reče tiho, — mogoče se nama posreči pobegniti.

Julija se je obotavljala, ker se je strašno bala kneza Kolonna.

— Sedaj, ali nikoli, — reče Garibaldi, — ako zamudiva ta ugodni čas, ko ni kneza Kolonna v bližini, tedaj si ne moreva misliti, kedaj nama bo mogoče zapustiti ta grad. —

Dobro, — odvrne lepa deklica globoko vzdihnivši, — idiva tedaj. Prisezi mi, če naju zaloti knez Kolonna, da ne dopustiš, da bi mu prišla živa v roke.

Garibaldi ne odgovori takoj. Videl je pred seboj mlado bitje polno sijaja čiste in nepokvarjene mladosti, razcveto deklico v svoji milini in dražesti, — in on naj prispeže, da bo vse to uničil z enim udarcem?!

Julija opazi njegovo oklevanje in izbegavanje.

Njene oči se zaiskre in ona skoči k mizi, na kateri je ležalo bodalo.

— Prisezi — reče — sicer se ubijem pred teboj! —

Nagel pogled na njeno odločno držanje pove Garibaldiju dovolj, da vidi važnost teh besed. On je prepričan, da se Julija ne bo obotavljala izvršiti svojo grožnjo.

— Prisegam, — reče s tihim glasom.

— Zahvaljujem se ti — odvrne Julija, — a sedaj idiva!

Že je hotel iti Garibaldi, ko se spomni gusarjevega bogastva, ki ga je bil vzel s seboj iz podzemeljskega hodnika.

Kje ga naj pusti? Vzeti ga s seboj ne more, ker bi lahko prišel v roke kneza Kolonna.

Tedaj mu šine srečna misel v glavo.

Opazil je namreč tedaj, ko je Julija skočila po bodalo in se zadela v neko veliko sliko, ki se je premaknila na zidu, veliko odprtino za sliko.

Ker je bila vsa preprežena s pajčevino, je bilo jasno, da se ni uporabljala in je menda tudi ni poznal sedanji posestnik.

Tukaj torej skrije Garibaldi svoje bogastvo, pomakne sliko na prejšnje mesto in gre dalje.

Čvrsto se primeta oba begunca za roke kakor da sta se odločila ne zapustiti drug drugega. Tako sta stopila v tempni hodnik, ki je bil po mišljenju Garibaldija izhod iz grada.

Že zapazita zeleno grmovje in njuno srce je radostno utripalo, ko zagledata dnevno svetlobo in njima oživi upanje na zlato svobodo, ko naenkrat zaslišita iz nekega povprečnega hodnika težke in hitre korake.

— Knez Kolonna, — zašepeče tesnobno Julija in začne od straha počasneje hoditi.

Garibaldi čvrsto stisne svoje bodalo, v bližini je bil neki stolp, za katerega se skrijeta, on in njegova lepa spremjevalka.

Trepetajoča po celem telesu stojita tesno stisnjena za stolpom; nista se upala niti dihati, ker je Kolonna stopal naravnost proti stolpu.

13. POGLAVJE.

Rešena

Ko je napadel Kolonna onesveščeno Julijo, ker mu je rekla v obraz, da je ropar, je naenkrat slišal oster znak, s katerim ga je eden njegovih ljudi opozoril, naj bode previden.

Odhitel je iz sobe.

— Kaj je? — vpraša enega roparja, ki ga je čakal na grajskih vratih.

— Dve osebi gresta proti gradu, — javi razbojnik.

— Kdo sta? vpraša ježno Kolonna.

— Redovnica in neka mlada deklica.

— Pa ti osebi prihajata v grad Kolonna, v to zloglasno podrtijo? odvrne Kolonna sumljivo.

— Morete se sami prepričati, gospodar — reče ropar, — ono grmovje ju zakriva, vsak čas ju bodeite lahko opazili. Pozorno gleda Kolonna na označeno mesto.

— Ta človek ima prav, — reče sam pri sebi, — tam izza grma se prikazuje redovnica s svojo spremljevalko. Da, per bacco, kako dolgo stoji ta razbojniški grad, še nikoli ni dobil tako častnega obiska. Kaj hočeta ti ženi od mene?

Potem nekaj naroči razbojniku in izgine v grad. Bil je tako nestrpljiv, da ne sede, ampak nemirno hodi okrog po sobi.

Črez nekaj časa nekdo potrka. On odpre in ropar vstopi — Gospodar, — redovnica želi govoriti z vami, — reče tiho.

— Ni mogoče, — reče Kolonna, — ali je imenovala moje ime?

— Ne, rekla je samo, da želi govoriti z gospodarjem tega grada.

Nekaj časa je premišljeval Kolonna, kaj naj naredi.

Ali ni ta nepričakovani obisk v zvezi z napadom na vojvodo Kafarelija in njegovo hčer, katerega je on izvršil pred nekolikimi urami? Ali ni ta redovnica preoblečeni redar ali kaki ogleduh?

Ali niso redarji mogoče zvedeli, da je on odpeljal Julijo sem? Dalje ni imel časa premišljevati, ker se nenadoma odpro vrata in na pragu se prikaže redovnica.

Mahnivši z roko odpravi bandita iz sobe in obstoji sama pred knezom Kolonna.

Ta jo začudeno ogleduje.

— Kaj me morda ne poznaš?

Kolonna odkima z glavo.

— Pa poglej, kdo sem! — reče ona in vrže kapuco z glave.

— Terezija! — zakliče knez, — moja sestra Terezija — kaj te je prineslo k meni?

Vedeževalka se pozorno ogleda po sobi.

— Priznati se mora, — reče, — da ni ravno lepo v našem gradu. Upam pa, da si glede lepe Julije Kafareli že tako daleč napredoval, da se z njo kmalu poročiš in z njeno doto obnoviš stari sijaj tega grada.

Knežev obraz se očitvidno vzlovolji.

— No, — vpraša Terezija dalje, — kako je s tem?

— Iz te ženidbe ne bo ničesar, — odvrne trpko Kolonna Vedeževalka se zgane.

— Ne bode nič? ponovno vpraša, — zakaj ne?

— Ker me Julija sovraži.

— Nič zato, njeni roditelji jo bodo že prisilili.

— Ne morem upati na to, — odvrne knez, — posebno ne po današnjih dogodkih.

— Kaj se je zgodilo, pripoveduj mi vse, slišiš, in da mi ničesar ne zamolčiš, — je silila Terezija.

— Pa naj bode, poslušaj! Julija je pri meni v gradu.

— Oj, kolika sreča! Kako je prišla sem?

— Vprizoril sem mali napad, ko sem slišal, da se bode Julija vozila s svojim očetom tukaj mimo. Naročil sem svojim ljudem, da jo primejo in sem pripeljajo. To se je zgodilo. Ko se je Julija od svoje omedlelosti zavedla, sem se ji izdal kot rešitelj, ki je prišel v pravem času ter jo rešil iz razbojniških rok...

— Jako dobro, — reče vedeževalka, — to si dobro naredil.

Karol Kolonna se zaničljivo nasmeje.

— Ne veseli se prezgodaj — odvrne on trpko — slišala bodeš nekaj neugodnega.

— Pripoveduj, samo pripoveduj — reče Terezija silno radovedno.

— Ko sem prišel k njej in jo rotil naj bode moja, ko sem ji izjavil, da je sedaj v moji oblasti, da jo morem uničiti, ako me ne uboga, tedaj...

— No, kaj?

— Tedaj me premeri od glave do nog, njeno oko se zapiči vame ter mi naenkrat izjavi, da bo preje umrla, kakor pa postala moja žena, ker jaz sem le samo — navadni bandit.

Terezija se nehote strese.

— Ha! — reče — odkod pozna to prokleto skrivnost? Ali je v tvoji osebi spoznala enega razbojnika, ki so jo ugrabili?...

— Tudi jaz si tako to tolmačim!

Kaj naj naredim? Ko bo Julija prosta, bo povedala vse svojemu očetu in tedaj — tedaj sem izgubljen.

Vedeževalka povese oči, njen obraz je postajal temnejši, njeno čelo se je nagrbančilo. Nekaj je premišljevala in roke je stiskala.

Kolonna pogleda zamišljeno svojo sestro. Videl je, da je ona bolj zvita in prekanjena, kakor je on in da bo Terezija našla boljši izhod iz tega neugodnega položaja.

Slednjič vzdigne vedeževalka glavo in bistro pogleda svojega brata Karola.

— Ali si ti kedaj napravil kako važno delo? — vpraša razburjeno, — pa zakaj vprašujem, ti imaš na svoji vesti več, kakor eno človeško življenje.

Kolonna mahne oznevoljen z roko.

— Čemu neki taka vprašanja, reče naglo — nisi ti moj spovednik, ki je prišel pred mojo smrtjo, da me oprostí vseh mojih grehov?

— Povej mi vse, kaj misliš in kaj nameravaš?

— Pa dobro, odvrne Terezija, — Julija, mlada vojvodinja Kafareli, ne sme oditi živa od tukaj!

— Tako tudi jaz mislim, — odvrne Kolonna.

— Ti gotovo poznaš svoje ljudi ter se ti ni treba bati izdaje? — vpraša ona skrbno.

— Radi tega se ne boj; moji ljudje so vsi preizkušeni stari borci, ki jim je slednjič vseeno, živi li ena deklica več ali manje na svetu.

— Torej Karol, idi in izvrši svoj posel, jaz bom tukaj ostala in te čakala. Kolonna se je oddaljil. Čim se je umaknil pogledu ostrih oči svoje sestre, občuti njegovo srce vendar nekoliko usmiljenja napram lepi mladi deklici, katero naj enostavno ubije. Zavest, da ga je Julija prepoznala kot roparja in da bo to skrivnost odkrila svojemu očetu — temu vsemogočnemu ministru, nalagala mu je, da naj odstrani Julijo.

Knez potegne bodalo, odpre vrata sobe, v kateri je pustil nezavestno vojvodinjo, pohiti proti divanu in obstoji kakor okamenel.

— Julija, — je jecjal, — kje je Julija?

Jezno in začudeno gleda okoli sebe.

— Ona ni mogla pobegniti, — šepeta in neka groza se ga polasti. — Sam sem zaklenil vrata za seboj, o tem ni dvoma, ker sem jih moral zopet odkleniti!

— Na oknih je gosto omrežje, torej ni mogla tu skozi pobegniti, a drugega izhoda iz sobe ni.

On odpre omare, preišče vse kote, — zaman. Pogleda pod divan — tudi zaman! Tedaj izusti ono strašno kletev, katero sta oba begunca slišala v podzemeljskem hodniku,

kakor je pripovedovano v prejšnjem poglavju. Ko je še enkrat obhodil in preiskal vso sobo, jezno odide in zaloputne vrata.

— Kaj je? — vpraša ga njegova sestra vedeževalka, čim je stopil v sobo, v kateri ga je čakala.

— Julija je izginila! — zakliče Karol s strašnim in jeznim glasom.

Terezija se silno začudi.

— To je nemogoče! — odvrne ona.

— Da, nemogoče je iz sobe pobegniti, — doda Kolonna, — a vendar je deklica izginila.

— Pelji me tja, kjer si jo pustil — je zahtevala Terezija.

— Ali čemu, to ni potrebno! — odvrne on.

— Jaz pa to zahtevam! — reče jezno vedeževalka.

Molčeč jo pelje knez do sobe in ko je hotel hitro stopiti v sobo, ga zadrži sestra.

— Čakaj! — šepne, odpriva čisto tiho vrata, mogoče bova našla skrivnost.

Tiho odpre vrata, pozorno pogleda po sobi, a tudi ona ne najde ničesar.

— To je neka skrivnost, katero moram spoznati, — zašepeče. Potem gre z bratom v sobo, kjer ga je popreje našla.

— Kaj naj naredim sedaj? — vpraša Karol Kolonna. — Ali naj čakam, da me odpeljajo kakor zločinca iz očetovega doma ter me kot razbojnika zapro?

Terezija je nekaj časa premišljevala.

— Tebe mora rešiti samo skrajna srčnost! Ti moraš takoj iti k vojvodu Kafareliju, in zaprositi za roko njegove hčerke Julije!

Karol Kolonna se zaničljivo zasmeje.

— Pa, ako je Julija pred menoj prišla in vse očetu pripovedovala?

— Tedaj ti ne preostaja drugega. Poslušaj me! — In ona nekaj hitro zašepeta bratu.

Karlove oči se zaiskrijo.

— Da, da! — reče, — samo na ta način bi se mogel rešiti! Poprej pa hočem še enkrat preiskati sobo, morda najdem kako sled.

— Ostani! — doda Terezija. — Ti me nisi niti vprašal, zakaj sem te obiskala!

— To je resnica, — torej, kaj te je privedlo k meni?

— Pretečeno noč je prišla k meni neka deklica, — razlaga Terezija.

— Ki te je hotela vprašati kot prerokinjo za svet? — odgovori Kolonna zasmehljivo.

— Tako je! — odvrne Terezija. — Radi obupnosti se je vrgla v morje, pa so jo ribiči rešili. — Da, ker je kriva. — Izdala je svojega zaročnika Giuseppa Garibaldija.

— Ha! — vzdikne Kolonna, — pastorka razbojniškega krčmarja Masaniela!

— Toda kaj hočeš ti s to deklico tukaj? — vpraša Karol.

Terezija pogleda ostro svojega brata.

— Ali ti poznaš to deklico? — vpraša.

— Tako površno.

— Tedaj ti ne povem, kaj mislim s to deklico. Naj bode tukaj v gradu in preskrbi, da bo imela mir, ker je bolana.

— Dobro! Sedaj me pa pusti, da grem v ono čarobno sobo.

Karol odide in hiti po hodniku ravno tisti čas, ko sta se Garibaldi in Julija, lepa hčerka vojvode Kafarelija skrila za stolp. Kolonna ni gledal okoli sebe in ni niti opazil beguncev.

Komaj so utihnili njegovi koraki, prime Garibaldi Julijo za roko, ki je od silnega straha trepetala in jo potegne naprej.

— Najina pot je prosta! šepne. — Ko se Kolonna vrne, sva midva že na prostem zraku in tedaj sva rešena!

Kakor da bi ju gnal hudi duh, hitita po hodniku. Nihče ju ne zadržuje in kmalu sta na cesti proti Napolju.

— Tukaj se morava ločiti, — reče Garibaldi, ko sta dospela do zunanjih vrat.

— Ne pustim te več od sebe, — odvrne Julija, ki ni mogla odvrniti očesa od ponosnega in odločnega obraza Garibaldijevega.

— Ali drago dete, pomisli, da sem jaz na smrt obsojeni zločinec, — reče Garibaldi. Ako me zopet primejo, tedaj se gotovo ne bom mogel ogniti smrti.

— Pa ti nisi nikjer tako varen, kakor v moji bližini, — odvrne Julija, čvrsto stisnivši roko svojemu dragemu.

— To je nemogoče! — odgovori Garibaldi.

— Kmalu se bodeva zopet videla, a pri tebi ostati ne morem, to maraš sama uvideti.

— Ne — reče strastna Italijanka, — tega ne uvidevam, ker jaz brez tebe ne morem živeti, ti me moraš spremljati.

Giuseppe Garibaldi je bil ves obupan, ker je uvidel, da se Julija noče tako lahko ločiti od njega, vedel pa je, da ga čaka v Napolju gotovo smrt.

Naenkrat vleče na učesa in sliši konjski topot, ki se vedno bolj in bolj približuje mestu, kjer je stal z Julijo.

Hitro pogleda okoli sebe in njegovo bistro oko zapazi nekega jezdeca.

— Hitro, idiva! — vzklikne. — Tam-le jezdi knez Kolonna, — ne vem, kaj namerava, a za naju gotovo ničesar dobrega.

— Ti moraš na vsak način hitro priti do tvojega očeta, da mu poveš svoje doživljaje. Mogoče te hoče Kolonna prehiteti, se izdati za tvojega rešitelja in prositi roditelje za tvojo roko.

— Imaš prav — odvrne Julija, — moji roditelji mu bodo takoj obljubili. A kar moj oče obljubi, to tudi drži.

— Torej vidiš, — reče Garibaldi, — ostani z Bogom! Ne vem še, kako mi bo mogoče priti do tebe, a pridem gotovo da vidim, kaj si je knez Kolonna izmislil.

— Počakaj! — reče Julija sijajnih oči, — domislila sem se, ti moraš ostati pri meni, ker jaz nimam pri svojih roditeljih nikake obrambe pred knezom Kolonna. Potrebujem eno sobarico in ti se moraš prijaviti pri meni kot taka.

Garibaldi se upira.

— Jaz kot sobarica? To nikakor ne gre!

— Giuseppe! — odvrne ona, — ako me le polovico tako ljubiš, kakor jaz tebe, tedaj ti ne bo ničesar nemogočega.

Vloga, ki jo boš igral, ne bo pretežka zate. Ti nisi posebno velik in čvrst. Priskrbiš si obleko, o — ubog begunec si, gotovo nimaš niti pare v žepu, evo...

In prej nego je mogel prepričati Garibaldi, spustila mu je polno mošnjo denarja v žep.

— Moj ljubi Giuseppe! kaj ne, da ne bodeš zapustil svoje uboge Julije v škripcih? je prosila lepa deklica.

— Ne in stokrat ne — odvrne Garibaldi, ki je opazil na svojo grozo, da se je jezdec znatno približal.

— Torej boš gotovo prišel kot moja sobarica? — vpraša Julija nestrpno.

Nekaj časa se je obotavljal Garibaldi z odgovorom toda konjski topot se je približeval vedno bolj in bolj in Julija se je privila na Garibaldijeva prsa.

— Dobro, prišel bom, zanesi se na to, — reče slednjič.

— O, hvala ti, stokrat hvala! Ti dragi človek, vem, da boš držal besedo, ker drugače bi ne bil vitez brez strahu, kakršnega sem te takoj spoznala izmed vseh ljudi. Sedaj pa ostani z Bogom — na svidenje!

Ona se odtrga od njega, skoči na voz, ki je ravno privozil mimo, zapove vozniku, naj jo pelje do palače njenega očeta, vsemogočnega ministra Kafarelija in v kratkem je izginila izpred Garibaldijevih oči.

Ta je imel komaj toliko časa, da se skrije za neko staro zidovje, ko je Kolonna došel in prestopil vrata.

— Le jezdi tja, ropar — šepne Garibaldi, — ako Julija le malo časa pred teboj dospe k svojemu očetu, takrat lahko skleneš račune z nebom ali bolje s peklom na večne čase.

14. POGLAVJE.

Ni li bila prevara?

— Moje dete, moje edino in ljubljeno dete, zopet si pri meni! Hvala Materi Božji, da te imam zopet v naročju!

— Mamica, — odvrne Julija, sklonivši se nad vojvodinjo Kafareli, ki je ležala na divanu, — mamica, — nevarnost ni bila tako strašna. Ali veliko večja bi bila, da se ni našel plemenit, moder in hraber človek, ki mi je prišel na pomoč...

— Ha — odvrne vojvodinja, ki je mislila na prerokovanje Terezije, sestre Karola Kolonna, — brez dvoma je bil to knez Kolonna.

Julija se vzdigne. Oči se ji zasvetijo v brezmejnem sovraštvu in razburjeno ter žarečega lica odstranjuje bujne kodre las, ki so ji padali na vrat in grudi.

— Da, — reče in globoko vzdihne, a oči ji gledajo sanjavo v daljavo, — tudi knez Kolonna je imel pri tem ropu svoje prste vmes!

— Vedela sem, — vzdihne vojvodinja in na njenem finem licu se pojavi bolni izraz. — Edina rešitev iz tvoje nesreče izhaja od kneza Kolonna.

Bujne grudi lepe Julije se bujno dvigujejo in padajo.

Ali naj pusti svojo mamico v tej nesrečni zmoti?

Ali naj nesrečnica veruje temu, kar ji je rekla vedeževalka Terezija kot resnico?

Ne, ker tu gre za njeno srečo, njeno življenje.

Nikoli ne sme podati svoje roke knezu Kolonna, ona, ki je odkrila v njem roparskega vodjo.

Še-le danes je spoznala človeka, na pogled katerega ji srce hitreje bije, od katerega glasa postane vsa vzneshena, katerega ljubi z vsem svojim vročim in strastnim srcem.

Ona bo žena samo Giuseppa Garibaldija, tega viteškega mladeniča, ki jo je rešil prišedši iz svojega varnega skrivališča ter jo obranil posmeha in sramote, dasi je niti poznal ni.

— Mamica —, reče, — ne veruj neumnemu prerokovanju one nesramne lažljivke! Povem ti, da bi bila uničena in stala bi sedaj onečaščena pred teboj, ko bi se bilo vse izvršilo po volji kneza Kolonna.

Vojvodina prebledi in skoči z divana.

— Kaj? — reče preplašeno. — Ali sem prav slišala — knez Kolonna?!

— Je delal proti moji časti! On sam je vprizoril oni napad, o katerem ti je pripovedoval oče. On sam je bil eden izmed roparjev, ki so me odpeljali v oni stari razbojniški grad.

Kakor okamenela se spusti vojvodinja zopet na divan ter ni mogla od silnega razočaranja izreči niti besede.

Naenkrat se odprejo stranska sobna vrata.

— Kaj? — zakliče vojvoda Kafareli vstopivši. — Ti trdiš, da je oni napad izvršil knez Kolonna?

— Tako je, moj oče, tudi sem spoznala v knezu Kolonna enega roparja.

— Ti se motiš — odvrne vojvoda, gladeč si brke, — knez Kolonna ne more biti ropar! Ali si opazila pri njem kaka posebna znamenja?

— Da, moj oče — odgovori odločno Julija.

— Katera so to?

— Ko so me vleкли polnezavestno skozi ono grmovje, sem opazila na desni roki enega razbojnika, ki je imel črno krinko, precej veliko znamenje.

— In to si ponovno videla? ...

— Na roki kneza Kolonna, ko sem prišla v njegovem gradu k zavesti.

Vojvoda Kafareli je premišljeval nekaj časa.

— Ne — reče odločno. — Ti se motiš, kajti Kolonna ne more biti navaden ropar. Kaj bi ga pa tudi pripravilo za oni napad?

— On mi je razodel svojo ljubezen — odvrne Julija, — moram postati njegova, sicer me uniči na duši in telesu.

— Ali to je vendar nemogoče — zakliče vojvoda. — Tako daleč se ne more spozabiti noben plemič!

— On ni noben plemič — kriči Julija izven sebe, — on je ropar!

Nekdo potrka tiho na vrata, vstopi neki sluga.

— Prevzvišeni, prosim odpusčenja, ako motim — reče. — Prišel je presvetli knez Kolonna in prosi, da bi ga takoj sprejeli.

Vsi trije so okamenili od začudenja.

— Nesrečnik, ali se on še upa? — reče Julija mrko gledajoč.

Vojvoda jo dolgo pogleduje.

— Julija, dete moje — reče potem, — zunaj čaka človek, kateremu hočemo izročiti tebe, našo edinico, to je oni človek, ki ga ti imenuješ roparja. — Premisli dobro, temu človeku ni ugovora. Njegova čast je čista. Vprašam te, ali se upaš izreči težko obdolžitev v obraz človeku, katerega predniki so se merili v slavi in časti z vojvodom Kafareli? Se li upaš mu reči, da je nastopal proti tebi roparsko, še več, da je on sam ropar?

— Da — odvrne lepa deklica razburjeno, — naj le pride, moj oče! Pokazala mu bom znamenje na desni roki in v obraz bom mu vrgla besedo »ropar«.

Vojvoda se obrne k slugi.

— Knez Kolonna naj vstopi! — reče potem.

Vrata se široko odpro.

— Njegova svetlost knez Karol Kolonna — naznani sluga ter hitro za njim zapre vrata.

Čim je Kolonna stopil v sobo, preleti z naglim očesom isto. Opazi mračno in neprijazno vojvodovo čelo, tesnobo in preplašeno lice vojvodinje, kljubovalno držanje in temne Julijine oči, iz katerih so frčale iskre — in on je vedel vse. Niti ena poteza njegovega obraza, tega »gospodarja noči«, ni izražala njegovega notranjega razpoloženja.

— Gospod vojvoda — reče globoko se naklonivši, — prišel sem, da vam poročam o rešitvi vaše lepe hčerke, plemenite Julije, a glej! vaša hčerka je že pri vas. Presenečen

sem, ko vidim, da je lepa Julija prej prišla nego li jaz; mislim sem, da ona še trdno spi v mojem gradu.

Neprijetno molčanje mu je bil odgovor.

— Ali morda motim, tedaj bom govoril ob boljši priliki.

On se obrne in hoče oditi.

— Ostanite! — reče vojvoda Kafareli, — ostanite in razjasnite nam. Vi ste rekli, da ste rešili mojo hčerko iz roparskih rok?

— Tako sem rekel in tako je! — odvrne Kolonna.

— Moja hči drugače misli — odvrne vojvoda. — Ona misli, da ste vi povzročili ta napad.

Kolonna se zave, da ga vsi trije pozorno merijo, on ve, da ga more izdati samo pogled, ena sama kretnja. Toda on je bil mojster, pripravljen na vse.

Veselo se zasmije.

— Zame zelo radosten je bil obisk lepe Julije na mojem gradu, k temu sem res tudi jaz nekoliko pripomogel, vendar nisem rabil takih nasilnih sredstev, kakor jih je navedla mlada vojvodinja. Taka bi se po mojih mislih ne ujemala s častjo kneza Kolonna.

Oholo pogleda okoli sebe in opazi, kako je vojvoda zadovoljno kimal z glavo, a lice se mu je ublažilo.

Že je mislil, da je zmagal, ko naenkrat skoči Julija, ki je stala za materjo in svojega nasprotnika ostro merila.

— Kaj! vi nesramnež, vi pravite, da jaz lažem? — reče. — Ne jaz, ampak vi lažete, ker ste rekli, da me niste vlekli po grmovju v vaš grad. Vi tajite, da ste mi grozili z ubojstvom in nasiljem, ako ne privolim v to, da postanem vaša žena?

S stisnjenimi pestmi je stala lepa Julija pred knezom in ga gledala izivalno.

— Ne razumem niti besede — odvrne. — Ha! — zakliče naenkrat, a oči mu zaiskre, — ali se vaša domišljija še ni pomirila? Dozdeva se mi, da ste še vedno razdraženi! Vi ste bili vsa iz sebe, ko sem vas zavaroval na varnem mestu. Opazil sem, da niste bili pri zavesti; slišal sem vaše klicanje na pomoč, dokler ste bil kakor omajljeni; videl sem, kako ste se premetavali po divanu in hoteli pobegniti. Ali sedaj ste popolnoma zbudjeni in pri zavesti; sedaj se vam vendar ni treba ničesar bati.

Julija se prestraši in stopi korak nazaj.

— Vi torej trdite, da sem vse ono, kar sem doživela v vašem gradu, sanjala?

Njegov čvrsti pogled in njegov neprestani, gotovo žalostni posmeh jo zmede popolnoma. Nekaj časa premišljuje. V duhu sliši podzemeljsko trkanje, ona vidi, kako pomaga nepoznanemu človeku odpreti podzemeljska vrata. Dalje vidi, kako je iz podzemlja izšel mlad in lep človek, spomni se, kako se je v njega strastno zaljubila, kako mu je predložila, da stopi k njej v službo kot sobarica, — v resnici je bilo vse tako, kakor v povesti, tako neverjetno. Ali ima mogoče Kolonna vendar prav in ali je mogoče, da je to vse samo sanjala?

Še enkrat premotri pozorno kneza. Ali njegov smeh jo oropa prisotnosti duha popolnoma.

— Oh! — reče, — kje so moje misli? Dajte sem vašo desno roko!

— Mojo desno roko? — vpraša začudeno Kolonna, — kaj hočete z njo?

— Dajte sem! — klicala je besno Julija, — dokazala bodem vam in svojim roditeljem, da nisem sanjala, ampak sem vaše grdobije slišala z lastnimi ušesi in gledala z lastnimi očmi vaše nasilje.

Nekaj časa izgleda, kakor da se obotavlja roparski vojvoda, »gospodar noči«, zadostiti zahtevi mlade in lepe vojvodinje.

— Pokažite svojo roko, knez Kolonna! — zakliče tudi vojvoda Kafareli, — pri Materi Božji, vse je odvisno samo od vaše roke!

Še vedno je držal Kolonna desno roko zadaj.

— Vidim — reče resno, — da se dvomi o resničnosti mojih besed, da me imate v resnici za roparja, za katerega me je dozdevno spoznala mlada vojvodinja v svoji mrzlični domišljiji. To se tiče moje časti. Dobiti moram zadoščenje, gospod vojvoda; sami boste uvidli, da je vaš dvom zame žalitev.

Vojvoda si pogladi brke in gleda zamišljeno predse.

— Gotovo — reče potem, — ako je jeza moje hčeri knjižna, ako ste se vi zavzeli za njo iz ljubezni, tedaj se vam mora dati zadoščenje, ki si ga določite sami.

Kolonna se zažare oči kakor od ognja.

— Tedaj naj odloči moja roka? — reče, pogledavši radovedno Julijo.

— Tako je! — reče vojvoda.

Kolonna iztegne svojo desnico naprej.

— Tukaj je! — reče, — a sedaj, lepa vojvodinja, pogledjte jo dobro, da me zopet ne obdolžite nedolžno.

Hitro prime Julija roko. Saj je bil Kolonna oni ropar, ki jo je odpeljal, ker je ona videla oni znak na njegovi desni roki.

Ali kaj je to?

Ona prestrašeno odskoči. Kje je znak? Ni se li mogoče zmotila glede roke?

— Pokažite mi svojo levo roko! — reče zamolklo, — zmotila sem se, gre za vašo levo roko.

— Premislite dobro, vojvodinja — reče Kolonna kakor da bi nekaj premišljeval.

— Vi mi morate radi tega dati zadoščenje, ki ga bom določil sam.

— Roko sem! — reče Julija naglo.

— Evo je! — odvrne knez Kolonna in iztegne levo roko.

Kakor razdražena kača poseže Julija za roko.

— Ne — morem — ničesar najti — je jecljala in mrzli pot ji oblije čelo.

Še enkrat pregleda desno roko — zaman; najti ni mogla ničesar.

— Ali ste zdaj zadovoljni? — porogljivo vpraša Kolonna. Ali sedaj uvidite, da ste mi delali krivico, da ste me razžalili in mi omadeževali mojo kneževsko čast?

Julija je stala kakor okamenela. V resnici je torej sanjala! Torej ni nikakega podzemeljskega hodnika v gradu Kolonna?

Torej ni tudi Giuseppa Garibaldija, ki ji je obetal, da jo bo tako vroče ljubil, kakor svojo prejšnjo ljubico Violetto?!

Ona ne bo več videla tega neustrašenega junaka; morda sploh ni tega človeka, ki ga ljubi tako vroče in strastno in ki ji je obljubil, da pride še danes k njej kot sobarica v službo!

Njeno srce se je udalo nekemu dozdevku in nikoli se ne izpolni njena želja po vroči ljubezni. Polna tuge in boli si zakrije obraz z rokami in opotekaje se gre nazaj k materi ter se zgrudi pri njenih nogah.

— Izgubljena sem — je šepetala bolno, — slutim ono strašno, ki pride sedaj.

— Knez Kolonna! — se obrne vojvoda Kafareli proti dozdevnemu roparskemu vodju, — prepričani smo, da ste vi poštenjak od nog do glave in vredni vaših slavnih prednikov. Pri Materi Božji, naša hčerka je bila v neki nesrečni zmoti,

— Izgubljena sem — je šepetala bolno, — slutim
ono strašno, ki pride sedaj.

ali ji hočete odpustiti? Povejte sedaj vaše zahteve glede zadoščenja!

Kolonna pogleda in opazi, kako je prebledelo lice vojvodinje in kako je skrila Julija svoj obraz v globoke gube mateline obleke, kakor da noče slišati njegovega odgovora, pa se takoj pojavi na njegovem obrazu popolna zadovoljnost in mir.

— Dobro torej — reče z zvišenim glasom, — samo enkrat v življenju se ponudi taka sreča, kakor meni. Norec bi bil, ako je ne bi prijel in trdno držal. Zahtevam kot zadoščenje za žalitev vaše hčerke s tem, da prosim za njeno roko.

Oglušujoč krik, kakor da je divjo zver zadel smrten strel, se razlega po sobi. Potem postane popolnoma tiho v sobi, sliši se samo težko dihanje vojvodinje, ki je objela z rokami svoje dete, kakor da ga hoče varovati.

Prvi se zave vojvoda Kafareli.

— Dam vam svojo vojvodsko besedo, da bo Julija vaša žena.

Kolonna vzklikne od veselja; dospel je do svojega cilja. On, skrivni vodja roparjev, »gospodar noči«, ki ga zaman iščejo redarji že dolgo časa, bo postal zet vsemogočnega ministra vojvode Kafarelija!

Sedaj je popolnoma zavarovan in nihče mu ne more ničesar storiti, če bi tudi postala očitna njegova sramota in njegovo strašno delovanje.

Kdo pa se naj tudi upa imenovati zeta vojvoda Kafarelija roparjem?

Smelo stopi naprej, da privije k sebi nezavestno Julijo. Že se pripogne k lepi deklici, že valovi njegov vroči dihanje proti njenemu čestimu čelu, tedaj pa odpre sluga še enkrat vrata in reče glasno:

— Nova sobarica mlade vojvodinje.

15. POGLAVJE.

Strašna žena

Globoka tišina je vladala v sobi vedeževalke Terezije. Odložila je bila obleko redovnice, v kateri je obiskala Korola Kolonna na njegovem gradu. Priprosta črna obleka je krila vitko, še dosti lepo telo.

Pozorno je poslušala pravilno dihanje neke deklice, ki je

spala na naslonjaču. Kdaj pa kdaj vtipa njeno žilo in šteje njene udarce.

— Sedaj spi mirno in trdno — zašepeče, — sedaj je najboljši čas za moj poskus. — Terezija se vzdigne in gre v pred-sobo, v kateri je običajno sprejemala goste, ki so prihajali k njej, da jim prerokuje.

Ona pogleda na starodavno uro.

— Glej, kmalu bo polnoč — šepne tiho. — Zdi se, da Kolonna ne pride, vedela bi pa silno rada, kaj se je zgodilo danes zjutraj v palači vojvode Kafarelija.

Počasi gre nazaj v sobo, kjer je spala ona deklica, ob-
stoji in jo pozorno ogleduje.

— To je izvanredno čudo narave — zašepeče. — Dvoje otrok, po zunanosti tako sličnih med seboj, da ju ne more razločevati niti rodna mati!

Potem se pripogne bližje k deklici, pri tem pa se ji na-grbanči čelo.

— Zakaj bi to bilo nemogoče? — reče. — Vojvoda je imel mnogo ljubic, tudi mene je zapeljal. Ali ne bi mogla biti ta deklica ravno tako njegovo dete, kakor Julija?

Potem zopet sede pri naslonjaču, na katerem je spala devojka.

Deklica se v snu premakne.

— Giuseppe — Giuseppe Garibaldi — izreče tako tiho, da se je komaj slišalo.

Dobra ušesa Terezije pa so vendar ujela te tihe izrečene besede.

— Že zopet to ime — reče tiho. — Brez dvoma je to ime njenega ljubčka, ker drugače bi ga ne izgovarjala tako po-željivo. Nikakor mi ne ugaja, da vedno misli na tega človeka.

Počasi se vzdigne in se popolnoma obrne k deklici. Vzdigne roki visoko in ju spusti proti glavi tako, da so se konci prstov skoraj dotikali čela devojke.

Ustnice deklice so se neprestano gibale in šepetale ne-razumljive besede.

— Sedaj je pravi čas — reče Terezija in se pripogne še nižje, skrbno pazeč, da so ji ostale roke v isti višini nad glavo deklice.

— Violetta — reče poluglasno, — Violetta, ali me slišiš? Deklica težko premakne glavo.

— Da — sliši se komaj.

— Tvoj Giuseppe Garibaldi je mrtev! — reče Terezija z istim glasom, kakor je prvič spregovorila.

— Da — odvrne deklica, ki je bila sedaj popolnoma pod magnetičnim vplivom vedeževalke, — Giuseppe Garibaldi je mrtev.

— Dobro — reče Terezija, ki ni vedela ničesar o Garibaldiju, — kdo si ti?

— Violetta Masanielo — odvrne ona.

— To ni resnično! — odgovori Terezija. — Ti nisi Violetta Masanielo, temveč Julija, vojvodinja Kafareli! Vedi, tega ne smeš pozabiti nikoli! ali si slišala: Julija Kafareli? Torej, kdo si ti?

Nekaj časa je oklevala Violetta z odgovorom; dozdevalo se je, da se bo prebudila, a takoj napravi Terezija proti njene-
mu licu nekaj magnetičnih potez in trepalnice se zopet zapro.

— No torej, reci, kdo si! — ponovno vpraša vedeževalka.

— Julija, vojvodinja Kafareli — odvrne Violetta počasi brez obotavljanja.

Terezija zadovoljno prikima z glavo.

— Ti si v ulici Via Marcella! Ali vidiš ono lepo palačo?

— Vidim — odgovori Violetta.

— Čegava je ona palača? — vpraša dalje vedeževalka.

— Ne vem — odgovori Violetta.

— Ta palača je tvojega očeta, vojvoda Kafarelija, A, kaj vidiš pred palačo?

— Vidim, da stoji redar na straži.

— Popolnoma dobro; pa reci mi, kaj še vidiš?

— Neki človek stoji tam in gleda nepremično na njo. Krenil je v mesto, prihaja bližje in bližje ... sedaj je zavil v to ulico ... glej, je že čisto blizu ...

Ob istem času se sliši tiho trkanje na hišna vrata. Terezija se naglo vzdigne. Violetta se nato zbudi iz sna in ko vidi, da ni nikogar v sobi, zopet zaspi.

Vedeževalka hiti ven, da odpre.

— To je Karol — šepče — ni potrebno, da se zakrijem s krinko.

Čim je odprla vrata, vstopi Karol, ki ga je še komaj pričakovala in ona ga pelje v sobo.

Ne reče nobene besede; sede na prvi stol.

— No, kaj je? — vpraša Terezija premotrivši mrko bratovo lice. — Nikakor ne izgledaš, kakor srečni zaročenec.

Karol izreče strašno kletev.

— Torej te je Julija odbila?

— Ona je rekla, da raje umrje, kakor bi postala moja žena.

— Kaj pa rečejo njeni roditelji, vojvoda in vojvodinja?

— Oni so mi sicer obljubili roko hčerke, a nimajo moči, da jo prisilijo k temu!

— Ona mora biti tvoja žena! reče Terezija škripajoča z zobmi. — Ti moraš postati zet vojvode Kafarelija, to je moj načrt!

Karol se na te besede porogljivo zasmije.

— Iz tega ne bo nič, moja draga. Začetek je bil dober. Julija je iskala ono znamenje na moji roki, ki si ga ti tako spretno zakrila s pomočjo masti in nežne kože, ki si jo potegnila črez. Naposled se je zoperstavila. Čutil sem se razžaljenega in zahteval njeno roko kot zadoščenje.

— Ko mi jo je vojvoda obljubil, sem skočim naprej, da privijem Julijo k sebi, tedaj pa se odprejo vrata in v sobo stopi sobarica, ki jo je Julija najela zase. Komaj je Julija opazila deklico, poskoči veselo vzkliknivši in se ji vrže v naročje.

— Nekaj časa ostane tako na vratu sobarice, ki jo je nežno potegnila nase. Potem pa me zmagoslavno pogleda in reče: Nisem sanjala, vi ste vsekakor ropar, — nato pa izgine s sobarico iz sobe.

Vedeževalka je gledala mrko pred se in grizla ustnice.

— To je zelo dopadljivo, — šepče Terezija.

— Vojvodska hčerka v objemu nepoznane sobarice, ki jo nežno privija k sebi? Tu mora biti vmes neka skrivnost!

— Čakaj! vzklikne naenkrat vedeževalka, — ali ni ta sobarica mogoče preoblečeni moški? Karol, jaz mislim tako: Julija ima tajnega ljubimca, ker drugače bi se ti ne upirala tako trdo!

Karol naglo vstane.

— O, norec, da nisem mislil preje na to! zakliče.

— Da, — nadaljuje, — to je rešitev uganke; ali dokazi, dokazi?! Kako naj dokažem, kdo je ta sobarica? Julija je prebrisana in ako zve, da sem jaz odkril njenega ljubimca, me bo sovražila še bolj.

Terezija je dolgo premišljevala.

— Ne preostaja nama drugega, kakor da Julijo ugrabimo in odpeljamo, — reče potem.

— Ah, prosim te! Julija se raje usmrti, kakor bi bila moja, — odvrne Kolonna.

Vedeževalka vstane in z roko pozove brata, naj gre za njo.

— Poglej, — reče potem, ko je v stranski sobi prižgala luč, — kdo leži tam?

Presenečen pogleda roparski vodja devojko, ki je še vedno spala.

— Saj — to je Julija! — vzklikne ves iz sebe in čudeč se.

Terezija napravi zopet z obema rokama magnetične poteze proti licu devojke.

— Kdo si? — vpraša poluglasno.

— Jaz sem Julija, hčerka ministra vojvode Kafarelija, — se je glasil tihi odgovor. Prestrašeno pogleda Kolonna devojko.

— Julija — tukaj? Julija, ki je vendar v palači svojega očeta. Zmešali so se mi možgani.

Zopet pogleda pozorno deklico.

— Da, — reče s prepričanim glasom, — to je Julija!

— In vendar ni, — odgovori vražarica, — ta devojka je Violetta, pastorka krčmarja Masaniela.

Karol stopi nehote nazaj.

— Da — reče — sedaj se spominjam, da sta si slični.

Ali čemu vse to?

Terezija se nagne k bratovemu ušesu in naglo zašepeče nekaj besed.

— Sestra Terezija, ti si moj angelj varuh, kako se ti naj zahvalim!?

— Tako, da skušaš na vsak način uničiti vojvodo Kafarelija, da si prizadevaš s sredstvi, ki ti jih bom dala jaz, da vojvodinja zboli in postane nesrečna. Ubog in od vseh zapuščen mora biti vojvoda Kafareli; ko bo beračil po ulicah in tudi mene prosil milostinje, tedaj bom še le maščevana.

Bleda od silne razburjenosti je stala nepremično, oči so ji izražale strašno sovraštvo in pesti so se ji stisnile.

Spomnila se je velike ljubezni, ki jo je čutila pred mnogimi leti za svojega zapeljivca; spomnila se je onega otroka, ki je bil sad te ljubezni in ki ga je ona — jezna radi nezvestobe svojega ljubimca — pustila na ulici; spomnila se je sramotnega posla, ki ga je morala opravljati ona, rojena knjeginja Kolonna, pa zaškrta z zobmi.

— Veš torej sedaj, kaj hočeva storiti, da doseževa cilj. Poišči si dva ali tri odločna človeka, uporabi vse prilike in ako nama sam vrag ne nagaja, se mora posrečiti najina namera...

Že je hotel Kolonna oditi, ko se oglasi tiho trkanje na hišna vrata.

— Pozni obiskovalec — zašepeče Terezija, — idi v moj skrivni kabinet, moram se hitro pokriti s krinko.

V kratkem času je postala sedemdesetšest letna starka kakršno smo jo videli v začetku te povesti.

S skrivnim strojem odpre vrata in neki človek vstopi. kakor je opazila v ogledalu. Terezija sede na stol, obrnivši hrbet proti vratom.

Pozni gost odpre vrata sobe, v kateri je sedela Terezija.

Neki trepet preleti telo Terezije. Nekaj časa se zdi, da bo skočila s stola in navalila na prišlica z bodalom, ki ga je že pograbila, a se vendar umiri. Hitro je dihala in žila ji je naglo udarjala.

Počasi pristopi tujec, klobuk je imel globoko potisnjen na oči in bojazljivo pogleda vražarico.

— Ali ste vi vedeževalka Terezija, — reče oklevajoče.

— In vi — vojvoda Kafareli, vsemogočni minister, — odgovori Terezija.

— Da, — reče tujec premišljajoč, — jaz sem vojvoda Kafareli. Slišal sem že mnogo o vas; reči pa moram, da ne verjamem in nimam zaupanja do vašega znanja in vaše umetnosti.

— Zakaj ste pa potem prišli k meni?

— Ker vas hočem izkušati, recite mi sami, kaj bi jaz rad vedel, ne da bi vam jaz povedal kaj o tem.

Počasi in težko se vzdigne vedeževalka s stola in stopi tik vojvode in opozuje njegovo lice.

Ah, dolgo je že tega, odkar je ogledovala to lice iz take bližine, na katerem so se še sedaj opažali sledovi izvanredne lepote.

— Vi ste prišli, — reče počasi in svečano, — da bi zvedeli usodo vaše hčerke Julije.

— To ni nesreča, — odgovori vojvoda, ki je težko zakrival svoje začudenje. On ni slutil, da je njegova žena povedala kdo in kaj je, ko je prišla vprašati Terezijo za svet.

— Ali znate preteklost tudi tako pogoditi, kakor bodočnost? — se roga.

— To ni nemogoče! — odgovori Terezija. — Glejte oni nebeški obok na moji svetilki. Glejte tam ono senco, v kateri sedi mladi par.

— Nežno sta se oba objela, a beli, veliki pes leži njima pred nogami. Sedaj vzdigne mladenič roko k prisegi in gleda proti nebu, ob istem času pa preleti sijajna in goroča krogla nočno tmino, mladenič se prestraši, morda je prisegel po krivem.

— Mlada devotka leži mu na prsih; zdi se, da postane kmalu mati. Ona veruje v zvestobo svojega dragega, toda mladenič — človek — ste vi, vojvoda Kafareli!

Prestrašeni krik odmeva v sobi vražarice.

— Žena, — zamolklo govori vojvoda, — kdo si, da spraviš na svetlo moje najglobokejše skrivnosti?

Njegove oči bojazljivo in z grozo motrijo dozdevno starko, ki je povabila oči.

— Še malo časa, — reče ona. Vi hočete vedeti bodočnost vaše hčerke? Nočem vam je povedati, toda pokazati vam jo hočem!

Isti čas izgine izpred prestrašenega vojvode.

Ta se ne upa niti dihati; kaj pride sedaj?

Ali je ta žena kako vsevedoče bitje? Ali je v zvezi s samim peklom?

Preteče precej časa; on ves preplašen ogleduje sobno opravilo.

Naenkrat stoji vražarica tik njega, on pa ni ne videl, ne slišal, kedaj je prišla.

— Sedaj pa, vojvoda Kafareli, — obrne se na preplašenega starca, — glejte skozi ona vrata, tam boste vidli bodočnost vaše lepe hčeri.

Neka nenavadna luč zasije, gosti dim se razvije, ki plava po sobi, a kmalu zgine.

Prijetna svetloba šine skozi modri dim.

— Ha — zakliče prestrašeno vojvoda, — kaj vidim? Ali sanjam, ali sem pri zavesti? Julija, moja hčerka!

Z neumnim pogledom premeri sliko, ki se mu pokaže. Tam na snežnobeli deviški postelji leži speča Julija; da, to je ona, ni nobenega dvoma.

Videla se je njena glava z bujnimi črnimi lasmi, njene dolge črne trepalnice in njen fini ravni nos.

Zraven nje leži in jo nežno z roko objema — knez Karol Kolonna!

— Dovolj je, — reče vojvoda — upal sem, da bom svoje dete rešil in osvobodil, nadejal sem se, da bom moj! Juliji prigranil obupnost, ali vse je zama! Ona mora biti žena moža, ki je po njenem mnenju bandit!

Vrže mošnjo denarja ter pobegne iz sobe, ne da bi pogledal in pozdravil vražarico. Za njim zaori krohoten smeh.

— Ti norec! — zakliče Terezija, — domišljuješ si, da si najpametnejši v državi, pa se daš voditi za nos od revne žene. Le čakaj še samo nekoliko dni in »gospodar noči«, roparski vodja in morilec bo tvoj zet, četudi mora propasti tvoja prevzetna Julija.

16. POGLAVJE.

Izdan

Svečano veselje je vladalo po napuljskih ulicah.

Vse ladje in ladjice so se okinčale z zastavami in zastavicami, mornarji so oblekli najlepše obleke, ki so jih imeli, na obali pa je bila zbrana svečano okinčana množica ljudstva.

Še nekaj ur in začelo se bo tekmovanje v veslanju, ki se vsako leto priredi na čast sv. Sebastjanu.

Oni, ki dospe prvi s svojim čolnom na cilj, dobi venec iz suhega zlata, ako ga pa odkloni, lahko zahteva kaj drugega in mora se mu dati.

Dogodilo se je, da je zmagovalec mesto zlatega venca zahteval izpolnitev že davno gojenih želj, na primer oprostitev kazni in drugo temu slično, a vlada je to tudi vedno izpolnila. Zato je bila med narodom velika razburjenost, posebno pa med tekmovalci.

K nekemu židu, trgovcu z obleko, pride nepoznani človek in žid ga ljubeznivo ogleduje.

— Česa želite? — vpraša ga žid.

— Mornarsko obleko, — dobi v odgovor.

— Gotovo se udeležite regate (tekmovanja)?

— Tako je! Pa pokažite mi svojo robo, ker se mi mudi.

— Evo, tukaj najdete nekaj, gospod!

Tujec prelaga obleko.

— Ha, — reče slednjič, — ta suknja se mi zdi nekako znana. Od koga jo imate?

Žid natančno pregleda in otipa suknjo.

— To suknjo sem kupil pred nekaterimi dnevi od nekega mladega človeka, ali bolje rečeno, zamenjal sem žensko obleko za to moško. — Kolonna — on je bil v prodajalni — očitno poskoči.

— Kako? — vpraša, — sem li pravilno slišal? Nek mlad človek je zamenjal moško obleko za žensko?

— Tako je gospod.

— Pa kedaj je to bilo?

— Pred dvema dnevoma, — odgovori žid.

Kneževe temne oči se zaiskre.

To je bil dan, ko je Julija tako nežno sprejela svojo sobarico.

— Ali mi lahko povete, kakšna je ta ženska obleka? — vpraša naglo.

— Da, lahko: sestoji iz črnega krila iz žameta, črne suknje in pisane kapice.

— Ha! — zašepeče knez Kolonna, — Terezija ima prav. Julijina sobarica je moški, ker ravnotako je bila oblečena njena sobarica.

— Ako vam je ta slučaj tako važen, — reče žid, — vam lahko povem tudi ime tega mladeniča, ker ga že dolgo poznam.

— O, samo povejte, — odgovori knez Kolonna, ki se mu je lice spremenilo od silnega sovraštva, — samo povejte to ime, ne bojte se, ne bo vam v škodo.

— Pa dobro, on se zove Giuseppe Garibaldi.

Kakor okamenel postane tajni vodja roparjev.

— To je nemogoče, — reče, ker je Giuseppe Garibaldi zaprt že dolgo časa v državni jetnišnici na Santa Maddaleni.

— Vi se motite gospod! Giuseppe Garibaldi je bil pred dvema dnevi v moji trgovini.

Ves besen udari knez Kolonna z nogo po tleh.

— Že zopet mi je prišel ta človek na pot. Sedaj ga pa moram zdrobiti. Kako je iz ječe pobegnil? On je torej ljubimec lepe Julije? Ali drugače ne more biti!

Kolonna naposled odide iz trgovine.

V kratkem času je stal pred palačo vojvode Kafarelja.

— Ali je mogoče govoriti z vojvodom? — vpraša moža, ki je stražil pred palačo.

— On se ravno pripravlja, da sodeluje kot sodnik pri tekmovanju na čast sv. Sebastijanu.

— Tedaj ne smem zamuditi niti malo časa, — je šepe-
tal Kolonna in se vzpenja po stopnjicah.

— Prijavite me vojvodi, — zapove slugi.

— Vojvoda se sedaj preoblači in ga ne smem motiti pri
tem, — odgovori sluga.

— Povejte mu, da gre za stvar, ki se tiče dobrobiti
države.

— Moram počakati, da pride vojvoda iz svojih sob, —
odvrne trdoglavo sluga.

Nekaj časa je premišljeval knez Kolonna.

— Recite mu, da je pobegnil iz Sante Maddelene naj-
bolj nevarni vodja Kamore. Mogoče me sprejme.

Komornik pomisli in slednjič se mu cela zadeva zdi tako
važna, da se odloči javiti svojemu gospodarju.

V kratkem času se vrne.

— Njegova svetlost prosi, da pridete takoj k njemu, —
reče sluga knezu Kolonna.

Na to odpre pozlačena vrata in knez Kolonna vstopi. Ve-
del je, da ob tem času najde v sprejemni sobi vojvodo samega.

— Oprostite! reče, — da ste čakali tako dolgo. Pove-
dati mi hočete nekaj o Giuseppu Garibaldiju?

— Gotovo je že tudi vam znano, da je Giuseppe Gari-
baldi, ta strašni roparski vodja, pobegnil iz državne jetnišnice
na Santa Maddaleni! — odgovori Kolonna.

— Še-le pred nekaj urami sem dobil poročilo. Ne-
pojmljivo pa je, kako je mogel pobegniti ta človek. To je na-
ravnost čudno. Ponoči pred njegovo usmrtnico je nenadoma
izginil. Še bolj čudno pa je, da je izginil iz celice številka 133,
katero so imeli vsi uradniki jetnišnice za najbolj varno.

Kolonna je pozorno poslušal, kar mu je pripovedoval
vojvoda.

— Celica številka 133? — vpraša. — Ali ni to tista ce-
lica, iz katere je tudi pobegnil oni na smrt obsojeni gusar?

— Da, vi imate prav, to je ista celica, — odgovori voj-
voda Kafareli.

— Visokost, iskreno vas prosim, dovolite mi, da to celi-
co preiščem! Tukaj je neka skrivnost vmes.

— To ni nikakor mogoče, ker državni zakon veleva, da
ne sme noben nepooblaščenec stopiti v državno jetnišnico na
Santa Maddaleni. Je mogoče še več tajnosti, kakor jih zakriva
celica številka 133. Zato je prepovedan vhod vsakemu, ki ni
službeno zaposlen.

— Visokost! danes je tekmovanje v čast sv. Sebastijanu. Zmagovalec lahko izreče svojo največjo željo. Ako jaz izidem iz tega tekmovanja kot zmagovalec, ali se mi bo izpolnila moja srčna želja, da lahko pregledam celico številka 133?

— Kaj? — vpraša začudeno vojvoda. — Vi, knez Kolonna, plemič, vi, ki želite biti moj zet, vi se želite boriti s prostimi mornarji za nagrado? To je nemogoče! Vi ne znate tako vešče ravnati s čolnom, kakor naši mornarji. Gotovo bode v posmeh ljudem, a tega ne morem in ne smem dovoliti.

— Visokost, to naj bo moja skrb! Krinka me bo ščitila, da ne bo nihče vedel, kdo sem.

Vojvoda prikima dvomljivo z glavo.

— Vendar pa, visokost! — reče Kolonna, — jaz nisem prišel sem, da se prepirava, temveč sem prišel sem radi Giuseppe Garibaldija.

— Pripovedujte, ali kratko, ker manjka samo malo časa in tekmovanje se mora začeti.

Kolonna globoko vzdihne. Ako se moti? Ako je sobarica Julije vendar deklica in ne preoblečeni moški?

Ali ne bo vojvoda jezen na njega, ako zve, kako Kolonna sumniči njegovo lepo hčer Julijo radi tajnega občevanja z nekim moškim?

Ali ne bo vrgel, jezen radi tega sumnjičenja, obrekovalca iz hiše?

Kolonna se zave, da se vdaja preveč slepi sreči, vendar je veroval v modrost svoje sestre Terezije.

— No, knez Kolonna, — reče vojvoda Kafareli, — vi nekoliko predolgo premišljuje. Ali ste morda pozabili, kar ste mi hoteli pripovedovati o pobeglem vodji Kamore?

— Ne, visokost! — odgovori Kolonna, — čudim se samo, kako se je vaša čista in lepa hčer spoznala s tem Giuseppe Garibaldijem, na smrt obsojenim zločincem?

Vojvoda Kafareli silno presenečen stopi nehote nekaj korakov nazaj.

— Moja hči Julija pozna Giuseppa Garibaldija? — vpraša prestrašeno. — Ali se hočete s tem obrekovanjem maščevati moji hčeri zato, da vas je odklonila?

— Prisegam pri Bogu, da ne, visokost! vendar pa mislim, da se oba poznata. Od kedaj in kako, tega ne vem.

— Dobro, hočem takoj vprašati svojo hčer, — reče vojvoda in pograbi zvonec.

— Počakajte, visokost! — reče Kolonna, — to bi bilo preuranjeno. — Ali veste, kaj dela sedaj Julija?

— Kolikor je meni znano, preoblači se za regato in pri tem ji pomaga njena sobarica.

— Torej dobro, — zašepeče Kolonna vsemogočnemu ministru blede od silne razburjenosti, — dajem vam svojo kneževsko besedo, da ta čas biva pri vaši hčeri, lepi Juliji, Giuseppe Garibaldi, vodja roparjev.

Vojvoda Kafareli pogleda začudeno kneza Kolonna, kakor da ima pred seboj norca.

— Zdi se mi, da ste bolni! — reče obrnivši se, — idite domov!

— Nočem poprej, visokost, dokler se ne prepričate o resničnosti mojih besed.

— Dobro je, samo odidite! — odgovori vojvoda.

— Ali ne uvidite sami, da človek, kakoršen je Giuseppe Garibaldi, ne more nespažen iti mimo redarjev in mojih slug? Ali bo sobarica, ki je, kakor se zdi, moji hčeri izvanredno udana, trpela, da stopi moški v sobo, kjer se oblači moja hči?

Kolonna se gromko zasmije.

— Vi ste znoreli, knez! — vzklikne vojvoda, kateremu so se žile napele od silne razburjenosti, — zapustite me in idite k zdravniku!

— Oprostite, visokost, nočem vas vznemirjati, izdati pa vam hočem neko tajnost.

Nova sobarica mlade vojvodinje, vaše hčeri, je Giuseppe Garibaldi, na smrt obsojeni vodja Kamore.

— Ven, norec! zakliče vojvoda silno razkačen, — sicer vas dam pa svojih slugah izbičati in vreči ven!

Kolonna ostane miren in ne odstopi niti koraka.

— Visokost! prepričajte se o resničnosti mojih besed! Mogoče lahko presenetiva princeso in gledava, kako ji pomaga pri oblačenju njena dozdevna sobarica!

Mirnost in gotovost kneza Kolonne začudi vojvodo.

Mar je na stvari kaj resnice?

Ali nima ono veselje, ki ga je kazalo njegova hči pri prihodu nove sobarice, kakšen drugi razlog, kakor ta, ki ga je navedla, da ji je namreč nova sobarica izkazala nekoč neko uslugo?

Vojvoda vzdihne globoko in težko.

— Torej dobro, — reče, — pridite, ali gorje vam, ako

je vaše sumničenje plod vaše domišljije. Ničesar vas ne reši mojega gnjeva!

Kolonna je nekaj časa omahoval, vedel je, da je v palači vojvode Kafarelija vse izgubljeno, ako ne dokaže resničnosti svojih besed.

— Grem z vami, — reče odločno, — jaz se nisem zmotil.

Vojvoda gre oprezno po hodniku, ki so ga pokrivala debele preproge, za njim pa je tiho stopal Kolonna.

Vojvoda je imel popolnoma prav, ko je rekel, da se Julija preoblači v svoji sobi.

Tudi ona je morala biti navzoča pri regati, čeprav jo je srce vleкло ostati doma pri svojem dragemu.

Oh, to ji je bilo zelo po godu, da je bivala vedno v neposredni bližini onega, kateremu je podarila celo svoje srce.

Ni mislila na nevarnost, ki preti deklici, ki je v neprestanem občevanju z mladim ognjevitim mladeničem.

Slepo je verovala svojem Giuseppeu; ona bi mu dovolila vse, kar more dati žena možu, ne da bi se česar kesala.

Bila je pač še nedolžna pri vseh svojih čustvih, če tudi su ta bila strastna.

Garibaldi je spoznal čisto in nedolžno Julijino dušo. Če tudi je vpričo njene matere opravljal pri njej dela, ki jih navadno opravljajo ženske roke, je vedno mislil, da je samo njemu poverjena ljubežen kakor neprecenljiv dar deklice, ki je bila s telesom popolnoma razvita ženska, po mišljenju pa nedolžno dete.

— Zakaj tako žalostno gledaš, moj Giuseppe? — ga je vprašala Julija, ko je popolnoma oblečena stopila v njegovo sobo.

Garibaldi vzdihne in pogleda obleko, ki jo je moral nositi in mu je že postala neznosna.

— Kaj ne, tebi je dolgočasno pri meni? — reče mu lepa deklica ponižno, — ne veseli te, da moreš biti dan in noč pri tvoji Juliji?

— Gotovo — odgovori Garibaldi, — pa pomisli, jaz sem človek vaje težkemu delu; jaz sem mornar, čigar največje veselje je borba z valovi in vetrom, ki obhodi celi svet. Tukaj pa sedim brez dela in se igram s teboj. To je v resnici za mene nedostojno.

Julija se jezno obrne.

Počasi položi Garibaldi roko okoli njenega vitkega stasa.

— Julija, — reče nežno. — Ti si me imenovala za viteza brez straha in očitka; jaz nisem več vitez, ampak reven ženski sluga. Oj, pusti me, da odidem, nisem v resnici vreden tvoje ljubezni, dokler tako sedim v palači tvojega očeta.

— Pusti me v svet. Ti veš, da besni vstaja v moji domovini, kličejo — čakajo me. Oj, pusti me domov.

Lepa deklica preplašeno vzklikne:

— Zapustiti me hočeš? — reče, — zapustiti mene, ki sem stavila na kocko svojo čast in svoje ime, da tebe rešim propada, na smrt obsojenega zločinca?!

— Mora biti tako, draga Julija, raje mrtev — nego nepošten! Pusti me v borbo! In ko bodeš slišala, da je bil Giuseppe Garibaldi prvi na barikadah, da se ni ničesar bal, tudi smrti ne, da osvobodi domovino tujega gospodarstva, tedaj bode tvoje srce udarjalo urneje, tedaj se bodo tvoje grudi dvigale ponosneje, ker tvoj dragi je bil, ki je vodil čete.

Dolgo časa je premišljevala Julija; solza za solzo je polzela po krasnem licu, ne da bi se tega zavedala.

Ona mora svojega dragega izgubiti — to je bila edina misel, ki ji je zvenela iz Garibaldijevih besed.

Kaj jo briga Garibaldijeva slava in veličina!

— Poslušaj, — reče Garibaldi tiho, — kako silno hitijo ljudje po ulicah k tekmovanju (regati), poslušaj, kako naši vrli mornarji iztegujejo svoje žilave roke in preskušajo vesla na čolnih, jaz pa ne smem biti navzoč. Žalostno!

— Julija! — reče nenadno, — dovoli mi, da sodelujem pri regati.

— Nikdar — reče in strastno objame dragega, — nikoli, ker bi te tedaj poslala v smrt. Moj Giuseppe, pomisli: Knez Kolonna bo gotovo med gledalci. On te pozna in ve, da si ti na smrt obsojen, da moraš pasti pod sekiro krvnika; brez dvoma te bo predal oblasti.

— Moj dragi, jaz te ne pustim, moraš ostati tukaj, vsaj začasno, ker se moram privaditi misli, da te izgubim.

Jokaje ga objame okoli vrata.

— Moj Giuseppe ne zapusti me, — govorila je dalje, — kaj bom brez tebe? Mar bom res izročena onemu strašnemu Kolonni in dobila njega, ki ga sovražim iz dna duše, za moža? Da si ti ne vem kolikokrat obsojen na smrt, bi bilo to meni vseeno, tukaj na mojih grudih je tvoje življenje. Tukaj

naj bode tvoj raj in pri tvoji Juliji, ki je samo tebi popolnoma udana, bodeš ozdravil od vsakega hrepenenja po slavi in časti.

Ob istem času, ko je jokajoča položila glavo na prsa svojega dragega, se odpro vrata.

— Julija! — zakliče ježno vojvoda vstopivši v sobo in potegne preplašeno deklico od Garibaldija. — Torej je resnica, kar mi je ravno sedaj pravil knez Kolonna; ti si velika deklica, navadna nečistnica, tvoj ljubi pa na smrt obsojeni zločinec!

V svoji razburjenosti jo je tako silno stisnil, da se je komaj vzdržala vzklika od bolečine.

Garibaldi je gledal drago, kako se zvija od bolečin, srce se mu je pa krčevito stisnilo pri misli, da mora ona radi njega toliko trpeti.

Ob istem času je stal pred vojvodom.

— Visokost! — reče, — prisegam: Julija je čista, Julija je nedolžna kakor novorojeno dete; njena edina krivda je v tem, da me ljubi, pri Materi Božji, midva si nimava ničesar predbacivati.

Prisegam pri vseh svetnikih, da sem jo varoval bolje, nego bi bil to storil kdo drugi — če bi se tudi imenoval knez Kolonna!

— Ha deček! — zakliče ježno Kolonna, — ti se upas grditi mene? Tvoja ura je dotekla! Gospod vojvoda, dovolite mi, da pokličem vaše slugе, ki naj primejo tega roparskega vodjo, ki je pobegnil in oddajo na Santa Maddaleni!

— Oče! — reče Julija in se iztrga iz rok vojvode in objame čvrsto Garibaldija, — ako izpolniš knezovo zahtevo in se drzneš tega mojega dragega, kateremu ostane moje srce zvesto do smrti, zopet zapreti, tedaj bodo videli tvoje slugе, da sem ljubica tega plemenitega mladeniča, tedaj naj imajo tvojo hčer za navadno nečistnico, kakor si me imenoval ti in tvoja hiša bo onečaščena in osramočena za vedno.

Že je hitel vojvoda proti vratom, da pokliče redarje, ali na te hčerine besede obstoji.

Videl je njene bleščeče oči in opazil je, kako je trepetala na celem telesu. Vedel je, da bo ona držala svojo besedo in se izjavila redarjem kot ljubica tega zločinca. To pa ne sme biti. Nihče ne sme zvedeti o tej skrivnosti.

— Dobro, — reče in zaškrtnje z zobmi, — ta zločinec zapusti neoviran mojo hišo, ako se zaveže, da zapusti v teku 24 ur Napulj za vedno.

— O moj Bog, kake muke mi delaš! — zakliče Julija glasno. — Giuseppe, moj dragi, zapuščajo me moči, — ne znam več, kako te naj pridržim pri sebi! — in krčevito pritisne poljub na Garibaldijeva usta.

— Premila moja deklica, — šepetaje Garibaldi, — glej, kako je strašna najina usoda. Moraš me pustiti. Ostani z Bogom moje ljubljeno dete! Ne pozabi, da se bom vedno spominjal tebe in tvoje ljubezni.

— Ko bo brenčalo okoli mene smrtonosno zrnje, ko bo najsrčnejšemu klonil pogum, tedaj se mi naj prikaže tvoja slika. In ako bodeš kedaj slišala, da se imenuje moje ime kot junaka, tedaj se spomni, da si me ti naredila za takega.

— Julija Kafareli! priti hočem zopet, ko bom srečen in slavljen, ker ti, katere ljubezen me je tako visoko vzdignila, moraš imeti del moje slave.

— Sedaj pa ostani z Bogom — in moli zame, ker nočem zapustiti Napolja kakor na smrt obsojeni zločinec, ampak kot prosti človek.

— Poslušaj, kako me zovejo trobente na tekmovanje, dragocena sreča me čaka, moje pomiloščenje in moje pošteno ime...

— Moli, deklica, da mi bo Mati Božja v pomoč in pridem mimo tvojega okna kot zmagovalec! Tvojega dragega spremlja narod do bodoče slave!

Še enkrat vroče poljubi Julijo in izgine iz sobe.

Julija vsa izmučeno omedli.

Kolonna je v tihi jezi stal in z ogorčenim očesom ogledoval deklico.

— Počakaj bandit! — škrtne z zobmi, — tudi jaz se udeležim tekmovanja in zmagam, kakor upam. Tedaj pa zaprosim za nagrado, kakoršno dosedaj ni zahteval nihče — glavo obsojenega zločinca, glavo krvnega sovražnika — tvojo glavo Giuseppe Garibaldi!

17. POGLAVJE.

Tekmovanje

Kakor ogromni venci, spleteni iz živega cvetja, razvrstili so se svečano okinčani čolni do tisoč metrov daleč v morje, delajoč široko cesto za tekmovanje.

Zrak je bil miren. Neizmerno morje je počivalo mirno in gladko, kakor da bi znalo, da lahki čolni ne prenašajo ta dan niti najmanjšega valovja.

Čolni do čolna so bili tako postavljeni, da so izgledali kot celota.

Ob kraju je bil čoln z uradniki, ki so imeli deliti nagrade in poslušati želje zmagovalcev.

V pristanišču — kraj pričetka — zbrali so se tekmovalci. Bilo jih je do dvanaest mladih, od solnca ogorelih mornarjev.

Tekmovali so najmočnejši in najbolj izvežbani veslači. Vsakdo je vedel, kaj to pomeni, potisniti svoj čoln iz goste stisnjene vrste naprej in v napornem veslanju dospeti na cilj.

Vsi tekmovalci so bili znani gledalcem. Z vseh strani so jim vzklikali in jih bodrili, mnogo lepih oces jim je obetajoče namigavalo, izmenjalo pa se je tudi mnogo skrivnih pogledov.

Samo še nekaj trenutkov manjka do določene ure, kmalu mora zagrmeti top kot znak za začetek. Že so vsi čolni zasedeni, ko se zasliši krik in nemir nestrpljive množice, ki je napeto čakala početka borbe.

— Tam pride še eden čolnič, — kličejo začudeni gledalci.

— Pa še zakrinkani čolnar!

Vse oči se obrnejo k skrivnostnemu veslaču, ki privesla z lahkim in vitkim čolnom med druge in hitro najde primerno mesto.

— Zakrinkani veslač! Gotovo kakšen kavalir, ki hoče menda zatemniti slavo naših mornarjev!

— O! ne izgleda ravno tako, kakor da je sposobnejši od naših mornarjev. Poglejte samo njegove bele in nežne roke, ki dosedaj gotovo še niso imele žuljev od veslanja.

— Kako se mu bomo smejali, ko bo, kakor je naprej vidno, dospel zadnji!

— Ovenčati ga hočemo z vencem od osata!

Glasen krohot odmeva na to zadnjo opombo.

— Še samo eden trenutek. Glejte, topničar se že približuje z gorečo zažigalnico topu!

Naenkrat vse utihne.

Popolnoma tiho kakor kača privesla z veliko brzino še eden čolnar.

Čoln je bil črno pobarvan, čolnar pa oblečen v popolnoma črno obleko. Stal je na krmilu čolna in se je s silno močjo potiskal naprej.

— Že zopet eden zakrinkani, — šepetali so vsi okoli, — kako skrivnostno izgleda.

Novo došli čolnar, okretne, toda ne prevelike postave, hoče v drznem loku pristati in se postaviti v vrsto ostalih čolnov, tedaj pa se zasliši glasen pok.

— Veslo se mu je zlomilo, — zakličejo presenečeni gledalci. To je slabo znamenje, sveti Sebastijan mu ni milostljiv, lahko gre mirne duše domov.

Tedaj zagrmi top. Razburjenost množice se poveča, kakor da se bliža vihar. Istočasno so odrinili tekmovalci svoje čolne. Samo črnooblečeni čolnar je zaostal za celo dolžino čolna, ker je čakal, da so mu podali novo veslo.

Prvih sto metrov so bili čolni v isti vrsti, a potem se jih nekaj potisne naprej.

— Glejte onega zakrinkanega kavalirja z belimi rokami! — vzklikne nekdo iz čolna gledalcev. — On zna resnično ravnati s čolnom, kakor naši mornarji. Pa — sedaj — je s svojim čolnom med prvimi štirimi.

Kolonna, to je bil zakrinkani kavalir, napne vso svojo silno moč, samo da pride na čelo vsem veslačem.

Že je preveslal dvesto metrov in pred njim sta bila še samo dva čolna. Radovedno pogleda oba čolnarja, kateremu je tekel znoj curkoma s čela.

Opazil je, kako sta utrujena, videl pa je tudi, da je njuno veslanje slabo in neednako.

— Ona dva mi nista nevarna, — je mrmral, — jaz bom zmagovalec in gorje tebi, Giuseppe Garibaldi! Dobro sem te opazil v tvoji črni obleki in v tvojem črnem čolnu, slišal sem pa tudi pokanje tvojega zlomljenega vesla! Gorje ti.

Nekaj zašumi za njim.

Kaj je bilo to?

Ali ni on razen dvojice čolnarjev, ki sta veslala tik njega vse ostale prekosil?

Kateri izmed njiju se upa še enkrat dvigniti ter njemu odvzeti krono zmage? Od straha ves trd, se ni upal ogledati, da bi se zmanjšal hitrosti veslanja.

Vedno bližje in bližje je prihal šum.

Srce Kolonne je udarjalo v pričakovanju.

Oba čolnarja, ki sta mu dosedaj bila edina nevarna, sta zaostala.

Polovico daljave so že prevozili, a vedno glasneji je bil šum za njim.

Divji krik iz ust Karola Kolonne — kajti sedaj je šum popolnoma tik njegovega čolna.

Črni kljun čolna.

— Giuseppe Garibaldi, — zamrmra in ves besen podvoji svoje moči in črni čoln je zopet zavstal.

— Ti ne smeš zmagati, če tudi mi kri izbruhne iz prsi. Tvojo glavo hočem imeti, Giuseppe Garibaldi, tvojo glavo!

Toda, mar je on že izrabil svojo moč? Ali so njegove roke že oslabele?

Že se je zopet pojavil črni čoln na njegovi levi strani. Zopet pogleda Kolonna svojega nasprotnika, ki je z bleščečimi očmi zrl izpod krinke na njega.

— Bodi proklet, zanikrnež, — zakliče Kolonna komaj pri zavesti, — ne veseli se zmage!

Odvzeti ti hočem nagrado, kakor sem ti odvzel danes Julijo Kafareli! Oh, ko bo ležala v mojem naročju, ko bo morala prenašati moje ljubimkovanje, tedaj ji bodem izdal, da je veljalo glave, kar bodem danes zahteval kot nagrado —

Črni čolnar ne izusti niti glasu, toda Kolonna je mogel jasno slišati škripanje njegovih zob.

Močno zagrabi Garibaldi svoje veslo, močno je sopel, ker je bil že na meji svoje moči.

Dnevi njegovega zavora so zapustili pri njem znak, istotako tudi žalovanje za Violetto. K temu je pripomogla tudi njegova črna obleka in krinka, pod katero se je znojilo njegovo lice.

Kolonna je imel medvedjo moč in srčnost, ki je segala v blaznost in dopuščala, da se napenja preko moči.

Že se je obrnila pozlačena ladjica državnika; Garibaldi je mogel videti in spoznati rdečo kapo ministra.

Samo še največ sto metrov je znašala oddaljenost do cilja.

Garibaldi je napel vse sile, on je moral biti zmagovalec, ker mu je šlo za življenje.

Ali niti za palec dolgo ni presegal svojega nevarnega nasprotnika.

Strašna napetost je vladala med množico. Nikdo se ni upal niti dihati.

Dva nepoznana, okrinkana čolnarja, dva nasprotnika enakih moči, kaj takega niso videli Napoljci še nikoli.

Kateremu naj želijo zmage?

Katerega naj bodrijo?

Poznali niso ni enega od obeh, toda neka strašna tajnost je počivala nad obema.

In zopet se sliši iz ust enega divja kletev, iz ust drugega pa tiho jecanje.

Ako oba istočasno dospeta na cilj? Kako bodo odločili državni uradniki v tem slučaju?

Niti eden človek ni več sedel na klopeh čolnov, vsi so stali zravnani, da gledajo to ljuto borbo.

Še samo dvajset metrov!

— Izgubljen sem, — je mrmral Garibaldi, — ne morem več...

Divji Kolonnin krik veselja!

On je videl, da je čolnič njegovega nasprotnika zaostal nekoliko. On bo zmagal, on ima glavo Garibaldija, ki je bil zapal krvnikovi roki, dobljeno — toda krik strahu!

Sto glasov, tisoč glasov!

Neka žena je bila skočila iz nekega čolna in tedaj plavala ravno na pot Kolonnine vožnje.

— Na stran, — zakliče knez, — pogreznila se boš v globino, ako se ne umakneš.

Zaman! Ravno pred njegovim čolnom ležalo je telo žene. Kolonna ni mogel dalje.

— Žena, — zakriči on v divji obupnosti, prerezal te bom s kljunom svojega čolna!

— Živijo Giuseppe Garibaldi!

Plavačica, ki se je sedaj umaknila na stran, izustila je ta veseli vzklik.

Glasno zatarna Kolonna. Tam na cilju je skočil črni čolnar na ladjico državnih uradnikov. Malo je manjkalo, da se ni zadel v čoln kneza Kolonne, a obvaroval ga je srečen okret in stal je pred sodniki, ki so imeli izročiti nagrado.

— Srečno! — zakličejo mu oni nasproti.

— Tukaj je nagrada — in vojvoda Kafareli mu hoče izročiti zasluženi zlati venec.

— Zahvalim se, plemenita gospoda, — odgovori črni čolnar, — prosim za boljšo nagrado.

Osuplo so pogledali državniki. Kaj pride sedaj? Zmagovalcu niso mogli odkloniti izpolnitve ene želje.

— Ali se nočete razkrinkati, gospod? — vpraša vojvoda Kafareli.

— Ne prej, dokler mi ne izpolnite moje želje, — je bil odgovor okrinkanega zmagovalca.

— Vi torej v resnici odklanjate ta iz težkega zlata narejen venec?

— Venec mi ne more koristiti, visokost. Moja želja je več vredna in ako vi ne pristanete, tedaj sem izročen smrti. Šepet odmeva v krogu državnih uradnikov.

— Ali se morda tiče pomilostitve? — povpraša vojvoda Kafareli.

— Tako je, visoki gospod! — odgovori zmagovalec.

Uradniki se zopet zberejo k posvetovanju.

Priložnost, da se predloži pomilostitev, ni bila izbrana slabo.

Razen tega je vrelo v narodu. V Sardiniji je izbruhnila vstaja, tudi v Napolju so le s silo zadušili plamteči pokret.

Vladi bi moglo le koristiti, ako se pokaže dobrotljiva.

Vojvoda Kafareli se je spomnil trenutno vodje Kamoristov, ki je bil obsojen na smrt in ga je on spoznal kot ljubimca njegove hčeri Julije.

Pa ta je gotovo že pobegnil.

Kako se naj tudi ta, iz Santa Maddalene pobegli zločinec, meša tukaj med najboljše veslarje?

Vojvoda ni imel niti pojma, da je bil ljubljeneц njegove hčeri mnogo let, celo od svoje mladosti, na morju.

— Mislim, — reče on ostalim državnikom, — da lahko pristanemo na izpolnitev želje tega mladega in hrabrega zmagovalca.

Vsi so soglašali.

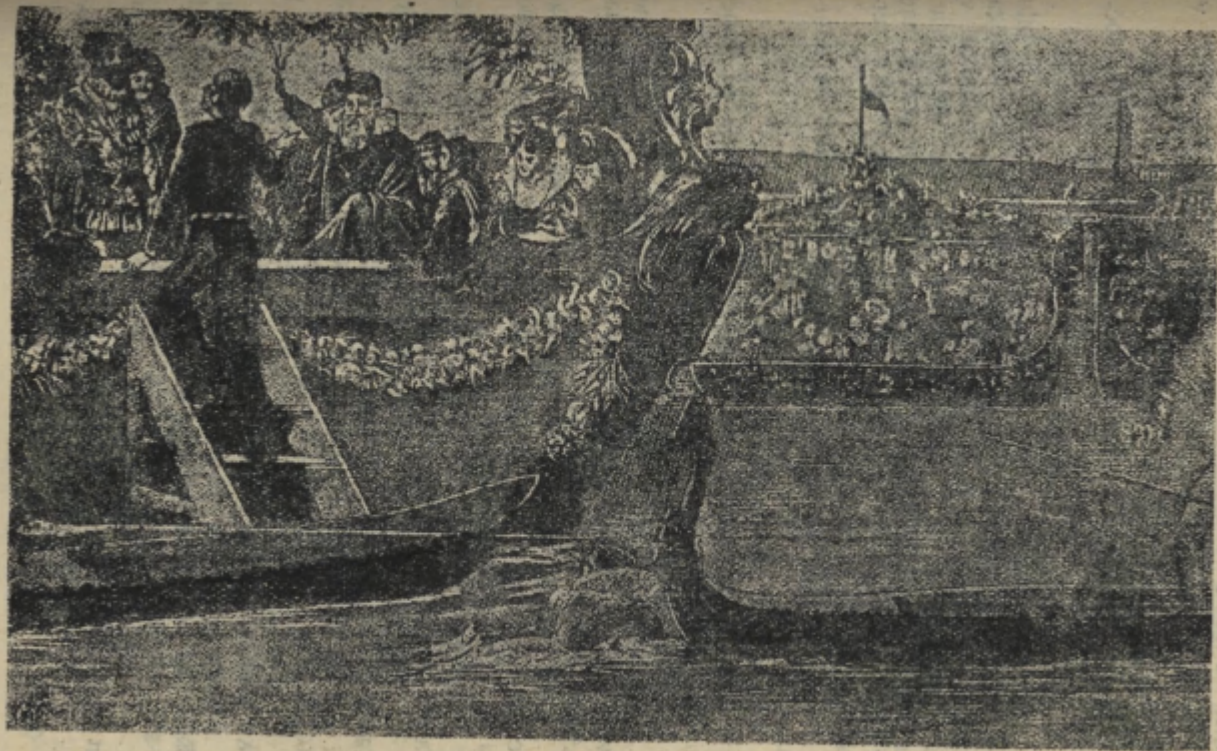
— Dobro, visoki gospodje, prosim za pomilostitev vodje kamoristov, po nedolžnem na smrt obsojenega — Giuseppa Garibaldija.

Dvojen krik zaori; izustila sta ga vojvoda Kafareli in deklica, ki je pred nekolikimi minutami skočila v morje in preprečila knezu Kolonnu, da bi prispel prvi na cilj.

Še vedno je gledal razburjeni vojvoda mladega mornarja, ki je snel svojo krinko.

Tukaj je stal človek, o katerem je mislil, da je zapeljal njegovo hčer, ki se je utihotapil v njegovo hišo kot sobarica. — ne, ta ne sme biti pomiloščen.

Obrne se k vojakom, ki so bili na ladji.

— Zahvalim se plemenita gospoda, — odgovori črni čolnar, — prosim za boljšo nagrado

— Primate razbojnika, — zakliče grozno razburjen, — odpeljite ga nazaj na Santa Maddalena!

Že so se vzdignili redarski vojaki. Tedaj pa zaori v zraku:

— Živijo Giuseppe Garibaldi!

Le ena deklica je izustila ta vzklik, a takoj se glasi tisočglasno:

— Živijo Giuseppe Garibaldi!

Poznali so ga vsi, mornarji in mladeniči, katerih je bilo največ med tukaj zbranim narodom, poznali so ga kot srčnega mornarja in pilota, ki je mnogim izmed njih že pomagal v nujni potrebi, ki se je z mnogimi izmed njih vozil po morju. In ta odlični mladenič je odnesel tukaj nagrado, zmagal je nad zakrinkanim kavalirjem z belimi rokami, ki se je iz prevzetnosti pomešal med čolnarje, ki so tekmovali.

— Živijo Giuseppe Garibaldi, — je odmevalo neprenehoma.

Vse ladjice se stisnejo okoli države.

— Rešite ga, nočejo ga pomilovati! — oglasi se zopet jasni glas deklice iz goste trume gledalcev.

Nastopi mrtvaška tišina, kakor da je udarila strela.

Vojvoda Kafareli je ježno škripal z zobmi. O, ko bi imel v svoji oblasti drzno klicalko! Ona podpihuje ves zbrani narod proti njemu in vladi.

— Visokost, izpustite Garibaldija na svobodo, — zašepče mu neki častnik, — pomilostite ga; polk je postal po deklici pozoren na ta položaj.

— Pomilostitev za Giuseppe Garibaldija, zmagovalca regate! — zakliče deklica iz množice.

— Pomilostitev za Giuseppe Garibaldija, zmagovalca regate! — ponovi se iz tisočev mornarniških grl.

Ladja državnih uradnikov ni mogla ne naprej, ne nazaj, obkoljena je bila od ostalih ladij od vseh strani.

Vojvoda Kafarelija, vse njegove državnike in vojake bi lahko ubili, ne da bi jim mogel kdo prihiteti na pomoč.

Vedno bolj in bolj je bilo razburjeno moštvo, vedno hujši je bil krik za pomilostitev. Razen tega je videl vojvoda, da se dvigajo v zrak vesla z grozečo pretnjo.

— Giuseppe Garibaldi je pomiloščen! — zakliče z jasnim glasom.

— Živijo Giuseppe Garibaldi, — odmeva radosten krik do obale.

Naprej godba, za njo Garibaldi v svojem neznatnem črnem čolnu, za njim pa ladje gledalcev. Tako je šel zmagovalc regate v svečani, počasni povorki v Napoli.

— Idimo mimo hiše vojvode Kafarelija, — sliši se neposredno na obali. Takoj se je začela premikati cela povorka v tem pravcu.

Malo pred povorko dospel je vojvoda do svoje palače.

— Kje je moja hčerka? — bilo je njegovo prvo vprašanje soproge.

— Ona je v svoji sobi, — se je glasil njen odgovor.

— Ali je ona, med tem, ko sem bil pri regati, zapustila dom?

— Ne, gotovo ne!

Že je hotel iti vojvoda v sobo svoje hčeri, ko zaore grogoviti klici na ulici.

— Množica je postala blazna, — se jezi on, — tega Garibaldija peljajo svečano skozi mesto. Da, grem na balkon in — — —

— Živijo Giuseppe Garibaldi!

To je bil isti deklčin glas, ki je tudi pri tekmovanju izustil ta vzklik in razburil množico. Ta vzklik mu je še odmeval v ušesih. Težko odpre vojvoda vrata na balkon. Tu je stala deklica v mokri obleki in mahala z žepnim robcem v pozdrav zmagovalcu.

— Živijo Giuseppe Garibaldi!

Še enkrat vzklikne s triumfirajočim glasom.

— Julija!

Vojvoda je spoznal svojo hčerko.

Ona je bila skočila na pot knezu Kolonni, ona je razpalila množico, ona je rešila vodjo kamoristov, da, ona še vedno ljubi tega zločinca. To je bilo preveč za vojvodo; nezavesten pade na vrata balkona.

18. POGLAVJE.

Pijača

— Torej, kako ti uspeva snubljenje ljubezni lepe Julije? — povpraša vražarica Terezija svojega brata kneza Karola Kolonna.

— Preje bi vlil kamenu ljubezen, nego li tej zviti deklici, — odgovori knez z mrkim licem.

— Ali še vedno ljubi Julija lepega pustolovca Giuseppe Garibaldija?

— Naj ga odnese vrag! — zakliče ježno Kolonna.

— Mislim, da si ti potrebno ukrenil za izpolnitev te skromne želje! — odgovori Terezija. Kolonni se razjasni njegovo mrko lice in ugladi se njegovo nagubančeno čelo.

— Da, — reče on po kratkem presledku. — Upam, da tokrat ni ostal živ.

— Kako si izpeljal in kako je prišel v tvojo oblast?

Knez Kolonna se srdito zasmeje.

— Ta zaljubljeni norec se je sam izdal, ko je zadnjič opravljaj posle sobarice pri lepi Juliji. Izjavil ji je, da gre v svojo domovino Sardinijo ter da se bo pridružil vstaji, ki je takrat izbruhnila tam. Vojvoda Kafareli in jaz sva stala pred vrati in prisluškovala. Razločno sva slišala vsako besedo, ki sta jo zaljubljenca menjala med seboj. In tako sem zvedel cilje in namene svojega srečnega tekmeca.

Kolonna preneha nekaj časa dalje pripovedovati; dozdevalo se je, da v duhu gleda vse, kar je doživel od onega dne.

— Kaj si pa ti naredil, da si se iznebil svojega tekmeca? — vpraša Terezija z radovednim izrazom na licu.

— Enostavon tako: Vedel sem za pot, po katerem bo hodil ta lopov. Vzel sem več svojih ljudi in jahali smo za njim. Pozno zvečer smo ga došli. Ležal je na obali in spal. Gotovo je sanjal o svoji zmagi pri tekmovanju in o lepi Juliji. Ah, zno-rel bi, če pomislim, da je ta ničvrednež bil dan in noč pri lepi deklici in ležal v njenem naročju.

Terezija se posmehljivo nasmeje.

— No, ti si svojo osveto ohladil na njem! — dostavi ona.

— To sem, to sem, — odgovori Kolonna z bleščečimi očmi. — Ko smo ga našli spečega, smo ga obkolili, zvezali in vrgli v ladjico, ki je ležala na obali. Razvili smo jadra, zvezali krmilo in porinili orehovo lupino z zvezanim Garibaldijem v morje.

— Ravno je nastajala burja. Galebi so kričali in iskali zavetja po morskih skalah. Grom je neprestano odmeval, valove je burja silno razburkala. V ta šum grmenja smo poslali lepega Giuseppea Garibaldija.

— Sedaj se odpočiva po svojih zmagah in ne bo več škodoval. V ostalem pa je tudi vojvoda Kafareli doprinesel nekaj.

opozoril je sardinsko vlado na lopova. Ko bi se Garibaldi vrnil v svojo domovino, bi bil takoj prijet in vržen v jetnišnico.

Terezija je nekaj časa premišljevala.

— Ne vem, — reče, — jaz bi bila kratko obračunala z njim in mu enkrat za vselej dala povračilo. Vrag bi mogel imeti svoje prste vmes in temu lopovu pomagati v nesreči.

— Ne! — vzklikne Kolonna z mrkim licem, — to mi je bilo preveč enostavno. Mnogo ur je moral imeti smrt pred očmi, bati se je moral vsakega vala, trepetati pred vsakim udarcem vetra, dokler ga ni slednjič pogoltnilo požrešno morje. To je bila moja osveta! Sedaj mi pa podaj obljubljeno. Nimam več veliko časa, v kratkem moram biti pri vojvodi Kafareliju, ker sem povabljen na večerjo.

Terezija vstane in gre k stari omari, v kateri je hranila praške in druge mešanice.

— Ali si ti vse pripravil? — vpraša ona oprezno.

— Zajamčeno. Lahko si popolnoma mirna. Pazilo se je na najmanjše.

— Torej, ti veš, kaj ti je storiti. Opravila sem svoje, da pa pojde delo od rok, napravi tudi ti svoje!

Potem izvleče več stekleničic iz nekega predala ter odide v sosednjo sobo, kjer prižge špirit pod neko kovinasto posodo.

Potem izlije iz treh stekleničic gotove množice v posodo, v kateri je takoj začelo sikati.

Posebne in ostre pare razširjale so se in pognale kneza nazaj v sprejemno sobo, ki je hotel gledati iz radovednosti.

Pazljivo je mešala Terezija. Ko se je dovolj časa kuhalo, pokrije posodo s steklenim pokrovom, od katerega so vodile ozke steklene cevi k neki stekleni omari.

Na potu k poslednji so postale pare goste in kmalu se je opazila krasna, rdeča tekočina.

Bilo je to samo nekoliko kapljic, a Terezija je bila zelo zadovoljna z uspehom.

— One bodo vzbudile staro moč, — je mrmrala, ko je strigla zbirajoče se kapljice v srebrno stekleničico.

Potem jo da svojemu bratu.

— Tukaj je sreča, — reče s posebnim nasmeškom.

— Lepa hvala, — odgovori knez. — Torej tukaj imam orožje; povej mi pa še, kako naj ravnam z njim!

— Najprej si zapomni, da nastopi delovanje te pijače še le šest ur po zavžitju.

— Kljub močnim posledicam ne spremeni ta pijača ne jedi in ne pijače, v katero jo kdo vlije.

— Tri kapljice povzročijo tri ure tako trdega spanja, da spavajočega ne more zbuditi nikakšen ropot.

— Šest kapljic povzroči spanje celo noč, a deset kapljic, več jih tudi ne vsebuje ta stekleničica, povzroči pa gotovo smrt.

— Torej pazi.

Z vražjim smehom vzame Karol Kolonna usodno pijačo.

— Lahko si zadovoljna s tvojim bratom, — reče. Ali je pa tudi Violetta dovolj pripravljena?

— Bodi brez skrbi, ona ne ve o preteklosti ničesar, samo pazi, da v njeni prisotnosti ne izrekaš imena, ki bi jo nagnila misliti o nosilcih takih imen. Gotovo veš, koga mislim. Vsak čas lahko odpelješ Violetto. Moj izdelek je pripravljen.

— Torej, sestra, bodi v prvih urah po polnoči pripravljena. Ne pridem sam, poslal pa bom svoje najsposobnejše ljudi.

Bilo je okoli devete ure zvečer, ko je prišel Kolonna k vojvodi Kafareliju. Takoj sede za mizo tik Julije.

Vojvoda je bil ravno tako, kakor njegova soproga, prepričan o usodi, ki jo je prerokovala vražarica, namreč, da more osrečiti njuno hčer edino-le knez Kolonna.

Oba sta gledala v knezu zaročnika Julije in upala sta, da bo Julija zadovoljna z izborom roditeljev.

Julija je sedela bleda in zamišljena. Ona je mislila na oddaljenega ljubimca, ki gotovo gre nasproti potrebi in nevarnosti, morda tudi smrti.

Karkoli ji je Kolonna pripovedoval, ona je imela za nje-ga samo — molčanje.

Nemirno se je vrtel Kolonna na svojem stolu. Metal je nemirne poglede na uro.

Nenadoma pa zaori zunaj na vrtu strašen udarec groma. Bleda svetloba razsveti za nekoliko sekund vrt; zdelo se je, kakor da je ognjena reka prodrla iz zemlje, kakor da je začel vulkan bruhati ogenj.

— Kaj je to? — Kaj pomeni to? — zakliče vojvoda, ko je prišel do okna.

Bledi in trepetajoči sta šli za njim vojvodinja in Julija. Samo sekundo je gledal za njima Kolonna.

— Sedaj je prišel čas — zamrmra.

V istem trenutku izlije polovico srebrne stekleničice, katero mu je dala sestra, v čašo Julije. Potem gre k damama k oknu, iz katerega se je moglo videti na vrt.

Nikdo ni opazil, da je on prišel pozneje.

— Ali ste našli rešitev uganke? — povpraša vojvoda.

— Ne, — odgovori ta, — ko bi bila huda ura, bi mislil, da je pri nas udarila strela.

— Marija, — vzdihne vojvodinja, — naši hiši preti nesreča.

Kolonna se težko zasmije.

— Hočem iti na vrt pogledat, ne bi li mogel odkriti vzroke tega dogodka.

Ne da bi se dalje brigal za ostale, gre na vrt.

Kmalu se vrne v obednico. V roki je nosil neki posebni predmet.

— Kaj je bilo torej? — vpraša vojvoda.

— Ničesar drugega, nego nekakšno ognjeno telo, ki ga je zajamčeno vrgel neki mimoidoči iz prevzetnosti preko vrt-nega zida, — odgovori Kolonna.

— No, vidim, — reče vojvoda, — naše dame so še popolnoma blede od nenavadnega straha. Izpijmo naše čaše in napolnimo jih iz nova.

Kolonna trči z Julijo.

— Na zdravje onemu, ki ga ljubimo, — ji zašepeče.

Juliji se zaiskrijo oči; ona pomisli na onega, ki ga je ljubila, na Giuseppa Garibaldija. Hotela je pokazati Kolonni, da vedno misli na svojega ljubimca.

— Giuseppe, — zašepeče ona tiho, a vendar tako, da jo je lahko slišal Kolonna, — Giuseppe, na tvoje zdravje! — in izpije čašo do dna.

S satanskim smehom je gledal Kolonna; on je dosegel svoj cilj. Njegove oči se obrnejo na uro.

— Četrť na deset, — je mrmral, — po šestih urah, torej okoli četrť na štiri, pride čas za delo.

Kmalu potem se oprosti in gre v neko krčmo, ki se je nahajala v bližini.

Štirje moški so sedeli pri vratih in pili rdeče vino.

Kolonna sede k sosednji mizi in naroči istega vina.

— Ali je vse pripravljeno? — povpraša tiho sosede pri drugi mizi, ko je odšel gostilničar.

— Vse, gospod!

— Tudi lestve?

— Da, one so lahke in dobro izdelane, dajo se razstaviti na štiri kose, kakor ste ukazali.

— Dobro, a nosiljka?

— Tudi, imamo vse potrebno; nosiljko smo odnesli na mesto.

— Torej ob tretji uri na vrtu vojvode Kafarelija, — zapove Kolonna. Nato izpije svoje vino in odide.

— Najbolje je, — je govoril, — da odpeljam Violetto od Terezije sam; ona bi mogla narediti tujcem neprilike in celo poduzetje preprečiti. Po eni uri je prišel k svoji sestri, ona ga je čakala pripravljena.

— Vse je pripravljeno, — naznani Karol.

— Koliko kapljic si dal princesi? je vprašala Terezija.

Mesto odgovora izvleče Karol Kolonna srebrno stekleničico.

Terezija jo prime in iztoči ostanek; samo še nekoliko kapljic izteče.

— Nesrečnež! — zakliče vražarica, — še malo in zastrupil bi bil princeso.

Kolonna stisne ustnice.

— Kaj zato! — odgovori knez, — moja žena bi itak ne bila. Kaj dela Violetta?

— Ona še spi; pusti jo mirno spati, dokler je ne potrebuješ.

— Ali pa je ona tudi pripravljena dovolj?

— Bodi brez skrbi; ona ve, da se bo prebudila v hiši svojega očeta vojvode Kafarelija, ker je sedaj trdno prepričana, da je on njen oče. Ona ne misli, da je Violetta, pastorka krčmarja Masaniella, nego se smatra za Julijo, princeso Kafareli.

— Varuj se, omeniti ji ime, ki bo jo moglo spomniti njene preteklosti.

Malo pred tretjo uro sta bila Karol Kolonna in Violetta pripravljena za pot.

Deklica se je oblekla s pomočjo Terezije. Bila je precej bistra, vendar je pozabila pod vplivom vražarice svojo preteklost.

Pokazal se ni noben znak tesnobe na njenem lepem licu. Ona je bila prepričana, da gre v hišo svojega očeta, vojvode Kafarelija.

Celo njeno obnašanje ni kazalo pobitosti in plahosti, ki ju je imela v Masaniellovi jami, nego je izdajalo pravo princeso...

Kolonna je bil vesel; ni več dvomil, da se mu načrt posreči in pride na ta način do cilja.

— Pridete tedaj, princesa, — nagovori on Violetto, — vi greste k svojim roditeljem, posebno k vaši lepi mamici, kateri pa ne povejte ničesar o najinem izprehodu. Gotovo bi bila huda, ker ste šli z menoj, svojim zaročnikom, zvečer na izprehod.

Violetta močno zarudi in povesi oči. Izgledalo je, kakor da se sramuje, da je šla ona, princesa Kafareli na nočni izprehod.

— Pridite, gospod! — poprosi ona z čvrstim glasom, — dajte mi krinko, da me nikdo ne spozna kot hčerko mogočnega ministra Kafarelija.

Naglo si pokrije lice s krinko, katero ji je podala Terezija in krene na pot.

— Ako ne bo imel vrag svoje prste zraven, — zašepeče Karlo Kolonna svoji sestri, — tedaj se bo vse izteklo srečno in Julija Kafareli me bo jutri objela vpričo svojih roditeljev kot svojega zaročenca.

19. POGLAVJE.

Nočni napad

— Moja draga mamica, oprosti mi, ali jaz v resnici ne morem ostati bedeča dalje pri tebi, — reče Julija vojvodinja Kafareli. — Tako sem postala trudna, da se komaj držim pokonci.

— Idi k počitku, moje drago dete, — odgovori vojvodinja, — izgledaš silno bleđa, gotovo nam še zbolíš.

— Mislim, da sem samo strašno trudna. Lahko noč moja mamica, ne razburjaj se, gotovo ni nič nevarnega pri tem.

Komaj je bila v svoji sobi, se krčevito pograbi za posteljo; glava ji je zlezla na grudi in izgledala, kakor cvet, kateremu je odtrgan pecelj.

Vendar pa Julija ni spala, njene oči so ostale odprte. Nahajala se je v stanju, ki je bilo bolj podobno krču, kakor pa spanju.

Naenkrat se odpro vrata njene sobe.

Vstopi vojvodinja.

Julija se ne gane.

Vojvodinja se približa svoji hčeri.

— Kako je bleda, — je mrmrala, — ona spava na trdih tleh, zbuditi jo moram.

— Mamica, jaz ne spim, — odgovori mlada deklica, ki je slišala tiho izrečene besede. — Ali celo moje telo je, kakor polomljeno, vstati hočem in iti v postelj.

Imela je komaj toliko moči, da se je slekla in oblekla v nočno obleko. Vojvodinja jo odene in deklica je takoj zaspala.

Kmalu začne globoko dihati in Julija je bila slednjič v trdem spanju. Zdrava rdeča barva pokrije prej tako blede ustnice in mati odide pomirjena.

— Sveta Mati Božja, molila je razburjeno. — Varuj moje edino dete, da se mu ne zgodi škoda ne na duši in ne na telesu.

Oh, da je ona slutila, kakšni strašni načrti so se ravno tedaj kovali, da bi njeno nesrečno dete uničili, ona bi se ne bila podala niti sekunde k počitku, nego bi bila branila z lastnim telesom, kakor hijena, svojo hčer.

Vedno bolj je odhajala noč, vedno trdnejše, smrti podobno, pa je bilo tudi Julijino spanje.

Eto — tihi žvenket zunaj na balkonu ki se je nahajal pri Julijini sobi.

Neki človek je zlezel s pomočjo lestve na vrt in sedaj je došel do Julijine sobe.

Nikjer nobenega glasu.

— Sedaj je čas, — je mrmral došli človek, v katerem spoznamo kneza Karola Kolonna.

Iz vleče dijamantni prstan in vreže z ostrim robom veliki krog na oknu. Potem položi nanj obkladek smole; eden udarec in steklo je ostalo prilepljeno na smoli.

Nekaj časa je poslušal, toda vse je ostalo mirno. Potem se splazi v spalnico deklice.

Po prstih gre k postelji lepe deklice. V somraku nastopajoče zore je jasno spoznal Julijino lice.

Ni se mogel vzdržati, da ne bi pritisnil, pripognivši se vroči poljub na malo odprte ustnice princese.

Julija se ni zavedela drznega ropaja.

— O, — je mrmral, — kolika sreča, imeti tebe v oblasti! Napravljati ti tesnobo in strah, dokler ne boš prosila pri

mojih nogah za usmiljenje in mojo ljubezen, katero si do sedaj odbijala tako trdovratno!

— Ti se moraš tresti pred menoj; na tisoče načinov se hočem osvetiti zato, ker si mene, kneza Karola Kolonna zastavila za tega lopova Giuseppa Garibaldija.

Še enkrat pritisne svoja usta na njena, potem pa pohiti na balkon.

— Antonijo — zakliče tiho.

Lestva zaškripa in kmalu potem se prikaže eden izmed roparjev, katere je našel knez Kolonna v krčmi.

— Pridi sem, — zapove Kolonna, — poglej v ono sobo. Poznaš li deklico, ki tam leži in spi?

Bandit odpre lahko svetiljko in jo drži v odprtem oknu.

— Za Boga, — vzklikne presenečen, — to je hčer vojvode Kafarelija. Kolika sličnost z deklico, ki smo jo s seboj pripeljali!

— Sedaj začni tvoj posel, Anton! — reče Karlo Kolonna.

— V čem obstoji ta?

— Ti si močen in zato sem te izbral. Vzemi ono mlado damo iz postelje in odnesi jo dol. Ona spi tako trdno, da je nobena moč na zemlji ne more prebuditi.

Nekaj časa je buljil bandit v svojega vodjo, kakor nezavesten. Razmišljal je, kaj namerava Kolonna. Tukaj ta speča, gotovo tudi uspavana deklica, hčerka mogočnega vojvoda, ki naj bo ugrabljena, — zunaj popolnoma slična deklica, ki naj po vsej priliki zavzame mesto ugrabljene princeze. Bi ne bila tukaj velika nagrada, ko bi izdal vojvodi Kafareliju prej ali pozneje celo resnico?

— Lopov! — zašepeče Kolonna z grozečim glasom, — kaj premišljuješ?

Bandit se zgane. On ni pomislil, da je bil vodja roparjev dober poznavalec ljudi, katerim je čital misli s čela.

— Mislim samo na to, kake strašne posledice bi lahko nastale za nas, ako se ta mala tukaj prebudi in začne kričati.

— Ne imej nobenih skrbi, ona se ne bo prebudila, če bi tudi strela udarila tik nje.

Oprezno se popne bandit skozi odprto okno v Julijino spaino sobo.

— Lopov, — je mrmram Kolonna, ki je ostal na bal-

konu, — ko bi le vedel, kako te napravim neškodljivim. Ti se vdajaš izdajalskim mislim.

Počasi je sledil banditu. Ta je pristopil k Julijini postelji, zavije jo dobro v odejo in z malim trudom jo dvigne.

Satanski smeh zaokroži istočasno Kolonnina usta.

— Odigrala si zdaj svojo vlogo kot princesa Kafareli, prevzetna Julija, — je mrmral, — zadnjikrat si se mi upirala, v bodoče bo vladala moja volja v tej palači.

Že je vzel bandit Antonio nepremično telo Julije v svoje roke, da ga odnese dol, že je počivala dekličina glava na kosmatih prsih silnega bandita — ko njega in njegovo lepo breme jasno razsveti svetiljka.

— Pomoč, na pomoč — nekdo mi je umoril hčer!

Vojvodinja Kafareli, vzbujena vsled groznih sanj in v skrbi za svojo hčer, je prišla da pogleda kako ji gre.

V početku je mislila, da sanja, ko je videla bandita v hčerkinu sobi.

Svetiljka ji pade iz roke in se razbije na tleh.

— Moje dete, moje dete!

Z enim skokom — ne brigajoč se za svoje življenje — zgrabi bandita.

Z jezo in močjo obupane in za življenje svoje edine hčerke skrbeče matere pograbi bandita za grlo in čvrsto stisne svoje prste v meso zločinca.

Ta se ni mogel braniti. Ob napadu je pozabil spustiti Julijo na tla; že je težko dihal in kri mu je tekla preko čela.

Kolonna ni vedel, kaj naj naredi. Vojvodinja ga še ni opazila.

Bi li bežal in Antonija tukaj pustil kot ujetnika?

Nikdar; on bi vse povedal in izdal celi lep načrt za denar.

Tedaj zaori pretresljiv krik.

Antonio je dobil v usta palec vojvodinje in ga pregriznil do kosti.

Obnemogla od bolečine je padla na tla.

— Naprej, Antonijo! — zakliče Kolonna. — Slišim, da prihaja vojvoda s slugami!

Bandit položi lepo breme naposteljo in pohiti ven na balkon. Kolonna mu je sledil in opazil, da je njegov podložnik izginil v globino.

Otipaval je okoli, da bi našel lestvo, a zaman.

— Antonijo, lestvo! — zakliče poluglasno.

Nikakega odgovora. Bandit je na svojem begu pograbil lestvo in pobegnil na vrt.

— Za vruga, izgubljen sem, — jadikoval je Kolonna od straha blede, — tukaj sem, kakor miš v pasti.

Vedno glasneji je postajal ropot v hiši. Vsaki čas lahko prihiti vojvoda, ali pridrvijo sluge v sobo. V zadnjem trenutku pride knezu rešilna misel.

Hitro vzdigne vrata, skozi katera je vstopila vojvodinja, izpod bodbojev in jih pritrdi za pohošeno opravo. Napravil je barikado.

Potem odtrga svilene zavese oken, jih zviže in pritrdi na balkon. Segale so do tal. Že so siloviti udarci proti vratam odmevali, ko zagrabi Kolonna poprej zvite zavese in se spusti na vrt.

Tukaj zapazi bandita Antonija, ki je bežal čez grmovje k obzidju, ki so ga preje preplezali.

Strašno kletev izrečejo Kolonnina usta. On ni mislil na lestve, s pomočjo katerih se je povzpел na obzidje vrta in potem dalje na balkon.

Iste so ležale na vrtu pri balkonu. — Antonijo, — je šepetal Kolonna, — hitro lestve, ki si jih ti, lopov, prevrnil!

Bandit je hotel slušati.

— Prepozno, — zamrmra, — tukaj prihaja cela četa oboroženih slug in vojakov. Mi smo izgubljeni!

Kolonnino lice se je popačilo od straha. To je bil torej konec njegovih drznih načrtov! Kakor navadnega razbojnika ga bodo prijeli, razkrinkali in slednjič oddali v zapor na Santa Maddaleni.

— Rešite se, — je šepetal Antonijo, — tukaj gredo lopovi naravnost k vrtnemu obzidju. Oni nam hočejo zapreti pot, kakor da bi bilo to še sploh potrebno.

Knez se obrne proti svojim preganjalcem.

Oni so resnično prihajali vedno bližje.

— Počakaj, — zakliče Kolonna, — imam rešilno misel, potegni svoj meč in napadi me.

Antonijo ni vedel, kaj se godi. Pa tudi ni imel časa za razmišljanje, ker knez Kolonna je že potegnil svoj meč in ga težko napadel.

Antonijo je moral biti silno oprezen, da je odbijal njemu namenjene udarce.

— Prokleti ropar! — kliče vmes Kolonna, — ti mi ne

boš pobegnil. Kaka sreča, da sem še pravočasno prišel in še lahko preprečim večjo nesrečo.

Zopet napade ostro Antonija.

— Za vraga, gospod, — je šepetal ta, — pazite, vi ste zelo osorni z vašimi šalami. Da nisem tega udarca odbil, bi ga bil dobil. Pa čemu ta cela igra?

Kakih deset metrov so bili sluge vojvode Kafarelija oddaljeni od borilcev.

— Ne boš mi pobegnil, bandit! — zakliče Kolonna, — če se ti tudi tako srečno braniš. Moja dobra ostrina ne sme preje počivati, dokler se ne opere v krvi tvojega srca!

Eto — zamolkel vzklik bandita — meč Kolonne predrl mu je srce.

Brez glasu se zgrudi na zemljo.

Kolonna se pripomogne k padlemu in se prepriča, da je mrtev. Potem hitro hiti k vojvodi, ki je ravno prispel.

— Moj dragi vojvoda! — reče z glasom, ki je še trepetal od velikega razburjenja, — mene so poslali bogovi sem o pravem času.

— Neka zla slutnja nagnala me je iz postelje. Namerim svoje korake sem, da se prepričam, ako ne preti vam, ali vaši hiši nesreča. Pridem v ulico, ki poteka ob vašem vrtu in opazim več roparjev stojećih na lestvicah, ki so bile naslonjene na vaše obzidje. Ko sem pognal roparje v beg, popnem se po lestvici na zid, da vidim, ako ni že prišel kateri ropar na vrt, opazim vaše sluge in tega roparja, skočim takoj z zida in ubijem tega bandita — evo tukaj leži.

Kolonna je vse to tako naravno in prepričevalno pripovedoval, da vojvoda ni niti najmanje dvomil o resničnosti tega dogodka.

Zahvalno poda roko vodji banditov.

— Vi ste že enkrat rešili mojo hčer iz rok roparjev, sedaj ste zopet prišli ob pravem času; to je prst božji, ali bojim se, da ste prišli vendar prepozno.

— Tega me naj čuva nebo! — zakliče Kolonna z dobro izvežbanim strahom.

— Mimogrede sem pogledal v sobo moje hčeri — ah! kakšen pogled — tu ležita, moja soproga in hčerka brez življenja. Brez dvoma, banditi so obe ubili.

— Pridite, pridite visokost! — zakliče Kolonna, — tega ne morem pojmiti. Gotovo je samo globoka omedlevica, ki je zgrabila obe.

— Ali mi hoče nebo tako hitro odvzeti najdragocenejše; kar imam?

Kolonna odhití v hišo v spremstvu od obupanega vojvode.

Hotel je ravno stopiti v sobo, ko mu že pride nasproti vojvodinja.

— Vi ste rešena! — zakliče, — o Marija, hvala ti!

— Pa Julija, moja draga zaročenka?

— Njej se ni zgodilo ničesar hudega, ona spi.

— To je preveč sreče, — reče banditski vodja, iztega-joč roke proti nebu, — tedaj sem vendar prišel ob pravem času, da preprečim večjo nesrečo.

— Da, — odgovori vojvoda, ki je sedaj pristopil, — mi vidimo, kako srečo smo pridobili z vami. Vi ste želeli iti v državno jetnišnico na Santa Maddaleni in jo pregledati, posebno sobo številko 133. Dajem vam dovoljenje za to. Moj tajnik vam napiše dopustnico.

20. POGLAVJE.

Rešitev

Ponosna ladja plove po razburkanih in penečih se valovih morja, radi burje ima še samo eno jadro na stolpu.

— Najbolje je, da se vrnemo, — reče krmar kapitanu, ki je mračno gledal v morje, — proti tem pasjim vetrom se ne moremo dalje boriti.

— Mislim, da nas mora srečati še ena trgovska ladja, ki bi nas odškodovala, kar smo pretrpeli zadnje dni.

— Da, — vzdihne krmar, — ničesar nam ni prišlo v roke; zgubili pa smo danes vsled silnih valov troje najboljših ljudi.

— Plovimo še okoli onega pogorja, — odgovori kapitan, — mogoče se je tam radi burje ponesrečila kaka ladja, ki nam nudi ugoden plen.

Krmar obrne poslušno krmilo in kakor ptica je letela ladja po valovitem morju.

Pozorno je pregledaval kapitan obzorje.

— Ničesar ni videti, — je mrmral razočaran, — niti revne ribičeve ladjice ni videti. Pa stoj, tam plove neka ladjica, burja jo meče strašno sem in tja.

Še pozorneje je gledal z daljnogledom na ladjico.

— Kako je li mogoče, da se upa tako slaba ladjica pri takem vremenu na morje?

Tudi krmar je sedaj zagledal ladjico.

— Zdi se, da je ribičeva ladjica, — razlagal je ta.

— Zato pa ima še manj povoda, da išče ravnino. Ne vidim človeka, zaposlenega ne pri krmilu, ne pri jadru.

— Ako mi plovemo v tem pravcu dalje, bomo kmalu dognali celo zadevo.

— Da, — ako ne propade preje ladjica.

Vedno bolj so se približevali ladjici, ki je srdito plesala na razburkanem morju. Bila je sedaj na vrhovih, sedaj v globini valov morja in ljudje na ladji so mislili, da je ta mala ladjica izgubljena.

— Bog ve, nobenega človeka ni videti na ladjici, — reče kapitan sam sebi. — Dozdeva se, da je to neka skrivnost.

Tedaj vrže visoki val ladjico tik ladje. Udarec krmarja je povzročil, da je ležala ladjica po dolgem ob veliki ladji.

— Neki človek leži v ladjici, — zakliče krmar svojemu kapitanu. — Gotovo je pijan, ker je ladjica napolnjena do polovice z vodo.

Nevarno je bilo podvzetje: iti z ladje in človeka, ki leži v vodi, vzdigniti

Pa vendar se je to slednjič posrečilo.

— Mrtev je, — odloči kapitan, — zvezali so mu roke in noge, tako se je moral gotovo opiti.

— Mislim, da je še nekaj življenja v njem, — je menil krmar. Prinese steklenico ruma, položi mu jo na usta in vlije mu nekaj te ognjevite pijače v usta.

S slišnim šumom odteče pijača po grlu v želodec.

— Prepozno je, — reče kapitan.

Oprezno položi krmar svoje uho na srce nesrečneža.

— Mislim, da še bije nekoliko.

Potem drgne otrple ude, vlije v usta še nekoliko ruma in slednjič doseže, da odpre navidezni mrtvec oči.

Ta gleda z začudenjem okoli sebe. Zdelo se je, da iščejo njegove oči neko gotovo osebo.

— Ni ga tukaj, — zašepeče.

— Ne delaj si nobenih skrbi, mladi človek, — reče mu krmar, — vi ste tukaj med prijatelji.

Kmalu se je rešeni vzravnal.

— Ah, — je mrmral, ko je zagledal malo ladjico, ki je bila sedaj do roba polna vode, — tu je bila smrt blizu.

Kapitan je pozorno premeril mladega človeka.

— Kdo se je poigral tako hudo z vami? Gotovo ni ljudem, ki so z vami zbijali take šale, mnogo do tega, da smo vas rešili.

Mladega človeka popade groza, ko se spomni v kako žalostnem položaju se je nahajal. Videl se je, kako so ga razburkani valovi metali sem in tja, videl je, kako je voda vdirala v ladjico in jo čim dalje bolj napolnjevala ter da se je rešil od utopljenja samo s tem, da je naslonil glavo na veslarško klop.

— Kam me peljate? — vpraša naposled.

— Križarimo sedaj tukaj po morju, dokler ne najdemo primernega pristanišča, — odgovori kapitan, ki je prišel ravno tedaj mimo.

— Mislim, kateremu mestu pripadate? — vpraša mladenič, ko je pozorno ogledoval ladjo.

— Nobenemu, — odgovori kapitan.

Mladeniču se naenkrat zabliščijo oči. Opazil je na ladji dva topa, ki sta se mu zdela, da sta za drugo vporabo, kakor pa za dajanje znakov.

— Na zadnje vam lahko rečem, kaj ste, — zakliče.

Kapetan izivajoče pogleda svojega gosta.

— Kaj mislite? — vpraša.

— Vi ste — gusar!

— Dobro ste pogodili, moj mladenič; pa kdo ste vi?

— Jaz sem Giuseppe Garibaldi, pošten mornar, — bil je čvrsti odgovor.

— To je izvrstno; v tem hudem viharju sem izgubil tri krabre mladeniče, ki so utonili. Sedaj imam nadomestilo za enega. Dobro mi torej došel! Pozdravite se nekoliko, potem vam bom odkazal vaš posel.

— Počakajte, kapitan! Ne računajte z menoj. Pomagati vam hočem pri jadrih in pri krmilu, ali dalje ne gre moja obveznost.

Kapitan je mrko gledal drznega mladeniča.

— Ko bi se meni hotelo napasti kako trgovsko ladjo in dobiti dober plen, kaj bi vi tedaj naredili?

— Molče bi gledal, ne da bi se soudeležil vašega posla.

— Pa, ako bi prišel v nesrečo in bi bil premagan, ali bi bili vi na moji strani proti mojim sovražnikom?

— Gotovo ne!

— Ti malopridnež! — zakriči jezo kapitan.

— To je zahvala za rešitev? Mladeniči, zgrabite in vrzite tega psa nazaj v morje!

Čvrste roke so ga zgrabile in v trenutku je bil Garibaldi v višini ter je bilo vse njegovo upiranje zaman. S prestrašenimi očmi je gledal v penečo se globino.

Še samo dva koraka do roba ladje. Tedaj pa strašno zagrmí, silno se zasveti in sliši se tresk in prask.

— Zadnji jambor se je porušil, — krikne kapitan. — Presekajte jambor, padel bo preko ladje. Vsi moški k jamborju, drugače se prevrnemo!

Pol jamborja s celim jadrom se je prevrnil na zadnji del ladje. Vihar je besnel s tako močjo, da se je desni del ladje nahajal popolnoma pod vodo.

Giuseppe Garibaldi se je oprostil strašnih rok mornarjev. Še preje, nego so ti vedeli, kje se naj lotijo dela, je vzel sekira in skočil k nevarnemu delu ladje. Močen zamah in vrv, ki je držala zlomljeni del jamborja z jadrom, raztrga se, kakor nit sukanca.

Počasi se dviguje ladja; v trenutku, ko se je močni val odbil, ki bi bil gotovo potopil ladjo, so jo položili poprečno na vodi.

Kakor da so se rešili groznega bremena, so vsi vzdihnili. Njihovi začudjeni pogledi so bili namerjeni na hrabrega mornarja, ki jih je vse rešil.

— Sedaj pa nisva drug drugemu ničesar dolžna, — obvrne se Garibaldi h kapitanu. — Da nisem takoj vedel, kje preti nevarnost ladji, bi sedaj plovili na kljunu in vi ter vaši mornarji bi ne bili imeli toliko časa, da bi bili izmolili en očenaš.

Molče poda kapitan roko mladeniču.

— Mar nočete ostati pri meni? — vpraša ga nato. — Ne silil bi vas, da opravljate v moji službi, kar je proti vašemu prepričanju.

— Ne, — pustite me, da odidem, — odgovori Garibaldi, — jaz ne bi mogel gledati, da se drugim mornarjem dela krivica in radi tega bi prišel z vami zopet navzkriž.

— Kaj naj torej počnem z vami?

— Ako mi hočete izkazati kako milost, tedaj me izkrajte na suho, vseeno kjerkoli.

— Tega jaz ne morem, jaz moram vzdržati svojo smer in ta vodi na jug.

Garibaldi globoko vzdihne.

— Uboga moja domovina, — je šepetal. — Hotel sem ti priti na pomoč, a sedaj bom odpeljan na jug.

Vihar je ponehal. Sledeča noč je bila brez vetra, le razbičano morje je valovalo gor in dol.

Prihodnji dan opazijo otok Sicilijo, pa ladja je še vedno plovila proti jugu. V ugodnem času je srečal razbojnik več trgovskih ladij, ki so trgovale preko morja, pa vse so se mu zdele tako močno oborožene, da se jih ni upal napasti.

Sednjič se obrne ladja proti kopnemu.

Vedno bolj in bolj so se približevali obali, ki je bila pokrita z gozdom.

Bil je to naravnost rajski kraj. Kmetске hišice so se belile v temno zelenem listju pomarančnega in olivnega grmovja; vinogradi so se razprostirali po gričih navzdol. S slastjo so srkala prsa prijetno dišeči zrak.

Garibaldi je motril vso to lepoto in mislil na svoj domači kraj — Nico.

Tedaj ga nekdo lahko udari po rami.

— No, dobri prijatelj, — reče prijazno, — kako bi bilo, ko bi šla na kopno in popila liter dobrega vinca?

— Bi ne bilo slabo.

— Hm, znate li morda peti? — vpraša kapitan.

— Povem vam, da sem enak vam — Italjanom, — odgovori Garibaldi, — zato tudi jaz znam prepevati.

— Mogoče znate tudi igrati na kitaro?

— Tudi to!

— No — ugodite mi in oblecite se, dam vam potrebno obleko. Pridite z menoj na kopno in zapojte mi nekaj pri čaši vina.

— Prav rad, — reče Garibaldi, vesel radi spremembe. — Ali kam želite, da grem?

— Ako se mi dopade vaše petje, tedaj lahko sami izberete pristanišče, kamor vas odpeljem.

— Ali — res? — reče Garibaldi zelo vesel.

— Da, gotovo.

— Dobro. Zadovoljni bodete z menoj, — se je smejal mladi mornar, v čigar duši so se že vzdigovali bregovi njegove domovine...

On gre v njemu določeno sobo, da se preobleče.

— Ti norec, — je mrmral kapitan, ko je Garibaldi odšel, — mar misliš, da grem s teboj zato na izprehod, da se posloviva? Zelo se motiš. Služil mi boš za vabo, da boš vsaj za neko rabo.

— Ah, da se mi lov posreči, ohladila bi se slednjič moja osveta. Moj prijatelj in trgovski drug križari gotovo so v tem času tukaj in tedaj se začne ono, pri čemur morem jaz zaslužiti mnogo.

Potem pokliče četvero svojih ljudi in jim da tajna naročila.

Kmalu potem pride tudi Garibaldi na krov. Oblečen je bil v krasno mornarsko obleko z rudečim pasom okoli telesa ter je imel kitaro v rokah.

Kapitan ga je premostril z ljubkim nasmehom.

— Vi ste krasen mornar, — reče on, — moja nečakinja se vas bo zelo razveselila.

Garibaldi nategne ušesa...

— Vaša nečakinja? — hitro vpraša.

— No da, izdati vam hočem neko skrivnost. Kraj, ki ga vi gledate tako lepo in široko, je — moj rojstni kraj.

— Od sorodnikov imam še samo eno nečakinjo, katere pa že nisem videl dolgo; ona se tudi ne zmeni zame, ker pozna mojo obrt in me mrzi radi tega iz dna duše. Jaz bi jo pa vendar rad videl še enkrat. Zapeljiva pa je samo po godbi, je pa tudi najlepša v celi okolici desetih milj.

— Pripeljal vas bodem do njenega stanovanja. Zapijte ji podoknico, kakor je tukaj navada pri mladeničih. Potem pa idite v krčmo Alfonza Fumagolija. Pot do tja vam bo z vašim dovoljenjem pokazala ona. Poprej pa ji zapojte še kaj, ker ona strašno ljubi glazbo.

Pozorno je poslušal Garibaldi.

— Ako vam napravim veselje, — doda on, vesel male zabave, — tedaj bom napel vse svoje moči in žile, da zapojem — po mogočnosti — zelo lepo. Toda, kako se imenuje ta lepotica?

— Margareta.

— Zelo lepo! Zapeti hočem gospodični Margareti tako krasno, kakor še nobeni ženi. Vi pa ostanite pri svoji obljubi in odpeljite me v ono pristanišče, ki ga vam določim.

— Lahko ste brez skrbi. Gotovo boste zadovoljni z menoj, — doda kapitan in mu stisne krepko roko.

V najkrajšem času so spustili čoln v morje.

Kapitan in Garibaldi ter štirje mornarji, ki so morali veslati, so vstopili. Nikdo ne spregovori besede, dozdevalo se je, da je vsak zatopljen v svoje misli.

Čoln pristane na nekem vlažnem mestu. Kapitan in Garibaldi skočita na kopno.

Pot ju je vodila preko solnčnih vinogradov in hribovitega pobočja, kjer je rastle oljka in drugo lepo grmovje.

— Tako, — reče kapitan, ko sta dospela do razpotja. Tukaj vodi pot do hiše moje nečakinje. Ne skrbite zame. Jaz že najdem mesto, od koder bom lahko videl deklico. Delajte, kakor da mene sploh ni tukaj.

Resnično je kapitan izginil. Garibaldiju izpred oči, ko je komaj nastopil ta svojo pot.

Dolgo je hodil in slednjič se mu zasveti lepa vila skozi grmovje. Njene stene so bile od karskega marmorja.

Garibaldi obstoji pri nekem košatem grmu, ki ga je povsem zakril in mu ob enem nudil priložnost, da si ogleda natančno vilo in njeno okolico.

Radosten vzklik mladega mornarja se razlega po tihi okolici. Tam pod košato oljko, sredi lepo zelenega travnika je sedela mlada deklica in gledala sanjavo pred se.

Garibaldi jo je mogel natančno videti. Njeno lice, ki ni kazalo, da je južne krvi, svetilo se je na lepem obrazu. Rudečkasti lasje so pokrivali krasno, kot cvet belo čelo in padali v malih kodrih na vrat, ki bi lahko tekmoval z belim labudovim perjem.

Deklica je bila neke posebne lepote in Garibaldi se je ni mogel nagledati dovolj.

Tiho se je planil bližje in bližje. Potem udari nekaj akordov na kitari.

Deklica se prestrašena zbudi iz svojih misli ter se obrne proti oni strani, od kater so doneli mili glasovi.

Ah, Garibaldi je gotovo pozabil na svojo nalogo, ko je zagledal ne daleč od sebe one oči, lepe kakor zvezde, ki so se svetile v jasni svetlobi in do katerih je prodiral njegov pogled skozi grm, kateri ga je zakrival.

S silo se obrne od njenega lica in začne peti.

Garibaldi je imel prav prijeten glas. Besede so mu bile ognjevite in strastne. Navduševala ga je bližina tako lepe deklice, da je zapel, kolikor mogoče, najlepše.

On je gledal, kako je Margareta, ki je še morala biti — deklica — vzhičeno poslušala, kako se je njeno lice razbistrilo

in kako je njemu — pevcu — prijazno kimala z glavo, ko je počasi zlezel iz svojega skrivališča.

Garibaldi je dokončal svojo pesem. Deklica se takoj vzdigne in gre proti njemu.

— Hvala vam, gospod, reče v italijanskem jeziku. — Vi ste mi naredili veliko veselje. Kdo vas je poslal k meni? Tuji ste mi, ne morem verovati, da ste se sami odločili, napraviti mi tako podoknico.

— Imate prav, — gospodična Margareta, — odgovori smeje se Garibaldi. — Vi imate najbližnega sorodnika. Na njegovi ladji sem se jaz vozil in ta me je poslal.

— O, o, o, mogoče moj stric?

— Morda bo, gospodična!

— Tedaj ste mi pa dvakrat in dvakrat dobro došli! Idite z menoj v vilo, da se malo okrepčate!

Garibaldi je sledil deklici, kakor v sanjah.

Margaretina lepota je bila prav čarodejna. Bila je visoka, kakor Garibaldi, a njena hoja je bila lahka in zdelo se je, da se njene noge ne dotikajo tal.

Najlepše na njenem obrazu pa so bile njene oči.

Temne, skrivnostne, zapeljivo in obenem odbijajoče, zasenčene z dolgimi trepalnicami, dozdevale so se mlademu mornarju tako lepe, da je popolnoma utonil v njihovi krasoti.

Deklica odvede svojega gosta na teraso, ki je bila izven vile. Tukaj je bil prekrasen pogled na vrt.

Zelene grede, pokrite s krasnimi cvetljicami, razprostirale so se v raznih oblikah. Pomorrančno grmovje, iz katerega je gledal zlatorumeni sad, se je menjavalo z raznim drugim lepotičjem. Bil je to res mali raj, v katerega je pogledal Garibaldi.

— Ali je ta raj res vaš? — vpraša, ko je popil nekaj vina, ki ga mu je prinesla deklica.

— Da, moj je, — se je glasil odgovor.

— Ali pa imate ljudi, ki so vam pokorni in vas branijo?

— Seveda, imam jih, ali oni delajo v vinogradih. Vinogradi, po katerih ste vi prišli sem, so moja last.

— O, gospodična, kdo bi ne zavidal vas? Ali ni nobenega srečnika med nami, ki bi pridobil vse to in tudi vas?

Margareta se je smejala nekako na poseben način.

— Še ne, gospod! Poskušalo jih je pač že več, ali še vedno sem sama svoja gospodarica.

— To je komaj verjetno, — je mrmral Garibaldi, bistro

gledaje s svojimi veselimi očmi lepo deklico. Ko bi bil jaz dalje časa v vaši bližini, zaljubil bi se v vas, gospodična, gotovo strastno. Ko bi pa vi ne hoteli in mogli biti moja, jaz bi — in on umolkne.

— No, gospod, govorite mirno dalje, — bodrila ga je ona...

— postal blazen.

Margareta zarudi pod njegovimi vročimi pogledi.

— Dovolim, da pride do poskušnje, — reče sanjavo, — ostanite pri meni. Potrebujem oskrbnika, ki bi nadzoroval moje posestvo.

Garibaldi se zamisli. Spomni se Julije, ki je z nevarnostjo lastnega življenja omogočila njegovo zmagao nad Kolonom, da je bil tako pomiloščen. Mislil je na to ognjevito deklico, ki ga je srčno ljubila in pričakovala njegove vrnitve; mislil je na svojo domovino, kjer je nastal upor, da se osvobode tuje vlade.

— Pustite me, — zakliče in skoči na noge, — vem in čutim, da sem izgubljen za vse drugo, ako počivajo vaše čarobne oči na meni in da lahko storite z menoj karkoli hočete ter me celo ponižate, da bi postal vaš suženj, ko bi bival še dalje v vaši bližini.

Presenečena pogleda Margareta mladeniča.

Giuseppe Garibaldi je stal pred njo. Njegovi lahko kodrasti lasje so bili počesani nazaj, njegove črne oči, živahne in izrazite, na rdečem od solnca zagorelem licu temne brčice drzno zavite navzgor, v svoji krasni mornarski obleki. Bil je prava slika zdravja in mladeniške lepote.

Počasi vstane Margareta. Neki sijaj, poln hrepenenja, se je svetil v njenem očesu.

— Ostanite pri meni, — je šepetala proseče. — Glejte, moji rojaki so me pripeljali pred mnogimi leti iz Italije sem. Tukajšnji ljudje niso mojega pokolenja. V srcu so mi ostali tuji, če tudi me ljubijo in bi šli za mene v ogenj.

— Vi ste prvi Italijan, ki me je obiskal po dolгих letih. Zopet gledam Napulj, kjer sem odrastla; zopet gledam Vezu, nad katerim se ziblje ognjeni oblak; zopet vidim temno-modro morje, na katerem se zibljejo beli jambori — ko slišim govoriti vas.

— Ostante pri meni, če tudi samo nekoliko tednov. — Glejte, ali ni tukaj lepo in krasno?

Garibaldi se ni upal pogledati na njo in pomisliti na to,

česar prosi. Vedel je, da bi tedaj odzvonilo njegovi železni volji.

Ali ga je zato rešila Julija? Mar mu je zato pokazal duh njegovega očeta pot iz strašne jetnišnice na Santa Maddaleni, da bi se sedaj podal za vedno lahkemu življenju in — lakomnosti?

— Ne morem, gospodična, — odvrne zamolklo. — Verujte mi, da bi se vi sami kesali radi te prošnje.

Tedaj se mu približa deklica tako, da je občutil njen dih.

— Poglejte me, gospod, — reče ona tiho, ko je njeno lice oblila fina rdečica, — mene so opevali, meni so zapeli, zaklinjali in prosili me, pa se vendar me ni nikdo dotaknil. Reči vam moram, vi me lahko osvobodite za vedno tesnobe in pustinje, ki vlada v mojem srcu!

Garibaldi pogleda njen lepi stas, — bila je krasna slika, ki jo je nudila pred njim stoječa deklica v svoji zmedi.

Ah, v tem trenutku je bila prav čarobna. Njena obleka, ki je ovijala njeno lepo razvito telo, katero je poskakovalo, kakor vsled teže leporazvitih oblik, je bila dovršena v vsem.

Pod njenim svilenim steznikom se je opazilo, kako se bujno vzdigujejo njene lepe grudi. Roke pa, do ramen gole, ki bi navdušile umetnika, — so se hotele vzdigniti, da ga objamejo.

Garibaldi občuti, kako mu omahuje duša, kako mu izginja njegova odločnost.

On ni več mislil na Napulj, niti na svojo domovino, ampak je hotel srečen vzklikniti:

— Tukaj sem, vzemi me, tvoj sem za vedno in ostati hočem pri tebi, — ko nenadoma zagleda neznatni prstan na svoji roki. Violetta siromašna deklica, darovala ga mu je ob priliki, ko ga je rešila iz jame njenega oskrbnika, rešila Kolonninih razbojnikov; ko je zaklinjal in prosil, naj gre z njim k njegovemu očetu, — tedaj, ko se je vžgala ljubezen v njegovem srcu in mu je padla Violetta srečna na prsi. On je večkrat mislil na Violetto, ki ga je z nevarnostjo svojega življenja spremljala do Sante Maddalene in ko ga ni mogla rešiti — je skočila skozi okno jetniške kapelice v morje.

— Violetta, — je vzdihnil, — Violetta, reši me!

Tihi krik se sliši iz ust mlade deklice.

— Ha, — zakliče in pogleda na gosta, kakor da ga hoče pogoltniti z očmi.

— Vi ljubite že neko drugo?

Ah Garibaldi bi dal svoje premoženje, da ni izrekel Violettinega imena.

Globoka, neozdravljiva bol izražala se je na črtah Margaretinega lica. Njene temne oči so gledale, kakor do smrti obstreljene srne.

— Ah, oprostite, gospodična, — prosil je in ji stiskal roko.

Ona se pa vendar nekoliko razburi.

— Pustite me, gospod, — reče, — lahko bi si bila mislila, da ste že nekje vezani. Hvala vam za vašo lepo petje — z Bogom!

On je imel komaj toliko moči, da vzame svojo kitaro in pritisne še en poljub deklici na roko.

Nenadoma se spomni kapetanovega naročila, da vpraša deklico za Alfonza Fumagolijevo krčmo.

— Ah, — gospodična, — reče s tihim glasom, — bi mi hoteli pokazati pot, ki vodi do krčme Alfonza Fumagolija?

Margareta ga začudeno pogleda.

— Ali greste tja?

— Da, gospodična.

— Ali vas kdo tam pričakuje?

Garibaldi se je obotavljal z odgovorom.

— Mogoče, — reče.

— Tedaj pridite, hočem vam pokazati pot, ker ako ga vam tudi opišem, ne našli bi ga.

Dvojica mladih je šla molče skupaj.

V njunih srcih je bilo tako tesno, da se ni upal nobeden začeti razgovor.

Pot, ki je nekaj časa potekala med vinogradi, se je naenkrat izgubila med raztresenimi pečinami in Garibaldi ni videl nobene steze več.

Zdelo se je, da je Margareta tukaj bolj sigurna, nego li doma. Kakor kača se je vzpenjala in vrtela med pečinami. Mirno, dostojastveno, kakor kraljica, stopala je naprej in ni se brigala za to, da je postajala pot vedno bolj divja in zapuščena.

Slednjič obstoji.

— Sedaj — reče — ne morete zgrešiti. Ta steza na desno vodi do krčme, katero iščete vi. A sedaj pa z Bogom za vedno!

Iztegnila mu je desno roko v slovo in obrnila lice na stran.

— Margareta, — je šepetal Garibaldi s tresočim glasom, — o, pogledjte me še enkrat. Vi si ne morete misliti, kako me boli vaša jeza!

Ona se je — tresoča — obotavljala.

— Margareta, pogledjte me še enkrat. Nikoli več ne stopim na vašo življensko pot. Recite mi samo, da me ne sovražite!

Mlada in lepa deklica pogleda s temnimi očmi svojega spremljevalca. Vroče solze prevare so kapale iz njih.

— Z Bogom, — reče ona tiho s slabim glasom.

— Ne jezim se, vi niste krivi, da naju ni dovedla zla usoda preje skupaj.

— Z Bogom in spominjajte se me, — ko bodete srečni v vaši domovini.

Glasno jokaje pobegne od njega, ne da bi se še enkrat obrnila.

Garibaldi je gledal za njo kakor okamenel. Bilo mu je, kakor da mu kdo odtrgal kos srca.

Žalosten se napoti dalje po označeni poti.

— Zakaj je izbral kapitan ravno to krčmo v tej strašni puščini? — je mrmral gredoč dalje po slabi stezi.

Naenkrat obstoji in prisluškuje.

— To se glasi, kakor krik, — zašepeče.

Pazljivo obrne uho na ono stran, od koder je prihajal krik.

— Ako bi se zgodilo kaj hudega deklici? — je govoril sam pri sebi, — težilo bi me to celo moje življenje.

Po polurni hoji je stal pred neko leseno kočo.

Kimajoč z glavo jo je ogledoval.

— Tukaj morajo stanovati razbojniki, — je mrmral pri sebi in šel okoli koč.

— Ah, gospod, mar ste že tukaj! — vzklikne mu znani glas.

— Dobro je, da ste slednjič že vendar prišli.

Bil je kapitan, ki je sedel izven koč za mizo z nekim tihim človekom, katerega se je lahko spoznalo že na več sto korakov, da je razbojnik.

— Sedite in pijte čašo vina, ki vam bo gotovo ugajalo po trudapolnem potovanju.

Garibaldi se prisiljeno pridruži obema. Jezik se mu je prijemal neba in hitro izpije čašo vina.

— No, — se smejoč obrne k njemu kapitan, — vi ste zelo malobesedni. Ali ste našli lepo Margareto doma?

— Seveda.

— Hm, pa ste se dobro zabavali z njo?

— Zakaj vprašate to? Mene bi danes ne bilo tukaj, da mi ni ona pokazala pot skozi to puščavo.

Na kapitanovem licu se pojavi neka zadovoljni izraz.

— V tem imate prav, gospod. Ona vas je torej spremila do zadnje steze?

— Da.

Kapitan radovedno pogleda Garibaldija.

Ta je zapazil to.

— Recite mi, — obrne se h kapitanu, — ali poznate ta kraj?

— Hočete vedeti — vedeti!

Pri tem se tako glasno zasmee, da se Garibaldija poloti neka groza.

— Se li skrivajo tukaj kake smeti? — vpraša Garibaldi.

— Smeti? Kako to mislite?

— No, jaz mislim s tem — razbojnike!

— Razbojnike? Ne, tukaj ni razbojnikov; tukaj živijo samo pošteni, spoštovani ljudje.

Kapitanu se je videlo, da ga to vprašanje kar najbolje zabava.

— Zakaj vprašate po tem? — odgovori in komaj zadržuje smeh.

— Dozdevalo se mi je, da slišim krik iz onega kraja, kamor se je vrnila gospodična Margareta.

Pri teh besedah zmenjala sta kapitan in tuji človek, ki je pri mizi sedel, značilen pogled.

— Krik, gospod? vpraša kapitan. — Kako dolgo je že od tega?

— Bo približno pol ure, — odgovori Garibaldi, ki je bil začuden nad resnim kapitanovim licem.

— Že pol ure? — ponavljal je počasi kapitan.

— Tega ne morem pojmiti! — gospod! — obrne se k tujcu. — Ali se morete zažestiti na svoje ljudi?

Tujec naredi značajno kretnjo z roko.

— Potrpite še nekoliko časa!

Pozorno so prisluškovali na ono stran, od koder se je svetilo morje.

Tedaj poči — puška.

Kakor elektrizirana skočita kapetan in tujec na noge.

— Za vraga, — zakliče kapetan, — mislim, da to ni ugodno za vaše ljudi!

Kmalu se sliši drugi in tretji strel.

— Dobro. Tukaj vam je vaša nagrada.

Na to našteje kapitan vsoto cekinov, katero sprejme tujec mirno brez ugovora.

— No, gospod, — obrne se kapitan h Garibaldiju. — Dajte še eno steklenico najboljšega vina iz kleti za dobrega človeka.

Takoj se dvigne tujec, ki je bil sam — to se je moglo razvideti — krčmar in prinese še dva litra vina.

Vino je bilo dobro. Garibaldi pa je bil še nadalje vznemirjen.

Kaj naj pomeni ono streljanje?

Zakaj je naštel kapitan razbojniku tako veliko vsoto?

— Pijte, gospod, — silil je kapitan Garibaldija, ki je molčal. — Recite, mar se načete premisliti in ostati pri meni? S časom se bo vam dopadlo pri meni. Ne bo vam treba delati drugega, kakor da nadomestujete na ladji krmarja in naredite včasih meni veselje, kakor na primer danes pri moji nečakinji.

— In da bom nekega lepega dne z vami vred prijet in zaprt, — odvrne Garibaldi s prezirnim glasom. — Ne, ne, naredil sem vam zaprošeno veselje; držite svojo besedo in odpeljite me v najbližje пристanišče. Ali še bolje! Dovolite, da se vkrcam na ladjo, ki bo plovila mimo. Tedaj ne vprašam za vašo ladjo.

Za trenutek ga pogleda kapetan ježno, potem pa prasne v veseli smeh.

— Ha, ha, — se je smejal — izgleda, kakor da ste uganili moje misli. Seveda, mladi junak! Na prvo ladjo, ki jo srečam, se lahko vkrcate, tako mi pri koste svetega Lovrenca mojega zaščitnika; več vam ne more reči.

— Izpijta — je silil razbojnik oba mornarja, — nimam več mnogo časa. Moji ljudje lahko pridejo vsak čas in ni ravno potrebno, da vaju vidijo tukaj...

— In zvedo, koliko ste prejeli od mene denarcev, — dopolni kapitan, ki je bil vidno dobre volje.

— Vendar pa, gospod — obrne se h Garibaldiju, — najin prijatelj tukaj, ima prav. Midva nimava več časa. Solnce že

zahaja a midva se morava potruditi, da čim preje prideva na našo ladjo. Moji ljudje nju bodo že čakali.

Vzdigne se, poda razbojniku roko in gre po strmi kameniti stezi.

Garibaldi mu je sledil molče. Po napornem potovanju dospeta na morsko obal. Kapetan se oprezno ozira okrog.

— Zrak je čist, — je mrmral, — zdi se, da se ni opazilo.

Izproži samokres in takoj se prikaže čolnič, ki je bil skrit za neko skalo.

— Ali je vse dobro opravljeno? — vpraša mornarje.

— Seveda. Na ladji je vse dobro.

V kratkem času dospejo do ladje in splezajo po lestevici na njo.

— Danes me ne potrebujete več, — obrne se Garibaldi h kapitanu. — Ali smem v svojo sobo?

— Naredite, kar hočete, gospod. V vsem ste svobodni. Zabavajte se ono kratko dobo, dokler ste še tukaj — ugodno.

Komaj je stopil na prvo stopnjico, ko sliši bolno vzdihovanje, jadikovanje in klicanje na pomoč.

— Kaj pomeni to? — je mrmral, — zdi se, kakor da bi bila deklica na ladji.

Ne da bi dolgo premišljeval, pohiti k mestu, odkoder je prihajalo jadikovanje.

Sobna vrata so bila priprta. Hitro jih odpre — in uide mu strašen vzklik.

— Margareta! — zakliče, — v moji domišljiji se še vedno sveti vaša slika. To pa vendar ni mogoče, da bi vi bili v resnici na krovu te ladje!

Deklica se vzravna na stranici postelje, na kateri je do sedaj sedela. Tedaj opazi Garibaldi, da ji je obleka raztrgana visela na telesu in da so bili njeni lasje v popolnem neredu.

— Margareta, — zakliče osupnjen. — Pojasnite mi — za voljo Božjo.

— Odtod nesrečnik! — izpregovori mu ona.

— Kako se vi — zlobnež — še morete čuditi? Ta moja ugrabitev je vaše delo! Ko bi vi ne bili prosili, da vam pokažem pravo pot, ne bi mogla biti ugrabljena od vaših pomočnikov. Naposled vem, zakaj ste me obiskali.

Garibaldi je bil od straha otrpel. Sedaj se spomni čudnega kapitanovega obnašanja izplačila denarjev razbojniku,

kakor tudi kapitanova odredba, da se snideta v zapuščeni krčmi...

On uvidi, da je bil orožje tega razbojnika, da privabi lepo deklico v past.

— O, gospodična, — je prosil obupano. — Verujte mi, da sem popolnoma nedolžen pri tem gnusnem delu. Nisem pri tem sodeloval! Svoje življenje bi dal, da vas morem rešiti s tega broda!

— O, gospod, rešite me pri spominu na vašo mater. Ako je resnica, kar ste rekli, tedaj me rešite, ker bojim se grozno!

Garibaldiju udari od jeze kri v lice.

Torej ga je kapitan izrabil, da ugrabi deklico; razkačen od jeze pohiti iz sobe na krov.

— Kapitan! — zakliče gusarju, — kaj je s to deklico?

Razbojnik se zadovoljno nasmeje.

— Napraviti hočem družbo, gospod, — reče.

— Ničvrednež! — zakliče mladi človek, — porabili ste me torej zato, da zvabim v past revno, čisto devico? Seveda, od takega lopova in malopridneža se niti ne more pričakovati kaj drugega.

— Dragi prijatelj, — ga prekine kapitan smejoč se. — Lahko psujete, kolikor vam drago. Dal bi vas lahko zapreti in vkovati, da ne bi videli ne solca ne lune, ker vi ste norec, kakor sem zapazil danes. Torej ne obotavljajte se!

— Deklica torej ni vaša nečakinja?

— Bog varuj! Do danes je nisem poznal osebno.

— Ali kaj nameravate storiti z njo?

— Malo počakajte, pa boste vidili!

— Kapitan! — zakliče Garibaldi, — prisegam vam, ako se zgodi deklici kaj žalega, tedaj čuvajte vaše življenje.

Razbojnik ga pogleda temno.

— Svetujem vam, mladi prijatelj, bodite pametni in ne brigajte se za to, kaj se godi na moji ladji; lahko bi vam škodovalo. Usode te deklice vam ni mogoče spremeniti.

Ob istem času se sliši, da nekdo prihaja po stopnicah.

Deklica, ki je prišla, se nekaj časa ozira začudeno. Potem zapazi kapitana in Garibaldija.

— Vi ste kapitan te ladje? — zakliče proti razbojniku

— O, prosim vas, pustite me!

Ona se vrže pred njega in krčevito objame njegove noge.

— Ne vem, kaj nameravate z menoj, — je mrmrala, —

tresem se od tesnobe. Izpustite me, plačati vam hočem odkupnino, ki jo določite.

— Pomirite se, gospodična! — odgovori razbojnik, — ne zgodi se vam ničesar žalega. Niti eden mojih ljudi vas ne sme ražaliti niti s pogledom. Idite v svojo sobo, prinesli sem vam dal drugo obleko. Oblecite se!

— Ne, — reče obupano deklica, — ne grem prej od vas, dokler mi ne obljubite, da me zopet pustite odpeljati k obali.

— Neumnosti, — zakliče osorno razbojnik, — ne more biti; pustite misli, da potujejo.

Margareta skoči ne oziraje se na raztrgano obleko, ki je komaj zadostovala, da je pokrivala njeno krasno telo.

S prestrašenim pogledom premeri razbojnika.

— Kakšna je moja usoda? — povpraša. — Povejte mi to strašno grozoto!

— Zvedeli jo bode še prehitro; rečem vam pa, ne bojte se! Ako bodete pametni, imeli bodete sijajno življenje na tem svetu.

— O, sveta Marija, Mati Božja, vi me vendar ne mislite prodati?

S strašnim vzklikom pade Margareta na tla. Garibaldi jo je komaj prestregel v zadnjem trenutku.

— Človek! — zakliče srdito Garibaldi, — mar se hočete šaliti z nesrečnico? Vaša namera se ne bode uresničila!

— Zakaj pa ne? Kdo mi more to zabraniti? — reče razbojnik.

— Ali ne vidite sami, kako je lepa? Ste li že našli kdaj njej enako?

Margareta se je počasi dvignila iz Garibaldijevega naročja.

— Gre torej za denar, — šepetaje tiho. — Dati vam hočem več, kakor bi vi dobili zame kadarkoli. Določite ceno. Prisegam vam pri Bogorodnici, da vam preskrbim denar. Ako nimam toliko, doplačal bo moj brat.

Razbojnik se nakremži in se zaničljivo smeje.

— Vaš brat vas ljubi zelo? — vpraša.

— Da, — odgovori Margareta, — midva se zelo ljubiva, ker sva ostala od cele rodbine popolnoma sama. Oče, mati in drugi bratje in sestre — vsi so mrtvi. Zato me pustite na svobodo. Moj brat vam bo dal polovico svojega premoženja, samo da me odkupi.

— Ne, — zakliče razbojnik ježno, — pa da mi ponudi vaš brat tudi celo kraljestvo, ne bi vas izpustil. No, le pogledite! — pri tem vrže svojo volneno srajco nazaj, da se je videl goli hrbet.

Na hrbtu se pokaže neki zagoreli znak.

— Da, — zakliče, vi bežite prestrašeni pred menoj. To je znak suženjstva na veliki ladji, na kateri sem bil dolgo vrsto let kakor prikovan, za kar se imam zahvaliti vašemu bratu.

— Zasačil me je pri neki mali tatvini in dal me je zvezati. Vedel je, kaj se mi zgodi, če me preda sodnji. Rotil sem ga in prosil, naj me pusti na svobodi ter naloži kako drugo kazen. On pa se ni dal preprostiti in prišel sem res na veliko ladjo.

— Ko mi je žareče železo izgalo sramotilni znak, ki ga moram nositi na svojem telesu, — tedaj sem prisegel, da se bom človeku, ki mi je to preskrbel, maščeval na grozen način.

— Dolgo sem se pozneje potepal po njegovi domovini, da zvem, kako bi se mu maščeval čim lepše.

— Tedaj sem dognal, da ima on lepo sestro, ki jo čuva kakor zenico v svojem očesu — in moj načrt je bil gotov.

— Dolgo sem prežal na vas, pa nisem imel sreče, da bi vas odpeljal.

— Tedaj mi pa usoda prinese tega mladega človeka v mojo mrežo. No, vi veste dobro, kako naravnost mojstrsko je izvršil svojo nalogo.

— Grozno, — zakliče Garibaldi, — da imam bodalo, zarinil bi ga v tebe in tvojo črno dušo.

Razbojnik se zaničljivo nasmeje.

— Pazite dobro, — reče, — vi lahko zlorabljate mojo potrpežljivost samo do tedaj, dokler je ne zmanjka popolnoma.

— Takšnega razbojnika ne prosim nikake milosti, — doda Garibaldi. — To nesrečno deklico bom čuval do zadnje kaplje krvi in nikoli se ne ločim od nje. Njena usoda je — ob enem moja usoda.

— Dobro, — odvrne kapitan, — to vam preskrbim. Vi se ne bodete in se tudi ne smete ločiti od vaše lepe varovanke.

Skoraj nezavestna pade Margareta v Garibaldijevo naročje.

— Izgubljena sem, — mu je šepetala, — ta človek nima srca. Oh, jaz čutim in slutim, da ne bom nikdar več videla svoje lepe domovine, ne dragega brata in njegove dobre in mile otroke, ki so mi prirastli globoko v srce. V tujini bom umrla, zapuščena, neobjokovana.

— Ah, danes, ravno danes, ko je zasijal žarek nebeške sreče v mojem srcu, — ah, danes sem morala postati tako strašno nesrečna. Kakšna bo moja žalostna usoda?

— Prodati me hoče, — prodati kakor živino, ki prehaja iz roke v roko.

V tem zagrmi na morju topovski strel — zamolklo — strašno.

— Pazite na ladjo, — javi neki človek.

— Aha, on prihaja, — zakliče razbojnik.

— Sedaj pa naprej deklica. Obleci obleko, ki jo najdeš v svoji sobi. V pol uri se izpolni tvoja usoda.

— Nikoli, — krikne Garibaldi, potem ko se je postavil pred deklico, da jo brani. — Margareta se ne bo oblekla, ne dovolim, da se jo proda. Samo preko mojega mrtvega trupla vam je prosta pot do nje.

— Ali si znorel, mladenič? — zakliče kapitan, — pusti deklico, sicer te dam vkovati v verige!

— Ne predrznite se, — zakriči Garibaldi ves iz sebe, — in ako vas moram raztrgati s svojimi rokami — Margareti —

Na glavo je dobil strašen udarec. Neki mornar se mu je priplazil od zadej za hrbet in na kapitanov migljaj je udaril nesrečnika z držalom samokresa po glavi.

Garibaldi se je hotel vzravhati, pa se je samo nekoliko opotekal in potem padel nezaveščen na tla.

— Pustite psa ležati, dokler ne prispejo sem Turki. Ali vidiš, deklica, kako postopamo mi z nasprotniki? To ti naj bode vzgled. Zato pa bodi pokorna. Tam že čaka prijatelj mojega obrta. Čez pol ure bo tukaj tik moje ladje.

— Opogumi se! Pozabi, kar je bilo in rodila se ti bo sijajna bodočnost. Čez tri dni boš najlepši kinč sultanovega harema v Carigradu.

Nova znanka

Karol Kolonna je sedel slabe volje v stanovanju svoje sestre Terezije, vedeževalke.

— Zakaj gledaš, dragi brat tako žalostno? — vpraša Terezija, ki ga je gledala pomenljivo od strani.

— Ali morem biti zadovoljen, ko so šli vsi moji lepi načrti po vodi? — odvrne Kolonna.

— No, pa ti imaš privoljenje Julijinih roditeljev; torej bo ona tvoja žena.

Kolonna ježno vstane.

— Ne zbijaj šale z menoj, — zakliče. — Ti veš tako dobro, kakor jaz, da si lepa Julija ne da zapovedovati od svojih roditeljev, ona bi tudi pred oltarjem rekla: — Ne. — V ostalem pa si ti uvidela to tudi sama, ker drugače bi se ne bila toliko trudila, da izvežbaš Violetto.

— Prav imaš, podvzeti morava nekaj drugega, da prideva do cilja.

Kolonna se nasmeje zaničljivo.

— Ne poznam drugih načrtov, — reče in povese glavo.

— Samo malo misli! — izpodbuja ga njegova sestra.

— Kaj naj naredim? Julija bo sedaj tisočkrat bolj previdna, kakor do sedaj. Njeni starši jo bodo čuvali kakor zeno v očesu in osramotili vsako zvitost in nasilnost.

Terezija je bila kakor okamenela. Njene oči so dobile strašno togoten izraz. Bila je popolnoma podobna kipu.

Naposled obrne Kolonna svojo pozornost na njo, ker ga je vznemirjala njena globoka molčečnost.

— Zdi se, da kuješ nove načrte? — reče slednjič.

— Da, — odvrne ona, — uganil si.

— Ali mi lahko poveš tvoj načrt? vpraša ježno.

— Še ne. Ko ti ga razodenem, boš lahko zopet zadovoljen z mojim bistrumjem.

— O, — odvrne Kolonna, — vem, da me zelo nadkričuješ v prebrisanosti.

Terezija se nasmeje prezirno, kakor da hoče reči, da za to ni potrebno veliko.

— No — dostavi Kolonna, — tedaj te nočem dalje nadlegovati.

— Počakaj, še nekaj, — zakliče Terezija, — preskrbi mi jutri dva šopka cvetlic.

— Kaj, sedaj cvetlice, v tej dobi leta, ko je že vse odcvetelo. Kje ga naj dobim?

— To je tvoja skrb, — ga prekine zaničljivo vražarica. — Dobiti jih moraš, če tudi plačaš za vsaki šopek tisoč cekinov.

— Tisoč cekinov? — zakliče Karol začudeno. — Imam jih pa morda samo sto. Ali mi ne moreš staviti bolj ugodnega predlogi?

— Nikakor, — odgovori ona ponovno.

— Kam pa si dal onih 5000 cekinov, ki si jih prejel od mene, ko me je obiskala vojvodinja Kafareli?

Kolonna zmaje z rameni.

— Poglej sem na moj telovnik, — poglej si moje konje, moje uslužbenke in potem vprašaj, kje je ostalo onih 5000 cekinov! Raznesel jih je veter na vse strani.

— Pomagati ti ne morem. Pomagaj si sam. Saj te zovejo »gospodar noči«. — No, dokaži in opraviči svoj glas, pa si pomagaj sam. Sicer si pa ti drugače dovolj bogat.

— Zapomni si, da moram jutri imeti gotovo oba šopka. Ni potrebno, da sta si podobna. Eden naj bo iz vrtnic in narcis, drugi pa iz vijolic in španskega bezga.

Karol vzdihne globoko.

— Vijolice in španski bezeg? — je mrmral, — kakor da sem jaz čarovnik in miljonar.

Vedeževalka skomigne z rameni.

— To je tvoja stvar. Ako ne bo cvetje jutri tukaj, tedaj ne morem narediti za tebe ničesar.

Na to izgine iz sobe.

Kolonna vzdigne obupano roke proti nebu.

— Tu stojim kakor Lazar s siromašno torbico v žepu, vem pa za pot do razbojniškega bogastva, s katerim je razbojnik pobegnil pred mnogimi leti iz svoje celice.

— Potrebujem pa časa, da pridem na Santa Maddaleno in tam poižvem vse. Ali bi morda ravno jutri ne mogel dvigniti tega zaklada?

Pri nekih zadnjih vratih odide iz hiše svoje sestre in gre dalje po cesti.

Ves zamišljen ni niti opazil, da se je čim dalje bolj od-

daljeval od elegantnega dela mesta Napolja in da je prišel v nečisti del mesta.

Naenkrat odpre oči.

— Ali kam sem zašel? Mar ni to Markova hiša, ki me je zatajil, — hiša podlega juda, ki me je prevaril tako ostudno pri prodaji predmetov, katere so zaplenili mojim ljudem? Oh, ko bi on ne imel krasne hčerke Rebeke, že davno bi bil obračunal s tem podležem.

Nepremično je obstal in ogledoval staro zgradbo.

— Marko je že šel gotovo spat, — je mrmral sam pri sebi. — Rebeka, Rebeka, krasna in dobra misel! Morda mi bo čuvala deklico. Ako privoli v moj načrt in ako se za njega odloči — tedaj morem priti še to noč do pet tisoč cekinov.

Kakor maček je lazil okoli hiše. Vedno bližje je prihajal k oknom. Ko dospe do nekega okna, pogleda skozi razpoklino.

— Ona še ne spi, — šepeče, — moram poskusiti.

Tiho, skoraj neslišno potrka na okno. Ni čakal dolgo, ko sliši, da se znotraj oprezno odpira okno.

— Kdo je tukaj? — se oglasi ženski glas.

— Gospodar noči, — odgovori on tiho, da se je komaj slišalo skozi malo odprtino.

Tihi vzklík veselja — ali strahu se razlega v sobi. Potem zopet vse utihne.

— Mar misli biti trdoglava in noče o meni ničesar vedeti? — je šepetal, srce pa mu je čim dalje huje udarjalo od pričakovanja.

Kmalu pa se odprejo tiho vrata. Mala, bela roka prime njegovo in ga pelje po temnem hodniku v malo sobico, ki je bila jasno razsvetljena.

— Ali ste v resnici vi, gospod? — vprašala je deklica in ogleduje poznega obiskovalca.

Kolonna ljubko pogleda lepo deklico, ki ga je gledala z zapeljivim očmi, iz katerih je odsevala neka zvitost.

Njeno lice je bilo belo kot slonova kost ter je prehajalo nekoliko v rumeno barvo. Mala usteca so bila lepo rudeča; iz njih so se svetili kakor sneg beli zobje.

Njen ozki in upognjeni nos, kakor tudi živahne oči je jasno kazal, da je judinja.

— Kakor vidite, Rebeka, sem jaz v resnici tukaj, — odgovori Kolonna.

— Vi ste se spremenili v zadnjem času tako čudno, da se moj oče jezi opravičeno na vas, — mu je govorila deklica.

— Lepa Rebeka! Ali vi niste nič mislili name?

— Ah, jaz, — odgovori judinja in pri tem vzdigne bujne ustnice, — kaj vprašate vi zame?

— Rebeka, — je šepetal zaljubljeno, — ali mi verjamete, da me je pripeljala sem samo želja vas zopet enkrat videti?

— Aj — aj, — odgovori ona, — da ste iz hrepenenja po meni prišli sem, že davno bi bili našli to pot.

— Ah! — vzdihne Karol, — da sem mogel!

— Kdo vas je zadrževal?

— No, slavnosti na Lidu in občevanje s...

Obmolkne. Misli je, da judinji ni treba vedeti, kaj on namerava, on vodja razbojnikov, on »gospodar noči«.

— No? — vpraša ona dalje, — zakaj ne nadaljujete? Povem vam: občevanje z vojvodom de Kafarelijem!

Karlo Kolonna se umakne nazaj, kakor da je dobil silen udarec.

— Kako pridete — vi — do tako smešne misli? — vpraša on in zadržuje dihanje.

— Ker sem vas videla na balkonu ministra de Kafarelija!

— Nezmisel, — odgovori on s prisilnim smehom. — Kdo ve, koga ste videli vi tam. Kako bi prišel jaz, razbojnik, k temu strašnemu gospodu?

— Opustite vsako opravičevanje, — izpregovori nevoljno Rebeka. — Sama sem vas videla in spoznala. Vi »gospodar noči« se bolj bojite cellega Napolja, nego vojvode de Kafarelija. Vi ste — knez!

Kolonna zopet prebledi močno.

— Ne lažite, — nadaljuje zvita judinja, — vidim to na vašem prepadenem obrazu. Spoznala sem vas. Ali ne bojte se, ker vas ne bom izdala. Niti moj oče ne ve za mojo skrivnost. Preveč vas ljubim, da bi vam mogla narediti kake neprijetnosti.

Kolonna vzdihne. Opazil je že davno, da ga Rebeka strastno — ljubi.

Na to je tudi sezidal svoj današnji načrt.

Vedel je, da judinja zna molčati. Komu pa tudi naj pove svojo skrivnost?

Edina oseba, s katero je občevala, je bil njen oče.

Ko bi ga ne ljubila tako nežno in ne mislila, da ji vrača ljubezen, bi mu ne bila odkrila tajnosti svojega srca.

— Dobro, — reče, — vem lepa Rebeka, da me ne bodete izdali. Povem vam, da ste dobro videli. Jaz sem — knez.

Z velikim občudovanjem gledala ga je judovska deklica. Oh, kolikokrat je imela vročo željo, ko je gledala iz razpada-joče hiše v krasnih kočijah mimo vozeče se aristokrate ali plemenitaše, da bi si mogla iste od blizu ogledati in se z njimi razgovarjati, če so jo tudi njeni sorojaki močno prezirali radi tega.

Prihajali so k njej, prezirani, neugledni, kakor tudi drugi slavni ljudje.

Sedaj pa je stal pred njo pravi strastni knez. Njeno srce se je odzivalo njegovi dozdevni ljubezni, ker ona ga je že davno rada videla; sicer jo je že pa poljubil enkrat.

O, ko bi jo on sedaj, ko je zvedeli da je on pravi knez, še enkrat poljubil! ...

Kolonna je opazil v njenih očeh neko hrepenenje in poželenje, ki ga ni mogel umeti.

— Rebeka, — reče ji tiho, ko jo je s svojimi rokami objel in nežno pritisnil na svoje prsi, — ali bi mi ti hotela napraviti veliko veselje? Odvisna je od tega vsa moja sreča in bodočnost!

Lepa judinja odpre svoje črne in lepe oči. V njih se je zrcalilo morje zaupanja in ljubezni.

— Recite mi, — je šepetala, ko se mu je čvrsto privila na prsi, — kaj imam storiti? Za vas mi ne bo ničesar pretežko.

Kolonna jo poljubi na lepe ustnice, da je Rebeka vsa zadrtela.

— Gre za veliko uslugo, — reče Kolonna.

— Vi mi morate pripraviti pot še danes — še to noč.

Rebeka se prestraši.

— Jaz, ki se ne upam iti niti podnevi na cesto, jaz naj sedaj grem ponoči? O, gospod, to je silno težko zame. Spomnite se nevarnosti, katerim sem izpostavljena — kot deklica. — Pravijo, da vojvoda Kafareli da tajno loviti mlade in lepe deklice.

Karol Kolonna se čudno nasmeje.

— Rebeka, — reče, — varoval vas bodem povsod. Videli bode, da ste mi edina prijateljica, ki mi lahko pomaga in da vam bom vedno hvaležen, ako izpolnite mojo prošnjo.

On sede na stari obrabljeni divan in potegne deklico k sebi na kolena, da je njena glava počivala na njegovih prsih.

— Ne morem, gospod, to je prevelika zahteva.

Kolonna ne popusti. Bil je mojster v nagovarjanju. —

Verjamite mi, da ni tukaj nobene nevarnosti. Spremljal vas bom na vaši poti in preoblečeni greste lahko mirni. Potem pa še nekaj: ne dal bi vas za nobeno ceno — vas, katero ljubim tako gorko.

— Ali mi prav nič ne zaupate?

Rebeka globoko vzdihne.

— Ali me res ljubite nekoliko? — ga vpraša bojazljivo.

— Bolj, nego ti slutiš, deklica, — odgovori Kolonna ognjevito. — Glej, spoznal sem žene iz vseh slojev: kneginje in baronice, pa tudi deklice iz naroda; dopale so se mi najbolje te zadnje.

— Ah, mnogokrat sem si želel imeti ljubico. Ali nikoli nisem imel prilike spoznati mlado ženo — po moji volji.

— Nehajte, gospod, — prekine ga Rebeka. — Imeli ste že več tisoč takih prilik!

— Pri vseh svetnikih, nikoli! Podnevi sem bil knez in tedaj si nisem mogel poiskati deklice iz naroda. Ponoči, ti veš, da tudi ni bilo časa, ogledavati si dekleta.

Rebekino srce se je širilo. Do sedaj je znala skrivati svoje vroče in strastne želje v prsih.

Ah, tudi ona je želela dobiti moža, tudi ona je kopernela od vročega poželenja, da okusi nekaj življenskega veselja, če tudi skrivoma.

In sedaj se ji je nudila prilika, da dobi postavnega, lepega ljubimca, pa še kavalirja — kneza.

Nekaj časa je premišljevala.

— Dobro, — reče ona, ko se je iztrgala iz njegovih rok in ga gledala s široko odprtimi očmi. — Napraviti vam hočem veselje, ki ga zahtevate od mene, toda pod pogojem...

— Povejte ga, Rebeka, izpolnjen je takoj.

— No, vi mi morate povedati vaše pravo ime.

Karol Kolonna se vidno prestraši. Tega ni pričakoval.

— Ne, — odgovori, — tega ne morem; ne morem izdati svoje skrivnosti. Bodi zadovoljna, da veš, da sem jaz »gospodar noči«, vodja razbojnikov, — knez.

Rebeka skoči s svojega sedeža.

— Kaj? — zakliče iskrečih oči, — mar vam — vodja roparjev — naj verujem slepo? Ali naj opravi za vas nevarni posel in doprinesem še večjo žrtvo, vi pa mi nočete zaupati vaše skrivnosti?

Knez dolgo premišljuje.

Kaj bi slednjič riskiral, ako bi povedal tej judinji svoje pravo ime?

— Dobro, — reče, — prepričaj se torej, kako te cenim. Povem ti svoje pravo ime, ali čuvaj se, da me ne izdaš. Ti veš, da sem jaz »gospodar noči« in nekega dne bi v tem slučaju porinil dobro pripravljeno bodalo v tvoje izdajniško srce!

Pogleda jo grozeče s strašno resnobo in pretnjo.

Ali Rebeka se ni prestrašila njegovih oči, ki so se iskriale. Nasprotno jo obide neko živahno, blaženo čustvo, ko pomisli, da bo lahko obvladala tega izgubljenega človeka, da mu bo zaupnica — mogoče tudi ljubica kneza, ki je ponoči razbojnik.

— Radi mene ste lahko varni, — reče mu tiho. — A sedaj — vaše ime.

Še enkrat premišljuje Karol, ako bi se v resnici zaupal lepi judinji.

Niti eden človek razen njegove sestre ni poznal njegove skrivnosti. Rebekine oči so počivale ljubosumno na njem.

Prepričan je bil, da ne bo nikdar pritrdila njegovemu načrtu in da ne bo nikdar dobil onih 5000 cekinov, ki jih je potreboval tako nujno, ako ne izpolni pogoja, ki ga je mu postavila.

— No, — reče, — ime mi je: knez Karol Kolonna.

Judinja krikne od presenečenja.

— Vi ste torej zaročenec princeze de Kafareli? — vzklikne ona.

— To se samo govori, — reče, — midva se ne noreva nikakor trpeti.

— Ah, — vzklikne Rebeka, — ali princesa Julija je tako lepa!

— Ti vendar veš, da jaz hočem samo ženo iz naroda, — odgovori Kolonna.

Judinja še enkrat premeri postavnega moža, ki je stal pred njo.

Ona ima torej lahko pravega kneza kot prijatelja, pa morda tudi kot ljubimca! In ravno ta knez jo je vzel v svoje naročje, jo poljubil in ljubimkal s sladkim glasom!

— No, ali si sedaj zadovoljna z menoj? — jo vpraša Kolonna.

Ona mu poda — z resnim licem — roko.

— Ne bodete se ukanili v meni, — reče ona. — Storiti hočem za vas vse, karkoli želite.

Kolonna je videl, kakšen žar je odseval iz njenih pogle-

dov. Opazil je, da je njeno strastno srce prvičrat zagorelo v ljubezni in da je on prvičrat ljubljen toplo in globoko.

V duši je čutil neko blaženo zadovoljstvo napram deklici, ne da bi pomislil na njeno bodočnost. Ali on tudi ni imel časa, da bi se prepuščal takim mislim.

On jo nežno potegne v svoje naročje in čutil je, kako se njeno telo rahlo trese, kako ga obožava in kako se ga — boji!

Tedaj pritisne dolgi — vroči poljub na njene bujne ustnice.

Naposled se je rahlo reši.

— Hiteti morava, — reče on naglo, — drugače odide zver, na katero smo se namerili nocoj.

Z vzdihom se obrne judinja. Ah, čar je bil tako kratek in rada bi bila počivala še polno uro na Karolovih prsih.

— Počakajte me tukaj, — reče, — obleči se hočem. — Potem vzame svetiljko, sramežljivo ga pogleda še enkrat in nato izgine v stransko sobo.

22. POGLAVJE.

Zmaga zvijače

Čez kake pol ure zapusti Kolonna hišo žida Marka. Z njim je stopal neki vitki mladenič. Po izgledu ni bila njemu krojena obleka, ampak je izgledala, kakor da je sestavljena iz obleke, katero je nosil Marko v trgovini.

Debela volnena kapa, kakršno nosijo mornarji v Genuji, pokrivala mu je glavo do tilnika.

Bojazljivo je prestavljal noge. Plašno se je ognil, ko je srečal kakega mimogredočega človeka.

Oči je imel vedno vprte na kneza Kolonno, ki je stopal v mali daljavi pred njim.

V bližini palače vojvode de Kafarelija obstoji knez. Čakal je, da dospe mladenič.

— No moj lepi mladenič, — obrne se k njemu. — Ali vidiš vrata v stranski ulici?

— Da, vidim jih.

— Glej, tukaj je ključ od njih. Zgoraj pri vojvodi je še svetlo.

— Samo pogumno naprej, on ti ne stori nič hudega. Razen tega mu imaš predati samo ta listič.

— Uh, bojim se zelo, — odgovori mladi človek.

— Rekel sem ti vendar že, da te ne bo pojedel vojvoda. Nasprotno, on te bo imel rad, ko prečita to pismo.

— Ali, ako on ne pristane?

Kolonna se tiho nasmeje.

— On bo že gotovo pristal, saj ga predobro poznam. Pazi samo, ako bo spravil v žep denar. To je glavno.

— In jaz ga moram pripeljati s seboj?

— Seveda. Do trga dela Misericordija gre lahko s teboj popolnoma prost. Potem pa mu čvrsto zaveži oči in pripelji ga s seboj.

— Ali, ako on ne dovoli, da se mu zavežejo oči? — odgovori hitro mladenič.

— O, tedaj reci, da ne bo ničesar iz neke gotove pustolovščine. Gre za neko damo, ki noče zapraviti svojega dobrega glasu in katero čuva njen oče ljubosumno.

— V ostalem pa hočem iti vedno za teboj. Ali ne oziraj se nikoli, da ne obrneš pozornosti vojvode name. Sedaj pa idi in dobro izvrši svojo nalogo. Ti si sicer zvit in lep mladenič.

Počasi se oddaljuje mladenič ter se ponovno ozira, ako je Kolonna res ostal, da bi ga varoval.

Slednjič, ko je še nekolikokrat težko vzdihnil, se odloči, da odpre skrivna vrata, ki so vodila k vojvodovem oddelku.

Stopal je po temnih stopnicah, dokler ni prispel do nekih vrat. Pazljivo je prisluškoval. Jasno je razločil v sobi dva glasa.

— Oče, — reče neki ženski glas, — prosim vas zadnjič, pustite me, da grem v samostan častnih sester srca Jezusovega.

— Vendar nisi znorela? — zakliče drugi, nedvomno glas vojvode de Kafarelija. — Ti, edina hči vojvode de Kafarelija v samostan — to ne gre, to ni mogoče!

— Vem, da še vedno upate, da se bom poročila s knezom Kolonom. Lahko me s silo pripeljate do oltarja, a jaz se bom na vso moč branila te osovražene zveze.

— Ali kakšno napako opašaš na knezu? — vpraša vojvoda.

— Groza me spreleti, ko je on v moji bližini. Meni je, kakor, da me objemlje smrt, — izjavi Julija.

— No, to so deklinške muhe. Menda vendar ne upaš še vedno na tega hudodelca — tega Garibaldija.

— Kdo ve, ako še on živi. Obvestil sem sardinsko vlado o tukajšnjih dogodkih. Ako je ona le nekoliko oprezna, ga je lahko prišla in poslala tja kamor ne došpejo žarki solnca, lune in zvezd.

— O sveta Marija, Mati Božja, varuj mojega Josipa, — je molila Julija tako glasno, da jo je lahko slišal mladenič, ki je stal pred vrati.

— Knez Kolonna te je rešil že dvakrat iz smrtne nevarnosti: enkrat iz razbojniških rok, ko so naju napadli v bližini Kolonninega dvorca, drugič pa te je zopet rešil iz oblasti razbojnika, ki te je hotel s silo odvesti iz naše hiše. Že iz same hvaležnosti bi mu morala podati svojo roko.

Julija se zaničljivo nasmeje.

— Vem gotovo, — reče ona, — da je Kolonna sokriv obeh napadov, če ju celo ni vprizoril sam.

— Oh, ne pridi mi več s tako neumnimi idejami, — jo prekine vojvoda. — Kratko in dobro: ti boš žena kneza Kolonne. S tem, da dam svojo hčer njemu, popravim krivico, ki sem jo storil pred mnogimi leti njegovi sestri — lepi Tereziji Kolonna. Izgubila se je popolnoma.

— Kaj pa briga mene tvoja krivica! — zakliče ona, — naj trpim jaz radi nje? Povem ti, da odidem od tebe in matere, ako me siliš, da postanem žena tega osovraženega človeka.

— Znal bom to preprečiti. Sedaj lahko greš.

Mladenič, ki je tresoč se stal pred vrati, zasliši tihi šum in sklepal je, da je Julija odšla iz sobe.

Julija se je resnično odstranila. Ko se obrne proti vratom, zapazi pismo z naslovom: »Za kneza Kolonna«.

Hitro vzame to pismo, ne da bi zapazil tega oče. Gorela je od želje spoznati, kaj vsebuje to pismo. Mogoče ji bo tem potem uspelo, postaviti osovraženemu knezu kako zapreko in se ga rešiti na ta način.

Ko dospe v svojo sobo, pregleda pismo. Bilo je v zavitku, na katerem je bilo zapisano: »Na upravo državne jetnišnice na Santa Maddaleni«.

Julija osupne. Kaj ima knez Kolonna, da hoče v državno jetnišnico na Santa Maddaleni?

Ogleda zavitek. Bil je odprt. S tresočo roko izvleče iz njega pismo, v katerem je bilo napisano z očetovo roko:

— Upravi državne jetnišnice se naročuje, da se dovoli lastniku tega pisma na njegovo željo ogled celice številka 133 in se ga v isto pusti samega.

Dolgo je buljila Julija z otrpelim pogledom te vrstice. Naenkrat skoči z velikim krikom največjega strahu s svojega sedeža.

— Mati Božja, — vzklikne, — zahvalujem se ti, da si mi dala to misel. Da, samo na ta način se morem rešiti osovraženega kneza Kolonne.

Še enkrat pogleda pismo. Podpis njenega očeta je bil precej daleč spodaj in tako je nastal med zadnjo vrsto in podpisom prazen prostor. Hitro sede k pisalni mizi. Na drugem papirju začne ponarejati pismo, ki je bilo naslovljeno na kneza Kolonno, potem pa napiše pod gornje vrstice sledeče:

— Ta mora biti zaprt celo njegovo življenje in nobene besede več o njem.

S ponosom pogleda še enkrat pismo. Ni človeka, ki bi mogel slutiti, da sta pisali na istem listu dve različni osebi.

— Tako, lepi knez, — je mrmrala pri sebi, a iz oči ji je sijal blesk, — sedaj boš dobil nagrado za tvoja sramotna dela. Prepričana sem, da si imel nocoj svoje prste vmes, ko bi naj bila ugrabljena in tudi takrat, ko so me onemoglo vlekli v tvoj propadli dvorec.

Ona zloži zavitek in ga zapre z mirno roko.

— Moj oče je nekoliko raztresen, — je šepetala, — in ako pritisnem na to pismo pečat, pa ga on najde zaprtega, bo gotovo mislil, da ga je zapečatil sam.

— Pozneje pa mu hočem pripovedovati roman, ako bi bil nestrpljiv radi Kolonninega izostajanja.

— Tako! Hočem se tega človeka rešiti za vedno.

Med tem, ko se je to godilo v Julijini sobi, se je spremenil prizor v vojvodovi sobi.

Potem, ko je mladenič, ki ga je poslal Kolonna k vojvodi s pismom, še nekoliko počakal in s prisluškovanjem dognal, da je vojvoda de Kafareli sam, potrka bojazljivo na vrata.

Vojvoda prisluhne.

— Nekdo je dospel po tajnih stopnjicah, — je mrmral sam pri sebi in gledal napeto na vrata. — Česa išče pri meni? To mora biti kak podrejeni, služabnik sicer bi ne bil prišel do ključa.

Sliši se zopet tiho — zamolklo trkanje.

— Mora biti kaka važna reč — nadaljuje vojvoda v svojem govoru, — odpreti moram.

Že je dospel do vrat, ko mu naenkrat šine misel v glavo, da je to morda najet morilec, da ga ubije.

Ne da bi mu odgovoril, mu ponudi mladenič pismo,
ki ga mu je izročil Kolonna.

Zgrabi dolgo bodalo in oborožen s tem gre do vrat.

— Kdo trka v tako pozni noči? vpraša oprezno.

— Pošilja me eden izmed vaših prijateljev z zelo važnim poročilom, — odgovori mladenič, — gre za neko krasno damo.

Vojvoda se zamisli. Neka lepa dama. Pozabil je na strah in opreznost. Oh, že dolgo je on — stari razuzdanik hrepenel po novem zanimivem poznanstvu.

Svojih starih prijateljic se je že naveličal tako, da jih ni obiskoval že več tednov.

Njegova želja je bila, da spozna nenavadno lepo ženo, ki bi znala izpolniti vse njegove želje. Mogoče se mu ponuja sedaj taka prilika!

Hitro odpre vrata.

Njegova sumnja, ki je nekoliko zopet oživela in porastla v zadnjem trenutku, je takoj izginila, ko je opazil pred seboj zalega mladeniča.

— Kaj mi prinašaš, moj junak, — vpraša on medtem, ko je ogledoval zgornji del mladeniča, kajti spodnji del je bil v temni senci.

Ne da bi mu odgovoril, mu ponudi mladenič pismo, ki ga mu je izročil Kolonna.

— Visokost, — je čital vojvoda, — vi ste poznavalec ženske lepote in ste videli že gotovo mnogo lepih žena. V Napolju pa je žen take dovršene lepote, kakoršne vi niste videli nikoli. Ta žena vas hoče danes sprejeti, toda pod enim pogojem. Ona se nahaja — kakor izgleda — v smrtni nesreči. Vsa njena bodočnost, vse njeno življenje je odvisno od neke vsote denarja, s katero ona ne razpolaga, upa pa jo dobiti od vas. Gre za vsoto 5000 cekinov, — vsota, ki jo vi, tako bogat človek, zapravite v eni noči. Podajte to vsoto lepi Napoljitaniki, hvaležna vam bo. Ako se vam ne dopade ter ako ne bo prekošeno vaše pričakovanje, odnesete lahko svoje denar nazaj.

Vojvoda hodi nemirno gor in dol. Premišljeval je.

Pet tisoč cekinov — to je denar. Ali ponudba, ki jo je prejel, je bila preveč zapeljiva. Mislil je, in je bil prepričan, da gre za neznanko, kot najlepšo ženo v Napolju.

Ali se naj spusti v to pustolovščino?

Zaviha si osivele brke.

— Pet tisoč cekinov — je mrmral — to je celo premoženje! Toda vseeno, ako je žena v resnici tako lepa, ne smem se ji zameriti.

— Hm, naposled, ako se mi ne dopade, vzamem, oziroma odnesem svoj denar.

Ta poslednja misel, ga umiri popolnoma.

— Da, — zakliče naposled, — poskusiti hočem to pustolovščino in grem s tem mladeničem.

Iz pisalne mize vzame zavitek bankovcev, pazljivo jih preštaje in spravi v žep.

Potem spravi v telovnik svoje trioglato bodalo, se obrne k poslancu, ki je stal skromno v senci.

— No, moj junak, — reče mu, — kam me boš peljal?

— To je skrivnost, ki je ne smem izdati.

— Hm, pomisli vojvoda — zdi se, da je ta lepotica silno oprezna.

— Ona tudi lahko mnogo izgubi, — izjavi mladenič.

— Ali pot do nje mi boš pokazal vendar, — spregovori vojvoda.

— Samo do trga della misericordija.

— In potem?

— Potem vas pa moram voditi dalje z zavezanimi očmi — je glasil odgovor.

Vojvoda obstoji. Njemu naj se zavežejo oči?

— Ali mi hočeš nastaviti kako past? — vpraša s tresočim glasom.

Mladenič zmaje z rameni.

— Ako nimate dovolj zaupanja, ostanite doma. Potem pa se morate odreči tej pustolovščini.

Vojvoda je še okleval nekaj časa. Da mu bodo zavezali oči, to se mu ni sanjalo nikoli.

— Ali je pa dama, ki te pošilja, v resnici tako lepa? — vpraša ponovno.

— Sami bodele videli. Ako ne odgovarja vaši radovednosti in vašemu pričakovanju odnesete lahko svoj denar domov.

Vojvoda je udaril z nogo nestrpljivo po tleh.

— Izvabiti ne morem od tega človeka ničesar. Mogoče pa ima on prav, — je mrmral sam pri sebi, — ako nimam poguma izvršiti tega nočnega izprehoda, tedaj se lahko odrečem vsaki nadi na izredno zabavo.

Gre za mladeničem po stopnicah na cesto. Njegov mladi spremljevalec se je pomenljivo ogledoval okoli, — bil je miren, ker je opazil, da stoji nedaleč od vojvodove palače v senci, nekih vrat knez Kolonna.

Pot je vodila sem in tja do trga della misericordia.

— Postojte! — je rekel mladenič, — ko je hotel vojvoda iti hitro dalje. — Obstojte, visokost, tukaj vam moram zavezati oči!

— Rotim vas in vam prisegam — odgovori vojvoda, da nikoli ne izdam hiše, v kateri stanuje ta skrivnostna lepotica.

— Je vseeno — se je glasil odločni odgovor.

— Ako ne dovolite, da vam zavežem oči, tedaj je konec vaše zabave in pustolovščine. Izbirajte torej!

Hočeš — nočeš, moral se je udati vojvoda, da se mu zavežejo oči. Sklenil pa je, da si bo dobro zapomnil smer, v katero ga bodo peljali.

Mladenič pa je bil bolj zvit, nego je mislil vojvoda. Komaj je stal vojvoda z zavezanimi očmi brez pomoči, ga prime za roko in ga trikrat pelje okoli spomenika, ki je stal sredi trga.

Potem naglo odide iz kroga, da si vojvoda ni mogel zapomniti, od katere smeri je prišel.

Čez kake četrt ure obstoji mladenič.

— Dospela sva, — zašepeče vojvodi — bodite popolnoma mirni. Peljati vas hočem v sobo, ki je sicer popolnoma temna, vendar pa ugodno urejena. Tu se boste lahko malo odpočili. Ne razgrajajte! Pomislite, da damo, za katero gre, čuva njen oče, krvoločen človek.

Vojvoda opazi takoj, da je vstopil po odprtem hodniku v sobo, v kateri je precej dišalo po vlagi.

Obda ga črna tema. Poseže po stolu, na katerega se vsede ves truden. Mladenič, ki ga je previdno izpustil — mu odveže oči.

— Radoveden sem, kako se konča moja pustolovščina — je mrmral vojvoda, ko je že preteklo precej časa in se v sobi ni slišalo ničesar.

Prepriča se, da ima pri sebi bodalo in denar.

Slednjič zasliši v stranski sobi šum. Zdelo se mu je, da je tam zaškripal kakšen divan, ali pa postelja, kjer je nekdo ležal. Razložil je šumenje ženske obleke, počasne in lahke korake — in on je vedno bolj napeto in napeto poslušal.

Naposled bo lahko videl tudi lepo neznanko! Prišla pa ne bo v to temno sobo, kjer se ne vidi niti prsta pred seboj.

V tem zažari svetloba v sosedni sobi in vojvoda zapazi, da ločijo obe sobi velika steklena vrata, skozi katere je popolnoma razločno gledal v drugo sobo.

Svetloba se je širila vedno bolj in bolj, a prihajala je, kar je sedaj zapazil, iz neke velike posode za olje. Tam pa — ah, vojvoda je mogel komaj vzklikniti od očaranja, — tam je ležala na divanu pod temno-črno svilen odev neka žena.

Ali je bila mrtva, ali živa? Ali je bilo to mojstrsko delo kakega znamenitega slikarja?

Da, ona je živa. Pod belo kopreno, s katero je bila pokrita cela prikazen, ki je očaranemu opazovalcu izdajala vsako, tudi najnežnejšo črto najkrasnejšega telesa, ki ga je stvarila narava, — dokazovalo je rahlo vzdigovanje in padanje alabastobelih grudi, da je ta dražestna prikazen — živela.

Ah, božanstvene in bajne oči!

In ravno v njega — vnetega gledalca — so gledale s tako sladkim in sramežljivim pogledom, da sta spreletavala vojvodovo telo vročina in mraz.

Dihanje mu je postajalo ponosneje, njegovi udje so trepetali.

Sedaj dvigne ta bajna prikazen željno svoje — božanstveno oblikovane — roke.

Vojvoda ni mogel vzdržati dalje. Položi roko na kljuko vrat in hoče vdreti v stransko sobo.

Toda v istem trenutku ugasne svetiljka. Obenem zapazi, da so bila vrata, ki so ga ločila od lepe žene, zaklenjena.

Razloči se tihi šum — in bilo je zopet mirno kakor poprej. Nastala je tako tišina, da je mogel vojvoda slišati, kako mu šumi kri v ušesih in kako nepravilno udarja njegovo srce.

— Znorel bom, — je mrmral, — ako ne vidim skoraj te ženske! Ha, kako dolgo bom še moral čakati? Ali ne pride nikdo?

Pograbi znova vratno kljuko, toda vrata so bila še vedno zaklenjena.

Naglo, da se je komaj obdržal, vrže se vojvoda de Kafareli na stol.

— Če bi tudi moral tukaj umreti, — vzklikne polglasno, — ne grem prej od tukaj, dokler se mi zopet ne prikaže lepa neznanka.

Tedaj ga prestraši tiho šumenje.

Morda je nekdo prišel od one strani, od katere je on vstopil v to sobo — k njemu.

Ni se mogel še prepričati, ali je njegovo domnevanje pravilno, ko občuti, da se je nekdo dotaknil njegovih ramen.

Čvrsto se stisne in hoče prijeti za bodalo.

— Kdo je tukaj? — zakliče glasno.

— Za božjo voljo, — odgovori nekdo, — bodite tiho. — Ugonobili nas bodete.

Vojvoda iztegne roko in se dotakne volnene kape. Tako se spomni, da je imel njegov mladi spremljevalec tako pokrivalo.

— Ah, — reče pomirjen. — Ali si ti, moj mladenič, ki si me pripeljal sem?

— Jaz sem, visokost.

— O — zakliče vojvoda polglasno — pelji me k ženi, katero so gledali moji pijani pogledi, pelji me k njej, da ji lahko povem, kako je prevzela celo mojo dušo, da se ji vržem pred noge in jo smem občudovati.

Mladenič vzdihne komaj slišno.

— No — nadaljuje vojvoda, — zakaj me ne vodiš k oni boginski ženi?

— Ah, visokost, mar ste pozabili, da se nahaja ta uboga žena v veliki nepriliki? Ali niste videli žalostnih pogledov, ki jih je namerila na vas? Niste li videli njenih solz, ki so se svetile na njenih črnih trepalnicah? Ali niste čitali prošnje njenega lepega obraza?

Vojvoda se zamisli.

— Da, nisem mislil na to, — je mrmral on.

— Tukaj — prime za telovnik in izvleče zavitek bankovcev. — Tukaj na — vzemi in položi pred noge oboževani ženi! To je malo premoženje — reče vzdihujoč, — toda dam ga ji rad. S tem naj vidi, kako draga je mojemu srcu in kako hrepenim, da se reši žalosti.

On je še občutil, kako je mladi spremljevalec vzel s trepajočo roko bankovce iz njegove roke, slišal je, kako se je oddaljil njegov korak, vrata so se tiho odprla in zaprla.

Potem je bilo vse mirno in tiho, kakor poprej.

Prisluškoval je in napenjal svojo čutila — slišati ni mogel ničesar.

Tedaj — on vstane — zazveni tihi ropot in odprejo se stranska vrata.

— Visokost, bežite iz te hiše. Orožniki pridejo lahko vsak čas.

Vojvoda — prestrašen — hoče pobegniti iz sobe.

— Orožniki? — zakliče — česa naj iščejo tukaj?

— Ne vem, toda ako vas, visokost, najdejo in vidijo v

tej hiši in spoznajo — veste, kakšen škandal bi to bil? Kako lahko bi zvedeli o tej nočni pustolovščini vaša žena in hčerka?

— Za božjo voljo — se zareče vojvoda.

— Samo tega ne! Prav imate, moram hitro od tukaj. Orožniki me vsi poznajo. Moja žena, moja hči — ne, ti dve ne smeta ničesar zvedeti o današnjem dogodku. Nobenega miru ne bi imel več v svoji hiši.

— Ne zapustite me — je prosil s teskobnim glasom, — ne vem, kam bi se obrnil, ko pridem na tukajšnjo ulico.

— Tukaj, visokost, hitro zavezo preko oči, — odgovori mladi človek.

— Toda čemu? — odgovori vojvoda. — Ne vidim tako in tako ničesar...

— Ako se ne pokorite mojim odredbam, vas pustim tukaj. Videli vas bodo orožniki in vaša soproga bo...

— Dobro, dobro — odgovori vojvoda, — sem z obvezo in hitro iz te hiše. Kako more ta tako krasna žena stanovati v tako vlažni hiši?

Mladenič zopet vzdihne jedva slišno.

— Potreba, visokost, toda ako bo prišla dama, ki vam je zelo hvaležna, z vašim kneževskim darom v položaj, da se preseli v bolj ugodno stanovanje, vas bo tam sprejela v popolnem miru in veselju.

Pri tem mu zaveže oči in ga odpelje ven.

— Povejte vendar lepi ženi, — je šepetal vojvoda, ko je korakal po neravnem hodniku, — povejte ji, da komaj pričakujem trenutka, da jo zopet vidim.

Mladenič krepko zakašlja, kakor da mu je nekaj prišlo v grlo.

— Tudi deklica željno pričakuje, da vas zopet vidi, — odgovori mladenič.

— Ali me pozna? — vpraša vojvoda.

— Gotovo, visokost! Ona upa, da ji bodele velik zaščitnik.

Z opojnim čustvom hitel je vojvoda dalje. Večkrat se je moral oprijeti za laket svojega spremljevalca, da ni padel.

Sedaj je postal tlak nekoliko ravnejši.

Kje je roka, ki ga je vodila?

Ali je morda sam? Mladenič ga je zapustil.

— Kje si ti? — zakliče naposled vojvoda, ko ga je iskal zamanj.

Nobenega odgovora.

Zopet se opoteče naprej, da prime mladeniča. Zgrabi ga za telovnik.

— Dovolj je skrivanja — zakliče, ko je z eno potezo strgal z glave obvezo.

Strese se od straha.

— Ha, — vzklikne. — kdo ste?

Še vedno je bilo tako temno, da ni mogel razločevati obraza človeka, ki ga je prijel.

— Jaz sem knez Kolonna — odgovori ta.

23. POGLAVJE.

Pri zastrupljevalki

Vojvoda de Kafareli je bil tako presenečen radi tega srečanja, da ni mogel izgovoriti niti besedice.

Enako tudi Kolonna. On ni nikoli mislil, da se tukaj snide s svojim bodočim tastom.

Končno uvidi, da mora celo zadevo potlačiti kakor hitro mogoče brez žalitve.

— Za Mater Božjo, visokost, od kod prihajate v tej nočni dobi?

— Ja, ja, šel sem malo na izprehod, — no — da — da se prepričam o miru in varnosti v Napolju.

— In radi tega obvezujete si oči s trakom?

— Z obvezo? Ne, odkod imate tako misel? Nimam obveze.

— Torej sem se zmotil! No moram hiteti domov. Sestali smo se dobri prijatelji in popivali smo junaško. Sedaj nimam veliko časa, moram se naspiti.

— To je resnica. Ako pridete mogoče jutri k nam in — veste, dragi knez — ne govorite pred mojo ženo ali hčerko o najinem nočnem sestanku, ker sta obe zame močno v skrbeh in bi bili v veliki stiski, ko bi slišali o mojih nočnih obhodih.

— Lahko si mislim, — odgovori ošabno Kolonna.

— Visokost, pri tej priliki bi vas rad spomnil dovoljenja za obisk državne jetnišnice na Santa Maddaleni in skrivnostne sobice številka 133.

— Dobite ga lahko vsak čas, tudi ga lahko jutri vzamete s seboj. Moj tajnik ga je že napisal.

— E, pa lahko noč.

— Lahko noč, knez, — torej nobene besede o najinem srečanju.

— Zanesite se name!

Razideta se in Kolonna krene proti svojemu domu.

— Stari norec — je mrmral zasmehljivo, — ko bi ti slutil, kdo poseduje v tem trenutku tvojih 5000 cekinov? Resnično, ti bi se še v grobu obrnil, ko bi zvedel, da morajo služiti tvoji cekini za to, da ti odvzamejo tvojo trmoglavost hčer.

Kolonna je spal do poznega jutra. Eden skok in že je bil iz postelje.

— Hiteti moram — je mrmral sam pri sebi, — da pre-skrbim cvetje, ki ga neobhodno potrebuje po njenih mislih moja sestra Terezija proti Juliji Kafareli. Zelo sem radoveden, kaj je zasnovala zopet.

Čez eno uro je imel Kolonna zaželjena dva šopka cvetljic katera je kupil z denarjem odvzetim s pomočjo Rebeke, hčerke žida Marka, vojvodi de Kafareliju.

Terezija, kateri je šopka takoj nesel, ju je pazljivo pregledala.

— Dobro je — reče ona — odgovarjata svojemu namenu.

Potem vzame šopek iz vrtnic in narciz ter ga postavi v z vodo napolnjeno posodo.

V vodo nameša nekaj soli, da bi se držalo cvetje čim dalje.

— Kaj nameravaš napraviti z drugim šopkom? — vpraša Kolonna, ko je videl, da njegova sestra pazljivo ogleduje vsako vijolico in vsaki cvet španskega bezga.

— To mora biti dokaz tvoje sreče — odgovori Terezija in gre v stransko sobo.

— Ali ti ne morem pomagati pri delu, ki ga nameravaš imeti s šopkom?

Terezija nagrbanči čelo.

— Ne prenesel bi dima. Gotovo bi se onesvestil — reče kratko, na kar se stalno oddaljuje.

— Ali Terezija, — jaz, mož?

Vedeževalka ga pogleda prezrljivo.

— Ravno radi tega, ker si mož. Ali morete vi moški sploh prenašati bolečine? Za to je rojena samo žena!

— Prosim te, naj ostanem pri tebi, da spoznam skrivnosti tvojega laboratorija.

Terezija je nekaj časa premišljevala in ogledovala svojega brata izpod čela.

— Torej pridi, — reče ona, — ali poprej si moraš pri-
trditi na lice to stekleno masko.

Ponudi mu neki predmet, ki je bil podoben polobli. Tudi
vedeževalka si priveže enako masko na lice.

Maska se je tesno prilegala licu, da je komaj prihajalo
nekaj zraka za dihanje.

Sedaj obstojita oba pred nizko pečjo, v kateri je bilo
le malo ognja. Nad njim je bil tronožnik, na njem pa skledica
iz kristala.

— Delala sem že včeraj zjutraj, — reče Terezija in po-
kaže vsebino skledice.

Kolonna pogleda radovedno.

— Ne vidim ničesar — razen neke tekočine brez barve,
mislim, da je voda.

Terezija se ošabno nasmeje, potem prime cvetlice —
šopek in hitro porine stebelca globoko v vsebino skledice.

Komaj se zaziblje tekočina radi stebelc, že začne cvr-
čati, kakor vrela voda.

Gosta para se je dvigala in napolnjevala cvetlice in roko,
ki je iste držala.

Kljub temu, da je maska čuvala njegovo lice, občuti Ko-
lonna neko ostro — neprijetno paro, ki je prodirala do njego-
vih ustnic.

Njegova prsa duši neko težko dihanje.

Takoj pobegne iz laboratorija in pohiti v salon vedeže-
valke, da se nadiha svežega zraka.

Kmalu pride tudi Terezija odkritega lica.

— Ti bi bil smešen kemik, — reče mu z nevoljnim obra-
zom. — Žena sem, pa sem se vendar privadila ostati tudi v
najneprijetnejših parah.

Karol Kolonna strese z glavo.

— Onesvestil bi se bil, da sem ostal samo še nekaj časa
v tvojem laboratoriju.

— Uboge cvetlice morajo popolnoma uveniti, — nada-
ljuje sožalno in misli pri tem, kako veliko vsoto je moral pla-
čati za nje.

Vedeževalka zgane z ramami.

— To je moja reč, — izjavi. — V ostalem pa jih zopet
lahko vidiš v petih minutah.

Določen čas mine. Terezija gre v laboratorij in pride kmalu nazaj s šopkom v roki.

— Poglej, — reče z zmagoslavnim glasom in pokaže mu cvetlice, katere pa ni držala s prsti, ampak jih je stisnila z malimi kleščami.

— To je nemogoče, — vzklikne zadivljeno knez Kolonna. Cvetje je bilo bolj sveže in bolj prijetnega duha, nego ob istem času, ko ga je oddal Kolonna svoji sestri.

— tSorila si na njem pravi čudež, — zakliče Kolonna. — Sedaj vendar vem, da si ti zelo zvito ljudsko bitje.

— Ha — ha — ha — se zasmee Terezija, — sedaj, ko sem ti potrebna, se ti dopadem. Popreje pa ti je bilo vseeno, ali sem modra ali neumna.

— Ali sestra, — vpade ji Karlo v govor, ne začenjaj mi zopet s starimi rečmi! Midva si lahko pomagava drug drugemu, to bodi dovolj za sedaj! Ti si ne izmišljuješ takih reči radi mene!

Vedeževalka je molčala. Sama pri sebi je dala prav svojemu bratu.

— Šopka cvetic pa še nista popolnoma gotova, — reče ona, ne da bi odgovorila na zadnje bratove besede. Iz omare potegne nekoliko pol belkastega papirja, mehkega kakor goba.

Mojstrsko je napravila iz njega lijak, v katerega je položila oba šopka.

Potem ovije kakor ogenj rdečo vrvico okoli pokrova in ogleduje svoje mojstrsko delo. — Tako — reče ona — vse je brez napake ali očitka. Lahko oddaš oba šopka damama vojvode de Kafareli.

— Šopek iz vrtnic je za vojvodinjo, a oni iz vijolic za Julijo. Vendar pa ti moram še nekaj svetovati.

Bodi oprezen z obema šopkoma.

— Dotikaj se Julijinega šopka tako malo, kolikor le moreš, a dotikati se ga smeš le z rokavicami — pomni, samo z rokavicami!

Ko ti bo odvzela Julija cvetlice, sleci takoj rokavico, v kateri si jih nosil ter jo sežgi čim se vrneš na svoj dom.

Karol Kolonna vztrepeče. Kakšno skrivnost mora imeti šopek, ko ga opominja tako?

— Razumel sem te, — reče tiho. — Misliš li tudi ti, da tokrat ni rešitve za Julijo?

— Tako je. Prorokovala sem Julijino usodo že od začetka. Ako se bo rešila ali umrla meni je vseeno.

Karol odide s šopkama...

Okoli enajste ure pride v palačo vojvoda.

Zdelo se je, — da ga je že pričakoval.

— Ah, dragi moj knez, — ga nagovori — vendar ste prišli. Željno smo vas že pričakovali. Vabim vas na južino.

— Vojvodinja in princesa sta se torej že pomirili od one strašne noči, pa se mi je posrečilo usmrtiti Julijinega roparja?

— Popolnoma — se je glasil odgovor. — Julija je sicer še nekaj ur potem spala kakor mrtva, ali potem je bila zdrava in sveža.

— Se li spominja princesa podrobnosti one noči? Kolikor mi je znano, prodrli so razbojniki celo do njene spalne sobe!

Kolonna je vendar nekoliko skrbelo, če je Julija tako trdno spala, da ni slišala njegov razgovor z razbojnikom.

— Julija ni slišala ničesar. Gotovo je bila v nezavestnem spanju — odgovori vojvoda.

— No — nadaljuje — kaj pa ste položili tako skrivnostnega na sol?

— O, samo nekoliko cvetlic za dame, da izrazim svoje veselje, da sta se tako srečno rešili onega nesrečnega dogodka!

— Verujem, da boste napravili s temi cvetlicami veliko veselje, ker ljubi Julija tako strastno vijolice, kakor vojvodinja vrtnice.

Ob istem času stopita obe dami v sobo.

— Evo, poglejta galantnega kavalirja, — obrne se vojvoda k njima, med tem, ko se je Kolonna globoko priklanjal.

— Ali nista prekrasna ta šopka, pa še v tej dobi leta, ko je že vse odcvetelo?

Vojvodinja se radovedno približa šopkama.

— Ah, — zakliče ona, — ta šopek je prekrasen.

Kolonna vztrepeče. Vojvodinja je že hotela prijeti za šopek, ko jo knez Kolonna prekine v smrtnem strahu.

— Oprostite, vojvodinja, da vas opozorim na drugi šopek.

— Te vrtnice so za vas, — reče on z pomenljivim nasmeškom potem, ko ji je ponujal šopek vrtnic in narciz.

Vojvodinji ni preostajalo drugega, nego da sprejme hvaležno ponujeni šopek.

Med tem se je približala mizi Julija ker jo je vlekel vonj prekrasnih vijolic.

Neka tajna sila jo privede do šopka.

Oh, kako vijolice dišijo, kako diši španski bezeg! Takšnega vonja ni skoro v najlepšem pomladanskem vrtu!

— Ta krasni šopek ni vendar za mene? — vzdikne vznemirjena, ko je videla, da je prišla njena mati šopek vrtnic.

— Ako mi iskajete milost, krasna princesa, da ga sprejmete, bom najsrečnejši človek med vsemi smrtniki — odgovori knez.

Nikdo se še ni dotaknil šopka vijolic. Julija je stala blizu mize, na kateri je ležal šopek, pripogne se, da poduha vonj vijolic.

Tedaj občuti, kako je knez Kolonna uprl svoje žarke oči v njene. Nehote se strese.

— Prihaja od tvojega sovražnika — se ji je zdelo, kakor da ji je šepetal angelj varuh — pusti ležati cvetje, ker pod najlepšem cvetjem se dostikrat skriva najstrupenejša kača.

Roko, ki jo je iztegnila, da prime šopek — potegne bojazljivo nazaj.

— Sprejmi ga vendar, moje dete, reče vojvodinja, ko je videla, da je Kolonna prebledel in zopet od razburjenja pordečel in da bi mu bilo silno hudo, ako bi odbila Julija njegov dragoceni dar.

To je premagalo princeso. Hvaležno vzame šopek z mize in ga drži celi čas dokler je bil Kolonna navzoč, v roki.

Tako je nesrečna mati sama podala svojemu ljubljenu detetu — strup.

Julija je vedno in vedno vdihavala opojni vonj. Bilo je, kakor da jo vleče neka skrivna moč k temu šopku.

Nenadoma pa se tiho nasmeje.

— Kaj ti je, drago dete? — vpraša vojvodinja.

— O, moja mati, ne vem, — odvrne Julija, — meni je tako čudno. Objema me neka sladka trudnost, kakor da sem se dolgo sprehajala po zelo dišečem vrtu.

Vojvodinja se nasmeje Kolonni.

— Premagali bodete srce moje hčerke z naskokom — je šepetala njemu. Kar ni uspelo kljub vsemu prigovarjanju, to bodo storili otroci — pomladi.

No, vi dobro veste, kako radi vas sprejmemo kot zeta.

— 'Poglejte samo, kako se svetijo oči našega dobrega otroka, kako so njena očesna jabolka rdeča. Z grozo pomišljam na to, da bi mogel ta deviški cvet pripasti onemu hudo delcu, vodi roparjev — Giuseppu Garibaldiju. No, vendar upam, da je Julija že pozabila svojo dekliško zmoto. Tega gotovo ne boste zamerili svoji bodoči ženi, kaj ne?

— Srečen bom, — odvrne Kolonna, — ako me smatra princezinja dostojnim njene roke. Trudil se bom, da jo, kolikor bo v moji moči, napravim srečno. To je edino, na kar hočem misliti.

Vojvoda mu poda skrivoma roko.

— Vi ste plemenit človek, Kolonna!

Vem: vi boste osrečili mojo hčerko.

— Da — zakliče naenkrat Julija in skoči s stola, kakor da je razumela očetove besede, — hočem biti srečna.

24. POGLAVJE.

Trgovec s sužnji

Giuseppe Garibaldi se prebudi iz globoke nezvesti. Glava ga je hudo bolela. Komaj se je mogel zavedati svojih čutil.

— Kje sem — je mrmral sam pri sebi, ko se je težko vzdignil. Z zamolklim — bolnim vzklikom pade nazaj na tla.

— Vstani, krščanski pes! — mu zakliče neki hrapavi glas v italjanskem jeziku.

— Misliš li, da nam moreš preprečiti za več dni našo pot? ...

Z velikim trudom se privleče mladenič do kupa vrvi, ki so ležale tam blizu.

Glava mu je postajala čim dalje bolj vroča, kljub temu da je pihal sveži morski veter okoli njegovih senc in bolne glave.

Spomnil se je, kako se je bil zavzel na gusarskem brodu za lepo Margareto, kako je grozil, da bo zadavil kapitana, ako bi odstranil lepo deklico.

Spomnil se je, da ga je pogodil strašen udarec na glavo, ko je hotel napasti morskega razbojnika.

In sedaj se ogleda okoli sebe.

Turki — sami Turki na krovu ladje.

Garibaldi se streše do srca.

— Torej su me prodali turškemu trgovcu sužnjev! —
je zamrmral.

Resnično, on ni bil več na gusarskem brodu, temveč na brodu Turka— trgovca s sužnji.

Mar so ga obenem prodali? Ali ni morda tudi Margareta tukaj na tem brodu?

Hotel je vprašati nekega mornarja, ki je šel mimo njega, ali ta ga je pogledal s tako mrkim in divjim pogledom, da je Garibaldi vpustil svojo namero.

Njegov pogled je vsvojil takoj potem neki človek, ki je prišel tedaj na sprednji del krova ladje in sedel pod šotor, ki je bil razpet v zaščito pred žgočimi solničnimi žarki.

— Privedite mi sem deklico, — in takoj se odstrani neki mornar, da izpolni povelje.

Ta človek je gotovo kapetan in morda tudi lastnik broda. Tega ne kažejo samo njegova ostra povelja, ampak je razvidno iz njegove krasne in bogate obleke.

Garibaldija ne počasti niti s pogledom, čeprav je bil v njegovi neposredni bližini in ga je kapitan gotovo opazil.

Tiho ječanje prestraši Garibaldija. Potem pride lahkih korakov Margareta. Krasni, kakor zlato rumeni lasje, so bili razpleteni. Vodil jo je za roko neki mornar.

Nesrečni deklici se je videlo, da je duševno veliko trpela med tem surovim mornarskim moštvom, ki jo je žalilo s svojimi divjimi pogledi.

Pustila je, da jo je mornar mirno vodil naprej.

Sedaj stoji pred kapetanom. Pod njegovimi ostrimi, vprašujočimi pogledi, ki so — zdelo se je, — prodirali obleko — je ona zarudela.

Hotela je z rokama zakriti vroče lice, a vsled zapovedajočega migljaja, pomenljivega izraza močne mornarjeve pesti, opusti to namero.

— Roke z lica! — zakliče ji kapitan s pretečim glasom. — Verjameš li, da se hočem nečesa naučiti, ko gledam tvojo lepoto?

— Koliko imaš let? — nadaljuje potem.

— 18 let, — zašepeče tiho Margareta.

— Jako dobro, — zamrmra.

— Si že bila omožena?

— Deklica zmaje z glavo in ponovno zarudi.

Lice trgovca s sužnji je postajalo vedno bolj prijazno.

— Ali si zdrava?

Margareta pokima.

Počasi vstane kapitan in stopi proti tresoči se deklici.

— Pokaži tvoje zobe!

Sirotica ga plašno pogleda.

— Ali me nisi razumela? Pokazati mi moraš svoje zobe!

Margareta uboga.

— Tudi zelo dobro! — pohvali kapitan.

Sedaj potipa z večjim pogledom njene roke in vrat, pomeri s pogledom njeno visokost, in da spozna njeno hojo, je morala nekolikokrat korakati sem in tja in celo upreti svoje oči proti nebu.

— Tako, — reče po dokončanem izpraševanju, — sedaj si pa predstavljal, kakor da te peljem naravnost v tvojo domovino — k tvojemu bratu.

Deklica ga skrbno pogleda.

— O, gospodar, — reče ona, — ne rogaite se mi! Pretrpela sem že toliko bolečin, da bi ne mogla prenesti prevare. Ali mislite v resnici na odkup po mojem bratu.

Kapetan premišljuje nekaj časa.

— No, — reče, — to bi ne bilo nemogoče. Mislim celo, da se bova pogodila.

Žarek srčnega veselja zasije v Margaretinem očesu. Temu trgovcu je bilo vendar vseeno, kdorkoli plača.

O, njen brat bi dal za njo pol premoženja, samo da jo reši iz sovražnikovih rok!

— Ah, gospodar, — zakliče, — vi se ne bodete kesali vaše odločbe. Moj brat je bogat in me bo odkupil za vsako ceno.

Ko je tu stala z obrazom, na katerem se je zlatila nada, s sijajnim očmi, v katerih je blestela nova želja po življenju, — je bila prava slika mladeniške lepote in devišтва.

— Izvrstno, — je mrmral trgovec s sužnji, — napravil bom briljantno kupčijo. — Odpelji jo nazaj v sobico, — zapove mornarju; — da mi jo varuješ, kakor zenico svojega očesa in storiš vse, kar je potrebno. Gre za tvojo glavo, ako bi se radi česa pritožila!

Mornar se prikloni, prekriža roke na prsih ter se odstrani z Margareto.

Sedaj se obrne kapitan na Garibaldija.

— Pridi sem, ti nevernik, — mu zapove.

Nesrečnež se pokorno vzdigne in stoji pred njim.

— Ti zelo slabo izgledaš, — zamomlja zlovoljno.

— To ni čudno, gospod, — odgovori Garibaldi, — rana na glavi, ki zelo boli.

— Morda si ti drzovit nepridiprav, — se zadere na njega trgovec s sužnji.

— Svetujem ti, ne delaj več takih neumnosti, kakor si jih napravil na ladji mojega prijatelja! Pri meni se bi ti lahko dogodilo veliko več in ne bi odnesel samo ene rane na glavi. Poglej samo gori na veliki križ. Zelo dobro bi se ti godilo, ako bi visel na močni vrvi. Torej — ne nori, ako ti je draga glava na vratu!

Garibaldi je vedel od svojega morskega potovanja in tudi od pripovedovanja mornarjev, s katerimi se je vozil, da mu trgovec s sužnji ne samo grozi, ampak da bi te grožnje tudi izpolnil, ko bi mu ne bil pokoren.

Ponižno s prekrizanimi rokami se mu prikloni, kakor je to opazil pri mornarju.

— S čim se pečaš? — vpraša kapetan.

— Gospod, mornar sem. Drugega se nisem učil.

— Spominjam se, ti znaš igrati tudi na kitaro!

— Tudi to nekoliko znam.

— Ali znaš ravnati z vrtom, saditi sadno drevje, gojiti cvetlice?

— Ne, gospod, vsega tega ne znam.

— Torej, ti ne znaš ničesar, nepridiprav! No, zadrževal se ne bom dolgo s teboj!

S temi besedami se okrene od ujetnika in zopet sede pod šator.

— Suha zemlja na obzorju! — zakliče neki mornar.

Tuda Garibaldi se ogleda radovedno. Resnično, tam na jugu se je dvigal temni trak. Od ure do ure je postajal vedno večji. Kmalu so se že razločevali visoki zvoniki. Sedaj se la-dja obrne.

Ob istem času posije solnce, ki se je skrivalo do tedaj za oblaki in objame vso zemljo, ki se je razprostirala, oziroma vstajala pred ladjo.

— Carigrad, — zasepeče vznešeno Garibaldi, ko je spoznal mesto.

Vsi zvoniki in minoreti neštevilnih mošej so se lesketali kakor čisto zlato. V zelenju dreves so se dvigale hišice, kakor da so prilepljena na hribček bela ptičja gnezda.

Kakor zagorska planota se je dvigalo iz morja prekrasno

mesto. Iz daljine so se svetili dvorci bogatih Turkov in tudi razkošni sultanov dvor.

Bil je to pogled, ki je ublažil Garibaldijeve skrbi in mu nudil krasote tega božanskega in bajnega mesta.

Poznal ga je s svojega potovanja, pa še vedno ga je znova očaralo.

Ladja priplove z dostojanstveno hitrostjo, kakor oholi labud v пристanišče.

Bilo je to nekoliko pred poldnevom, ko je bil velik promet na morju.

Komaj je bilo spuščeno sidro v morje, opazi Garibaldi, kako so se različni signali ali znamenja menjavali z ladje z onimi na kopnem.

Črez eno uro prispe čolnič, v katerem je sedel neki bogato oblečeni Turek.

Mirno, dostojanstveno stopi na krv ladje. Kapitan mu takoj hiti naproti in se mu globoko prikloni.

— No, Hasan, — mu reče, — kakšno blago imaš na krovu?

— O, gospodar, — zakliče trgovec s sužnji, — najdragocenejše, ki si ga more naslikati vaša domišljija.

Turek veselo pogladi svojo temno brado, iz katere so tu in tam radovedno kukale srebrne nitke.

— Vem, poznam, — odgovori on mirno, — kar govoriš, a slednjič se bo prikazala kaka Čirkasirka, največ pa kaka Georgirka, ki ni niti polovico tako lepa, kakor žene, katere imam jaz v svojem haremu.

— Gospodar, — zakliče naglo trgovec s sužnji. — Pri prorokovi bradi, take ženske, ki jo imam na krovu ladje, še niso videle tvoje oči. Ne vidiš je niti v sultanovem haremu.

Paša tedaj nestrpljivo mahne z roko.

— Nehaj s tvojim hvalisanjem — odgovori on, — prevečkrat sem že zmotil v tebi.

— Ali zelo veliko sem plačal za njo, gospodar, — nadaljuje trgovec s sužnji. — Ona je sestra nekega zapadnega velikaša in potrebno je bilo mnogo zvijač in veliko denarja, predno sem jo dobil s svojo oblast.

— Ali misliš sem nate, gospodar, in tedaj mi ni bilo ničesar predrago, — doda trgovec.

Paša je neverjetno majal z glavo.

— Zahtevati hočeš neprimerno visoko ceno, to že vem, ali ne bo ti uspelo, da bi me prekanil.

— Gospodar, — zakliče trgovec s sužnji, ki je postajal vedno bolj ognjevit, med tem ko je ostal paša miren in hladen. — Gospodar, ko jo boš videl, boš mislil, da gledaš sliko. Njene lasje niso črni, kakor tvojih žena, ampak sličijo ljubkemu vodopadu v tvojem vrtu, ko ga osvetljuje jutranje solnce. Kakor čisto zlato se svetijo na krasni glavi. A njene oči — poglej si ponoči temno, modro nebo, na katerem tu in tam sijejo krasne zvezde, take so devičine oči.

— Dovolj, dovolj, pripelji jo sem in videli bomo! — Toda rečem ti, če niso resnični tvoji opisi in ne odgovarjajo tvojemu hvalisanju, preneham s teboj vsako kupčevanje in si najamem drugega trgovca.

— Alah me naj oslepi in me da za hrano psom, ako ti nisem povedal resnice!

Paša zamišljeno pogladi svojo brado.

— Ti govoriš zelo odločno, — odgovori počasi.

— Videl jo boš in gotovo porečeš, da nisem govoril preveč. Vendar pa, gospodar, stopi na stran, da te deklica ne vidi. Spoznal jo boš v njeni otroški prostodušnosti.

Nato odide, da pripelje Margareto.

Ves čas med pogovorom se ni brigal kapitan za Garibaldija, ki je znal turški jezik in razumel vsako besedo.

— Uboga Margareta, — vzdihne on, — sedaj se mora izpolniti tvoja usoda. Celo svoje življenje bodeš zaprta, kakor ptičica v kletki in rešiti te more le smrt. Igrača boš volje tvojega gospodarja in predmet večne mržnje haremskih žena. Varna ne boš niti svojega življenja. O, ko bi jaz mogel storiti kaj zate, ker sem kriv tvojega strašnega položaja.

Šum korakov, ki so se vedno bolj bližali, ga zbudi iz njegovih tužnih misli.

Obrne se in kmalu bi bil nakričal od začudenja.

To ni bila Margareta, ki jo je videl pred seboj v njeni dolgi obleki. To je bila Turkinja v popolnem sijaju, ki ga more izmisliti samo rafinirani okus haremskih žena.

Bele svilene hlačice so pokrivalo krasna pleča. Videlo se je vsako delovanje mišic. Do polovice meč so segale hlače in videla se je vsa lepota njenih ravnih kosti. Male nožice so ticalo v rdečih čeveljčkih, a gornja obleka je bila tesno povita po telesu, globoko izrezana in bez rokavov.

Kakor sneg beli vrat in roke deklice so se dvigale iz črne svile, po komaj pokriteh hrbtu pa so se vsipali zlato-rumeni lasje.

Trgovec pelje deklico, ki je bila žalostna in v skrbeh, na sprednji del ladje, odkoder se je videlo celo mesto.

Iz Margaretinih ust se izviije vzklík najčistejšega navdušenja: — O, kako krasno, kako nebeško lepo! — zakliče ona.

Njeno oko se zaškri, blag nasmešek se prikaže na njenem obrazu, očesna jabolčica pa se zaškri.

Tedaj namigne trgovec paši, da se prikaže iz svojega skrivališča. Tiho in neslišno se približa Turek.

— Alah! — je mrmral on tiho, — kako je lepa! — Če ravno je govoril te besede zase, trgovec jih je vendar slišal.

— Ali bi ne hotela, — obrne se knjej, — ogledati si mesto natančneje?

Pri tem pa še enkrat pogleda s pijanim pogledi krasno sliko deklice.

— Ah, da, — zašepeče ona.

— No, sedaj lahko govorimo o pogodbi, — odgovori trgovec deklici z dobrodušnim glasom, — ravno je prišel na ladjo neki moj znanec, veselilo ga bo, če greš z njim ter ti vse razkaže.

Margareta zasliši za seboj korake. Ozre se in zapazi postavnega pašo v krasni uniformi. Klanja se ji z rahlim nasmeškom.

— Tukaj je gospod, ki te bo peljal v mesto.

Deklica se prestraši, ko zagleda tega bogato oblečenega človeka. Takoj se spomni, kaj ji je pravil gusar o njeni bodočnosti. Vendar jo kmalu pomiri resni izraz obraza tega človeka.

Razen tega ji da trgovec razumeti, da jo bo ta izročil proti primerni odkupnini njenemu bratu.

— Ali me bo ta tujec peljal k mojemu bratu? — vpraša ona tiho.

— Seveda; na mojo prošnjo boš ostala v njegovi hiši tako dolgo, dokler bodo trajala pogajanja. On ima krasno hišo sredi prelepih vrtov. Tukaj na ladji bi se dolgočasila. Razen tega ne vem, kako dolgo ostanem tukaj.

Sijajni nasmešek preleti Margaretino lice, ko je podala paši svojo roko.

— Ali me res hočete obdržati tako dolgo? — vpraša s svojim nežnim, melodičnim glasom.

— Kakor dolgo hočete, — odgovori Trek, ki ni mogel obrniti svojih oči od krasne postave.

— Sedaj pa idi zopet v svojo sobo, — zapove trgovec. — poklical te bom, ko bo čas za odhod.

Še dolgo je motril paša deklico. Vzhičil ga je gotovo vsaki gib lepega mladenkinega telesa.

Kmalu se je vrnil trgovec, ki je spremljal Margareto v njeno sobo do stopnic.

— No, gospodar, — se obrne k paši, — kaj praviš sedaj o ženi?

Zamišljeno pogladi paša zopet svojo lepo črno brado. Misli je na to, kako velikansko svoto bi ga stalo, ako bi razodel svoje vzhičenje.

— Hm, — odgovori, — ne izgleda ravno grdo.

— Ne izgleda grdo? — zakliče trgovec. — Ta lepa stvar je zvezda na haremskem nebu!

— Sulejma ni niti malo tako lepa, — doda paša.

— Sulejma je stara nočna sova napram ter deklici. Ona ni vredna, da ji odveže vezi na čevljih, — zakliče trgovec zbadljivo.

— Jaz — žalibog — ne morem rabiti deklice, — odgovori paša. — Sulejma, moja ljubimka, je tako strašno ljubosumna, da bi deklico, posebno ker je nevernica — umorila.

— Sulejma se bo varovala, da ne zbudi tvoje jeze, visoki gospodar, ker jo pozna in se je boji. Že večkrat jo je izkusila.

Paša se je smejal. Spomnil se je, kako je dal nekoč izbičati po svojem evnuhu lepo ženo, ki ga je strastno ljubila, ker je napadla iz ljubosumnosti drugo haremsko damo, kateri je iskazoval svojo milost.

— Koliko zahtevaš za deklico? — vpraša mimogrede.

— 8000 funtov, veliki gospodar!

Paša nagrbanči čelo, toda ne odgovori ničesar.

— Ta cena vendar ni prevelika za tako krasno bitje? — nadaljuje trgovec.

— Ti si norec, Hasan. Domov moram, ker nimam več časa! — Mirno se obrne od trgovca in gre po stopnicah, ki so vodile do čolna, v katerem je priveslal.

Trgovec ga pusti. Vedel je popolnoma gotovo, kako vroče želi paša kupiti deklico in je bil njegov odhod le dozdevni manevar.

— Škoda, gospodar, — reče on, — da nimaš časa. Vem, da bi se pogodila. Mogoče te sreča Ibrahim paša, veliki vezir, kateremu sem tudi javil svoj prihod.

Počasi se obrne paša. Njegove oči so hotele prodreti do trgovečevega srca.

— Ibrahim paša? — ponavlja on.

— Da, gospodar! Priti mora vsak čas!

Počasi se je vrnil paša.

— Ako sem pravi Juzuŕ paša, plačam tudi jaz ono ceno, ki jo more plačati Ibrahim paša.

— Zakaj želiš počakati, da on pride? Videl si, kako se ti deklica nasmehovala s popolno vdanostjo. Ne bo dolgo in ona te bo ljubila.

— No, pa reci mi zadnjo ceno!

— Gospodar, kaj ti naj povem? Poginil bom od glada, ako mi ne daš 8000 funtov. Veruj mi, da ne zasluŕim ničesar pri tej trgovini, ali tebi dam iz prijateljstva — deklico za 7000 funtov.

— Ako vztrajaš še dalje v taki drzovitosti, odidem za vedno. Kdo ve, če bi Ibrahim paša prenašal tvojo neizobraženost tako mirno, kakor jaz.

— No, gospodar! — zakliče trgovec, — povej svoto, katero hočeš plačati!

— Dam ti 4000 funtov!

— Gospodar, — zakliče, — tako ti prorokove brade, raje raztrgam deklico pred tvojimi očmi, nego jo dam za tak basji denar!

— E, pa moja zadnja ponudba je 5000 funtov!

— Primakni še 500 funtov in imel boš tega vitkega, lepega italijanskega nevernika, ki zna tudi ganljivo igrati na kitro. S svojimi lepimi pesnimi ti bo zbrisal vse skrbi s čela. On ti bo popravil tvoje vrtove in gojil bo tvoje drevje. On je mojster v umetnostih, ki tirajo vodo v tvojem vodmetu. Kratko, biser bo med tvojimi sušnji.

Paša se glasno zasmije.

— In takšno robo hočeš prodati za 500 funtov? — vpraša med tem, ko se mu je čelo nagubančilo.

— Na krovu moje ladje ga ne morem rabiti; razen tega ima tudi neko znamenje.

— Kakšno?

— Na glavi ima rano!

— Kje jo je dobil?

— Bil je predrzen in moj prijatelj, od katerega sem ga dobil v dar, ga je moral kaznovati.

Nekaj časa premišljuje paša.

— Pokaŕi mi tega krščenega psa.

Trgovec namigne in Garibaldi, ki je slišal vsako besedo

njune zabave, kakor tudi kapetanove laži, skoči s kupa vrvi, na katerem je ležal.

S temnim pogledom je meril Juzuf paša mladeniča.

— Ali razumeš turški? — ga vpraša.

— Da, gospod! — odgovori Garibladi v istem jeziku.

— Si razumel, kaj je pripovedoval kapetan sedaj o tebi?

— Da, gospod!

— Tedaj se pripravi, kupil sem te. Ako ne izpolniš vsega, kar je pripovedoval o tebi ta trgovec in o čemur te je hvalil, dal te bom izbičati do smrti. A sedaj, Hasan, spremi deklico v čoln. Ti moraš dobiti 5500 funtov!

— Kaj napravi sedaj Sulejma? — je tiho šepetal trgovec potem, ko se je odaljil paša.

25. POGLAVJE.

Posledica šopka

Julija je bila, kakor da jo je prijel krč. Roke se krčevito držale nesrečonosni šopek, ki ga je pripravila Terezija.

Princezino lice se je vedno bolj in bolj približevalo dišečemu cvetju. Zdelo se ji je, da se pretaka iz cvetja v roke neka ognjena struja.

Zdelo se ji je, da potuje ta ognjena struja po njenem telesu in da ji suši kri v žilah. Julija je čutila, kako ji ta ognjena struja počasi prihaja k srcu.

Ona omahne, malo zastoka in pade nazaj na stol.

— Meni — ni ničesar, — šepeče ona, — samo se mi dozdeva, da mi srce ne udarja več.

Pazljivo in s veliko skrbjo je premotrila mati svoje dete. Julija je vedno bolj bledela. Roke, od katerih je desnica še vedno držala usodni šopek, so okorno visele navzdol. Glava ji je padla trudno na prsa, a trepalnice so ležale mračno na tako sijajnih očeh.

Vojvodinja skoči prestrašena.

— Julija, pri Materi Božji, kaj ti je?

Julija se vzravna.

— Priskrbeti hočem zdravnika, — vzklikne Kolonna, ki je z vražjim veseljem opazoval delovanje strašnega strupa, s katerim so se cvetlice prepojile v vražji tekočini, ki jo je pripravila vedeževalka.

Znano je, da ni rešitve za Julijo, da zdravnik, če bi bil tudi najvestnejši, ne more nuditi nobene pomoči.

Radi tega ni bilo za njeg nobene nevarnosti, če pokliče zdravnika.

Kmalu je stalo pri postelji bolne princezinje več zdravnikov.

Kolonna je ostal pri vojvodi Kafareliju. — Ali mislite, da preti moji hčerki nevarnost? — vpraša vojvoda svojega gosta.

— Nikoli, — odgovori Kolonna, — kmalu bodo ugotovili zdravniki, da je to le bolezen kratke dobe. Za ta ne skrbite! Ali, visokost, vi ste mi omenili tisto noč, ko sva se srečala, da ste že napravili dovoljenje za moj obisk jetnišnice na Santa Maddaleni!

— To je resnično! — odgovori vojvoda. — Ako blagovolite iti z menoj v kabinet, vam izročim to dovoljenje takoj.

Knez in vojvoda gresta v sobo, v kateri je bil vojvoda preteklo noč, ko je bil pozvan na tajni sestanek z lepo nepoznanko, ki je ga veljal 5000 cekinov.

Na mali mizici je ležalo pismo, ki je bilo že opremljeno z državnim pečatom.

Vojvoda je začudeno gledal na zaprto pismo.

— Morda sem zapečatil popolnoma v misli zatopljen, — je mrmral, ko je vzel pismo v roke. — Ali ga naj odprem še enkrat? Ne, čemu neki, saj vendar vem, kaj vsebuje. Naj vstane, kakršno je. — Tukaj, moj dragi knez, imate zaželeno dovoljenje in želim vam mnogo sreče pri preizkavi skrivnosti v celici številka 133.

Kolonna pohlepno zagrabi za pismo.

Sedaj je prišel bližje cilja, da si pridobi gusarjevo bogastvo. Vzeti mora samo načrte, ki jih je dobil med lastnino starega Garibaldija — in potem mora preiskati celico.

— Lepa hvala, visokost, — reče on, — ko bom imel priliko, bom takoj šel v Santa Maddaleno.

Dovoljenje spravi skrbno v žep in odide z najlepšimi željami, da ozdravi Julija kmalu.

Stanje lepe princezinje pa je bilo vedno slabše. Drugi dan so stali pri njeni postelji najznamenitnejši zdravniki in se pogledovali v veliki zadregi.

Nihče ni razumel te zagonetne bolezni. Julija ni čutila bolečin, toda v njenih žilah je gorela neka ognjena mrzlica. Po preteku treh dni ni mogla napraviti niti koraka, ne da bi se naslonila na materino roko.

Po enem tednu ni mogla zapustiti svoje postelje in kalezalo je, da jo bo zamenjala v najkrajšem času z — leseno.

Vojvodinja je obupavala. S sklenjenimi rokami je letala od zdravnika do zdravnika, toda vsak je zmajal z rameni nad to zagonetno boleznijo.

Nazadnje je sedela nesrečna mati sama pri postelji svoje hčerke, držala jo je za vročo roko in hladila znojno čelo.

Naenkrat odpre na smrt bolana deklica oči in se obrne k materi.

Z velikim trudom je premikala ustnice, toda mati ni razumela niti besede.

— Česa želiš, zlato moje dete?

— Mati, — reče Julija s slabim, komaj slišnim glasom, — imam neko prošnjo, katere mi ne smeš odbiti. Mogoče je to moja zadnja želja!

Vojvodinjine oči se napolnijo z grenkimi solzami. Ah, imela je samo to edino dete, ki ga bo morala izgubiti sedaj za vedno!

Z žalostjo v srcu je pomislila na ono srečno dobo, katero sta skupaj preživeli in ju ni trla ne skrb, ne žalost.

Sedaj pa jo je zadel udarec za udarcem. Najprej Julijino ugrabljenje, ko so jo odvedli roparji v Kolonnin grad, potem nočni dogodek, pri katerem bi bila skoraj odvedena njena hčerka, ako bi ji ne bila prišla na pomoč ona — njena mati; in sedaj ta skrivnostna bolezen, katere ne ve razlagati noben zdravnik.

— Česa želiš, uboga moja ljubica? — je vprašala in se zaman trudila, da bi zadržala solze.

— Pisala bi rada — odgovori tiho Julija.

— Pisala? — ponovi vojvodinja.

— Da, malo pisemce!

Julija je premišljevala nekaj časa in obrnila oči od matere.

— Mar knezu Kolonni? — vpraša hitro.

Bolni nasmešek preleti lice na smrt bolne deklice, ki je mirno ležala na bolniški postelji.

— Ne, jaz ne ljubim kneza Kolonne, jaz ga sovražim!

— Moje dete, pozabi svojo jezo. Oprosti onemu, ki ga imaš za sovražnika in tudi on ti bo oprostil!

Za trenutek zapre Julija oči, potem jih pa zopet odpre.

— Odpuščam mu, — je šepetala ona — če tudi je moj krvni sovražnik.

— Toda komu hočeš pisati, moja hčerka?

— Giuseppe Garibaldiju!

Vojvodinja je stresla z glavo. — Ona ni še nikoli slišala imena tega mladega človeka, niti ni vedela za pustolovščine, ki jih je napravil Garibaldi kot Julijina sobarica.

Vojvoda je to zamolčal svoji soprogi, da jo ne razdraži, a Julija sama ni imela povoda, da bi pripovedovala kaj o svojem dragem svoji materi.

Kaj bi ji to koristilo?

Vojvodinja je bila ponosna na svoje prednike in bi ne odobravalja ljubezenskih razmer svojega deteta z navadnim mornarjem.

— Ti morda sanjaš, moja mila Julija, — reče ona nežno — še nikoli nisem slišala imena Garibaldi.

Julija tiho strese z glavo.

— Ne izprašuj me, ne morem ti odgovoriti. Naj bo dovolj, ako ti povem da ljubim mladeniča po imenu Garibaldi Giuseppe in temu mislim pisati.

— Preslaba si za to, moja hčerka!

— Ljubezen mi bo pomagala, sedaj pa prosim, prinesi mi črnilo in peresnik.

Vojvodinja zmaje z glavo, potem pa prinese malo, prenesljivo mizico k Julijini postelji. Na njo postavi polo papirja, namoči pero v črnilo in ga poda svoji hčerki v roko.

Tresoče roke na smrt bolne deklice niso mogle obvladati peresnika in ji je ta padel iz rok.

— Sedaj vidiš, ubogo moje dete, da si preslaba za pisanje — zakliče vojvodinja.

Julija se napne, kakor da bi hotela vzdigniti veliko breme. Velike znojne kapljice so polzele po belem čelu, očesna jabolka pa so bila škrlatno rudeča.

— Glej moja mati, — reče s težavo, — sem še dosti močna.

V resnici pa je zelo težko napisala sledeče vrstice:

Moj dragi Giuseppe!

Oboroži se s hrabrostjo, moj mili, ker ti moram pripraviti veliko bol. Uničene so vse najine sanje v bodočnosti.

Umreti moram.

Zapadla sem nepreklicno v objem smrti, ubogi moj prijatelj. Nikdo na tem svetu mi ne more rešiti in podaljšati življenja niti za eden dan.

Ti veš, moj Giuseppe, kako neizmerno sem te ljubila od onega časa, ko sva se rešila iz Kolonninega dvora, pa do časa, ko sem te zadnjič videla kot zmagovalca pri regati, ko si stopal mimo mojega balkona in šel na krvavo borbo v svojo domovino.

Vem, da živiš. To čutim v globini svojega srca.

Jaz pa moram umreti. Slutim, da je Kolonnina roka pripravila mojo pogubo, če tudi nimam za to dokaza.

Zato z Bogom! Želela sem biti s teboj srečna, želela pa sem tudi napraviti tebe srečnega. Želela sem deliti s teboj usodo, če bi bila tudi usoda berača.

Kaj sem bila poprej, dokler nisem spoznala tebe? Bitje brez misli, ki nič ne koristi! Kakšno pa me je napravila tvoja ljubezen?

Najsrečnejšo ženo!

Hvala ti, Giuseppe, za tvojo ljubezen, ki mi ostane preko groba; ker ti si meni zvest, kakor ostanem tudi jaz tebi.

Ne zapustim te. Kot srečna duša hočem letati okoli tebe, vedno hočem biti v tvoji bližini. Zato misli vedno tudi ti na me.

To pismo bo moja mati oddala kot poslednjo srčno uslugo svoji hčerki na skrivno mesto, kjer si ti shranil svoje blago, oziroma dragocenosti.

Ne vem, kam ti odpošiljam to pismo! Vendar pa vem, da boš ti prej ali slej pohitel na Kolonnin dvor, da vzameš svoje dragocenosti.

Z Bogom! Z Bogom!

Večno Tvoja Julija.

Ko je na smrt bolana deklica napisala zadnjo besedo svojega žalostnega pisma, jo zapustijo telesne moči.

Onesvesti se. Prestrašeni vojvodinji se po raznih poskusih komaj posreči, spraviti svojo hčerko zopet k zavesti.

— Zgrni pismo in napiši naslov na Giuseppe Garibaldija. Pismo poprej prečitaj!

S solzami v očeh, katere so ji temnile vid, je čitala nesrečna mati vrstice.

— Kako? — zakliče tiho in se zgrozi — to pismo moram ponesti v stari Kolonnin dvor?

— To boš storila, moja mamica — reče Julija in poda materi svojo suho roko.

— Ti ne boč odbila svoji umirajoči hčerki njeno poslednjo prošnjo!

— Ali jaz ne vem za ono skrivno mesto, ki si ga ti omenila v pismu!

— Poslušaj: ko prideš v Kolonnin dvor, dospeš najprej v dolgi hodnik. Na koncu tega hodnika je velika soba. V sobi na desni steni visi slika starega predhodnika Karola Kolonne. Pozna se po razpokanem okvirju. To sliko pomakni na stran in našla boš votlino, ki se razprostira globoko v zid. V to votlino položi pismo. Ali pazi, da ničesar ne vzameš od onih reči katerih se bo dotaknila tvoja roka. One so last mojega dragega, ki bo nekoč prišel in jih odnesel.

— V Kolonnin dvor moram priti skrivoma in izvršiti tvoje naročilo. Drugače bi se polastil Kolonna tistega bogastva.

— Seveda, mamica, slamo skrivno, da o tem nihče ne sluti ničesar.

— Poskusiti hočem, moje zlato dete. Sedaj se ne razburjaj več, ker bi ti znalo škodovati.

— Meni ne škoduje ničesar več — je šepetala, — od včeraj sem se udala v svojo usodo. Ah, kako sem se v začetku upirala misli na smrt. Sedaj vidim, da umreti ni tako težko, kakor sem v začetku mislila. Morda je tako bolje!

Dovolili mi ne bi bili, da se poročim s svojim dragim in napravila vam bi bila mnogo skrbi. — A sedaj, moja mila, ljubljena mamica, prihaja čas ločitve. Podaj mi še enkrat svoje roke, ki so skrbele zame s tako veliko ljubeznijo in hvala ti za vso tvojo ljubezen. Reci očetu, naj mi odpusti, ker nisem mogla ljubiti Kolonna po njegovi želji. Ah, strah me je še danes pred njim. Sedaj pa pokliči sluge!

Nesrečna mati je komaj mogla izvršiti njeno željo. In ko so služabniki, moški in ženske, prišli k smrtni postelji in je Julija vsakega prosila, naj ji odpusti, ako ga je kedaj nevede razžalila, je zmanjkala vojvodinji vsa moč.

Jokaje se spusti na posteljo svoje hčerke.

Ko se je umirila, je bila z bolnico sama.

Še enkrat odpre Julija oči, še enkrat mahne z roko v slovo, tedaj pa preneha dihati.

— Julija, — zakliče vojvodinja, — moje edino dete umira. — Nora od bolečin se vrže na mrzlo telo, ki ni kazalo nobenih znakov življenja.

— Mrtva — zakliči z groznim glasom — moja hčerka je mrtva!

Nezavestna pade na posteljo.

Takrat se odprejo počasi vrata mrtvaške sobe.

Neka temna glava pogleda notri.

Torej mrtva ali tako dobro kakor mrtva, — zamrmra človek. — Sedaj, o lepa Julija, prihaja moj čas, sedaj bo Karol Kolonna vendar postal zet vojvode de Kafarellija.

— Z Bogom! Odslej ne boš več motila mojih načrtov.

26. POGLAVJE.

V haremu

Juzuf paša je sedel zamišljen v svoji bogato opremljeni sobi. Ni gledal na krasni vrt, ki se je razprostiral pred njegovim pogledom. Ni poslušal srebrni pad vodometa, ki je pljuskal za njegovo posteljo, kakor da je vrt v paševi sobi. Niti ni opazil hudih pogledov svojih haremskih gospa, ki so se sprehajale po vrtu med krasno dišečim grmovjem.

Juzuf paša je celo pozabil na tobačno pipo in zaman se je trudil črni suženj, ki je poleg pašinega divana klečal, da jo zopet zapali.

Soba, v kateri je sedel paša, je imela veliko okno brez stekla. Vonj dobrega vina in prekrasnih cvetlic se je vil okoli okna in prodiral v sobo.

Sveži zrak in vonj divnih in lepih cvetlic sta prihajala v sobo.

Vendar pa se za vse te lepote ni brigal paša.

Samo enkrat je preletel njegov pogled haremske gospe, od katerih je en del ležal na od solčnih žarkov obsipanim ruševju, drugi del pa se igral z obročom.

Zunaj je donel smeh gospa, ki so zaman iskale in pričakovale pogleda svojega gospodarja.

Med njimi so bile ženske krasne postave. Niti ena od njih ni bila starejša od 25 let. Vsaka je bila lepotica.

Paša je iskal samo eno med njimi. Ni veroval ukusu koga drugega v navzočnosti haremskih gospa.

— Sulejme ni na vrtu, Abdallah? — obrne se k črncu.

— Sulejma žaluje, ker je izgubila tvojo ljubezen, — odgovori ponižno suženj.

— Ona je bedasta! Ako bi bila pametna, ne bi nikdar opazila, da ljubim razen nje kako drugo žensko.

— O, gospodar, tvoja gospa — ljubimka, se še vedno ne more pomiriti, odkar je prišla v harem neka tuja ženska — reče Abdallah in ga pri tem ogleduje zvito.

Juzuf tiho in globoko vzdihne.

— Da, žena ne more razumeti, da so še druge ženske, ki so še lepše in krasnejše. Pošlji mi nadevnuha.

Suženj odide brez šuma in kmalu se prikaže Turek srednje postave, brez brk, debel in v bogati obleki. Vrže se pred svojega gospodarja in se s čelom dotakne tal.

— Visoki gospodar, — govoril je paši s hreščečim, zvonkim glasom — zapovedal si svojemu sužnju, da pride sem

— Kaj namerava napraviti Sulejma? — vpraša paša, pa ne pogleda evnuha niti z enim pogledom.

— Visoki gospodar, Sulejma misli umreti, ker nima več ljubezni svojega gospodarja.

Paša se prezirno nasmeje.

— Sulejma ne misli na to. Kaj ti je povedala o svojih načrtih?

Evnuh ga pogleda zmedeno. Njegovo oko ni moglo prenesti gospodarjevega pogleda.

— Ona mi ni — ničesar povedala, — odgovori žalostno.

Paša zgrabi naglo bič, ki je ležal poleg njega na divanu in udari z njim neusmiljeno po evnuhu.

Jokajoč išče evnuh po biču prizadete rane, da jih ublaži, čeprav se ni upal vstati z mesta, na katerem je ležal.

— Jezik ti bom iztrgal, ti pasja zalega! — zakliče paša. — Kaj ti je zaupala ona, ti nepridiprav?

— Veliki gospodar, visoki gospodar — je klical evnuh, — vse ti bom povedal.

Paša je prenehal z bičanjem in opazoval evnuha z velikim pričakovanjem.

— Sulejma od jeze počiva — je trdil sluga. — Ona je v svoji sobi vse razbila. Dragoceno ogledalo je razbito, rdeče svileno pogrinjalo divana je raztrgano, a ona sama leži navadno jezna in bolna na zemlji, škriplje z zobmi in topo upira oči proti nebu.

Pašino čelo se nagrbanči.

— Kako je vendar ta zlobna žena zvedela za bivanje uboge deklice? — vpraša dalje.

Evnuh se strese nehote. Njegov vrat se je skrčil skoraj

popolnoma v hrbet. Le od strani se je upal plašno pogledati svojega gospodarja.

— Velemožni gospodar, — reče tiho, — ne vem. Sulejma je zelo modra. Ona je nekaj zapazila iz tvojega držanja in brezčutja po povratku. Mučila in izpraševala me je in tedaj.

On umolkne in skrbno gleda na roko svojega gospodarja, katera je — zdelo se je — čvrsto držala bič.

— In ti si ji povedal tedaj, da sem si kupil drugo ženo? — dopolni paša.

Nadevnih pripogne brez besede hrbet. Vedel je, da bo tepen kakor pes.

Ali udarcev ni bilo in on pogleda začuden.

— Dobro si naredil, — odgovori paša, — saj enkrat mora zvedeti tudi Sulejma! Kje je sedaj?

— V kopalnici, visoki gospodar!

— Pripelji jo!

Evnuh se zmeđe.

— Kaj pomeni to? — zakliče paša in vstane. — Mar še nisi odšel, da izvršiš moje povelje? Ti ničvrednež! Ali naj ti dam še enkrat okušati bič in dopustim, da se ti noge bolj razgibljejo?

Evnuh je komaj dihal od straha.

— Zakaj ne greš? — zapove paša, potem pa je zopet vzdignil srdito bič.

— Sulejma noče priti!

Nekaj časa ne spregovori Turek niti besede.

— Ona ne pride? — ponavlja!

— Bojim se, mogočni gospodar!

Paša mahne čvrsto z roko, a evnuh odbeži do vrat.

— V desetih minutah mora biti Sulejma tukaj ali pa te privežem k stebri in te pretepem z bičem, da se boš štiri tedne zvijal od bolečin!

S tihim, tesnobim korakom odide evnuh. Dobro je vedel, da se ne šali njegov gospodar, da neusmlijeno izpolni svojo besedo, če bi se mu ne izvršilo povelje.

In tako je tekel s prestrašeni srcem po širokem hodniku palače, dokler ne pride do nekih zaklenjenih vrat.

Izvleče iz žepa ključ in odpre vrata s tresočo roko.

Krasen pogled se mu prikaže, ki bi navdušil vsakega drugega človeka.

Bila je to okrogla dvorana, v katero je vstopil.

Steklene stene, ki so imele okna iz modrih, rdečih in ze-

lenih šip, so se vzdigovale v smelih lokih nad dvorano, a ležale so na osmih belih marmornih stebrih.

Ob stenah okoli dvorane so bile klopi, pokrite z gostim, finim prekrivalom.

V sredi dvorane je bil tudi iz marmorja širok bazen, urejen kakor kopališče, do katerega so vodile od vseh strani stopnice. V sredini vode je bil vodometa, njegove kaplje so se svetile, ko so padale kakor žareči ogenj, kadarkoli je sonce s svojimi žarki prodrlo skozi debela okna.

Od spodaj je vrela voda v bazen, od zgoraj je odtekala po kanalu in tako je bila v bazenu vedno sveža voda.

Veselo življenje je vladalo v tej dvorani.

Na klopih so ležale haremske gospe, pokrite samo s tanko obleko, da se odpočijejo od kopanja. Mnoge so se igrale z otroci, ki so jih pripeljale v kopelj, druge so jedle sladkarije in pile limonado, katero so prinašale črne sužnje.

Na licu vseh je počivalo neko ugodno zadovoljstvo. Bivanje v tej dvorani je bilo najugodnejše in najhladnejše v so-parnem letnem času.

Veseli smeh gospa, zadovoljno vzklikanje otrok, k temu blaga in prijetna godba, ki se je razlegala zunaj, potem pa bogata svetloba oken na stenah — to je bila slika, ki je evnuha objela v tem trenutku.

Temno njegovo oko pregleda prostor. Ni imel časa, da se tukaj raduje in odgovarja na šale, ki so naravnost letele na njega.

On je iskal eno, ni ga mikalo klepetati in se smejati.

Na divanu za marmornim stebrom je ležala vitka žena, bujnih orijentalških oblik.

Roke je imela podvite pod glavo, a njeni temni izraz črnih sijajnih oči je visel na pisanih stenah.

Ta ženska, ki je s svojo božansko lepoto nadkriljevala vse ostale, ni obrnila očesa na svojo veselo okolico. Samo tu in tam je mahnila s svojimi nežnimi, z brilantnimi prstani okinčanimi rokami. Samo kedaj pa kedaj je premaknila svoje gole in male nožice le iz dolgočasje.

Ozke ustnice so ji drgetale, dihala je sunkoma, a grudi s tanko obleko pokrite so se valovito gibale.

Ta žena je bila Sulejma, pašina ljubimka, vladarica harema.

K njej pristopi s plahim korakom nadevnuh.

— Sulejma, gospodarica! — zašepeče, ko je stal zraven nje...

Haremska dama se ni premaknila. Razumeti je morala vsako besedo, a ni ganila niti s trepalnicami, niti ni kazalo njeno lice, da je vedela za prisotnost evnuha.

— Gospodarica — zašepeče zopet — želi te paša, tvoj gospodar.

Sulejma skoči, kakor da jo je vzgriznila kača. Sedaj ko se je vzravnila, se je mogla še le premotriti njena vitka, visoka postava, pravi čudež pravilnosti.

Z naglo kretnjo vrže svoje črne lase preko rame, pogleda strumno z bliskovitimi očmi evnuha, da je ta nehote stopil korak nazaj.

— On želi mene? — vriskala je, — mar je pozabil, da nočem priti k njemu prej, dokler ne odslovi bele žene z vražjimi lasmi?

— Gospodarica, mislim, da hoče govoriti paša s teboj o beli ženi, — dodene plašljivo evnuh.

— Nimam ničesar več govoriti z njim, ne grem...

S tem se vrže zopet na divan in nepremično je gledala proti nebu, kakor poprej.

— Gospodarica — je mrmral evnuh z jokajočim glasom, — za življenje mi gre, ako ne greš. Paša mi je zapretil, da me da do smrti izbičati, ako te ne pripeljam. — Sulejma niti ne odgovori. Kaj jo briga črni suženj, ko more ona svobodno ohladiti svojo jezo?

— Gospodarica — je jokal evnuh, — pazi, kaj delaš, ako me ne poslušáš. Spomni se, da si ti v haremu slaba kakor dete in nimaš moči nasprotovati intrigam haremskih gospa, ako nimaš mene.

Ljubimka prezirno migne s polnimi ramami.

— Pazi, — ji je šepetal suženj v uho, — ti se ne boš mogla osvetiti svoji nasprotnici, nikoli je ne boš premagala, ako ti ne bodem jaz na pomoč.

Sulejma počasi vstane. Oči so se ji svetile kakor kači.

— Osveta, — je mrmrala ona, — ali kako bi se mogla osvetiti tej beli ženi? Ne vem niti v kateri oddelek jo je nastanil paša.

— Ha — zaškriplje in stisne pesti, — ko bi mogla biti samo eno uro, samo malo časa pri njej; ne škodovala bi mi nikoli več. Moj gospodar bi se obrnil od nje z gnjusom, kadar koli bi jo videl. Tako bi jo napravila.

— Poznam oddelek, ki je dodeljen beli ženi, — je šepetal evnuh. — O, pridi gospodarica, kaj ti koristi trmoglavost, kaj ti koristi tvoje brezmejno kljubovanje? Pomisli, paša bo še bolj hud na naju oba in ti veš, kako težko naju more tlačiti njegova srditost.

Sulejmi se malo nagrbanči čelo. Njene oči so počivale malo časa na zemlji.

— Pa pridi, — reče ona.

Žarek radosti obsije evnuhovo zaskrbljeno lice, ko je stopal pred lepo ženo in se ni menil za šepetanje in mrmranje okolice.

Kakor lepa divja mačka, neslišno, ki se kreta kakor panter, je stopala Sulejma za evnuhom.

Videlo se je, da je silno razburjena, ker se ji je lice močno gibalo. Prsi so se silno vzdigovale in vpadale. Kaj bi ji naj mogel prinesiti najbližji čas? Ali bi ji bal paša zopet naklonjen in bi ga ganila njena lepota, s katero ga je držala že tako dolgo v okovih?

Ali bo pri njenem pogledu pomislil, za koliko je tujka lepša s svojimi zlatimi lasmi?

Pri slednji misli se nagrbanči Sulejmino lice. Ni pa imela časa dalje premišljevati, ker je že prijel evnuh za kljuko sobinih vrat, v kateri je sedel paša in kadil.

Nekaj časa obstane ljubimka prekrizanih rok na pragu. Prijazni migljaj gospodarjeve glave jo pozove, da pristopi bližje.

Kakor ptica pohiti Sulejma k njemu.

Ah, pri njegovem pogledu opazi, kaj bi morala zgubiti. Ljubezen velemožnega gospodarja, prezir ostalih haremskih dam, katere je ona, zaupajoč na svojo moč, gledala s prezirom.

Ognjevito objame pašina kolena, solze obupa in divje jeze so tekle po njenih licih.

— Gospodar, — zakliče z drhtečim glasom, — kaj ti je storila tvoja Sulejma, da jo odbijaš? Govori, kakšen vzrok imaš? Ali te je kaj manj ljubila, kakor drugače? Mar je bila manj požrtvovalna kakor prej? Mar je moja lepota minila, da ljubiš ti drugo ženo?

Mirno pogladi paša njeno temno čelo.

— Ti si še vedno tako lepa, kakor tedaj, ko sem te dobil od našega sultana — ki ga naj Alah ohrani še dolgo v srečo pravovernikov — v dar.

— Resnično, mene je ta kraljevski dar bolj razveselil, kakor vse dragocenosti, katere mi je hotel ponuditi, ko bi tebe moral odbiti.

— Mar me misliš zapustiti, gospodar? — povpraša Sulejma.

— Nikakor te ne mislim zapustiti, — odvrne nežno paša.

— Vzel sem v harem eno gospo več. Kaj je pri tem tako velikega, da se ti toliko jeziš in razburjaš?

— Mar ni prišlo večkrat do tega, odkar si ti kraljica harema?

— Seveda — odgovori Sulejma, — ali ta žena, ki mora biti tudi krivoverka, ta žena s črnimi lasmi — vem, bo moja nesreča. Ona mi bo odvzela tvojo ljubezen in napravila, da se obrne tvoje srce od mene.

— Ti si norček — odgovori paša smeje. — Mislim, da se boš razumela z njo prav dobro, ko jo spoznaš.

— Nikoli, — zakliče Sulejma in skoči na noge, — nikoli nočem biti prijateljica te žene; poprej bo sklenil pes prijateljstvo z volkom. Zadavila bi jo, ko bi le imela priliko za to.

Ko je stala tako pokonci, zgornje telo rahlo nagnjeno nazaj, plameneče oko uprto v pašo, stisnjenimi pestmi, je bila prava slika največje ljubosumnosti in jeznega hrepenenja po osveti.

Paša počasi vstane. Njegovo rjavó lice je postalo nekoliko bledejše.

— Poznam te, — odgovori s svojim globokim glasom, v katerem se izražala malo tudi srditost. — Poznam te in tvojo divjost. Zato sem tudi zapovedal, da prideš sem.

Sedaj pa poslušaj, kaj ti rečem. Zapovem ti v svoji srditosti, da nikoli ne pogledaš tujke, ako bi mogoče šla kedaj mimo tebe. Zvem li, da si ti tujko razžalila samo z enim migljajem, dam te popolnoma izbičati in to po starih gospah.

Divji krik se izvije iz prsi ljubimke.

— Torej tako daleč je prišlo z menoj — zakliče — da me misliš dati bičati, kakor kakšno sušnjo?

Paša zmiga prezrljivo z ramami.

— Kaj si ti več kakor sužnja? — odvrne on. — Da te ni povzdignila in odlikovala moja naklonjenost od vseh haremskih gospa, ravnalo bi s teboj, kakor s sužnji, in jim enakimi!

— O, kako moraš ti ljubiti tujko, — zakliče Sulejma, — ko mi tako groziš!

— Ne ljubim še tujke, — odvrne paša, — in nisem se je še dotaknil. Dal sem ji časa, da se vživi v novo okolico in nove odnošaje. Ljubiti jo pa hočem, ako boš še nadalje vznemirjala mojo jezo s svojo strastno ljubosumnostjo.

Nemo je gledala Sulejma na tla. Zdelo se ji je, da jo je popadla neka tiha obupnost.

— Da — odgovori ona — ne bom te več dražila. Nemo bom šla mimo osovražene tujke in misliti hočem samo na to, da morem vendar še pridobiti nazaj tvojo ljubezen.

— To velja, — jo pohvali paša in položi dobrotljivo roko na njen hrbet. — Ti si razumna žena.

— Gospodar, — zakliče — ti trgaš moje srce! O, pošlji tujko nazaj! Ne dopusti, da se ti naseli v srce. Dobro vem, ona mi krade tvojo ljubezen. Odpelji jo nazaj in vsak moj dihlej bo zahvalna molitev zate!

— Poberi se! — zakriči paša silno jezen, — nočem te videti več. Ti si nora v svoji smešni ljubosumnosti. Le ko slišim, da si se spametovala, te bom dal zopet poklicati!

Sulejma se tiho obrne in gre k vratom. Ni imela solze, ki bi ji orosila trepalnice. Roke je ponižno prekrižala, a temno glavo je nagnila na prsa.

Ko je evnuh, ki je čakal zunaj in razumel vsako besedo odprl vrata, tedaj se obrne še enkrat. Še enkrat vzplamti v njenem črnem očesu vsa ljubezen in sovraštvo in še en pogled pošlje svojemu gospodarju.

Nekaj časa je čakala, če jo bo on, ki jo je ljubil in razvadil, poklical nazaj. Ko pa je paša mirno ostal pri oknu, skozi katerega gledal in ji kazal hrbet, izviije se ji globoki vzdihljaj.

— Alah naj varuje mene in njega — je zamrmrala in zaprla vrata za seboj.

Komaj je opazila, da je stopal pred njo evnuh. Skoro ni vedela, kje se nahaja. Njene misli so se bavile preveč s tem, kar je slišala od svojega gospodarja.

Vse mile in drage slike minulosti pojavijo se ji v duši. Te se naj torej ne oživijo in obresničijo nikoli več! Ona bo morala postati zopet navadna haremska gospa, ki se lahko proda ali pa daruje, vse po gospodarjevi želji.

To pa vse radi ene tuje žene rumenih las, ki se je paši zelo dopadla.

Oh, ve tujke! Kako jih ona strašno sovraži! Vsa silna jeza, ki jo je moglo njeno srce obseči, vzdigovala se je proti njim!

»Ali hočete mi v resnici tako dolgo mojo domovino zatajiti«, vpraša s svojim nežnim, melodičnim glasom.

Tedaj pa — ona zakriči od presenečenja — se odprejo vrata in v njihovem okvirju je stala — Margareta, žena tujka. Nezavestna od ljubosumnosti plane Sulejma na svojo tekmovalko.

En sam korak in ona je v njeni sobi.

27. POGLAVJE.

Julijina smrt

V palači vojvode Kafarelija je vladala velika žalost. Edino dete, lepa in mlada princesinja Julija, je bila mrtva.

V kapelici palače je ležala na odru.

Vse stene kapelice so bile zavite v črnino, na sredini pa je stal mrtvaški oder, okoli katerega je gorelo na stotine sveč, na njem pa je ležal prekrasni deviški cvet, katerega je prezigodaj umorila smrt.

Oblečeno v belo obleko, čelo okrašeno z belimi rožicami, s prekržanimi rokami na prsih, tako so jo položili v krsto.

Smrt je, potem ko je izvršila svoj posel, vendar ohranila devici fine in nežne poteze na licu.

Kljub smrti bledobi, kljub bledim ustnicam, ni bila Julija de Kafereli lepša v celem svojem življenju, nego sedaj v odprti rakvi.

Na desni in levi strani odra so klečali duhovniki in korski dečki, ki so šepetali molitve za pokojnico.

Neprestano so prihajali prijatelji in znanci, da vidijo lepega mrliča in da izrečejo žalostnim roditeljem svoje sožalje, kateri so sedeli v globini kapelice.

Vojvodinja je sedela tukaj celo noč in ni niti poslušala svojega moža, ki jo je prosil, da bi kaj zavžila.

Polagoma je postajala kapela prazna.

Samo eden človek je stal pri odprti rakvi in dolgo motril drago lice mrliča, ki ni ničesar izgubilo od svoje miline.

Pazljivo ogleduje okoli, dokler se ne prepriča, da so ostali Julijini roditelji sami v kapeli.

Sedaj se jim približa.

— Oprostite, — je šepetal, — ako vas motim, ali moje srce mi vелеva, da se vam izjavim.

— Knez Kolonna, — reče s slabim glasom, — vi ste to.

Ah, dovolite, da odidem, nimam več moči, da bi bedela dalje tukaj...

Vojvodinja trudno vzdigne od solz težke trepalnice.

Vojvoda Kafareli poda med tem Kolonni roko.

— Vem, — reče vojvoda tiho, — da ste vi zelo ljubili mojo hčer. Ali čemu vsi izkazi in izjave; ona je mrtva in vaše srce mora nositi žalost, katera je napolnila tudi naše...

Kolonna sede k vojvodi. V globini kapele je bilo tako temno, da vojvoda ni mogel videti, kako vznemirjen je bil zadnji gost.

— Gospod vojvoda, — odvrne on s tihim glasom, — morete si misliti, da so me nagnili samo važni razlogi, da v tem času prosim za razgovor. Ti se gibljejo okoli moje bodoče življenjske sreče, okoli vaše tolažbe in tolažbe vaše soproge radi žalosti, ki je zadela vaša srca.

Vojvoda pogleda radovedno govornika.

— Okoli vaše življenjske sreče? — vpraša — okoli tolažbe radi naše žalosti? Ne razumem vas.

— To tudi mislim. To, kar vam hočem zaupati, je tako skrivnostno, tako čudovito, da bodete mislili, ko bodem govoril, da imate pred seboj norca...

Vojvoda strese z glavo.

— Vi govorite v ugankah, — reče vojvoda, — govorite jasno, čemu je nama ta skrivnostni govor. Moja hči je mrtva. Vi ste sami rekli včeraj, da je z njo ugasnilo celo vaše veselje do življenja in da ne bi mogli nikdar več ljubiti katero drugo ženo. In sedaj govorite vi o vaši bodoči življenjski sreči?

— No, tedaj poslušajte — odvrne Kolonna, ko se je še bolj približal vojvodi. Smrt ima svoje skrivnosti, ki jih ljudje, katerim niso znane, niti ne slutijo. Ali so ljudje, katerim so mnenjaki nadnaravnega znanja zapustili zapiske in se morejo v zadnjih časih prepirati s smrtjo o njenem plenu.

— Mar ste vi, knez Kolonna — eden od onih izvoljenih? — vpraša knez s prezirnim nasmeškom.

— Vidim, da mi ne verujete visokost, vendar vam povem, da sem eden od njih, malo izvoljenih.

Vojvoda kima z glavo.

— Vi ste plemenit človek, Kolonna, — reče vojvoda žalostno, — ali smrt še ni nikdar izpustila svoje žrtve, če je bila tudi še mlajša in bolj ljubka. Zato opustite misel, da bi vi morda mogli oživetiti zopet mojo hčerko.

— Vendar pa vam povem, visokost, da morem zopet

oživeti vašo hčerko. Rekel sem vam že, vi mislite, da sem norec in vaš pobit obraz kaže tudi vaše mišljenje. Kljub temu vas prosim, da verujete mojim besedam brezpogojno.

— Vi hočete reči, da so se zmotili zdravniki, ko so izjavili, da je moja hčerka mrtva in da se ne prebudi nikdar več.

— Zdravniki, — seveda zdravniki mislijo, da je vaša hčerka mrtva; njihova nepreiskana znanost ne sega tako daleč do srca prirode, ali jaz — jaz morem več, kakor vsa njihova znanost ali modrost.

Prepričevalni glas, s katerim je govoril Kolonna, je omajal vojvodu prepričanje, da je njegova hči izgubljena za vedno.

— Povejte, Kolonna, — reče vojvoda z drhtečim glasom — bi vam li mogel verovati, da imate še rešitev za moje edino dete? Ako vam je mogoče izvršiti ta čudež, mi morate natančneje pripovedovati o vaši redki moči.

— Poslušajte, visokost!

— Moj praded se je oženil v svojimi dvajsetpetim leti. V petdesetih letih njegovega zakona, se mu ni rodil noben naslednik.

— Pet let po smrti svoje žene oboli in po treh dneh izjavijo zdravniki, da je mrtev. Raditega pripravijo vse, da ga pokopljejo.

— Prišli so tudi sorodniki, da si razdelijo njegovo premoženje. Ko so se dobro napili, zapre se neki stari sluga mojega pradedu v mrtvaško sobo.

Prihodnjo jutro vzdigne se ta dozdevni mrlič — osemdesetletni starček — v postelji, v kateri je dan poprej ležal, nadaljuje Kolonna.

— Nekoliko let pozneje se je zopet oženil in iz tega zakona izhaja eden deček — moj ded.

— V stoštiridesetem letu umre moj praded, ali ne morda radi katere bolezni, ampak radi tega, ker je padel s konja.

— Sedaj pa vam hočem pripovedovati o mojem očetu, — reče dalje Kolonna.

— On je komaj dovršil sedemdeseto leto, ko ga napade huda bolezen, ki ga pokonča v nekaj dneh.

— Vendar nisem obupal, ko so mi izjavili zdravniki, da je njegovo srce prenehalo udarjati in nisem veroval, da je vse končano.

— Vedoč za čudežno oživiljenje mojega deda in pradedu, sem upal, da mi tudi oče oživi zopet.

— Ostal sem pri njegovem odru celo sledečo noč, priča-

kujoč od minute do minute, od ure do ure, da mi zopet oživi oče.

— Zaman je bila moja nada — moj oče je bil v resnici mrtev.

— S polnim srcem žalosti poskrbel sem za njegov pogreb.

— Potem najdem od njega skrito oporoko, katero sem odprl — nadaljuje Kolonna svojo povest.

— Zraven oporoke v istem predalčku njegove pisalne mize sem našel list, naslovljen na me in malo kristalno stekleničico, ki je bila zamašena z zlatim zamaškom ter napolnjena do treh četrtin s tekočino, črno kakor kri.

— Srce mi je silno bilo, dokler sem čital to pismo, ki je vsebovalo najbolj čudno in najbolj nenavadno skrivnost, katero vam hočem zaupati.

— Moj praded je bil dober prijatelj nekega alkemista, kateremu je nekoč napravil neprecenljivo uslugo. V zahvalo mu je alkemist daroval stekleničico, katere vsebina more oživljati mrtve — nadaljuje Kolonna svoje pripovedovanje.

— Kadar je umrl kdo nasilne smrti, je alkimist uporabljal tekočino one stekleničice in rekel: duša je odletela iz telesa skozi krvavo rano.

— Ako pa umre človek vsled bolezni, ali radi ostarelosti, tedaj se loči duša od telesa. Tri dni in tri noči pa še vedno visi nad ustnicami mrliča, katerega kri se je ohladila, vsebuje pa še vendar žarek življenja v sebi, ker duša še ni pretrgala one niti, s katero je zvezana s telesom.

— Radi tega se mora v teku treh dni po določenih rokah vlitii na ustnice mrliča nekaj kapljic te tekočine. Ko je to izvršeno, se vrne duša prostovoljno zopet v svojo telesno ječo, srce začne zopet udarjati, kri pa kroži zopet po žilah, dokler ne razpade telo, ki more vzdržati samo neki določeni čas.

Kolonna nekaj časa molči, potem pa nadaljuje:

— Prvo tretino vsebine te dragocene steklenice je uporabil moj praded za sebe, druga tretina je oživela mojega deda, a ostanek, to je zadnja tretina, sem hotel porabiti za mojega očeta.

— V oporoki pa je odredil moj oče drugače.

— Izjavil je, da ima dovolj življenja in da ne želi pod nobenim pogojem več oživeti. Ostanek vsebine te čudodelne stekleničice je določil zame, da bi še enkrat oživel, kakor sta moj praded in ded.

— Sedaj veste vse, visokost. Lahko razumete, zakaj sem vam rekel poprej, da jaz edini vam morem vrniti vašo hčerko. Vojvoda je zamišljeno gledal na tla.

— Da, — reče slednjič, — verujem vam, da posedujete tako čudo. Ali ne dovoljim nikoli, da bi ga uporabili za drugega, kakor za sebe. Tudi za mojo umrlo hčerko ne.

— Življenje brez Julije, — reče Kolonna, — nima zame nobene vrednosti. Prosim torej, da dovolite, gospod vojvoda, da poskusim oživeti vašo hčerko.

Vojvoda skoči razburjeno in pohiti k rakvi svoje hčerke, katero je dolgo čuvstveno motrila.

— Ne morem razumeti, — je govoril vojvoda — kako bi bilo mogoče vrniti življenje v to mrtvo telo.

— To je v vaših rokah, vojvoda, — je šepetal Kolonna, ki mu je sledil. — Imam pa neki pogoj za oživiljenje.

— Kakšen pogoj? — vpraša začudeno vojvoda. — Govorite!

— Pogoj, da se Julija poroči z menoj, ko se vrne v življenje.

Vojvoda se zamisli. Njegova hčerka se je protivila do sedaj možitvi s Kolonom. Ali ne bo ostala tudi naprej tako trdovratna? Ima pa on, njen oče, tudi pravico, da prisili v zasovražen zakon svojo ljubljeno hčerko, ki bi se mu povrnila v življenje tako čudežnim potom?

— Mislim, pregovori Kolonna, — da moj pogoj ni nemesten.

— Nikakor ne! — odgovori vojvoda z vzdihom, temu se ne more ugovarjati.

— Torej privolite?

— Da, to je moja roka. Ako vam uspe, da obudite mojo hčerko k zopetnemu življenju, naj bode poroka takoj in to čimpreje mogoče.

— Dobro, jutri zjutraj boste lahko objeli svojo hčerko.

— Ali je dovoljeno meni ali vojvodinji biti navzoč pri tem važnem poslu?

— Za nobeno ceno. Nihče ne sme biti navzoč v kapelici. Poklical bom dve nuni, ki mi boste v pomoč. Prosim vašo visokost, da odidejo duhovniki in korski dečki, pa tudi od služabnikov se ne sme nihče približati kapelici.

— Vaša želja bo izpolnjena!

Malo časa po tem razgovoru je bila cerkvena popolnoma osamljena. Kolonna se je še enkrat, ko je hodil po cerkvenem

prostoru prepričal, da ni žive duše v bližini. Potem zaklene vrata kapelice in shrani ključ pri sebi.

Potem pa hiti naravnost v hišo svoje sestre Terezije.

— No, — zakliče mu sestra in oči se ji vražje zasvetijo, — kako stoji zadeva.

— Izvrstno! Ako je Violetta pripravljena, lahko začneš tam z oživiljanjem.

Vedeževalka Terezija zmaja srdito z ramami.

— Violetta je slepo orodje v moji roki — reče, — njej je vseeno, kod jo vodim.

— E, pa pripelji jo živo iz kapele. Tamkaj moreš napraviti velik čudež.

28. POGLAVJE.

Obupana

Ko se je zavedla Sulejma v Margaretini navzočnosti, zapre hitro za seboj vrata in jih dobro zaklene.

— Gospodarica, — zakliče zunaj evnuh, — pazi dobro, kaj delaš!

Ali Sulejma ga ne sliši. Njeno maščevalno srce je drgetalo od veselja, da more biti svoji tekmovalki tako blizu.

— Ah, — zakliče zadirčno — imam te vendar enkrat.

Margareta stopi nehote korak nazaj.

— Česa želiš od mene? — vpraša preplašeno.

— Česa želim od tebe? — ponovi Sulejma, — hočem, da se te nagledam enkrat do sitega in presodim, kolika je tvoja krasota, katera pridobiva mojega gospodarja.

Kakor mačka se priplazi k plašljivi deklici in jo ogleduje od vseh strani.

— Ne najdem — pri Bogu — ničesar lepega na tebi, razen tvojih ostudnih rdečih las, s katerimi si oplela našega gospodarja.

— Ne razumem — zašepeče vsa preplašena Margareta, — kaj hoče od mene ta žena.

— Kdo je tvoj gospodar? — vpraša mirno.

— Ha, mačka, — zakliče srdito Sulejma, — tako se znaš pretvarjati? Mar ne veš, kdo je naš gospodar? Ti torej ne veš, kdo te je kupil?

Bela deklica se vzravna ponosno.

— Mene ni kupil nikdo — odgovori — nimam gospo-
darja.

Sulejma se krohotno nasmeje.

— Misliš li, da je imel paša namen postaviti te v raj
pravovernikov? Vendar ne misliš, da si ti nekaj boljšega, ka-
kor smo vse druge ostale? Mar si kaj boljšega, kakor sužnja,
s katero more razpolagati gospodar po svoji volji?

Margareta prebledi kakor krpa, vendar pa se naglo
opomore.

— Ti si gotovo nora, — odgovori — kako bi mogla jaz,
svobodna hčerka črnih gora, postati naenkrat sužnja? Pro-
stovoljno sem tukaj kot gost odličnega moža, ki me hoče vrniti
v naročje mojemu bratu, kateremu so me odpeljali.

Haremska gosa pogleda tujko z velikim začudenjem.

Ni li vse to pretvarjanje? Ali jo resnično hoče prepri-
čati, da ona ne teži za tem, da si osvoji pašino srce?

Ne! Za tako naivno ne sme smatrati — njo — tujko.

— Moje srce ne boš umirila z lažmi — zakliče in se po-
tem vedno bolj in bolj približuje Črnogorki. — Juzuf paša te je
kupil in napraviti te hoče za svojo ljubico.

— Ali tega jaz nočem trpeti, slišiš, nočem tega gledati,
če bi tudi morala iztrgati srce iz prsi! — zakliče Sulejma.

— Leta in leta je bilo pašino srce moja last. Mnogo let
sem bila jaz kraljica harema, a sedaj prideš ti, da me odstraniš
z mojega mesta? Nočem in ne trpim tega, četudi bi me stalo
glavo!

Margareta osupne. Spomni se besed, katere ji je govoril
gusar, ko jo je po Garibaldiju zvabil na obrežje, kjer jo je dal
po razbojnikih zaslužiti.

— Tvoja usoda je v tvojih rokah. Ako boš pametna, po-
staneš biser v sultanovem haremu.

Prilično tako ji je govoril.

A sedaj ji je povedala ta jezna žena, da je ona v paševem
haremu.

Če je to vse res, če je bila vse le prevara, s katero so
njo, mlado in neizkušeno zvabili, da zapusti ladjo in jo zapro-
v to palačo?

— Sveti Bog, — krikne, ogledavajoč se po sobi, — kje
sem?

V tem opazi prekrasno, razkošno pohištvo, narejeno iz
najboljšega lesa. S strahom je opazovala velika beneška zrcala
v katerih se je njena krasna slika desetkratno odbijala.

Z grozo je opazovala dragocene, težke preproge, svile ne divane in drage zavese pred svojo posteljo, papige in razne ptice, ki so bile prenešene semkaj za njeno zabavo.

— Ali sem v resnici v haremu, — zakliče in si puli lase od groze.

Odaliska uvidi sedaj, da ta strah in groza ni izmišljotina, da obupanost te mlade deklice ni nikaka maska. Ne, to prekrasno, kakor kraljica veličastno bitje ne more lagati.

Jeza ji polagoma mine in prevladovala je dobrosrčnost, ko vidi, da je sirota nedolžno, proti svoji volji pripeljana v harem.

— Da, — odgovori z že mnogo milejšim glasom. — Nahajaš se, kakor sem ti že rekla, v haremu Juzuf paše.

— Sveta Marija, — vzklikne prestrašena Margareta in se zruši v naslonjač. — Grozno so me prevarili. O, moj Bog, kdo me bo rešil iz te ječe? O, tudi ti žena, zamisli se v moj položaj! Usmili se me! Ukradli so me iz moje mile domovine in predali na ladjo nekega bogatega Turka, da bi me ta izročil bratu proti veliki odkupnini.

— Oh, a vse to je bila laž! O, misli si, da sem ti prava sestra, katero hočeš rešiti te strašne usode.

— Ne zapusti me v moji obupanosti, reši me iz tega gnezda. Poljubljala ti bom rokave, kakor cvetljico te bom negovala, vsak dan bom molila zate.

Klečeč objame Sulejmina kolena, a krasno mlado telo je drhtelo vsled plakanja. Z milim pogledom gleda v Sulejmin obraz.

Sulejma pa ni mogla zbrati svoja čuvstva. K njej je prišla da se tekmovalki, katero je smatrala za pašino ljubico, grozno osveti, a sedaj jo ta deklica tako milo prosi, naj jo reši.

Vendar pa je še vedno dvomila o resnici in ali je paša razložil tujki vzrok in svrho njenega tukajšnjega bivanja?

— Ali te ni bil paša še nikdar klical k sebi? — je dalje izpraševala, čelo pa se ji je nabiralo v gube.

— Nikdar.

— Ti torej nočeš ostati tu in se mučiti za pašino milost in ljubezen?

Krasno Črnogorko strese mrzavost vsled groze.

— Raje umrem, — odgovori Margareta, — kakor pa da bi samo pomislila na to, da bi paša zahteval od mene ljubezen. Za hip se Sulejma zamisli.

— Da bi mi bila znana pot, — je mrmrala tiho, — na

kak način te naj odstranim, ali da bi te vsaj natihoma mogla odpeljati. Okrog palače so visoki in debeli zidovi, a po vrtovih in hodnikih so razpostavljene straže, pred katerimi ne more nihče pobegniti.

— Iz harema ni rešitve!

Sedaj je bila Sulejma prepričana, da ji lepa tujka ne bo odvzela paše. A kaj ji je to koristilo?

Če se bo paša v to krasno devico, katero lepoto je tudi Sulejma morala priznati, zaljubi, tedaj bodo tudi druge gospe iz harema najprej zapustile Sulejmo.

Kolikor je ona poznala pašo, je bila prepričana, da ga bo krasna Črnogorka s svojim prezirom še bolj začarala in k sebi privlačila.

Oh, da ji je mogoče odstraniti Margareto!

Samo s tem bi si mogla še nadalje obdržati pašino ljubezen.

— Paša gre, gospa, — zakliče zunaj suženj, ki je stražil pri vratih. Sulejma se silno prestraši in hotela je pobegniti.

— Kaj pa delaš tu, ničvrednež? — se zasliši glas paše, ki je opazil nadevnuha v bližini Margaretine sobe.

— Hotel sem paziti na tujko, visoki gospodar, — odgovori tresoč se evnuh.

— Dobro, dobro, ti zanikarnež! Čemu pa si pritiskal svoje uho na vrata. Javi se pozneje upravitelju, da ti naloži deset batin.

— O, gospodar! — zavpije nesrečnik.

— Zgini mi izpred oči, ti zanikarnež!

Med tem časom sta obe deklici, tresoči si po vsem telesu, mirno stali in prisluškovali.

Vedno bližje in bližje so prihajali pašini koraki.

— Ne morem več pobegniti, — je šepetala Sulejma.

Stalo me pa bo življenje, če te obišče paša in me najde pri tebi.

Razburjeno se obrne. Nižje v sobi se je nahajala velika zavesa, ki je delila Margaretino sobo od njenega kopališča.

Hitro pobegne za to zaveso in se za njo skrije. Na pol nezavestna, skoči Margareta do divana in sede v njegov kot.

Komaj je sedla, se vrata odpro in v sobo stopi strašen človek.

— No, — reče, opazujoč s sokolskimi očmi boječo se deklico in ureditev po sobi, — prišel sem, da vprašam, kako ugaja v moji palači. mojemu krasnemu gostu.

Na njegovih ustnah se je opazil zadovoljni smehljaj.

Vedno bolj in bolj se je približeval divanu, na katerem je sedela Črnogorka.

Z izrazom največjega strahu in tesnobe, katero kljub vsem svojim naporom ni mogla skriti, se stisne Margareta še bolj v kot divana.

Paša je opazil vse to in namrši se mu čelo.

— Ali se me bojiš? — jo vpraša mirno.

— Da, — odgovori preplašeno Margareta.

— Čemu? — vpraša paša. — Ne boj se me, drago dete!

Kako milo so sedaj govorila ta usta, ki pa so sicer sodila siromašnemu sužnju tako strašno kazen!

Plaho je gledala deklica v tega močnega moža, ki je bil z njo tako blag in odloči se zato povedati mu vse boli svojega srca.

Sede bliže k paši in ga gleda s svojimi bajnimi očmi.

— Ali želiš kaj, otrok moj? — jo vpraša prijazno.

— Ah, gospodar, odpelji me k mojemu bratu, — je prosjčila, — tu bom umrla od strahu.

Zamišljeno zre paša skozi okno. Zdelo se je, da razmišlja o važni zadevi. — Čuj me, otrok moj, — reče — mar se ne moreš sprijazniti z mislijo, da ostaneš pri meni?

Margareta se vsa strese in skoči z divana.

Paša jo pogleda s strogim pogledom, vendar se še obvlada.

— Pomisli, otrok moj, — nadaljuje paša, — siromak sem od vseh zapuščen človek. Kljub vsem slastem in sladkostim, ki mi jih je nudilo življenje, mi je ostalo srce prazno in pusto. Pomisli, da ne moreš tako hitro v svojo domovino, v tvojo divno Črno Goro in k tvojemu bratu, da moraš še nekaj časa ostati tu pri meni. Ali me ne bi mogla med tem časom vzljubiti?

Margareta mu je hotela ostro odgovoriti, ko opazi, da so se gube na zavesi pričele premikati.

Paša pa tega ni opazil.

— Reči mi, ali me lahko ljubiš? — vzdihne nenadoma paša.

— Jaz? — menim da za nič, — odgovori Margareta, ki je vedno bolj bledela pred divjim pašinem pogledom.

— Deklica, ti me moraš ljubiti! — je škripal paša z zobmi in zgrabi grobo za roko uboge devojke, da je padla vsled velike bolečine na kolena ob divanu.

Dolgo je paša opazoval krasno bitje, oči pa so se mu bleščale od divje strasti.

— Krasna si! — prične šepetati v uho sramežljivi deklici, — lepša si, kakor vse moje žene v haremu!

Margareta zakriči od strahu. Sedaj ni nobenega dvoma več o tem strašnem človeku. V pašini oblasti je, iz njegove palače ni rešitve.

— Da, — nadaljuje paša vedno živahnejše. — Čemu ti naj še dalje tajim? V mojem haremu si in v njem moraš postati kraljica.

— Vse moje žene ti morajo služiti, a najlepša med njimi, Sulejma ti naj bo sužnja, ki ti bo vezala vezalke na tvojih čevljih.

— A moraš me ljubiti! Kolikokrat sem slišal govorjenje deklic iz tvoje domovine, da tam zapuščajo domače hiše na ljubo svojemu dragemu in odidejo k njemu v hribe, prenašajoč z njim vse muke in bedo.

— Oh, kako je hrepenelo moje srce za takšno liubeznijo! Vidi se pač, da sem kupil vse te žene zato, da zadovoljim trenutnemu poželenju.

— Tebe pa, lepa Črnogorka, sem dal ugrabiti, da bi me ljubila, kakor bi ljubila lepega mladeniča.

— Glej, v moji oblasti si. Samo ena kretnja z roko in pasti bi mi morala v naročje!

— Pridobil bi si vse ono, kar mi prostovoljno ne maraš dati, s silo, a to bi ne bila ljubezen, temveč nasilje.

— Želim in hočem, da mi pokloniš prostovoljno svojo ljubezen. Ne zahtevam, da bi bila moja sužnja, ki se trese pred menoj, ampak hočem, da si moja žena, ki me objema s svojo liubeznijo, deli z menoj vse skrbi in težave, kakor je to v navadi v tvoji domovini, v Črni gori.

Margareta je poslušala vse te besede in komaj, da je še bila pri zavesti. Da bi ljubila človeka, ki jo je dal ugrabiti, človeka, ki je smrtni sovražnik njene domovine, ne, to ne! Saj je ljubila mladega Italjana, ki je na povelje gusarjevo osvojil svojo pesmijo njeno srce na en mah.

— Prosim te, pusti me od tu, — je prosila, gledajoč ga s solznimi očmi, — bojim se, da bi me kdo hotel usmrtiti.

— Ha, — zagrmí paša, — ali je bila pri tebi Sulejma in te strašila? Govori deklica, ali je bila tu katera izmed mojih žena?

— Ne, ne, zakliče lepa Črnogorka vsa v strahu, ker se je bala, da ne bi paša v sobi poizkal izdajalke, — pri meni ni bilo nikogar!

— To tudi ne bi kateri svetoval, — je mrmral paša, — ker zapomnile bi se me, kadar se grozno razjarim.

— Misel pa, da bi odšla kdaj od mene, moraš za vedno opustiti. Preveč sem te vzljubil, da bi te sedaj zapustil. Ali si moreš sploh poželiti lepše življenje?

— Vsaka tvoja želja, mi je zapoved! Ako ti ne ugaja katera mojih žena, četudi bi bila moja dosedanja ljubica, zapovedal bom, da se jo zavije v vrečo in vrže v morje.

— Morda želiš še lepše sobane? Hočeš zlata in draguljev, povej, samo ena beseda zadostuje.

— Sedaj pa te bom zapustil, krasna mladenka. Navaditi se hočem v mislih na tebe, na tvojo veliko privlačno silo. Potrudi se, da me boš vzljubila, ker to je tvoja isoda, jaz pa ti bom življenje spremenil v raj.

Nato jo vroče poljubi na čelo. Margareta silno strepeče, — vendar paša odide.

Skoraj nezavestna od onega, kar je pravkar slišala, obleži Margareta na tleh. Ah, ona pa je upala, da bo prišel nekega dne človek, v čigar hiši je bivala, da jo odvede v drago ji domovino k milemu bratu.

Sedaj pa je prišel in izjavil, da je njegova sužnja, da mora služiti njegovi svojeglavnosti dokler bo živa.

Še vedno je ležala na tleh, kakor od viharja polomljena roža. Svojo krasno glavico je prislonila na divan in le njeno dihanje je bilo dokaz, da še živi. V tem se odgrne zavesa, ki je ločila njeno sobo od kopalnice in počasi in tiho kakor panter, se priplazi k deklici pašina ljubica Sulejma.

Bila je blede kakor smrt, ustnice pa si je zgrizla do krvi vsled boli, ki ji jo je zadal paša s svojimi besedami, katere je vse slišala.

Vse svoje življenje je bila samo gola igračka pašinih svojeglavnosti. Samo ena beseda te tuje žene zadostuje, da izgine za vedno.

S krvavimi očmi je opazovala Črnogorko, ki je popolnoma pozabila, da je v njeni sobi še en gost. Krčevito je stisnila pesti, nosnice na so ji drhtele kakor papir na vetru.

— Ne preostane mi ničesar drugega — zašepeta Sulejma — ona mora umreti. Moram jo uničiti in to še prej, kakor si jo pridobi paša.

29. POGLAVJE.

Zamenjani mrlič

Strašen vihar je besnel nad Napuljem. Grom in strele so udarjali, tema je bila kakor v grobu.

Tri osebe so se borile proti temu groznemu viharju. — Končno pa le pridejo z največjo muko do palače vojvode de Kafareli.

To so bili knez Karlo Kolonna, njegova sestra Tereza in Violetta. Ženski sta bili oblečeni kakor nune.

— Le pogum! — je šepetal Karlo svoji sestri, — jaz vas vodim.

— Čemu bi ne bile pogumne? — vpraša Tereza, — za sebe sem sigurna. No pojdi le naprej, midve greva za teboj!

Karabinjeri so pustili te tri osebe, da so nemoteno vstopili, kajti dobili so tako zapoved.

Povsod je bilo tiho, le njihovi koraki so odmevali po hodniku. Nenadoma obstane Tereza, kajti opazila je stražo pred neko sobo.

— Kaj pa pomeni to? — vpraša vedeževalka svojega brata.

Ta premeri stražo s hitrim pogledom.

— Tu se nahajajo vojvodinjine sobane, — reče nalahko Kolonna.

Tereza se vgrizne v ustnice.

— Tukaj bom torej stanovala, če bo šlo vse po mojem računu. Toda potrpljenja je treba, kajti — potrpežljiv — rešen. Moj brat je uspel pri Juliji, zakaj bi pa jaz ne pridobila vojvodo?

— Res je, da mi ni znana pot v te sobane, vendar sčasa bomo tudi meni cvele rože.

Hitro steče k bratu, ki je med tem šel naprej z Violetto. Ni minulo mnogo časa, pa so že bili pred kapelico.

— Odločitev se približuje, — je tiho govoril Karlo, ko ga je dohitela sestra, — vendar moram priznati, da mi srce močno tolče, ko pomislim na naše grozno podvzetje.

— Če se bojiš, lahko opustimo, — odvrne Tereza, — meni je vseeno. Še imaš časa, da opustiš to delo.

se več in zato — naprej!

Tedaj vzame ključ in odklene z njim kapelo. Vsi trije obstanejo na pragu kakor začarani. Mir in tišina, ki je tu kraljevala, bela tkanina, ki je pokrivala Julijino krsto, — vse to je globoko vplivalo na zanikarneže.

— Violetta naj gre v oni temni kot, da ne bi videla, kako se bo Julija prebudila. Ima še mnogo časa, da se spozna s svojo usodo.

Z odločnim korakom se napoti k odru, na katerem je bila krsta. Tu je z ostrim pogledom ogledovala truplo.

— Sličnost je zelo velika, — zašepeče, — prevaro bo nemogoče odkriti.

Iz kožnatega mošnjička, ki ga je potegnila izpod dolge halje, vzame srebrno posodico. Potem jo odmaši in kmalu se je pričel razširjati po vsej kapelici močan vonj.

Potem vlije nekoliko kapljic iz te posodice na dlan in ovlaži z njimi Julijino čelo, ustnice in nosnice.

Zatem zamaši zopet posodico, jo da v žep in zapusti oder.

— Gotovo? — vpraša Karlo.

— Da — je glasil odgovor.

— Zakaj?

— Ali moramo sedaj čakati?

— Kako dolgo?

— Tri ure!

— Moramo pač biti potrpežljivi, — dokonča Karlo.

— Medtem pa bom še enkrat govorila z Violetto, da jo ponovno o vsem poučim, — reče Tereza. Potem pa je šla v kot k Violetti, ki je tam sedela v polsnu.

— Julija! — jo polglasno pokliče.

Violetta preplašeno in začudeno pogleda v Terezo.

— Znano ti je, da si bila zelo bolana?

— Da, vem — odgovori deklica.

— Jutri, zgodaj v jutro, torej čez nekaj ur, boš objela svojo mamo in svojega očeta, vojvodinjo in vojvodo. Zopet jih boš spoznala!

— Upam, — zašepeta Violetta.

— Kadar pa ti bodo rekli, da vzami kneza Karla Kolonno za svojega moža, ali boš sprejela to ponudbo?

— Da, sprejela jo bom!

— Dobro tedaj, le spi dalje.

Violetta ubogljivo zapre oči in zaspi. Terezin magnetičen vpliv, vedeževalke ves čas ni prenehal. Ta vpliv je bil vedno bolj močan tako, da je bila deklica končno popolnoma prepuščena njeni volji.

Počasi je tekel čas, a še mnogo bolj počasi za nestrpnega Karla, ki je vedno dvomil o uspehu, katerega mu je obetala sestra.

— Tri ure so že minile, — reče končno Karlo sestri Terezi.

Počasi obrne ta glavo proti odru, na katerem je ležala lepa Julija.

— Čas je, da pogledamo, kako je delovalo moje sredstvo, — reče Tereza.

Brat in sestra pristopita k krsti in opazujeta blede princezin obraz.

— Ne opaziš ničesar? — zašepeta Tereza.

— Niti žarka, — odvrne Karlo, — kaj, če je bilo vse zaman, ako te je vsa tvoja znanost pustila na cedilu?

— Ne skrbi, moje znanje je dobro in na njega se lahko zanesem, — odvrne Tereza s prezirljivim nasmeškom.

Zopet mine četrť ure. Karlov strah in njegova nepotrpežljivost sta dosegla svoj vrhunec. Tedaj vzklikne živo Tereza

— Glej in čudi se!

Karlo se tako globoko nagne nad krsto, da se je njegov diš dotikal Julijinega obraza. Ognjevitih oči je gledal v vsako potezo njenega nežnega obraza, ki pa je še vedno nosilo na sebi znamenje smrti.

Tedaj pa se knez Kolonna nenadoma zdrzne.

Začulo se je tiho drhtenje in zdelo se je, da je prišlo iz mrtveca. Ustnice so se malo tresle, trepalnice so se polagoma premikale, roke, ki so bile sklenjene na prsih, so se razširile in stegnile ob telo.

Karlo Kolonna se umakne vsled strahu in čudenja.

Mrtvega telesa se ni bal, strašilo ga je le čudno premikanje tega telesa, ki je še vedno bilo podobno truplu.

Končno se je pričela premikati tudi v glavi, oči pa so se polagoma odpirale.

— No, kaj sem ti rekla? — vpraša triumfalno Tereza. Glej kako že tri dni mrtvo telo oživlja, kri pa začenja iznova krožiti po vsem telesu. Ali misliš, da bi mogel kateri izmed najodličnejših napuljskih zdravnikov narediti tako čudo?

— Ne, sigurno ne, sestra! — odvrne Karlo. — Ali se nam je bati, da nas ne bi Julija izdala s svojim vzklikom?

— Ne boj se! Samo telo sem ji oživila, a duša njena je zavita v temo. Na njenih očeh leži mrena, kakor tudi na razumu. Karkoli jo vprašaš, ne bo ti odgovorila.

— Julija ne vidi nobenega predmeta; tudi tebe ne pozna. Ona ne ve, kje je. Pa četudi bi sama njena mama plakajoč klečala pred njo na kolenih, niti pogledala bi je ne, ne bi ji izvažila ne besedice, ne smehljaja. Julija Kafareli je v resnici prenehala misliti.

Medtem se je dvignila v krsti mlada deklica. Oči so ji blodile navkoli, nemo, brez izraza.

Julija ni ničesar videla in ne razumela vsega onega, kar je gledala. Popolnoma je bila podobna novorojenčku.

Kneza Kolonna spreleti neka groza.

— Imaš prav, — reče tiho, — Julije se ni treba več bati. A še nekaj Tereza: ali bo ta brezčutnost, v kateri se princeza sedaj nahaja, še dolgo trajala?

Vedeževalki se zmrači čelo. Gotovo ji ni bilo ljubo, da jo brat vse tako natačno izprašuje.

— Ta nezavest bi tako dolgo trajala, dokler bom hotela, — reče sestra. Pazi se torej, da me s čim ne razdražiš, da ne bom prisiljena misliti na osveto in poslati princezo zopet v navidezno smrt.

S temi besedami pristopi zopet k odru nesrečne deklice.

Čez nekaj časa se vzdigne Julija iz krste in sede.

— Julija! — zakliče polglasno Tereza, nagibajoč se proti deklici.

Toda ta ni niti malo krenila z glavo.

Z besnim pogledom pogleda vedeževalka svojega brata.

— Ali ti nisem rekla, da je njen duh mrtev?

Tereza objame telo nesrečnice, prime jo za roko in nogo in jo prične dvigati.

Prisiljeno uboga Julija njeno pomoč in se počasi, podprta od Terezije, dvigne iz krste.

Kakor v snu je omahovala Julija sem in tja. Svetloba od sveč, ki so gorele okoli odra, ni prijala njenim očem in zato jih zapre.

Brez vsake volje, se je pustila vedeževalki odvesti v kot, v katerem je dremala Violetta.

— Upihni vse sveče, — zapove Tereza svojemu bratu, — da bi svetloba ne prebudila Violette.

Medtem, ko je Karlo izvrševal zapoved svoje sestre, preobleče ona obe deklici, ki so morale delati proti svoji volji vse ono, kar je ona hotela. Minilo je četrť ure in obe deklici sta bili preoblečeni. Julija je sedela v kotu v dolgi samostanski halji, Violetta pa je stala pred vedeževalko v dolgi, beli mrtvaški srajci, z vencem na glavi. Oči je uprla v vedeževalko, hoteč pogoditi, kaj bi naj storila.

Tereza še enkrat premeri Violetto od glave do pete in skoraj ji je bilo žal, ko se spomni, kaki usodi je predala to deklico in kakšno igro bo še igrala.

V tem času, ko je bila Violetta pri njej, poljubljala jo je kakor mati svoje dete.

Oh, da je slutila, da je ta deklica njeno lastno dete, da je tudi dete vojvode de Kafareli, a prepustila ga je bratovim zločinskim rokam, da ga podtakne vojvodi.

Vendar se vedeževalka hitro osvobodi teh sentimentalnih čustev svojega srca. Mislila je le na osveto, da jo ohladi nad zapeljivcem svoje mladosti.

— Naprej! — zamrmra. — jutranja svetloba že prodira skozi okna.

— Pridi, — reče Violetti, — sedaj te prepuščam tvoji usodi. Dve uri še lahko spiš, a ko bodo zvonili k maši, se boš prebudila.

Violetta ni videla, kod hodi. Sledila je le Tereziji, ki jo je peljala po stopnjicah na oder.

S Terezino pomočjo se vleže Violetta v krsto. V tem trenutku zagrmí strašen grom, ki je Karla pretresel do dna duše.

Četudi je bil pokvarjen, vendar je smatral ta grom za božje opozorilo, da preneha to zločinsko delo.

Toda na Terezo ta pojav ni prav nič vplival. Oprezno poravna Violettine lase, kakor so bili prej pri Juliji.

— Sedaj zapri oči, — reče polglasno, z rokami pa je delala deklici po čelu in preko oči magnetične poteze. — Sedaj spi in zbudi se, ko bo zazvonil cerkveni zvon.

— Ko pa se zbudiš, — nadaljuje vedeževalka z enakim glasom, tedaj se bo nad teboj nagibala tvoja mama in ti ji boš z vzklikom: — mama! — padla okrog vratu. Tedaj boš tudi vojvodu de Kafareli pozdravila, ki bo stal za tvojo mamó. Ali si vse razumela, Julija Kafareli?

— Da, — odvrne zamolklo Violetta, ki je že skoraj bila v objemu sladkega sna, v katerega jo je prisilila vražja žena s pomočjo tajinstvene sile, za katero pa je samo ona vedela.

Karlo je vse to poslušal z velikim začudenjem.

— Pa ti misliš, — vpraša bojazljivo, — da ne bo pozabila vloge, ki si jo ji diktirala?

— Ali si videl, kako je pričelo krožiti po žilah mrtve princezinje novo življenje?

— Seveda!

— Ravnotako se bo gotovo tudi Violetta čez dve uri prebudila in bo kot Julija Kafareli objemala svojo mater.

— Toda vojvoda? Ali ne bo ničesar opazil?

— Ali si opazil kakšno razliko med obema deklicama? — vpraša togotno vedeževalka.

— Ne, nisem. Bojim se le radi tega, ker je roditeljsko oko mnogo ostreje!

Ako vojvodinja, oči matere ničesar ne odkrijejo, kar bi sumilo na prevaro, potem tudi vojvoda ne opazi ničesar.

Zatem nista več govorila. Vsaki od njiju je bil preveč zaposlen s svojimi mislimi.

Ura za uro je minevala in končno se Tereza dvigne.

— Čas je, — reče polglasno svojemu bratu, sedaj lahko pokličeš vojvodo in vojvodinjo. Če se ne motim, že prihajajo z vso svojo služinčadjo.

— Pa še ni zvonilo k maši, — odvrne Karlo.

— Ravno zato! Tvoj bodoči tast in tašča morata že tukaj biti, ko se prebudi njuna hči.

Karlo uboga in odpre vrata ter spazi nepričakovani prizor.

Vojvoda in vojvodinja, kakor tudi vsa njihova služinčad so kleče prosili Boga, naj blagoslovi delo Karla Kolonne (drznega zločinca), da bi Julija oživila.

— Pridite, — reče Kolonna s svečanim glasom, — in bodite priče, kako bom princezo, ki leži že tri dni mrtva, obudil k življenju.

Le vojvoda in vojvodinja prestopita prag. Služinčad pa je ostala v hodniku, komaj dihaajoča vsled praznovernega straha.

Karl Kolonna je držal v rokah stekleničico iz barvanega stekla, zamašeno s zlatim zamaškom.

V stekleniči je bilo še nekaj kapljic neke rdeče tekočine.

Sedaj se približa Karlo — mrtvi — Violetti, ki je ležala v krsti in ji vlije v polodprta usta nekoliko kapljic življenjske vode.

Vojvodi zastane dih, a vojvodinja, ki se je upala le do podnožja odra, se je komaj vzdržala vsled velikega razburjenja na nogah.

V kapelici je vladal popolen mir, kakor tudi med zbrano služinčadjo.

Še vedno se na deklici ni opazilo nikakega življenja. V tem pa zazvoni s svojim čistim glasom zvon in vabi k maši in Violettin obraz dobi nenadoma drug izraz.

Njeno telo, ki je doslej ležalo v trdnem magnetičnem spanju, prične drhteti vsled električnega udarca in udje nenadoma izgube svojo otrpnenost.

Tedaj je hotela vojvodinja priskočiti k svoji hčeri, pa ji Kolonna s strogim glasom zapove, naj ostane na mestu in ji zašepeta:

— V imenu vseh svetnikov, visokost, ne hodite še bliže!

Violettine kretnje in mimika, vse je bilo tako naravno, da je moral vsakdo verjeti, da se je Violetta ravno zbudila iz globokega sna.

Odpre oči, pa jih zopet zapre, ker jo je slepila svetloba sveč, ki jih je Karlo zopet prižgal. Potem se poizkuša dvigniti iz krste, a pade nazaj vanjo, kakor da je onemogla vsled oslabelosti.

Nato pogleda še enkrat okrog sebe, na sveče in v črnino zavite zidove, se naglo dvigne in motri začudene osebe, ki so stale okrog krste.

Njen pogled se upre v vojvodinjo, ki jo je Karlo vedno bolj naprej porival in z enim skokom skoči iz krste.

— Mati, — zakliče s tako naravnim in srčnim glasom, da jo je vojvodinja, katere hčerko je vedeževalka pravkar odvela iz kapelice, z glasnim vzklikom privila na svoja prsa.

— Ali sem držal svojo besedo? — vpraša Karlo Kolonna vojvodo, kateremu se je vsled razburjenja in pričakovanja oznojilo čelo.

— Ne vem, kako se vam naj zahvalim, — odgovori vojvoda, ginjen gledajoč na svojo nepravo hčerko, ki je še vedno počivala v polzavesti v objemu vojvodinje.

— Poznani so vam pogoji, pod katerimi sem oživel vašo hčerko, — odvrne Kolonna.

— Vem in kolikor je v moji moči, se bom potrudil, da se bodo ti pogoji čimprej izvršili. Sedaj pa se odstranimo s tega kraja.

Vojvodinja pripelje svojo nepravo hčerko k vojvodi, ki jo srčno, solznih oči objame in zapusti z njo kapelo.

Karlo je že prijel za kljuko, ko — se mu lasje naježe od strahu, otrpnen obstane — nek glas za njim zašepeta: — Slepar!

30. POGLAVJE.

Usodni sestanek

Lepa ljubica Juzuf paše je nemirno korakala po svoji sobi.

— Ne smem izgubiti mnogo časa, — spregovori, — vsakega dne lahko paša izgubi potrpljenje pa si pri rdečelasi krasotici privošči vse ono, kar mu ta kratí. Pa kdo mi jamči, da se bo paša še kedaj k meni povrnil?

— Da, — vzklikne polglasno, — kdo mi jamči, da ga ona ne bo prej ali slej vzljubila?

Pri teh mislih zaškriplje z zobmi vsled prevelike jeze.

— Pa četudi je lepa rdečelaska nedolžna vsled moje obupanosti, ne morem ji pomagati, moram jo odstraniti.

— Poklonila bi ji življenje, pomagala bi ji pobegniti, ali za to ni prilike. Radi tega sem priseljena uporabiti zadnje sredstvo: ubiti jo moram!

Pri teh besedah dobi Sulejmin obraz zopet strogi izraz. V hipu je postala zopet ljubosumna, maščevanja željna žena iz harema.

V tem zaploska z rokami, vrata se odpro in takoj se pojavi med vrati temna glava nadevnuha.

— Kaj zapoveduješ, gospodarica? — vpraša

— Stopi v sobo, dobil boš neko delo.

Hasan, suženj, stopi ponižno v sobo, pogleda Sulejmin obraz in takoj je vedel, da bo razgovor o rdečelasi Črnogorki.

— Ali je bil naš gospodar v tujkini sobi? — vpraša strogo gledajoč evnuha.

— Ne, gospodarica, še nikoli ni bil!

— Ne laži! — zavpije Sulejma, — reče mi pravo resnico!

— Pri prerokovi bradi, on še ni bil pri njej! — Trenotek gleda Sulejma v tla, gotovo se je borila s težko odločitvijo.

— Tujko moram uničiti, — zakriči evnuhu, — in ti mi moraš pomagati!

— Alah! — zavpije prestrašeno evnuh, ne dajaj mi takih nalog. Ti ne bodo prinesli smrt tujki, ampak meni in tebi.

— Ne boj se, ti strahopetnež, ti pasja duša. Tebi se ne bo ničesar zgodilo. Ti mi moraš samo nekaj priskrbeti, kar njuno potrebujem.

Ves v strahu je korakal evnuh po sobi.

— Gospodarica, — zakliče z jokajočim glasom, — ti nam pripravljaj pogibelj. Ako zve naš gospodar za zaroto, dal nas bo bičati do smrti ali pa pribiti na križ.

— Pusti jadikovanje, pod mojo roko si. Samo ena moja beseda — in končal si. Torej zberi svoje misli in izvrši moja povelja, katera ti sporočim.

— Oh, da se nisem nikdar rodil, — je ječal Hasan, — to je nesreča, to je nesreča!

— To bo moja skrb; boš izvršil moj nalog, da ali ne?

Suženj se je zvijal kakor kuščar, a končno je le popustil. Dobro je poznal svojo gospodarico in vedel je, da bi mu se grozno osvetila, ako ji ne ustreže.

Samo eno besedo paši, da je ni ubogal, — in on bi ne bil več med živimi.

— Usmili se svojega služabnika, — reče kočno z globokim vzdihom, — reči mi, kaj moram narediti, a prej me obvaruj pašinega srda, ker vem, da se bo zgodila nesreča.

— Dobro, obljubljam ti. Vedela sem, da se bova sporazumela. Pojdi in najdi mi škorpionja!

— Alah! — zakliče evnuh, — škorpionja? Kaj pa misliš početi s tim strupenim kuščarjem?

— To ni tvoja skrb. Glej, da mi ga čez eno uro prineseš. Hasan prične od straha zopet poskakovati po sobi.

— Ne morem, gospodarica, ne morem!

Sulejma pa naredi kratek obračun. Sužnja pograbi za vrat, ga porine do vrat, jih odpre, ga udari z nogo in Hasan je zletel z zamolklim vzklikom iz sobe.

— Čez eno uro moraš biti tu, ti pasja zalega, — zakliče razljutena Sulejma.

Bila je tako razburjena, da ni mogla ostati v sobi. Pohitela je na vrt, da se tam na svežem zraku ohladi.

Čez nekaj časa je prišlo k njej mnogo haremskih dam, da se z njo nekoliko porazgovore, posebno še zato, ker so bile radovedne, vsled katerih vzrokov je tako dolgo ni bilo videti.

Toda stroga kretnja njene roke je preplašila vse. Pašina

ljubica je hotela ostati sama, ni hotela da jo žene, katere je gledala vedno s prezirom, motijo v njenih mislih.

Čarobni vonj rož, krasno in mило petje ptičic se je razlegalo po vsem vrtu. A vse to se Sulejme ni dojmilo, ničesar ni opazila.

Njeno srce je bilo napolnjeno z osveto. Še vedno si je trla glavo, kako bi uničila na najboljši način neljubo ji tujko.

Prepustila se je čustvom in hodila je po delu vrta, v katerega je bil zabranjen vhod haremskim gospem, ker je tu sprejemal paša svoje goste. Delavci so bili tu često zaposleni z negovanjem cvetja, ki je ravno cvelo z vso svojo krasoto.

Samo ograja iz vinske trte je delila ta prepovedani del vrta od haremskega vrta.

Sulejma ni opazila, da se je približevala onemu vrtu, v katerega je bil prepovedan vhod njej, kakor tudi ostalim Odliskam. Hotela je biti s svojimi mislimi popolnoma sama, daleč proč od brbljanja ostalih haremskih dam.

Senica, skrita pod košatim grmom jo privabi k sebi. Stopi pod grm in sede na klup.

Nenadoma se zdrami iz svojega premišljevanja. Z one strani, kjer je bila ograja, odmevali so toni, kakršnih še ni nikoli slišala.

Moški glas je prepeval pesmico ob spremljevanju kitare. Bila je neka tuja pesem, — bila je italjanska.

Sulejma je napeto prisluškovala. Ni ji bilo še znano, da ima paša tujega pevca. Njena radovednost je postajala vsa večja in večja in kočno jo prisili, da spozna tujca, ki tako mило in sladko poje.

Že je hotela odpreti vrata prepovedane ograje, ko se spomni, kako strogo bi bila kaznovana, če jo vidi moški brez pajčolana.

Še enkrat se ozre, če se nahajajo v bližini sužnji, stratarji harema. Nikjer ni bilo nikogar videti. Saj tudi niso mogli slutiti, da je pašina gospa tako brezsramna in krši strogo prepoved!

Tedaj pomisli na pašo, njenega gospodarja, če bi se on jezil. Ali hitro skomigne s svojimi lepimi rameni. On se že tako dolgo ni zanjo brigal, čemu bi se pa ona nanj obzirala?

S hitrimi koraki gre skozi vrata ograje in že se je nahajala v zabranjenem parku.

Močno ji je bilo srce, ko se je polagoma približevala

kraju, odkoder je odmevala čarobna melodija. Samo še oljkin grm jo je ločil od pevca.

In sedaj je slišala vsako besedo, katero je pel.

Pel je strastno, ljubavno pesem, ko mornar kliče v večernem hladu svojo ljubico.

Sulejma je pozorno poslušala. Saj je razumela vsako besedo, četudi je pevec pel v italjanskem jeziku. V tistem času je bila namreč Italija s Turško v trgovinskih zvezah, pa se je vsled tega na vzhodu izmed tujih jezikov govorilo največ v italjanščini.

Pevec otpoje tako milo in tako čuvstveni izraz je dal svojemu napevu, da se je videlo, da ni pel brez posebne namere.

Ali je namenil to krasno pesmico kakšni gospe?

O tem se mora prepričati. Ko je pevec umolknil, stopi hitro pred grm.

Nepoznan ji človek skoči s klopi. Kitara mu pade iz rok, bil je silno presenečen.

— Margareta! — zakliče.

Dama iz harema se umakne korak nazaj, ko je videla k njej prožeče se roke.

— Ti se motiš, — reče, — nisem ona, katero ti priča-kuješ. Jaz sem Sulejma. A kdo si ti?

— Jaz sem pašin vrtnar, — odgovori tujec.

— Kako ti je ime?

— Giuseppe Garibaldi!

— Giuseppe Garibaldi? — ponovi Sulejma. — Kako lepo zveni to ime! Še nikdar prej ga nisem slišala. Ali si že dolgo tu?

— Komaj nekaj tednov. Za srečneža premalo, za nesrečneža preveč.

— In ti se šteješ med poslednje?

— Kako bi se tudi ne! Saj sem samo suženj, ki mora od ranega jutra pa do poznega večera delati v tem vrtu brez nade, da bo še kdaj odložil suženjske verige.

S sočutjem je gledala tujca dama iz harema. Ah, kakšna je razlika med njim in njegovim gospodarjem pašo!

V očeh se mu pozna žalost, vendar so mu ognjevito sijale, ko jo je gledal v njen lepi obraz.

Kako lepega, žilavega, čvrstega in vitkega stasa je!

— A kdo je ta neznanka, kateri si pel ono pesmico? — vpraša zopet Sulejma.

»Ne«, je kriknila Sulejma, katero ostro uho je takoj slišalo besede njene tekmovalke. »Ti moraš pregledati mojemu gospodarju rane, Ti!«

— Ah, ti je ne moreš poznati. Upam, da bom s svojo pesmico, s pomočjo katere sem jo nekoč izvabil iz njene domovine, obrnil nase njeno pozornost, da bom vedel, kako se godi nesrečnici.

— Ona se torej nahaja v pašinem haremu?

— Da in vsled moje krivde! Mene so uporabili, da jo zvabim v gusarjeve roke, on pa jo je prodal paši.

— Ha! — zakliče Sulejma vsa besna. — Ti misliš rdečelaso Črnogorko?

— Da, — odvrne Garibaldi. — Ti jo torej poznaš?

— Poznam jo, — reče naglo med globokim dihanjem Sulejma.

— O, — zakliče Garibaldi, — ali bi mi mogla dovoliti, da se snidem z Margareto — tako je namreč Črnogorki ime. Zelo bi ti bil hvaležen.

Sulejma se za hip zamisli.

— Ali je ona tvoja ljuba, tvoja žena? — vpraša.

— Ne, to ne! Vendar bi naju naredila zelo srečna, če nam dovoliš sestanek.

— Morda pa tujka tebe ljubi? — ga vpraša lokavo.

Garibaldi je okleval z odgovorom.

— Ne vem, — je jecljal razburjen, — toda če ji rečeš, da si me videla in da sem v njeni bližini, dolgovala bi ti veliko hvalo.

Sulejma je pričela močno dihati. Sto in sto načrtov ji je rojilo po glavi.

— Ali bi jo odpeljal, če bi se ti ponudila prilika? — ga vpraša tiho.

— Ha, — zakliče, — pa še kako rad! Samo če bi mogel! Pa prepričal sem se, da je to popolnoma nemogoče!

Sulejma globoko vzdihne: — Da, to tudi jaz vem, beg je tu nemogoč. Na ta način se ne bo nikoli znebila svoje tekmovalke.

— No, — reče Sulejma Garibaldiju, — ako ti v tem slučaju morem s čim koristiti, obrni se name! Morda se domisliš še kakšnega drugega načrta, po katerem bi odvedel Črnogorko.

— Kadarkoli boš zapel ob spremljevanju kitare kakšno pesem, smatrala bom to znak, da mi hočeš kaj povedati.

— Jaz ti ne morem odpeljati ljubice, ker straža pazi nanjo zelo dobro; govori se, da je postala pašina ljubica.

— Strašno, — je mrmral Garibaldi, ko si je predočil, da

je Margareta vsled svoje velike lepote v haremu postala sužnja.

Sulejma zapusti Garibaldija, kajti njen ostrí sluh zasliši korake človeka, ki se je tiho plazil od vrta gospa proti zabranjenemu delu vrta.

Vrata se naglo odpro in v tistem hipu se prikaže Hasan, nadevnuh.

Mrak je že pokrival zemljo in Hasan ni mogel takoj spoznati obraza haremske gospe.

— Stoj! — zakliče in zgrabi Sulejmo za roko. — Jaz te bom naučil, kako se krši pašina zapoved!

— Za tebe — glej — bič, — ti lahkoumna žena!

Že jo je hotel s silo odvléči, ali v tem dobi močan udarec s pestjo po obrazu.

— To pa je zate, ti pasji sin! — reče škripajoč Sulejma. Z glasnim stokanjem se je Hasan branil besne žene.

— Gospodarica, gospodarica! — je tulil, — saj nisem mogel slutiti, da si ti tako neoprezna in hodiš v oni del vrta, kjer je dovoljeno biti samo moškím!

— Ali si izvršil mojo zapoved? — se zadere nanj Sulejma.

— Ne vem gospa, — odgovori Hasan, — v glavi se mi je popolnoma zmešalo. Ali si mi dala kakšno zapoved?

— Ničvrednež! — zavpije Sulejma, tresoč se vsled silnega razburjenja. — Ko bi imela pri sebi bič, videl bi, kako bi ti povrnila spomin!

Samo hip in že se ji zarinejo prsti v njegove lase.

— Veš sedaj, kaj sem ti zaukazala?

— Da gospodarica, pri Alahu, vem!

— Kje imaš škorpionja, ti pasja smet?

— Škorpionja? — vpraša Hasan s zateglim glasom.

Sulejma ga še močnejše potegne za lase in bolečine mu izsilijo glasen vzklik.

— Da, škorpion za Črnogorku!

Zaman se je trudil Hasan, da se reši močne pesti pašine ljubice. Videl je, da je ves napor zaman in prepustil se je daljnji usodi.

— Našel sem ga in prinesel sem ga tebi! — zajeclja.

— Toda kje je? — vpraša ona.

— V tvoji sobi, gospodarica.

— A kje v sobi?

— Tega ne vem. Bil sem popolnoma brez zavesti in ti zato ne morem reči, kam sem ga vrgel.

Na Hasanovem obrazu se pokaže pri teh besedah toliko tesnobe in napetosti, da je s tem obrnil nase Sulejmino pozornost. Kaj neki je Hasan naredil?

Videti je vendar moral, kam je dal škorpionja; njegove besede so bile samo nekako opravičevanje.

— Pridi, — reče in vleče za seboj evnuha, od katerega je bila pol glave višja, — pridi, bova skupno poizkala škorpionja. Toda pazi se, če ga ne najdeva!

— Znano ti je, da so mi poznane vse tvoje tajnosti, zaradi katerih bi bil križan, če jih izdam paši.

Jokajoč je šel evnuh za Sulejmo.

Čez nekaj časa prideta v harem in kmalu sta v Sulejmini sobi.

— Tako, — reče Sulejma in energično zamahne z roko — sedaj pa išči škorpionja! — Zaman se je trudil suženj, da pride do vrat, kajti Sulejma jih je zaklenila. Hasan pa je še vedno stal in okleval.

Tedaj pa vzame Sulejma ostro bodalo, katerega je paša nekoč prinesel iz boja in ga ji poklonil v dar.

Kakor strela ga hitro nameri proti evnuhu, ki ni opazil s kako brzino je pograbila Sulejma orožje in niti ni slutil, kako velika nevarnost mu preti.

Nenadoma zavriska od strahu in odskoči. Bodalo se mu je zabodlo skozi obleko v roko.

— Hočeš sedaj iskati škorpionja? — zavrešči kakor ris razjarjena Sulejma, ki hitro pobere bodalo, ki je padlo na tla.

— Ne vem gospodarica, ne morem se spomniti, da, — zakliče, ko vidi, da Sulejma že drugič dviguje roko, — mislim da je v tvoji spalnici.

Sulejma naredi strogo kretnjo z roko in že je tekel proti označeni sobi. Sulejma mu tiho sledi, kajti opazila je prestrašeni tesni pogled, katerega je evnuh usmeril na njeno široko, z rdečo svilo pokrito posteljo.

V glavo ji šine strašna misel.

— Naprej sedaj, ničvrednež! — zavpije na tresočega se evnuha, — ne prideš več živ iz te sobe, ako ne najdeš škorpionja!

Povsod je iskal Hasan škorpionja, plašljivo gledajoč na Sulejmino bodalo, le postelji se je previdno umikal. Končno mine Sulejmo vsa potrpežljivost.

Hitro pograbi pokrivalo in odkrije posteljo. Grozno se prestraši in odskoči od postelje. Pod pokrivalom se je namreč gibal dolgo iskani škorpion.

Či bi se Sulejma brez vsakega suma vlegla v posteljo, bi bila sigurno usmrčena vsled strašnega pika te živali.

Hasan se je zavlekel v kot in tam čakal svoje usode.

— Hotel si se me torej rešiti za vselej, — je šepetala Sulejma, gledajoč ga s zloveščimi očmi, — mene, ki sem te vedno branila pašine jeze.

— Gotovo si si mislil, da moja zvezda temni v haremu in si se bal, da te ne bi potem izdala.

Dolgo je bulila v zločinca.

— Lahko greš, — mu reče, — pa ne boj se, da ti bom storila kaj žalega. Take in slične šale se tu v haremu dnevno dogajajo.

Kakor pohabljen pes se odvrleče evnuh iz sobe.

Sulejma je še vedno stala na istem mestu.

— Evnuh se torej ni upal najti škorpionja za rdečelaso Črnogorko, temveč ga je hotel njej podvreči.

— Ali je že tako velik strah pred njo, bodočo pašino ljubico? Jaz ne pomenim torej nič več? Ah, kako milo in sočutno so me danes opazovale druge gospe iz harema!

— Oh! — nadaljuje in iz oči ji sije strašen pogled, — še sem pri življenju, še sem pašina ljubica in ostala bom, dokler mi ne vzamejo življenja!

Potem vzame malo košarico, prime škorpionja z dvema palčicama in ga da v košarico.

— Sedaj pa ti bom, lepa deklica z rdečimi lasmi — mrmra Sulejma, — sedaj ti bom izročila pozdrav tvojega častilca, Giuseppe Garibaldija, ki zna tako lepo peti.

31. POGLAVJE.

Kriva hči

Karlo Kolonna se hitro obrne, ko je slišal oni tajinstveni glas, ki mu je rekel: slepar.

Kdo bi ga mogel izdati?

Kdo se je mogel priplaziti v kapelico, ko so izmenjali deklici, kdo ga je mogel tedaj opazovati?

Vendar Kolonna ni imel časa, da si s takimi mislimi beli

glavo, ker sta ga čakala vojvoda in vojvodinja. V tej hitrici je pozabil zapreti celo vrata kapelice.

Komaj da so se vsi prisotni oddaljili, ko se vrata kapelice tiho odpro a takoj nato pomoli skozi nje neka ženska svoj obraz.

Ženska prikazen je potem hitro — nemoteno — hitela po hodniku do palače.

Hitela pa je vse dalje in dalje, dokler ni prispela na trg della misericordia.

Težko dihaajoč obstane tu in se še vsa v strahu ogledava na vse strani.

— Nihče mi ni sledil. Nihče me ni spoznal. Ah, prelepi moj knez, ako me zapustiš in če misliš obrniti lepi židovski hrbet, pokazati ti hočem, da ima tudi lepa mačkica, s katero si se dolgo igral, kremplje.

Ta žena je bila Rebeka. Ona je bila prisotna, ko se je vršila prevara z deklicama.

Razgreta z vročo ljubeznijo za Karla, se je ponoči prebudila in pričela ga je iskati vsled prevelikega hrepenenja. Četudi je bila viharina noč, opazila ga je kljub temu, kako je šel z dvema nunama.

Šla je za njimi in se neopaženo splazila v kapelico.

Medtem se Karlo vrne z vojvodovo obitelji v palačo. Violetta, — kriva, podvržena hči, — je še vedno bilo v naročju svoje matere, ki je ni mogla izpustiti iz svojega naročja, temveč je neprestano objemala in poljubljala nevidezno od smrti vstalo hčerko.

Uboga mati! Ti se sleparju srčno zahvaljuješ, ki je onesrečil že mnogo ljudi, tvojo pravo hčerko pa vodi od tebe hijena v človeški podobi.

Vojvoda pelja Kolonno v svoj kabinet.

— Pridite, moj sinko in pustite mater, naj se veseli nad hčerko, ki se je zopet vrnila v življenje. Midva se jima pridruživa nekoliko pozneje, da se skupno porazveselimo.

— Visokost, — odvrne Karlo, hlineč svoje ginjenje, katerega v resnici niti malo ni imel, — ne morete niti slutiti, kako sem srečen, če pomislim, da bom vaš sin.

— Toda, častna beseda, ki jo dajem kot plemič odbil bi to veliko čast, ako bi ženitev vaše hčerke z menoj bila zanj žrtev.

— Da, celo samo ena solza, katera bi ji pritekla iz oč

radi mene, bi mi dala povod, da odstopim od pogoja, ki sem ga postavil.

Tedaj pa prime vojvoda desnico vodje bandita in jo krepko stisne.

— Plemeniti mož ste, vreden naslednik vaših slavnih pradedov. Sam hočem govoriti z Julijo in prepričan sem, da bo privolila v možnost, ko zve, kako plemenito ste se izrazili.

— Pridite, spremljajte me k njej, kateri ste z neizmernimi žrtvami povrnili življenje. Ah, pridite, da jo vprašava oba...

Močno je utripalo Kolonni srce, ko je stopal za vojvodom.

Kako se bo obnašala Violetta, ta namišljena Julija?

Ali ne bo morda pozabila svoje vloge in končno očrnila njega, kneza Karla Kolonna?

Ali si ne bi mogla zopet vzbuditi spomina na njenega bivšega ljubega — Giuseppe Garibaldija?

Ali ga ni opomnila njegova sestra, vedeževalka Tereza, da ne sme nikdar opomniti pred Violetto ime človeka, ki ga je on sovražil, kakor nikogar na svetu?

Čez nekaj časa sta stala vojvoda in Kolonna pred njeno sobo.

— No, — vpraša vojvoda, — kako se počuti ljubo dete?

Vojvodinja je pokazala na Violetto, ki je še vedno bledega lica, vendar z ljubkim nasmeškom na ustnicah, sedela v naslonjaču.

— Naša hči je še zelo slaba in se mora še dobro okrepiti. Pa tudi spomin ji je moral zelo opešati, ker se nikakor ni mogla spomniti imena našega starega sluge in ni vedela poti v svojo sobo.

— Visokost, — s vmeša Karlo v besedo, — v duševnem razburjenju sem vam pozabil sporočiti še druge podatke o življenjskem zdravlilu.

— To zdravilo deluje na človeka tako močno, da se dozdeva, da je za nekoliko trdnov bolniku otemnela vsa preteklost.

— Videti morate, da pričenja za njo z današnjim dnem popolnoma novo življenje. Še celo to je čudno, da je takoj spoznala vas in vašega soproga.

— Pustite vaši hčerki malo časa, se bo že hitro popravila. Naj vas ne skrbi, če se bo v svojem bitju nekoliko spremenila.

— Spomnite se, da je pred tremi dnevi bila truplo, spo-

mnite se, da je njena duša že zapustila telo. Torej ni čudno, ako se bo nekoliko drugače obnašala kakor prej, ako bo prejšna zdivjanost, katera je nastopila tuintam, — pri tem mi-slim na Regato — ponehala, a mesto tega stopila v resnost in treznost.

Vojvoda gladi z roko po temenu svoje nevidezne hčerke mi-lo in ljubeznivo.

— Julija! — reče nežno Violetti, ki je vse, kar se je go-dilo okrog nje opazovala, kakor da sladko sanja. — Julija, ali nimaš niti besedice da jo izustiš v zahvalu temu plemenitemu človeku, ki bi si mogel privoščiti dolgotrajno življenje s po-močjo čudodelne pijače, vendar ni hotel, ampak ga je žrtvoval zate, moja draga hčerka, samo da te reši smrti.

Trudno povzdigne Violetta svoje oči proti Kolonni.

Tako poznan se ji zdi, — kje ga je neki videla?

Ah vse, popolnoma vse slike, ki so se nekoč utisnile v njen spomin, izginile so ji iz glave, kakor da jih je kaka močna roka kam potisnila.

— Da, — reče počasi, — če me je gospod rešil smrti, sem mu seveda zelo hvaležna.

— Morda pa poznaš gospoda, draga hčerka. Tvoje oči ga tako čudno motre, kakor da ga nisi še nikdar videla.

— To je knez Kolonna.

Za hip dobi Violettin obraz napet izraz. Da, da, slišala je že to ime. Kakor iz velike daljave so odmevale v njeni duši besede, katere je vsadila v njeno dušo vedeževalka.

— Da, — odvrne tiho, — to je knez Karlo Kolonna, ki mora postati moj mož.

Vojvoda vzklikne od radosti.

— Glejte, — reče vojvoda in se obrne k ženi, njen ra-zum ni tako potemnel, kakor se nam je dozdevalo, kajti na to se je takoj spomnila.

Zopet se pripogne k svoji dozdevni hčeri in jo poljubi na belo čelo.

— Naj te Bog blagoslovi, hčerka moja! Ljubila boš tudi dalje svojega očeta, četudi ne boš stanovala v njegovi hiši!

Z odprtimi očmi gleda Violetta na vojvodo. Začutila je neko čudno, nepoznano ji čuvstvo. Našla je očeta in mater, ki skrbijo za njo, jo ljubijo in milujejo.

Ah, da je vsa preteklost s vsemi neugodnimi dogodljaji izginila iz spomina, vendar bi občutila, da ji je tuja vsa oče-tova ljubezen in materino negovanje.

— Da, — odgovori Violetta, gledajoč vojvodo s pogledom, polnim zahvale, — vedno te bom ljubila!

— Kaj pa jaz? — vzklikne vojvodinja, — ali bi ti ne bilo nič hudo po materi, ko bi te odpeljal tuj človek?

Violetta se obrne s svojim prijaznim obrazom proti vojvodinji.

— Mama moja! — zašepeče nežno, — mama, kako te imam rada! Nikdar te ne bi zapustila! Ah, ti si mi tako dobra, mila, kakor mi ne more biti nihče drugi.

Tedaj ovije roke okrog vratu vojvodinje. V očeh so ji sijale solze ganutja in najčistejše sreče.

O ničemer se ni moglo sumiti. Sličnost med obema deklicama je bila prevelika.

Pa četudi bi se ji zdelo Violettino vedenje kaj sumljivo, ali neznanje raznih dogodkov, ki so se odigrali za časa njenega življenja, vse te misli bi morale odpasti vsled poslednje izjave kneza Kolonne, ki je rekel, da ima čudodelna zdravilna tekočina tako močno delovanje, da se šele po dolgem času povrne moč spomina in razuma.

Vojvoda je mislil, da ne sme dalje oklevati z odločitvijo. Knezu Kolonni je obljubil, da mu bo dal hčerko in bo takoj ženitev, čim mu uspe oživiljenje.

Sedaj je stala Julija pred njim zdrava. Ali bi mogel nje-mu, ki ga je rešil stiske, skratiti nagrado?

— Julija, — se okrene vojvoda k svoji navidezni hčerki, — ali hočeš sedaj dati roko v večno zvezo svojemu rešitelju?

Violetta ponovno pogleda kneza z odprtimi očmi. V tem pogledu je odsevalo istočasno zadivljenje in groza. V njeni duši je bila močna, globoko vsajena odločitev, da mora ponuditi svojo desnico knezu Karlu Kolonni.

Vse pa je bil le sad magnetičnega vpliva, ki ji je ga povzročila vedeževalka.

— Če vi to želite, moji mili, dragi starši, da me Karlo Kolonna pelje pred oltar, kjer mu bom izrekla prisego za zvestobo, vedite, da je vaša volja zame — zapoved!

— Bravo, bravo, zlato moje dete, — zakliče radostno vojvoda, — ali ne, da sem govoril resnico? Plemenitejšega in boljšega človeka, kakor je knez Karlo Kolonna ne moreš dobiti.

— Gotovo si se odrekla vseh onih neumnih fantazij z onim grešnikom, kateremu — — —

— Nehajte! — vpade hitro v besedo Karlo Kolonna, —

za božje ime, ne spominjajte tega toli preziranega imena. Obljubite mi visokost, da ne boste vašo hčerko spominjali nikoli na ono dobo, — dobo Julijene mladostne zmote, — ko je nesramen človek s pogubnim vplivom vplival na njeno mladostno, plemenito dušo!

Zopet je bil vojvoda ginjen in ponudi Kolonni desnico.

— Obljubljam vam to in pred vsem svetom bom odkrito in iskreno izjavil, da ni bolj poštenega človeka, kakor ste vi, knez Karlo Kolonna.

Vzradostil se je Kolonna, da se mu je posrečilo dobiti vojvodovo obljubo, da ne bo pred Violetto, namišljeno princezo Julijo, nikdar izgovoril Garibaldijevo ime. Zavedal se je, da bi se Violetta vsled tega imena prebudila iz polusna, v katerem so vsi njeni občutki zastrti z nekim temnim zastorom — in potem bi bilo vse odkrito.

Knez Kolonna se oddalji, vojvodinja pa spremi svojo dozdjevo hčer v Julijino sobo.

Z naglimi koraki hiti Karlo Kolonna k svoji sestri Terezi, da ji pove o srečnem uspehu, ki ga je dosegel pri vojvodi.

A nje ni našel v njenih prostorih. Sobe so bile v miru in povsod je bila tišina. Niti o Juliji nobenih znakov. Končno mu pride v glavo, da gre v klet iz katere — tako se mu je vsaj zdelo — je prihajalo nekakšno ropotanje.

Komaj je prišel iz sobe, mu je vdarila nasproti svetloba, ki je prihajala iz temnega, širokega prostora.

V tem vidi tudi svojo sestro.

— S čim pa si zaposlena v tej temi? — jo vpraša in se prisiljeno nasmeji.

— Bliže stopi, pa boš videl, — odvrne vedeževalka.

Na zidu je bila pritrjena mala železna svetiljka, katere plamen je le slabo razsvetljeval podzemni prostor, pokrit z deskami.

Vedeževalka stopi proti koncu velikega oboda, a Karlo gre za njo.

— Poglej tam, — reče in obstane na mestu.

Dve deski sta bili vzeti iz tal in prislonjeni na zid kleti.

Na tem prostoru opazi knez globoko jamo, ki je bila deloma napolnjena z vlažno zemljo, dočim je bil večji del zemlje na kupu kraj jame.

Po tleh je bilo razmetano razno orodje za kopanje, železne motike, ostre sekire in ostali pripomočki.

Gotovo se je Tereza posluževala tega orodja, ker je imela umazane roke od zemlje črnice.

Nekaj časa je stal Karlo Kolonna kakor nem in nepremično. Potem pa prosi svojo sestro, da mu razloži ta njeno čudno delo.

— No? — ga vpraša sestra, — ali ne veš, kaj pomeni moje delo?

Hladni znoj orosi Karlovo čelo, ko je nenadoma izprevidel sestrino namero.

— Sestra, — reče tiho, — groza se me polašča, ko te gledam!

Tereza pa prezirno buši v smeh.

— Ali se čudiš posledicam najinega dela?! — ga vpraša in skomigne z rameni.

Nekaj hipov je stal Karlo, kakor da je okamenel.

— Ali je to moralo biti? — vpraša z zamolklim glasom.

— Da! — odvrne ostro sestra.

— Julija je torej mrtva! — zamrmra, kakor da se boji svojih besed.

— Tako je. Dobro veš, da ni smela ostati pri življenju. Povzročila bi obema nesrečo.

— Ubogo dete, — se je tolažil Karlo, — verujem, da sem bil vanjo zelo zaljubljen.

— Ali pa v njeno premoženje, — dopolni Tereza s smehom; — bil si, si in ostal boš vedno strašljivec in zavratnež. Nikdar ne dokončaš delo, ki si ga začel. Da, nisi se bal dati zastrupljeno cvetje in nisi se zgražal nad tem početjem, a sedaj — sedaj se kesaš, ko je delo že izvršeno.

Karlo zmaje z glavo kakor deček v šoli, ki ga je učitelj zaradi nemarnosti dobro okregal in natepel.

— Vedeti si hotel, kaj sem delala v tej kleti. Lepo od tebe, takoj boš vedel. Pomagaj mi dovršiti to delo, ker me je kopanje precej izmučilo.

Tiho, brez vsake besede pograbi knez lopato in prične metati zemljo, ki je bila tam naokoli, v jamo. Nato pa odideta v prvo nadstropje.

Karlo pa ni mogel dalje zdržati v hiši svoje sestre. Vse ga je spominjalo na umor.

Knez se ni bal umorov, saj na njegovi vesti nista bili morda samo ena ali dve človeški žrtvi, temveč bilo jih že mnogo. Hladnokrvno je umoril očeta Giuseppa Garibaldija — res sicer na željo njegove druge žene, ali umoriti mlado, kra-

sno deklico, — ah — to se mu je zdelo nekaj strašnega — groznega.

Gotovo je v tem trenutku zasovražil svojo sestro.

Potem, ko je zaprl vrata za seboj, pa se nenadoma spremeni izraz na obrazu vedeževalke.

— Oj, ti nesrečnež, ti prevarani vrag, — zakliče Tereza, — o ti golo sredstvo v mojih rokah! Meniš, da boš zagospodoval nad menoj in da me boš obračal po svoji mili volji. A varaj se dragi, kajti ti si povsem v mojih rokah.

— Samo hodi slepo po onem potu, po katerem te hočem odvesti in katerega si sam izbiraš. Že sedaj vem dobro, da boš premagan.

— Dokaz, za katerega si mislil, da je uničen, ta očitni dokaz tvoje strašne prevare, strašno orodje proti tebi, — še živi in je v moji oblasti.

Tako govoreč sama s seboj, gre v svoje stanovanje, katerega pa takoj zaklene.

Potem odpre s pomočjo posebnega mahinizma tajna vrata, ki so vodila v precej veliko sobo. V to sobo je prihajala svetloba in zrak skozi okno, ograjeno z železjem. Okno pa je bilo zelo visoko od tal.

Vsa sobna oprema je bila: navadna postelja, lesena miza in mala klop.

Tereza gre do postelje in obrne svetiljko tako, da je osvetljevala vso posteljo.

Svetlobni žarki so obsijali blede, a lepo lice mlade deklice, ki je nemirno — v mrzlici dremala na postelji.

Usta so ji izgovarjale nerazumljive besede, ki pa so vendar izražavale — bilo je očito — skrb in strah.

Mlada deklica je bila Julija de Kafareli.

Pozorno je prisluškovala vedeževalka besedam nesrečne Julije in zaslišala je večkrat jasno izrečene besede: — Mama — Giuseppe!

Terezi se namrši čelo in oblak skrbi ji pokrije obraz. Nemo se pripogne k devojk, ki je še vedno spala in se dotakne njenih ramen.

Princezinja se strese, a se ne zbudila.

Zopet se strese nesrečnica, vzravna se v postelji z izrazom velike zmede, se malo premakne, kakor da hoče zopet leči, potem pa izpregovori zamolklo, bolno:

— O mama, moja mama!

— Ti kličeš svojo mamo, Julija? — reče Tereza. — Saj te ne sliši, a bo kmalu prišla, samo počakaj.

S strogim pogledom je zrla Julija v vračaro. Vendar pa se v tem pogledu ni izraževala velika zmeda, ne strah.

Še enkrat ponovi vzklik: — O, mama, mama! — To je bil njen edini odgovor.

— Mene še ne poznaš, — nadaljuje Tereza. — Še nikdar me nisi videla. V bodoče bom vsak dan, vsako uro in minuto pri tebi — nadomeščala ti bom mater.

Pa tudi sedaj je Julija molčala.

— Ali si slišala? Si me razumela?

Toda jezik mlade deklice se tudi sedaj ni premaknil. Ravnotako so tudi usta ostala nema, bleda kakor sfiga.

— Še en poizkus, a odločen poizkus, — zamrmra Tereza.

Sede kraj postelje in nadaljuje:

— Vidim, da si čvrsta in hrabra, pa ti radi tega povem tajnost, zelo žalostno tajnost, me razmueš? Tvoj dragi Giuseppe Garibaldi se ti je izneveril. Našel je zopet svojo Violetto in se z njo poročil.

Pomembno pogleda vedeževalka v obraz lepe deklice. Julija pa niti ne trene z obrazom, niti s kako mišico, le tiho se nasmeji in reče:

— Giuseppe — Giuseppe Garibaldi? Da, on bo prišel, saj sem mu pisala.

Po teh besedah se Tereza zadovoljno dvigne. Julijo je dobro presodila, kajti ona je živela in se je zdelo, da nima na telesu nobene poškodbe. Če pa bi ji kdo natančneje pogledal v dušo, bi videl, da je ta pokrita z neko črno tančico pozabljenega, brezčutnosti. Da, — ona je znorela!

32. POGLAVJE.

Škorpionov pik

S košarico v roki, katero je dala strupenega škorpionja, gre Sulejma, ljubica Juzuf paše, v prostore svoje tekmovalke, rdečelase Črnogorke.

Nenavadno so se ji svetile oči, a na obrazu se ji je videlo, da je podvzela nekaj smelega, odločnega.

— Žal mi je uboge deklice, — je govorila sama s seboj, — ali kaj hočem? Ne morem ji pomagati!

Hitro odpre vrata Margaretine sobe. Mlada deklica, ki se je stisnila v kot divana, prestrašeno skoči na noge. Pričakovala je — pašo.

Sulejma pristopi k njej. Okrog ustu ji je ležal zloben nasmech.

— Ali se me bojiš? — vpraša.

— Tebe ne, ampak — —

— No, — koga?

— Paše!

Sulejma nekoliko prebledi.

— Mar je bil že drugič pri tebi? — jo hitro vpraša.

— Ne, ne. — Saj ti je vendar vse znano. Izza zastora si vse slišala in zvedela, kakšna usoda mi je usojena.

— Morda pa bo prišlo še kaj drugega, — odvrne Sulejma.

Žalostno je stresla lepa Črnogorka svojo krasno glavico.

— Ah, — reče, — slutim, da ne bom nikdar več videla moje divne domovine, njenih hribov, njenih gozdov. Tu v suženstvu — tu bom jaz poginila — tu, v tem haremu bom umrla.

— Ne prepuščaj se tako žalostnim mislim! Prihajam namreč z dobrim novicami.

Margareta tiho vzdihne.

— Daj mi svobodo, odvrne, za vsem drugim ne hrepenim toliko.

— Kdo ve? Moram ti namreč izročiti pozdrav lepega Italjana, — reče Sulejma s počasnim glasom.

— A — ha! — vzklikne nesrečna deklica, — morda od Giuseppa Garibaldija?

— Da, tako se imenuje mladi človek, s katerim sem pred pol ure govorila na pašinem vrtu.

— O-o-o, ti si torej z njim govorila? — zakliče Margareta s sijajočimi, veselimi očmi. — Kaj je rekel? Ali se me je spominjal? Tudi on nesrečnik je suženj, vendar se njemu mnogo bolje godi kakor meni. On se vsaj lahko kreta na svobodnem zraku, jaz pa sem zaprta, kakor ptica v ptičnici.

— Krasno pesmico je pel, — nadaljuje Sulejma, — pesem polno ljubezni in hrepenjenja. Zdi se mi, da se pričinja tako-le: Ko večerni vetrič zemljico hladi — — —

— Ah! — vzklikne Črnogorka navdušeno, to je ona pesem, katero je pel, ko me je prvič zagledal. Ta pesem me je omamnila in me naredila nesrečno! In to pesem prepeva on tu?

— Da, hotel je s to pesmijo privabiti nekoga k sebi, — dostavi premeteno gospa iz harema.

Margareta pordeči v obraz kakor rak. Vsa njena tajna ljubezen in strast, katero je gojila do tega lepega pevca in katera je sčasoma, ko je bila v haremu, nekoliko popustila, je sedaj na novo vzplamtela.

— Oh, da bi ga samo trenotek mogla videti! — izpregovori vzhičeno in žalostno.

— Morda pa bo mogoče to pozneje, — odgovori Sulejma. — Zdi se mi, da ga strastno ljubiš.

Deklica se je obotavljala odgovoriti. Nekaj hipov je molčala in rdečica ji je zopet oblila nežno lice.

— Čemu naj lažem, — reče tiho, — da, ljubim ga, četudi je on vzrok moje velike nesreče. Tudi njega so prevarili. Mar ni tudi on tako nesrečen, kakor sem jaz? Ali ni tudi njega kupil paša od trgovca s sužnji?

Ljubica Juzuf paše je naravnost zijala v lepo dekliško osebo, ki je tako nežno, ljubko izgledala, a je bila še lepša zato, ker je radi svoje prve ljubezni tako nedolžno — naivno rdečela pred Sulejmo. V trenutku začuti Sulejma zopet usmilenje do te tako nesrečne deklice.

To devico, katero je spremljala tako velika nesreča, ki nalikuje lepi ptički v suženjstvu v z zlatem okrašeni kletki, — to krasno devico je hotela ubiti, — ne, za nič ne, noče je ubiti.

Morda je Garibaldi, s katerim se je često, še prečesto sestajala, med tem časom, kar se nahaja pri paši, našel pot in sredstva, da bi pobegnil z Margareto?

Nato pritegne Črnogorkó, ki je vsled svojih krasnih las divno izgledala, k sebi na divan.

— Ne žaluj toliko, — ji reče, — morda pa se mi ponudi prilika, da pripravim poti za beg tebi in tvojemu milemu Garibaldiju.

— O, potem bi bila ti zame angel, veš, angel. Nikdar bi te ne pozabila v domovini, vsikdar bi se te spominjala v molitvi. Morda nas boš spremljala na begu?

Sulejma se tem besedam najprej začudi, nato pa prasne v silen smeh.

— Da bi jaz bežala? Kam pa in po katerem potu?

— Ljubi Bog, v tvojo domovino vendar, k roditeljem.

— Domovina, starši! — vzdihne tiho Sulejma, — teh nimam več. Ne vem, kje sem rojena in vzgojena, kaj in kdo so

bili moji starši, ne vem, v kakem jeziku mi je pela mati prvo uspavanko.

— Neverjetno! — reče prestrašeno Črnogorka.

— Čemu neverjetno? Ko sem bila še malo dete, ugrabili so me, kakor so tebe. Privredli so me v harem, kjer so me vzgajali, dokler nisem dorasla. Potem pa so me prodali — kot priznано krasotico — Jusuf paši, kjer sem še sedaj.

— Ali misliš tu dokončati svoje življenje? — vpraša Margareta s sožalnim glasom.

— Kaj pa mi preostaja drugega. Ko se me bo paša dovolj navžil, me bo zopet prodal ali pa komu daroval.

— To se ne sme zgoditi in se tudi ne bo nikdar — zakliče rdečelasa deklica. — ne, tako lepa si in mlada, paša te ne bo zavrgel.

— Kdo ve? — zašepeta sanjavo Sulejma, — ako pride v harem kakšna mlajša in lepša deklica, minilo bo moje prvenstvo in vsa pašina naklonjenost. Popolnoma sem enaka drugim in ko pride kak kupec, prodali me bodo za prvo ceno.

— Grozno, — vzdihne Margareta, pa ti še lahko oklevaš, če bi pobegnila z nama? Pojdi z nama, prosim te, pojdi! Postala mi boš rojena sestra, živela boš svobodno, veselo življenje. Ognjevit vrance boš gonila po stepah, preganjala boš volkove in divje koze. Kretala in skakala boš svobodno na svežem zraku, kakor orel v planini!

— O, pojdi z menoj na put v svobodno Črno goro. Pokaži in odpri mi pot do morja, priskrbi mi čoln, na katerem bomo pobegnili. Tudi ti moraš uživati srečo in slast svobode, katero nisi nikdar spoznala v haremu!

Sulejma je poslušala kakor v sanjah. Ah, v spanju je večkrat kaj sličnega sanjala, dostikrat je bila v svobodi — v sanjah, igrala se je na sinjih poljanah, kopala se v zlatih solnčnih žarkih, a v resnici — svoboda je bila uživana le na haremskem vrtu, ki je obdan od vseh strani z visokim zidovjem.

— Ah, — vzdihne — kaj bo meni svoboda!

— Z mano boš šla in tam boš — v svobodni zemlji — srečna!

— Srečna! — de zamolklo Sulejma. — Srečna sem samo tu!

— Tu — v suženjstvu?

— To suženjstvo je moj svet, moje življenje. Razven nje ga ne poznam drugega! Ako sem si v svesti, da sem najlepša med vsemi ženami iz harema, če vem, da me paša od vseh

najbolj spoštuje in ljubi in če morem kljub vsem intrigam, ki so skovane proti meni, z mojo lepoto zmagati vse tekmovalke, no, potem sem srečna!

Nato se malo zamisli in nadaljuje:

— Ali imaš ti tako lepo sobo? Ali imaš človeka, ki bi me zabaval in mazilil, ki bi me obsipal z darovi, ki bi zadovoljil vsaki moji želji, ki bi imel sluge in služabnice, katere bi jaz lahko po svoji volji mučila in gnjavila?

— Iz obraza ti berem, da mi ti vsega tega ne moreš nuditi! Zato — pusti me v miru tu v — haremu. Srečo, katero mi ti poizkušaš dati, jaz ne bi razumela ter bi zopet hrepenela nazaj, — v to zlato kletko. — Zapoj raje kako pesem iz tvoje domovine!

Mirno je Margareta poslušala Sulcjo. Ni pa razumela njenih besed. Ona, ki je vzrasla v zlati svobodi, med junaškim in ponosnim črnogorskim narodom, ona, vzgojena v svobodi, ni mogla razumeti, kako naj bi bil človek srečen med štirimi debelimi zidovi.

Porajale so se ji misli iz preteklosti, ko je še kot dete gnala ognjevitga vranca po divjih pustinjah. Spomnila se je na one sladke čase, ko je z brati hodila na lov in ko se je kakor veriverica vzpenjala po strmem skalovju.

— Ah, njena domovina, njeno visoko hribovje, po katerem je skakala — vesela in — pela!...

In pri spominu na one lepe dneve, preživljene doma, se počasi dvigne in prične peti:

Ker se ledenik v gromkem šumu strašno potresa
In se tam od Črne gore ponosno dviguje v nebese,
Kjer peneč se, izvira vrelec izpod hriba visokega
In kjer se z jataganom bojuje bojevnikova roka močna,
Kjer jaha družba na lov krasan,
Kjer pesem svobodno odmeva — smelo,
Tam moj dom je, rojstno moje selo!

Kakor sladak, tih san, se je vtihotapila ta pesem v Sulcino srce. Neka nezavedna želja — kljub vsej udobnosti in razkošju — napolni njena prsa in zaželi si, da spozna toliko slavljenjo svobodo, četudi samo za eno uro.

Iz teh misli jo nenadoma prestrašijo udarci na vrata.

Obe deklici pogledate proti vratom, med katerimi se покаže Hasan, nadevnuh. Malo se strese in zmeša, ko opazi pred

seboj — v Margaretini sobi — svojo gospodarico. Ni pričakoval, da jo bo tu našel.

Sulejma ga je gledala, kakor da ga hoče prebosti s svojimi očmi.

— Kaj iščeš tu? — ga vpraša s strogim glasom.

Hasan je hotel že zbežati, vendar se je zbal, ko je videl, da je pašina ljubica skočila z divana.

— Ali želiš, pasji sin, da ti jaz odprem gobček? — reče Sulejma in že zgrabi bodalo, ki ga je imela skritega v obleki. — Kaj hočeš tu? — zakriči ponovno na strahopetnega evnuha.

— Gospodarica, nekaj vam moram sporočiti, — odgovori, pozorno motreč roko, v kateri je bilo bodalo.

— Od koga?

Zopet je okleval evnuh. Tedaj pa iztegne Sulejma roko, v kateri je čvrsto držala bodalo.

— Od paše, — brž odgovori ubogi evnuh.

Roka, ki jo je imela naperjeno proti evnuhu, se ji povesi od strahu.

— Paša sporočuje — meni? — vpraša.

— Ne, gospa, — tujki.

Ljubljenka Juzuf paše prebledi kakor smrt in se silno preplaši.

— Povej pašino sporočilo! — zamolklo zapove Sulejma.

— Paša ti zapoveduje, — reče evnuh in se obrne k Margareti, — pripravi se na njegov poset. Prišel bo čez eno uro.

Margareta pa ni razumela zmisa teh besed. Sulejma se zaziblje in pade na divan.

Prišel je torej oni čas, katerega se je tako bala, čas, ko si hoče njen gospodar pridobiti njeno tekmovalko, čas, ki je prišel prej, kakor se je nadejala.

Napočil je torej čas, da odloži vse svoje časti, da preneha biti kraljica harema!

Tiho ihtenje se ji izvije iz prs. Mirno se obrne proti rdečelasi Črnogorki.

Do tega hipa je bila z njo še usmiljena, po evnuhovih besedah pa ji je postala smrtna sovražnica, prenehalo je vsako usmiljenje.

Ne, dogovorjeni sestanek s pašo moram na vsak način preprečiti! Samo še eno uro in paša bo tu! Kaj naj storim? V tem pa zasliši blizu sebe tih šum, kakor da kdo struže klju-

kico s svojimi zobčki. Pogled se ji usmeri proti košarici, v kateri se je gibal strupeni škorpion.

Sedaj pa jo pograbi histerično veselje, obraz ji zažari.

— Jaz — veselim se tvoji sreči! — Lepo se obleči — praznično, da se bo paša razveselil, ko te bo zogledal, — reče nenadoma Margareti.

Deklica pa jo začudeno gleda.

— Obleči se? — ponovi, — saj nimam druge obleke, kakor te, ki jo nosim.

— Pojdi v kopalnico. Tam se nahaja omara z vsemi mogočimi oblekami!

Margareta je sicer že opazila omaro v oni sobi, a nikdar ji ni prišlo na misel, da bi pogledala, kaj je v njej.

Radovedno gre v kopalnico in pusti Sulejmo samo v sobi. Komaj pa je izginila za težkimi vrati, se začne Sulejma s pravim razbojniškim pogledom razgledovati po sobi. Nihče je ni motil.

Kam naj da škorpionja? Na katero mesto ga naj položi, da ga bo osovražena deklica dobro občutila, da bo sigurno zadeta za vedno z njegovim strupenim pikom?

V prvem hipu hoče dati škorpionja na divan, a se spomni, da bi se tudi paši lahko kaj zgodilo.

Oko si ji vpre na mizico, kjer je stala mala omarica, ki je bila na pol odprta. Tiho — po prstih — se splazi do nje in pogleda vanjo.

Ta omarica je služila Margareti — kakor se je videlo — za čuvanje raznih nakitov in dragocenosti.

Satanska misel spreleti ljubosumno ženo. Tam v omarico v katero bo šla deklica sigurno s svojo roko, da vzame nakit, tam v oni kot hoče dati strupenega plazilca.

Samo nekaj trenutkov je potrebovala in njen načrt je bil izvršen. Tiho zapre omarico in še tiše se splazi iz sobe.

Ko se povrne Margareta v sobo, z začudenjem opazi, da je prazna.

Kaj naj naredi? Ali naj sprejema mogočnega moža v oblasti katerega se je nahajala s predrznostjo?

Ali si naj utolaži svojo jezo z otroškim jokanjem? Ne, nikakor ne! Zdrav ženski razum ji je pravil, da bi morala s tem človekom, ki tako hrepeni po ljubezni, drugače postopati, da se ga reši.

Izpolniti mu mora njegovo gorečo željo, da mu prostovoljno pade v naročje. Morala bi ga prepričati, da se je dala

preslepiti s sijajem in razkošjem, s katerim je bila okinčana njena soba in da želi ostati pri njemu prostovoljno.

Imeti mora časa! Ali ji ni Sulejma, ljubica Juzuf paše, pravila o sestanku z Giuseppom Garibaldijem, krasnim mladencičem, katerega je tako neizmerno ljubila?

Ali ji ni obljubila, da bo pripravila vse načrte za beg?

O, iz te zlate kletke mora vendar biti nekak izhod. Ali ne bi ona in Garibaldi z vso svojo premetenostjo našli kaka tajna vrata, — izhod in pot v svobodo?

Samo časa potrebujem, časa in zopet časa! Ah, ko bi se mogla sestati s svojim ljubljencem! Kako bi bila srečna!

Ali je mogoče, da jo je Garibaldi tako ljubil, njo, katero hoče imeti paša za kraljico harema, njo, ki je tako lepa, da je paša zapustil ženo, kakor je Sulejma — in to vse radi nje — zaradi nje same?

Ali je res tako krasna?

Tudi njo ni zapustila ženska samoljubnost, ampak je postajala vedno večja. S počasnim korakom gre v kopalnico, odpre omaro, katero vsebino je že prej dobro pregledala.

Iz omare vzame prekrasno obleko, modra kakor nebo in se preobleče. Potem gre v sobo pred veliko, krasno benečansko zrcalo, ki je zavzemalo skoro vso steno.

Pozorno se je ogledovala. Pač res, bila je krasna! Nežna barva po obrazu, lepa sveža rdečica na licu, oči zasenčene z dolgimi trepalnicami, zlati kodrčki okoli čela in vratu, vse to je naravnost božanski pristojalo k modri obleki, izpod katere se je tu in tam svetlikalo belo, svileno spodnje perilo.

Ha, pa na ovratniku samo zlato in srebro! Paša se je dobro pobrigal za okusni nakit te toalete.

Ovratnik zapne z diamantno iglo.

Zopet se pogleda v zrcalo. Ah, vse je tako dragoceno, tako razkošno, a najbolj briljantni nakit! Zadovoljila bi se z mnogo bolj enostavnim, ki ga je dala v omarico za shrambo kinča.

Omarica bi morala biti odprta! Prej, kakor je prišla k njej Sulejma, se je zabavala z nakitom.

Omarica je bila — zaprta.

— Gotovo je bila lepa Sulejma radovedna, kaj v njej hranim — si je smejoč se govorila Črnogorka medtem, ko je stopila k omarici, da jo odpre.

Že je prišla za vratica, v tem pa se odpro sobna vrata in v sobo stopi paša.

Rdeča kakor rak, obstane na svojem mestu. V duši ji je divjal vihar. Oh, da bi ji bilo mogoče tega moža, ki je v svojem haremu in v vsej hiši neomejeni gospodar nad življenjem in smrtjo, — oh, da bi se ji posrečilo očarati tako, da bi še počakal na njeno ljubezen.

Tudi paša je obstal pri vratih. Oko je uprl v krasne oblike lepe žene, divil se ji je, ko se je kakor lepa slika dvigala v sobi pred temnim ozadjem.

Počasi je stopal paša bližje in bližje, kakor da si hoče za vedno ohraniti vtis, ki ga je malo prej dobil.

— Kako lepa si! — reče paša z nizkim glasom in si gladi svojo temno brado.

Prime jo za roko. Tedaj pa se mu zmrači obraz, kajti čutil je, kako se je stresla dekličina roka.

— Ali se me še vedno bojiš? — vpraša. Hotel je s temi besedami ovreči njeno neopravičljivo bojazen.

V tem odpre Margareta svoje krasne, kakor svila bele trepalnice. Z jasnim pogledom — s pogledom, v katerem se je izraževala divna krasota njenih oči — se obrne k paši. Strme je gladal paša ta pojav.

— Oj, — reče tiho Margareta, — ne bojim se vas. Ako hočem, da vas nekoč vzljubim, se vas ne smem bati.

Juzuf pašine oči so kar gorele od žarke ljubezni.

— Res, privolila si, deklica? vpraša strastno. — Torej si se le odločila, da ostaneš pri meni in da mi povrneš mojo vročo ljubezen z — ljubeznijo?

Tedaj jo je hotel prijeti in objeti. Margareta pa se izmuzne.

— Potrpite še, — mu reče, — če želite, da vas vzljubim tako, kakor kašnega krasnega mladeniča v moji domovini. — Ako želite to, potem se obnašajte kakor oni — naš mladenič.

Paša se zamisli. Kako je vendar to, da mora on, mogočen mož prositi ljubezni, ko mora vendar vsaka žena že ubogati na njegov mig. On da bi moral potrpežljivo čakati dan, teden, mesec — morda celo leto dni?

Že je hotel planiti proti njej, ko pa ji je ponovno pogledal v krasne oči, v katerih je odsevalo neko sladko obetanje, ga je minila vsa jeza.

— Povej mi — ji reče, — kaj naj storim? Pripoveduj mi, kako si vaši mladeniči pridobivajo ljubezen, pa bom videl, ali bi tudi jaz mogel tako storiti.

Te besede vlijejo Margareti novega poguma. V svoji

ženski tenkočutnosti opazi, da ji delo uspeva. Ta vseмогоčni gospodar že pričinja pripogibati vrat pred njeno močjo.

— Pred vsem, naši mladeniči niso tako hitri, jeznoriti, kakor vi. Oni iščejo ljubezni pri svojih mladenkah in so srečni, ko vidijo, da ta polagoma raste.

Paša se nasmeje z nenavadnim smehom, nekako veselo.

— A to traja zelo dolgo, — doda paša.

— Ako mladenič vztraja, ne traja dolgo, — odvrne deklica, pomembno gledajoč pašo. — Ali ni mnogo lepša sreča, če mladenič svojo ljubico pridobiva stopnjema, a ne, da mladenič ubija s svojim nasiljem v deklici sleherno ljubezen in stopi vsled tega čestokrat na njeno mesto prezir. Tak slučaj bi bil tudi pri meni, — dokonča in pogleda pašo s svetlim pogledom ter odstopi korak nazaj.

V tem položaju je bila čarobno lepa. Paša se kar ni mogel osvoboditi njene vabljivosti.

Margareta gre k divanu, sede in povabi z roko pašo, naj sede zraven nje.

Juzuf paši je bilo vse to popolnoma novo. On, ki je sicer v tej hiši samo zapovedoval, igra sedaj naenkrat vlogo gosta!

Že mnogokrat je slišal od gospa različnih narodnosti, posebno krščanskih, da one zelo vplivajo na svoje može, ki poslušajo nasvete svojih žena in delijo vso svojo usodo z njimi.

Dolgo je že hrepenel po taki ženi, ki bi se čisto razlikovala od njegovih kupljenih žen. Do sedaj je čutil, da je osamljen v tej palači in njegovo srce je hrepenelo po ženi, družici, ki bi z njim delila vso srečo in nesrečo.

Sedaj vidi, da se mu ta vroča želja izpolnuje. Poslušal je dražestno čebljanje lepe Črnogorke, iz njenih ust je slišal, da mu hoče dati ljubezen za ljubezen in ostati pri njemu. — V kljub vroči želji, da bi takoj pritisnil na svoja prsa to divno mladenko in da si s silo pridobi ono, na kar bo moral še dolgo čakati, kljub tej vroči želji se odloči, da se umiri in da bo potrpežljiv, dokler mu plod sam, zrel, ne pade v roke.

— Čakal bom — ji reče, zroč vanjo z ognjenimi pogledi. — čakal bom, dokler mi sama ne rečeš, da si popolnoma moja, da me ljubiš.

Okrog ust zaigra Margareti smehljaj in radostno mu ponudi roko.

— Glejte, prvi korak ste storili, da si pridobite mojo

ljubezen. Samo potrpežljivosti je treba in menim, da ste na najboljšem potu, ki vodi do — mene!

— Sedaj pa je že čas, da me pustite samo.

Paša jo začudeno pogleda.

— Da, pri nas je tak običaj, da ne ostajajo moški pozno v noč pri svojih ljubicah in mislim, — doda s dražestnim nasmeškom, — da je že zelo pozno.

Z nezadovoljnim izrazom na obrazu vstane paša z divana. Črnogorka je opazila, da zelo težko odhaja.

— Jutri zvečer — reče hitro, da bi ga udobrovoljila, — me lahko zopet posetite. Tedaj pa bova govorila o vas, o vaši službi pri sultanu in v najini bodočnosti.

— Alah je velik! — reče Juzuf paša in nakloni svojo malo glavo, — narediti hočem, kakor želiš. Vendar pa, vzradostiti bi te pa le hotel.

— Ko sem pogledoval moje bogastvo, zlato, bisere in druge dragocenosti, ki mi jih je daroval sultan ali pa sem si jih pridobil v boju kot plen, sem našel to zapestnico, ki se mi zelo dopade. Morda bo tudi tebi ugajala?

Ponudi ji nakit. Margareta vzklikne od silnega navdušenja. V pašinih rokah je sijal in trepetal nakit kakor goreča voda.

— Ne, — mu reče, to je preveč razkošno zame. Mislim, da bi vi hoteli od mene kupiti ljubezen, če bom vzela to dragoceno zapestnico.

— A tebi vendar ugaja? vpraša paša.

— Kaj bolj dragocenega še nisem videla v mojem življenju, — odgovori Margareta.

— No, potem pa je ta nakit dosegel svoj namen! Na, vzemi ga, darujem ti ga in odslej pripada Tebi!

— A jaz ga ne maram, — odgovori ostro Črnogorka.

— Paši se namrči čelo od nevolje. Vstane s svojega sedeža in gleda naokoli, kam bi naj položil ta dar, ki ga je namenil Črnogorki.

Pogled mu obstane na omarici, v kateri so njegove žene — kakor mu je bilo znano — shranjivale svoj nakit.

S hitrimi koraki pohiti k omarici, odpre vratica in položi vanjo zapestnico.

Nenadoma pa se mu izviije iz prs tih vzkrik od strahu in bolečin. Pogleda v omarico in omahne kakor da bi bil zadet s strele.

— Škorpion! — zakriči. Postal sem otrok smrti!

Tajnost židova Marka

Za hišico, v kateri je stanoval židov Marko in njegova hči Rebeka, se je razprostiral vrt. Posebno skrbno ni bil obdelan in urejevan. Najlepša je bila senčna uta, obraščena z gostim zelenjem.

Noč je bila mirna — tiha, le slavček je čuvstveno pel v grmovju. Iz ute pa se je zaslišalo tiho šepetanje in pritajeno vzdihovanje.

— Ali boš vedno moj, Karlo? — se je začul ženski glas.

— Da, moja Rebeka, iz življenjskega vrtinca se bom za tekel k tebi, pri tebi se bom odpočil in opomogel.

— Ti se ne boš nikdar oženil, mar ne, Karlo? Glej, moj dragi, vse sem žrtvovala za tebe! Gotovo bi me moj stari oče proklel, če bi zvedel kaj o našem odnošaju.

— Ne boj se, moja mila in draga Rebeka, — odgovori knez, vodja banditov. — Ničesar ne sme vedeti o najini ljubezni. Vendar pa, povej mi, kaj dela tvoj oče v svoji tajni sobici? Vedno se tam zapira, kakor da bi koval denar.

— Ne vprašuj me, — odvrne Rebeka in ga milo pogleda, kajti tega ti ne smem povedati.

— Toda — ti moja mala norica! Ti zahtevaš od mene, da ti zaupam vse moje tajnosti, še celo mojo največjo tajnost, da sem namreč knez Kolonna, vodja in poglavar kamoristov, a ti mi nočeš zaupati svojih tajnosti?

Rebeka se še vedno obotavlja. Gotovo mora biti strašna ta tajnost, ki jo tako skrbno čuva v svojem srcu.

A kneza je ljubila z vso gorečnostjo svojega srca, čeprav je vedela, da je razbojnik.

— Ne, ne, ničesar ti ne smem zaupati. Če bi to storila, je v nevarnosti življenje mojega očeta.

— Nobena neprilika se mu ne bo zgodila vsled tega, — jo je miril Kolonna. — Rebeka, zlato moje, — ji ljubeznivo govori s hlinjenim glasom, — ti torej nočeš ustreči moji želji? Ne ljubiš me, ako mi ne upaš povedati male tajnosti!

Deklica pa zopet omahuje.

»Nu«, je dejala odaliska Garibaldiju, »ako ti moram v kakršnikoli stvari pomagati, samo reci mi.«

— Zakolni se, — vzdihne, — pri vsem onem, kar ti je najmilije in najdraže, da ne boš izdal mojega očeta in ne onega, kar boš ščasnoma zvedel!

Kolonna dvigne desnico k prisegi:

— Prisegam pri Materi Božji! — izpregovori polglasno.

— Dobro, zaupam ti! Poslušaj: prej, kakor smo prišli v Napolj, smo stanovali v Španiji. Tam je spoznal moj oče nekega učenjaka našega rodu. Ta učenjak je bil zdravnik.

— S časoma je zdravnik mojega očeta vzljubil in spoznal ga je s svojo znanostjo, naučil ga je namreč secirati mrličje. Izumil je neki stroj, ki je povzročil, da so se mrličji pričeli gibati, udje so začeli zopet funkcionirati, pljuča in srce normalno delovati, sploh, izgledalo je, da je telo zopet oživel.

— Vse to pa je delal zato, da bi se naučil na mrtvem telesu, kakor bi mogel koristiti živim ljudem.

— Naposled je učenjak umrl in zapustil je mojemu očetu vse aparate, stroje, torej vse svoje iznajdbe.

— No, čeprav se oče ni razumel v zdravnikovo umetnost vendar se je trudil vsak dan, da se tej umetnosti, ki mu jo je poveril in zaupal pokojni učenjak, dobro izpopolni. To je tajnost mojega očeta, — dokonča Rebeka svoje pripovedovanje.

Za hip se zamisli Kolonna v svoje misli.

— Kako pa more dalje proučavati, ako mu marsičesa manjka, kar bi nujno potreboval? — vpraša Karlo.

Rebeka je razburjeno molčala.

— Ničesar več ti ne smem povedati — odvrne, — kajti mogla bi spraviti očeta v smrtno nevarnost.

— Toda draga moja — ji je prigovarjal razbojniški vodja — kako sploh moreš pomisliti na to, da bi tvojemu očetu pretila pogibelj od mene? Ali bi se tudi jaz naj bal, da me ne boš izdala? Če bi sveto sodišče vedelo za moja dela, gotovo bi mi za vedno odzvonilo.

Te besede so delovale na Rebeko, saj jih je pazljivo poslušala in zdelo se je, da je njih smisel razumela.

— Torej, kratko in jedrnato — nadaljuje Kolonna. — Ali proučava tvoj oče še vedno trupla?

— Da! — izdihne Rebeka.

— A kje jih dobiva?

Lepa židovka pa je zopet oklevala. Ko pa jo je Kolonna pritisnil na svoja prsa, jo strastno poljubil in ji šepetal v uho, da med njima ne bi smelo biti nobene tajnosti, ni mogla Rebeka več molčati.

— Pazi na prisego, ki si jo izrekel pred dvignjenimi tremi prsti in vedi, da bi se jaz hudo, strašno maščevala, če bi kdaj izdal kaj onega, kar ti bom sedaj povedala.

— Mene še ne poznaš čisto! Tu pred teboj stojim kakor nežno, zaljubljeno bitje, a lahko tudi vzplamtim, postanem besna kakor furija in tedaj se me čuvaj. Prepozno bi se kesal svoje lahkoumnosti.

Nežno, dražestno jo Kolonna še bolj privije na svoja prsa.

— Čemu vse te nepotrebne opombe? — reče knez, — saj veš, kako sem k tebi priklonjen. Že to bi mi dajalo povod, da ne bi nikomur povedal niti besedice o tvoji tajni.

Po teh besedah se Rebeka popolnoma umiri. Mislila pa je na ono strašno noč, na oni večer, na oni dogodek, ki ga je videla v kapelici vojvode de Kafareli in kjer je kot neznana priča prisostvovala izmeni obeh deklic.

Čuvala in bala se je, da jo Karlo o tem vpraša in potem preceni veličino tajnosti, katera je bila tudi njej znana.

— No, — mu odgovori, — moj oče ima zveze z grobokopom v Santa Maddaleni. Kadarkoli potrebuje truplo, prosi grobarja in ta mu ga takoj pošlje na dom.

— Ali bi ne mogel vsaj enkrat prisostvovati, ko dela tvoj oče? — vpraša poželjivo Karlo.

— Dragec, preveč zahtevaš!

— Saj tvoj oče slabo sliši in me sploh ne bo opazil v svojem laboratoriju. Silno me namreč zanimajo njegove študije, kajti morda me tako zanima to delo, kakor njega. Zelo sem spoštoval in cenil tvojega očeta, a sedaj še bolj, ker skrbi za dobrobit vsega človeštva. Sedaj mi je postalo razumljivo, kako je mnogo bolnih ljudi, mesto da gredo k zdravniku, odšlo po nasvet k tvojemu modremu očetu.

Rebeka prikima z glavo. Gotovo so ji laskale te besede.

— Da, — reče, — moj oče je zelo pameten in moder človek. Število ozdravljenih bolnikov, ki jih je ozdravil, je mnogo večje, kakor onih, ki so se zdravili pri zdravnikih.

— Zakaj pa tvoj oče ne dela kakor zdravnik? Zakaj ne nabije napisa: ime, čas ordinacij i t. d.?

Grenak nasmeh spreleti obraz lepe Rebeke.

— Ali je on izučen zdravnik? Mar je obiskoval medicino v Bologni in Palermi? Ali bi lahko nastopil v javnosti brez izpitov kot zdravnik? Če bi se mu le en slučaj pri bolniku ponesrečil, obsodili bi ga na smrt. Vse bi pa bilo dobro, če bi

ne bil židov. Da, a on je žid, grbav človek, s katerim nimajo nobenih obzirov.

— Ali ne, — ji vpade Karlo v besedo, — peljala me boš v očetov laboratorij, da ga bom mogel opazovati?

Rebeka vstane s klopi, na kateri je sedela v uti zraven ljubljenega Karla.

Če izdaš mene in mojega očeta? — ga strogo vpraša in namrši obrvi.

— Toda čemu to nezaupanje, katero — o draga Rebeka — pri Bogu, res ne zaslužim! — odvrne Kolonna s ponižnim glasom.

— No, pa pridi! Toda biti moraš popolnoma tiho, da se te ne bo slišalo, četudi bi gledal še tako strašno dejanje. Gotovo bi me ubil oče, če bi le malo zaslutil, da sem tujcu izdala njegovo tajnost.

Rebeka gre po temnem vrtu, za njo pa Kolonna, ki je ves drhtel od pričakovanja.

Ni si mogel dati odgovora na svojo vročo željo, da bi zalotil starega židova pri njegovih študijah. V sebi je čutil neko neodoljivo željo, ki ga je priganjala, das svojim umom prodre v najtanjše razpokline človeške narave.

Ali mu ne bo to znanje nekoč še koristilo?

Rebeka obstane pred malimi vrati, ki so vodila iz vrta v hišo.

— Pazi, — zašepeta svojemu dragemu, — dvajset stopnjic vodi do kleti. Ne preskoči nobene, ker bi si lahko zlomil vrat. Svetiljke nočem vzeti seboj, ker bi oče slučajno lahko opazil svetlobo. Podaj mi roko, voditi te hočem. Dobro mi je poznan ta kraj, saj sem imela že priliko, upoznati ga.

Tiho odpre vrata lepa mladenka, ki niso bila zaklenjena. Pred njima se pokaže globočina, črna kakor peklenska jama in zdelo se je, da sploh nima tal.

Slab, po mrtvecih smrdeč duh se je razprostiral po stopnjicah, da je Kolonna nehote izmaknil svojo roko iz roke njegove voditeljice.

Rebeka se neslišno nasmeji.

— Nisem vedela, da je vodja Kamore tako plašljiv.

— Eh, saj ne poznam strahu, vendar me obhaja čuvstvo, kakor da me peljejo k obsodbi in bi se kri mojih žrtev dvigala proti meni.

Židovki se naježe lasje.

— Kako sploh moreš premišljati kaj tako groznega? —
mu reče tiho.

Močno pograbi Kolonnino roko in nato gresta po stopnicah vedno nižje, a s prosto roko se je dotikal zida, da ne bi izgubil ravnotežja.

Končno prideta do dna. Duh po mrličih je tu še bolj okuževal vso okolico.

— Še je čas, — zašepeta Rebeka svojemu spremljevalcu, — še se lahko vrneva. Morda boš videl kaj tako strašnega, da se boš kesal, da si mi sledil.

— No, — reče Kolonna, — pripravljen sem na vse. — Pojdi naprej, jaz grem za teboj!

Židovka stopa oprezno dalje. Sedaj prideta do nekih vrat, skozi katere je prihajala svetloba in Rebeka jih prav previdno odpre.

Karlo je stal za Rebekinim hrbtom in opazil je še daleč tam doli človeško postavo, ki se je nad nečem pripogibala. Železna svetiljka, ki je visela na bližnji steni, mu je razsvetljevala celo gornje telo.

Še prej, kakor je sploh mogel dobro videti, kaj dela tam stari tajinstvenega, začuti, da ga Rebeka vleče dalje za seboj. Obstanete v temni globočini kleti.

— Ostani tu — mu zašepeta Rebeka na uho, — jaz ne morem tu dalje zdržati. Izhod ti je poznan, mene ne potrebuješ več. Čakala te bom v uti, dokler se ne boš nagledal in povrnil.

Močno mu stisne roko in kmalu za tem izgine tako neslišno, kakor je prišla.

V kraj, kjer je stal Kolonna, ni prihajala svetloba. Še vedno je bil stari židov obrnjen proti njemu s hrbtom, pa zato ta ni mogel videti, v katero delo se je tako vtopil, s čim se je bavil.

Tedaj pa se Marko s slišnim vzdihom vzravna in zapusti svoje mesto.

Karlo je skoro od strahu glasno kriknil.

5—6 korakov od njegovega skrivališča je stala tanka, a dolga miza, katere ploskev se je nagibala proti sredini.

Na tej mizi je ležalo golo truplo nekega moškega.

O, Kolonna je poznal tega človeka! Leta in leta je skupno z njim živel, dneve in mesece je z njim delil veselje in žalost.

Ta človek je bil razbojnik, katerega pa so razbojniki sami izključili iz svoje srede zaradi njegovih tatvin. To je bil oni

človek, ki se je predstavil knezu Kolonni, ko je namreč hotel vrniti, preoblečen v kmeta, ukradeni prstan vojvodinje de Kafareli in je bil zato sumljiv. S tem je hotel ta človek dokazati, da osumljenec ne pripada bandi — gospodarja noči.

Veren svoji plemenitosti, je rešil razbojnik svojega vodjo, ker je lagal, da ga ne pozna.

Sedaj pa ta človek, ki ga je pozneje kljub njegovi do broti še vedno žalil, ta človek leži pred njim mrtev.

Njegov nabrekli obraz, stisnjen vrat in sploh celo telo je kazalo, kakšne smrti je umrl.

Bil je obešen.

Če bi izdal svojega gospodarja, bi se bil rešil. Pa ne samo da bi bil pomiloščen, dobil bi še službo in nagrado od države v slučaju, da je policiji uspelo, privabiti iz njega vse strahote mesta Napulja in da zvedo za grozovitega — gospodarja noči.

A uprl se je izpraševanju, držal je prisego in raje je umrl nečastne smrti.

Kolonna je dihal tako težko in globoko zaradi nepričakovanja prizora s tem mrtvecem, da bi stari židov lahko opazil prisotnost tretje osebe, če bi imel bolji sluh.

A Marko ni ničesar slutil o navzočnosti kneza Kolonne. Kako bi on, on, — ki je tako nežno ljubil svoje dete, svojo Rebeko in za katero je mislil, da jo pozna v globino njenega srca, kako bi potem mogel slutiti, da je Rebeka pripeljala v ta tajinstveni laboratorij človeka, ki bi ga lahko ugonobil z eno samo besedo!

— Krasno truplo — je slišal knez govoriti starega židova — močno telo! Pregledal sem njegovo srce, njegova pljuča in jetra, a vse je brez napake! Gotovo bi živel še sto let, da ga ni dohitel tako žalosten konec.

Kolonna je gledal, kako je stari seciral truplo in ga namočal v prvotni položaj.

Potem zopet odstopi od trupla in prinese nekak stroj, ki ga je komaj vlekel za seboj.

Na tem stroju je viselo mnogo žic, katere je židov pritrdil na raznih delih telesa.

Še enkrat pregleda stroj, če ni morda kje pokvarjen, in gre do mesta, kjer je stal ta čudodelni stroj, iz katerega so prihajale one žice.

Z vso silo, ki jo je imel, je vrtel neko kolo. Zasliši se škripanje, a ognjene iskre prično frcati po zraku. Tedaj pa se je

zgodilo nekaj, kar je sicer hrabremu in še bolj groznim slučajem prilagodenemu vodji bandita naježilo lase.

Mrtvečeva glava, se prične prisiljena od nevidne sile dvigati, oči pa so se zopet pričele obračati na vse strani.

Knezu se je večkrat zdelo, da te oči motre besno in izivalno ravno njega, vodjo razbojnikov in tatov.

Jezik se mu prilepi na nebo, a čelo mu orose goste znojne kapljice. Pogled je postajal vedno bolj hud, vedno bolj grozen. Truplo se vzdigne tako visoko, da je skoro sedlo.

Prsa so se dvigala in padala, pljuča so zopet pričela delovati, kakor da se je povrnilo življenje v to mrtvo telo.

Nenadoma pa preneha stari židov z vrtenjem, pograbi mrtvo telo in udari z njim ob mizo.

— Prepozno! — zamrmra, med tem ko si je truden mel roko ob roko. — Še vedno sem upal, da bom našel v tem telesu iskrico življenja, da preizkusim na njem svoje znanje in da dozdevnega mrtveca zopet oživim.

— Moja znanost me ne vara! Ta poizkus bi se mi posrečil, toda stari grobar v Santa Maddaleni mi je prepozno poslal truplo.

— Morda se mi posreči nagovoriti ga, da mi pošlje kakega mrtveca, ki so ga obesili, a to takoj, ko ga bodo sneli z vešal.

— Ah, če se spomnim na onega lopova, ničvredneža, razbojnika, ki se sicer imenuje — gospodar noči! — Kako krasno truplo bo to!

Karlu Kolonni se strese v duši, ko je slišal, da govori stari židov o njemu, vodji banditov.

Kako veselo in zadovoljno bi se počutil, ko bi seciral na tej mizi tega lopova bandita! Sicer sem njegov odjemalec, kajti vse, kar naropajo oni, ali pa njegovi ljudje, prinese meni, zato pa se vsiljujejo v srce moje hčerke.

Knez se še bolj zgrozi, ko sliši te besede. Upal je, da so njegovi odnošaji z Rebeko njenemu očetu nepoznani, vendar motil se je.

— Seveda ga ne poznam dobro — nadaljuje Marko svoj monolog — toda dobro poznam požrešne oči tega volka, ki se vedno plazi okrog, da bi ugrabil moje jagnje.

— No, vendar bog mojih očetov bo obvaroval srce moje hčerke, da se ne bo dala prevarati od bandita, ki bo gotovo tako končal, kakor ta bandit, ki ga sedaj seciram.

Stari vzeme s stene svetiljko in gre proti svojemu stanovanju, dočim ostane knez v temi.

Ni se upal iz te dupline, kjer je bila popolna tema. Bal se je oči svojega nekdanjega tovariša — obešenca — ki je svoje oči, kakor si je domišljjal, upiral vanj.

V tem zasliši, da je stari že stopal po stopnjicah, pa je tudi on, kakor naglo so ga mogle nositi noge, hitel do izhoda iz te strašne kleti.

Globoko je vzdihnil, ko se je zopet znašel na vrtu, kjer mu je hladil razgreti obraz hladen večerni vetrič. Tiho, počasi stopa proti utici, v kateri ga je čakala Rebeka, šepetajoč sam pri sebi:

— Če bi jaz ležal kot obešenec pred neusmiljenim židovom, ki secira trupla za zabavo!

— Tudi mene bi rezal s takim veseljem, morda še z večjim! Če bi pa pri tem želel, da mi zopet obudi življenje, zelo dvomim, po vsem tem, kar sem slišal!

Še dolgo se ni mogel otresti misli na truplo, kako se je vsled tajinstvenega stroja dvigovalo, kako so se mu premikale oči in udje, kako so globoko dihala pljuča.

— No, — reče tiho — tako hitro me še ne bo dobil židov Marko! Samo še to podvzetje in dovolj mi bo, da bo kneževski živel do ženitve!

— Čemu bi se ne poslužil sreče, tudi tokrat, ki se mi tako dobrohotno smehlja. Končno pa mi tudi ničesar drugega ne preostaja, kakor da zopet začnem. Onih 5000 cekinov, katere sem dobil s pomočjo premetene Rebeke od mojega bodočega tasta, jih že dolgo ni več pri meni, izginili so, kakor da so namazani z lojem.

— Zato pa v pustolovščino, ako treba — v boj!

V tem pa stopi iz ute lepa židovka.

— Kako? — vpraša prestrašeno, — ali me misliš še to noč zapustiti?

Knezu Kolonni se namrši čelo.

— Ali si prisluškovala? — vpraša strogo.

— Da te razumem, mi ni treba prisluškovati. Vendar pa sem slišala, da zopet podvzemaš drzno podvzetje.

— Ker si že slišala, lahko tudi veš. To noč moram zopet biti — gospodar noči!

— Karlo, prosim te, ostani pri meni! — ga je prosila Rebeka, držeč ga za roko.

Knez pa se le porogljivo nasmeji.

— Ali naj dopustim, da me moji ljudje čakajo do zore in jim tedaj rečem, da nisem imel dovolj poguma, da izvedem svoj načrt?

— Reči jim, kar ti je ljubo, samo ostani pri meni, — ga prosi lepa židovka.

— Neumnost, — reče harambaša, — usodi hočem iti na-proti, četudi me stane življenje.

— Bojim se zate, ljubček moj! — nadaljuje Rebeka z bojazljivim glasom. Umrla bi od strahu, če bi doznala, da se ti je kaj zgodilo, na primer, če bi te ubili ali ujeli.

Kolonna zmaje z rameni.

— Tako lahko me ne bodo vlovili — gospodarja noči!

— Če bi se pa le zgodilo to, kar praviš, videla bi me lahko že čez nekaj dni.

Začudeno pogleda Rebeka svojega dragega.

— Ne razumem — reče — kje bi te naj tedaj videla?

Knez je namreč meril z besedami na strašen laboratorij njenega očeta.

— Tam se bova sestala, tam v kleti tvojega očeta, kjer se secirajo mrtveci!

Rebeka zakriči od groze.

— Karlo, pri Bogu, ne ročaj se! Grozno mi srce bije in se hoče razpočiti od bojazni za tebe!

— To nima vpliva v celi zadevi! Naprej moram, četudi smrti v žrelo! Moji ljudje čakajo, pa še nikdar jih ni zapustil njihov vodja pri opasnem delu na cedilu. Zato pa, moja mila deklica, moj biser, ostani z bogom in prosim te, ne joči se tako žalostno! Če nam dobri Bog da zdravje, se bova jutri zopet videla in padla drug drugemu v naročje. Umiri se in ne plaši se po nepotrebnem!

Še enkrat privije k sebi plašljivo deklico, potem pa odhiti v vrt. Rebeka pa skoraj nezavestna od boli in hrepenenja pade na klop v uti.

Kolonna ni imel drugega izhoda, kakor onega iz hiše židova Marka. Tiho in oprezno se je plazil po veži. Četudi je prodiralo v vežo malo svetlobe iz svetiljke, ki je bila postavljena v gornjem nadstropju, stari Marko bi ne mogel ničesar videti.

Zadovoljen je odhajal Kolonna domov.

Komaj pa je zaprl vrata, se za njimi nenadoma pojavi neka črna podoba, ki je stala v senci na stopnjicah.

— Kaj naj naredim? — reče, — hčerka ga je pustila,

ljubi ga, tega nečistega človeka. Tugo in bedo bo zadala moj sivi glavi, tužen bom legel v grob.

Nekaj časa se je Marko hudoval in mi vedel, kaj naj stori. Nenadoma se pa nečesa domisli.

— Sledil mu bom — je mrmral, — pa bom končno le vedel, kdo je ta strašni človek, ki se imenuje — gospodar noči — Morda mi uspe, da ga še prej uničim, kakor mi povzroči zlo v hiši.

Brzo, kolikor mu je dopuščala starost, skoči s stopnjic in pohiti za knezom.

34. POGLAVJE.

V postelji bolnega paše

Evnuh je začul krik svojega gospodarja v sobi rdečelase Črnogorke.

Hitro, z razburjenjem odpre vrata. Ali je mar tuja žena v svoji nenaklonjenosti do paše in v velikem razburjenju navalila nanj?

— Kaj se tu godi? — krikne ves preplašen.

— Škorpijon, — zakliče proti njemu paša, — ubil me je škorpijon!

Od strahu pade evnuh na tla.

— Gospodar, — zastoka — naj te čuva Alah! Otroki smrti si!

Ne da bi se kaj pobrigal za pašo, zbeži iz sobe na hodnik, kjer prične kričati:

— Paša umira, paša umira!

Paša pa je stal bled in s topim pogledom zijal v Margareto, ki je skoraj znorela od tega nenavadnega slučaja. Z bolestnim izrazom na obrazu je zijal v Margareto, a bolni prst, v katerega je bil pičen, je držal kvišku.

— Kača! — zaškripa z zobmi in motri deklico z besnimi pogledi, ki je bila vsa preplašena, — zato torej si bila tako prijazna, zato si oklevala vzeti zapestnico v dar, da bi bil prisiljen odpreti omarico in vanjo položiti nakit, — tam, kjer je bil skrit škorpijon.

— Prokleta bodi, o ti lepa — sijajna kača! Toda pri pre-rokovi bradi, še prej, nego bom za vselej zaprl oči, se boš še nasladila in razveselila!

— Naga boš pribita na zid, moje žene in sužnje pa te bodo bičale, dokler te z biči ne raztrgajo.
Paša se nato obrne in je ne pogleda več. Vedel je, da mu ne more nihče več pomagati, da je on — paša — sigurno zapisan smrti, kakor vsi drugi zemljani.

Pograbi vrata, jih odpre in zakriči na ves glas:

— Raztrgajte tej ženi obleko raz telo, pribijte jo na zid in bičajte jo do smrti!

Še enkrat se obrne proti grešnici in obsojenki, ki je od strahu padla na kolena in dvignila roke proti nebu proseč od tam pomoči. Iz oči pa so se ji vsule solze.

Pašino oko obstane na košarici, ki mu je bila znana. — Bila je last Sulejme, njegove ljubice.

Kakor strela mu gre skozi glavo brza misel. Toda s tem ni mogel dosti premišljati, kajti v glavi se mu je strašno vrtelo. Škorpijonov strup je deloval vedno huje in huje. Zaziblje se in pade kakor je dolg in širok po preprogi, na kateri je klečala lepa deklica.

Margareta strašno zakriči in skoči na noge.

Kaj naj stori?

Zunaj se zaslišijo ubrani akordi. Nekdo je igral na kitaro. Ah, ona je poznala dobro to melodijo.

— Giuseppe Garibaldi, — zakliče deklica.

Zdelo se ji je, da se je pevec približeval njenemu oknu. Hiti k oknu, da bi ga videla, Da, v resnici, tam je stal mladenič, ki je osvojil njeno srce.

— Hitro sem, hitro skozi vrt! Paša umira!

Ni dolgo trajalo, ko zasliši, da gre nekdo po hodniku z brzimi koraki. Z njim pa so prihajali sužnji, žene, sužnje in njihovi otroci.

Kolika gneča teh različno pisanih toalet. Komaj in komaj se pririne Garibaldi skozi besno in brbljavo pašino veliko družino.

Končno pride pred zaklenjena vrata, ki so vodila v Margaretino sobo.

Veliki in močni gospodar je ležal tu, kjer so ga popadali silni krči. Na ustih so se mu nabirale pene.

— Kaj je? — vpraša Garibaldi, strmeč v pašo, ki je nezavesten ležal na tleh.

— Poizkusiva, pobegniva iz te hiše groze, strahu in smrti — vzklikne Margareta, — pridite! Sedaj je najlepša prilika! O,

nikar ne stojte tu in ne premišljuje, da nama ne uide najlenša prilika.

Hotela je skočiti k Garibaldiju, a ni mogla, ker je med njima ležalo pašino telo; morala bi ga prekoričiti, a se je zgrazala nad tem, pa tudi bala.

— Kako se je to tako nenadoma in hitro zgodilo? — zakliče Garibaldi, ki je nemo gledal v bolnega pašo.

— Škorpion, — odgovori lepa Črnogorka in je pri tem naglo dihala, — v prst ga je pičil škorpion.

Tedaj pa — povsod naokrog besno kričanje — pristopi k paši neka žena, ki je imela odprto obleko, razkuštrane lase, a z očmi je gledala, kakor da je znorela.

— Ali je to mogoče? — zakriči, — ali je resnica, da je naš gospodar — mrtev?

Oči je obračala sem in tja. Vse je plakalo in jadikovalo, a nihče ni odgovarjal.

Tedaj pride do Garibaldija. A zopet gleda na nepremično, mirno gospodarjevo telo.

— Ah! — zaškrtla, resnica je. — Minila je svetloba mojih oči, minil je žar zlatega solнца. O, ti moj mili gospodar, ali te je Alah poslal od tod, iz sobe nevernice, v temni smrtni prostor?

Kakor besna se vrže na Margareto.

— Ti si kriva njegovi smrti! S tvojim prihodom je prišla tudi nesreča! Umreti moraš, četudi bi te morala z lastno roko umoriti!

Prekoračila je pašino telo in zgrabila deklico za vrat. Od vseh strani se je začul ropot, vpitje razburjenih žen iz harema, ki so pritrjevale Sulejmi, da ima prav, da je ta tujka, krivoverka, kriva pašine smrti in mora zato umreti!

Evnuhi priderejo v sobo in obkoliijo Margareto, ki je zaradi Sulejminega prijema komaj še dihala.

— Stojte! — zaori nenadoma glas, — mar ste ljudje? Ta deklica je nedolžna. Pašo je ubil škorpion.

Kakor da jih je udarila strela, tako vstrme vsi prisotni. Tega ni nihče od njih slutil, kajti evnuh, ki je razen Margarete edini slišal pašin krik, ni v svojem strahu pripovedoval nikomer o svojem doživetju.

— Škorpion!? — izgovarajaju vsa usta.

— Škorpion!

Kakor smrt bleda upre Sulejma svoje oči v Italjana, ki je zadnji izustil besedo — škorpijon. — Sulejma se prime za glavo, z očmi pa je zijala v Garibaldija, ki jo je z nekako grozo opazoval.

— Reši ga! — reče komaj slišno Sulejma, — reši ga in dala ti bom vsega, karkoli boš zahteval: svobodo, tvojo ljubico! Na! in iztrga iz ušeh zlate, z dragulji okrašene uhane, na! in mu nudi krasne, briljantne zapestnice, ki jih sname z roke, vzemi in še več boš dobil, vse kar imam, bo tvoje, samo reši ga! Ti ga lahko rešiš! Vam Italjanom je znana zdravniška umetnost, a delaj hitro, hitro, da ne bo prepozno.

Potem se obrne k Margareti.

— Ali je naš gospodar, kaj iskal v tvoji omariči, kjer imaš shranjen nakit?

Črnogorka pa je od strahu komaj ganila glavo. Sulejma poklekne zraven gospodarjevega telesa, ki je trepetalo od bo- ločin, z rokami pa si je zakrila solzni obraz.

Čutila je v sebi strašne bolečine in mislila si je, da se mora raztrgati na kose, da bi tudi ona pretrpela silne bolečine, ki jih mora sedaj radi nje prestajati paša.

Sedaj pa si je tudi Margareta opomogla in pristopila je h Garibaldiju.

— Bežite z menoj! — ga je prosila skoro brez daha, — saj vidite, da tu vlada smrt. Sedaj je najlepša prilika, da pobegneva. Peljite me nazaj v mojo domovino in ne čakajte, da to ljudstvo zopet vzplamti od besa.

— Ne! — zakliče Sulejma, ki je slišala Margaretine be- sede. Vstala je s tal in s krvavimi očmi gledala v Garibaldija. — Ne, ne puščam te! Pomagati mi moraš ozdraviti mojega dragega gospodarja, slišiš, ozdraviti!

Potem prime mladeniča za ramena in se približa s svojim obrazom njegovemu tako blizu, da je čutil njen dah. Garibaldi pa je stal nepremično na svojem mestu.

— Ali boš ostal in nam pomagal v tej stiski? — Oči so ji tako toplo sijale, prsti pa se ji energično zarinejo v Garibal- dijevo roko, da je od bolečine zastokal.

— Kolikor je odvisno od mene in moje pomoči, bom na- redil vse. Če pa se mi bo posrečilo rešiti pašo, tega ne vem in ne morem reči.

— Vem to, — odvrne Sulejma. V očeh se ji prikaže nek poseben, istočni blesk. — Zapovej, kaj naj naredimo! Delaj kakor bi bil gospodar hiše!

Po Garibaldijevem nasvetu odneso nezvestnega pašo v njegovo spalnico. Sužnji so ga slekli in zavili v zelo vroče preproge.

Končno je Garibaldi po težkih mukah in naporih vendar našel zdravilno zelišče iz svoje domovine, kjer je dosti oseb mnogokrat pičenih od škorpijona. Če se to zgodi, vzamejo neko posebno zelišče in ga upotrebijo kot učinkovito zdravilo proti strupu.

Margareta mu je morala pri zdravljenju paše pomagati. V pašina usta je vlivala pijačo, ki jo je napravil iz dotičnega zelišča.

Vso noč sta prečula pri paši. Vedno so morale biti pripravljene vroče preproge, da se je paša dobro spotil. Kljub temu, da je bil Garibaldi navzoč, je vendar bila Margareta vsa preplašena.

— Čemu nisva pobegnila takrat, ko je bilo vse zmešano? — vzihne deklica. Sedaj pa je že prepozno. Vrata so zopet zaprta in vsak drug izhod je dobro zaklenjen.

Molče pokaže Garibaldi bolnika, ki je obnemoglo ležal v postelji.

— Ta človek bi bil brez naju že mrtvo telo, — zašepeta Margareti, — že radi tega vzroka nisva mogla zapustiti njegove palače.

— Eh, — vzdihne Margareta, — vseeno, njega kljub temu ne bova rešila in tedaj se bo bes žena zopet razlil na naju.

Zgrozi se, ko pomisli na prizor, ki se je odigral malo prej, ko jo je skoro umorila besna Sulejma. Mraz jo stresa ob misli, če bi se vse še enkrat ponovilo!

— Ne bojte se! — odvrne Garibaldi. Prosta pot do vas jim bo samo preko mojega trupla. Nikakor ne bom dopustil, da bi se vas le malo žalilo!

Tedaj pa paša nekaj tihega izgovori. Garibaldi je takoj ob njegovi postelji.

Bolnik je stokal in se nemirno metal po postelji. Čelo mu je bilo čisto potno.

— Rešen je! — zakliče veselo Garibaldi. Čelo se mu že znoji. Sedaj pa se lahko radujeva!

Lepa Črnogorka globoko vzdihne.

— Ne vem, če bi se veselila, — reče tiho. — Imam občutek, da se ne bom nikdar rešila iz te palače.

— No, ne prepuščajte se tako žalostnim mislim! — odvrne mladi Italjan. — Sigurno je in o tem sem prepričan, da na-

ma bo paša iz hvaležnosti podelil svobodo. Brez naju bi že bil mrtev. Dal nama bo zopet svobodo in pobrigal se bo, da se boste v miru in veselju vrnili v svojo domovino k bratu.

Margaretine oči se napolnijo s solzami.

— Ah, moja lepa domovina! — je šepetala, po lepem obrazu pa so ji tekale solze. Zle slutnje me obdajajo, da je ne bom več videla.

— Ne razumem vas, — reče Garibaldi — saj nama pašina bolezen prihaja zelo dobro in je to slučaj sreče, kakor si boljše ne moreva želeči. Kako le morete biti tako potrti!

Črnogorka ne odgovori, le tiho zaplaka.

— Pripovedujte mi raje, kako je mogel priti škorpion v vašo omarico!

— Tega niti sama ne vem!

— Ali niste bili ves dan v sobi, pri mizi?

— Seveda, še pol ure prej sem omarico odprla in iskala v njej nek predmet. Če bi se že takrat škorpion nahajal v omarici, bi me sigurno pičil. To je dokaz, da ga do takrat še ni bilo v omarici med nakitom.

— Ali ni bil — razen paše — noben človek v vaši sobi, signora?

Margareta za hip pomisli.

— Da — reče — Sulejma, pašina ljubica je bila pri meni, toda sedela je zraven mene na divanu in...

Nenadoma preneha, v obrazu pa se ji vidi izraz največjega presenečenja.

— Kaj mislite, signora, rečite, kaj vam je!

— Sulejma, — zastoka Črnogorka, — da, Sulejma je bila za hip sama v sobi, ko sem odšla v kopalnico k omari, kjer sem izbirala obleko.

— Vi menite tedaj, — vpraša dalje Garibaldi, — da je ona podtaknila škorpionu v omarico? Vendar ga pa ni mogla prinesiti v obleki!

— Ne, spominjam se, da je imela v roki košarico, ki je še sedaj v moji sobi.

— Ali je vedela, da bo paša baš to omarico odprl?

— Ne, to ne! Škorpion ne bi smel zastrupiti pašo, ampak mene, kajti jaz sem ji — po njenem mnenju — odvzela vso pašino naklonjenost.

Garibaldi prebledi. Že od prej so mu bile poznane različne intrige, ki se dogajajo v haremu.

Mar se je Margareta opravičeno bala, da ne pride nikdar več iz palače?

Še enkrat pogleda plaho in lepo deklico.

Ah, bila je prekrasna v svoji boli. Da, biti je morala predmet neprestane ljubosumnosti. Kako znajo biti žene iz harema ljubosumne! Da, Margareta ni bila varna svojega življenja.

Čemu se ni odzval prošnji deklice in z njo pobegnil iz te strašne hiše? Kaj je imel od tega, da je rešil človeka, ki je zaslužnil njega in Margareto?

Ali ni bilo življenje Garibaldijevo in Margaretino vedno v nevarnosti, dokler je bil paša živ in zdrav?

— Pri tem pa me ima še paša za ubijalko, — reče Margareta, — kajti izrekel je slednjič grozno pretnjo, da me bo dal bičati do smrti.

Nemogoče! — zakliče prestrašeni Garibaldi.

— Ko bo ozdravel, ali ne bo, izvršil svoje grozne kletve? Gotovo je ne bo pozabil!

Predobro je poznal Garibaldi pretnje in okrutnosti turških mogočnikov. Pri njih se ni mnogo izpraševalo po resnici. Kazen je zadela onega, katerega si je Turčin zaželel kaznovati.

Radi tega ni bil Margaretin strah neopravičen!

Pogled obrne na pašo. Brez moči in bolan je ležal na postelji. Če ne bi ozdravel?

Kaj, če mu bi Garibaldi vrgel preko glave blazine in pokrivala ter ga tako zadušil?

Kdo mu bo mogel dokazati, da je on bil tisti, ki ga je umoril?

Ali bi ne bila on in Margareta rešena, ko bi paša ne mogel več deliti svojih strogih in groznih zapovedi?

Kakor da se je nekaj nenavadnega odločil, skoči Garibaldi k bolnikovi postelji in se globoko magne nad njim.

Nenadoma pa se prestraši: paša je bil zbujen!

35. POGLAVJE.

Izdaja

Zunaj velikega mesta Napolja je stala hiša, ki je s svojimi malimi okni in podolgovati pročeljem neugodno vplivala na mimoidočega človeka.

Pred hišo je stal samo eden stražar. Njegova dolžnost je bila, da obhodi ponoči to poslopje in ga varuje pred roparji.

V tej zgradbi je bil spravljen ves državni denar in vsled tega je bila po svoji vsebini najbolj dragocena hiša v Neapolju.

Noč je bila zelo temna, da vojak, ki je stal na straži, ni mogel videti od onega konca hiše na drugi konec.

To pa ga seveda ni vznemirjalo, saj je vršil svojo dolžnost tako, kakor vedno preje.

Čemu sploh mora stražiti? Kolikor se spominjajo ljudje iz vsega mesta, se temu poslopju še nikdar ni ničesar dogodilo. Nikdar se ni upal približati temu poslopju kak tat, da bi vdrl v dragoceno zgradbo.

Ko pa se je skril za bližnji vogal, pozorno napne ušesa.

Ali ni stala neka oseba na vratih, ki so vodila v zadnje pročelje?

V prvem hipu obstane vojak na mestu ves osupel. Prepričati se mora, če je v resnici kaj videl, ali pa samo sanjal. Vedeti ni mogel, ali je vse skupaj san ali pa resnica.

Ne, — zdi se — da človek nekaj dela pri ključavnici. Gotovo je bil tat.

Stražar vzame puško z ramena v roke, se prepriča, če je v njej smodnika in hitro stopi proti oni osebi, ki ni pričakovala prihoda tega vojaka.

— Stoj, kdo je tu? — zakliče stražar z zapovedujočim glasom in se postavi tri korake pred roparja ter nameri puško.

Vsa njegova pozornost je bila obrnjena na nepoznano osebo, ki je, ne da bi se premaknila, mirno stala ob vratih. Niti opazil ni, kako sta se pojavila, kakor da sta zrastle iz zemlje. dva človeka in že sta tik za njegovim hrbtom.

Naenkrat vojak zakriči in čuje se vik, ki je pričal o njegovi obnemoglosti. Brez odpora mu je bila vzeta puška iz rok, usta mu zamaši krpa, roke in noge so mu skupno povezane in potem ga polože kakor snop slame na zemljo, da se ni mogel niti ganiti. Vse to se je zgodilo v nekaj hipih.

— Dobro nam je uspelo, — zašepeta glas, v katerem lahko spoznamo glas kneza Karla Kolonne.

— Kako je s ključavnico, Antonije? — se obrne knez proti razbojniku, ki je prej bila predmet vojakovega opazovanja.

— Kapetan, ključ odpira — odgovori razbojnik. Saj ni čudno, ko pa sem ga večkrat ponoči primerjal, dokler je končno vendar prijel.

— Ali te pri tem delu ni noben stražar videl?

— Ne, harambaša!

— Kako je bilo to mogoče? Vojak je vendar vsakih deset minut šel mimo vrat.

Razbojnik se tiho nasmeji.

— Da, stražar bi moral to storiti, toda znal sem ga zamotiti.

— Ti? — vpraša Kolonna. Kako si to vendar storil?

— Čisto enostavno! S seboj sem vzel Marjeto.

— Marjeto, tvojo soprogo? — reče začudeno Kolonna.

— Tako je! Ko je šlo mimo hiše, se je stražar zapletel z njo v razgovor, potem pa je zopet odšla.

— Razgovor se je gladko razvijal in naposled se je vojak tako strastno zaljubil, da je mislil samo še na mojo Marjeto.

— Pa si ti dovolil to, ti, ki si tako ljubosumen kakor puran?

— Eh, — se nasmeje razbojnik — kaj vse nisva midva zmožna storiti, samo da gre kupčija! Končno pa vsa stvar ni imela nobenih globljih posledic. Marjeta je okretna kakor lisica in umaknila bi se okornim vojakovim rokam, če bi ta postajal nesramen.

— Pri bogu, pameten deček si! — ga pohvali Kolonna. Še bolj pameten in premeten si, kakor sem si mislil. Potem, ko se nam posreči izropati to državno blagajno, bomo morali pokloniti tvoji Marjeti lep del plena.

— Hranila ga bo morda za bodočnost, ko te ne bo več ljubila? — ga podraži Kolonna.

— Ravno nasprotno! — odgovori razbojnik. — Marjeta hrani denar, da se bova poročila.

Kolonna se glasno nasmeji.

— Toda vidva stanujeta že tako skupaj, kakor mož in žena — ga zopet podraži Kolonna.

— S tem samo ni zadovoljna moja Marjeta, — odgovori razbojnik in odpira med govorjenjem vrata, — kajti ona hoče biti poročena in da naju blagoslovi oče Dominik.

— Kdo bi si bil mislil, da je tvoja Marjeta tako pobožna. — oponmi tretji razbojnik.

— Ne obrekuj jo! — odgovori Antonij. — Z menoj se voče prej razgovarjati, dokler ne izmoli deset očenašev.

Morda tudi danes ni na to pozabila? — reče Kolonna.

— Zakaj ne! Materi božji je obljubila dve debeli sveči, če se srečno vrnem s tega ropa.

— Eh, — odvrne drugi lopov, — danes ni več nevarnosti. Stražar leži tu kakor krt v zimskem spanju. Še dve uri, pa bomo to hišo čisto izropali.

— Razven tega pa je nocoj noč tako temna, da bi ničesar ne videl pred seboj, či bi slučajno zašel kdo sem. Saj se ne more razločiti me nas, ne zvezanega vojaka.

— Naprej! — je komandiral Kolonna, — vrata se odprta. Ne brbljajte venomer in ne gubite časa!

Vsi so odšli v hišo, noben pa se ni pobrigal za vojaka, ki ga je dušila krpa v ustah.

Kmalu je naznanjalo škripanje in razbijanje železnih motik, da so se roparji že spravili na delo.

Čez malo časa so razbili vrata, ki so vodila v dvorano.

Kolonna se je spoznal v tem prostoru. Mnogokrat ga je vojvoda de Kafareli pripeljal sem, da mu pokaže bogastvo države in veličino njenega blaga.

— Ne mudite se tako dolgo tu! — zakliče svojim drugom. — Tu ne morete ničesar vzeti, kajti tu se nahajajo same knjige in znamke.

— Pojdita k levim vratom in razbijta jih. Od tam pridemo do stopnjic, ki vodijo v klet. Tam je mnogo denarja.

Čez nekaj časa so bila vrata porušena in pot do kleti je bil prost.

Kolonna vzame s seboj nočno svetiljko in jo prižge. Visoko v zraku jo je držal, da je kazal razbojnikom pot.

— Vsi so že hoteli pohiteti v klet, ko Kolonna nenadoma obstane.

— Stojte! — zakliče tiho.

Razbojniki obstanejo na mestu kakor vklesani.

— Kaj pomeni to, harambaša? — vpraša Antonij.

Kolonna nagne svoj gornji del telesa in napeto posluša.

— Tiho! — odvrne Kolonna. Zdelo se mi je, da so šli za nami tihi koraki.

Vsi napeto poslušajo, toda slišali miso ničesar.

— Motili ste se, kapetan! — meni tretji lopov.

— Hm, mar me je moj sluh prevaral? — reče Kolonna.

— Tako je! Pogledati grem k vojaku, če še leži na svojem mestu, kajti samo on se je lahko priplazil za nami v tem kratkem času, — pripomni odločno Antonij.

— Dobro, poglēj!

Vodja banditov in njegov pomagač ostaneta na mestu, Antonij pa odide.

Kmalu pa se vrne.

— No — vzklikne Kolonna, — kako je?

Antonij se zvonko nasmeje.

— Odkril sem osebo, ki se je tiho vlekla za nami, — reče z veselim glasom.

— Torej! reče ostro Kolonna. — Menda si mu plazenje za vedno zasolil — tako — saj ti znaš?!

— Za sedaj bolj malo! — se smeji Antonij.

— Kdo je bil?

— Ha, ha, črni maček, ki me je pozdravljal s svojimi črnimi očmi, kakor da mi prinaša pozdrav iz pekla.

— A vojak? — vpraša hitro Kolonna.

— Leži na tleh kakor egiptovska mumija!

— No, sedaj pa naprej! Čez pol ure bomo imeli polno vrečo denarja in potem se bomo lahko veselili!

— Tako bom s svojo Margareto šel lahko na poročno potovanje! — se nasmeji Antonij.

Knez gre zopet s svetiljko po stopnjicah naprej, za njim pa njegova pajdaša.

— Za vraga! — zamrmra Kolonna, — železna vrata nam bodo dala dela! Ako se nam ne posreči vlomiti z železnim vlomnim orodjem, bomo imeli vražje delo!

V tem času, ko je visoko nad seboj držal železno svetiljko in ogledoval železna vrata, se zopet začujejo na njim oprezni, tihi koraki. Toda sedaj jih ni čul ne Kolonna, ne njegova pajdaša. Mislili so le na denar.

Črna glava se skriva v veži, temo pa predro dvoje začrečih oči.

— Sedaj je prišla prava ura! — zamrmra glas, — sedaj bom preprečil volku, da bi še hodil v mojo ovčjo stajo.

Hitro se židov Marko splazi nazaj skozi dvorano, ne slišno, kakor je prišel.

Pravkar je prestal strašno nesrečo.

Kolonna je dobro slišal. Korake ni povzročil črni maček, ampak židov Marko.

Ko je odšel Antonij, da se prepriča, če je kje nevarnost, se je Marko v svojem smrtnem strahu skril v kot, kjer so bili naloženi razni papirji.

Če bi imel Antonij pri sebi svetiljko, bi brez dvoma našel židova, ki gotovo ne bi odnesel potem žive glave iz te hiše.

Tako pa je Marko mirno ležal, dobro skrit v temi. Od strahu se je ves tresel, srce pa mu je grozno tolklo. Opomogel pa se je, ko se je Antonij vrnil in podal vodji poročilo.

Sedaj se je nahajal Marko zopet pred zgradbo, kajti razbojniki niso zaprli vrat.

— Niti minute ne smem izgubiti! — je mrmral ves razburjen. Ubogega stražarja moram pustiti zvezanega in na mestu kjer je, kajti še pride lahko kakemu razbojniku na misel, da pogleda za vojakom. Če bi ga ne našli, bi takoj slutili izdajstvo.

— Iz ust mu bom vzel samo kapo iz krp — pravi nato.

Kmalu je storil, kar je mislil in vojak je zopet lažje dihal.

— Ponižno prosim, odvežite me!

— Tega ne smem storiti, — reče Marko in mu razloži, zakaj ne.

Vojak je bil toliko pameten, da ni prosil dalje.

— Potem pa storite čim prej in čim hitreje — šepeta vojak, — da me razbojniki ne najdejo in ubijejo!

— H kateri stražarnici pa naj hitim? — vpraša Marko. Kje bi dobil najhitrejšo pomoč?

— Hitite do palače vojvode de Kafareli, — odgovori karabinjer, — tam boste takoj dobili pomoč. Ta straža nam je najbližja.

Kolikor so ga nesle noge, je tekel stari Marko do imenovane palače. Kmalu je stal pred poročnikom, poveljnikom straže.

— Marko? — zakliče ta v dvomu, ko je židov pritekel v sobo brez sape.

— Da, jaz sem Marko. Hitro mi dajte dvanajst vojakov, da jih popeljem do državne blagajne.

Poročnik pogleda starca najpreje začudeno, potem pa se glasno nasmeji.

— Morda se vam je zmešalo, Marko? — mu pravi prezirljivo.

— Tako, kakor vam! — zakliče Marko. Če želite dobiti nagrado, ki je razpisana za glavo »gospodarja noči«, potem hitite! Pravkar je pričel grabiti državno imovino.

Silno presenečen skoči poročnik s klopi, na kateri je sedel doslej v popolnem miru. Iz odprtih ust mu pade pipa, ki se razbije na trdih tleh.

Kaj pa je z vojakom, ki je bil na straži? — zakliče.

Zvezan je, usta pa so mu zamašena in leži pred zgradbo, kakor kup slame, — odgovori židov.

Komaj da bi našteli do 5 in že je bila pripravljena četa vojakov. Baš, ko so hoteli oditi, pa se odpro vrata, ki so vodila do tajnih stopnjic. Vojaki strumno pozdravijo, kajti pred njimi je stal sam vojvoda de Kafareli.

— Kaj pa se je zgodilo? — vpraša čudeč se.

— Pravkar so vdrl v državno blagajno, — mu razloži poročnik.

— Nemogoče! — odvrne vojvoda. — Vrata so tako močna, da se morejo upirati tudi največji sili.

— Visokost, roparju, ki je sedaj na delu, se ne upirajo nobena vrata — govori prepričevalno židov.

Vojvoda se obrne proti govorniku.

— Mar niste vi Marko, židov iz Ghetta? — ga vpraša s prepadlim obrazom.

— Da, jaz sem to, visokost — odvrne ponižno.

— Ali poznate roparja tako dobro?

— Kakor samega sebe!

— Kdo je ropar?

— Gospodar noči!

Vojvoda se prestrašen zamisli.

— Ako je resnica — reče, in če se vam posreči vloviti tega pogubonosnega bandita, si boste pridobili veliko uslugo za državo in veliko nagrado.

— Ob priliki vas bom spomnil na to obljubo, visokost. Sedaj pa je skrajni čas, da gremo, ker sicer nam banditi lahko uidejo.

— Tudi jaz vas bom spremljal — izjavi vojvoda. Škoda, da še knez Karlo Kolonna ne gre z nami. Njega bi zelo zabaval ta nočni obhod.

Vojaki gredo, za njimi pa vojvoda in Marko. — Blizu zgradbe državne blagajne obstanejo.

— Splazil se bom v zgradbo in bom pogledal, kaj počenjajo razbojniki.

Hitro izgine v temi, a kmalu se vrne.

— Razbojniki so razbili železna vrata blagajne in sedaj razbijajo blagajne same — je pripovedoval židov. — Ne bo trajalo dolgo, pa bodo prišli iz hiše z vrečami na hrbtu.

Vojaki se poskrijejo v razne izbočine starinske hiše. Kolonni se je res posrečilo, da je odpilil ključavnico s železnih vrat blagajne. Sedaj je imel prosto pot k obilni vsoti denarja.

Blagajne, ki so stale ena pri drugi, jim niso delale posebnih težkoč. Razbojniki so odkrivali pokrove in jemali vrečice, napolnjene z denarjem.

Vse te male vrečice strpajo v veliko vrečo, ki so jo prinesli s seboj. Ker je bilo breme že tako težko, da so ga komaj vzdignili, so ga pričeli nositi.

Antonij je prepričeval, da leži straža mirno na tleh, prida pa da ni moglo biti.

— Vse je varno — je govoril knezu Kolonni. Škoda, da nismo odnesli vsega imetja, kajti jutri bomo morali zopet priti. Ah, kako se bo razveselila Marjeta, ko bo zagledala rumene cekine.

— To bo za naju slovesen dan!

— Kapitan, ali ne bi prišli k meni na gostijo?

— Tega ne bom mogel — odvrne Kolonna, — kajti tudi jaz se bom v istem času — po vsej priliki — ženil in delal gostije.

— Tako je prav! — pohvali Antonij. Eh, če ima človek tako lepo ženico, tedaj dobro ve, za koga dela in za koga se spušča v take nevarne pustolovščine.

Tako govoreč, pridejo razbojniki iz hiše. Z orlovskim pogledom pregleda Kolonna vso okolico, toda opazil ni nič sumljivega.

— Naprej! — zapove potem. — Čez pol ure bomo že v starem dvorcu Kolonne. Tam si bomo delili plen.

Ko so šli mimo zvezanega vojaka, se razbojniki glasno nasmejijo.

— Glejte, še vedno leži tu, kakor smo ga položili. Gotovo je zaspal, kar mu seveda bolje stri, kakor da hodi tu naokrog ure in ure, — govori Antonij gledajoč zvezanega vojaka. — Počakaj še malo, pa ti bom zopet poslal mojo Marjeto. Morda bom rabil drug ključ za novo ključavnico.

— Stoj! — zagrmí nekdo spredaj. Razbojniki obstanejo od velikega straha kakor okameneli, toda samo za hip.

Od straha spustijo vrečo z denarjem in pograbijo bodeže. Vojaki pa so bili na to pripravljeni.

Z golimi sabljami navalijo na zanikrno trojico. Antonij in njegov tovariš se obupno branita. Kolonni pa se posreči, da se nekako izgubi iz nastalega meteža in pobegne.

Že je prišel skozi krog vojakov, ki so stali v temi največ ob cesti, že je hotel radostno vzklikniti, da ga je zopet obiskala

sreča in mu pomagala rešiti se iz te pasti, ko se na svojem hitrem begu ob nekaj spodtakne in pade z vso silo na tla.

Marko mu je nastavil panj.

Čez nekaj hipov so bili zvezani vsi razbojniki. Seveda, Kolonna je bil med njimi.

Zaman je vlekel vrv, s katero je imel roke zvezane na hrbet. Vrv se mu je zajedala vedno bolj v meso. S pogledom norca je zijal v vojake, a o prostosti ni mogel niti misliti več.

Naenkrat pa se zgrozi, kajti spoznal je vojvoda de Kafareli. Polagoma se je pričelo svitati in mogle so se razločevati črte na obrazu.

— Vse je šlo k vrugu! — je mrmral Kolonna in opusti vsako nado.

— Kljub moji umetni bradi, vojvoda me bo spoznal. No, četudi me ne bo, enkrat bom le obešen.

Počasi pride vojvoda k glavarju roparjev.

— Vi ste torej oni zloglasni »gospodar noči«, strah Napulja, ki ima na vesti toliko zločinskih dejanj?

Kolona pa ničesar ne odgovori, le glavo je sklonil nizko na prsa.

— Gotovo ste bili tudi vi zraven pri onem dogodku, ko so me napadli v bližini starega dvorca kneza Kolonne in mi ugrabili hčer!

— Hvala sveti Devici, da ni tu knez Kolonna, zaročenec moje hčerke. On bi se v svoji veliki jezi grozno maščeval nad vami, nad roparjem njegove zaročenke.

Nek poseben nasmešek je zaigral na ustnicah opasnega roparja. Za hip je bil v dvomu, kaj naj stori in ni manjkalo mnogo, da ni zakričal: — Gospod vojvoda, vi ste star osliček, znamenit pa je vitez Kolonna! Oni, ki mislite, da bo vaš zet, jaz sem oni — ja, »gospodar noči«, strašno nevarni vodja banditov!

Toda obvladal se je in umiril. Pričel je misliti, kako mu vojvoda dobro hoče in da ni zaslužil, da ga osramoti pred vsemi temi ljudmi.

— Zelo trdovratni grešnik ste — nadaljuje vojvoda, — toda naučili vas bodo kozjih molitvic v mučilnici sv. Magdalene, ko vam bodo stiskali prste.

— Takoj ga odpeljite v sv. Magdaleno! — zapove potem vojakom. — Ta človek s svojima tovarišema se mora takoj obsoditi in obesiti.

— Po možnosti bo že jutri objavljeno vsem stanovalcem našega mesta, da morejo od sedaj naprej mirno spati, ker je ubita pošast, ki je toliko let vznemirjala vse mesto in okolico. Potem se obrne in odide proti mestu.

Marko se je stisnil pri kraju. Videl je, da je Kolonna brez orožja in da ne more več pobegniti. Mislil je, da je najbolje, če je v zaledju in ne izziva strašnega človeka. Vsa njegova notranjost pa je trepetala od silnega veselja.

— Sedaj bom lahko rekel moji Rebeki: — Nič več nimam strahu pred razbojnikom, ki te je preganjal s svojimi pogledi. Dobil je plačilo za svoje dejanje, kajti jutri bo že visel. Kdo je bil, ki je prijel močnega razbojnika in ga ukrotil? Tvoj oče je bil, stari židov Marko.

Marko se napoti domov, zadovoljen sam s seboj in s svojim delom.

36. POGLAVJE.

Plemenita osveta

Dolgo je motril paša mladega Italijana, ki se je nagibal preko njega.

— Kaj iščeš tu? — ga vpraša z negotovim glasom.

— Visoki gospod, zelo bolani ste bili — ponižno odgovori Garibaldi.

— Bolan, jaz, bolan? — reče paša. Med tem pa se je hotel vzravnati, in vsled oslabelosti je padel nazaj v posteljo.

— Samo mirno ležite, gospod! Rešeni ste! — ga je poizkušal umiriti Garibaldi.

— Kakšno bolezen pa imam, da sem bolan? Kako je to, da ni tu nobenega zdravnika? Sploh pa se počutim zelo slabo in utrujen sem.

— Pičil vas je škorpion.

— Da — reče — otrok smrti sem! Vgriznil me je škorpion. O, hinavska žena, ki si me zaslepila s čarobnimi slikami in zavela v propast!

— Toda še živim, in nekaj hipov tega življenja bom uporabil, da jo kaznujem s strašno kaznijo.

— Moje sužnje ji bodo strgale s telesa vso obleko, privezale jo bodo golo za stebe na dvorišču in bičale tako dolgo, dokler ne umre.

Zopet se je hotel paša vzravnati, a zopet pade.

— Gospodar — odgovori tiho Garibaldi, — deklica, ki jo vi psujete, vas je rešila sigurne smrti.

— Ne morem se več rešiti — odgovori paša. — Ali je kdo še kdaj slišal, da je ozdravel tisti, ki ga je pičil škorpion?

— Kljub temu, veliki gospodar, jih v moji domovini mnogo ozdravi. Nuditi se jim mora hitra pomoč.

Turčin ga nekaj časa molče gleda.

— Ali nisi ti oni Italijan, ki sem ga kupil od gusarja s Črnogorko?

— Da, vzvišeni gospodar!

— Pa ti meniš, da bi se mogel rešiti?

— Ste že rešeni, gospodar! Vso noč je sedela pri vas Črnogorka in skupno sva pazila na vas. Ozdraveli boste s pomočjo njene požrtvovalne nege.

Paša je trenotek premišljeval.

— Toda, — reče tiho — ako me tako skrbno neguje, čemu pa me je zapeljala v tako veliko nesrečo?

— Mar menite, da je ona povzročila vašo nesrečo? Ali je mogla sploh slutiti, da boste kaj brskali po omarici za nakit?

— Hm, — zamrmra paša, — v tem imaš prav. Ona tega ni mogla vedeti!

— Kako pa bi deklica tudi prišla do škorpionja, ko pa je vedno pod ključem?

Srdit zapre Turčin oči.

— Kdo je potem krivec? — reče paša. Pokažite mi krivca! Nekdo je moral dati škorpionja v omarico!

Garibaldi ne odgovori ničesar.

— Ti veš? — vpraša paša. — Povej mi, kdo je, če si nočeš nakopati moje jeze!

— Gospodar, kolikor morem uvideti, njej niti malo ni bilo do tega, da tebi škoduje, ker samo Alah je mogel videti, da boš pičen v omarici.

— Ha, kaj tako ceniš zaroto Črnogorka? — reče paša.

— Mislim vsaj, gospodar.

Bolnik zopet za hip pomolči. Nenadoma pa vidi, da je bolnik krčevito pograbil pokrivalo, obraz pa mu je rdel ob besa.

— Ona se upa meni zapostavljati? Svoje življenje je postavila na kocko, mene pa v nevarnost!

— Sulejma mora umreti!

Garibaldi se ni upal ničesar govoriti.

— In ti si bil oni, ki mi je rešil življenje? — je vpraševal paša dalje. — Kako to, da si prišel sem pravočasno?

— Ko sem na vrtu pel, me je Margareta, Črnogorka poklicala na pomoč. Toda v naglici gotovo ni niti pomislila na to, da mi pove podrobneje, kako se je zgodila nesreča. Zaklinjala pa me je neka druga žena, naj te rešim. Ta žena mi je dajala uhanes iz ušes in zapestnice za nagrado, obetela mi je vse svoje premoženje, samo če ti otem življenje.

Pazljivo in z napeto zanimivostjo ga je poslušal paša.

— To ženo bom za njeno ljubezen kneževski nagradil — reče paša z ginjenim glasom. — Nikdar nisem dosti verjel v ljubezen svojih žena. Toda ravnotako, kakor bom ženo, ki je dala škorpionu v sobo Črnogorke kaznoval brez milosti, tako bom nagradil kraljevski ono ženo, ki se je zavzela za moje življenje. Govori, veš za ime te žene?

— Da, gospodar, vem za ime — odgovori Garibaldi.

— Povej mi to ime!

— Sulejma!

Tedaj pa poskoči paša, kolikor mu je dovoljevala slabost.

— Sulejma — ona pijavka — je ta žena? Potem pa se je prepustil globokemu premišljevanju, gledal je v praznino, priklinal si je v spomin, koliko let je grozno črtel Sulejmo, ki si je vtepla v glavo, da mora biti za vedno njegova ljubica in kraljica harema in kako je moral biti užaljen njen ponos, ko je prišla v palačo nova stanovalka, njemu toliko nikavna rdečelasa Črnogorka.

Garibaldi namigne Margareti s poznanim ji gibom glave.

Margareta se je tiho plazila in dobrikala njegovemu namigavanju. Paša je ni mogel videti, ker je bila skrita za španske zavese.

Tedaj pa je nenadoma, ko je vzdignil oči, stala pred njim.

Ni se je mogel nagledati do sitega. Njegov, sicer resen obraz, je zasijal od notranjega veselja. Ona je torej nedolžna, po kateri ljubezni je tako močno hrepenel?

Ah, Margareta je bila prekrasna v tem hipu.

Obraz ji je bil nekoliko bled vsled prečute noči, toda oko ji je plavalo v vlažnem sijaju, krasni lasje so se ji odpleli tekom noči in ji valovili po hrbtu navzdol v divnih vijugah.

Juzuf paša ji počasi ponudi roko.

— Rešila si me smrti s svojim negovanjem, — reče ginjen, — sedaj pa lahko poveš kazen, ki jo zasluži tvoja nepri-

jateljica in pri prerokovi bradi, obsodil jo bom, kakor boš zahtevala.

— O, gospodar, Sulejma je grešila samo zaradi ljubezni do tebe, zato se je usmili in ji oprosti grdo dejanje, kakor sem ga ji jaz oprostila.

Tedaj pa plane paša pokonci.

— Da bi ne kaznoval te hudobne žene? — reče paša z odločnim glasom. — Ali ji naj bo še dalje mogoče, da ti bo lahko škodovala?

— Morda, — če se ji sporoči moje usmiljenje — morda me bo potem ljubila!

Juzuf paša pa se porogljivo nasmeji.

— Sulejma ne bo nikdar ljubila svoje nasprotnice, — reče, — kajti vedno te bo sovražila in delala na tem, da te ugonobi. Zavedaj se torej svojih besed, zahtevaj njeno smrt in dobila boš njeno glavo.

Lepa deklica se zgrozi pri teh besedah.

— Ne! — vzklikne z drhtečim glasom. — Četudi bi vedela, da mi bo ponovno stregla po življenju, ne bi mogla zahtevati, da se jo kaznuje.

Na pašinem obrazu se je jasno bralo, da so ga dekličine besede v srce ganile. Značaj, kakršnega je imela Margareta, mu je bil nepojmljiv.

— Dobro, — odgovori paša, — prisegel sem pri prerokovi bradi, da bom izpolnil tvojo voljo. Vendar pa mislim, da ne delaš modro, ko ščitiš svojo neprijateljico. Na vsak način pa mora biti ponižana; četudi si jo obvarovala druge kazni.

Potem zaploska z rokami.

Skozi komaj odprta vrata se oprezno pojavi glava nad-evnuha.

— Alah! — zakliče, ko je zagledal pašo, za katerega je mislil, da je izgubljen. Videl pa je sedaj, da paša sedi na postelji, zdravega obraza in rdečih lic.

— Pojdi, — mu zapove paša, — pokliči Sulejmo!

Ves se je tresel Hasan, ko je zapustil pašo, srce mu je tolklo na ves glas, v glavi se mu je vrtelo. Bil je le oni, ki je priskrbel škorpionu in pripeljal pašo, svojega gospodarja na rob groba.

Sedaj pa mora poklicati Sulejmo, svojo sokrivko. Kaj bi to drugega moglo pomeniti, kakor da bo kaznovana?

Komaj se je upal potrkati na Sulejmina vrata. Kaj, če ga izda in obtoži za sokrivca?

— Gospa, — zašepeta ves zasopel, ko je Sulejma odprla vrata, — prihajam od paše, našega gospodarja.

— Ali živi in je ozdravel? — vpraša Sulejma.

— Da, paša je zdrav in te kliče.

Groza spreleti Sulejmo. —

— Kdo je bil pri njemu? — vpraša hitro.

— Tujka in Italijan, ki so ozdravili našega gospodarja.

Sulejmi klone na prsa njena lepa, temnorjava glava. Počasi si položi roke na prsa.

— Dosegla me je smrtna obsodba! — zavpije. — Molk! Alah!

Hasan se je od strahu komaj držal na nogah.

— Gospodarica! — je jecjal, — saj me menda ne misliš izdati? Prestrašila me je tvoja stroga pretnja in samo zato sem poskrbel, da sem ti prinesel škorpijona.

Sulejma pogleda evnuha z velikim prezirom.

— Ali misliš, da teče levinja z volkom, da se plemenit konj druži z garjevim psom? Za svoje bedno življenje bodi brez skrbi! V bodoče životari kakor pes! Sulejma pa bo vedela, zakaj umira!

Potem odide Sulejma z evnuhom v pašino sobo.

Oh, kako je nekoč s povsem drugim čuvstvom izvrševala pašino povelje! Kako ji je srce bilo od radosti, ko je korakala po tem hodniku!

Sedaj pa gre k gospodarju, da sliši svojo smrtno obsodbo od onega, katerega, oh, še vedno tako strastno ljubi!

Hitro odpre Hasan sobna vrata. Z vzdignjeno glavo prekorači Sulejma sobni prag.

Nekaj korakov pred pašo obstane, prekriža roke na prsa in se globoko prikloni.

Paša jo je dalj časa mrko motril.

— Poklical sem te, da mi odgovoriš na nekatera vprašanja.

— Vprašaj gospodar! — odgovori tiho Sulejma.

— Ali si ti ona, ki je dala škorpijona v omarico Črnogorke?

— Da, gospodar, jaz sem ona!

— Čemu si to storila?

— Zato, ker nisem mogla več prenašati, da mi svojo naklonjenost jemlješ, daruješ pa jo tujki-krivoverki.

— Ne veš li, — reče paša s pretečim glasom, — da je

musliman v svojem haremu gospodar nad smrtjo in življenjem? On lahko daruje svojo naklonjenost komur hoče!

— Ali imaš ti pravico, da se protiviš temu, če v svojem haremu darujem naklonjenost po svoji volji?

Z muko se je Sulejma obdržala na nogah. Roke je še vedno imela položene na prsih, v očeh pa so se ji nabirale solze.

— Ni manjkalo mnogo in ugonobila bi me. Še malo, pa bi potrkal na peklena vrata, a sta mi pravočasno obvarovala življenje ta dva človeka, Črnogorka in Italijan.

Sulejma pa je bila, kakor da ničesar ne sliši. Z niti enim gibom ni pokazala, da razume, kar je govoril paša o teh dveh krivovercih.

— Kakšno kazen zasluži strašno dejanje: spraviti gospodarja hiše v smrtno nevarnost? — reče z ostrim glasom Juzuf paša.

— Smrtno kazen, gospodar! — odgovori zamolklo Sulejma.

— Sama si si izrekla obsodbo!

— Hasan, — se obrne proti prestrašenemu evnuhu, — pokliči nadzornika hiše! Zberejo naj se tudi vse žene in sužnje, da bo kazen še večja!

Sulejma spusti roke, prvič se ji strese krasno telo, iz oči pa ji prično teči solze.

— Gospodar, — reče s tresočim glasom, — ne dopusti, da grem v smrt kakor prezirana sužnja! Pomisli na to, koliko let sem te strastno ljubila, da nisi imel povoda jezite se name skozi ves ta čas!

— Vem, da sem zaslužila smrt. Četudi ti nisem stregla po življenju, vendar je hotel strašni slučaj, da te je pičil škorpion. Hotela sem le uničiti nevarno tujo.

— Imaš prav, da me obsodiš na smrt! Prosim te le, naj ne umrem kakor sužnja, bičana od njih in evnuhov.

S povzdignjenimi rokami je stala Sulejma pred pašo in upirala vanj svoje divne oči. Vendar pa se paša ne spremeni. Njegov obraz je dobil še bolj krute poteze, oko pa mu je bleščalo vedno bolj grozno.

— Privezana boš na dvorišču ob steber in bičana boš umrla! — reče osorno.

Sulejma krikne.

— Ubij me, gospodar, vzemi svoje bodalo in prebodi mi z njim srce. Vem, da dobro meriš, ne boš me dolgo mučil!

— Gospodar, ne pusti me zaman plakati! Usliši mojo prošnjo zaradi moje velike ljubezni!

V tem vstopita hišni nadzornik in nadevnuh.

— Primita to ženo! — se obrne proti slugama. — Odvedita jo, strgajta ji oblačilo s telesa, privežita jo ob steber, da jo bičajo do smrti moje žene in evnuhi!

Iz ust obupane žene se izvije krik, kakor da je občutila smrtni udarec.

Pade pred pašo, stegne roke, da bi pograbila njegovo bodalo in se usmrtila. Toda slugi jo še pravočasno pograbitita in odvedeta.

Na pragu sobe, v katero ne bo nikdar več stopila, obstane za hip. Pogled ji je iskal nasprotnico, na katero so poslednji dogodki hudo vplivali in je skoro brez zavesti sedela na stolu.

— Ne triumfiraj prezgodaj! — reče Sulejma rdečelasi Črnogorki. — Res je, da si danes zmagala, toda vedi, da so v haremu razven mene še tudi druge žene, ki znajo ravnotako ljubiti in sovražiti, kakor jaz.

— Pazi, da ne boš šla prehitro po oni poti, po kateri grem zdaj jaz!

Globoka tišina je vladala v sobi. Garibaldi in Margareta se ne upata niti dihati. Tedaj pa se zasliši iz dvorišča naval velike množine ljudi. Margareti strepeče srce in pokrije si obraz z obema rokama, da ne bi ničesar videla, ne slišala.

Pazljivo je gledal paša skozi okno, na obrazu pa mu je počivalo divje veselje.

— Sedaj jo imaš v svoji oblasti, — reče paša Margareti. — Če pustiš pravici svobodno pot, bo že čez nekaj časa tvoja sovražnica ležala na tleh mrtva. Če pa hočeš imeti z njo usmiljenje, pohiti in odvzemi ji okove. Tu imaš moje bodalo in stori, kakor ti je drago.

Hitro zgrabi lepa deklica orožje in odbrzi na dvorišče. Prizor pa, ki se ji je tu nudil, jo kakor prikuje na mesto. Tam je bila Sulejma obkoljena od množice ljudi, ki jim je sijalo iz oči veselje, da so lahko bičali privezано siroto.

— Nehajte! — zavpije Črnogorka, ko so evnuhi zopet dvignili biče, da bi tolkli po golem telesu. — Ta žena pripada meni!

Vsi pogledi so se uprli proti oknu, s katerega je paša gledal izvršitev obsodbe.

— Pokorite se tujki! — zakliče proti dvorišču in vistem hipu se povesejo grozni biči.

Počasi, z bodalom v roki, pristopi Margareta k zvezani Sulejmi. Ko je ta začula pašine besede se jim je zelo začudila, še bolj pa sedaj, ko je zagledala svojo nasprotnico.

Močno se vzpne ob stebru, kri ji udari v obraz in prste stisne v pest.

— O, — reče z vriščečim glasom, — paša ti je zelo milostljiv. Morda bi mi rada porinila bodalo v srce in videla, kako mi teče kri? Da, ti si zmagovalka, jaz pa sem premaganka! V haremu ni drugače mogoče. Toda vedi, da bo tudi za tebe prišel čas, ko bo ta steber gledal, kako teče tvoja kri!

Brez diha je stala množica žena in evnuhov, ko je Margareta — ki je s hitro kretnjo roke vrgla svoje lase na hrbet, kajti zakrivali so ji obraz — z bodalom v roki pristopila k Sulejmi. Radovedno se je drenjal ženski trop. Sicer so se zgrajale nad krvavim prizorom, ki je moral slediti, toda niso se mogle obvladati in obrnile so se.

Sedaj je bila lepa Črnogorka pred Sulejmo. Od daleč se zaleti, da bi močno udarila — in z enim udarcem so bile vrvi prerezane.

Sulejma je od groze zaprla oči, ker je mislila, da čuti v tem hipu v svojih prsih hladno jeklo.

Sedaj pa, ko so bile vse vezi prerezane, izgubi vso telesno moč in padla bi po tleh, da je ni zadržala Margareta.

Začudeno je gledala Sulejma v prekrasno deklico.

— Kaj pomeni to? — reče Sulejma polglasno. — Zakaj me ne ubiješ?

— Ker ti oprasčam! Živi — in imej o meni boljše mnenje, kakor si ga imela doslej!

Sulejma ni mogla izpregovoriti niti besede, le buljila je v svojo rešiteljico.

— Oprostiti, — je mrmrala, — meni, ki sem ji stregla po življenju? Tega ne morem razumeti!

Na Margaretin migljaj so Sulejmi zopet oblekli njena oblačila. Črnogorka je pričakovala zahvalo za njeno nesebično delo, toda žena iz harema je zatopljena v misli stala nepremično na svojem mestu. Roke je sklenila, pogled ji je bil obrnjen v tla.

Poznalo se ji je, da je ta nagla sprememba od straha, da bo ubita, pa do negotovosti, če bo še dalje živela, prišla prehitro in nepričakovano.

»Moj oče želi od Vas neobičajno zahtevo«, odvrne Rebeka. »Vi mu morate izročiti danes zvečer truplo vojda razbojnika.«

Sulejma je morala šele zbrati svoje misli, morala je pre-mišljati, kaj bo sedaj prišlo in pod kakšnimi odnošaji bo v bo-doče živela.

Morda bo paša tej tuji ženi in Italijanu poklonil svobodo, ker oba skupaj sta rešila življenje vsemožnemu gospodarju.

Da, to se mora zgoditi! Na ta način bi se iznebila nasprot-nice! Potem pa bo tudi njeno srce od zahvale bilo za lepo tujko, do katere ne more v tem trenutku čutiti niti malo lju-bezni, četudi ji je poklonila življenje.

Sedaj pa povzdigne oči, ki jih je prej imela obrnjene v tla in išče Margareto.

Toda zaman. Margareta je že odšla, kajti ni hotela gle-dati svoje sovražnice v smrtni zmedi.

Sulejma vzdihne. Za sedaj se ji vsaj ni bilo treba zahva-liti, saj je upala, da bosta lepa Črnogorka, kakor tudi Italijan zapustila palačo in se povrnila v svojo domovino. Tedaj se ji še vedno lahko zahvali in še bolj iskreno, kajti takrat bo imela zopet upanje, da si bo ponovno pridobila že enkrat izgubljeno pašino naklonjenost.

Iz teh misli prebudi Hasanov glas.

— Paša me pošilja po tebe, — reče tiho.

Oči se ji zaiskre od radosti. Tudi on ji bo oprostil. Go-tovo, saj drugače se ne more zgoditi!

Čemu bi sicer dopustil, da pokloni tujka življenje Su-lejmi, njegovi dolgoletni ljubici, ki pa se je nanjo sedaj tako silno razjezil.

S hitrimi koraki je šla za evnuhom. Grudi so ji valovile od novih nad.

Naglo je prišla pred pašo. Kakor navadno, tudi sedaj po-božno prekriža roke na prsih.

— Zaslužila si smrt, — reče paša počasi s svojim nizkim glasom, — a samo plemenitost te tuje deklice te je rešila si-gurne pogibelji. Zaradi tega si ji dolžna neizmerno hvalo! Po-ljubi ji torej robove in rokave njene obleke, kajti za kazen, da si zagrešila zločinsko dejanje, boš vse svoje življenje njena sužnja.

Sulejmi se od zgražanja izvije glasen krik. Oči ji izstopijo iz jamic, vse telo se ji zaziblje, kakor da ni dobro razumela strašno pašino izjavo in kakor bi hotela še enkrat slišati grozne besede, da jim bo lahko verjela.

To je bilo torej ono, kar ji je hotel paša sporočiti! Ah, in ona je pričakovala nekaj tako nasprotnega!

— Poklekni in poljubi robove in rokave svoji gospodari! — se zadere nanjo paša, kateremu je odsevala iz oči vedno večja jeza.

Sulejma je vedela, kaj pomenijo te oči. Bila je prepričana, da bo kmalu izbruhnila njegova največja jeza. Polagoma pade na kolena, kakor da se bo ta hip razpočila od sramu in boli.

Glasno je dihala, kakor v vročini, z zobmi pa je jezno skrtala. Globoko se je nagnila, nizko, dokler se njen ustnice niso končno dotaknile nog njene tekmovalke — sovražnice — oj, groza, njene nove gospodarice.

Bolno jecljanje se izvije iz Sulejminih ust, ko se vsa osramočena dvigne. Krčevito so se ji iztegnile roke, njena glava, črna kakor vrana, polagoma klone, trepalnice se ji na pol zapro — tako je stala nekaj hipov kakor slika boli, ki vodi do norca, — slika največje zmedenosti.

Sedaj se obrne in s povešeno glavo zapusti sobo.

37. POGLAVJE.

Obupano srce

Marko je hitel proti domu tako hitro, kolikor so ga mogle nositi njegove stare noge.

Ves čas je premišljeval, na kak način bi mogel priti Kolumna, ki ga je videl pred nekaj urami plaziti se iz hiše, v njegovo stanovanje. Ali je prišel s silo, ali pa mu je kdo odprl?

Če se je zgodilo to, zadnje, potem ni mogel storiti tega nihče drugi, kakor — Rebeka, njegova hči.

Toda tega ni pričakoval od svoje ljubljene edinke. Iz kakšnega razloga bi mogla spustiti v hišo človeka, za katerega je vedela, da je grozen razbojnik, — gospodar noči.

Če bi pa hotel razbojnik prodati svoj plen, bi vendar njemu, staremu Marku, dal dogovorjeni znak.

Gotovo je, da je — gospodar noči — hotel uporabiti priliko in se približati njegovi hčeri.

Tiho se splazi Marko v sobico, v kateri je spala Rebeka.

Dan je že svital skozi okno, vendar pa solnce še ni vzšlo.

Tu, v svoji beli posteljici je počivala Rebeka; oprezno se ji je bližal stari židov, da je ne bi prebudil.

— Bog mojih pradedov, — je šepetal, — kako mi je sploh moglo priti na misel, da bi se podal razbojniku, tej pijavki, cvet Izraelov — moje dete! Ha, še danes bo dobil za služeno plačilo.

— O Bog, kako sladko spi, to nedolžno dete! Nežno pogladi oče po laseh svojega otroka.

— Mirno spavaj, — zašepeta, — tvoj oče čuje nad teboj. Ne bo te več prestrašil razbojnik s svojimi velikimi očmi. Od danes naprej lahko mirno spiš, kajti ne boš imela več prilike, da bi ga še kdaj videla.

Marko se je že hotel previdno oddaljiti, kakor je prišel, ko opazi, da je Rebeka naglo dvignila glavo.

Presenečen obstane in pogleda v njené prestrašene, izbuljene oči.

— Kaj nisi spala Rebeka, moja golobica? — jo nežno vpraša.

— Oče, — reče hitro deklica, kaj si preje rekel, da ne bom imela več prilike videti? Koga ne bom mogla nikdar več videti?

— Toda, čemu se razburjaš, dete moje? Zapri zopet svoje oči in spavaj mirno. Ko se bo zdanilo in se boš naspala, se bova razgovarjala o tej stvari.

Hotel se je obrniti, toda Rebeka ga zgrabi za suknjo.

— Ne, oče, — reče, — sedaj takoj mi moraš vse povedati, ker sicer bom umrla od bojazni.

— Toda o komu naj govorim?

— No, o razbojniku, ki te je preganjal, o — gospodarju noči! Pomisli na to, da sem ga nocoj videla, ko je odhajal iz naše hiše.

Rebeka obrne glavo, da ne bi opazil oče rdečice, ki se ji je razlila po obrazu.

— Kaj praviš na to? — nadaljuje Marko. — Kako lahko bi te bil ubil! Kar miraz me spreletava, če se spomnim na strašno nevarnost, v kateri si bila.

— Ne mislim, — odgovori Rebeka, — da bi mi storil kaj hudega. Toda, ti mi še nekaj prikrivaš. Še mnogo kaj ti je znano o — gospodarju noči!

— Mnogo, Rebeka, mnogo! V resnici, čuditi se moraš svojemu očetu in ponosna si lahko nanj, ker je izpeljal tako veliko delo. V tej noči mi je pomagal sam mogočni vojvoda de Kafareli in mi rekel, da sem naredil državi velikansko uslugo.

Rebeka je napeto poslušala.

— Vojvoda de Kafareli? — reče polglasno. Kako si se vendar sešel to noč z vojvodom? Oče, mar nisi bolan, malo bolan, pa se ti blede? — vpraša s skrbjo.

— Ali se mi je bledlo, ko je razbojnik odhajal iz naše hiše? Ali se mi je bledlo, ko sem šel za njim in videl, kako je vstopil z dvema tovarišema v hišo, kjer se hrani državni denar?

— Ti si mu sledil, oče? — reče prepadeno Rebeka. — Ha, — zašepeta tiho, — to je bilo ono veliko podvzetje, o katerem mi je govoril Karlo zvečer.

— Pripoveduj, oče, kaj se je potem zgodilo, ko si ga videl vstopiti v ono hišo?

— Plazil sem se za njim v hišo in mu verno sledil. Videl sem, kako so razbojniki razbili vrata, da izropajo iz blagajne državni denar.

— Potem pa sem tekel k straži, ki se nahaja v palači vojvode de Kafareli. Poklical sem stražo, da mi pomaga, pa je z nami šel celo sam vojvoda in polovili smo vse tri razbojnike.

Deklica skoči iz postelje in strašno zakriči.

— Oče, oče, — reče in se pograbi z obema rokama za lase, — ali je res, da so Karla vlovili?

— Karlo? Ali misliš na poglavarja? Da, on je prijet. Vojaki so ga močno vkovali, da jim ni mogel uteči. Vojvoda je zapovedal stražarjem, da ga takoj odpeljejo v sv. Magdaleno, kjer ga morajo obesiti še danes.

Kakor je bila obsedena, je tekala deklica po sobi. Sedaj je plakala, sedaj se je smejala, kakor da je znorela.

— Karlo, moj Karlo! — zavpije in pade na posteljo. Izgubljen si za vedno in moj lastni oče te je izdal! O, tega dneva ne bom preživela, srce mi je zlomljeno, pamet me zapušča, ko pomislim nate in na tvojo žalostno usodo! Ne želim si dalje živeti! Oče, slišiš?! Danes bom tudi jaz umrla!

Prepaden stoji stari židov Marko in dih mu zastaja. Ni bil zmožen, da bi izpregovoril samo eno besedo.

Kako? Namesto, da se veseli, ker je prijet strašni razbojnik, ki se je usodil ponoči splaziti v njegovo hišo, namesto, da se oddahne ona, kakor vse mesto, da je osvobodjena strašne pošasti, Rebeka tuguje za zločincem?

— Toda Rebeka, — reče s svojim jeznoritim glasom, — kaj se je vendar s teboj zgodilo, moje edino dete? Kako moreš vendar tako žalovati. Mar nisem pravilno postopal, da sem

osvobodil mesto tega nevarnega roparja. Čemu plakaš in kričiš, kakor da se ti je pripetila največja nesreča?

Deklica skoči, oči pa so ji sijale kakor divji zverini. Težko je dihala, njene krasno oblikovane grudi so se naglo dvigale, da je jedva govorila.

— Nesreča? — reče s slabotnim glasom. — Vprašaš, če se mi je pripetila nesreča? Da, zadela me je največja nesreča, ki me je sploh mogla zadeti. Toda tudi tebi bo prineslo tvoje dejanje nesrečo! Ljubiš me, ali ne? Trepečeš za mojo srečo in skrbiš na svoj način za mojo bodočnost. Toda prisegam ti pri svetem spominu na mojo mater, da ne bom več živela, ko se bo zdanilo. Vodja razbojnikov, — gospodar noči — je bil moj ljubi. Ali razumeš? Moj dragi je bil, kateremu pripada celo moje srce, vsaki vzdih, vsaka misel! Če pa manjka mojemu srcu on, ki je dal mojemu ničvrednemu življenju pomen, se bom ubila sama. Ne morem dalje živeti, ker brez Karla, mojega milega, nima zame življenje nobene vrednosti!

Marko hiti po sobi sem in tja, kakor brez uma.

— Bog mojih očetov, — zakliče, — kaj sem zakrivil, da me tako strašno kaznuješ? Ali nisem bil vedno zvest mojim očetom? Ali nisem praznoval vsako soboto, kakor zahteva zakon? Sedaj pa sem moral doživeti, da moja edinka, moj biser, ljubi tega lopova, ki je končno še kristjan?!

Marko pohiti k hčerki, ki je padla na svojo posteljo, jo pograbi za ramena in močno strese.

— Reci mi, — zakriči, — da ni resnica, kar si mi sedaj povedala. Reci, da si se samo šalila s svojim starim očetom. Ne verujem in ne morem verjeti v ono grozo, ki mi pretresa srce. Če bi pa le bila resnica, potem bi preklel tebe in tvoje tisoče pokolenje in od tedaj bi ne bila več moja hči. Od tistega časa boš brez pravic in brez zaščite!

Rebeka vstane počasi in flegmatično ter se mehanično obleče. Niti besede ne spregovori, obraz ji izgubi vsako barvo. Izgledala je, kakor da je izklesana iz mramorja. Nobena poteza na obrazu ni izdajala misli in čuvstva, ki so divjala v njeni duši. Le ustnice so ji drgetale vsled strašnega trpljenja, ki jo je dohitelo.

Ko se je stari Marko nekoliko umiril, opazi, kako je hčerka neobičajno mirna.

Kljub temu, da se je Marko do sedaj grozno jezil na svojo hčer, vendar ga preplaši njen pogled.

Bojazen, kaj se bo z njo zgodilo, je prevladala bol, ki mu jo je zadala.

— Rebeka, solnce moje, kaj snuješ, za kaj si se odločila? Samo besedo reči svojemu staremu očetu!

— Prokletel si me oče, — odgovori deklica, — toda preklicati ne moreš, kar si rekel. Uvidevam, da sem tvojo prokletev zaslužila. Zato pa bom zapustila tvojo hišo in mesto, kjer sem se rodila. Ne morem izruvat iz srca ljubezni, ki jo čuti moje srce do Karla, četudi je razbojnik in pijavka.

Mirno postavi na mizo uhane, ki jih ji je daroval nekoč oče in droben prstan, ki ga je nosila doslej vedno. Prstan ji je bil mil spomin na mater, po kateri ga je podedovala.

Potem vzame robec in si ga ogrne okoli ramen. Tako se je pripravila na pot. Vse to je zadalo staremu Marku grozne bolečine. Zapušča ga njegov otrok, hčerka edinka, njegova Rebeka, dete njegove premile žene.

— Rebeka, — reče z jokajočim glasom, — torej je resnica, da mi je ugrabil kristjan, oni zločinec tvoje srce, ali nimam več otroka? — je vzdihoval. — Ali se naj z žalostjo poslovim od tega sveta? Ali mi naj tuji ljudje zaprejo trudne oči? Bog mojih dedov me je zapustil in mi naložil bol — o Rebeka, ali res ne ljubiš več svojega starega očeta? Ali si pozabila na vse, kar sem ti storil od otroških let naprej, a vse iz ljubezni?

Rebeka obstane. Ni mogla iti dalje in ko je pogledala v užaloščen obraz svojega starega očeta in v solze, ki so mu kapljale iz oči in mu ovlažile njegovo sivo brado, potečejo tudi iz njenih žarečih oči že dolgo zadrževane solze. Spomnila se je očetove ljubezni in nežnosti.

Pade na kolena in obrne svoj solzni obraz proti očetu.

— Oče! — reče jecljaje, — ne morem storiti drugače. Žena sem, ki ima v svojih prsih srce! Ne morem zadušiti čuvstva, ki so zavladala nad menoj, ko sem zagledala tega človeka! Oče, reši ga! Vem, da imaš zveze v Sv. Magdaleni. — Reši ga, oče, ker rešil boš tudi hčer!

Marko prepade.

— Mar imam zveze s sv. Magdaleno?

— Ne laži oče! Spomni se svojih zvez, ki jih imaš z grobarjem sv. Magdalene.

— Pravični Bog! — vzklikne stari Marko, — umolkni, ker sicer naju lahko unropastiš!

Marko je dvignil s tal svojo ljubljenko.

— Daj, Rebeka, razgovarjajva se pametno med seboj —

reče z blagim glasom. Prej sem se res hudoval, no, vendar vem, da ne boš zapustila svojega starega očeta.

Deklica prikima z glavo.

— Reši mojega Karla, — reče z odločnim glasom — in zahtevati moreš od mene, kar hočeš.

Žalosten hodi Marko po sobi in se tolče po glavi.

— Kako naj rešim zločinca? — je jadikoval. — Ali grem lahko k visokemu gospodu in mu reči: predajte mi zločinca, ki nam je povzročil muke, ker ga ljubi moja hči? Ali ne bo rekel: stari Marko je znorel?

Rebeka sede na kraj postelje in si podpre z rokami glavo.

— Delaj, kakor te je volja — reče mirno, — samo reši ga!

— Usmrtili me bodo — vzdihne Marko — ako se za to dozna.

Nenadoma se Rebeka dvigne, obraz pa ji je izraževal neko napetost.

— Imaš kakšen načrt? — vpraša in gleda z zaupanjem v očeta.

— Kaj pomeni načrt? — odgovori Marko. — Imam idejo in misel, a ta načrt je tako nevrjeten in smel da moram dvomiti, če bi ga mogel izpeljati.

— Pripoveduj mi oče o tem načrtu. V pomoč ti bom, ko ga boš izpeljaval!

Marko težko vzdihne.

— Prav nič mi ne moreš pomagati. Edino, kar bi mogla storiti — toda vendar — reče, ko mu pride nova misel. — Ti boš največ storila, ker je tebi največ do tega, da rešiš razbojnika. Ako se ti ne posreči, da prideš do ujetnika, potem je vse propadlo in ne morem ti pomagati.

— O, oče! — zakliče Rebeka, — reči mi, kaj naj storim! Na vse sem pripravljena. Kako bom Karla izpeljala iz ječe?

Z bolnim nasmeškom je opazoval stari Židov svojo hčerko.

— Živega ljubljenca ne boš pripeljala iz sv. Magdalene — reče tiho. — Obsojen bo še prej, nego doseže solnce svojo opoldansko višino in prej, kakor bo zašlo za sabinske gore, ga bodo že obesili. To je vse!

— Toda oče! — reče deklita in prestrašeno pogleda očeta, — kako pa bo potem Karlo rešen?

Marko se poglobi v misli.

— Če mi bo sreča mila — spregovori — bi imel najboljši

dokaz, da so se mi računi zlagali. Moji stroji delajo sigurno, o tem ne dvomim, samo...

— Oče, ne pusti me dalje v tej nevednosti! Povej mi vse, razloži mi svoj načrt, kajti berem raz tvojega obraza, da se ukvarjaš z neko idejo.

Židov zapiči svoj pogled v hčerine oči, toda njene oči so blodile drugje. Ustnice so ji šepetale nerazumljive besede. — Marko se dvigne.

— Čakaj me tu! — reče, obrnjen proti Rebeki.

Potem odide po stopnjicah v svojo delavnico, kjer je bilo vse v najlepšem redu. Trupla ni bilo nikjer več, ostale priprave pa so bile na svojem mestu.

Med temi pripravami je Marko poiskal srebrno cevko, ki ni bila ravno dolga, vendar pa zelo dobro izdelana. Skrbno je bila shranjena v omari.

— Upam, da bo uspeh, — zamrmra, — če pa sreča ne bo mila, končno to ni moja krivda.

Previdno pride Marko zopet v sobo svoje hčerke, ki ga je že nestrpnost pričakovala.

— Hčerka moja — prične Marko — govoriti z ginjenim glasom, — rekla si, da smem zahtevati od tebe vse, samo da rešim tvojega dragega.

— Do, oče!

— Dobro tedaj! Rešil ga bom, ali vsaj trudil se bom, da bi ga, toda samo pod enim pogojem!

— Povej oče, kakšen je ta pogoj; ni pogoja, ki ga ne bi sprejela.

— Dobro, rešil ga bom, ali vsaj trudil se bom, da bi ga rešil pod tem pogojem, da se ne boš več družila in ne ljubila onega razbojnika, ki se imenuje »gospodar noči«. Priseži mi, da boš izruvala iz srca to ljubezen in da se boš izogibala vsemu, kar te bi lahko z njim sestalo.

Rebekin obraz postane bled. Kaj takega ni pričakovala. Obupano pogleda očetu v obraz, na katerem pa ni našla nobene usmiljenja. Videla je samo temno in ledeno odločnost.

— Ljubezni da bi se odrekla? — reče glasno. — Ne, ljubezni se ne morem odreči. Moje srce bo pripadalo vedno njemu. Vendar pa ti prisegam, če rešiš njegovo življenje, da ga ne bom iskala in nikdar več pogledala. Oh, srce mi bo počilo od bolečin, umrla bom od hrepenenja za njim. Vendar pa rada doprinesem vsako žrtev, samo da ga rešim.

— Dobro! Poslušaj me pazljivo, kajti samo en izhod imamo, da ga rešimo in o tem ti hočem povedati.

Osveta ljubosumne žene

Margareta, lepa Črnogorka, je sedela na baržunastem divanu in to v sobi, ki je nekoč pripadala Sulejmi, prejšnji pašini ljubici.

Izpolnjena je bila zapoved Juzuf-paše. Sulejma se je morala izseliti iz svoje prekrasne sobe in se vseliti v preprosto sobico, kakršne imajo haremske sužnje.

Dnevno je morala Sulejma prenašati porogljive poglede haremskih gospa, ki so jo vbadali, kakor trnje; dnevno je morala poslušati žaljive besede o njenem hitrem padu in zdelo se ji je, da jo prebadajo z bodali.

Vendar pa je bilo Sulejmino obnašanje mirno. Nikdar ni bilo tožbe na njenih ustnicah, nikdar se ni ozirala na obrekovanje haremskih gospa.

Obnašala se je, kakor da je bila vedno sužnja in ne nekdanja ljubica mogočnega paše. Dan za dnem je vršila službo pri svojih novih gospodaricah.

Margareti ni bilo ljubo, da ji streže Sulejma. Toda ona je trdovratno vztrajala in izvrševala pašino zapoved.

Seveda je imela Sulejma na ta način najlepšo priliko, da je lahko nadzorovala Margareto, svojo tekmovalko. Posebno je pazila na obiske, s katerimi jo je paša večkrat počastil.

Juzuf paša je obiskal svojo novo in lepo haremkinjo vsak dan. Ona pa ga je sprejemala vedno ljubeznivo in prijazno, kakor prvi dan. Zdelo se je, da ga njena ljubezen še ni utrudila, ker do sedaj še ni bil nasilen.

Tudi danes je Hasan, prvi med evnuhi, odprl vrata njene sobe in naznanil:

— Njegova visokost paša pride takoj.

Margareta je sedela na divanu in pričakovala pašo. Tako se je že privadila na pašine obiske da ga je sprejemala brez vsakega strahu.

Naenkrat se vrata odpro in v sobo stopi mogočni paša.

Deklica vsa prepade. En sam pogled jo je dovolj prepričal in uveril, da je paša bil pijan. Po sobi ni mogel ravno hoditi, temveč se je zibal sem in tja, dokler se ni končno spodrsnil in padel na diva zraven Margarete.

Nehote se pomakne deklica bolj proti koncu divana. — Paša pa to opazi.

Iztegne roko in pritegne prestrašeno deklico.

— Mislim, da se me ne bojiš, ali ne? — reče s pijanim glasom in jo čvrsto pritiska na svoja prsa.

— Ne, — reče preplašena deklica, — ne bojim se vas nič več.

— Tako je tudi prav! — jo pohvali paša. Pustil sem ti dovolj časa, da se privadiš na moj pogled, ali ne?

— Da, dali ste mi dovolj časa, — odgovori Črnogorka.

— In sedaj me ljubiš, ko je nehalo obiskovanje in sem te snubil, kakor snubijo mladeniči v Črni gori.

Margareta ni bila sposobna odgovoriti na to.

— Mar me še ne ljubiš? — je kriknil paša. — Ali misliš, da me boš še dalje vodila za nos?

— Oh, pustite me v miru! Čemu me žalostite? — reče deklica in se zaman trudi, da se osvobodi pašinih rok, ki so se ji ovile okrog telesa.

— Usmrtiti te dam — reče paša — če mi takoj ne pri-trdiš, da me ljubiš in da boš ostala vedno pri meni.

Plašno pogleda Črnogorka pijan obraz svojega gospo-darja in njegove temne, pogubonosne oči. Sama pri sebi si misli, da je izgubljena, če je Bog ne reši.

— Da, — se opravičuje hitro, — ljubim vas in ostala bom vedno pri vas.

— Vendar enkrat! — zamrmra paša in jo besno stisne k sebi, njeno blede lice pa obsiplje z mnogimi gorečimi po-ljubi ...

Nemo je prenašala Margareta pašino početje. Čutila je, da bi z odpornostjo pijanega paše še bolj razdražila in vžgala njegov bes.

Toda v notranjosti je drgetala od strahu.

V tem pa jo paša izpusti in tleskne z rokami. Takoj se pokaže med vrati Hasan.

— Vina, pes! — zakriči na evnuha, ki izgine kakor strela.

— Ta dan, mala moja, morava proslaviti! — se nasmehlja paša in privije deklico zopet k sebi. — Mislil sem si, da me boš raje smatrala za dragega, kakor pa, da bi bila na smrt bičana. Pa bi te tudi dal bičati do smrti, če mi ne bi priznala ljubezni.

V sobo stopi črnc in postavi pred pašo okroglo mramor-

nato mizo, na kateri so bile steklenice s šampanjcem. Črnc se zopet previdno odstrani.

S tresočo roko je napolnil paša kozarca.

— Pijem na tvoje zdravje in na zdravje najine ljubezni! — reče paša. Iz oči so mu švigali pogledi, kakor da hoče z njimi deklico predreti. — Da bi bila še mnogo let moja ljubica in kraljica mojega harema!

Paša odvrže opojno pijačo in se počasi obrne k Margareti.

— Lepa si, — reče paša opojen od vina in ljubezni, — najlepša med vsemi ženami mojega harema. Še nikdar nisem videl tako krasne lase in tako bele kože. Da, za vedno boš moja; o tem ne bo nihče dvomil.

Razgret pritisne paša deklico še močneje k sebi.

— Izreči kakšno prošnjo, — reče paša, — in uslišana ti bo! Hočeš imeti glavo tvoje sovražnice, glavo Sulejme? Vem, da te mrzi in mrzila te bo vedno. Nočeš? Sicer pa, kakor ti je ljubo! Hočeš, da razpnem ničvrednega Hasana, ki stoji na Sulejmini strani?

— O, kako morete misliti, da mi bodo ugajale take okrutnosti — reče zgražajoč se deklica.

— Počakaj — reče paša — vem, s čimer bom dobil tvojo hvalo!

Paša tleskne z rokami.

— Prišel bo Italijan Garibaldi in zapel nama bo ob spremljevanju kitare pesem za to krasno noč. Toda gorje njemu, če bo obrnil svoje oči proti tebi! Gorje mu, če se bo usodil snubiti tvojo ljubezen! — reče in pokliče evnuha.

Margareta skrivoma strepeta od bojazni za mladeniča, katerega je tajno ljubila. O, kako usoda bi jo doletela, če bi ta krvoločnež le zaslutil, da ljubi Garibaldija.

Kaj bo potem, če mu Garibaldijeva pesem ne bo ugajala? Ali bo mladi Italijan pel ljubavno pesem iz svoje domovine? Ali ne bo paša postal ljubosumen in se krvno maščeval nad svojim tekmečem?

Margareti je kri izginila z obraza, ko je slišala prihajati hitre korake. To ni nihče drugi, nego Giuseppe Garibaldi, kajti le on koraka tako močno in srčno, dočim hodijo vse ostale osebe v palači tiho in plaho.

Tedaj se vrata odpro in v sobo stopi Garibaldi.

Njegovo ostro oko opazi na bledem dekliškem obrazu duševno bol. Opazi pa tudi, da je pašino oko željno krvi.

V zahvalo, da je Garibaldi rešil pašo smrtno nevarnosti, ko ga je pičil škorpion, je bil mladi Italjan imenovan za nadzornika vrta.

Paša se torej ni odločil, da povrne svobodo svojima rešiteljima — Garibaldiju in Margareti.

Swobodno, iskreno in ponosno je stal Giuseppe Garibaldi pred mogočnim gospodarjem.

— Pel nama boš pesem — ga ogovori Juzuf paša, — pesem, ki bo ugajala meni in Margareti. Margareta je malo prej prostovoljno priznala, da me ljubi. Ostala bo vedno pri meni kot kraljica harema.

Za hip pogleda Garibaldi s svojimi temnimi očmi lepo Črnogorko. Čital je iz njenega pogleda, kako strašno trpljenje prenaša in začutil je za njo neizrekljivo sočutje.

Tako ponosna, tako deklinško plaha še ni nikdar izgledala. Ta nežni dekliški cvet, pa naj se poda temu krvniku! Čez čas jo bo dosegla ista usoda, kakršna je zadela tudi Sulejmo. Ali ne bodo ljubosumnost in intrige haremkinj pospešile njeno smrt?

— Kaj pa premišljuješ? — se zadere nanj paša. — Čemu buliš v deklico s svojimi neumnimi pogledi? Poj nama pesem, ali pa ti razbijem kitaro na glavi!

Garibaldi ni razumel, kaj naj pomenijo gorki Margaretini pogledi. Ko je uglaševal strune na kitari, ni mogel slutiti, kaj se dogaja v njeni duši.

Čutil je, da ga ljubi in da jo je le smrtni strah prisilil k izjavi! — Biti hočem pašina ljubica.

Zato pa, da ji olajša bol, ji hoče zapeti vročo ljubavno pesem iz svoje domovine, ki njej zelo ugaja. Vedel je, kako zelo rada je poslušala njegovo pesem! Ali ni ravno njegova pesem bila kriva, da jo je ugrabil gusar in jo pripeljal sem v harem, v pozlačeno kletko?

Najprej tiho, potem pa so vedno bolj močno in močno odmevali akordi:

Poznaš li ono hrepenenje drago,
Poznaš li bol in radost to,
Ki s strahom in nado blago,
Razburja kri ti vso?

Ti ne vidiš, kako ves hrepenim,
Kako kljub smehu, sem ves leden,
Kako se mučim, kako se trudim...
Vsemu krive lepe tvoje so oči!

Mar ne veš za boli moje,
Usmiljenja nimaš z mano?
Ne govori ti srce tvoje
Včasih tud' zamè?

O, ne daj, da me mučijo boli
Margareta — moja bodi!
Saj srce ne more se upreti,
Oj, pridi sem in me poljubi!

Z zanimanjem je poslušala deklica pevčevo pesem. Pri teh glasovih je pozabila na vse težave, ki jo tarejo in jo še čakajo v bodočnosti, na vsako bojazen, ki jo je imela pred pašom. Čutila je pri teh glasovih, kako žarko ji Garibaldi razkriva ljubezen.

Da, te oči ne morejo varati, ta pesem, ki je tolmačila tako sladke besede, ni mogla lagati, — Giuseppe Garibaldi jo ljubi! Nepopisna blaženost ji je napolnila prsa in ni manjkalo mnogo, da ni skočila z divana in se vrgla na prsa dragega.

Oh, oba sta pozabila, kje se nahajati. Še vedno sta bila pod vplivom izpete pesmice. Gledala sta se iz oči v oči in z njimi dovolj jasno govorila.

Strašen glas pa ju zdrami iz tega stanja.

— Lopov! — zakriči paša. — Ti si dovoljuješ moji ženi ljubimkati in ji razkrivati ljubezen v tvoji prekleti pešmi! Plačal mi boš to!

V tem potegne paša bodalo in ga s sigurno roko vrže proti Garibaldiju. Sulejma je že enkrat pohvalila pašo, da dobro meri.

Udarec je prišel tako nenadoma, da se Garibaldi, ki je bil razburjen vsled pesmice ni mogel pravočasno umakniti.

Slučajno je vzdignil Garibaldi svojo lepo kitara in bodalo se zabode do njenega dna.

Garibaldi je ostal nepoškodovan, kajti kitara ga je rešila. Margareta je zavrisnila od strahu in boli.

Kje pa je paša, ki je sedel preje zraven nje? Sedež na divanu je bil prazen. Ležal je na tleh, na preprogi in ni se mogel dvigniti. Bodalo je vrgel tako močno, a je cilj zgrešil in sunek ga je vrgel na tla.

Nihče mu ni pomagal. Kakor otrpla sta stala Margareta in Garibaldi na svojem mestu. Kaj se bo sedaj zgodilo, ko se ta krvoločnež dvigne?

Po brezuspešnih poizkusih, da bi se paša dvignil s tal,

je obležal dalje na mestu, kamor je padel. Kmalu pa začne težko dihati in hrkati, kar je bilo znak, da je paša trdno zaspal.

Tedaj oba globoko vzdihneta. Z močnim vzklikom — z velikim razburjenjem — skoči Margareta z divana in se vrže Garibaldiju v objem.

— Reši me, reši me! — vzklikne Margareta in bridko zaplaka. — Poglej, kako strašna usoda mi je tu usojena! Oh, če bi me samo malo ljubil, ne bi mogel gledati te muke, ki jih moram tu prenašati!

Garibaldi nežno privije Margareto na svoja prsa. Deklici so od tesnobe in strahu trepetali vsi udje. Ah, in on ji ni vedel dati nasveta. Pobegniti ni mogel, ker je bila noč. vsa vrata pa so bila močno zaklenjena in k njim je bila postavljena straža. Globok vzdih se mu izvija iz prs.

— Počakati moramo drugega dne, — ji tiho zašepeta. — Morda se nama bo nudila prilika in bova pobegnila.

— Ah! — je tarnala Margareta, — zakaj nisva tedaj pobegnila, ko je paša ležal bolan, ko ga je pičil strupeni škorpion? Zakaj ni hotel mene pičiti ta strupeni plazilec? Sedaj bi že bila mrtva in bi mi bilo treba prestajati novih grobosti!

Zaman se je trudil Garibaldi, da bi potolažil žalostno deklico. Pa tudi on sam je rabil tolažbo.

— Prepozno je za beg! — reče glasno Margareta. — Sulejma, moja sovražnica, me preganja do skrajnosti. Nadzira me kakor nora. Gotovo me nikdar ne izpusti iz oči. Zato je najbolje, da se še to noč ubijem. Nesrečna sem in tako bom ostala, kajti ljubi Bog nima z menoj niti malo usmiljenja.

Z naglim — divjim obratom se osvobodi Garibaldijevega objema in spotakne se ob kitari, v kateri je še vedno trepetalo pašino bodalo.

Nenadoma pa vsa ponosna obstane. Pred njo je stala Sulejma, bivša pašina ljubica, njena sedanja sužnja.

Z naglimi koraki pristopi Sulejma k Črnogorki.

— Obvaruj te vsemogočni Alah pred krvavim dejanjem! — reče hitro. — Ne, rešila si mi življenje, zato te hočem sedaj nagraditi. Jutri, zgodaj v jutro, še predno se bo zdanilo, boš svobodna skupaj s svojim ljubimcem. Za življenje boš dobila prostost!

Za hip jo je gledala Margareta nemo in brez razumevanja. Ali je mogoče — da ta žena, katero je smatrala vedno za svojo sovražnico — da bi ta žena sedaj naenkrat postala njena rešiteljica?

— Sulejma! — reče vzhičeno, — ti imaš vendar z menoj usmiljenje? Ali me reš' hočeš osvoboditi tega pekla?

— Da! — odvrne Sulejma. — Jutri ob tem času boš že prosta skakala po svobodi. Za pašo ne skrbi več. Poznam njegovo zdravstveno stanje. Potrebuje namreč dvajsetštiri ure, da se dobro strezne.

— O, — zakliče Margareta vzradoščeno, po licu pa ji zdrsneti dve kapljici, kakor dva bisera, — sveta devica Marija naj blagoslovi tebe in tvojo veliko dobroto! Rešila boš več, kakor je vredno moje žvljenje, rešila boš mojo čast! Da, zaupam ti, vem, da mi dobro želiš. Ali ti ne maraš z menoj? Ponavljam ti ono, kar sem ti že več kakor stokrat ponudila: pojdi z menoj v mojo domovino — krasno Črno goro. Postala mi boš tam prava sestra.

Sulejma povesi oči.

— Nič več o tem, — reče, — jaz ostanem tu! Tu je moja domovina in tu hočem živeti, dokler bosta dopustila Alah in moj gospodar!

Zaploska z rokama.

— Odnosite pašo v spalnico! — zapove Sulejma evnuhu, ki je prišel takoj na njen znak v sobo.

Čez nekaj hipov je bila zapoved izvršena.

— Sedaj pa se ločita! — reče Sulejma in se obrne proti Garibaidiju in Margareti, ki sta plavala v sreči in stala sredi sobe v sladkem objemu.

— Samo še malo! — je prosila Margareta. — O, pusti, da sem še dalje naslonjena na prsa mojega zlatega Giuseppa. Ah, sploh pa ne vem, če se nam bo beg posrečil in če bom še kdaj videla mojega dragega?

— Zaupaj v mene! — odgovori Sulejma. — Jutri zjutraj ga boš zopet videla, ker ti ga bom jaz sama pripeljala.

Garibaldi še enkrat pritisne na usta svoje miljenke vroč poljub, potem pa se nežno oprosti njenega objema.

— Ali ti bo mogoče, — se obrne Garibaldi k Sulejmi, — da boš nama dala nekaj evnuhov za spremstvo, posebno pa Hasana?

— Hasana? — zamrmra Sulejma in šviga s svojimi odsevajočimi pogledi sem in tja. — V resnici, na njega sem skoro pozabila. No, že vem, kako vama bo v pomoč. Ne skrbita za svoj beg! Sedaj pa je že čas, da se ločita, ker evnuhi vaju ne smejo skupaj najti.

Eden Garibaldijev udarec, katerega je ravno z železno močjo nasmeril proti omari, in evo zazvenijo in rastrgajo se sponi.

Še en burni, ognjevit objem in čez nekaj časa je bil Garibaldi v svojem vrtu.

Kakor v snu — a ne v resnici — je stopal po znani mu stezici. Jutri zjutraj bo zopet vzšlo njegovo solnce svobode, a žarek tega solnca, ki bo obsijal svobodni pot — bo Sulejma sama, bivša pašina ljubica.

Obstane in se poglobi v misli. Sulejma — on ji je le delal krivico. Vedno jo je smatral za ženo, ki je maščevalne, podle narave — sedaj pa hoče postati — iz lastne volje njegova in Margaretina rešiteljica.

Vsled notranjega, duševnega razburjenja ni mogel zaspati vso noč. Kam naj gre z Margareto, če se mu res posreči pobegniti iz te palače?

Najboljše bi bilo, da se pripravi ladja, s katero bi se mirno potovalo proti Črni gori.

Končno pa, tako ladjo ni bilo težko dobiti. Samo kje bi naj dobil denar za prevoz? V žepu ni imel niti pare, še manj njegova Margareta.

Kaj, če bi se zaradi denarja obrnil na Sulejmo? Sicer pa je morala tako biti zadovoljna, da se ta neljuba deklica oddalji od njenih oči, čim dalje — tudi boljše!

Brez dvoma, ona je tudi osnovala ta beg samo iz tega razloga. Gotovo je, da ji tega niso narekovali kaki plemenitejši cilji. Pa vendar, moj Bog, zopet bo ona stara — stara Sulejma, ki je s svojo lepoto pokoravala ves harem, pa tudi močnega gospodarja.

Proti jutru je Garibaldi trdno zaspal. Med spanjem pa so ga mučile grozne sanje. Pred očmi mu je vedno stalo hinavsko Hasanovo obličje. Še vedno je gledal morje — daleč od sebe, preko katerega je hrepenel odpluti v drago domovino. Toda kako, če ni zaželjene ladje?

Počasi, težko je nastajal dan — soparno, kakor da se je vsa atmosfera napojila neke svinčeve težine. Od razburjenja je komaj jedel.

Po zajutruku je begal po vrtovih brez vsakega cilja. Upal je, da bo kje zagledal Sulejmo, vendar nje ni bilo na izpregled.

Solnce zatone v carstvo morske gladine, a na mesto belega dneva stopi mrak, oni vzhodni — carigrajski veličastni mrak.

Garibaldi je preračunal, da ga bo Sulejma takoj po ve-

čerji odpeljala, kjer so vrata sicer zaprta, toda niso obvarovana z dobro stražo.

Zaradi tega se je nahajal na vrtu, ki je mejil na haremski vrt, tam, kjer ga je videla Sulejma prvič in z njim govorila.

Rad bi bil zapel kako pesmico, da zve, ni li ona v bližini — toda ni imel kitare. Presekana s pašinim bodalom je mirno počivala v Margaretini sobi.

Ura za uro je minula. Mar je Sulejma zavrgla namero, da reši njega in njegovo lepo prijateljico?

Morda so se pojavile nepremostljive ovire?

Od nesigurnosti in tesnobe ga oblije po vsem telesu hladен znoj.

V tem pa so se približevali hitri koraki. Garibaldi! vstane s klopi, ki je bila v senčnici.

— Sulejma! — zakliče veselo in razburjeno, ko je stala pred njim lepa Sulejma, — ali imaš še vedno namero, rešiti naju?

— Kako sploh moreš sumiti o tem? Pojdi z menoj! Margareteta, tvoja miljenka te že čaka!

— Ali je že vse pripravljeno za beg? — vpraša skrbno Garibaldi.

— Prav nič ne skrbi za to! — odgovori Sulejma. — Misliha sem na vse.

— Ali si poklicala Hasana na pomoč?

— Da!

— Še nekaj! — reče Garibaldi, ko se je Sulejma obrnila in hotela iti proti palači. — Tudi če bova za Margareteta rešena, nahajala se bova še vedno v veliki nepriliki. Ne bova vedela, kam naj se obrneva. Najbolj pripravno bi bilo, da se vkrcava na kako ladjo, ki naju popelje v Črno goro. Za tako potovanje pa nimava denarja, ker sva oba — morda tako več — brez vsake pare!

— Temu sem že odpomogla, — odgovori Sulejma. Tvoji ljubici sem že dala vse, kar bosta potrebovala.

Garibaldi se ji je hotel srčno zahvaliti, toda ni imel časa, kajti Sulejma je tako hitela proti dvorcu, da jo je komaj dohajal.

Na hodniku ni bilo o nobenemu evnuhu ne duha, ne sluha. Še celo Hasana, nadevnuha, ki je sicer v vsakem kotu stražil in dobro vohunil, niti o tem Hasanu ni bilo ne sledu, ne glasu.

Gotovo je Sulejma tega evnuha, kakor je prej obetala in rekla, odredila za pomoč beguncema.

Sedaj obstane Garibaldi pred vrati Margaretine sobe, v katero je že prej izginila Sulejma.

Še preje, nego se je odločil potrkat na vrata, se ta odpro in Sulejma ga povabi, naj vstopi.

— Tu je tvoja zaročenka. Za hip vaju moram pustiti sama, da pregledam prilike in teren, ako vaju morem izpustiti. Vrata bom pustila malo odprta.

Margareta in Garibaldi se nemo spogledata. Težila ju je negotovost in strah pred daljno bodočnostjo.

Ah, oba sta se spominjala onega časa, ko sta se prvič videla pri Margaretini vili. Margareta je po Sulejminem nasvetu oblekla ono obleko, v kateri je bila ugrabljena. Tudi Garibaldi je bil preoblečen v svoje tajništevno oblačilo.

Na Margaretinih licih se je videla ljubka rdečica. Od sedaj bo živela vedno s svojim dragim, vedno se bo lahko nahajala v njegovi bližini. Zapustiti bi jo morala vsaka tesnoba in strah, a na njuno mesto bi morala priti čista, neokaljena sreča: biti vedno z njim in poslušati njegov božanski glas.

— Giuseppe, — zašepeta, milo, — ali me boste radi spremljali do mojega doma?

— Da, Margareta! To sem vam dolžen, ker sem vzrok vaše grozne nesreče — vašega suženjstva!

— Ali boste ostali pri meni? — ga vpraša tiho. — Oh, recite mi to, Giuseppe, ali boste ostali — moj? Brez vas mi ni več za življenje. Moje življenje je brez vsakega pomena, ako ga ne morem z vami deliti. Ah, ko sem v minuli noči zaslišala v tej sobi vaš sladki spev, ko sem videla, kako ste svoje krasne — hrepeneče bolne — oči povzdignili k meni, ah, tedaj se mi je vselila v srce blaženost, ki je še nisem nikdar prej začutila. Giuseppe, tam v Neapolju imate zaročenko, ne? Kadar bi iz gotovega vira zvedeli, da vas ona več ne ljubi, bi bili potem moj — moj — in — ostali moj?

— Da, — odgovori Garibaldi odločno, — če bi to zvedel, ne bi se hotel od vas nikdar več ločiti! Vaš bi hotel ostati do kraja življenja — samo vaš in ne pripadal bi nikomur drugemu. Lepše in milejše žene moje oči še niso videle!

— Slišim glasove! — reče nenadoma Margareta. Razidiva se hitro, kajti kdo ve, če naju ne misli Sulejma ločeno rešiti.

Ponudi mu obe roki, pogleda ga s svojimi globokimi očmi

tako ljubko, tako čuvstveno, da je Garibaldi ni mogel premagati, da je ne bi privil na svoja prsa.

— Margareta! — reče vzhičeno, — srečen človek bo oni, ki se bo lahko imenoval — vaš — ki ga vi ljubite. Ah, kako zelo obžalujem, da vas nisem že v početku spoznal!

Margareta se strastno privije k ljubljenu mladeniču. — Ljubljeni Giuseppe, ah, poljubi me! Pomisli, koliko boli in nevarnosti sva prestala, koliko jih še bova in kakšna usoda naju bo spremljala na najinem potu. Ah, vsa strepetam ob misli, da bi se morala kdaj ločiti. Poljubi me, mili moj! Misli, kakor da sem tvoja zaročenka, ki gre naproti strašni nevarnosti.

Ljubeznivo mu ponudi svoja krasna, rdeča usta, ná katera je Garibaldi pritisnil mnogo vročih, strastnih poljubov.

V tem času sta pozabila na pašo in na Sulejmo in na beg, pa tudi na strašne nevarnosti. Omamljena z opojnimi, sladkimi poljubi, sta bila v objemu srečna v preveliki sreči. Nič nista videla, ne slišala.

— Ha, ti ničvrednež!

Oba zaljubljenca se s strašnim vzklikom prebudita iz ljubezenskega šepetanja. Obrneta se proti oni strani, od katre je prihajal strašni vzklík.

— To je tvoja ljubezen? — zagrmí s strašnim glasom paša, gledajoč na Margareto. — Torej je le resnica, kar mi je pripovedovala zvesta Sulejma, da sta se dogovorila, da me najprej ubijeta, potem pa pobegneta? O, počakajta, spoznala me bosta — pri Alahu — v mojem najhujšem besu! Pa tudi Hasan, ta lopov se vama je dal podkupiti, da je odstranil vse sužnje!

Od besa ni mogel dalje kričati — okrog ust se mu je nabirala pena.

Garibaldi je bil kakor omamljen od strašnega iznenadenja, da se ni mogel zavesti. Na oči mu pade neka mrena, da je ves dogodek opazoval kakor skozi nekak črni pajčolan.

Po glavi mu je šumela samo ena misel, da sta z Margareto zapisana smrti.

Sulejma ju je na najgrši način izdala. Oni hip, ko ju je pustila sama, je porabila, da je poklicala pašo in mu pokaže zaljubljeni par.

Že davno je kovala to osveto in izdajstvo. Eno dejanje — udarec — in osvetila se je osovraženi tekmovalki, a pridobila si pašino naklonjenost.

Sedaj je stala — vsled njene laži — kakor pašina rešiteljica. Garibaldi takoj uvidi, da mu ne more pomagati noben izgovor, nobena prisega, s katero bi dokazal Sulejmino izdajstvo. Vedel je, da smrti ne more uteči na noben način.

— Milost, milost, — je prosil Garibaldi, — ne za mene, o gospodar, temveč za to nedolžno devico. Usmilite se je zaradi vaše ljubezni do nje, kajti krivec sem jaz, ki sem jo nagovarjal, naj pobegne z menoj. Prizanesite njej — a mene ubijte!

— On laže! — zakriči Margareta, skoči naprej in ovije svoje roke kakor za zaščito okoli ljubljenega Garibaldija. — On laže, samo da bi rešil mene! Kriva pa je Sulejma, kajti ona naju je nagovorila, naj pobegneva — a sedaj je naju izdala! Pa tudi sama sem hotela pobegniti, ti krvnik, samo da te ne bi videla nikdar več! Hotela sem pobegniti z mojim dragim. Njemu sem hotela služiti in biti njegova, dočim mi mraz gre po hrbtu, ko vidim tebe, ti prokletnik, tebe, ki te iz globine duše črtim kakor vraga!

Bled in besen je stal paša pred njima. Niti besede ni mogel izpregovoriti, četudi bi mu kdo zlatnik dajal. Z roko pograbí bodalo, toda ga takoj spusti, kakor da je ta kazen premala za to smelo ženo, ki je stala pred njim vzravnaná, rdečega obraza in žarečih se oči, kakor kaka junakinja.

— Ne pusti paša, da te ljubi ta kača! — reče Sulejma, ki je stala za pašo blede kakor stena. — Pusti jo odpeljati v ječo, njo in njenega ljubčka. Ne povej jima kazni, ki si jo jima namenil, da je ne bi izvršila v ječi iz smrtnega strahu za življenje!

— Imaš prav! Povej ji, kaj se zgodi nezvesti ženi iz tujine!

— Zveže se jo v vrečo in vrže v morske globočine! — zakriči s hripavim glasom izdajalska žena.

— Ali si slišala, ti kača? — vpraša paša Margareto.

— Ne bojim se smrti, — odgovori Margareta, — ker sem hči svobodnih gora in dolin, hči, ki zna umreti!

— In ti, italijanski podlež, — se obrne paša k Garibaldiju, — za kazni, ker si ljubil ženo, ki bi morala biti moja ljubica, te bom z lastno roko všil v vrečo in vrgel za tvoja ljubico v morje.

39. POGLAVJE.

Moč ljubezni

Ne daleč od dvorca Kolonna, na pusti in kameniti morski obali, na enem mestu obkrožena s pečinami in vsled tega težko pristopna, je stala mlada deklica.

Deklica zapiska na majhni piščalki kakor piskajo pastirji. Potem odloži piščalko in gleda pozorno proti obali otoka Santa Maddalena.

— Ničesar ni videti, — zamrmra sama pri sebi. Morda je pozabil ta stari signal? To je komaj mogoče, saj je imel moj oče z njim do zadnjega časa vedno dobre odnošaje.

Ponovno nastavi piščalko k ustim in zapiska.

Končno se pojavi na samotnem otoku nek človek. Počasi dvigne roko proti sijajočemu solncu in gleda proti mestu, kjer je stala deklica.

Zdelo se je, da ni bil baš pripravljen, da gre na znak in mig, ki mu ga je dajala deklica. Naposled se pa le odloči, čeprav težko in porine čoln v vodo. Počasi in težko je veslal proti nasprotni strani.

Deklica vzdihne, ko je čoln pristal ob obali.

— Pustili ste me dolgo čakati — reče deklica.

— Kdo pa ste in kaj zahtevate od mene? — vpraša starec z nevoljo.

— Po signalu ste vendar morali spoznati, od koga prihajam, — odgovori deklica.

— To sem seveda vedel, sicer bi se sploh ne pripeljal sem do vas, — odgovori stari in opazuje od strani dražestno gospodično.

— Ne, prihajam od židova iz Ghete, vašega prijatelja in tovariša v obrtu. Jaz sem njegova hči Rebeka.

Stari še enkrat pogleda pomembno deklico.

— Hm, — je mrmral, — skoro bi ne mogel prisoditi temu grdemu židovu tako divno hčer. — Toda, — doda glasno — kaj hoče vaš oče od mene?

— Nekaj čisto nenavadnega. Morate mi namreč danes zvečer takoj, ko bodo razbojniki obešeni, predati telo vodje banditov.

Stari se nekako zmedeno pokraspa za ušesom.

— To se ne more zgoditi — odgovori, — ker morajo telesa viseti do drugega jutra.

S tem se ne zadovoljava moj oče — odgovori hitro Rebeka. — Najmanje petnajst minut potem, ko bodo razbojniki obešeni, se mora nahajati telo vodji banditov v rokah mojega očeta.

— Nemogoče! — vzklikne grobar. — Tega ne morem storiti. Seveda, obsodba je že izrečena in razbojniki morajo biti še danes zvečer obešeni. Ne vem in ne morem vedeti, če je tako temno, da bi se brazgotine na telesu ne mogle opaziti.

— To se mora zgoditi! — vzklikne deklica s trepetajočim glasom. — Tu pogledjte ta mošnjiček s sto zlatimi cekini. Pripada vam! V zahvalo pa boste prinesli danes zvečer mojemu očetu zaželjeno truplo na to mesto in ga meni predali toda nikakor ne pozneje, kakor petnajst minut od časa, ko bo obešen »gospodar noči«.

Stari je motril mošnjiček, iz katerega se je svetilo samo zlato v cekinih.

— Sto zlatih cekinov? — je tuhtal. — Celo bogastvo za siromašnega človeka, kakor sem jaz.

— Ne premišlujte tako dolgo, ampak rečite odkrito, ga sili Rebeka.

Stari pa je še vedno stal nepremično in snoval nekaj važnega.

— Ko bi le vedel, kako bi mogel preprečiti obsodbo? — reče končno z žalostnim glasom.

— Recite gospodi, — vzklikne Rebeka ognjevito, — da se je zasula jama in morate vsled tega iznova kopati.

Grobar se trenotek zamisli.

— Ta nasvet ni baš slab, hočem si ga prisvojiti. A kdaj dobim denar? — doda lokavo.

— Tako, ko prinesete mrtveca sem na to obalo, odgovori deklica.

Stari je prikimaval z glavo.

— Hm, — si je mislil — stari židov je bil vedno siguren, pa bo tudi danes zvečer.

— Zanesite se name! Danes zvečer bom gotovo čakala na tem mestu in izročila vam bom denar.

— Ah, gospodična, raje ne pridite! — reče grobar. — Res, žalosten je pogled, ki vas čaka, četudi je bil to razbojnik. Vsak pravi kristjan mora biti vesel, da se je ločil od človeške družbe in s tega sveta tako nevaren človek.

Rebekin obraz se skrči, kakor da hoče zadrževati solze.

— Ni — moj spoštovani gospod — drugače mogoče — vzdihne deklica. — Tu moram biti, ko ga boste prinesli.

— No, jaz bom storil in se potrudil, kolikor bo mogoče. Zdravo! z Bogom! gospodična.

Potem se obrne in stopi v čoln, da bi odveslal. Pri tem se obrne s hrbtom proti deklici. Ko pa se je obrnil, da bi pograbil vesla, prične začudeno gledati.

Rebeka je namreč za njim stala v čolnu in vstopila vanj tako, da ni sploh ničesar čul.

— Kaj vam je padlo v glavo? Gospodična, kaj želite v mojem čolnu?

— Želim oditi z vami v Santa Maddaleno!

— Nemogoče! — zakliče razburjeno stari grobar. — Ali ne veste, da je vsakemu tujemu človeku strogo prepovedan vhod v Santa Maddaleno in to pod pretnjo telesne kazni?

— Znano mi je to — odvrne deklica in se med tem ugodno vsede na klop v čolnu. — Toda vem pa tudi to, da vi ne želite onesrečiti siromašno deklico.

— Toda, gospodična, za pet ran božjih, kaj vendar želite na našem žalostnem otoku?

— Še enkrat videti mojega ljubljeneega!

Stari grobar jo prične opazovati, kakor kakega norca.

— Vi želite videti svojega ljubega? Kje se on nahaja? Morda na otoku? Morda je ujetnik?

Rebeka pa samo žalostno vzdihne, v očeh se je zasveti svetla solza.

— Morda ni kdo izmed razbojnikov?

— Sam vodja banditov, — odgovori žalostno in tiho Rebeka.

Sožalno je opazoval stari grobar krasno deklico. Sedaj mu je bilo jasno, zakaj je Rebeka tako energično zahtevala, da dobi truplo.

— Bedno dete — zamrmra starec, — tako mlada in že tako nesrečna. Toda popolnoma je izključeno, da bi videla ujetnika. Jaz sicer nadomestujem danes jetniškega paznika, vendar bi me stalo življenje, če bi kdo odkril to podjetje.

Deklica veselo poskoči s klopi in čoln se takoj močno zaziblje.

O, dobra usoda je hotela tako, da se je vse tako uredilo — reče vsa vesela. — Vem, da me boste pustili do mojega dragega, da se ga do sitega nagledam in naljubim.

— Tu — in mu potisne v roko zlat denar, — vzemite to kot plačo. Dobili boste še pet takšnih, če me popeljete v sobo, kjer je zaprt moj dragi.

— Če pa bi se to zvedelo?

— To se ne bo zvedelo! Komu pa bo tudi prišlo na misel, da grem k ujetniku, posebno pa še k vodji banditov, ki bo že čez nekaj časa obešen?!

— Poizkušal bom storiti vse, toda pri njemu smete ostati le malo časa!

— Vi sami me boste nazaj zapeljali, — odgovori Rebeka...

Stari se ni več branil. Morda ga je prevzelo usmiljenje do deklice. Prepeljal jo je čez vodo.

Ko pristaneta ob otoku, reče grobar Rebeki:

— Počakajte tu, kajti prej moram dati na verigo hude pse, ki bi vas raztrgali, če bi vas zagledali. Ti psi so baš zato, da preprečijo vsakemu, ki bi hotel prodreti v tajnosti Santa Maddalene.

Po desetih minutak se vrne k Rebeki. — Sedaj pridite, pot je svobodna.

Deklica je šla za njim in se je tresla od straha po celem telesu. Kmalu prideta do zidnih vrat, katera starec odpre, pa jih potem zopet skrbno zaklene.

— Sedaj sta prišla na zelo okrogel prostor, na katerem so bila postavljena tri vešala.

Mlado deklico zazebe v duši. Tu je torej ono strašno mesto, kjer bo čez nekaj časa obešen knez Karlo Kolonna, kakor navaden razbojnik.

Zaprta je oči in zibala se je za starim, ki se je pritiskal k steni neke temne zgradbe.

— To je državna ječa — zašepeta stari — in tu je vhod.

Sedaj sta prišla iz hodnika v hodnik, od stopnjic do stopnjic. Rebeka si je mislila pri sebi, da je nepoučenemu človeku popolnoma nemogoče najti pot in izhod iz te ječe.

Po precej dolgem potovanju obstaneta končno obe osebi v dolgem hodniku, v katerem se je videla cela vrsta vrat, ki so bila močno okovana in obvarovana z železnimi ključavnicami.

Nahajala sta se v oddelku za težke zločince.

— Glejte, tu je soba za ubijalce! — zašepeta stari deklici.

— Toda kje je moj dragi? — vpraša drhteč Rebeka.

— Tam, številka 132.

— O, odprite, da ga še enkrat vidim in se z njim porazgovorim — je prosjčila Rebeka.

— Počakajte tu, da prinesem ključ!

— Deklica se je komaj upala dihati. Samo še ena vrata so jo delila od njega — obsojenega na smrt! Ah, kaj vse se je zgodilo v tem kratkem času, odkar jo je Karlo zapustil v njegovem vrtu!

Stresla se je ob misli, če bi Karlo le zaslutil, da ga je izdal njen oče. No, pa o tem sedaj ni potreba razmišljati. Najprej se je treba ravnati po pravilih in predpisih, ki jih je njen oče določil za Karlovo rešitev.

S težkimi koraki se je povrnil grobar-jetničar. Ob strani so mu viseli ključ, povezani v sveženj in nemilo je odmevalo njihovo cinglanje.

Ostanite nekoliko vzadaj, gospodična, da se pri prvem pogledu ne prestrašite svojega dragega!

Po hudem naporu končno le odpre ključavnico in dvigne težek železen drog, ki je z vso silo pritiskal na stojalo, ki je stalo pred vrati.

Zasliši se zamolklo udarjanje verig in žvenket železnih palic. Jednika je gotovo vznemirilo škripanje vrat.

— Sedaj pa vstopite! — reče grobar preplašeni deklici, ki si ni predstavljala državno jetnišnico tako strašno.

Noga ji obstane na pragu. Hudo ji je bilo pri srcu, a še večja je bila brezupnost. Z muko se ji je posrečilo, da je v večerni svetlobi, ki je prodirala v celico skozi malo okence, zagledala nekako prikazen.

— Karlo! — zakliče z žalostnim, jokajočim glasom. Z lesene klopi se je počasi dvignila možka postava. Lasje so ji bili divje razmršeni, brada neurejena, noge pa so bile vkovane v težke verige, ki so bile pritrjene ob steno. Tudi roke so ji bile vkovane v posebno železje, v katero je bila zatak-njena težka železna palica.

Mož je bulil v deklico, kakor da ima prikazen v spanju.

— Rebeka! — se mu izvije nežno iz ust.

Jokaje se mu vrže deklica na prsa.

— Karlo, moj edini, mili, zakaj te moram najti v takem stanju?

Vodja banditov pa je le težko vzdihnil. Ah, kako drugače si je predstavljal srečanje s svojo drago!

— Prihajaš k meni v moji veliki tugi? — reče tiho Ko-

lonna. — Toliko ljubezni nisem pričakoval! To me v teh zadnjih mojih trenutkih posebno osrečuje!

Z eno roko prime krasno deklico, ki je tako holno ječala in jo privije na prsa.

— Ubogo dete! — reče tiho. — Zaslužila si boljšo usodo, nego da si ljubica vodje razbojnikov.

— O, ne govori tako, moj dragi Karlo! — vpade stoka-joč Rebeka v besedo. — Bil si mi vedno solnce v mojem žalostnem življenju. Tvoja ljubezen me je naredila srečno, kakor še nisem bila nikdar. Ah, še sedaj v tem času se ti hočem zahvaliti, da si sprejel ljubezei prezirane židovske deklice in ji tudi vrnil ljubezen.

— Moja Rebeka, ti sladka moja! Ah, kako plemenitega človeka zasluži tvoje srce, kako bi znala osrečiti svojega ljubega. Ah, toda oni, komur si darovala svoje srce, bo umrl čez nekaj časa kakor navadni zločinec.

— Ne — zakliče deklica — ne zapustim te! Raje se pustim raztrgati na kose, kakor da bi te zapustila!

— Čemu neumnosti? — ji reče. — Vse je zaman — zaman!

— Priti morajo in videti, kako zelo te ljubim in spoštujem. Vedeti morajo, da mi brez tebe ni do življenja. Morda se te bodo usmilili in te pomilostili!

Žalosten nasmešek spreleti banditov obraz.

Sodniki v Santa Maddaleni se ne dajo tako lahko ome-čati. Namesto srca, nosijo v prsih kamen. Pogled deklice, ki ljubi in obupava, ne pride do njihovih src. Pri tem pa so njihova srca in oči navajene na strašne — grozne prizore.

Jokajoč in vzdihujoč se je naslanjala Rebeka vedno bolj na ljubljenega moža. Ni mogla zapopasti, da bi ga izgubila, da bi to čvrsto in lepo telo naenkrat postalo trdo in nepremično truplo.

— Pojdi, moja Rebeka — de tiho Kolonna, — kajti s svojo prisotnostjo mi še bolj raniš srce. Oh, res je, da se mi ne bo tako lahko ločiti od te lepe zemlje, od krasnega sveta. Sedaj mi bo še težje pri srcu, ko pomislim, koliko ljubezni in ljubezenske sreče moram tu za vedno zapustiti.

Skoro nezavestna Rebeka, skloni glavo na široka njegova prsa.

Zunaj zazvene ključi v paznikovi roki. Prestrašeno skoči Rebeka.

Ah, opomin je prišel v pravem času. Hitro si poravna dolge kodrčke na čelu.

Končno je morala biti razumna! Naenkrat ji šine v glavo da ni več časa prepuščati se ljubezenskim sanjam, ampak da je prišla, da izvrši očetovo naročilo.

Iz žepa vzame cevko, ki jo je poizkal stari židov Marko danes zjutraj med svojim orodjem.

— Na — mu reče tiho, da jih paznik, ki je prisluškoval, ni mogel slišati in ne razumeti. — Skrij to cevko nekam v obleko!

Kolonna si je mislil, da se s to pripravo ne more kaj posebnega doseči in zataknil jo je v telovnik.

— Kaj pa naj naredim s tem? — vpraša tiho.

— To cevko moraš, kakor je naročil moj oče, vtakniti v grlo, predno te odpeljejo iz sobe.

— Samo če bo šlo? — vpraša Kolonna v dvomu.

— Bo šlo, če ti svetuje to moj oče.

— Toda namen tega?

— Ne morem ti ga povedati. V kratko: delaj, kakor ti svetuje moj oče. Ostalo bo prišlo samo od sebe.

— Ali ti je znan njegov načrt?

— Nekoliko. Popolnoma se zanašam v očeta, ki bo gotovo izvedel svoj načrt.

Kolonna se za hip zamisli.

— Ali bo poizkušal, da me zopet oživi? — vpraša Kolonna.

— Ne vprašuj me, Karlo, ne morem ti odgovoriti na nobeno vprašanje. Ako se te lahko še reši, vedi, da lahko stori to edino moj oče.

Žalostno je Kolonna zmajeval z glavo. Mislil je na Markova početja, ki jih je videl v njegovem laboratoriju, ko je delal poizkuse s truplom obešenca. Končno pa se mu le ni posrečilo, da bi ga spravil k življenju. Mar ne bodo vsi njegovi naporu zaman, ko bo hotel obuditi njegovo truplo v življenje na svoji zdravniški mizi?

— Ne izgubi upanja, moj Karlo, ne boj se! Vse je tako dobro urejeno, da je rešitev gotova!

Pomembno pogleda deklico vodja banditov. Videl je, da odseva iz njenih oči jasna odkritosrčnost, da ji je od upanja pordečilo lice.

Vse to je napolnjevalo njegova prsa z novo, sladko nado.

Ako je v načrt starega Marka zaupala plajšljiva deklica, je več kakor gotovo, da ga bo židov v resnici izpeljal do kraja.

— No — reče po kratkem premisleku — zaupati hočem v tvojega očeta in se predati v naročje dobre sreče. Če se bo pa zgodila ta velika neverjetnost, kar se ni zgodilo še nikdar, in bom zopet poklican v življenje, tedaj bo šel »gospodar noči« v pokoj, v mirno življenje. Potem ti ne bo treba za mene nikdar več trepetati.

Rebeka se hipoma preplaši.

— Kaj se ti je zgodilo, zlato moje? Zakaj si naenkrat tako pobledela? Čemu so se ti zalile oči z solzami?

Ah, Rebeka je šele sedaj pomislila na obljubo, ki jo je dala svojemu očetu.

Ah in to je sedaj zadnjikrat, da lahko gleda svojega milega iz oči v oči. Samo s to prisego je pridobila očeta, da se zavzame za Karlovo rešitev.

— Nič ne bo! izpregovori s težavo Rebeka. — Ne vznemirjaj se radi mojega vedenja. Saj si lahko misliš, kake skrbi mi blodijo po glavi danes že ves dan.

Karlo gleda z usmiljenjem v deklico.

— Povej mi — ji reče — ali je bil tvoj oče takoj pripravljen, da me reši?

Rebeka se vznemiri in silno pordeči.

— Dolgo sem ga morala prositi — odgovori deklica.

— Ali se mu ni zdelo čudno, da ravno ti prosiš zame?

— Nikdar naju ni rad videl skupaj, posebno pa ne takrat ko sva tiho šepetala v vrtni uti. Sploh pa, kadarkoli sem ga obiskal, me je grdo gledal.

— Ne muči me dalje, — moj ljubljeni! Odití moram, kajti jetničar je že nestrpen. Zbogom, moj Karlo! Ah, objemi me še enkrat! Pomisli, da je to morda zadnjikrat. Vedi, da me ne boš nikdar več videl, četudi bi bil rešen!

Glasno zajoka in se vrže Kolonni na prsa.

— Ah! vzklikne, — kako močno mi srce udarja! Imam občutek, da te ne bom nikdar več videla.

— Toda, moje milo jagnje! Ti, ki si me malo preje tako hrabro bodrila — ali postajaš bojazljiva? Kaj pomeni to?

— Zbogom moj dragi! — vzdihne deklica jokajoč. — Ti niti ne slutiš, kaj se dogaja v mojem srcu in koliko me stane tvoja rešitev. Ah! polovico svojega življenja bi dala, samo da se mi ne bi bilo treba nocoj ločiti, nocoj od tebe.

dragi! Toda sedaj je prepozno! Hoditi moram po poti, ki mi ga je odločila usoda.

V sobo stopi ječar.

— Odití morate gospodična, — je priganjal jetniški paznik. — Dovolj dolgo sem vas pustil, da se razgovorite. Pomislite na to, kaj me čaka, ako zve sodnijska gospoda, da sem vas spustil v ječo.

Rebeka se zopet vrže v naročje svojega dragega. Še enkrat se z vso svojo močjo strastno privije k telesu svojega ljubega, še enkrat ga goreče poljubi na usta, potem pa se odtrga od njega in odhiti s solznimi očmi iz sobe.

Grobar jo odpelje na obalo, odkoder jo je pripeljal. Bila je vsa iz sebe in ni opazila, kako jo je grobar gledal pomilovalno, ni slišala, kako ji je govoril tolažilne besede.

Kakor je bila dolga, se vrže v suho travo ob morski obali in zakrije vanjo svoje objokane oči. Vsled prevelike boli in tuge krčevito pograbi za trdo kamenje, dokler ji roke naposled niso pričele krvaveti.

Takoj bi morala oditi domov, ko bi izvršila svojo nalogo. Tako ji je naročil oče.

Toda tega ni mogla storiti. Pri svoji neizmerni ljubezni je videla v svojem očetu ubijalca in krvnika svojega ljubega, videla je v njem nasprotnika, svoje lepe ljubezenske sreče. Kaj je brigalo njo, če je Karlo bandit, razbojnik, lopov, ničvrednež in strah Neapolja?

Za njo je bil le knez, visoka oseba, sicer pa najbolj ljubezniv človek vseh časov.

Cele ure je ležala na tem groznem mestu. Ni se ozrla za labudom, ki je kričaje letel nad njeno glavo, vznemirjale je niso niti druge stvari. Bilo ji je vseeno, če se je veter poigral z njenimi kodrčki in ji prepihal obleko. Ležala je povsem nepremično in se popolnoma predala globokemu žalovanju.

Solnce na nebu se je spuščalo vedno nižje, bližal se je večer, — ah, večer, ki prinaša njenemu dragemu strašno smrt.

Da, bilo je zelo malo verjetno, če se bo posrečil njenemu očetu nameravani eksperiment, če bo v telesu obešenega še toliko življenja, da ga bo mogoče zbuditi!

Mar bi ne bilo boljše, da ostane mrtev? Potem bi vsaj lahko jokala za njim z vsem svojim srcem. Potem bi dragoceno ji truplo ostalo samo njej in nobeni drugi. Toda kako bi bilo, če bi se Karlo poročil s kako visoko damo, a njo —

ubogo židovko — bi zavrnel? Saj se mu ne bi smela več približati, ona — ki ga je ljubila z vsem žarom vroče deklice z juga in bi morala gledati, kako se zabava z drugo in jo ljubi?

Srce se ji krči, ko pomisli na to možnost.

— Raje naj bo mrtev, — je šepetala, — kakor da ga vidim v naročju druge žene!

V tem pa se zasliši ropotanje kočije.

— Moj oče! — zakliče polglasno, poskoči in se divje ogleduje po okolici. Toda ničesar ni mogla opaziti, pa tudi ropotanja kočije in več slišala.

Nastane tema. Kmalu pa je zasijala svetloba z nasprotnih obale. Zadrževala je dihanje, prisluškovala in gledala v morje, ki jo je delilo od strašnega mesta, od onega groznega kraja, kjer bodo kaznovana vsa zločinska dejanja njenega dragega z enim samim udarcem.

V tem se zasliši tiho zvonjenje.

— Zvon obsojenih! — zastoka Rebeka, pade na kolena in si zakrije obraz.

— Oh, da bi bila gluha, da bi bila mrtva, da ne bi nikdar slišala tega zvonjenja, ki spremlja mojega dragega na njegovi zadnji poti. O Karlo, Karlo, kake bolečine mi povzročuje ljubezen do tebe! Oh, bolje bi bilo, da te nisem nikdar videla!

Zapihal je morski vetrič in prinesel ji je na uho nek glas. Bil je jasen in čist. Zdelo se ji je, kakor da ji hoče poslati zadnje pozdrave in ji prinesiti vse bolečine njegovega srca, srca na smrt obsojenega dragega.

Rebeka se skrči od boli. V mislih si je predstavljala Karla med njegovimi tovariši.

Sedaj stopi na lestvo, sedaj se mu približuje krvnik in mu da zanjko okrog vratu.

— Končano! — in takoj mu spodmakne lestvo.

Slišal se je še en glasni udarec zvona, ki je zvonil obsojencem in zopet je bilo vse tiho. Veter je zamolklo tulil in se zaganjal v pečine, ki so se vzdigovale nad glavo uboge deklice. Visoko gori v zraku pa je galeb hreščal svojo pesem.

— Vse je minilo! — zamrmra deklica in se z muko počasi dviguje s tal. Udje so ji bili kakor razmetani. Le z veliko silo se je obdržala na nogah. Ko je tako stala, naglo dihala in gledala z očmi, ki so bile polne boli in groze, v temno noč. opazi, da je ne daleč od nje stala neka oseba.

Gledala je v njegove sive kodre, kako jih veter razme-

taava, videla je, kako ta oseba napeto gleda preko morja na otok Santa Maddalene.

— Ubijalec! — zamrmra deklica, kajti spoznala je svojega očeta.

Ali je slišal to grozno besedo? Rekel ni nič, opazila pa je, kako temno je pogledal pri besedi, ki jo je pravkar izgovorila.

Oče in hči si nista imela ničesar več povedati.

Marko se tudi ni nadejal, da bo prišla hči domov in mu povedala, kaj je doživela. Predobro je poznal svojo vročo Rebeko in zato je vedel, da ne bo zapustila svojega mesta ob obali, dokler ne bo vse končano.

Rebeki pa se je studilo, da bi šla proti človeku, ki je izdal njenega dragega in ga hotel iztrgati iz njenega ljubečega srca. Le mržnjo, globoko mržnjo je čutila v svojih prsih do lastnega očeta.

Nobeden se ni premaknil z mesta. Oba sta enako mislila in imela enako vročo željo in sicer, da čim preje dobita v svoje roke truplo pravkar obešenega vodje banditov.

Ali ni začelo nekaj šumeti? Ali ni to značilo udarjanje vesel po morski gladini?

Vsa svoja čutila sta podredila sluhu. Če bi v tem hipu pičila Rebeka kača, gotovo ne bi začutila nobenih bolečin.

Daleč tam na morski gladini, se prikaže neka črna točka.

V začetku je mislila Rebeka, da se je prevarala. A zopet začuje zamolklo, oprezno, a vendar hitro veslanje starega grobarja.

Nehote se približa k svojemu očetu, ki je s svojimi svetlikajočimi se očmi hotel prodreti črno temo.

— Bog mojih dedov, — je mrmral, — mi naj podeli milost, da me moji načrti, ki sem jih gojil že leta in leta v svojem srcu, da me ti načrti danes ne puste na cedilu, da vendar enkrat zasiya veselje in radost, ker se nisem prevaral. Daj, da bi delo, ki me stane lahko življenje, ne bilo zaman in brezuspešno.

Sedaj vidi Rebeka že čisto natančno grobarjev čoln. Njeno razburjenje je postajalo od hipa do hipa večje in zgrajala se je nad prizorom, ki jo je čakal.

Počasi je priplaval čoln vedno bližje in bližje. Počasi se je premikal kakor usoda, ki mora zadeti človeka, a se ne da spremeniti.

Tedaj se zarine dno čolna v pesek.

— Tu je oni, čigar telo ste zahtevali! — izpregovori zamolklo grobar in se obrne k deklici. Potem pa skoči iz čolna na obalo. — Kje je moja nagrada?

Mehanično mu deklica porine v roko mošnjiček s cekini. Nato pa se naglo skloni nad truplom, ki sta ga oče in grobar prinesla iz čolna in položila na tla.

— Karlo, — ljubček moj! — zakriči tužno in spozna takaj močno telo vodje banditov. Brez gibanja je mirno ležal na tleh in brez vsakega žarka življenja. Najbolj grozno je bilo pač to, da je izgubil Kolonna svoje življenje na vešalih.

Vendar pa se je stari Marko preje, kakor njegova hči vrgel na mrtvo telo. Močno zgrabi Rebeko in jo hitro porine v stran, dočim se on loti mrtveca.

— Srce ne bije več! — zamrmra, ko je s svojo veščo roko prijel Karlovo žilo.

Potem gre s prsti v banditova usta.

— Naj bo hvaljeno in slavljeno ime boga mojih pradedov, — reče polglasno, — kajti poslušal je moj nasvet in si porinil cevko v grlo!

Hitro prime gornji del cevi in jo prične počasi vleči iz grla.

— Hitro na voz? Vsaka minuta nam je dragocena! — zakliče grobarju.

Skupno zavijeta truplo in ga med stokanjem preneseta v voz, ki je čakal v blizini.

Komaj da je bilo telo v vozu, pa skoči Marko kakor nor na konja in oddirja v največjem diru.

Naštel bi komaj do deset, pa je že stal voz na dvorišču še po starem načinu zidane hiše, v kateri je stanoval židov že lepo vrsto dolgih let.

Pri svetlobi železne svetiljke je za hip opazoval nepremičnega mrtvega razbojnika. Rebeki zapove, da odide v svojo sobo in se ne prikaže do jutra.

On sam ji bo prinesel novico in vest, če se je eksperiment posrečil ali ne.

— Tu leži tedaj ta vseмогоčni razbojnik! — reče zlobno stari židov sam pri sebi. — Bil je najstrašnejši človek, pred katerim je drhtel ves Neapolj; še celo vojvoda de Kafareli. Nihče ga ni mogel uloviti in priti je moral na pomoč stari, prezirani židov, da je stažarje z delom in nasvetom privedel do cilja.

Kolikor mogoče hitro, odmota zavito telo. Nenadoma pa se zamisli, ko je že hotel prinesiti svoj znameniti stroj k banditovemu telesu.

— Če pa tega ne bi hotel storiti, — je mrmral, — in ko bi jutri zjutraj povedal Rebeki, da je bil vsaki poizkus zaman, potem bo ona sicer potočila nekoliko solz, a se bi kmalu za tem umirila. Nato pa bo mirna tako ona, kakor jaz.

— Toda eksperiment, — nadaljuje v svojem samogovoru, — če bi se mi res posrečil, bil bi presrečen. Niti eden izmed modrih in šolanih zdravnikov ne bi mogel narediti in doseči kaj sličnega, kakor jaz, stari Židov in kljub njihovi glasovitosti, bi se jim lahko posmehoval. Zatorej bom le raje poizkušal!

40. POGLAVJE.

Suženj na galeji

Globoka tišina je vladala v dvorcu pašine palače. Noben sluga se ni upal zašepetati kako besedo. Bilo je gotovo, da se pripravlja strašna burja nad glavami vseh onih oseb, ki se nahajajo v palači.

Nihče ni vedel, koga bo zadela.

Giuseppe Garibaldi, Margareta in nadevnuh so se nahajali v ječi.

Z enim samim udarcem se je maščevanja željna Sulejma rešila vseh svojih neprijateljev in lepe, rdečelase Črnogorke.

Tako dolgo je oklevala in čakala, da pripelje pašo, dokler si Margareta in Garibaldi ne padeta v naročje — očitni dokaz za ljubosumnega Turčina, da je Margareta zelo vzljubila stasitega Garibaldija.

Sulejma se je znala zelo dobro znebiti nadležnega jevnuha Hasana, ker on je bil edina oseba, ki bi mogla izdati njo in njen podli načrt. Samo vsled njene zapovedi se je Hasan moral oddaljiti.

Juzuf paša je zopet bil v Sulejminih rokah. Verjel ji je, da je bil nadevnuh Hasan od obeh podkupljen in da se je namerno skril, samo da jima olajša beg.

Paša je odredil, da se z Margareto postopa kakor z nezvesto haremskinjo in da se ta kazni izvrši kakor vse druge.

namreč, da se jo všiše v vrečo in vrže s strehe njegove palače v morje.

Garibaldi in Hasan morata zvezana prisostvovati pri tej grozni igri. Prvi mora biti prikovan kot suženj na galejo, drugi pa da bo še isti večer pribit na križ.

Dvajsetštiri ur je preteklo od onega časa, ko je bil paša priča njunih nežnih objemov, minile so dvajsetštiri ure najhujšega smrtnega strahu za tri osebe, ki so postale žrtve nizkih in podlih haremskih spletk.

Garibaldi je prenašal svojo usodo kakor mož. Vedel je, da ni več rešitve ne za njega, ne za Margareto, da mu je usojeno strašno življenje na galeji.

Mnogokrat je s pomilovanjem gledal nesrečneže, ki so se vozili mimo na galejah (ladjah), kako so prikovani ob klopi za veslanje, morali veslati ob vsakem vremenu in v največji vročini. Kri je oblivala njihova telesa — suha in izmučena, — kajti pazniki so jih topli z biči brez usmiljenja in jih priganjali k težkemu delu, ko so se utrujeni in izmučeni do skrajnosti, hoteli nekoliko odpočiti.

Nekoč je bil celo priča groznemu prizoru, ko se je neki suženj, ki je dobil bolezen — solnčarico — zrušil nezavesten na tla. Ker pa se po par udarcih z bičem še ni zavedel, so ga pretepali kakor živino, dokler ni izdihnil.

In ta usoda je čakala sedaj njega!

Ah, zavidal je Margareti, da bo smela umreti. Kratek boj s smrtjo in končano bo. Zares, njo je dohitela boljša usoda. Samo da ga ne bi paša prisilil, da jo mora sam zašiti v vrečo, za kar bo morala služiti njena zadnja obleka. To bi bilo zanj neznosno delo.

Da bo moral zašiti v vrečo svojo Margareto, je bilo zanj najbolj strašno, kar ga je moglo dohiteti. Kdaj se bo paša domislil, da je bilo dovolj mučenja? Za kdaj je določil uro Margaretine smrti?

Vsled srčnih bolečin ni mogel Garibaldi niti jesti. Saj se tudi ni zavedal, da je lačen. Vedno in vedno mu je bilo v mislih krasno bitje, pri smrti katerega bo moral tudi on sodelovati.

Gorke solze srčnih bolečin se mu zasvetijo v očeh. On, ki ji je povzročil vso nesrečo s svojim lepim petjem, jo mora še zašiti v vrečo!

On, ki na vsem svetu ni poznal ničesar bolj milega, ka-

kor je ona mlada deklica, mora biti priča, ko jo bo evnuh stlačil v vrečo in vrgel v morje!

Ni se mogel več zdržati in zaplakal je, kakor malo otrok v tem pa zaškriplje ključavnica njegove ječe. Pri slabi razsvetljavi le s težavo spozna glavnega upravitelja hiše, ki mu z mrkim obrazom namigne, naj vstane.

— Čas je že! — reče Turčin z zamolklim glasom. — Alah se naj usmili vas grešnikov!

Garibaldiju so klecale kolena in z največjo muko je hodil za upraviteljem. Za hip je pomislil na beg. Toda ne glede na to, da so bila vsa vrata zaprta, zasliši, kako je proti njemu korakala cela četa sužnjev, da preprečijo vsak beg.

— Ali je Margareta že na strehi?

Toda glavni upravitelj palače, na koga je bilo stavljeno vprašanje, ničesar ne odgovori. Moral je potrpeti, dokler se sam ne popne po železnih stopnjicah na streho. Bila je že noč, kajti zvezde so sijale z neba in gledale uboge nesrečnike. Močna svetloba ga tako prevzame, da je od bolečin zaprl oči.

Ko jih zopet odpre, opazi, da rasvetljuje dvanajst sužnjev z bakljami ves prostor. Sedaj je tudi spoznal osebe, ki so tu stale: paša, na njegovi strani Sulejma, potem nadevnuh Hasan, ki je bil vkovan v železje in je bled kakor zid bulil pred se.

Na koncu pa je, kakor kakšna lepa prikazen, stala Margareta. Dovolili so ji, da je oblekla domačo obleko. Zvezana ni bila. Paša se je hotel še enkrat do sitega nagledati te lepe deklice.

En migljaj — in že stoji Italijan pred pašo.

— Znano ti je, kako grozen greh si storil in kaka kazen te čaka. Ker pa si drugače dober mladenič in ker si mi rešil življenje, ti bom oprostil kazen, če mi izpolniš en pogoj.

Garibaldi je gledal v pašo z veliko nado in pričakovanjem. Videl je, kako so nanj uprli svoje oči vsi, tudi lepa Črnogorka.

— Toda kako se glasi ta pogoj? — vpraša zamolklo.

— Da se odrečeš svoji veri in sprejmeš mohamedansko vero.

— In Margareta? — vpraša dalje.

— Margareta bo umrla, ko se ji bo javilo.

— Samo tedaj bi morda sprejel vaš predlog, če bi s tem rešil življenje te siromašne deklice, drugače pa nikdar!

— Dobro, posledice boš sam prenašal!

Potem se obrne k Margareti.

— Želiš še morda kaj? Želja, ki jo izrečeš pred smrtjo se ti mora izpolniti, ker je pri nas taka navada.

— Grozni tiran! — odvrne deklica s tresočim glasom.

— Tudi tebi se bo enkrat izpolnila tvoja usoda. Kakor je tvoja ljubica, katere maščevanja željne oči počivajo sedaj na meni izdala mene in mojega dragega, tako bo nekoč — prisegam ti — izdala tudi tebe. Tvoja ljubica je bila ona, ki naju je nagovarjala na beg, ona je tista, ki nama je odredila siromašnega Hasana v pomoč. Bila je ona, ki je Garibaldija ...

Besni krik jo prekine v pripovedovanju. Kakor razjarjen leopard je skočila Sulejma iz vrste onih, ki so stali naokoli in opazovali ves prizor. Potem pa zgrabi Margaretino roko in jo hoče obgrizti.

V tem hipu pa se prebudi v Črnogorki že davno kuhani bes. Svojo neprijateljico pograbi za grlo in ni trajalo dolgo, pa je že bežala od Margarete.

Za hip pa so si zopet stale nasproti — potem prične boj znova. Obe so hotele, da bi ena ali druga padla na tla. Gibale in zvijale ste se tako hitro kakor kača in nihče ni mogel presoditi, katera bo zmagovalka in katera premaganka.

Paša je sključen opazoval obe bojevnici. Strme je gledal ta čudni prizor. Nobene besede ni izpregovoril in nobena črta na obrazu ni pokazala, kaj se dogaja v njegovi notranjosti.

Tedaj pa prideta obe deklici čisto na kraj strehe, tam, odkoder se je metalo kaznjence v morje. Garibaldi krikne od strahu. Samo ena napačna stopinja, — in obe deklici bi strmoglavili v morje.

Naenkrat pa Sulejmi spodrsne in pade na rob strehe. Ni se mogla več dvigniti, kajti tudi Margareta je padla, a na njo in zopet sta se grizli in ruvali. Končno pa se Margareta kakor strela hitro dvigne. Vse se je godilo s tako naglico, da vsi prisotni niti videli niso dobro in že se je zgodilo ... En močen udarec — in Sulejma strmoglavi s strašnim smrtnim krikom preko roba strehe v žrelo smrti.

Za hip je vladala grobna tišina — od strahu so vsem otrpnile žile. Končno pa se le paša zadere:

— Zgrabite Margareto in dovedite mi jo živo, da jo bom strašnejše kaznoval!

Zaman se je Garibaldi postavil pred Margareto, da bi jo branil. Strašni udarec ga zadene od roke nadupravitelja hiše

in pod težo tega se zvali na tla. Videl je še, kako je več suž-
njev hitelo proti Margareti, da bi jo zgrabili.

Deklica pa se ponosno vzravna in pogled ji išče ljublje-
nega, ki je ležal na tleh. Še enkrat vzplamti vsa njena ljube-
zen, vse hrepenenje v enem samem svetlem pogledu.

— Zbogom, mili, spominjaj se tvoje Margarete, kateri je
zadnja misel edino le — ti! Sveta Marija, usmili se me in
vzami me v svoje nebeško carstvo! — In še preje, kakor so
jo sužnji mogli zgrabiti, se z močnim sunkom vrže za svojo
sovražnico v globoko morje.

Zamolcklo je šumelo v morju, ki je ravnokar sprejelo v
svoje naročje dve mladi deklici. Obe deklici, z vročo ljubez-
nijo in vročim srcem, je objela ista tekočina, obe je pokrival
isti plašč.

Naslednjega dne zaplove iz carigradske luke neka ga-
leja. Solnce je strašno pripekalo in njegovi vroči žarki so
utrujali moč ljudi. Po ulicah Carigarda je bilo, kakor da je
vse izumrlo. Nihče se ni upal iti na solnce, ki je z vso silo pri-
pekalo. Vendar pa je galeja plovila kakor labud dalje. Ne-
prestano je žvižgal paznikov bič po hrbtih galejskih sužnjeh,
da se jih prisili na čim večji napor.

— Ti nevernik! — zakriči paznik na mladega človeka,
katerega bela barva na obrazu se je zelo razlikovala od za-
črnele polti njegovih tovarišev. Ta barva je bil torej dokaz,
da je le še malo časa na ladji.

— Ti — pes, da mi takoj zgrabiš veslo in gorje ti, če le
malo popustiš, da dela drugi mesto tebe!

Strašni udarec oplazi naga pleča in takoj se pokažejo
modre lise. Garibaldi — kajti on je bil ta novo nameščen su-
ženj na galeji — zastoka in močno zgrabi veslo.

Bolno vzdihne Garibaldi. Glava ga je neizmerno bolela,
kajti ves dan je bila izpostavljena solnčnim žarkom, ki so z
vso silo pripekali. Komaj, da je še premikal roke in le ena mi-
sel mu je rojila po glavi: kako lepo je ubogi Margareti — tam
doli pod mrzlimi morskimi valovi. Ah, da je imel časa in pri-
liko, gotovo bi skočil za deklico — nekoliko hipov smrtne
borbe — in končano bi bilo. Sedaj pa je sedel tu prikovan med
izrodki človeštva, pri tem pa je vedel, da ga bodo pazniki
zbičali do smrti.

Vesla se neprestano pogrezajo v morje, po telesih suž-
njeh pa je curkoma tekel znoj. Niti za hip se niso smeli oddah-
niti od neprestanega napora.

— Delajte, psi! — so kričali pazniki. — Še pred solnčnim zahodom moramo dohiteti našo floto, da ji javimo, da je Rusija napovedala vojno. Ruske ladje so se našim že zelo približale in lahko vsak čas napadejo našo floto.

Ladja je vedno hitreje brzela nizdol Bosporja. Niti eden izmed sužnjev se ni upal ozreti na dražestne obale, ki so bile s solnčnimi žarki prekrasno razsvetljene. Kraj teh obal so nemo vozili milje in milje daleč.

— Naprej, naprej! — se je glasilo njihovo geslo in ko je nastajal večer, je bila njihova naloga rešena. Galeja je še pravočasno dohitela turško brodovje in mu javila nevarnost. Kakor strela hitro se postavijo ladje v red, kajti nevarnost je bila že skrajno velika.

Galejski sužnji so se smeli sedaj nekoliko odpočiti. Admiral jih ni pustil iz luke na obalo, ker se je bal, da jih Rusi ne bi napadli, sužnji pa bi jim potem lahko izdali moč turškega brodovja.

Galejo so zasidrali v tako imenovano Bagno, zgradbo, ki se je na daleč razprostirala. Svetloba je prihajala vanjo samo skozi eno malo okence, ki se je nahajalo neposredno pod streho.

V tej zgradbi je vsikdar vladal mrak, strahovito težko ozračje, kajti o kakem prezračevanju ni bilo govora. Garibaldi ni vedel, če mu je bilo huje, ko je kakor živina vozil na galeji, ali pa v tem strašnem prostoru.

Podnevi sta bila zvezana po dva in dva sužnja skupaj in so se mogli sprehajati po Bagni, ponoči pa so bili vsi zvezani na eno samo dolgo verigo.

Ko se je hotel kak suženj obrniti, je s tem nategnil verigo in prebudil iz spanja svojega soseda. Zvenketu verige, kletvi sužnjev ni bilo ne konca ne kraja. Garibaldi, ki prvo noč ni niti zatislil očesa, je bil vesel, ko se je pričelo daniti.

Roke, ki niso bile vajene težkega veslarskega dela, so bile zmehurjene in pokrite z mozolji. Pokazalo bi se sirovo meso, če bi počil kateri mehurček. Pa vendar, vroče je želel, da bi zopet odšel na galejo.

Naslednjega dne se je nekoliko bolje spoznal in sprijatelžil s svojim sosedom, s katerim je bil skupaj zaprt in zvezan. Ta je bil močan, razvit človek v najlepši dobi svojega življenja.

Toda kje je videl Garibaldi ta divji in odločni obraz?

Tedaj pa se obrne človek, ki je opazil, da ga Garibaldi opazuje, proti njemu in začne tudi on meriti svojega mladega soseda.

— Morda rojak? — vpraša kratko.

— Italijan, in vi?

— Črnogorec, — se je glasil odgovor.

Garibaldiju se zasvetijo oči.

— Ali niste vi bili prijatelj z nekim gusarjem, kateremu ste pošiljali lepe deklice iz svoje domovine?

Galejaš ga temno pogleda.

— Odkod me poznate?

— Znanstvo z vami, je bila moja pogibelj, — odgovori Garibaldi. — Ali se ne spominjate mladega Italijana, ki ga je gusar poslal v strme hribe, da zmeša s svojo pesmijo mlado deklico, po imenu Margareto, da jo zvabi iz vile v hribe, da jo tam ugrabijo vaši ljudje in jo potem odpeljejo?

Galejaš globoko vzdihne.

— Če bi mi bila roka svobodna, — reče, — dal bi vam jo. Da, jaz sem oni, katerega mislite in spominjam se dobro, da sem z vami in z onim gusarjem pil v krčmi čašo vina!

— Kako pa ste prišli sem? — vpraša Garibaldi s prepadenim glasom.

— Nekoč mi je oni gusar zopet naročil, naj mu privedem lepih deklic. V tem pa priplove turška vojna ladja, odvzame mi žene, mene pa pošljejo na galejo. A vi, kako ste prišli na galejo?

Garibaldi pripoveduje svojo dolgo povest. Razbojnik ga je verno poslušal.

— Kolikor sem razumel, sta odločen človek, ki se ne ustraši smelega dejanja. Zato pa vam hočem zaupati neko tajnost.

— Povejte, molčal bom!

— Torej poslušajte: med nami galejaši vlada zarota. Določili smo, da se pri prvi vožnji, seveda z galejo, vpremo, pobijemo paznike in poveljnike ter vse ostalo, kar bi se nam upiralo in postanemo tako gospodarji galeje.

Garibaldija prestraši to podjetje.

— Toda kako pa se boste rešili teh okov? — vpraša oklevajoč.

— Čisto enostavno. Za časa dolgega veslanja, ki smo ga opravljali poedinci, so se verige že zelo obrabile in zdrgnile. Treba se bo samo malo upreti, da jih razbijemo z moč-

nim udarcem in postanemo tako svobodni. Poglejte svoje lastne okove. Z njimi je bil okinčan nek sužej, ki je še malo pred vašim prihodom bil moj tovariš.

— Pa kje je on sedaj? — vpraša Garibaldi.

— Umrl je, — odgovori hladno razbojnik in premeri mladega Italijana od nog do glave.

Garibaldi je opazil, da nekaj na njemu ni bilo v redu. Pogleda okove, s katerimi je bil zvezan in moral je priznati, da bi ne bilo potreba ravno hudega napora, da jih razbije in se osvobodi.

— Ali vstopite v našo zvezo? — ga vpraša razbojnik in ga mrko pogleduje.

— Koliko izmed sužnjev pa bi se upalo osvoboditi se okov? — vpraša Garibaldi.

— Najmanj polovica.

— Če pa se vam ne posreči, da takoj odvržete verige, kakor je nameravano, potem bodo imeli pazniki in vojaki, ki so posadka na galeji, dovolj časa, da streljajo med najbolj gosto gručo in posebej še na one, ki so se hoteli osvoboditi okov, — dostavi Garibaldi.

— Gotovo, — odgovori razbojnik, — nekaj krvi se mora preliti. Nekateri izmed nas bodo morali tudi na to pomisliti.

— Recite raje, da bomo vsi izgubljeni zaradi one neumne manjšine, — odgovori Garibaldi.

— Zakaj to? — vpraša ježno razbojnik.

— Zato, ker bodo oni, ki ne bodo ustreljeni od vojakov med vstajo, pozneje obsojeni na smrt.

Zlovoljno in mrko pogleda razbojnik mladega človeka, ki je bil z njim prikovan.

— Vi torej nočete z nami? — vpraša in obraz mu pordeči od jeze.

— Ne, ampak vas samo zelo odgovarjam od vašega načrta, ker je vaša namera prava neumnost in brezplodna stvar. Privedli nas boste samo v pogibelj.

— No, dobro! Vidim, da se z vami ne da govoriti. Strahopetnež ste, kakor vaš prednik.

Garibaldi se nasmeji.

— Torej ste hoteli tudi onega nesrečneža pridobiti za svojo nakano, pa ni hotel pristati?

— Ne, ni hotel vstopiti v naš krog, — odgovori jeznorito razbojnik.

— Gotovo je zato tudi umrl? — vpraša Garibaldi, kateremu je razburjenje povzročalo bledost v obrazu.

Prezirno zgane razbojnik z rameni.

— Nekega jutra so ga našli zraven mene mrtvega, — reče počasi.

— To je res, toda vi ste mu razbili glavo, — odgovori Garibaldi.

— Nič se ne zoperstavljam, če imenujete stvar s pravim imenom, — reče razbojnik.

— Sedaj pa bi moral tudi jaz pričakovati tako usodo, — zakliče Garibaldi in nategne ustnice.

— Kako bi jaz naj vedel, kako dolgo boste še živeli? — se opravičuje razbojnik.

— Vem, — zakriči Garibaldi, — dobro vem, da me nameravaš v spanju še to noč napasti in umoriti, ti krvnik, toda tokrat si se prevaral!

Potem zgrabi za verige in udari z njimi z vso svojo silo po razbojnikovi glavi, da je ta padel za hip v nezavest in se spustil na kolena.

Razbojnik pa se kmalu dvigne in hoče na isti način napasti Garibaldija, toda ta mu ni dal časa. Popadla ga je nezrekljiva jeza in bes. Neprestano je razbijal po razbojnikovi glavi.

— Ubijalec! — zakliči glasno, — na, to imaš za umor svojega tovariša, to imaš, ker si ugrabil Margareto, a to imaš za svoj krvniški načrt, ki si ga hotel na meni izpeljati.

— Ločite ju! — zakličejo drugi sužnji, ki so prihiteli na lice mesta.

— Pustite ju, naj se prepirata in naj med seboj dovršita prepir! — so kričali drugi.

— Ne, on razbija glavo črnemu Črnogorcu in vi veste, kako zelo ga potrebujemo. Razstavite ju!

Nastane strašen krik in vik. Eni so bili za Garibaldija, drugi pa za Črnogorca.

V tem pa zadonijo po dolgem, temnem prostoru enakomerni koraki.

— Stoj! V red!

Pristopili so pomorski vojaki z nabitimi puškami. Zaman so se trudili pazniki, da bi odgnali sužnje. Njihovo navzočnost še celo veliko število njih v tej vseobči zmešnjavi niti opazilo ni. Drugi pa so se jim zoperstavljali.

— Puške v roke, meri!

Kakor pleve, ki jih po zraku raznaša veter, tako so se tudi sužnji razpršili vsak na svoje mesto. Vedeli so dobro, da imajo njihovi predpostavljena le malo obzira do njih in da bi se jih v hipu lahko dvanajst valjalo po tleh.

Garibaldi ostane sam s svojim tovarišem, ki je v lastni krvi nezavesten ležal na tleh.

— Razkujte ga! — zapove častnik pazniku. — Odvedite nevernika k poveljniku, da ga sodi. Obtožen mora biti, ker je očiten upornik.

Čez nekaj hipov so bile Garibaldiju snete verige. Vojaki ga dajo v sredino in odpeljejo.

Čez pol ure je stal pred poveljnikom, pred starejšim častnikom, z zelo strogim pogledom.

— Kaj je storil ta paglavec? — vpraša kaplara, ki je še z dvema vojakoma pripeljal Garibaldija.

— Med galejaši je razširjal upor, svojemu tovarišu pa je razbil glavo.

— Odvedite ga in ga ustrelite s puškami! — zapove poveljnik in niti ne pogleda obsojenca.

— Na povelje, gospod poveljnik! — se je glasil odgovor. Potem da poveljnik straže vojakoma povelje in vsi se obrnejo proti vratom.

41. POGLAVJE.

Izgubljena življenska sreča

Potem, ko je stari Marko pritrdil žice na nepremičnem telesu Kolome, ki je bil obešen, prične z vso svojo močjo vrteti stroj. Ni trajalo dolgo in tajinstvena sila, ki jo je povzročal stroj, je začela delovati.

Vse mišice strepetajo po lepo razvitem telesu, trepalnice se tresoč počasi odpirajo, močno stisnjeni zobje se povrnejo v normalno stanje, pljuča se prično zaradi dihanja dvigati in spuščati, dokler se končno ne dvigne celo telo.

Človek bi že skoro verjel, da je že prišlo življenje v mrtvo telo. Toda stari Marko je vedel to bolje. Že iz prejšnjih poizkusov je vedel, da bi truplo takoj padlo na ležišče, čim bi se stroj prenehal vrteti.

Zaradi tega ne popusti, in vrti tako dolgo, dokler se ni pokazal na čelu znoj, kakor da je polito z vodo. Potem pa

preneha, izpusti kolo in pohiti k obešencu, ki je, kakor je že naprej predvideval, padel zopet na mizo.

Uho nasloni na posebno slušalo in pozorno posluša, če ne bo nastal v telesu, četudi najmanjši tresljaj, najmanjše gibanje srca, kar bi pomenilo, da se življenje zopet vrača.

Tedaj pa se radostno zdrzne in njegov razorani obraz spreleti žarek največjega veselja in zadovoljstva. Zdelo se mu je, da je zaslišal mali strepet srca. Takoj stopi zopet k stroju in začne vrteti s podvojenimi silami. Zopet se pojavijo isti znaki — simptomi — kakor jih je prej opazil. Dokler ga vse moči niso popolnoma zapustile, stari ni prenehal z vrtenjem stroja.

Zopet gre k nepremičnemu telesu in posluša srce.

Z vzklikom skoči pokonci. Povsem jasno začuje čisti, četudi še nekoliko slabi udarec srca.

Potem prime Kolonnine roke in jih prične dvigati in spuščati, da dobijo pljuča zraka in ga zopet izdihnijo in da na ta način vzpostavi redno dihanje.

Končno se razveseli, kajti neka fina rdečica oblije Kolonnin obraz.

— Rešen! — vzklikne. — Moji računi me le niso prevarali. Ugrabil sem smrti lep plen, četudi ne najlepši.

Po dolгих mukah in naprezanju se popolnoma razveseli stari židov, ko je videl, da je Kolonna vzdignil roko in se z njo prijel za vrat.

Kolonna je torej čutil bolečine, zavest se mu je zopet vračala. Z največjo muko se staremu Marku posreči dvigniti njegovo telo in ga odnesti v stransko sobo, kjer ga položi na posteljo.

— Sedaj mora Rebeka delati dobro, — je mrmral sam pri sebi, — če ji ne popustim, se bo rešil.

Tiho in oprezno, da ne bi prebudil hčerke, se vzpne po stopnjicah. Mislil je, da Rebeka spi, toda motil se je. Sedela je v stolu, ogrnjena s plaščem, izmučene oči pa je povzdigovala proti nebu, ki so ga pravkar začeli osvetljevati prvi žarki jutranje zore.

Čim opazi očeta, skoči s stola.

— Kako je oče? — vpraša. Na obrazu se ji pozna napeto pričakovanje.

Dolgo je opazoval stari Marko svojega otroka. Ah, še vedno je upal, da njena ljubezen ni tako vroča, ampak da jo

je samo dolgočasje in nezadovoljstvo s svojimi položajem naglalo v banditovo naročje.

Ko pa je nekoliko bolj pogledal v te, od tesnobe izžete oči, v ta, od bolečin in trpljenja razoran obraz — moral je misliti ravno obratno.

To je bila ista ljubezen, enaka strast, ki je njega, že precej ostarelega človeka, pritegnila nekoč k hčeri njegove vere, k lepi Evi, ki je dala na vročo željo svojih roditeljev, kot poslušna hčerka, svojo roko v večno zvezo njemu, že tedaj zelo dobro situiranemu obrtniku.

— Rebeka, — reče nežno in jo prime za roko, — moram te spomniti na prisego, katero si mi včeraj položila v roke, da boš zapustila onega moža in da ga ne boš nikdar več iskala, če ga iztrgam smrti iz naročja.

— Vem oče, vem in tudi to, da me boš proklel, če ne bom držala dane prisege. Toda ne boj se, kajti tvoja hčerka je preveč ponosna in značajna, da bi prelomila obljubo. Z menoj boš zadovoljen. Sedaj pa mi reci, če je eksperiment uspel in če smem upati, da bo oživel oni, katereму pripada moje srce in mu bo vedno pripadalo.

Stari Marko globoko vzdihne.

— Povrnil se bo med zemljane, Rebeka, samo bog naših dedov naj pošlje svoj blagoslov!

— Oče! — zavpije nesrečna deklica, zakoleba in padla bi na tla, da je ni prestregel Marko.

Ah, vsa tesnoba in bol njenega srca, ki jo je prenašala v zadnjih 24 urah, vsa ta bol nenadoma vzplamti.

On je živel, povrnil se je v življenje. In siromašna židovska deklica, s katero se je le poigraval, ta je bila ona, ki ga je osvobodila smrtnega objema!

Njen oče bi ne bil mignil niti s prstom, da reši življenje onemu, katerega je vse svoje življenje poznal kot najhujšega zli duha in ga končno izdal policiji.

Solze radosti in solze vroče odpovedi ji zdrknejo po belem licu. Ah, kaj ima od njega, če bo zdrav zapustil hišo njenega očeta? — Saj ga ne sme nikdar več videti! Sedaj ne sme več imeti nobenega tajnega sestanka, minilo je prijetno ljubimkanje.

Toda Karlo je ne bi zaman ljubil! Vedeti bi moral, da je ljubezen za Rebeko, hčerko židova Marka, mnogo več vredna kakor pa ljubezen za Julijo, hčerko vojvode de Kafareli, za katero pravijo, da bo žena kneza Kolonne.

Nežno se oprusti Marko objema svoje hčerke.

— Rebeka! — reče tiho, — še pol dela ni storjenega. S svojim dosedanjim delom sem v banditu vzbudil še-le življenje. Sedaj pa je odvisno od tebe, če hočeš to življenje obdržati. Ali boš dovolj močna, da boš budna do opoldan in delala vse ono, kar ti bom rekel?

— Budna bom oče! — odgovori odločno Rebeka. — Nič ne skrbi, kajti vse bom storila, kar boš zapovedal.

Neutrudljivo je sedela ob postelji Karla Kolonne in ga negovala tako, kakor ji je oče naročil.

Ah, kako ji je srce trepetalo od usmiljenja, ko je slišala, da dragi hrope, ko je videla, s kako težavo je šel zrak skozi stisnjeno grlo.

Skoraj ni mogla verjeti, da je njen ljubljeni zopet oživel, ko je poslušala njegovo stokanje in gledala njegov otečeni, grozničav obraz.

Večkrat jo je posilil spanec, toda premagala je in čakala je očeta budna tako dolgo, dokler je ni zamenjal.

Tako je Marko s svojo hčerko prebil tri dni in tri noči ob bolniški postelji kneza Karla Kolonne. Še-le po tem času sta lahko svobodno zadihala in smatrala bolnika za rešenega.

Zadnji dan je Rebeka ob Karlovi postelji zaspala. Tedaj pa Kolonna prvič odpre oči in se začudeno ozira po sobi.

— Kje neki sem? — se vpraša in buli v črne sobne stene. Trudil se je, da bi zbral svoje misli in si razložil, kako je prišel v to sobo. A ni se mu posrečilo. Še vedno mu je bilo temno v glavi.

Tedaj pa zagleda temne kodre mlade deklice, ki je bila naslonjena ob njegovo posteljo.

— Rebeka! — zašepeta, — da, to je edino Rebeka, hči židova Marka.

Kje jo je neki videl zadnjikrat? Spominjal se je, da mu je zadnjikrat jokajoč padla na prsa, toda kje, kje je to bilo?

Polagoma pa se je začelo svetlikati v njegovi duši. Ali se ni Rebeka ločila od njega?

Ha, ječa Santa Maddalene — vešala — krvnik. — Z ostrim vzklikom, z vzklikom ostrmelosti skoči s svojega ležišča.

— Toda kje sem? Ali zopet živim? — zakliče tiho. V tem pa se zbudi Rebeka. Slišala je njegov glas.

— Karlo, moj Karlo! — zakliče. — Rešen si! — in se privije k ljubljenu.

Kolonna jo je motril, kakor v spanju. Še le potem, ko mu je Rebeka pripovedovala, kako je preživela te tri dni, kako čudežno ga je rešil njen oče, se mu prikaže pred očmi vsa preteklost.

Rebeka je bila njegova rešiteljica, kajti Marko bi ga pustil viseti na vešalih. To je dobro vedel.

Vzradoščen privije k sebi deklico, ki se je po vsem telesu tresla kakor šiba na vodi. Čutil je, da je tu dobil srce za celo svoje življenje, da je ljubljen zaradi sebe samega, ne ozirajoč se na njegovo življenje.

Vsa čuvstva so mu bila prežeta z globoko hvaležnostjo za to deklico — rešiteljico.

— Rebeka, — ji zašepeta tiho, — v tem trenutku se je končal način mojega prejšnjega življenja. — Gospodar noči — je mrtev in za vedno pokopan. Vstal je kot novi človek, ki bo pričel popolnoma novo življenje.

Deklica mu — milo, ljubko — ponudi desnico. O, njene žrtve niso bile zaman!

— Toda, — nadaljuje Kolonna, — tudi knez Kolonna je mrtev. Tu odlagam svoj naslov in svojo čast in odslej hočem biti navaden meščan.

Rebeka ga je nemo gledala. Odkod vendar tako nenadna odločitev?

— Da, — zakliče Kolonna, — kaj mi koristi ta prazni sijaj, to ubogo, žalostno življenje siromašnega plemiča? Ni človeka, ki bi me ljubil. Vsakdo, ki pozna moje odnošaje, me prezira. Zaradi tega hočem pričeti novo življenje.

— To življenje pa je — življenje z ljubljeno ženo, ki ji dolgujem svoje življenje in — kakor vem, bi ta žena dala zame tudi svoje življenje.

Zopet privije k sebi Rebeko, glavo pa ji položi na svoja prsa.

— Tu moja Rebeka, tu je tvoje mesto, tu moraš tudi dalje počivati. Biti moraš moja žena — moja ljubljenka žena. Tudi ti moraš z menoj deliti moje življenje, za katerega sem samo tebi hvalo dolžan. Vedi, da te resnično ljubim — vroče in vse najlepše, kar mi je še preostalo v življenju, to vse pripada tebi.

Kakor brez zavesti je poslušala Rebeka njegove sladke besede. Ah, bila je srečna — presrečna. Hotela se mu je izviti iz objema, toda Karlo jo je močno držal.

— Zapustila bova ta kraj, moja sladka ljubezen, — na-

daljuje Karlo, — odšla bova daleč od tu v srečno, krasno zemljo, kjer naju nihče ne pozna. Tam bova živela ločeno od drugih in moje dalnje življenje bo posvečeno le tebi v zahvalo z tvojo veliko ljubezen in zvestobo.

Rebeko so popolnoma prevzele te čarobne besede. Ah, pred njo se je prikazal raj — človek, ki je bil sicer tako težko dostopen in sedaj ji ponuja roko — knez? Človek, ki jo je ljubil z vso strastjo mladega in nepokvarjenega srca, hoče biti njen! Postane naj njegova žena — vedno bo lahko počivala na njegovih rokah, ah, to je bila prevelika blaženost.

Ni se premaknila. Le solze — solze doživete sreče so ji teklo preko belega obraza.

Iz misli jo predrami komaj slišno ropotanje in hitro se izvije iz njegovega naročja. Pogleda proti vratom, kjer je mrkega obraza stal — njen oče.

— Ven! — zakriči stari Marko. — To je bilo zadnjikrat, da si videla tega človeka. Ali te moram še enkrat spomniti na prisego?

Deklica se — klecajoč — vzravna.

— Imaš prav oče, — reče tiho, — da me spominjaš na to, da za tvojo hčerko ni več sreče na svetu. Oprosti mi, da sem na to pozabila! Z Bogom, moj Karlo, ti moja sreča, ti moj krasni svet, pozabi me! Nikdar več ne boš videl svoje Rebeke!

Še enkrat ga vroče poljubi, potem pa z glasnim jokom pohiti iz sobe.

S temnim pogledom je opazoval Marko svojega gosta.

— To je vaše delo! — reče. — Čemu ste zmešali glavo ubogemu otroku? Mar se še niste dovolj naigrali s hčerko starega žida Marka?

— Marko, — odgovori Kolonna, — pri Bogu, Rebeko želim imeti za ženo. Zato ne skrbi za njo.

— Moja hčerka se ne bo nikdar poročila z razbojnikom in ubijalcem! — odgovori Marko z globokim prezirom.

Ali tudi tedaj ne, če se ta razbojnik vroče pokesa svojih grehov in priseže, da bo pričel popolnoma novo življenje?

— Tudi tedaj ne! — reče židov z ostrim glasom. — Povrnjeno vam je življenje in še danes lahko zapustite mojo hišo.

— Oh, to je strašno! Ali se vam ne smem niti zahvaliti za vaš veliki trud in vašo umetnost, s pomočjo katere ste me spravili k življenju?

— To ni vredno zahvale, — odgovori prezirno Marko. — Da bi bilo po mojem, bi vi sedaj že prhneli v hladni zemlji.

— Vem, da me prezirate! Še enkrat vas zaklinjam, da mi daste svojo hčerko, saj veste, kako me ljubi. Ne uničujte mi srečo za vse moje življenje. Ali bi želeli, da bom prisiljen zopet začeti ono staro življenje?

— To mi je vseeno. Z enim hipom, ko boste zapustili mojo hišo, vas ne poznam več. Ne morem več kupčevati z razbojnikom, od katerega sem sicer do sedaj vedno sprejemal razne ukradene stvari.

V Kolonni zavre kri. Hotel se je še malo poigrati s trdoglavnostjo starega židova Marka.

— Doslej ste videli v meni samo razbojnika, — reče in glas mu drhti. — Ne zamerim vam, ako mislite, da človek, kakor sem jaz, ne zasluži roke vaše hčerke. Toda, vi še ne veste, kdo sem jaz. Jaz sem knez Karlo Kolonna!

Za hip je gledal vanj s sklonjenim telesom. O tem ni dvomil, če je njegov gost povedal resnico, saj je vedel, da je med člani kamore mnogo odličnih osebnosti.

— Četudi ste knez, — zakliče z zvonkim glasom, — kristjan ste in takemu ne bom dal nikdar svoje hčerke. Naša rodbina je bila vedno čista, pa mora takšna tudi ostati, dokler se štejeva jaz in Rebeka k našim očetom, kajti midva sva zadnja potomca našega rodu.

— Potem pa bom Rebeko nagovoril, da bo z menoj pobegnila in vas zapustila, ker midva spadava sedaj in za večne čase skupaj, in zato nimā niti sam oče pravice, da naju razstavi, — zakliče Kolonna z vzvišenim glasom.

— Ne dovoljajte si tega! — odgovori židov. — Rebeka mi je prisegla pri bogu naših očetov, da vas ne bo nikdar več videla. Moja hčerka ne bo prelomila prisege, ker se boji mojega prokletstva, ki bi jo zadelo, kjerkoli bi bila. Še enkrat vam rečem, zapustite mojo hišo čim preje, ker sicer bi lahko pozabil, kaj sem vam storil in izdati vas morem že drugič vodi de Kafareli.

Kakor da ga je sreča pičila — skoči Karlo s svojega mesta. Oči je zapičil v usta starega židova.

— Kako, — reče z močnim glasom, — vi bi me zopet hoteli izdati?

— Seveda, — reče Marko, — izdal sem vas, Kolonna se nemo spusti na posteljo.

— Zakaj ste to storili? — vpraša zamolklo.

— Zato, ker sem vas sovražil, ker sem v oni noči videl, da ste šli iz moje hiše, da ste kakor volk vdrli v mojo ovčarnico, da mi ugrabite jagnje. Ali se ne brani pastir, kakor se ve in zna? Ali se nisem moral tudi jaz braniti? In kako sem se vas branih, vi stari lopov?

Marko preneha s svojim pripovedovanjem, ker je Kolonna brez vsakega znaka sodelovanja poslušal njegovo govorjenje.

— Nadaljujte! — zakliče Kolonna s čudnim nasmehom. — Verno vas bom poslušal.

— Plazil sem se za vami in videl sem, kako ste napadli vojaka v družbi z nekaj svojimi tovariši, kako ste ga zvezali in vrgli na zemljo, kako ste vdrli k blagajnam in razbijali tam vrata.

— Mislili ste, da se plazi za vami mačka, a ona mačka sem bil jaz, ki je hodila za vami in med tem — ko ste se mudili v oni sobi — sem jaz hitel k palači vojvode de Kafareli in klical tam stražo na pomoč.

Kolonna je še vedno nepremično ležal. Niti besedice ni spregovoril, le tu in tam je zaškripal z zobmi.

— Zgotovili smo — reče končno popolnoma tiho. — Vlom v državno blagajno mora biti moje zadnje zločinsko dejanje. Z onim denarjem sem hotel poplačati vse moje upnike, da bi mogel pričeti boljše, novo življenje. Vi pa ste me predali mrti in končno ste me rešili. Zato sva se pomirila — popravna. Še enkrat vas vprašam: ali mi daste svojo hčerko za ženo?

— Ne — zakliče Marko, — četudi jo hočete povzdigniti kneginjo Kolonna. Naj bo raje gladna kot prezirana židovska deklica iz Ghetta, kakor pa da bi plavala pri knezu Kolonni v sijaju, razkošju in veselju.

— Potem se vam naj vrag zahvali za rešitev mojega življenja! Zopet me mečete v življenje, ki je polno laži in prevar, v življenje, za katero ne vem, kako se bo končalo. Toda vi boste nosili krivdo nad mojo bedo in obupom vaše hčerke. Vi boste gledali vašo hčer, kako neprestano hrepeni za dramom, kako veni kakor cvet, ki ga je ožgalo sonce, tedaj se boste spomnili mene in me klicali — toda tedaj bo prepozno.

Marko se prezirno obrne od bolnika.

— Boljše je biti mrtev, kakor pa zatajiti svoj rod! — reče. — Ko se povrnem, upam, da vas ne najdem več tu.

Obrne se in s povzdignjeno glavo zapusti temno sobo.

Ko se je že hotel vzpeti po stopnjicah, zasliši nad seboj zamolkel padec. Prestrašen hiti navzgor.

— Rebeka! — zakliče, ko je zagledal svojo hčerko nezavestno na stopnicah, — zberi svoje moči in ohrabri se!

Hitro prinese kisa in ji drgne seučnice. Čez nekaj časa se ji zavest zopet vrne.

Z neizrekljivim pogledom, s pogledom polnim tuge in žalosti, pogleda svojega okrutnega očeta.

— Vse sem slišala, kar si govoril s Karlom. Obdržal si sicer hčerko, toda zlomil si ji srce.

42. POGLAVJE.

Za svobodo in življenje

V onem hipu, ko se je Garibaldi obrnil, da bi šel za kaplarjem in obema vojakoma, da izvršijo smrtno obsodbo, v onem hipu mu kakor strela hitro spreleti skozi glavo neka misel.

Ali ne bi povedal poveljniku o zaroti galejašev?

On sam je bil tako obsojen na smrt. Ali naj prevzame na sebe pred svojo smrtjo še strašni dogovor, da ubije četa zločincev dvanaest dobrih vojakov?

Zarota bi mogla imeti uspeh in potem je uničeno moštvo in ladja.

— Gospod poveljnik! — se obrne še enkrat k poveljniku, — prosim, da me za hip poslušate.

— Nima pomena, obsodba je izrečena!

— Ne mislim prositi milosti, želim samo — ko se že moram ločiti od življenja — da vam nekaj sporočim, kar pa je tako važno, da me morate poslušati!

Odločni glas, v katerem je Garibaldi govoril, njegov inteligentni izraz vzbudi v častniku pozornost.

— Govori, toda kratko!

— Galejaši so sklenili med seboj dogovor, ki pravi, da bodo pobili med prvim galejinim potovanjem vse paznike, vojake povezali in zagospodarili na galeji.

Poveljnik je pozorno poslušal.

— Kako pa si za to zvedel? — vpraša poveljnik.

— To tajnost mi je zaupal tovariš, ki me je pred letom spoznal v Črni gori. Upal je, da bom vstopil v njihovo zvezo.

No, ko pa sem mu odločno povedal, da ne maram sodelovati v njihovi zaroti, mi je pretil s smrtjo, kakor je to storil že svojemu prejšnjemu tovarišu, s katerim je skupaj zaprt.

— Katero številko je imel tvoj soujetnik?

— Številko 66.

— Ha, številka 66 — je mrmral poveljnik. — Naj pride takoj sem paznik Hasis! — zapove nekemu vojaku.

Medtem, ko je bil vojak odsoten, je častnik še bolj pozorno ogledoval Garibaldija.

— Zaradi česa si prišel na galejo? — vpraša.

— Ker sem poizkušal od Juzuf paše odpeljati neko ugrabljeno Črnogorko, ki jo je on s prevaro in nasiljem privedel v svoj harem.

— Drugega nič?

— Ničesar drugega, gospod!

Vtem hipu pride poklicani paznik.

— Ali mi nisi pred nekoliko tedni pripovedoval, da ti je neki galejaš na smrtni postelji govoril o nekaki zaroti, ki se snuje med sužnji?

— Da gospod! Galejaša je umoril njegov sogalejaš, njegov tovariš, ker se je skesal, da bi sodeloval v zaroti?

— Katero številko je imel ujetnik, ki ga je pognal v smrt?

— Številko 66.

— Torej se nisem prevaral! Toda kaj se je storilo na ranjenčevo obtožbo?

— Ničesar!

— Zakaj nič? — vpraša strogo poveljnik.

— Ker se ranjencu ni verjelo. Vsi ostali galejaši pa so imenovali njegove besede za lažnive.

— Ali ti ni natančneje povedal, kako bi se hoteli osvoboditi verig? — se obrne poveljnik k Garibaldiju.

— Oni, katerim so verige vsled drgnjenja postale že tanke, jih morajo na dano znamenje razbiti ob prednjem koncu galeje.

— To je vendar nemogoče ! zakliče paznik.

Garibaldi se spomni, da mu je razbojnik, s katerim je bil skupno zaprt, pripovedoval, da so ravno njegovi — Garibaldijevi — okovi pripravljeni za razbiti.

Vzdigne levo roko, na kateri so bile lisičine in jih začne pozorno motriti. Razbojnik je imel prav. Lisičine so bile na eni strani čisto obrabljene in zdrgnjene.

Za hip je iskal predmet, katerega bi lahko uporabil; ne daleč od vrat je stala močna, z debelim železjem okovana omara.

Hitro stopi Garibaldi k njej.

Samo eden močan udarec, ki pa je bil naravnost z železno močjo usmerjen na omaro — in glej! — lisičine zazvenketajo in se razpolovijo.

— Kaj praviš k prisegi? — se obrne poveljnik k pazniku ki je od strahu popolnoma obledel.

— Ali dvomiš še sedaj v resničnosti onega, kar ti je pripovedoval galejaš ob svoji smrtni uri?

— Kedaj pa bi se moral pričeti upor? — vpraša poveljnik Garibaldi.

— Med prvo vožnjo?

— To je torej jutri, kajti jutri se morajo vse galeje umakniti na morje. Ali so vsi sužnji v tej zvezi?

— Vsi, ker sicer bi bili oni že ubiti, ki ne bi hoteli pristati na zaroto.

— Dobro! Pripelji mi tvojega poveljnika! se obrne h kaplarju, ki je pripeljal k njemu Garibaldi.

— Privede naj vso četo, da se izvrši smrtna obsodba.

Kaplar odide, da izvrši povelje.

— Kaj si? — vpraša poveljnik Garibaldi.

— Mornar, gospod!

— Naredil si nam veliko uslugo. Kljub temu pa te ne morem in ne smem popolnoma pomilostiti, kakor bi jaz hotel. Vendar pa si svobodo lahko zaslužiš s svojim smelim junaštvom.

Garibaldi se prsa močno napno.

Svobodo si bo zaslužil z junaškim delom!

V Garibaldijevo dušo posveti žarek upanja in veselja. Nobeno dejanje mu ne bi bilo pretežko, samo da bi se rešil suženjstva na galeji.

— No, ti premišljuješ? Mar nimaš toliko poguma? — vpraša poveljnik.

— Ne poznate me še, gospod! Veselje mi ne pripušča govoriti. Če bi moral tudi v smrt, pa bi storil še vedno raje to, kakor pa da moram prenašati to grozno usodo, ki mi je tu usojena!

Poveljnik ga toplo pogleda.

— Moje mišljenje o tebi me torej ni varalo! Vzel te bom na svojo ladjo in ti tam povedal vse ostalo. Še to noč bomo

zaplovili po morju. Toda ne zanašaj se preveč, kajti pri delu, ki ga boš moral opraviti, ti bo življenje na kocki. Če se ti bo vse posrečilo — svoboden človek boš ; če pa ne — ne boš doživel jutra!

Garibaldi zgane z rameni.

Kaj pa naj še izgubi? Največ, kar more, je življenje, ki pa je sedaj bolj grozno, kakor smrt.

Tedaj stopi v sobo kapetan in javi, da je četa v redu in stoji v pripravljenosti.

— Pojdi hitro v Baguo, kjer so zaprti galejaši. Obtoženi so upora, ker so skovali zvezo z načrtom, da bodo pri prvi vožnji ubili vse paznike in se polastili galeje. Moje polnomočje in oblast, ki mi pripada kot poveljniku, mi nalaga, da kaznujem zaradi nameravanega zločina vse galejaše s smrtjo. Zapovej paznikom, naj prikujejo vse sužnje na njihovem mestu, potem pa pojdi v Bagno in postreljaj jih po vrsti. Ena izmed ladij naj odpelje trupla v morje. Seveda jih naj odpelje zvečer. Trupla se naj obtežijo in potem vržejo v morske globočine.

— Naj se zgodi tvoja volja, gospod! — Alah te naj razsvetljuje!

Kapetan pozdravi in odide.

— Med tem časom pa se boš nahajal v spodnjih sobah te hiše. Ostal boš tu, dokler te ne bom poklical, kajti še vedno si ujetnik. Ne bodi razburjen, ker bi ti moglo škodovati!

— Ne skrbi za to, gospod! Zelo sem ti hvaležen, da si mi ponudil priliko, s pomočjo katere si bom lahko izvojeval zlato svobodo. Še bolj hvaležen bi ti pa bil, če bi mi sporočil, kaj bom moral storiti za svobodo!

Poveljnik zamahne z roko, gotovo mu ni ugajalo Garibaldijevo govorjenje.

— Čemu bi si srce vznemirjal z načrti in namerami preje, kakor je potrebno? Čemu nepotrebne misli kaj bi storil v tem, kaj v onem slučaju? Alah je velik! Če te ima namen osvoboditi, te bo že razsvetlil v pravem času. Zato pojdi in uživaj v popolnem miru še one ure, ki ti jih še Alah daruje!

Vojaka, ki sta ga privedla, postavita Garibaldija v svojo sredo in ga odvedeta v sobo, ki je bila zraven stražnice. Tako so lahko ves čas dobro nadzirali nesrečnega ujetnika.

Minilo je pol ure, ko se nenadoma zasliši zamolkli pok iz pušk.

— Galejaše streljajo! — zamrmra Garibaldi.

Tudj on bi moral sedaj z njimi deliti njihovo usodo, če bi kdo drugi naznanil vse paši!

Zopet se sliši odmev dolgega streljanja, potem še poedini pok in vse je bilo zopet tiho.

Težko je dihal Garibaldi. Sedaj ne živi nobeden več od one gnusne bande.

Kakšni usodi bo šel nocoj nasproti? Kakšno bo ono tajno podjetje, ki mu ga bo poveril poveljnik?

— Izvesti ga moram! — je govoril Garibaldi. — Strahopetnež nisem bil nikdar in Bog mi bo pomagal!

Večer se je že polagoma približeval. Poveljnik je poslal Garibaldiju dobro večerjo in še celo steknico vina, katerega musliman ni smel piti, s sporočilom, naj se dobro naje in napije, da bo lahko to noč uporabil vse svoje moči.

Vsa zadeva je bila Garibaldiju vedno bolj nejasna in zagonetna. Ker se je že dolgo moral postiti, je z veliki tekom pojedel poslano mu večerjo.

Kmalu se je zelo dobro počutil in njegovo razpoloženje je bilo vedno boljše. V takem stanju ga je našel vojak, ki mu je prinesel obleko, v katero se je moral preobleči.

Bila je dragocena turška obleka, skoraj onaka oni, katero je nosil Juzuŕ paša.

Seveda je z velikim veseljem slekel grobo galejaško obleko in se obleče v poslana oblačila. Iz Garibaldija je tako nenadoma postal krasen Turek. Pa tudi rdeči fes je zelo dobro pristojal njegovemu temnemu obrazu.

— Pridite — reče vojak, — poveljnik vas čaka.

Oba odideta proti luki, kjer je plaval lep čoln. Kmalu sta bila vkrcana na njem.

Komaj da sta dobro sedla, pa je čoln plovil po morju, kakor ptica po zraku. Z izvanredno sigurnostjo je švigal med ostalimi čolni in vojnimi ladjami. Ni trajalo dolgo, pa so že biti tik neke velike ladje. Dovolj bi bilo, da si pogleda človek tri vrste topov in takoj bi vedel, da je to ena izmed največjih turških vojnih ladij. Garibaldi se je kakor veverica vzpenjal po stopnjicah in je bil na krovu, ko so bili turški mornarji še na stopnjicah.

Poveljnik ga je že pričakoval. Opazoval je, s kako brzi-
no je hitel po stopnjicah.

— Na vaši okretnosti kot mornar niste ničesar izgubili — ga pohvali.

— To me veseli, kajti kmalu boste izpeljavali načrt, pri kateremu boste rabili pogum in brzino. Nihče vas ne more spremljati in vam pomagati. Pri tem podjetju boste navezani sam nase.

— To mi je še najljubše, da ne bom potreboval pomoči od tujega človeka, da bom lahko sam izvajal vse delo. Na ta način bom moral skrbeti samo za sebe in ne še za drugega, ki bi me lahko spravil v nesrečo.

— To je prava beseda moža! — odgovori poveljnik. — Zelo sem vesel, da sem vas spoznal, kajti pogumen človek ste in niti malo ne dvomim o vašem uspehu. Za vsak slučaj se vam že vnaprej zahvaljujem, ker se pozneje najbrž ne bova mogla več videti.

Na ladji je bilo živahno vrvenje. Jadra so bila napeta, sidra spuščena, smodnik in krogle so bile prinešene iz skladišč in nameščene k topovom. Sploh, vse je bilo v največjem redu, da bi se mogla ladja čim prej spustiti v boj. Sedaj se zasliši kratko povelje kapetana; sidro je bilo dvignjeno. Nato zadoni drugo povelje; velika jadra se spustijo in povežejo z vrvmi. Krmilo obrne ladjo, ki se nekoliko nagne in kmalu zaplovi kakor ponosen labud vedno hitreje in hitreje na odprto morje.

Pozorno je motril Garibaldi ta manever. Ničesar ni mogel pripomniti k izvedbi komande. Čudno se mu je zdelo le to, da ladja ni imela niti ene luči na jarbolih, kar je potrebno ponoči in predpisano za vse ladje, da ne bi nastala kaka nesreča.

Začudeno je opazoval druge vojne ladje, ki so tudi sledile poveljnikovi ladji. Tudi one niso imele nobene svetiljke. Čudno je bilo tudi to, da se je vse vršilo v največji tišini — saj niti povelj ni bilo slišati.

— No, kako vam ugaja moja ladja, mladi prijatelj? — vpraša poveljnik strmečega Garibaldija. Ta je še vedno bil zatopljen v svoje misli.

— Odlično, gospod! Bojim se samo, da ne boste trčili z drugimi ladjami. Noč je zelo temna, na ladjah pa ne gori nobena svetiljka.

— Ne skrbite! Mornarji že pazijo na to, kajti oni vejo, koliko je vreden ta naš nočni manever.

Začudeno usmeri Garibaldi svoj pogled v temni poveljnikov obraz.

— Pojdite z menoj v mojo kabino! — pravi poveljnik Garibaldiju. — Spoznati vas hočem z vašo nalogo.

Prezir smrti

Srce je trepetalo Garibaldiju, ko je šel za poveljnikom. V poveljnikovi sobi je ležala na mizi razgrnjena zemljevidna karta. Garibaldi jo je dobro poznal, kajti bila je morska karta Bosporja in Dardanel.

Poveljnik se nagne nad karto.

— Poglejte, tu leži Carigrad, a tu smo mi. Še prej, kakor se bo zdanilo, se nam bo na obzorju pokazalo mesto. Prejel sem zanesljive vesti, da je rusko brodovje obkolilo mesto in da ga bo jutri pričelo bombardirati. To pa se ne sme zgoditi in se mora preprečiti na katerikoli način. Rusi sedaj še ne vedo, da plovemo proti njim. Če bi to vedeli, bi se nam zelo slabo godilo, zakaj, pri njih je sila in moč. Zaradi tega jim moramo dati udarec, ki jih bo nenadoma uničil. Ta udarec pa, mladi prijatelj, morate izpeljati vi!

Garibaldi je strme poslušal. Mar naj on en sam človek, naredi kaj tako močnemu brodovju?

Vozili se boste v čolnu, ki je čisto enostavno oborožen. Ali ste že kdaj slišali kaj o vžigalniku?

Garibaldi se silno prestraši.

— Vžigalnik! — odgovori Garibaldi. Sedaj mi je vse jasno.

— Še boljše, vam vsaj ni treba opisovati. Torej slušajte: ta vžigalnik, ki je dobro napolnjen s smodnikom, katranom in žveplom, morate v tej noči, obvarovani s temo, prinesiti do ruskega brodovja, pritrditi ga tam na eno izmed bojnih ladij in ga potem vžgati. Ali ste razumeli? Skozi vso razstreljivo snov teče vrvica, ki zelo rada gori in te se boste poslužili. Ko boste to vrvico na enem koncu nažgali, imate še 15 sekund časa, da lahko pobegnete. Ne preostaje vam drugega, nego da se vržete hitro v vodo in plavate do obale.

Poveljnik prestane z govorjenjem in pogleda Garibaldija. Ta je bila popolnoma bled.

— To je ono smelo delo, o katerem sem vam prej govoril in katero vam bo prineslo svobodo. Ali znate plavati?

— Zelo dobro, brez tega ne bi mogel ničesar storiti. — Kako daleč je obala od mesta, kjer je zasidrana ruska mornarica?

— Največ eno uro.

— To razdaljo bi lahko preplaval! — odgovori Garibaldi zamišljeno.

— Verjamem. Vsa nevarnost je pač v tem, da bi vam lahko škodovala eksplozija, ki bo nastala na ta način, da se bo vžigalnik vžgal; plamen pa bo objel rusko bojno ladjo. — Paziti morate, da boste plavali kolikor mogoče hitro, da boste čim dalje od kraja, kjer se bo izvršila eksplozija.

Garibaldi je zamišljeno zrl pred sebe.

Smrt ali svoboda? Izbral si je drugo! Ali naj reče poveljniku, da je prevelik strahopetnež, da bi izvedel to nalogo in da mu je ljubše biti še enkrat prikovan na galejo?

Ne! Ljubša mu je sigurna smrt, kakor da se dalje muči tako, kakor doslej na galeji.

— Izvršil bom nalogo! — reče naglo.

Poveljnik mu ponudi desnico.

— To sem tudi pričakoval od vas — nisem se prevaral. Štiri ure še lahko počivate, potem pa bomo gotovo že opazili rusko brodovje.

— Dovolite mi raje, da ostanem na krovu — je prosil Garibaldi, — spati tako ne morem.

— Le pojdite! Ko pridemo v Carigrad, boste lahko šli, kamor boste hoteli. Zato sem vam tudi dal turško obleko, da bi vas nihče ne napadel ali zadržal. Sedaj pa bodite nekoliko ur sami. Posvetovati se moram še o marsičemu s svojimi svetovalci.

Močno je Garibaldiju udarjalo srce, ko je ostal sam in ko je pričel premišljevati o težki nalogi, katero si je naložil na svoj hrbet.

Ali bo šlo vse po načrtu, ali se bo mogel rešiti na kopno? Kaj pa bo potem, če ga kdo opazi, da se plazi k ruski ladji?

Da bi Turki kaj posebno oprezno izdelali vžigalnik, tega ni verjel. Saj je vedel, da so bili po večini, še celo častniki, zelo plitki in neizobraženi ljudje.

Samo premišljevanje pa seveda nič ne koristi. Ne preostaje mu drugega, kakor da pelje vžigalnik na določeno mesto, četudi gre z njim v zrak.

Vrgel se je na kup vrvi in gledal v jasno nebo, v zvezde, ki so tako prijazno migljale.

V mislih preživlja vse svoje življenje.

Spomnil se je male Violette, ki jo je zadnjikrat videl, ko se je vrgla v morje iz kapele državne ječe Santa Maddalena.

Ubožica je mislila, da je vse izgubljeno, ko svojega ljubega ni mogla več rešiti.

Spomnil se je strastne Julije, ki jo je rešil iz starega dvorca kneza Kolonne iz rok Karla Kolonne in katero je, oblečen v obleko sobarice, spremljal do palače njenega očeta, vojvode de Kafareli.

Spomnil se je Margarete, ubogega, milega bitja, kako je nehote sam podpiral njeno pogibelj.

Sedaj je že počivala v hladni vodi, igračka je besnih valov in strašnih viharjev.

Ah, morda se ji bo tudi on kmalu pridružil, morda bo tudi njega zavilo morje v svoj temni plašč in ga pokopalo za vedno v svoje globočine.

Tedaj pa vstane mornar — stražar na jamboru in mu nekaj javlja, kar pa ni mogel razumeti. Skoči in se vzpne na jambor. Kljub svojim dobrim očem pa ni videl ničesar posebnega.

Kmalu nato je stopal nekdo proti njemu s hitrimi koraki. Pogleda in vidi, da prihaja poveljnik.

— No, mladi prijatelj, — mu zakliče, — ali že čujete?

Še sploh nisem očesa zatisnil, spanec me ni hotel poiskati — odgovori Garibaldi.

— Saj to sem tudi slutil, ko sem vas gledal, kako mirno ste počivali na vrveh.

— Premišljeval sem o svojem dosedanjem življenju. Če človek podvzema kako nevarno delo, se mora vselej prej ponižno kesati svojih grehov.

— Popolnoma pravilno! Najbrž si srcu niste preveč obtežili z raznimi grehi?

— Ne, gospod! Toda človek mora pri takih namerah le biti na vse pripravljen.

— Zelo dober možak ste in zelo bi me veselilo, če boste prišli v Carigrad zdravi in nepoškodovani!

— Ali mi lahko jamčite — reče Garibaldi — da vžigalnik dobro funkcionira?

Napolnjen je z najboljšim materijalom, da se vam ni treba bati ničesar glede njegovega funkcioniranja. Celo mene je mikalo, da bi se peljal z vami!

— Doslej sem se bal samo radi vžigalnika. Vse ostalo pa bo moja skrb.

— Ali ste že opazili luči pri naših sovražnikih? — vpraša poveljnik in gleda v daljavo.

— Nisem mogel — odgovorj Garibaldi.

— Mornarja z jambora ste najbrž slišali?

— Da, toda razumel nisem niti besedice, kaj mi je javljal

— Ali ne razumete turški?

— Ne, gospod, oziroma tako malo, da mi to znanje ne more mnogo koristiti.

— Škoda. Hotel sem vam nekaj ponuditi, seveda le v slučaju, če se srečno vrnete v Carigrad.

— Kaj bi to bilo?

— Pozneje bi vas vzel na ladjo med svoje ljudi in bi vam pripravil mesto častnika.

Garibaldi se zamisli. Za njega — mornarja — je bila ponudba omamljiva. Kaj bi pa naj storil sicer?

— Prej pa bi morali izpolniti en pogoj — nadaljuje poveljnik.

— In ta je?

— Da pristopite k mohamedanski veri.

— Nikdar! — vzdikne Garibaldi. — Nikdar se nočem odpovedati veri, katero me je učila moja mati.

— Končajva to, saj je nepotrebno za to zgubiti toliko besed!

— Vedite, da je v turški mornarici cela vrsta častnikov in drugih vojakov, ki so bili prej kristjani, pa se niso nikdar kesali, da so vstopili v islam.

— Ti ljudje naj obračunajo to s svojo vestjo! — zakliče Garibaldi srdito. — Kako pa se naj spuščuje take ljudi, kako se jim naj zaupajo razna dela, če menjajo svojo vero kakor obleko!

Poveljnik se zamisli in gleda v daljavo.

Garibaldija spreleti misel, če ni morda tudi ta visoki častnik odpadnik svoje vere.

— Tako gladko govorite italijansko, gospod, — reče poveljniku, — da se mi vsiljuje misel, da vaša domovina ni Turška?

— Motite se, mladi človek! Živel sem namreč dalje časa na nekem italijanskem otoku in od tu izvira moje znanje italijanskega jezika. No, sedaj pa, o tem dosti! Poglejte v to smer.

Garibaldi gleda v ono smer, katero je paša označil z roko. Še vedno je vladala trdna tema.

— Ali vidite tam 5—6 zvezd, ki stojijo vse v eni vrsti?

— Seveda, že prej sem jih gledal.

— No, to so svetiljke ruske flote.

Nemo je zrl Garibaldi v temno noč. Poveljnik je moral imeti prav. Nobenega dvoma ni bilo, ruska mornarica je bila na vidiku...

— Pol ure jim še lahko gremo nemoteno nasproti — je mislil poveljnik. — Potem pa moramo obrniti, da ne bi kaj zaslutili o naših namerah in vam pripravili prijetno pričakovanje. Sedaj bo najboljša, če se vkrcate v vžigalnik in ga dobro pregledate, da ne bi pozneje imeli z njim kakih neprilik. Toliko časa še imate, da boste lahko počasi priveslali do neprijateljske mornarice in pristavili vžigalnik.

— Garibaldi je uvidel, da je ta predlog razumen. Spustil se je v pogibeljni čoln po vrvi, s katero je bil prej privezan na vojno ladjo vžigalnik.

V čolnu so bile razven ene, vse klopi zavzete. Kolikor je mogel videti, je bila oprema čolna prvovrstna in popolna. Vžigalna vrvica je ležala na krmilu, zraven njega pa jeklo in kremenec. Na eni strani je visela na močni vrvi železna konicica, na katero se bo moral pritrditi vžigalnik, da bo povzročil eksplozijo ruske vojne ladje.

Medtem, ko je pregledoval v čolnu njegovo vsebino: vreče, napolnjene s smodnikom in drugimi razstreljivimi snovmi, vrvi in drugo, opazi, da je vojna ladja vedno bolj zmanjševala svojo brzino, s katero je drvela po valovih in vozila za seboj na vrvi vžigalnik. Brzina se je še vedno manjšala, dokler končno ladja ni spremenila svoje meri.

Samo en pogled in Garibaldi je bil zadovoljen, ko se je prepričal, da pozna sedaj smer vžigalnika, katerega je moral dobro usmeriti, kajti na obzorju so se že jasno videle, kakor zvezde, svetiljke z ruskih ladij.

— Ali ste se že pripravili? — reče polglasno poveljnik Garibaldiju, ki je mirno čakal daljnih navodil.

— Da! — odgovori kratko.

— Potem pa bomo vrv prerezali.

— Kakor hočete!

— Vozite srečno! Alah naj vas varuje!

— Z Bogom!

Mali udarec in vrv, ki je vezala vžigalnik z vojno ladjo, je padla v vodo. Garibaldi je bil sedaj pripuščen samemu sebi. Njegova rešitev je odvisna od njegove smelosti in odločnosti.

Tam, za hribi, se je razprostirala zemlja svobode. Tam

za onimi hribi bo zdrobil suženjske okove, toda tam je plovila ruska mornarica in še-le preko nje bo njegova pot svobodna.

— Naj me varuje in ščiti ljubi Bog in blažena devica Marija — je šepetal Garibaldi sam pri sebi in z napetim mišičjem pograbi za vesla, da se čim prej približa onim ladjam, katere mora uničiti.

Vsak hip je pogledoval, da izmeri razdaljo in da ne bi vozil v napačno smer.

Turške ladje je že skoraj čisto ovila tema s svojim črnim pajčolanom in le malo časa jih je še videl pred seboj kakor temne sence.

Celo uro je veslal Garibaldi z vso svojo močjo, ko nena-doma zasliši v daljavi ropotanje po bobnu. Približal se je torej ruski mornarici že tako, da je lahko slišal znake, s katerimi se je zmenjavala straža.

Vesla je spuščal v vodo popolnoma tiho, niti najmanjši šum se ni mogel slišati. Srce mu je silno tolklo, kajti z vsakim hipom mu je rastel strah, da bi ga lahko odkrili.

Tedaj pa — kri se mu zledeni — udari v nek trdi predmet. V prvem hipu pade kakor mrtev v čoln, ker je bilo trčenje tako močno, da ga je vrglo skoro iz čolna. Vse se je zgodilo hipoma, da se v prvem hipu ni mogel ničesar zavedati.

Komaj pa, da se je dvignil, zasliši nad seboj klicanje.

Zadel se je torej ob rusko vojno ladjo in stražnik je slišal udarec.

Garibaldi obstane s svojim čolnom tik ob ladji in ni se niti malo premaknil. Sam sebe je bodril, da ga v tako močni temi ne more nihče opaziti.

Popolnoma tiho in nevidno se pelje mimo ladij, ki so se vsidrale v topem kotu proti kopnemu.

Sedaj je priplul do zadnje ladje. Tu je moral pričeti svoje delo. Mnogo časa ni več imel, kajti na vzhodu se je pričelo že svitati. Z večšo roko pritrdi v kratkem času vžigalnik na ladjo in se še enkrat ozre na zemljo, ki se je razprostirala za ladjo in se vzdigovala kakor temna črta nad nočnim nebom.

Z močno roko pograbi za jeklo, kremen in vžigalno vrvico. Samo en udarec, iskra skoči in vrvica se nažge.

Hitro se vrže Garibaldi, toda neslišno, v vodo. Četrť ure je lahko popolnoma nemoteno plaval, kakor mu je rekel kapetan. To kratko razdobje je moral dobro izrabiti.

Garibaldi je bil veščak v vodi. Dolgo je lahko plaval

pod vodo, lahko pa je tudi dalje časa zdržal nepremično na vodi. V tem hipu mu je oboje prav dobro služilo.

Skrbelo ga je edino to, da ne bi morda kakšen stražnik na vojni ladji slišal njegovo plavanje. Potem bi ga gotovo vlovili ali pa ubili.

Končno pa mu strel iz puške v tej temi ne bi mogel mnogo škodovati, čeprav bi streljali za njim. Toda nevarnost je bila v tem, da bi vsled streljanja postali pozorni vsi stražniki na vojnih ladjah in opazili vžigalnik.

Vendar pa je povsod bila globoka tišina. Od nikoder ni bilo čuti nobenega glasu. Begunec je opazil, da je veter pihal s kopnega proti ladjam. Če pa bi slučajno kateri stražnik na vojni ladji opazil razburkano vodo, bi mislil, da pljuskajo valovi, ki so se zaletavali ob ladje.

Kako dolgo je že plaval, ni mogel presoditi. Kmalu pa je opazil, kako se je neka temna rdeča barva razlivala po morski gladini.

V začetku je mislil, da je to jutranja zarja, toda svetloba je bila vedno večja in večja. Tedaj pa zasliši razne signale z rogovi. Pogleda proti ladjam in — strašen prizor se nudi njegovim očem. Vžigalnik je gorel z jasnim plamenom, ki je z zadnim delom vojne ladje nudil sliko morja, katero žari v plamenu. Besni ognjeni zubljji so se pričeli vzpenjati po napetih vrveh, objamejo krmilo in sedaj se ladja ni mogla več kretati. Sedaj se zažge jadro, ogenj objame jambor in druge predmete na ladji. Vmes je pihal veter in raznašal našgane krpe, iz katerih se je cedil katran in mast. Krpe so letele tudi na ostale ladje in ni minilo deset minut, pa je bila vsa mornarica objeta z ognjenimi plameni.

Garibaldi je uvidel, da za njega še nikakor ni minila strašna pogibelj, kajti nahajal se je še v precejšnji bližini vojnih ladij.

Bilo bi mogoče, da tudi njega doleti vsa strahota eksplozije, ki bi ga za vedno ločila od življenja.

Zato pa je plaval kolikor je mogel hitreje in večje in nič več se ni oziral proti gorečim ladjam. Zadoni strašen grom, Garibaldi se ves strese. Čutil je, kako se je tudi voda dvigovala vsled uglasajočega grmenja — morje je besnelo vedno huje. Tedaj pa v zraku nekaj zašumi in dvajset metrov za njim pade v morje goreči del jambora.

Zasliši drugi udarec, grom, kakor da se zemlja potresa v svoji notranjosti. V zrak odleti druga ladja. Morje se je še

močnejše razburkalo. Kakor hribi visoki valovi dosežejo smelega plavača in ga dvignejo na svoj vrh, od koder ga zvalijo v svojo dolino. Garibaldiju je bilo v duši vedno tesneje. Razlikovati ni mogel, če plava nazaj ali naprej.

Zadoni grom iz topa. V splošni zmedenosti so nekatere ruske ladje dvignile sidra, da bi se rešile ognjenega morja. — Toda od strani jih napadejo Turki, ki so že davno prežali na nje iz zasede.

Nastalo je kričanje, povelja poveljnikov, stokanje ranjencev in umirajočih, vse se je mešalo med grmenje topov in gromovite eksplozije, ki so ena za drugo sledile. Morje je strašno besnelo. Valovi so pokrivali plavačevo glavo, da je večkrat mislil, da ga bodo potegnili za vedno v svoje vrtince.

Komaj in komaj pride zopet na površino. Zaman je iskal, kje bi zagledal obrežje, kajti vid mu je jemala pena, ki se je kakor megla vlekla okrog oči. Valovi so ga metali sem in tja, a ni se jim mogel ubraniti. Čutil je, kako mu sile vedno bolj pešajo, saj je z rokami komaj še gibal.

Zopet ga je zajel visok val, ga vzdignil na svoj vrh in ga potem vrgel v globočino. Mislil je, da je zadel ob neki trdi predmet in tedaj izgubi zavest.

44. POGLAVJE.

Izginil

Vedeževalka Tereza se je nahajala v svojem stanovanju. Zelo jo je skrbelo, kje je brat, kajti že nekoliko dni ga ni mogla nikjer najti.

Kaj naj to pomeni? Ali se je ponesrečil? Mar je mislil, da je ne potrebuje več, ko ji je tako krasno uspelo, da je podtaknila Violetto kot hčerko vojvode de Kafareli na Julijino mesto?

Škipala je z zobmi, ko je pomislila na to nesramno možnost. Vendar pa se njen brat Karlo ne sme ločiti od nje! Ali je zato žrtvovala tisoče in tisoče, ali se je zato obteževala z duševno bolno Julijo, da bi jo Karlo kot nepotrebno stvar zavrzel med staro šaro?

Ne, to se ne sme zgoditi! Prej bi sama poginila in vso

prevaro izdala, kakor pa bi dopustila, da on sam uživa plodove njunih skupnih zločinskih dejanj.

Vsa besna skoči s svojega sedeža, ko pomisli, kako se je Karlo skozi dolgo vrsto let le malo brigal za njo in kako se je zatekal k njej samo ob velikih stiskah.

Tedaj pa nekdo potrka na njena vrata. To niso mogle biti njene navadne obiskovalke, ker te niso imele navade, da bi prihajale k njej podnevi. Pa tudi to trkanje na vrata je bilo čisto drugačno od trkanja njenih prijateljic.

Kaj, če je Karlo?

Hitro odpre in odskoči od vrat vsa prestrašena.

— Odkod pa prihajaš? — vpraša preplašena Tereza, ki je komaj verjela svojim zdravim očem.

— Izpod vešal, — odgovori Karlo.

— Govori pametno z menoj! — zakliče razburjena vedeževalka. — Saj vidiš, kako sem bila v skrbeh za tebe!

Karlo jo prezirno pogleda.

— Ti se nisi brigala za mene, temveč za moj denar, ki bi ga izgubila, če bi me odnesel vrag.

— Ali nočeš odgovoriti na moje vprašanje: odkod prihajaš v takem strašnem, slabem stanju?

— Saj sem ti že rekel. Pred štirimi dnevi so me vlovili in odpremili v državno ječo Santa Maddalena. Tam sem visel tako dolgo na vrvi, ki mi je bila privezana okrog vratu, dokler niso plemeniti sodniki postavili svojih diagnoz, da v telesu Karla Kolonne, ali še boljše — gospodarja noči — ni več niti žarka življenja.

Tereza se je tako prestrašila, da je padla na stol. O resničnosti bratovega pripovedovanja ni mogla dvomiti, ker je z grozo opazila na njegovem vratu široko rdečo liso.

— Karlo, za Boga, kaj pa bo z najinimi načrti, če zapustiš življenje?

Kolonna se gromko nasmeji.

— Tvoja trgovina je vedno prva, ona ti je prva v mislih. No, tokrat nimaš nobene škode. Tokrat mi je bilo življenje povrnjeno.

— Kako je to mogoče?! — zakliče Tereza.

— Popolnoma neumestno vprašanje! — odgovori Karlo.

— Dovolj! Našel sem prijatelje, ki so me rešili iz smrtnega objema, kateremu sem že zapadel.

— Kaj pa bo sedaj?

— Predvsem me moraš vzeti pod svojo streho in me

spraviti zopet v prejšnje stanje. Uvideti moraš sama, da v takem položaju ne morem iti k vojvodi de Kafareli in se z njim pogovarjati o ženitvi.

Tereza vstane.

— Kaj pa bosta mislila vojvoda de Kafareli in njegova soproga, da se nisi prikazal skozi ves ta čas? Kolikor mi je znano, se pripravljajo za ženitveno slovesnost z vso naglico, ki se mora vršiti v največjem sijaju.

Karlo ravnodušno zmaje z rameni.

— To mi je popolnoma vseeno!

— Kako? — zakliče Tereza. — Vseeno ti je to? Kje pa misliš dobiti pet tisoč cekinov, ki si mi jih dolžen? Na kak način pa misliš živeti, kajti življenje v razbojništvu te menda ne bo več mikalo.

Z mrkim pogledom je zrl Karlo Kolonna pred se. Njegova sestra je imela popolnoma prav. Imel ni nobenega imetja, s katerim bi lahko živel. Prepuščen je bil Terezini milosti ali nemilosti.

Da bi se tega neljubega položaja rešil, bo moral poročiti hčerko vojvode de Kafareli, za katero pa je seveda vedel, da ni prava hči, ampak rejenka siromašnega gostilničarja Manasiella, po imenu Violetta. Ah, če bi mu stari Židov hotel dati svojo Rebeko za ženo, vse pohlepne načrte bi drage volje zavrgel. Čast, naslov in položaj, vse bi rad odložil, samo da bi mogel za vedno pripadati krasni deklici.

Toda stari židov je bil neizprosni. Vseeno mu je bilo, če je Karlo strašni razbojnik ali pa knez Kolonna.

Za njega, fanatičnega židova, je bil dovolj velik vzrok, da je Karlo kristjan.

To se ne sme zgoditi! Nikdar se ne sme njegova Rebeka poročiti s kakim kristjanom! Raje bi jo ubil z lastno roko in izgubil tako svoje dete za vedno.

Take misli so hitele po glavi kneza Kolonne, ko je snoval svojo bodočnost in ko je premišljeval o svojem siromašnem stanju.

— Želel bi — je mrmral — da bi mogel nekoč poročiti neljubljeno ženo, po imenu Julijo, ki je prava hči vojvode de Kafareli. Toda, da bi poročil ženo iz priprostega ljudstva, deklico, ki mi je padla v naročje kakor mrtvi stroj, ah, to bi bilo zame nekaj strašnega.

Vedeževalka Tereza se prezirno nasmeji.

— Ti gotovo ne veš več, kako te je Julija očrnila! —

zakliče porogljivo. — Ali se ne spominjaš, ko je rekla, da bi raje umrla, kakor pa se omožila s teboj, ki te je vedno smatrala za roparja?! Ali ne veš, kako silno ljubi Giuseppe Garibaldi, da ga je preoblekla celo v sobarico samo zato, da je bil lahko pri njej? Gotovo si že pozabil, da sva ravno zaradi tega napravila ono komedijo, ko sva podtaknila Violetto vojvodskemu paru, da boš z ženitvijo stopil v rodbinske zveze z vojvodo de Kafareli in si pridobil na ta način neizmerno bogastvo?

Karlo Kolonna globo vzdihne. Kaj mu naj koristi vroče hrepenenje po Rebeki, lepi hčerki židova Marka, če pa bi moral kljub njeni lepoti gladovati. Uvidel je, da mu ne preostaja drugega, kakor da začne iznova staro igro in se povrne k staremu vojvodi de Kafareli.

Ali se mu bodo posrečili vsi načrti z ženitvijo njegove nepravde hčerke Violette?

— Škoda, da je Julija mrtva, da si je umorila, — reče Karlo, ko se je spomnil njene čarobne lepote.

— Bolje je tako! Ovirala bi naju lahko pri najinem delu in bi nama delala same neprilike! — odgovori Tereza.

Ne samo vedeževalka, tudi njen brat ni pogledal na pol odprta vrata, ki so vodila v stransko sobo, ker sicer bi gotovo razpravljala o svojih načrtih nekoliko bolj tiho.

Julija, katero je Tereza tako skrbno skrila, da jo nekoč uporabi kot sredstvo strahu proti svojemu bratu, če bi se ta hotel iznebiti sestrinega vpliva, se je že cele tedne nahajalá v tajni sobi zraven Terezinega stanovanja.

Strup, katerega ji je prinesel Karlo v šopku, je vedno manj deloval. Prihajali so hiپی, ko je imela jasne trenutke in tedaj je pričela misliti.

Seveda, njen duh je bil še vedno ogrnjen s črnino, še nikakor ji ni bilo mogoče, da bi uvidela položaj, v katerem se nahaja, toda tu in tam je le opazovala mračno, siromašno opremljeno sobico.

Počasi se je zavedala, da je bilo njeno prejšnje življenje lepše in sijajnejše od sedanjega. Kimajoč z glavo je opazovala oblačilo, katero ji je dala Tereza. Mnogo časa je stala pred ogledalom in smotrla svoj obraz in stas, toda ni se mogla spomniti, kje je že videla to deklico, katere sliko je sedaj gledala.

Če bi se Tereza s svojo ujetnico kaj razgovarjala, bi se ji spomin gotovo že prej prebudil in povrnil — toda premetena

vedeževalka je strogo pazila, da ji ni rekla niti ene besede. Gledala je celo na to, da se z njo čim manje vidi.

Danes pa je Tereza pozabila zapreti vrata, ki so delila Julijino sobo od drugih prostorov.

Julija je doslej popolnoma brez čutil ležala na postelji ali pa sedela pri oknu, s katerega je videla na malo dvorišče, ki je bilo ograjeno z zidom. Čemu je sploh morala Tereza uporabiti take varnostne mere.

Dolgočasno je postalo Juliji in začela je hoditi po sobici in pride tako do odprtih vrat. Iz radovednosti je šla skozi vrata in prišla v stransko sobo.

Naenkrat pa obstane — zaslišala je glasove. Prvikrat je po dolgem času močnejše zadihala. Znani glasovi so ji prihajali do ušes; jasno je slišala in razumela besede, ki so bile izgovarjane.

— Julija — vojvoda de Kafareli — Karlo — Violetta. Kakor san so se ji prikazovale osebe, ki so bile označene s temi besedami.

— Julija de Kafareli — je šepetala tiho; — Julija, vojvodinja de Kafareli — da, tako so me klicali.

Dobrohotno se nasmehlja. Pred očmi se ji je pojavljala slika lepe in mile gospe, ki je bila z njo vedno tako dobra in nežna.

— Mati! — je šepetala nehote in odide počasi v svojo sobico, kjer se ustavi pred precej velikim ogledalom, pred katerim je prej že mnogokrat stala.

— Julija de Kafareli! — je mrmrala in ogledovala svojo sliko v ogledalu. Potem prime za svoje razkuštrane, že dolgo nepočesane lase in si poizkuša narediti frizuro, kakor jo je nekdam nosila.

— Moja sobarica! — reče polglasno. — Poklicati moram sobarico!

Zopet odide počasi skozi vrata v stransko sobo in se oprezno ogleduje.

— Tu ni nikogar! — zašepeta. Že je hotela iti dalje, pa jo zopet ustavijo glasovi iz sosednje sobe, da je obstala na mestu, kjer je bila.

— Dvorec Kafareli — Julija — Giuseppe Garibaldi! Strah jo poprime, ko je prisluškovala; sedaj ji je tok misli bil že mnogo pravilniji.

Giuseppe Garibaldi! — je šepetala, — da, on je bil pri

meni v dvorcu Kafareli, kjer je naju zalotil oče v spremstvu kneza Kolonne!

Ponovno ji pride do ušes jasno in razumljivo Kolonnin glas.

— Knez Kolonna — zašepeta, po hrbtu pa ji lezejo mravljinici ob spominu na to osebo. — Moram se mu umakniti s poti in grem, da poiščem mater, ki me bo branila pred knezom.

Previdno se splazi nazaj v svojo sobo. Še enkrat si uredi lase in obleko, kolikor se je pač dalo, zveže tenčico, katero je pozabila Tereza v sobi okrog glave in zapusti stanovanje.

Kljub temu, da ni imela niti pojma o prostorih vedeževalkine hiše, kakor tudi ni vedela, kam vodijo razna vrata, pride končno le na ulico s pomočjo instinkta, ki je pri slaboumnih posebno dobro razvit.

Za hip obstane, kakor da se je onesvestila. Sveži zrak, ki so ga pljuča vdihavala, je blagodejno vplival na njeno telo, pa tudi na njene misli. Kmalu pa se je opomogla in pohitela po ulici.

Ulica, po kateri je hodila, ji je bila vedno bolj znana in brez premišljevanja krene v smer, kjer je bila palača vojvode de Kafareli.

Ni trajalo dolgo, pa je bila pred sijajnim dvorcem. Že je hotela vstopiti, toda zadržal jo je stražnik, ki je stal na straži pred dvorcem.

— Kam pa hočeš, deklica? — ji zakliče.

— Grem k svoji materi — odgovori Julija.

— Ali se tvoja mati nahaja v dvorcu?

— Seveda, saj je ona vojvodinja de Kafareli.

Karabinjer se najprej začudi, potem pa ga prevzame glasen smeh.

— Vojvodinja de Kafareli je tvoja mati? — reče z neverjetnim glasom. — Kdo pa si ti?

— Jaz sem Julija, vojvodinja de Kafareli — odgovori deklica ponosno.

Stražnik je zopet prasn timer smeh. Njemu, ki je vsaki dan videl v dragocene obleke oblečeno hčerko vojvodskega para, ko je šla mimo njega, je hotela ta revno oblečena deklica dopovedati, da je vojvodinja de Kafareli? To vendar ni mogoče!

— Vrni se domov — ji reče dobrodušno — saj si brez dvoma bolana v glavi. Kje stanuješ?

Julija pa ni mogla razumeti njegovega govorjenja. Pa res, kje je neki stanovala? Pomisli na ubogo sobico pri tuji gospe, ki je prihajala k njej vsaki dan z mračnim obrazom in ji prinašala kosilo.

— Kje stanuješ? — ponovi stražnik vprašanje.

— Daleč odtod — odgovori Julija — pri neki tuji gospe.

— No vidiš, tedaj ne more tvoja mama stanovati tu v dvorcu.

Z bojaznijo je gledala Julija v stražnika. Bilo ji je neljubo, da je zadela na človeka, ki jo tako sumljivo motri. Počasi se obrne, gre nekaj časa ob dvorcu, potem pa izgine v bližnjo ulico.

Kdo ve, kod bi uboga Julija še vse tavalala, da ji ni obstal pogled na malih vratih, ki so vodila do tajnih stopnjic in od tam v vojvodove prostore.

Ta vrata je prav dobro poznala. Oh, kolikokrat jih je uporabljala, da je prestrašila očeta v njegovi sobi! Noge se ji same od sebe napotijo do vrat in prime za kljuko. Vrata se odpro.

Pri svojem zadnjem nočnem izletu jih je vojvoda pozabil zakleniti. Julija zapre tiho vrata za seboj in se počasi vzpenja po stopnjicah. Vsaka stvar ji je bila poznana. Odpre vrata vojvodovih soban; bile so prazne.

— Očeta ni doma — je mrmrala ravnodušno, ko je hodila po očetovih sobanah.

V prvi sobi — salonu za sprejemanje gostov — ni bilo niti ene žive duše.

— Gotovo se nahaja mama v salonu z balkonom, ki je obrnjen proti vrtu — je tiho šepetala sama pri sebi in odhitela dalje.

Tedaj pa zasliši glasove.

Samo še na pol odprta vrata so jo ločile od sobe, iz katere so prihajali glasovi.

— Nisem se zmotila — reče polglasno — če se ne varam, slišim govoriti mater.

Julija pozorno prisluhne.

— Ne razumem te Julija — je slišala govoriti vojvodinjo — kako moreš biti tako mirna, kljub temu, da se tvoj zaročenec, knez Karlo, že celih osem dni ni prikazal.

Julija, ki je slišala vsako besedo, je že hotela odpreti vrata, da bi odgovorila na materino vprašanje, ko zasliši drugi glas:

— Kar mi je usoda določila, draga mati, to moram prenesti. Če so knez Karlo Kolonna ne povrne več, bom kljub temu šla po usojeni poti.

Vojvodinja pogleda svojo navidezno hčerko, ki je prav za prav bila Violetta in strese z glavo.

— Julija — reče — ne poznam te več. Ti, ko si bila prej vedno tako strastna in hitra, si sedaj mirna, da moram misliti, da imam drugo hčerko.

Violetta se čudno nasmeji.

— Ta sprememba je posledica moje zadnje bolezni. — Vedno se še spominjam onega groznega čuvstva, ki je objelo moje srce tedaj, ko sem vstala iz mrtvaške krste v kapelici vojvode, mojega dobrega očeta.

— O ne, moje dete, pozabi na te strašne dogodke! — jo prekine vojvodinja.

— Bilo mi je — nadaljuje sanjavo Violetta — kakor da mi je nekdo šepetal na uho: ti si Julija, princezinja Kafareli, a ona dama je tvoja mati.

— Ali nisi čutila nobenega veselja, ko si me zopet videla? vpraša mati s tihim glasom.

Violetta zmaje parkrat z glavo.

— Ne — reče tiho. — šele potem, ko sem ležala na tvojih prsih, me je po vsem telesu spreletelo neko sladko čuvstvo. Bilo mi je, kakor da so me tvoji poljubi vzbudili k novemu življenju in zdelo se mi je — ko sem zaklicala besedo — mati! — da je prvičkrat v mojem življenju šla čez moja usta.

Zopet opazuje vojvodinja svojo navidezno hčerko, ki je tako čudno govorila.

— Čudno je to in ne vem, ali bi naj vzrok o tvoji veliki spremembi pripisala težki bolezni, ali pa tajinstvenemu zdravlilu kneza Karla Kolonne, s katerim te je privedel nazaj v življenje? — odgovori vojvodinja. — Po prvih dneh tvojega ozdravljenja se mi zdi, da nisi poznala niti prostorov tega dvorca.

— Saj jih tudi res nisem poznala. Sploh se ne morem spomniti, če sam že bila kdaj v tej sobi.

— Ali se še danes ne spominjaš one strašne noči, ko so te razbojniki ugrabili iz tvoje spalnice, a te je Karlo Kolonna rešil s tem, da je vstrelil enega roparja.

Violetta se za trenutek zamisli.

— Mar ne, moja draga Julija, ljubezen za mamó pa ti je ostala ona stara?

Violetta odpre svoje krasne oči.

— O, mati — je šepetala tiho z glasom, polnim ljubezni, — ko bi vedela, kako prijetno mi je v duši, ko te lahko kličem — mati! — Kako srečno se počutim, ko me nežno priviješ na svoja prsa in imenuješ za svojo drago hčerko! Kadarkoli prideš zvečer k meni na posteljo in me poljubiš za nočno ločitev — te duševne sreče in veselja ti ne morem opisati.

Vojvodinja ganejo te besede in hitro pristopi k hčerki ter pritisne vroč materinski poljub na deviško Violettino čelo.

— Hvala ti, o Bog! — reče vojvodinja, — sedaj sem zopet spoznala svojo hčerko. Sedaj, ko tako živahno čebliš in se ti oči tako krasno svetijo, sedaj te zopet imenujem za mojo drago Julijo. Vidim, da si se zopet vživela v svoj položaj in da se ponovno čutiš srečno.

— O, mati, vsaki dan se zahvaljujem blaženi devici Mariji, da mi je dopustila najti tako dobro mater. Vsaki dan jo s solznimi očmi prosim njene milosti, da mi ne bi vzela te sreče.

— Če pa pride Karlo Kolonna, pa te zaprosi za roko — jo v smehu prikene vojvodinja, — tedaj me boš morala zapustiti.

Violetta pogleda v tla.

— Tebe naj bi zapustila, mama Mislim, da tega ne bi mogla prenesti.

— Julija, ali res ljubiš svojega zaročenca? Odgovori mi na to vprašanje jasno in resnično. Saj veš, kako želiva oče in jaz, da bi se uresničila zveza s Karlom! Ali si sedaj že pozabila na svoj prejšnji odpor?

Violetta zmaje z rameni.

— Na ta odpor se ne morem več spomniti — reče počasi Violetta. Reči morem samo to, da mi je neki notranji glas tiho šepetal: knez Karlo Kolonna je tvoj zaročenec in ti se moraš z njim poročiti.

— Vedno ta notranji glas — reče vojvodinja. — Ali se ne boš z njim poročila radi ljubezni?

Violetta zmaje z glavo.

— Ne verjamem — odgovori — ker moje srce je mrtvo. Imam občutek, kakor da sem nekda, pred mnogo leti, ljubila drugega človeka, toda ne morem se spomniti njegovega imena.

Vojvodinja se seveda takoj spomni na to ime. Mislija je Giuseppa Garibaldija, za katerega je tudi ona vedela, da se je preoblečen v sobarico vtihotapil v palačo.

Toda pazila je, da ne bi z imenovanjem njegovega imena osvežila spomina svoje navidezne hčerke.

— Kneza si boš torej zbrala za moža samo zaradi želje svojih roditeljev?

Violetta se za hip poglobi v svoje misli.

— O, moja mila mati — reče — tvojo veliko ljubezen do mene ti hočem povrniti s tem, da bom ugodila tvoji želji.

— Moja draga, edina Julija, moja zlata hčerka — reče vojvodinja, ginjena vsled hčerkinih besed. Nenadoma pa se prestraši, ker je slišala, da je nekdo za njo odprl vrata.

Obrne se, da bi videla, kdo je tako neopaženo, brez trkanja, vstopil v njeno sobo.

Tu pa je zagledala deklico, ki je usmerila svoje prestrašene oči naravnost vanjo.

Vojvodinja se preplaši tega pogleda in srce si ji krči od bojazni. Brez diha je sključeno in topo zrla v deklico; — odkod se ji zdi tako znana?

Zakaj ji je pogled te siromašne deklice tako krčil srce?

— Kdo si? — izdihne vojvodinja s trepetajočim glasom.

— Julija, tvoja hči! — odgovori tujka s tihim, skoraj neslišnim glasom.

Vojvodina pa ne odgovori niti besede. Zaziblje se in pade v stol.

45. POGLAVJE.

Tajanstveni prijatelj v trgovini

Strašni val, ki je Garibaldija tako omamil in prestrašil, da je mislil, da ga bo vrtinec potegnil v globočine, vrže ubogo izmučeno žrtev na obalo.

Če bi ta borba za življenje samo še nekaj minut trajala, bi bil gotovo izgubljen.

Na njegovo srečo niso valovi dosegali onega mesta, kamor ga je vrgla usoda.

Obležal je na mestu nepremično, kakor mrtev. Solnce je metalo svoje navpične žarke in mu sušilo na telesu kose obleke. Pa Garibaldi tega ni čutil. Razburjenje in nadčloveški napor sta ga skoraj predala smrti v naročje.

Nek človek se je v spremstvu svojega sluge spuščal po obrežju protu morju.

— Maestro! — zakliče sluga nenadoma svojemu gospodarju, — tam leži utopljeni turški mornar.

Gospod pohiti k nesrečnežu.

— No, četudi sem doktor medicine, imaš vendar ti enkrat prav, Pietro.

Pripogne se k dozdevnemu utopljencu in ga položi na stran.

— Brez dvoma, to ni turški obraz — je mrmral. Škoda tako lep mož, pa mora propasti!

Iz žepa vzame nožiček, zaviha rokave in zapiči v žilo utopljenca tanko iglo.

— Pietro, podaj mi kovček z medikamenti — zakliče slugi, ko je videl, kako štrca iz žile kri.

V usta nezvestnega nesrečneža vlije nekakšne tekočine in silno se razveseli, ko vidi, da je bolnik čez nekaj časa odprl oči.

— No, moj mladi prijatelj — reče rešenemu — vašemu Alahu se res ne morete dosti zahvaliti, da vas je našel ravno zdravnik.

Garibaldi še ni mogel govoriti. Njegova slabost je bila še prevelika, toda čutil je, kako se mu preliva po žilah kakor ogenj zavžito zdravilo. Šele sčasoma se mu vrne popolno zavest. Hitro pogleda na morje.

Kje je ostalo rusko brodovje?

Ali je samo sanjal? Ali je samo v spanju slišal praske-tanje gorečih ladij in streljanje turških topov?

Pogled mu obstane na obžganih in razdejanih delih ladij, katere so valovi vrgli na obrežje. Z grozo umakne pogled.

Torej je bila le resnica? Od močne ruske vojne mornarice, ki je še malo preje pretila Carigradu s propastjo, so ostale samo še podrtine ladij?

— Kako dolgo pa še mislite sedeti tu na obali? — se obrne zdravnik Diego k Garibaldiju. — Mislim, da se že lahko dvignete in napotite proti Carigradu.

Z velikim naporom se Garibaldi dvigne. Udje so mu bili kakor zlomljeni. Šele po daljšem času so mogli opravljati svoje naravno delo.

Spočetka sta ga morala oba moža podpirati vsak s svoje strani. Pozneje pa je že lahko sam hodil. Sedaj pa prične

zdravniku pripovedovati, da ne izhaja iz turškega rodu in da je pri nočnem spopadu padel v morje.

— Vi ste Italijan? — vpraša zdravnik presenečeno.

— Da, Italijan sem! — odgovori Garibaldi.

— Ah, to je zelo dobro! Recite dragi prijatelj, kaj mislite začeti tu v Carigradu?

Garibaldi zgane z rameni.

— Da vam po resnici povem, nimam pojma, s čim bi se naj zaposlil.

— No, pa vendar, kaj bi najraje delali?

— Najraje bi se vrnil v svojo lepo domovino, da bi koristil s čim mojemu narodu.

— Hm, za to imate še časa dovolj. Stavil pa bi vam nek drug predlog.

Garibaldi pogleda radovedno v oči starega zdravnika.

— Tu poznam neko rojakinjo, ki ima tri dražestne dečke. Ta rojakinja potrebuje domačega vzgojitelja. Kako bi bilo, če bi vi prevzeli to mesto?

— Z največjim veseljem. Dama bo gotovo zadovoljna z mojim znanjem.

— O, ona bo že zadovoljna s tem, da je našla Italijana, ki bo poučeval njene otročičke v materinem jeziku.

— Pripravljen sem prevzeti to mesto in sicer čim preje, kajti baš sem presneto lačen in nimam s čim potolažiti svojega želodca.

— To bo moja skrb; prej morate izpolniti en pogoj!

— In ta je?

Stari za hip pomolči.

— Poglejte, rekel sem vam, da sem zdravnik in s tem sem povedal resnico. Toda moja praksa mi ne prinaša niti toliko, da bi mogel plačati svojega služabnika. Tedaj pa je usoda hotela, da sem se srečal s svojo rojakinjo, dobro gospo Timoni. S to damo sem sklenil trgovsko zvezo, ki je jako dobičkanosna in ki naju je zelo zblížala. Sedaj pa se mi nudi prilika, da se postavim na svoje lastne noge.

Stari obstane in pogleda v Garibaldija.

— Sedaj pa iščete svojega namestnika? Ali mislite, da ga boste našli v meni? — vpraša Garibaldi.

— Tako je! — odgovori zdravnik Diego med težkim dihanjem.

— No, rekel sem vam že — odgovori Garibaldi, — kar

se tiče mojega mesta za domačega vzgojitelja v hiši gospe Timoni. Istočasno pa bom tudi dober zastopnik v imenovani trgovski zvezi, katero ste prej izvolili imenovati. Povedati mi morate samo še to, iz česa se sestoji vaša skupna trgovina?

— Hm, hm, — reče stari zdravnik, — imela sva splošno cenjeno trgovino, ki je razvita po vsem Carigradu. Ker pri naša mnogo dohodkov, je razumljivo, da se marsikdo peča s to trgovino. No, čemu pa naj vam še dalje pripovedujem? — Signora Timoni se bo gotovo silno razveselila, da vas bo lahko upeljala v podrobnosti trgovine.

S tem se obrne od Garibaldija in prične tako hitro stopati, da ga je Garibaldi komaj dohajal.

Na potu v mesto je premišljeval, zakaj mu zdravnik Diego ni hotel povedati ime trgovine, zaradi katere je bil v zvezi z gospo Timoni.

Ali je bila ta trgovina tako težavna, da se je bal, da bi se Garibaldi skesal in ne bi hotel prevzeti zamenjave?

Motril je vitko, toda bolj slabotno rast zdravnikovo in moral si je pritrditi, da ta strah gotovo ni vzrok njegove molčečnosti.

Morda pa je ta trgovina tako nevarna, da tega sploh povedati ni mogel?

Če mu je bila dama zaveznica in se stari zdravnik ni bal vzeti v to zvezo njega, tujca, potem njuna trgovina gotovo ni bila nevarno delo.

Končno obstane zdravnik pred neko enostavno, po zunanosti siromašno hišico.

— Prišli smo do moje prijateljice, do najine skupne rojakinje — se obrne k Garibaldiju. — Upam — nadaljuje z globokim vzdihom, — da se boste še-le tu dobro počutili. Signora je zelo dobra in modra gospa.

Namigne slugi Pietru in ta odide dalje. Diego potrka na vežna vrata, ki se kmalu odpro, zdravnik in Garibaldi pa vstopita.

Vesel krik iz treh grl sprejme prihajalca. Toda krik se hitro poleže, ko so trije dečki opazili pred seboj tujca, namesto njihovega starega prijatelja Pietra.

— No — se obrne zdravnik k Garibaldiju — kako vam ugajajo vaši učenci?

Garibaldi je moral priznati, da je redko kdaj videl tako dražestne otroke, kakor so bili ti trije dečki gospe Timone. Kar ostrmel je nad njihovo ljubkostjo.

— Pozabavajte se za trenutek z dečki, jaz pa grem medtem k gospe Timoni, da ji naznanim vaš prihod in ji povem vse drugo, kar bo morda potrebno.

Skozi mala vrata je vstopil v stransko sobo. Garibaldi je ostal sam in imel je sedaj priliko, da se seznani in pozabava z dečki. Takoj je videl, da so zelo dobro vzgojeni in zelo rad bi bil spoznal njihovo mater. Zato je težko pričakoval zdravnikovega povratka, da bi ga ta predstavil gospe Timoni.

Razgovor med ono damo in njenim dosedanjim zaveznikom, zdravnikom Diegom, ni mogel biti miren in nepomemben, kajti iz one sobe, v katero je vstopil malo prej zdravnik, so se slišali večkrat razsrjeni ženski glasovi.

Kmalu pa je nastala tišina. Tedaj pa se vrata odpro in iz sobe stopi v zdravnikovem spremstvu gospa Timoni. Že na prvi pogled spozna Garibaldi v njej Italijanko. Imela je krasne črne lase, živahne temne oči. S čudnim izrazom tesnobe se ji ustavijo oči na tujcu, ki ga je pripeljal zdravnik, njen prijatelj.

Zdelo se je, da dama ni bila zadovoljna s prvim vtisom, ki ga je napravil Garibaldi. Komaj toliko je storila, da ga je na pol pogledala in vprašala, če res hoče ostati pri njej in poučevati njene otroke.

— Ne izbiram mnogo, gospa! — odgovori Garibaldi. — Ako boste z mojim znanjem zadovoljni, bom z največjim veseljem poučeval vaše dečke.

Ko je Garibaldi pogledal, kje je zdravnik, je ta med tem časom že izginil, ne da bi ga pozdravil.

— Kaj neki naj to pomeni? — se vpraša.

Pred njim pa je molče stala signora Timoni. Vsled nepričakovanega odhoda starega zdravnika je bila še v veliko večji nepriliki.

Zato pa so se znali dobro spoprijateljiti z novim učiteljem njeni sinovi, trije lepi dečki. Skoro ves dan jim je moral pripovedovati o svojih pustolovščinah, ki jih je doživel na morju. Seveda pa je tudi signora Timoni večkrat neopaženo prihajala v sobo in poslušala zanimiva Garibaldijeva pripovedovanja.

Nastala je noč in Garibaldiju je bila nakazana spalnica. Toda niti besedice ni slišal o tajinstveni trgovini, v katero bi moral vstopiti v zameno starega zdravnika.

Naslednje dni je preživel v družbi z dečki, ki so se nanj že popolnoma privadili in ga vzljubili z vso svojo otroško lju-

beznijo. Njihova mati pa prične opazovati tujca z neko nerazumljivo bojazljivostjo.

Garibaldi je upal, da bo ta bojazljivost gospe Timoni sčasoma izginila. Toda njegovo upanje je bilo zaman, kajti njeno obnašanje je bilo od dneva do dneva vedno bolj čudno, bila je vedno bolj tiha in molčeča.

Nekega večera pa le izpregovori. Pri tem opazi Garibaldi, da ji je bilo zelo težko z njim govoriti.

— Ali se spoznate kaj v Carigradu? — vpraša in ga nemirno ogleduje.

— Nekaj ulic poznam dobro, na splošno pa poznam zelo malo to mesto.

— Ali poznate most proti Peri?

— Ne. Sicer sem že slišal o njem govoriti, toda videl ga še nisem — odgovori Garibaldi.

— Ali si ga ne bi hoteli ob priliki ogledati? — vpraša signora Timoni.

— Mi ni prav nič do tega. Slišal sem, da se na njem zbira mnogo beračev.

Signora se nato obrne in odide v sobo.

Ni pa še minilo pol ure, ko Garibaldi zasliši, da je nekdo hišna vrata zaprl in zaklenil.

Kdo bi mogel iti iz hiše tako pozno?

Garibaldi hitro skoči k oknu in pogleda na cesto. V tem pa švigne izpred vrat nek star človek. Brez dvoma, ta je moral priti iz hiše gospe Timoni, kajti v roki je še držal ključ, s katerim je zaklenil vrata.

Garibaldi je pomislil na zdravnika Diega, ki se od njegovega prihoda še ni prikazal v to hišo.

Toda zdravnik Diego ni imel tako dolge, sive brade kakor ta človek, ki se je še vedno plaho ogledoval na okrog in se plazil ob hiši.

Garibaldi je upal, da se bo še istega večera sestal z gospo Timoni, s katero se bo zapel v razgovor o tajinstvenemu starcu. Toda nje ni bilo nikjer.

Naslednjega popoldne, malo pred nastopom večera, zasliši Garibaldi zopet, kako je nekdo odklenil vrata, kjer je stanovala gospa Timoni in se potem tiho splazil do vežnih vrat.

Takoj pomisli na onega starca, ki ga je sinoči opazil. Pogleda skozi okno in se prepriča, da je prav mislil. Človek, ki je zaklenil vrata, se je zopet plazil po cesti. Garibaldiju se

je zdelo, da je ta starček pomembno pogledal na okno, za katerim je on stal.

V glavo mu šine nova misel.

Ali ni ta starec zaveznik gospe Timoni, ki je zavzel mesto starega zdravnika Diega?

Gotovo je imela njegova gospodinja tehtnih vzrokov, da mu ni zaupala tajnosti trgovine, ki jo je tako dolgo vodila z zdravnikom Diegom. Tako pa je končno morala poiskati novega družabnika, ki ga je našla v osebi tega starega človeka, ki je pravkar stopal po cesti.

Ali bi ne bilo dobro, da bi tajno sledil starcu? Na ta način bi najlažje mogel prodreti v tajnosti skrivnostne trgovine gospe Timoni.

Za hip je še posluhnil, če ne bo morda srečal gospe Timoni, če bi tudi ona šla iz hiše. Toda bilo je vse mirno. Najstarejšega dečka je še opomnil, naj dobro pazi na hišo, potem pa je hitro zapustil hišo.

Kolikor so ga mogle nositi noge, je tekel po cesti, da bi dohitel starca. Brez diha je drvel po ulici. Stari gotovo še ni bil daleč, pa ga bo dohitel.

In res, kmalu ga opazi v cestnem vrvenju. Težko ga je bilo spoznati, ker je delal kratke korake, na glavi pa je imel umazan rdeč fes, z modrim čopom.

Na uličnem ovinku se starec obrne. Buljil in zijal je tam, kjer je stal Garibaldi.

Ali je videl in spoznal Garibaldija?

Z veliko hitrostjo, kakršno Garibaldi ni pričakoval, se starec zopet pomeša med množico. Zdelo se je, da se hoče skriti med ljudi, ki so hodili sem in tja ter se hladili v večernem hladu.

Garibaldiju ni nič pomagalo, da je stransko ulico dvakrat prehodil. Tajinstveni starec je izginil.

Jezen se je Garibaldi vračal domov. Grizla ga je misel, da ga je prevaral in nadmodril star človek. Seveda bi lahko vprašal signoro Timoni, kdo je ta starec, vendar tega ni hotel storiti, ni se ji hotel vsiljevati, ker ji je bilo gotovo neljubo, da bi mu zaupala **tajnost**.

Tudi naslednjega večera je čakal Garibaldi ob oknu svoje sobe, da bi opazoval starega. Toda, če je še tako dobro opazoval ljudi na cesti, pričakovani se le ni prikazal. Mesto tega pa stopi v sobo nenadoma, proti svoji navadi, signora Timoni.

— No, signor Garibaldi, hočete li danes v mesto? — ga vpraša signora Timoni.

— Ne maram — odgovori Garibaldi.

Brez dvoma, hotela mu je dati priliko, da zapusti njeno hišo. To pa seveda zato, da bi se lahko njen stari zaveznik bavil nemoteno s svojim tajnim delom.

— Tako krasno vreme je, da je škoda zamuditi lepe prilike. Z dečki bi lahko naredili izprehod proti — Sladkim vodam Evrope — ga je prepričevala signora s prijaznim glasom.

Naravno da so otroci pričeli skakati od veselja, ko se jim je nudila tako lepa prilika. Že dolgo jim je bil obljubljen ta izprehod. Garibaldi je — hočeš ali nočeš — moral iti z njimi.

Ko se je na prvem uličnem zavoju obrnil, je opazil, da je gledala za njim gospa Timoni. Dosegla je svoj namen in odstranila neprijetnega opazovalca.

Garibaldi se je le težko udal v svojo usodo. Pozno zvečer se je vrnil z izprehoda in odšel v svojo sobo, kjer je govoril preje z signoro Timoni. Vsak dan je imel odločnejši sklep, da mora na vsak način zvedeti, kdo je oni tajinstveni starec.

Signora Timoni je bila z vsakim dnem bolj vznemirjena. Tajinstvenega starca že dalj časa ni bilo nič na izpregled. Zaman je stal Garibaldi na preži.

Nekega dne se odpravi Garibaldi na daljši izprehod ob obali. V resnici pa je šel samo do neke kavarne, od koder je lahko dobro opazoval hišo signore Timone. V kavarni je prebival več ur, ne da bi videl priti starca iz hiše gospe Timoni. Nevoljen od dolgega čakanja, odide iz kavarne in bega po mestu, ki mu je večinoma bilo nepoznano.

Končno pride do dolgega mostu, ki je vodil preko Bosporja. Gotovo je bil to oni most, ki je vodil od Pere, o katerem je že marsikaj slišal. Skoro ves most je bil zaseden s slepci in berači.

Ker je musliman vedno usmiljen in radodaren, kakor zahteva njegova sveta knjiga koran, so dobivali berači na tem prostoru, kjer je šlo dnevno tisoče in tisoče ljudi, mnogo denarja, posebno pa še oni berači, ki so sedeli pri vhodu mosta.

Garibaldija, ki je že hotel stopiti na most, prestraši vnanjost teh beračev, ki so vsakega mimo idočega človeka milo prosili miloščine. Posebno pozornost Garibaldija vzbudi slepec, ki je nepomično sedel v kotu mosta in dvigal glavo

samo tedaj, če mu je kdo vrgel miloščino v železni krožnik, ki je stal pred njim.

Mladi Italijan se je že hotel vrniti v mesto, ko nenadoma opazi veliko podobnost tega berača z novim družabnikom njegove lepe gospodinje.

Brez dvoma, oni starec in ta berač je bila ena in ista oseba.

Veselo presenečen je že hotel skočiti k njemu in ga vprašati, če bo danes zvečer pri gospe Timoni, ko mu šine v glavo nova misel. Starec ga še ni mogel opaziti in tako se mu nudi lepa prilika, da ga nadzira.

Dolgo mu ni bilo treba čakati, kajti kmalu se je zmračilo in tedaj se stari dvigne. Nato polagoma prešteje darovani denar in potem odkoraka proti mestu.

Garibaldiju je dobro služila tema. Previdno se je plazil za starcem.

Berač se je vedno bolj približeval onemu delu mesta, kjer je stanovala signora Timoni.

Tedaj pa je prišel do zelo razsvetljenega bazarja, čijega svetiljke so često daleč na okrog lepo razsvetljevale. Tu starec obstane in pozorno pogleda okrog sebe. Naenkrat pa se strese — zagledal je svojega preganjalca. Hitro se obrne in odhiti dalje.

Garibaldiju je vriskala duša od veselja. Cesta je bila popolnoma prazna in razgled je bil dober.

Čestokrat se je preganjani oziral na svojega preganjalca in potem je še hitreje hitel dalje.

V tem pa se pokaže hiša signore Timoni. Sprva je izgledalo, da bo starec odhiti dalje. Tod v azdnjem hipu skoči nenadoma na stran, vzame iz žepa ključ, odpre vrata in se umakne v hišo.

Kmalu za tem prihiti pred hišo tudi Garibaldi. Tako je hitel, da niti malo ni pomislil, da je treba vrata najprej odkleniti. Vendar pa mu to ni bilo potrebno, kajti stari jih je v naglici pozabil zakleniti. Garibaldi pohiti skozi vrata in še ravno opazi, da je starec izginil v sobo signore Timone.

V vežo je prihajala medla svetloba skozi sobna vrata. Pri tej svetlobi opazi na tleh neki temni predmet. Gotovo ga je starec izgubil v naglici.

Garibaldi ga pobere in toliko, da ni kriknil, kajti v rokah je držal umetno brado.

Odbita od lastne matere

Počasi, kakor da se ni smatrala varno, stopi Julija de Kafareli v sobo. Pogled se ji usmeri v ljubljeno mater, v vojvodinjo.

— Jaz, — reče — jaz sem tvoja hči Julija!

Vojvodinja krikne od groze in iztegne roke proti deklici, da bi se je obranila.

— Kdo si, deklica? — vpraša še enkrat.

— Julija, tvoja hči! — odgovori deklica.

— Nemogoče! — odgovori vojvodinja, srce pa ji je rezal neizrekljivi strah, pomešan z boljo. — Kako si sploh prišla sem?

— Skozi sobo mojega očeta, po tajnih stopnjicah s straniške ceste.

Od groze je vojvodinji skoraj obstala kri v žilah.

Vsak hip je pogledovala deklico. Da, ona je imela Julijine oči. Toda kljub temu, kako more biti ta deklica njena hči, ko pa je ta — pri tem je mislila na Violetto — sedela je pri oknu.

Bleda barva, suh in mršav obraz je nekoliko popačil sicer lepo Julijo.

— Ti si znorela! — reče vojvodinja hladno, ki se je popolnoma zmešala ob pogledu na obe deklici.

Julija si popravi razpletene lase.

Utrujeno materino srce se silno skrči. Z ravno tako kretnjo si je poravljala njena hčerka Julija svoje lase pred svojo zadnjo boleznijo. Sedaj pa je naredila ta deklica z roko isto kretnjo, ko si je na čelu poravnala lase.

— Ne — reče vojvodinja glasno da bi odstranila vsak dvom, — ne, ti nisi moja hči, ti si blazna!

— Mati! — reče Julija tiho, — ali me ne poznaš več — mene, tvoje male Julije, ki si jo tolikokrat prižemala na svoja prsa?

— Odstrani se, ti blazna deklica! — zakliče vojvodinja.

— Da — je mrmrala Julija — neumna sem, saj čutim to, ker mi je spomin opešal, vse se mi mede po glavi. Samo tu in tam sine svetel in jasen žarek in tedaj vidim tvojo sliko, o mati in sliko male Julije, kako si jo nosila v naročju in se

igrala z njo na vrtu. Tedaj vidim tudi velikega rumenega psa, ki me je lovil in ki me je nekoč med igranjem vrgel ob tla.

Vojvodinja vstane s stola in pohiti k Violetti, ki je vsled presenečenja bila tiho in je brez vsake besede le bulila v Julijo.

— Moj otrok, moja ljubljena hčerka — zakliče vojvodinja in objame Violetto — brani me te deklice! Še sama bom zblaznela, če jo bom še dalje poslušala. Odkod so ji znani razni dogodki, ki so se resnično dogodili. Odkod ta velika sličnost s teboj, drago dete? Ampak, ti si vendar moja Julija, ne? O, reci mi, da ne znorim!

— Da — odgovori tiho Violetta — jaz sem tvoja Julija!

Nesrečna deklica se ji je vedno bolj približevala. Vsa njena čuvstva, njene oči, vse je bilo obrnjeno k vojvodinji, k materi.

— Mati — reče z milim glasom — ali nimaš niti besedice zame? Ali nisem res Julija, princezinja de Kafareli, tvoja hči?

— Ne! — zakriči vojvodinja. — Ti nisi moja hči, ti si — sleparka!

Julija strese zamišljeno z glavo.

— Ne vem, — reče Julija, — ta deklica se mi zdi vedno bolj znana. Zdi se mi, kakor da sem jaz sama, dokler sem bila še zdrava. Ne, jaz sem Julija! — Proč od tu! — zakliče jezno rito na Violetto. — Spravi se z mesta, ki ti ne pripada, kajti samo jaz sem prava princezinja de Kafareli.

Violetta se nehote dvigne in potegne za seboj tudi vojvodinjo. Obe sta bili blede od strahu.

— Ne vznemirjaj se, moje drago dete! — izpregovori vojvodinja. — Poklicala bom služabnike, da odpravijo to neumnico.

Že je hotela potegniti vrvico od zvončka, toda v tem hipu jo zgrabi Julija za roko.

— Mati! — zakliče s tužnim glasom, z glasom, ki bi presunil srce tudi največjega grešnika, — iznenada se mi je posvetilo v duši: tu sem že nekdanj stanovala, s tega okna sem gledala na vrt, ti pa si prišla k meni, me objemala in poljubljala. Mati, poglej me! Ali ne spoznaš več svoje Julije?

— Ne! — zakliče vojvodinja, — ti nisi moja Julija. Neumna sleparka si, katero bom dala vreči iz sobe.

— Mati! — zakliče Julija in se krčevito obesi na gospejino roko, ki je bila vsa iz sebe vsled strahu in tesnobe, — ne

pustim te od sebe, ti moraš spoznati svojega otroka. Nočem se preje odstraniti z mesta, kjer sem rojena.

Vojvodinja pa odrine od sebe z vso močjo tresočo se deklico in pozvoni.

Služabniki prihitijo v sobo.

— Odpeljite to zblaznelo deklico! — reče vojvodinja razjareno.

Surove roke pograbijo nežno Julijo in služabniki jo prično vleči iz sobe.

— Mati! — zavpije strašno deklica in se obrne v smrtni stiski k vojvodinji. Zaman je iztegovala roke proti njej.

Vojvodinja si zamaši ušesa z rokami, da ne bi ničesar slišala. Da ni bila pri njej njena navidezna hčerka, bi verjela, da je bila njena Julija ukradena iz rojstne hiše, a se sedaj vrača.

— Mati! — Ta klic, ki je prihajal iz dna Julijinega srca, je še vedno odmeval po ušesih vojvodinje.

— Ven! — zakriči vojvodinja. — Ne pustite je več v palačo. Zaprite jo v blaznico!

V daljavi se zasliši tužni krik deklice-mučenice, ki je bila na povelje svoje lastne matere vržena iz svoje roditeljske hiše.

Vendar pa je bil tudi za vojvodinjo ta prizor tako uničujoč, tako pretresljiv, da je morala krčevito zajokati in opotekajoč se, je padla Violetti v naročje.

Ah, a ona ni niti malo slutila ó resničnosti tega prizora, niti malo ni sumila, da bi Violetta ne bila njena prava hči. Zloba je torej tudi nadalje slavila svojo zmago. Vojvodinja ne bi verjela verodostojnim osebam, če bi jo opozorili na sleparijo, kako naj potem veruje na pol blazni, telesno čisto uničeni deklici, ki ni bila skoraj nič podobna on imladi, stasiti Juliji.

Medtem, ko se je Violetta, ki je tudi vsa drhtela, mučila, da bi pomirila in potolažila vojvodinjo, so se služabniki mučili, da bi pomirili Julijo. Čakali so na voz, ki jo bo odpeljal v blaznico.

Končno so le pripeljali pripraven voz in že so hoteli Julijo odpeljati iz palače in potem dalje, ko opazijo, da teče neka gospa vsa razburjena po cesti.

Ko pa zapazi prerivanje pred palačo vojvoda de Kafareli, obstane.

— Pustite me! zakliče Julija obupno, — kajti jaz sem

prava princezinja de Kafareli. Deklica, ki se izdaja za to, je — sleparka!

— Tako! — zakliče gospa, ki je pozorno poslušala Julijine besede, — končno sem jo le našla.

Z močnim prerivanjem si naredi pot med radovedno množico ljudstva.

— Pustite me naprej ljudje, — zakliče, — to je moja zblaznela hčerka, ki mi je pobegnila.

— Slišite! — zakliče nekoliko glasov, — tu je mati, izročite ji deklico!

Julija je zaslišala glas vedeževalke Tereze. V dno duše se zgrozi. Nekí neznani strah jo poprime pred to tujo gospo in nehote umolkne.

— Pridi k meni, moja mila hčerka! — se obrne Tereza k Juliji. — Kako si se mogla, srnica moja, tako vznemiriti in splasiti? Le pustite jo, dragi ljudje, bom hitro z njo gotova. Takoj sem si mislila, da se je sem zatekla, kajti bolana je in si domišljuje, da je princezinja de Kafareli in da mora priti v palačo.

Služabniki so bili veseli, da se bodo znebili blazne deklice in jo predajo materi. Tereza močno pograbi nesrečno deklico za roko in jo hitro odvede.

Strašno se je jezila, da ji je Julija pobegnila. Bala pa se je tudi, da ne bi vojvodinja spoznala svoje hčerke in prišla tako na dan vsa njena sleparija.

Julija je bila zaradi hitrega korakanja vedeževalke tako zmešana, da ni mogla izpregovoriti niti besedice. V tem hipu je bila popolnoma prepričana o resničnosti Terezine izjave, da je ona njena zblaznela hčerka.

Sedaj je uboga Julija zopet prišla v ječo čarovnice Tereze, katero je zapustila komaj pred eno uro.

Tereza je bila vsled silnega razburjenja tako onemogla, da je padla kakor mrtva na stol. Še-le po daljšem času se je nekoliko opomogla.

Spremila je svojega brata in pri tem je opazila, da je pustila vrata odprta. Prestrašena pohiti v sobico, kjer je imela zaprto Julijo. Grozno pa se je prestrašila, ko je videla, da je Julija pobegnila.

Bila je še sreča za njo, da je Karlo odšel. V svoji razburjenosti in zmedenosti bi lahko izdala tajnost, namreč, da ni umorila Julije, ampak jo samo zaprla.

Najprej je preletela najbližje ceste, če ne bi morda tam

kje našla ubegle Julije. Tedaj pa ji pravi njena lokavost, naj pohiti do palače vojvode de Kafareli in se tam prepriča, če ni tja pobegnila blazna deklica.

Prišla je ravno ob pravem času in preprečila, da niso Julije odpeljali v norišnico.

Tereza se je vsa penila od jeze, ko je pomislila, kakšne posledice bi mogel roditi sestanek Julije z vojvodinjo. Potrebno bi bilo omeniti samo ime Giuseppe Garibaldija in Violetta bi se prebudila iz svojega hipnotičnega stanja, ki je za-
branjevalo, da se ni mogla ničesar spomniti. No, tedaj bi bilo vse izgubljeno.

Ena gotovost je živela v duši čarovnice in sicer, da se mora Karlo čim preje poročiti z Violetto, laži hčerko vojvode de Kafareli in da mora skriti dedščino prej, nego se kaj odkrije. Za tem pa naj bo, kar hoče.

Zaradi tega se odloči, da vzame Karla pod svojo streho in da ga neguje kolikor mogoče dobro. Celo denarja mu hoče posoditi, da bo lahko stopil pred oltar kakor mož, vreden svojega dostojanstva in časti.

Sama je odšla v palačo vojvode de Kafareli in je oddala tam Karlovo pismo, v katerem sporoča, da je v Sardiniji iznenada podedoval imetje, radi česar ni mogel obiskati vojvodo in njegovo hčerko.

Sedaj pa že tako silno hrepeni po svoji lepi zaročenki, je pisal dalje, da goreče in odločno prosi, naj se vojvoda že enkrat odloči.

Po osmih dneh se je Karlo Kolonna že toliko popravil od poškodb, ki jih je dobil vsled smrtne obsodbe v Santa Madaleni, da si je že lahko dovolil obisk pri vojvodi de Kafareli.

Ta ga sprejme z razprostrtimi rokami. Njegova navidezna hči ni nič več omahovala glede možitve s knezom. Karla je seveda to silno veselilo.

— Ali me ne bi, gospod vojvoda, peljali k moji lepi zaročenki? — zaprosi Karlo.

— Seveda, toda še prej vas hočem nekaj prositi.

Kolonna ga začudeno pogleda.

— Če vam v čemerkoli morem pomagati, visokost, vedite, da na mene lahko računate, — odgovori Kolonna.

— Prosim vas pa, da o tem, kar vam bom sedaj zaupal, ne poveste niti besedice moji ženi, — reče tajinstveno vojvoda.

— Bodite prepričani, da nikakor ne bom zlorabil vašega zaupanja, visokost! — odgovori Kolonna.

— No, poslušajte tedaj! Neke noči sem prejel tajinstveno sporočilo. Nekdo me je poklical, naj vzamem pet tisoč cekinov in sledim onemu glasniku, ki mi je prinesel sporočilo. Spoznal bom namreč neko ženo, kakršne še niso videle moje oči.

Kolonnin obraz spreleti lahek nasmeh.

— Najbrž niste poslušali nasveta? — vpraša Kolonna.

— Mnogo sem se res upal, toda po kratkem premišljevanju skrijem v obleko bodalo in se odpravim za glasnikom.

— Toda onih pet tisoč cekinov? — vpraša Kolonna, kakor da mu je ta vest popolnoma nova.

Vojvoda tiho vzdihne.

— Tudi cekine sem dal v žep, — reče končno.

— Bili pa ste seveda prevarani? — doda Kolonna.

Vojvoda se zamisli.

— Ne, — odgovori vojvoda, — s tem je preveč rečeno; sicer nisem držal one lepe žene, ki mi je bila obljubljena, v naročju, toda videl sem jo pa le.

— Zakaj ste pa zavrgli onih pet tisoč cekinov?

— To vsoto sem sicer daroval oni ubogi ženi, ki je bila v veliki stiski, toda kaj je to proti oni lepoti, ki se mi je prikazala in ki sem jo nekaj časa smel gledati. Kar verjeti nisem mogel, da bi Neapolj imel tako ženo. Mislil sem, da je boginja, ko pa me je pogledala sem mislil, da bom znorel.

Kolonna je molče poslušal. Ah, predobro se je spominjal one noči, predobro je tudi poznal ono deklico, ki je tako dobro glumila ženo, ki se nahaja v denarni stiski.

— Rebeka, uboga Rebeka! — vzdihne tiho.

— Kakšno uslugo vam naj naredim, visokost? — vpraša Kolonna.

Vojvoda gre čisto do okna.

— Ono ženo mi morate najti, Kolonna! — mu zašepeta vojvoda de Kafareli.

Kolonna je zamišljeno kimal z glavo. Kako se naj reši tega škripca?

— Visokost, vi mi pripisujete preveč moči. Vam se pokoravajo stotine vojakov, s katerimi boste lažje našli ono tajinstveno neapoljsko krasotico.

— Kako naj zaupam tem ljudem svojo tajnost? Ne, jaz vem, da imate vi dobre zveze in zato mi morete edino vi najti pot k oni lepotici.

— Zelo težko, da bo kaj, — odgovori Kolonna.

— Knez Kolonna, — reče vojvoda, — vem, da vam je mnogo do tega, da bi opremili svojo staro hišo z novim sijajem, da bi zopet povzdignili svojo propadlo rodovino. Imam li prav?

— Seveda, visokost. Želim dati rodbini Kolonna nove potomce in te bi rad videl v vsem mogočem sijaju.

— Vidite, Kolonna, da sem prav pogodil! Sedaj pa poslušajte: Svoji hčerki Juliji bi hotel dati 500.000 cekinov za doto. Če pa se vam bo posrečilo najti ono božansko ženo, bom povečal doto za 100.000 cekinov. Bogat človek sem in po moji smrti pa bo tako vse moje premoženje pripadalo vam. Mislim pa, če dobite teh 100.000 cekinov takoj, da ne bodo ti cekini delali napotja vašemu sijaju.

V Kolonni se zbudi oni pohlep po denarju, ki je imel v oblasti tudi njegovo sestro. 600.000 cekinov je vsota, katere se ni nadejal niti v sanjah!

Kako naj dela, da dobi takoj teh 100.000 cekinov v posest?

Mislil je na Rebeko. Ah, ona je za njega za vedno izgubljena. Nikdar več ne bo igrala one vloge, ki jo je že igrala radi njega. Nikdar več mu ne bo hotela odpreti hišnih vrat one hiše, v kateri je preživel toliko sladkih trenutkov, in v kateri je one noči vojvoda de Kafareli od vzhičenja skoraj zblaznel.

Poznal je Rebeko v dno duše in je vedel, da bo prisego, ki jo je dala svojemu očetu, zvesto držala.

Vedel je, da ji bo srce počilo, zavedal pa se je tudi tega, da se mora otresti vsake nade.

Torej: z Rebekino pomočjo ne bo nikdar prišel do sto tisoč cekinov.

Spreleti ga nova misel.

— Da, — zamrmra, — na ta način bo lahko uspelo.

Vojvoda de Kafareli je molče opazoval svojega bodočega zeta.

— No, — reče, ko je videl svetlikajoče se Kolonnine oči, — ali veste za način, kako boste našli ono ženo?

— Zagotovila vam še ne morem dati, visokost, — reče Kolonna, — toda če se nisem zmotil, vam bom ono ženo pokazal v vsej njeni krasoti.

— Kolonna, ali je to mogoče?! — reče vojvoda navdušeno. — Recite mi, ako imam lahko upanje! Ah, nimate pojma. kako je ona žena zavladala v mojem srcu, z mojimi čuvstvi in razumom.

— Mislim, da sem siguran o izvedbo svojega načrta, visokost, — odgovori Kolonna. — Za sedaj vam morem samo obljubiti, da vam bom pokazal ono ženo, katero iščete in po njej hrepenite.

— Če pa bomo imeli kak uspeh, bo pokazala bližnja bodočnost.

— Dobro, za sedaj sem s tem zadovoljen. Vse ostalo se bova zmenila pozneje. Sedaj pa pojdiva k vaši zaročenki, moji hčerki, ki bo določila dan poroke in ženitvovanja!

47. POGLAVJE.

Berač na mostu od Pere

Dolgo je stal Garibaldi nepremično in opazoval narejeno brado, ki jo je še vedno držal v roki. Brez dvoma, signora Timoni, o kateri je tako dolgo mislil, da je vsega spoštovanja vredna gospa, ta gospa ima torej mladega ljubčka, katerega je istočasno postavila na mesto starega zdravnika Diega. Torej, njen novi družabnik je njen ljubček.

Kako je bilo mogoče, da ni že poprej opazil v hiši signorinega ljubčka?

Gotovo se je po ves dan zadrževal v sobah, v katerih je stanovala gospa Timoni.

— Še danes bom zapustil to hišo, — zamrmra Garibaldi žalostno. — Niti pomisliti nisem mogel na to, da me bo ta nesramna žena tako dolgo varala.

Hotel je iti naravnost k gospodinji, toda ni vedel, v kakem položaju bi jo našel. Zato se je odločil, da bo počakal prihodnjega dne. Najbolj mu je bilo žal za malimi tremi dečki, ki jih je že zelo vzljubil.

Kakor kakšen zli duh se je plazil Garibaldi okrog hiše. Nadel si je nalogo, da zve, kje tiči ta ljubček gospe Timone. Ves naslednji dan ga je čakal in stal na preži, toda njega ni bilo od nikoder. Izven hiše ni mogel biti, ker je bil samo en izhod na cesto.

Sedaj se je približeval čas, ko je vsaki večer zapustil hišo. Garibaldi je stal ob oknu in drhtel, od nepotrpežljivosti, ko je opazoval hišna vrata.

Čudno je, da se signora Timoni ni dala videti ves dan.

Prišla ni niti na skupno kosilo, ampak ga ji je nesel en deček.

— Mama je bolna, — pove dečko.

— Ali je pri njej kak obisk? — vpraša Garibaldi.

— Obisk? Ne, nihče ni pri njej, — odgovori malček.

Garibaldi je bil v velikem dvomu. Saj je vendar videl, da je vstopil v sobo signore Timone neki človek; našel je njegovo narejeno brado. Pri njej je moral biti tujec.

Malček pa vendar ni lagal. Garibaldi je poznal njegovo ljubezen do resnice. Brez dvoma, deček ni nikjer videl tujca.

Toda kam ga je gospa skrila?

Tudi naslednje dni ni bilo nikjer videti signore Timoni. Pa tudi tujec ni šel iz hiše. Garibaldi pa je le nekaj opazil: dnevni obroki hrane so bili vedno manjši, da so dečki lačni odhajali od mize.

Lastna stiska bi Garibaldija manje skrbela, kakor pa potrebe dečkov, ki so glasno jadikovali in slabeli od gladu. Zaman je upal, da bo srečal kje njihovo mater. Nikjer je ni bilo videti.

Ko pa nekega dne kosila sploh ni bilo in so dečki milo prosili za jed, ni mogel Garibaldi po vsem tem še dalje ostati v negotovosti. Razjaren na mater, ki pozablja na svojo dolžnost, vdere v njeno sobo.

Upal je, da bo našel njenega ljubčka, toda v naslonjaču je ležala le signora Timoni, bleda in suha. Bila je sama v sobi. Čeprav je Garibaldi dobro pregledal vsaki kotiček, vendar ni mogel ničesar odkriti, iz česar bi lahko sklepal na prisotnost takega moškega.

— Signora, prišel sem vam povedati, da vam otroci gladujejo. Že nekoliko dni nimajo dovoljno količino hrane.

— Vem to, — odgovori suho gospa Timoni, — toda ne morem jim pomagati.

Garibaldi jo začudeno pogleda.

— Kako? — reče, — vi hočete gledati, da vam otroci gladujejo in jim ne morete pomagati?

Gorak smehlja se pokaže na ustih komaj tridesetletne gospe, ki je kljub svoji bledosti in suhosti bila nežno lepa.

— Rada bi jim pomagala — odgovori tiho, — toda ne morem jim.

— Ali ste bolni? — vpraša skrbno Garibaldi.

— Nimam ničesar, s čimer bi se nasitila, — odgovori s tihim glasom.

— Za božjo voljo! — zakliče Garibaldi. — Kaka je to

strašna tajnost? Vi gladujete? Morda ste še manj jedli, kakor vaši otroci? Recite, kaj naj naredim za vas? Silno me boli, ko moram gledati trpeče otroke. Kje je vaš ljubček, katerega sem videl pred nekaj dnevi, ko je vstopil v vašo sobo? Tudi on mora dati kak nasvet!

Signora Timoni začudeno pogleda svojega mladega domačega učitelja.

— Ljubčka? — vpraša tiho. — Jaz, da bi imela ljubega? Kako pridete do take misli?

— Toda signora! — zakliče glasno Garibaldi, — kako morete tajiti to, kar sem videl na lastne oči?

Gospa se ponovno vzravna v naslonjaču.

— Ne lažem nikdar, — odgovori gospa. — Gotovo ste se zmotili. Vi me naravnost žalite s svojim sumničenjem!

Garibaldi ni vedel, kaj naj na to odgovori. Hitro se odloči in potegne iz žepa narejeno brado, katero je tujec izgubil pred vhodom v signorino stanovanje.

— Kaj pa pravite k temu dokazu? — zakliče zmago-slavno. Gospa Timoni hitro iztegne roko po bradi.

— Dajte mi jo, — reče, — nisem slutila — — —

— Za ljubavnikom sem večkrat hodil in mu sledil. Ne-koč pa sem ga preganjal čisto do vaših vrat. Sedaj ne morete več lagati, da nimate ljubčka.

Žalosten nasmešek spreleti suhi obraz gospe Timoni.

— Če pa sem lagala v dobri veri? — vpraša po kratkem premišljevanju.

— Potem bom še danes zapustil to hišo, četudi mi je hudo za dečki, katere sem vzljubil.

— Samo tega ne storite! — zakliče signora, obraz pa ji oblije rdečica. — Ne zapustite nas! To bi bilo naše pogubljenje, kajti vi ste mi bili zadnje upanje.

Garibaldi se silno začudi.

— Jaz sem vaše upanje? — vpraša. — Od tega ne razumem ničesar. Ali mi hočete zaupati tajnost o vašemu dragemu ali sotrudniku v trgovini ali kaj sličnega?

Spogledom, ki je bil poln obupa, pogleda signora Garibaldiju v oči.

— Pustite to tajnost meni, — je prosila, — kajti preveč bi se sramovala pred vami.

— Torej sem le dobro videl, — zakliče Garibaldi, — sedaj pa se hočete še sramovati pred menoj! O, da bi se raje

sramovali pred svojimi dečki, kakor pa, da ste skrivali noč in dan svojega ljubčka!

Signora Timoni skoči s svojega stola in z gnjevom pogleda v domačega učitelja. V obraz je bila rdeča kakor kuhan rak.

— Grozno ste me razžalili! — zakliče gospa.

— Dokažite mi, da sem se zmotil, — odgovori Garibaldi.

— Vi vztrajate pri svojem?

— Da, že radi vas.

— Dobro, počakajte malo!

S počasnimi koraki odide gospa v stransko sobo. Garibaldi je bil v napetem pričakovanju.

Zdelo se mu je nemogoče, da bi mu signora Timoni dokazala svojo nedolžnost. Z lastnimi očmi je videl človeka, katerega je preganjal od mosta na Peri, kako je vstopil v to hišo in izginil v stanovanju njegove gospodinje.

Ali ni bila najdena brada najboljši dokaz?

Kje pa je sedaj brada? Gotovo jo je skrivoma vzela signora Timoni. Gotovo se nahaja tajinstveni ljubček v gospedini sobi, iz katere se je zaslišalo tiho vzdihovanje.

Kaj se neki dogaja med njima?

Minulo je že mnogo časa, ko se iznenada zaslišijo za vratmi tihi koraki. Neka bojazljiva roka je počasi dvigovala kljuko na vratih. Končno pa se vrata le odpro in med njimi je stal berač, oni tajinstveni siromak.

— Ha! — zakliče Garibaldi, — torej se le nisem zmotil! Da, poznam vas! Kolikokrat sem vas videl odhajati iz te hiše, mnogokrat sem vas spremljal do mosta od Pere. Tam pa sem opazil, da znate zelo dobro prosjačiti.

Tujec se zdrzne.

— Sedaj pa hoče signora Timoni še lagati, da vas ni sprejela na stanovanje! Odstranite že enkrat to narejeno brado, katero ste izgubili v veži. Odložite jo, da vam lahko pogledam v pravi obraz. Če se ne motim, ste ljubček te čudne gospe, ali pa samo prijatelj, kakor doktor Diego.

Hitro iztegne tujec svoje roke, da bi si ohranil brado, toda Garibaldijeva nepotrpežljivost je dosegla svoj vrhunec. Z enim skokom je bil pri tujcu in mu odtrgal brado.

V tem pa Garibaldi strme obstane.

— Signora! — zakliče, — signora Timoni, vi ste — —

— Berač z mosta od Pere, — doda signora. — Da, tako dolgo ste me zasledovali in sumničili podlih stvari, da sem

vam končno le morala razodeti svojo tajnost. No, sedaj veste vse, ostalo si lahko mislite sami.

Še vedno je bulil Garibaldi v signorin obraz, ki se je tako lepo žaril od sramu, gledal je njen prekrasni stas, kateremu se je krasno prilegala moška turška obleka.

— Signora, — reče Garibaldi s tresočim glasom, — ali mi lahko oprostite? Uvidevam veliko krivico, ki sem vam jo delal, oprostite moji zmoti. Edina misel pri tem mi je bila vaša lepa deca, kateri sem hotel ohraniti pošteno mater.

— Torej veste vse? — vpraša signora.

— Ničesar ne vem, — odgovori Garibaldi. — Prosim vas, razložite mi vso to tajnost, ker še sedaj ne vem, kakšna je vaša trgovina, v katero bi moral — po zatrdilu zdravnika Diega — vstopiti tudi jaz kot družabnik. Končno pa si ne morem razjasniti, čemu ste se oblekli v ono turško obleko, posebno pa bi rad vedel, čemu ste prosjačili na mostu od Pere onega dne, ko sem vas potem preganjal?

Signora pobesi oči. Videlo se ji je, da v notranjosti svoje duše silno bori, ali naj odgovori na Garibaldijeva vprašanja, ali pa naj molči.

— Morda mi ne zaupate? — vpraša Garibaldi.

Signora tiho vzdihne.

— Ali niste rekli, da ljubite moje otroke? — vpraša po kratkem premisleku.

— Kakor, da so moji! — odgovori domači učitelj.

— No, potem me boste razumeli in mi oprostili.

— Kaj pa vam naj oprostim? — zakliče Garibaldi. — Prepričan sem, da niste naredili ničesar grdega in nepošte-nega.

— Poslušajte: Minulo je že nekaj časa od tedaj, ko mi je umrl mož in me zapustil samo z mojimi otročički. Celo tako uboga sem bila, da nisem mogla plačati zdravnika Diega za njegov trud, ki ga je imel z mojim rajnim možem. Pri vsem tem pa je tudi staremu zdravniku šlo tako slabo, da se je zvi-jal od lakote. Ko smo z muko in trudom pokopali mrtveca, sva oba vzdihovala in jadikovala radi najine bede. V takih ne-ugodnih, skupnih neprilikah, prideva nekega dne na most od Pere in opaziva, kako obdarujejo pravoverniki svoje berače — siromake. Staremu zdravniku Diegu je bilo poznano več primerov, da so se berači s prosjačenjem obogateli in si kupili pozneje hišo in dvorec. Pa ti berači niso potem mirovali in

lenuharili, temveč so nadaljevali svoje delo, kajti v Carigradu se ta posel izvrstno obnese.

Signora Timoni prekine svoje pripovedovanje in plaho pogleda mladega poslušalca, ki je stal pred njo nem, bled, brez vsakega znaka sodelovanja.

— Dalje pa si lahko sami mislite, — nadaljuje gospa. — Ko sva oba videla, da se ne moreva — posebno pa moji otroci — rešiti lakote, je padla odločitev. Zdravnik Diego je sklenil, da se obleče v turško obleko in da bo prosjačil na mostu od Pere. Pri tem je bilo treba samo nekaj ur presedeti na mostu in dajati v žep miloščino, katero je dal skoro vsaki mimoidoči človek, kar je veljalo kakor nekaka mostnina.

— Ah signora, kako pa ste se vi za to odločili?

— To vprašate vi, signor Garibaldi, vi — ki ste me k temu prisilili?

— Jaz signora? Vi se šalite!

— Zdravnik Diego me je zapustil, ker se je nadejal, da bo s svojo zdravniško prakso zaslužil vsakdanji kruh. Pristudilo se mu je že to delo, katero sva počenjala. Potem pa mi je poslal vas z nado, da boste prevzeli njegovo mesto.

Signora Timoni ponovno obmolkuje.

— No, zakaj pa mi niste zaupali tajnosti svojega obrta? — vpraša presenečeni Garibaldi.

— Ker sem se sramovala pred vami, gospod. — odgovori gospa Timoni. — Pomislite, kako naj rečem vam, učitelju mojih otrok, da pojdite prosjačiti za nas na most od Pere! Kaj bi na to odgovorili, gospod?

Ostro pogleda v Garibaldija.

— Res — ne vem! — odgovori tiho.

— Tako sem bila prisiljena, da sem potrošila vse, kar sem si prihanila. Še vedno sem upala, da se bova s starim zdravnikom Diegom o tej stvari pogovorila in da me bo rešil te strašne stiske. Toda njega ni bilo več k meni. Da pa ne bi trpeli lakote, sem bila prisiljena obleči moško obleko, pritrditi si nepravo brado in sesti na njegovo mesto na mostu od Pere.

— Uboga gospa! — vzdihne tiho Garibaldi.

— Da, signor, imate prav, da me pomilujete. Ko sem sedla na ono mesto, kjer je sicer sedel zdravnik, in položila pred se krožnik za darove, sem mislila, da bom umrla od sramu. Toda mislila sem na svoje otroke. Morala sem ostati na onem mestu, če nisem hotela gledati njihovega trpljenja.

Garibaldi ji ponudi roko v znak svojega sočutja, toda gospa ga ni pogledala.

— Vse bi bilo dobro, — je šepetala, — ker se človek končno na vse privadi in prosjačila bi dalje, da se vam ni porodila ona nesrečna želja, da bi me zasledovali in nadzirali.

— Signora, saj nisem slutil, da je šel kdo maskiran iz vaše hiše, — reče pobito Garibaldi.

— Ko ste me preganjali do moje hiše in ko ste me videli, da sem vstopila v sobo, sem mislila, da bom od sramu pogreznila v zemljo.

— Zakaj mi niste zaupali svoje tajnosti? — zakliče Garibaldi.

— Mislila sem, da mi ne bi nikdar oprostili načina mojega postopanja, signor. Vedela sem, da neprenehoma pazite, če me bi videli, da zapuščam hišo. Nadzorovati ste hoteli moje delo. Zato sem se odločila, da se nikdar več ne povrnem k tej obrti in prepustila sem se usodi, naj bo kakor hoče.

— Zato torej je bilo vsak dan manj jedil in zato so otroci trpeli lakoto?!

Signora Timoni je nemo zrla v tla. Iznenada pa opazi Garibaldi, da je silno pobledela, v prsih pa ji je hropelo.

— Signora, za Boga, kaj vam je? — zakliče in hitro skoči k gospe.

— Naenkrat mi je postalo slabo, mislim, da bom umrla. Ah, ubogi moji otročički!

— Sveta Marija, mati božja! — vzklikne Garibaldi. — Danes niste še najbrž ničesar jedli?

Nesrečna gospa poizkusi, da bi se nasmehnila.

— Že tri dni nič!

Garibaldi pohiti v sobo, v kateri je bil navadno z dečki. Tu je imel shranjene malo skromne jedi, katero je, ne da bi se je pritaknil, hotel dati gladnim dečkom.

— Jejte, gospa! — zakliče, — jejte, za vse drugo se bom že sam pobrigal.

Gospa si je že hotela potolažiti najhujšo lakoto, ko se nenadoma nečesa spomni.

— Gospod, — reče suho, — ničesar vam ne morem dati. Ako se ne boste pobrigali za mene in za moje uboge otročiče, bomo morda že jutri — pojutrišnjem — umrli od lakote. Pozneje — upam — bom zopet sama ...

— Jejte gospa, — jo prekine Garibaldi, — prepustite vso skrb meni, vi pa bodite mirni.

Zopet ponudi lačni revici svoj prihranek. Potem pa, ko se je nekoliko opomogla, se je oblekel in bil je pripravljen, da gre v mesto.

— Kam greste, gospod? — vpraša signora Timoni s suhim glasom, ko je Garibaldi zopet prišel v sobo, da se prepriča o njenem stanju.

— V pristanišče grem na delo. Zdrav sem in močan, zato lahko delam, — odgovori Garibaldi.

Bolna gospa upre svoj pogled v zdravi Garibaldijev obraz.

— Saj me ne boste zapustili, kaj ne, gospod? — reče z žalostnim glasom. — Morala bom umreti, če se ne boste zavzeli zame.

— Kako morete sploh na to pomisliti? Prisegam vam pri Materi božji, da vas bom rešil vseh nadlog in neprilik. Ko bom zaslužil prvi denar, vam ga bom takoj prinesel.

Gospa Timoni pa žalostno zmaje z glavo.

— Ne domišljajte si, da je tako lahko dobiti delo v Carigradu. Niso vam znane navade in ne veste še, kako težko se je tu pošteno preživljati. Za vzgled vam lahko služi zdravnik Diego.

— O, — odgovori živahno Garibaldi, — zdravnik je že star človek in vi ste slabotna žena. Toda jaz sem močan človek, ki se more poprijeti vsakega dela.

S kratkim pozdravom se poslovil od gospe in odide iz sobe. Le stežavo zapre za seboj sobna vrata. Neko čudno čuvstvo se ga polasti ob misli, da je uboga gospa zaradi njega trpela lakoto, da je celo za njega beračila. Sedaj pa je bila tako slaba, da ni mogla iz sobe. Potrebovala bo več dni, da se ji bo povrnila prejšnja moč.

Toda on jo bo negoval in z njegovo pomočjo se jo bodo povrnila moči. Upal je, da bo našel kakršno koli delo. Kako se bodo veselili dečki, ko bo prišel domov in jih obdaroval z raznimi dobrotami!

Neizmerno veselje je čutil Garibaldi v svoji duši, ko je pomislil na nalogo, ki si jo je nadel. S temi mislimi in z odločno voljo pride v pristanišče.

Tu so stali v gručah postrežčki in pristanški delavci. Garibaldi se jim pridruži.

Turški je sicer prav malo razumel, vendar je iz njihovega razgovora spoznal, da so vsi brezposelni. Vso živahno trgovino je uničila vojna, ki je nastala tedaj med Turčijo in

Rusijo. Ruska mornarica, ki je ležala pred Carigradom je bila sicer skoro popolnoma uničena, vendar pa je bila na potu proti Carigradu že druga vojna mornarica, mnogo bolj močna od prve.

Nobena ladja se ni upala na odprto morje, pa tudi nobena ni priplovila v pristanišče. Tako so bili vsi delavci brez dela.

Na stotine delavcev je prosilo dela one kapetane, ki so z ladjami kolikor toliko obratovali.

Toda malo izmed njih je dobilo dela. Tudi Garibaldi je hodil od kapetana do kapetana in prosil zasluzbo. Nobenega dela bi ne smatral za nedostojno ali pretežkega, samo da bi dobil plačo. Toda dela ni hotelo biti.

V mestu je videl mnogo vodarjev, ki so hodili po ulicah in prodajali pitno vodo. Ljudje so jo rado kupovali, saj v Carigradu je bilo malo dobre pitne vode. Lotil bi se tega posla, toda ni imel posod. Drugi so zopet prodajali limone in medico, toda ni imel niti pare, da bi si kupil najpotrebnejše stvari, ki so potrebne za to obrt.

Kamorkoli je pogledal, povsod je bilo preveč delavcev. Niti za gonjača oslov ga niso hoteli sprejeti, ker ni znal turškega jezika. Ni mu preostajalo drugega, nego da se vrne domov.

Rad bi videl, da se ne bi srečal z gospo Timoni, toda ona je bila ravno tedaj pred hišnimi vrati.

— Kaj, vi se že vračate? — vpraša tiho in ga spremi v sobo.

— Na žalost, — odgovori tužno.

— Ali ste dobili dela?

— Niti od daleč! — odgovori Garibaldi.

— Saj sem vam to že vnaprej povedala, gospod, — odgovori gospa.

Garibaldi se vrže v naslonjač in se zagleda v gotovo točko, kakor človek brez nade. Ni si vedel pomagati. Kaj naj sedaj počne? V hiši ni niti drobtinice kruha, v njegovem želodcu je vladal glad, zraven tega pa je še obljubil gospe Timoni, da bo skrbel za njeno deco.

S solznim očmi je gledala gospa Timoni v žalostnega mladeniča.

— Da, to, kar ste danas vi izkusili, sem jaz še davno doživela. Ne preostaja nam drugega, kakor da umremo od lakote.

Garibaldi skoči s stola in besno pogleda gospo.

— Ko bi prišel vsaj zdravnik Diego in nam dal dober nasvet! — nadaljuje signora Timoni.

— Toda gotovo se mu dobro godi, pa nima časa za nas.

— Vem signora, — zakliče Garibaldi s pretresljivim glasom, — vem, kaj ste hoteli reči. Namreč to, da bi naš saveznik zopet nadaljeval svoje delo.

— Torej! — vzklikne še glasneje, — hočem, da izpolnim dano obljubo. Od danes naprej boste dobili vsaki večer mojo miloščino. Dajte mi narejeno brado in odšel bom — beračit na most od Pere.

48. POGLAVJE.

Stari grešnik

Ves žareč od sreče stopi nekega dne Karlo Kolonna v stanovanje svoje sestre Tereze.

— No, reče ta, — kaj se ti je zopet zgodilo?

— Končno je določen dan moje poroke, — odgovori Karlo.

— Bogme, saj je tudi že čas, reče Tereza, — kajti potrošila sem že ves svoj prihranek in sedaj nimam nič več.

— Z dnevom moje ženitve bo prenehala vsaka stiska in skrb. Dobil bom 500.000 cekinov dote.

Tereza je pozorno poslušala.

— 500.000 cekinov! — je šepetala. — Ta vsota bo vsaj poplačala najin trud. Toda koliko misliš dati meni?

Karlo se nekoliko zamisli. Prišel je odločilni trenutek.

Sedaj se mora s sestro pogoditi,

— No, — reče, — dal ti bom 100.000 cekinov!

— Kaj si zblaznel? — zakliče Tereza. — Kaj bom s to revno miloščino? Mar misliš, da me boš na tako lahek način odpravil?

— Sestra, bodi vendar pametna! Kaj pa boš delala s tako ogromno vsoto? 100.000 cekinov je vendar že velikanski kapital.

— To tebe prav nič ne briga! — reče vedeževalka, ki je postajala vedno bolj razburjena. — Dobiti hočem pravični del tvoje dote, ne pa kako miloščino!

— Koliko pa misliš, da ti moram dati? — vpraša Karlo oklevajoče.

— Polovico, torej 250.000 cekinov! — se je glasil odgovor.

— Ali si neumna, sestra? — zakliče besno Karlo. — Kaj pa mi potem koristi ženitev z deklico, ki me prav nič ne ljubi, če bi mi ostala samo tako mala, neznatna vsota? S tem ostankom si ne morem popraviti niti starega dvorca.

— Saj to ni niti potrebno! — odgovori Tereza. — Vem, da nisi mnogo premišljeval o tem, če bi se naselil v onem razbojniškem gnezdu. V Neapolju si kupi kako palačo, pa ti bo šlo mnogo bolje v račun, kakor pa, da daš popravljati one podrtine. Velika bližina tvojega dvorca z državno ječo Santa Madalene ti je gotovo tudi zelo neljuba. Mislim, da je moj nasvet upoštevanja vreden!

Knez se zdrzne, ko pomisli na one dni, ki jih je tam preživel.

— Sestra, — reče, — zadovolji se z vsoto, ki sem ti jo ponudil in ne sili me v obup. 250.000 cekinov ti ne morem dati na noben način.

— Potem pa se tudi poročil ne boš in vse delo bo razpadlo.

Karlo Kolonna se prezirno nasmeje.

— Najprej sem jaz tu, — reče počasi — zato bom storil ono, kar bo meni ugaјalo.

— Če pa stopim pred vojvodo in mu odkrijem vso tvojo ogromno sleparijo? — vpraša vedeževalka.

— Potem pa te bom proglasil za neumno in poslali te bodo v blaznico.

Tereza pogleda svojega brata, ki je bil poln mržnje, potem pa pristopi k njemu in mu zašepeta:

— Če pa bi privedla pred njega Julijo, njegovo pravo hčerko, kaj pa bo potem?

Karlo odstopi vsled strahu nekoliko korakov in postane bled kakor zid.

— Saj Julija je mrtva! — odgovori tiho.

— Da, ona je mrtva, toda samo tako dolgo, dokler jaz hočem, — reče Tereza. — Potem pa prekriža roke na prsih in prezirno ogleduje brata, kakor da bi se mu hotela posmehovati.

— Torej si me nalagala, Julija živi? — mrmra Karlo. Bilo mu je, kakor da sanja.

— Uvidet moraš, da je bilo skrajno potrebno, da sem si ohranila orožje proti tvoji nepoštenosti. Sedaj pa ti povem svojo zadnjo ponudbo. Daj mi 200.000 cekinov in tebi jih ostane še vedno 300.000.

Karlo Kolonna je premišljeval za hip. Sicer pa mu ni drugega preostajalo, kakor da je sprejel sestrino ponudbo.

— Dobro, — reče, — dal ti bom 200.000 cekinov, toda pomagati mi moraš še pri neki drugi stvari.

Pripovedal ji je o pustolovščini vojvode de Kafareli, v kateri ga je oskubil za 5.000 cekinov in v kateri je igrala glavno vlogo Rebeka, hči starega Žida Marka.

— Sedaj pa mi je vojvoda ponudil še 100.000 cekinov, če mu še enkrat pokažem ono deklico.

Terezine oči se zasvetijo.

— Toda kako misliš to storiti?

— Brez tvoje pomoči ne morem storiti ničesar, — odgovori Karlo, — kajti Rebeka je svojemu očetu prisegla, da se ne bo nikdar več z menoj sestala. Samo pod tem pogojem mi je njen oče rešil življenje, potem ko so me slavni gospodje sodniki dali obesiti v Santa Maddaleni.

Tereza malo pomisli.

— Pripelji vojvodo k meni to noč, — reče čez nekaj časa.

Karlo jo pogleda z vprašujočim pogledom. Njuna pogleda sta se vjela, kar je bilo znak, da sta se razumela. Tereza je vedela, da je njen brat grozen lopov in kot takšen je bil zmožen storiti vse, samo da pride do cilja. Še celo njo, ki je tako premetena, je hotel goljufati.

— Ti mi boš torej pomagala do onih 100.000 cekinov? — jo vpraša s prosečim glasom.

— Vojvoda bo že zadovoljen — odgovori Tereza.

Kmalu nato zapusti Karlo svojo sestro.

Imel je še mnogo poti in skrbi, da se pripravi za poroko v vsem sijaju. Šel je iskat palačo, v kateri bi imela z ženo ugodno stanovanje.

V onem času je bilo na prodaj mnogo palač.

Kolonna je polagoma hodil po ulicah. Niti ena palača mu ni ugajala. Končno pa pride do neke stare palače, ki je imela pročelje okrašeno s krasnimi kipi.

Tu in tam je sicer že odpadal omet, toda Karlo Kolonna je takoj uvidel, da bi palača po popravilu zasijala v novem

sijaju, umetniška kiparska dela pa bi zavzela svojo prejšnjo lepoto.

Pozorno je ogledoval Kolonna veličastno zgradbo. Gotovo jo je že prej poznal. Bila je popolnoma prazna, brez stanovalecev.

— Ko bom kupil palačo in ko si bom nabavil potrebno pohištvo — je mrmral — boš še imel komaj toliko denarja, da bom mogel eno leto dostojno živeti. Potem se bom moral poprijeti novega dela in tedaj mi bo dobro služil ta stari dvorec.

Zvečer je šel k vojvodi, ki ga je že zelo težko pričakoval.

— No, knez Kolonna — ga nagovori vojvoda — kakšne novice mi prinašate?

— Odkril sem neznanko — odgovori Kolonna.

Vojvoda se silno razveseli.

— O — reče veselo — vedel sem, da se vam bo posrečilo najti mojo oboževanko. Ali ste govorili z njo? Ali me želi videti? Govorite in ne mučite me z negotovostjo!

— Da — odgovori Kolonna — želi vas zopet videti, toda pod enim pogojem.

— Recite ga, recite ga! Vse sprejemem, kar hoče.

— Zahteva, da si pustite zavezati oči kakor zadnjikrat in da se obnašate mirno in dostojno. Če se ne boste ravnali po njenih besedah, je ne boste več videli.

— Vse bom storil, vse, samo da bi prišel do onega božanskega bitja, brez katerega mi ni do življenja. Od nepotrepljivosti kar trepečem — samo peljite me brž k njej!

Potrpite še nekoliko ur in z mojo pomočjo boste popolnoma zadovoljni.

Nad Neapoljem je noč že razprostrla svoja krila.

Vojvoda in Kolonna se podasta na pot. Kolonna je peljal vojvodo do trga della misericordia, kjer mu zaveže oči.

Vojvoda Kafareli je bil silno razburjen ob misli, da bo zopet videl krasno tujko. Bil je tako zaposlen s temi mislimi, da ni niti opazil, da ga vodi Kolonna v čisto drugo smer. — Končno prideta do hiše vedeževalke Tereze. Karlo odpre vežna vrata in potegne vojvoda za seboj.

Hotel je že dalje korakati, ko iznenada začuti, da ga je nekdo prijel za roko.

— Pusti me samo z vojvodo — mu zašepeta Tereza na

uho. — Odidi za sedaj in vrni se čez eno uro. Takrat ga boš lahko zopet odpeljal.

Kolonna je nekaj časa okleval.

— Ali se hočeš maščevati ali pa mu storiti kaj žalega? — vpraša s skrbnim glasom.

— Da — odgovori vedeževalka — hočem se maščevati, toda na čisto drugi način, kakor ti misliš. Ne bodi v skrbeh za svojega bodočega tasta, ker se mu ne bo zgodilo nič žalega. Toda kljub temu, maščevati se moram, on mora to občutiti. No, le pojdi sedaj! Slišim, da je vojvoda že nestrpen.

Ves v skrbeh odide Kolonna. Dobro je poznal svojo osvete željno sestro Terezo, ki ni mogla pozabiti svoje prisege, da se bo maščevala svojemu zapeljivcu. Nekaj se bo zgodilo, toda kaj?

Vendar pa se ni upal nasprotovati svoji sestri in je oklevajoč zapustil njeno hišo.

Vojvoda sede na stol in si razveže obvezo na očeh. — Objame ga sladki in ugodni vonj, polastijo se ga prijetna čustva. K temu pa se še pridruži poželenje, da bi zopet videl lepo ženo, ki je že enkrat tako zelo razdražila njegovo čustvo.

Ko je pomislil, da svoje razburjenosti ne bo mogel več obvladati, zasliši v bližini, najbrž v stranski sobi, neko šumenje. Slišati je bilo, kakor da šumijo ženska krila. Prav tako je tudi tedaj zašumelo, ko je bil prvič pripeljan k lepi neznanki.

Iznenada zadonijo krasni glasovi, ki so najbrž prihajali iz kake ure. Opojni vonj še močneje zadehti, vojvodova razburjenost pa se je vedno bolj stopnjevala.

V tem pa se za dve, tri sekunde zasveti neka svetloba. Vojvoda od razburjenja glasno zakliče.

Tako dovršeno lepo si ni predstavljal one žene, ki jo je nekoč gledal iz precejšnje daljave. Bil pa je preveč razburjen, da bi spoznal, da je to druga žena, ki je ležala sedaj v rdečkasti svetlobi.

Opazil ni niti tega, da je ta lepa žena imela bujnejše oblike in da je bila nekoliko večja od one, ki jo je prej videl.

S poželjivim očesom je motril krasno sliko, za katero ni vedel, ali je delo kakega kiparja, ali pa živo bitje.

Že je hotel skočiti k njej in se prepričati, toda v tem svetloba izgine in v sobi je zopet tema.

— Ne premaknem se s tega mesta! — je šepetal silno vznemirjen. — Govoriti moram z njo, kaj lahko od nje priča-

kujem, če hoče biti moja, ker ta žena mora priti v moje roke, četudi bi me odnesli vsi vragi.

Odločno se dvigne s stola in prične tavati po sobi. Saj jo vendar mora najti, ker je le tri korake pred njim ležala v vsej svoji krasoti.

Toda ničesar ni mogel prijeti. Povsod je obtipal le golo zidovje.

Ali sanja? Ali je v palači in spi v postelji?

Vščipne se v uho. Hotel se je prepričati, če je buden, če je vse ono, kar je videl le prikazen v spanju ali pa živo bitje.

— Kje si, krasna žena? — je šepetal v temi. — Kje si, da te pritisnem na svoja prsa, da boš kraljica mojega srca, jaz pa bom tvoj suženj?

V tem pa nastane iznenada v sobi prepih. Nekdo je moral odpreti vrata. V sobi je zašumelo, a vojvoda skoči v ono smer, od koder je prihajal šum.

— Kako ti je ime, božanska žena? — je zašepetal in pritisnil neznanko na svoja prsa. — Povej mi ga, da ga bom lahko klical v spanju, ko me bo prišlo hrepenenje po tebi!

— Tereza — odgovori tiho žena.

— Tereza? — je mrmral — Tereza? Ah, česa me spominja to sladko ime — na mojo mladost — na mojo burno mladost — na mojo prvo ljubezen. Oh, če bi me mogla ti razvneti z onim žarom, ki me je opajal tedaj! Padel bi ti pred noge, nosil in oboževal bi te na rokah, oh, bil bi tvoj suženj. Pravijo, da sem mogočen človek, da sem bogati vojvoda. Vse ti bom položil pred noge: svoje bogastvo in svojo moč, ki jo bom uporabil, da ti olepšam življenje, da boš spoznala ljubezen svojega sužnja.

V tem pa začuti na ustnicah poljub, ki ga popolnoma omami.

— Ti sladka, ti božanska žena! — je šepetal — zahtevaj, kar hočeš, vse ti bom izpolnil!

— Ah! — je šepetala — kako strastno hrepenim postati vaša, toda ne morem, ne smem.

Hitro se vojvoda iztrga iz njenih belih, polnih rok, ki so ga še vedno držale okrog vratu.

— Zakaj ne moreš? Kdo te more prisiliti, da ne pripadaš onemu, ki te ljubi in ki ti želi napraviti raj na zemlji?

— Ah! — odgovori Tereza, — jaz nisem odvisna sama

sebe, izhajam iz visoke obitelji. Oče in bratje bi me ubili, če bi naredila kaj nepoštenega v svojem življenju.

— Ah, kako sem nesrečna! Toda v vašem naročju bi bila večno srečna.

Zopet se tesno privije krasna žena k razburjenemu vojvodi, da je začutil krasne oblike na svoja prsa privite žene.

— Najti morava kak način, da bova lahko pripadala eden drugemu — zakliče vojvoda, ki se je tresel kakor šiba na vodi vsled prenapetih živcev — četudi bi pot vodila preko trupel. Videl sem te v popolni lepoti in zato moraš biti moja! Take božanske žene ne morem privoščiti drugim.

Tereza ni odgovarjala. Krčevito dihanje stresa njeno telo. Zdelo se ji je, da je še vedno obupana radi zaprek, ki jo delijo od ljubljenega vojvode.

— Govori, duša! — je prosil vojvoda. — Reci, kaj naj storim, da te dobim in te napravim srečno?

— Ah! — vzdihne globoko Tereza. — Ne upam se vam reči, kajti zapustili in zasovražili bi me.

— Prisegam pri vseh svetnikih, duša, da te ne bom nikdar zapustil. Moje misli in težnje bodo vedno pri tebi. O, reci mi, na kaj misliš, niti z eno besedo me ne boš razžalila.

Nekaj časa je Tereza molčala, poteme pa reče:

— Mar ne, vi ste vojvoda de Kafareli?

— Da, jaz sem.

— Saj si vendar poslala svojega poslanca v mojo palačo ki me je sem pripeljal.

— Točno! Toda onega vprašanja nisem izrekla radi tega, da bi se prepričala, če ste vi res oni, kateremu želim pripadati, ampak želim spoznati nekoliko vaše osebne odnošaje.

Vojvoda se za hip zamisli. Ni vedel, kam meri premetena žena.

— Ne razumem vas — reče vojvoda.

— No torej! Vi ste oženjeni!

— Hm, hm, odgovori vojvoda, — vedite, da živimo v lepem, lahkoživem Neapolju, kjer se pri ljubezni malo pazi na to, če je kdo oženjen ali ne.

— O — reče Tereza in krepko stisne vojvodovo roko, — kar se mene tiče, ne bom mnogo gledala na to, samo da bi bila prepričana o vaši ljubezni, toda...

— No, ali imajo tvoji kaj proti temu?

— Tako je! Oni ne bodo nikdar dovolili, da bi bila ljubica človeka, četudi je ta mogočni vojvoda de Kafareli.

Vojvoda globoko vzdihni.

— Tako blizu sem pri cilju, toda istočasno vendar tako daleč — reče žalostno vojvoda.

— Morda bi lahko rekla svojim, da me boste poročili, ko bo vaša sedanja soproga umrla?

— To ste vendar takoj mogli reči — vzklikne veselo vojvoda, ko se je vendar našel izhod.

— Ali vi tako ljubite svojo soprogo, da ne želite, da bi bila ves čas z vami?

Vojvoda se siloma nasmeji.

— Vojvodinja mi sicer res še nikdar ni storila ničesar žalega, toda kljub temu je ne ljubim. Ljubil je še nisem nikdar. Poročila sva se zaradi želje najinih staršev, ki se niso brigali za najina čuvstva.

— Končno pa je postala mati moje hčerke in to je vse. Ljubila se nisva nikdar, ne jaz njo, toda tudi ona ne mene — dokonča vojvoda.

Po teh besedah je vedeževalka Tereza mnogo lažje dihala. Bala se je, da bo imela hude boje z vojvodovo ljubeznijo do njegove žene. Sedaj pa je videla, da vojvoda sploh nima ljubezni za svojo ženo.

— Ali bi me res vzeli za svojo ženo, če bi bili svobodni in neoženjeni?

— Brez premišljevanja! — odgovori vojvoda.

— Če bi pa zahtevala, da postanem vaša popolnoma tiho brez obzira na to, da bi to morda škodovalo vašemu položaju in sploh vašemu ugledu?

Vojvoda se zamisli. Mislil je na svoj mogočni položaj. Spomnil se je, da bi postal navaden princip, če bi zapustil ministrsko službo. Potem bi bil enak s svojim bodočim zetom, knezom Karlom Kolonna.

Toda v tem zopet začuti, kako ga obkrožuje opojni duh, ki se je širil iz krasnega Terezinega telesa. Kaj pa mu naj koristi rang in položaj, če pa se mora, kljub višini, na kateri se nahaja, silno zatajevati.

Kako korist ima od svojega ministrovanja, če pa ni imel nikdar moči, da bi privezal nase kako lepo ženo. Saj je bil ravno ta položaj kniv, da se je obrnila od njega najlepša žena, kar jih je še doslej videl.

Sedaj da je začutil, kako ga vleče neka nevidna sila k onemu krasnemu telesu, čutil je, da mu srce močno bije, kakor da odgovarja njenemu srcu.

— Da — reče — pustil bom rang in položaj samo, da bom mogel s teboj živeti. Kajti, kaj je življenje brez ljubezni, kaj naše tukajšnje bivanje brez sladke žene? Ali si zadovoljna z menoj?

Mesto odgovora pa začuti vroče poljube na svojih izsušenih ustnicah.

Nato pa se strastno objameta. Toda prekmalu se odpro vrata. Prišel je Karlo Kolonna, da odpelje vojvodo.

— Sedaj vas moram zapustiti — je šepetala vedeževalka svojemu dragemu. — Ne smete ostati še dalje pri meni!

Burno objame vojvoda Terezo, ki se je ravno dvignila in jo hoče še enkrat priviti na svoja prsa. Toda njeno, kakor železo močno telo se ni dalo lahko obvladati in izvila se mu je iz naročja.

— Nemogoče, kajti vaš spremljevalec vas že čaka. Oditite sedaj, ker sicer me boste spravili v velike neprilike.

Ni se ozirala na njegove prošnje, ampak ga odvede do vrat, kjer je pričakoval Karlo.

Kmalu se zapro za obema njenima obiskovalcema vežna vrata. Sedaj šele nažge Tereza malo svetiljko.

Oči so se ji svetile, srce ji je močno bilo. Vsakdo, ki bi videl to ženo v tem trenutku, bi mislil, da se je v železno srce priplazila tiha ljubezen.

Nekaj časa je zrla Tereza kakor v neko daljavo. Potem pa vzame dve mažgani sveči in gre k velikemu benečanskemu ogledalu, ki je segalo od stropa do tal.

Dolgo se je opazovala. Lahka obleka, ki se je tesno prijemala njenih dražestnih telesnih form, obleka, ki ni pokrivala njenih mramornatih ramen, rdeče lice in svetle oči, vse to se ji je krasno podajalo in izgledala je za deset let mlajša.

— Da — reče polglasno Tereza — Tereza, princezinja de Kolonna — še vedno si lepa. Še nekoliko let bo trajala ta lepota in v tem času jo moraš uporabiti. Vojvodinja de Kafareli, sedaj pričenja borba proti tebi. Moram se maščevati za svojo mladost, ki je bila polna žalosti, maščevati se moram za svojo nedolžnost, katero mi je vzel tvoj mož. Vsi se nahajate v mojih rokah: tvojo hčerko sem pognala v blaznost, tvoj mož ti je postal nezvest in sedaj moram odstraniti še tebe s pota — in moja osveta je izvršena.

Lažni zdravnik

Kakor pijan, se je vlekel neki stari človek po mostu proti Peri. Počasi sede na tla, prekriža noge in postavi pred se železni krožnik. Žalosten povesi glavo na prsa kakor ostali berači.

Ni trajalo dolgo in večkrat je zvenket krožnika naznanjal, da so mu ljudje, ki so hodili po mostu, dajali miloščino, katero dajati je zapovedal Mohamed svojim vernikom v koranu v 116 vrsti.

Berač se je plašil, ko je denar žvenketal in povetil je glavo z umazanim turbanom še bolj na prsa. Ko pa je usmiljeni darovatelj odšel, je s strahom pogledal darovani denar.

— Madona — je mrmral — zares, nisem si mislil, da je tako težko beračiti.

Giuseppe Garibaldi — kajti on je bil ta berač — ni gledal ne na levo, ne na desno; sramoval se je svojega dela. Vsakokrat je silno zardel, ko ga je kateri izmed beračev zavistno pogledal, kar se je dogajalo večkrat, ko mu je kateri dobrosrčni musliman vrgel v krožnik mali dar.

Zdelo se mu je, da dela rop za ropom in še prej, ko je prišla doba onih mirnih ur, ko so zapuščali vsi berači svoja mesta, je pograbil za svoj krožnik in odhitel domov.

Molče ponudi gospe Timoni darovane novce, se obrne in odide v svojo sobo.

— Oh, jaz bednik! — reče polglasno — jaz, ki imam zdrave in močne roke, zapravljam čas in prosjačim. Toda — zakriči — nikdar več! Raje umrem od lakote!

Nenadoma pa se odpro vrata in v sobo stopi signora. S solznimi očmi je gledala v obupanega Garibaldija, ki se za njo ni niti zmenil.

— Signor! — ga tiho pokliče.

Garibaldi pa ni hotel ničesar slišati. o

— O signor — je govorila uboga gospa — vedela sem, da se boste vrnili domov s takimi čuvstvi. Tudi meni je bilo tako!

— Toda, čemu me potem pošiljate? — vzklikne razdraženo Garibaldi. — Ne grem več tja, pa naj se zgodi kar hoče.

Signorinin obraz oblijejo solze in počasi se je pomikala proti vratom.

— Ne! — reče mladi pomorščak — to je preveč grozno; raje umrem od lakote!

Od strani so se približevali tihi koraki in prej, nego se je Garibaldi mogel ozreti, so ga objemale in božale mehke, nežne ročice.

— Signor! — je počasi izpregovorila gospa Timoni, — pogledjte, za koga ste se žrtvovali. Vaše muke niso bile zaradi mene. Pogledjte ta od lakote usahla lica! Ali vidite te suhe ročice, ki vas objemajo — za nje, za moje uboge otroke ste prošili. Otroci moji, poljubite temu plemenitemu človeku roke, ki so vas rešile strašne smrti od lakote. O signor, kako se vam naj zahvalim, da ste držali svojo besedo?

— Signor, hvala vam, o, mi vas tako ljubimo! Kaj ne, sedaj naši mami ni treba več plakati in sedaj ne bomo več lačni? Oh, kako smo veseli, da ste zopet pri nas!

Vsi so se gnjetli okoli njega, vsem je sijala iz oči čista otroška radost, ki je prevladala celo hudo lakoto. Bili so srečni da se je vrnil njihov mili gospod Giuseppe Garibaldi.

Garibaldi je bil globoko ginjen. Solze so mu zasijale v očeh, ko je videl to otroško ljubezen. Gospe, ki se je držala njegovega stola, ponudi roko.

— Oprosti mi — reče Garibaldi z razburjenim glasom — pozabil sem na te mile otroke! Naj mi Bog odpusti ta greh, če sem ga storil. Jutri bom šel zopet prosjačit in to tako dolgo dokler ne najdem kakega drugega dela, s pomočjo katerega vam bom popolnoma pomagal.

— O signor, kako sem vam hvaležna! Potrpite še nekoliko dni, da se malo popravim, potem pa bom zopet sama prevzela težko službo. Lažje bom prosila jaz, ker bom to delala za svoje otroke.

Ko so malčki sedeli za mizo in jedli ono ubogo večerjo, ko so prvič po dolgem času legli siti in so jim od sna rdela lica zopet izgledala srečna in zadovoljna, tedaj je Garibaldi čutil, da njegovo beračenje ni bilo greh, ampak da si je pri Bogu dobil še večje zaslužnje, ker je ponižal svoje ponosno srce. Tako je zopet bil pripravljen skrbeti za uboge otročiče. Zopet bo sedel na mostu od Pere in prosil za mile darove.

Naslednjega dne je zopet sedel na mostu ob stebru in se molče zahvaljeval dobrosrčnim ljudem.

Žvenketu denarja se je že tako privadil, da je lahko dvignil glavo in pogledal v obraz svojega darovatelja. Storil pa je to le tedaj, če ga ni gledal sprehajalec, ko mu je dajal denar.

Tedaj pa — stresel se je v notranjosti — se mu je bližal neki bogato oblečeni Turek.

Garibaldi povesi glavo še nižje, kakor jo je sicer imel. Bal se je, da ga ne bi spoznal ta človek, ki je sedaj segal v žep, da najde drobiža in mu ga pokloni.

Nekaj časa ga je Turek čudno motril, potem pa je odšel dalje.

Garibaldi se oddahne, kajti Turek, ki mu je povzročil tak strah, je bil sam Juzuf paša, oni, ki je kupil njega in Margareto od trgovca s sužnji, ki ga je poslal na galejo, s katere se je tako čudežno rešil.

Kako to, da ga je Juzuf paša tako dolgo in pozorno motril?

Spoznati ga nikakor ni mogel. Garibaldi je bil v svoji obleki mnogo bolj podoben staremu zdravniku Diegu, kakor pa samemu sebi. Brado je nekoliko skrajšal, glavo je držal postrani kakor zdravnik in kdor ga je površno pogledal, je mislil, da je stari zdravnik.

K sreči se paša ni vrnil, da bi ga nekoliko boljše pogledal.

Garibaldi opazi, da je paši sledil zaprt voz, v katerega sta bila vprežena iskra konjiča. Vendar pa ni bila navada uglednih Turkov, da bi šli peš, voz pa bi šel za njimi. Vsled tega je bilo to nekaj nenavadnega.

D drugega dne spazi v svojo grozo, da gre paša zopet proti mostu. Toda nobenemu beraču ni dal miloščine. Kakor je izgledalo, je moral biti zelo razburjen. Oči je imel vprte na drugo stran obale, kakor da se mora tam vsak čas nekaj dogoditi.

Tudi ta dan mu je sledil zaprt voz.

Minilo je komaj pol ure, ko zasliši Garibaldi z nasprotne strani obale strašen vik in krik. Zdelo se je, da jo je povzročila neka žena. Garibaldi je napeto poslušal, vendar pa je bilo kmalu vse tiho.

Skoro bi bil že na to pozabil, ko mu nenadoma prodre do ušes silno peketanje konjskih kopit, ki je prihajalo od one strani, kjer se je prej slišal obupni krik.

Nehote dvigne glavo in pogleda.

Preko mosta je drvel Juzuf pašinov voz. Sedaj so bili že nasproti njega.

Ali ni bil to pridušeni klic na pomoč?

Kaj to pomeni?

Ali je oni grozni krik v zvezi z divjim konjskim dirjanjem?

Kaj se je zgodilo paši, ki je sedel v vozu?

Vso noč mu ta doživljaj ni prišel iz spomina. Ko se je drugi dan oblekel in se pripravil, da bi šel na svoje mesto na mostu od Pere, mu šine v glavo nova misel.

Obrne se k signori Timoni, ki je ravno prišla mimo njega.

— Ali ne, signora — vpraša — ali je mogoče, da bi me mogel kdo spoznati?

Gospa ga pozorno pogleda.

— Ne signor, to je nemogoče. Mnogo prej se vas lahko ima za zdravnika Diega, ker nosite isto obleko, katero je navadno nosil on, ko je odhajal na beračenje. Tudi brado ste skrajšali, kakor jo ima on. Včeraj večer sem opazovala to veliko podobnost. Mislila sem celo, da prihaja stari zdravnik Diego.

Zadovoljen in potolažen se napoti Garibaldi k mostu. Spotoma je poizkušal tako hoditi, mahati z rokami, glavo držati postrani, kakor je ime lnavado stari zdravnik.

Opazi most in Garibaldi se je že hotele podati na svoje običajno mesto, ko se nekdo dotakne njegovih ramen.

Hitro se obrne — od strahu se je skoraj zrušil na tla — pred njim je stal Juzuf paša.

Strašni Turčin ga je že čakal in biti je moral nekje med stebri na mostu skrit, ker sicer bi ga Garibaldi gotovo opazil.

— Pojdite z menoj, doktor! — je rekel paša mlademu Italijanu.

Garibaldi obstane kakor okamenel. Kaj je paša hotel od njega? Ali ga ni klical za — doktora? Ali ga res smatra za zdravnika Diega?

— Kaj premišlujete? Saj veste, da boste dobili dobro nagrado za svoj trud. Torej ne oklevajte tako dolgo. Gotovo lahko od mene toliko pričakujete, kolikor vam bo prineslo beračenje.

Garibaldi se je še vedno obotavljal. Kaj bo iz tega nastalo, če bo spremljal pašo? Ali ga ni končno mogel tudi

spoznati? Saj bo vendar mora opaziti, da je pripeljal lažnega zdravnika, kajti Garibaldi ni imel pojma o zdravniški vedi.

— Pasji sin! — ga nahruli paša, ki je pobesnel zaradi zdravnikovega predolgega premišljevanja in obotavljanja. — Ali se ne boš že odločil, če ne, te bom odvlekel za tvojo sivo brado.

Podzavestno se prime Garibaldi za svojo narejeno brado. Če bi paša izvedel svojo pretnjo, bi spoznal v zdravniku Diegu svojega prejšnjega sužnja Giuseppe Garibaldija, katerega je dal okovati na galejo zaradi tega, ker je hotel rešiti Margareto.

Garibaldi vzdihne in gre za Juzuf pašo. Srce mu je silno bilo. Ta pustolovščina se gotovo ne bo dobro iztekla. Juzuf paša ga bo brez dvoma spoznal in posledice bodo strašne.

Toda obupati še ne sme. Izhoda ni bilo več nobenega iz te neprilike.

S hitrimi koraki je šel Juzuf paša proti svojemu dvorcu, ki ga Garibaldi že od daleč spoznal. Paša odpre neka stranska vrata in ko stopita za obzidje, jih zopet pazljivo zapre.

Sedaj je bil Garibaldi zopet v znanih prostorih starega dvorca. Kakšni spomini so ga obdajali? Tam so vrata, ki so vodila v pašine sobe, kjer sta z Margareto zdravila bolnega pašo.

Tam pa so vrata, ki vodijo v hodnik in v pašin harem.

— Le pojdite naprej v harem, zdravnik — se obrne paša k svojemu spremljevalcu, — saj ste tu poznani. Enega izmed evnuhov vprašajte, kje se nahaja tujkina soba. Pokazal vam bo deklico, ki sem jo privedel včeraj v harem. Ne obotavljajte se in pojdite notri. Evnuh vam ne bo branil, ker mu je to znano.

Za Garibaldija je bila sreča, da se je spoznal v dvorcu. — Brez vsakega vprašanja se obrne proti pravim vratam in odide v harem.

Ah, tu ga je spominjal vsak korak na nesrečno Margareto, kateri je povzročil suženjstvo, spominjal se je na zadnjo noč, ko bi morala Margareta, zašita v vrečo, storiti grozno smrt, samo da zadosti pašini maščevalnosti.

Ah, videl jo je še vedno pred seboj, kako je stala v svetli obleki pred palačo in mu povedala o sramotni Sulejmini prevari, ki je hotela imeti dve žrtvi, njega in Margareto, ker sta bila nevarna njenemu prvenstvu.

Še vedno mu je bil v spominu prizor, ko je Sulejma kakor tiger navalila na nesrečno deklico, da ne bi mogla dalje govoriti, kako je Margareta v prekomerni jezi pograbila svojo sovražnico in jo vrgla v morje.

Sedaj pa je stal pred vrati one sobe, v kateri je še nedavno stanovala njegova Margareta, ko bi morala postati prva v Juzu' pašinem haremu.

Evnuh, morda oni, ki je že prej pričakoval zdravnika Diega, je kazal proti vratam, pred katerimi je stal. Bolnica zaradi katere so ga poklicali, se je torej nahajala v tej sobi.

Samo, da bi vse dobro izpadlo in da bi ne bil razkrinkan kot slepar.

Ves se je tresel od misli, da bi ga paša lahko spoznal. Bil je prepričan o tem, da bi potem živ ne prišel iz te palače. Močno se vgrizne v ustnice, odpre tiho sobna vrata in stopi v mračno sobo.

Okna so bila zagnjena. Krasna svetiljka, ki je visela s stropa, je razširjala medlo, zelenkasto svetlobo.

Ko so se Garibaldijeve oči privadile svetlobi, zagleda na divanu telo, ki je bilo pokrito s preprogami. Gotovo je bila to bolnica. Kakor senca se je pomaknil bližje.

Proti svoji volji je moral misliti na Margareto. Prikazal se mu je oni napeti izraz njenega obraza, ki ga je imela zadnji dan svojega življenja.

— Nesrečna Margareta, uboga Margareta! — reče polglasno.

In glej, deklica se je od neke groze nenadoma predrmila. Oči se ji odpro in iz njih je odsevalo nepopisno začudenje.

— Mati božja, usmili se me! — zašepeta deklica v italijanskem jeziku. Nežne ročice se ji zagrebejo v najfinejše preproge.

Ne bojte se, gospa! — reče Garibaldi in se nagne nad bolnico, — vaš prijatelj sem, vaš sorojak. Nič žalega vam ne bom storil, ampak pomagal vam bom, kjer in kolikor bom mogel.

— Kdo je? — vpraša polglasno deklica.

— Zdravnik sem, ki so ga poklicali k vam. Ali ste bolani?

Žarek upanja zasveti mladi deklici in spusti se na blazine. Od groze si zakrije z rokami objokani obraz, vendar pa ne odgovori.

— Gospa — reče Garibaldi z nežnim glasom, — zaupajte v mene! Mislite si, da sem vaš oče, vaš brat, ki ga prevzema

samo ena misel in želja, da bi vam pomagal in bi vam bil v podporo v stiski.

— Dragi moj! — reče komaj slišno bleda deklica, — o, da je ostal on pri meni, me ta nesreča ne bi dohitela.

Topo je zrla z motnimi očmi pred se. Garibaldi je prišel v neprijeten položaj, ker ni vedel, kaj naj počne z bolnico. Zaman bo paša zahteval od njega podrobnosti o razvoju bolezni in o zdravilih.

Potem prime bolnico za žilo. Brez dvoma, imela je vročico. Toda od česa jo je dobila? Ali jo je paša ugrabil in s silo sem pripeljal?

Na um mu pride oni grozni krik, ki ga je slišal včeraj na mostu od Pere.

— Gospa, povejte mi, kar imate na srcu! — povzame besedo zopet Garibaldi. — Ali ste s silo sem pripeljani? Slišal sem včeraj obupne klice neke deklice na drugi strani mosta od Pere. O, odgovorite mi, ne obdajajte se s temnim molkom, ker lahko se bo še vse popravilo — jaz vam bom v pomoč!

Deklici se izviije iz prs globok vzdih.

Meni lahko pomaga samo eden in to je smrt! — reče tiho.

— Za Boga milega, gospa, kako le morete tako grešno misliti! Mislite raje na svojega dragega, katerega ste malo prej omenili.

Tedaj pa se vlije iz oči tega ubogega stvora potok solz. Iz prs ji je odmevalo zamolklo hreščanje. Vroče je jokala ubožica, dokler ni vsa strta in zlomljena obležala na divanu.

Gotovo je bila duševna bol mnogo večja od telesne bolezni.

Nežno jo pogladi Garibaldi po mehkih laseh.

— Ubogo dete! — je šepetal in mislil medtem na Julijo, ki je morda morala vsled zahteve svojih staršev podati osovraženemu Kolonni svojo roko in ki je morda ravno tako obupana, kakor to nesrečno bitje.

— Umrla bom! — zasliši polglasno govoriti deklico, — hočem umreti, ker svoje sramote ne morem preživeti. Romeo, o, da me nisi nikdar zapustil! Mili moj, nikdar več me ne boš videl.

— Govorite dalje, pripovedujte gospa in olajšajte si srce! Pozneje vam bo bolje in lažje. Morda bom našel Vašega Romea, vašega dragega, opozoril in povedal mu bom vse, da vam bo prihitel na pomoč.

Grenak nasmešek zaigra na bledih dekličinih ustnicah.

— Ali lahko letite? — ga vpraša, — ali ste vsevednež? Ali lahko zletite na široko morje in poiščete tam ladjo, na kateri se on nahaja? Oh, če bi imela peruti in bi se mogla dvigniti v zračne višave! Z ostrim pogledom svoje ljubezni bi ga takoj našla. Privila bi se k njegovim prsim, s katerih bi se me ne upal odtrgati niti sam paša.

— Vrnil se bo vaš dragi, gospa! — jo poizkuša tolažiti Garibaldi. — Sporočil mu bom, kako in kje sem vas našel in on vas bo takoj prišel rešit.

— Da — je šepetala deklica — hitel bo domov, kjer bo iskal svojo Ivanka, toda našel je ne bo nikdar! Še njenega groba ne bo našel, ker iz pašinega harema ne nosijo trupel, zaslužjenih in osramočenih.

Garibaldiju je postalo kmalu vse jasno. Dragi te deklice je bil gotovo vojak v turški mornarici, ki je bila baš sedaj v ljutih borbah z ruskim brodomjem. Njen dragi jo je moral zapustiti in njegovo odsotnost je uporabil Juzuf paša in ugrabil je nesrečno deklico.

— Ali mi hočete povedati ime svojega dragega? Naredil bom vse, kar mi bo mogoče, da se mu javi nesreča.

Hvaležno pogleda Ivanka dobrega zdravnika.

— Prijazen obraz imate — reče tiho — zato imate gotovo tudi dobro, sočutno srce. O, če boste videli mojega Romea, recite mu — od grozne muke ji zastane beseda v grlu, — recite mu, da sem mu ostala zvesta, da sem prisego, ki sem mu jo dala, verno držala — dokler me ni ta krvnik zaslužnil in mi odvzel čast s silo.

Groza stresa deklico, ko se je spomnila one strašne ure...

— Recite mu — nadaljuje še z bolj gorečim glasom, prime Garibaldijevo desnico s svojo vročično roko in ga pri-tegne k sebi — da je njegova Ivanka preponosna, da bi mogla živeti onečaščena. Povejte mu — govori vsa razburjena — da bi že naredila konec svojemu življenju, samo da bi mu ne zapustila nobenega spomina na njegovo zaročenko, samo da ga ne bi ničesar spominjalo na njegovo izgubljeno, opustošeno ljubezensko srečo. Vendar pa mu moram še prej zapustiti dragoceno dolžnost: da se paši grozno maščuje.

Ivanka preneha. Visoko so se dvigovala prsa, močno ji je udarjalo srce.

— Pomirite se, gospa — je tolažil Garibaldi — ne predstavljajte si svojo nesrečo tako hudo in črno.

— Prišežite mi, gospod — pravite, da ste moj prijatelj in sorojak — prisežite mi torej, da boste te besede povedali verno in točno mojemu zaročencu! Ne morem mirno umreti, dokler ne bom o tem točno prepričana.

— Gospa, prosim vas...

— Ali me hočete napraviti blazno? — ga prekine Ivanka. Ali mislite, da me bo vaše pomirjevanje spravilo v zmedo in bom začela dvomiti o onemu, kar mislim, da je prav? Mar mi hočete vzeti edino tolažbo, da bo moj ljubljeni zvedel resnico o svoji zaročenki? Zato pa mi prisežite, da boste vse ono, kar sem vam rekla, točno povedali mojemu dragemu. Spomin na mene mu mora biti čist, neskalsen, spomin na njegovo Ivančo mora biti neomadeževan in večen!

Globoko so dirnile Garibaldija dekličine besede. Ah, uvidel je, da ne more tej nesrečni deklici nuditi nobene pomoči. Uvidel je, da je uničeno življenje z brutalno roko krvoločne zveri.

— Prisegam, gospa! — odgovori Garibaldi.

— Prišežite mi, gospod, pri spominu svoje matere, da vam bom lahko verjela in mirno umrla.

Garibaldi vzdigne desnico.

— Prisegam pri spominu na mojo milo mater — izreče s svečanim glasom.

Mirno leže deklica nazaj na posteljo.

— Hvala vam, gospod! — reče komaj slišno. — Sedaj vam pa povem še to: moj dragi je Abbas efendija, poveljnik turške vojne ladje.

— Abbas efendija? — vzklikne presenečeno Garibaldi. — Abbas efendija, zmagovalec ruskega brodovja?

— O, gospa, temu plemenitemu možu se moram zahvaliti za svoje življenje. Če bi njega ne bilo, bi bil še danes prikovan na galeji. Ponudil mi je priliko, da si priborim zlato svobodo. O Bog, zakaj sem ravno jaz določen, da prinesem temu človeku ono strašno vest?!

Zadovoljni nasmeh spreleti Ivankin obraz.

— Lažje bo prenašal nesrečo, če mu bo prinesel vest o njej prijatelj, sočutna duša. Toda še nekaj! Na nasprotni strani Bosporja leži njegova vila, kjer bi morala stanovati med njegovo odsotnostjo. Vsakdo vam bo pokazal efendijino vilo. — Poiščite ga, kajti on se bo kmalu vrnil. Srce mi pravi, da ga

boste videli. Pripovedujte mu o njegovi Ivanki, kako je v vsem njenem srcu samo njegova slika, da je pograbila za bodalo samo zaradi tega, ker mu je bila preveč zvesta. Povejte mu, da sem ga ljubila z vsem svojim srcem in da nisem mogla in ne hotela doživeti onega trenutka, ko bi morala stopiti pred tako plemenitega človeka kakor pohojena roža, kateri je ugrabljena vsa njena privlačnost. Naj ne žaluje za menoj, zato pa me naj tim strašneje maščuje!

Dolgo govorjenje jo je utrudilo in vsa izmučena utihne.

— Ali vam ne morem z ničemer pomagati, gospa? — je vprašal Garibaldi, poln sočutja za ta lepi stvor.

— Z ničemer! Prisegli ste mi in to je vse! Delajte, kakor ste mi prisegli in s tem boste izpolnili mojo zadnjo željo. Če pa morete, zadržite zver od mojega telesa dokler še živim! Zdravnik ste in zato mu lahko rečete, da sem tako bolana, da me mora pustiti v miru.

— Rekel bom paši.

— Ali mislite, da se vam bo posrečilo pregovoriti pašo, da me pusti v miru? — vpraša tiho.

— Upam, gospa!

— Hvala vam gospod, nisem upala, da bom tu v pašinem haremu našla prijatelja!

— Bodite srečni, gospa! Jutri pridem zopet, da vidim, kako vam je.

— Dobro, pridite gospod in tedaj vam bom še mnogo več povedala.

Še enkrat pogleda Garibaldi v to obupano deklico, potem pa zapusti sobo.

50. POGLAVJE.

V kleti stare palače

Karlo Kolonna je kupil starinsko palačo, ki je bila na pročelju nenavadno lepo okrašena z raznimi okraski in je bila zato prava znamenitost mesta Neapolja. Kupil jo je zato, ker se ni upal niti pomisliti na to, da bi na novo zgradil svojo staro palačo, dom svojih dedov.

Za palačo je moral plačati 150.000 cekinov. Ko je prišel k temu izdatku še ureditev sob in drugo, mu od dobljene dote

ni ostalo mnogo več kakor 200.000 cekinov, ki jih bo moral dati svoji sestri.

Kolonna se je jeznovito nasmejal, kadar koli je pomislil na to premoženje. Kaj je mogel z njim početi? Kako bo živel z bodočo ženo?

V svojih očeh je bil beraš in to bo tudi ostal. Toda prijel se je načrtov za bodočnost.

Našel je obrtnike, ki so pročelje stare palače do temelja prenovili. Po sobah je že uredil pohištvo.

Toda plačal ni nobenemu človeku nič, ampak je vsem rekel, naj počakajo do njegove ženitve.

Oni, od katerih je naročeval razne stvari, so mu zelo radi dajali na upanje, ko so slišali, da je zaročenec princezinje de Kafareli.

— Tako, — je mrmral Kolonna, ko je hodil po sijajno urejenih dvoranah, — sedaj si moram samo še urediti tajno delavnico. Vsi prostori te stare palače so mi že dobro znani in že vem, kam jo bom namestil.

Nekoliko milj od Neapolja sta delala dva delavca pri neki zgradbi. Kmalu bo čas, ko bo delo prenehalo in zato sta oba delavca že nestrpno pričakovala, da bi zazvonil zvon — Marijin pozdrav — kar je znak, da je delo končano.

V tem pa pridirjata v hudem diru dva iskra konja, ki sta vlekla za seboj zaprt voz. Nedaleč od zgradbe voz obstane.

Nek gospod pride iz voza, pogleda po okolici in ko je opazil delavca, se napoti k njima. Dolgo časa je opazoval njuno delo.

— Slišita, — ju nagovori — vidim, da sta zelo dobra delavca. Če imate po vajinem delu nekaj ur časa, lahko zaslužita pri meni v kratkem času nekaj zlatnikov.

— Nekaj zlatnikov v kratkem času? — zakliče dvomljivo eden izmed delavcev.

— Če ravno hočete, vam lahko nekaj v naprej plačam — reče tujec, ki ni bil nihče drugi, kakor sam Karlo Kolonna.

Iz žepa vzame denarnico in ponudi vsakemu delavcu po en zlatnik.

Kakor v nepriliki se delavca spogledata. Saj za ta denar, ki sta ga sedaj dobila, sta morala sicer delati po cele tedne. Pri tem tujcu pa bosta zaslužila še več takih cekinov.

— Kaj misliš ti, Baptist? — se obrne mojster k svojemu tovarišu.

— Naj bo, če delo ni težko, lahko greva — odgovori tovariš.

— Ni tako težko, da bi ga ne mogla narediti — reče Karlo Kolonna. — Gledal sem vaju dalj časa pri delu in vem, česa sta zmožna.

V tem hipu zazvoni v bližnjem samostanu — Marijin pozdrav.

Po običaju se delavca odkrijeta in molita.

— Torej gospod — reče Baptist — midva sva pripravljena! Gotovo bova lahko jutri zjutraj nadaljevala to delo.

— Seveda, dal vaju bom zopet sem pripeljati. Zaradi tega ne imejta nobenih skrbi! — odvrne Kolonna.

Delavca vzameta svoje orodje in gresta na voz.

— Sedaj pa vama moram zvezati oči — reče Kolonna, ki je sedel zraven delavcev, — kajti delala bosta neko tajno stvar.

Spočetka nista hotela delavca na to pristati.

— Pomislita na dobro plačo, ki jo bosta dobila — ju opominja Kolonna.

— Pa naj bo, zakaj pa bi si ne dala zvezati oči! — pomisli Baptisto. — Kaj me briga!

Kolonna zveže obema oči in se odpeljejo. Vozili so se eno uro po samotnih poteh, ko pridejo končno pred Kolonnino palačo.

— Počakajta tu za hip! — reče Kolonna delavcema. Potem stopi z voja, pozorno pregleda okolico, če ni kdo v bližini. Toda ulice bile so puste in prazne.

Pa tudi v palači sami ni bilo žive duše. Zaradi tega se ni več bal, da bi ga kdo zalotil.

Potem pa pokliče delavca, naj gresta z voza, odpre neka mala vrata pri palači in vsi vstopijo. Delavca sta zaslišala pod nogami šum listja in vejic in takoj sta vedela, da hodijo po vrtu.

Knez ju je vodil sem in tja, da sta delavca mislila, da so naredili že grozno dolgo pot.

— Na mestu smo! — reče končno Kolonna in ju odvede v neko preddvorje, ki je bilo obrnjeno proti vrtu. Z oči jima vzame robec in prižge svečo.

Delavca sta bila v silni zadregi.

Vse stene so bile obdane z belim mramorjem, s stropa pa je visel pozlačen lesteneč v obliki krone, ki je imel štiri-deset kljukic za sveče. Beli kipi raznih boginjin nimf so stali

ni ostalo mnogo več kakor 200.000 cekinov, ki jih bo moral dati svoji sestri.

Kolonna se je jeznovito nasmejal, kadar koli je pomislil na to premoženje. Kaj je mogel z njim početi? Kako bo živel z bodočo ženo?

V svojih očeh je bil beraš in to bo tudi ostal. Toda poprijel se je načrtov za bodočnost.

Našel je obrtnike, ki so pročelje stare palače do temelja prenovili. Po sobah je že uredil pohištvo.

Toda plačal ni nobenemu človeku nič, ampak je vsem rekel, naj počakajo do njegove ženitve.

Oni, od katerih je naročeval razne stvari, so mu zelo radi dajali na upanje, ko so slišali, da je zaročenec princezinje de Kafareli.

— Tako, — je mrmral Kolonna, ko je hodil po sijajno urejenih dvoranih, — sedaj si moram samo še urediti tajno delavnico. Vsi prostori te stare palače so mi že dobro znani in že vem, kam jo bom namestil.

Nekoliko milj od Neapolja sta delala dva delavca pri neki zgradbi. Kmalu bo čas, ko bo delo prenehalo in zato sta oba delavca že nestrpno pričakovala, da bi zazvonil zvon — Marijin pozdrav — kar je znak, da je delo končano.

V tem pa pridirjata v hudem diru dva iskra konja, ki sta vlekla za seboj zaprt voz. Nedaleč od zgradbe voz obstane.

Nek gospod pride iz voza, pogleda po okolici in ko je opazil delavca, se napoti k njima. Dolgo časa je opazoval njuno delo.

— Slišita, — ju nagovori — vidim, da sta zelo dobra delavca. Če imate po vajinem delu nekaj ur časa, lahko zaslužita pri meni v kratkem času nekaj zlatnikov.

— Nekaj zlatnikov v kratkem času? — zakliče dvomljivo eden izmed delavcev.

— Če ravno hočete, vam lahko nekaj v naprej plačam — reče tujec, ki ni bil nihče drugi, kakor sam Karlo Kolonna.

Iz žepa vzame denarnico in ponudi vsakemu delavcu po en zlatnik.

Kakor v nepriliki se delavca spogledata. Saj za ta denar, ki sta ga sedaj dobila, sta morala sicer delati po cele tedne. Pri tem tujcu pa bosta zaslužila še več takih cekinov.

— Kaj misliš ti, Baptist? — se obrne mojster k svojemu tovarišu.

— Naj bo, če delo ni težko, lahko greva — odgovori tovariš.

— Ni tako težko, da bi ga ne mogla narediti — reče Karlo Kolonna. — Gledal sem vaju dalj časa pri delu in vem, česa sta zmožna.

V tem hipu zazvoni v bližnjem samostanu — Marijin pozdrav.

Po običaju se delavca odkrijeta in molita.

— Torej gospod — reče Baptist — midva sva pripravljena! Gotovo bova lahko jutri zjutraj nadaljevala to delo.

— Seveda, dal vaju bom zopet sem pripeljati. Zaradi tega ne imejta nobenih skrbi! — odvrne Kolonna.

Delavca vzameta svoje orodje in gresta na voz.

— Sedaj pa vama moram zvezati oči — reče Kolonna, ki je sedel zraven delavcev, — kajti delala bosta neko tajno stvar.

Spočetka nista hotela delavca na to pristati.

— Pomislita na dobro plačo, ki jo bosta dobila — ju opominja Kolonna.

— Pa naj bo, zakaj pa bi si ne dala zvezati oči! — pomisli Baptisto. — Kaj me briga!

Kolonna zveže obema oči in se odpeljejo. Vozili so se eno uro po samotnih poteh, ko pridejo končno pred Kolonnino palačo.

— Počakajta tu za hip! — reče Kolonna delavcema. Potem stopi z voja, pozorno pregleda okolico, če ni kdo v bližini. Toda ulice bile so puste in prazne.

Pa tudi v palači sami ni bilo žive duše. Zaradi tega se ni več bal, da bi ga kdo zalotil.

Potem pa pokliče delavca, naj gresta z voza, odpre neka mala vrata pri palači in vsi vstopijo. Delavca sta zaslišala pod nogami šum listja in vejic in takoj sta vedela, da hodijo po vrtu.

Knez ju je vodil sem in tja, da sta delavca mislila, da so naredili že grozno dolgo pot.

— Na mestu smo! — reče končno Kolonna in ju odvede v neko preddvorje, ki je bilo obrnjeno proti vrtu. Z oči jima vzame robec in prižge svečo.

Delavca sta bila v silni zadregi.

Vse stene so bile obdane z belim mramorjem, s stropa pa je visel pozlačen lestenec v obliki krone, ki je imel štiri-deset kljukic za sveče. Beli kipi raznih boginjin nimf so stali

na posebnih stebrih. Na glavah so bile male srebrne košarice, v katerih je bilo cvetje.

Celo preddvorje je dišalo po tem cvetju.

Kolonna odpre neka visoka, z zelenim platnom prevlečena vrata, odpelje svoja delavca skozi dva krasno urejena salona v veliko predsobje.

Potem pa pridejo v neko nenavadno sobo. Imela je osem oglov in je bila zelo prostorna. Dve steni je zavzemalo ogromno ogledalo, ki se je dalo zakriti s temnordečo svileno zaveso.

Ostale stene so bile pokrite z dragocenimi tapetami, na katerih so bile slike iz raznih lovskih dogodkov. Divan in dve zofi sta bili narejeni iz rezljanega, deloma pozlačenega lesa in sukna, na katerem so se tudi videle slične slike, kakor na steni.

V ozadju sobe je stala miza, polna raznih jedil in vinskih steklenic.

— Prijatelja moja — se obrne Kolonna k delavcema, ki se nista mogla dovolj nagledati tega nepoznanega sijaja, — na cilju smo!

— Toda povejte nama — spregovori Baptisto — čigava je ta krasna palača?

— Ta palača je last nekega vojvoda, ki stanuje v Rimu, sem pa prihaja, ko je zima.

— Gotovo mora biti zelo bogat človek; toda kdo ste vi?

— Jaz sem njegov oskrbnik.

— Toda kje smo sedaj?

— V nekem letnem bivališču blizu Trestevere.

— Hm, prisegel bi, da ste naju pripeljali v neapolski okraj — reče en delavec.

Kolonna se glasno nasmeji.

— Vidite, kako se človek lahko zmoti, če ima zavezane oči. Vozili smo se baš v nasprotni smeri. Da bi hoteli v Neapolj, se nam ne bi bilo treba tako dolgo voziti.

Knez je namreč kočijažu zapovedal, da mora voziti po ovinkih, da bo pot daljša in da bi se delavca ne mogla znajti.

— Sedaj pa se malo okrepčajta. Sicer pa vama naj bo vseeno, kje delata, ali v Tresteveri ali v Neapolju, glavno je, da dobro zaslužita.

— Imate prav — odvrne Baptisto, ki si ni dal mnogo prigovarjati, ampak je takoj segel po steklenici vina.

Čez četrto ure delavca vstaneta.

— Sedaj sva se dobro pokrepčala. Kje je delo?

Kolonna pokaže na preprogo, ki je bila na tla pribita z žreblji.

— Najprej dvignita preprogo! — jima reče Kolonna in pokaže s prsti v zadnji del sobe.

— Ali bi ga popolnoma dvignila?

— Ne, dvignita samo polovico preproge in jo zvijta. Delavca izvršita naročilo.

— In sedaj? — vpraša Baptisto.

Kolonna poklekne na tla in pri svetiljki, ki jo je držal delavec, je pregledoval razna mesta na tleh, kjer so bile velike plošče.

— Dajte mi svinčnik! — reče končno.

Delavec mu ga da.

Sedaj pa nariše na tla četverokotnik, dolg kake tri stopala in širok približno štiri stopala.

— Izrežita tla po narisanih črtah tako, da bosta izrezani kos lahko dvignila. Na ta kos lesa bomo pritrdili poseben mehanizem, ki sem ga prinesel s seboj in potem bomo dali ta kos laca nazaj na njegovo mesto. Toda narediti morata vse z največjo pazljivostjo, da se pozneje ne bo nič opazilo.

— Bova že dobro naredila, gospod; toda delo bo šlo strašno počasi izpod rok.

— Nič zato, saj imata časa. Ne mudi se nam nikamur.

Delavca se zopet podata na delo. Tri ure sta marljivo rezala, končno pa sta le izrezala kos naranenega poda in ga opremila z mehanizmom. Odprtino sta izrezala tako, da so se videli tramovi in sipina, na kateri je ležal pod.

— Kaj pa sedaj? — vpraša iznova Baptisto.

— Prežagajta tramove in vzemite v roke kladiva!

Čez nekaj časa je bilo izvršeno tudi to delo. Sedaj se je videl močan zid.

— Izgleda, kakor da je to nekak kletni strop, — reče Baptisto.

— Da, to je resnica; sedaj ga pa prebijta! — zapove knez Kolonna.

— Ali se bojite, da bi vas kdo napadel?

— Le delajta, kar vama zapovem, za drugo pa se ne zanimajta!

Delavca sta pričela s kladivi udarjati po zidu. Končno, po precej dolgem delu izbijeta kamen za kamenom. Delavca sta slišala, kako je padalo kamenje v precejšno globočino in žvenkatalo na tleh.

Čez četrť ure se pokaže temna odprtina.

— Posvetite v odprtino in povejte, kaj vidite — reče knez.

Radovedno posveti Baptisto v odprtino.

— Nekake stopnjice vidim — zakliče Baptisto.

— Torej, nisem se zmotil — zamrmra Kolonna; pojdimo notri!

Stopnjice so bile zgrajene iz kamenja in najvišja stopnjica se je nahajala baš pod napravljeno odprtino. Stopnjice so vodile v podzemlje, ki je bilo ravno tako veliko, kakor osmerokotna soba. Tla tega podzemeljskega prostora so bila posuta s finim peskom. Na stropu ali na zidovih ni bilo niti sledu po kaki vlagi.

Kolonna vzame svetiljko in opazuje z veliko pozornostjo ves prostor. Končno najde mesto, ki se je razlikovalo od drugega zidovja zaradi umetnega kamenja.

Delavcema pokaže to mesto in reče:

— Prebijta ta zid!

Delo je bilo zelo naporno, ker je cement, ki je spajal kamenje, postal trd, kakor granit.

Oblita s potom in brez daha zgotovita končno delavca tudi to delo. Na obeh straneh prebitega zida so se pokazali veliki kupi proda.

Utrujena delavca odložita orodje.

— Pojdita sedaj gori, — reče Kolonna, — jejta in pijta in počivajta eno uro, da nabereta novih moči. Potem pa bomo dalje gledali.

Ko sta delavca z velikim veseljem sprejela ponudbo in odšla, odide Kolonna sam v novo odprt prostor. Tudi tu je bilo še mnogo sveže zazidanih mest.

Poln misli, obstane Kolonna pred njimi.

— Ravno mislim na to, — mrmra sam pri sebi, — koliko truda smo nekđaj imeli s tem, da smo zabrisali sledove našega dela, sedaj pa zopet nadaljujem.

Delavca sta že počivala eno uro, zato ju Kolonna zopet pokliče.

Ko sta prebila zid in druge prostore, se pokaže drugi, komaj dvajset stopnjic dolg hodnik, ki je bil na koncu zazidan.

— Prijatelja, to je vajino zadnje delo, — reče Kolonna. — Ko ga bosta skončala, dal vama bom veliko, toda dobro zasluženó nagrado.

S kladivom v roki se približa Baptisto k zidu. Toda v

hipu, ko je prvič udaril po zidu, strme preneha, odpre usta in izboči oči.

— No, — vpraša Kolonna, — kaj je? Zakaj čakate?

— Nekaj slišim, — odgovori tiho Baptisto.

— Tako? No, in kaj slišite?

— Za tem zidom slišim govoriti ljudi!

Kolonna se strese.

— To vendar ni mogoče, — zamrmra, — ali naj gre moj lep načrt k vragu? Ah, gotovo ste se zmotili.

— Prepričajte se sami, gospod, — odgovori delavec, — takoj boste videli, če sem se zmotil.

Knez položi uho na zid, ki je tvoril zadnjo točko vsega njihovega dela in kmalu je prišel do prepričanja, da se ni zmotil delavec. Resnično, na drugi strani zida so se slišali glasovi.

Na znak, ki ga je dal Kolonna, se delavca zopet približata.

— Razven obljubljene plače dam vsakemu po deset cekinov, če se vama posreči prebiti zid tako hitro in neslišno, da bomo lahko obkolili one ljudi.

Zaradi te obljube, se podata delavca zopet na delo. Sedaj pa nista uporabljala kladi, ko je povzročalo ropot, ampak klina, s katerima sta odmikala kamenje. Trudila sta se, da bi ne izgubila obljubljene nagrade.

Vse je šlo dobro in Kolonna je močno upal, da se mu bo posrečilo zajeti nepoznane ljudi.

Toda v hipu, ko sta imela delavca odstraniti te še nekaj kamenja, se s silnim ropotom zruši zgornji del zida. Nastala je prilična odprtina, ki pa je vendar bila preozka in previsoka, da bi se moglo skozi njo videti na drugo stran. Od tam pa se zasliši krik, poln jeze in besa, da se je celo Kolonna stresel. Nato pa je bilo vse tiho.

51. POGLAVJE.

Raje smrt, kakor pa življenje brez časti

Garibaldi je ravno premišljeval, ali bi ne bilo najboljše, da zapusti palačo in nič ne govori s pašo, ko je stopil predenj sam Juzuf paša. Zdelo se je, da nalašč ni hotel vstopiti v Ivanino sobo in da je čakal, dokler se ne povrne zdravnik.

— No, doktor, — nagovori ostro Garibaldija, — v kakšnem stanju ste našli bolnico?

Garibaldi zmigne z rameni.

— Dozdeva se mi, da ne trpi mnogo na telesu, temveč mnogo bolj na duši.

— Ah, — zakliče Turek presenečeno, — v tem imate mo- goče popolnoma prav.

— Dozdeva se mi dalje, da je pod vplivom nekega groz- nega straha, morda pa tudi obupana nad čem, česar pa mi noče povedati.

Sumljivo pogleda Juzuf paša starega zdravnika.

— Torej vam ni ničesar pripovedovala? — vpraša mrko.

— Ničesar!

— Niti tega, kako je prišla v moj harem?

— Niti besede. Sploh nisem mogel iz nje ničesar izvleči.

Turčin se zamisli in gre v bližnjo sobo, Garibaldi pa za njim.

— Alah! — zakriči paša, — kako sem nesrečen v svojem haremu! Sulejma, moja dolgoletna Favorita je mrtva. Črno- gorka, zaradi katere sem norec toliko trpel, je istotako mrtva. Sedaj pa mi bo še ta dražestna žena, katero sem ugrabil ne- kemu izdajalcu, umrla na rokah!

Obupan se zgrabi za svojo lepo, črno brado.

Ona je torej res bolana? — se obrne paša k Garibaldiju.

— S tem bi bilo preveč rečeno! — odgovori on. — Go- tovo je bolana tudi na telesu, kajti žila ji tolče kakor v vročici, obraz pa ji kar žari od vročine. Toda njena duševna bol je še večja.

— Toda kaj naj sedaj storim? — vzklikne paša, kate- remu je bila gotovo neprijetna bolezen nove haremske gospe.

— Pred vsem mora imeti bolana deklica mir. Nihče je ne sme vznemirjati, tudi vi ne! Biti mora sama več dni, morda tudi več tednov, da si ji povrne prejšnji duševni mir.

Paša tiho vzdihne.

— Tega ne bom mogel zdržati, kajti nisem več tako ne- umen, kakor takrat, ko mi je neka Črnogorka hlinila ljubezen in me prosila, naj se vzdržim. S silo si bom vzel ono, kar mi noče dati prostovoljno.

— V tem slučaju ne odgovarjam za deklico, — odgovori Garibaldi in zmigne z rameni. — Že samo vaš pogled bi bil de- klici dovolj, da se onesvesti.

Turčin izreče grozno kletev.

— Ozdravi mi ženo! — zakriči besno paša. — Dobro vem, da date vi zdravniki vsaki bolezní hujši značaj, kakor je v resnici, samo da bi iztisnili čim več denarja.

Garibaldi se obrne, kakor da hoče oditi.

— Nič več vam nimam povedati, — odgovori Garibaldi. Če ne boste dovolj pametni in ne boste pustili deklice v miru, ne odgovarjam za njeno okrevanje.

— Dobro — tu je vaša plača — pridite zopet jutri!

Garibaldiju je dal vrečico polno denarja, katero je radostno sprejel. Silno veselje ga prevzame, ko je pomislil, da mu v bodoče ne bo treba več hoditi prosjačit na most od Pere.

Popolnoma zamišljen odide iz palače in čudil se je, ko se je nenadoma znašel pred hišo gospe Timoni.

Tesnobno je opazovala gospa domačega učitelja. Tako zgodaj ga še ni pričakovala. Ali se mu je zopet zagnusilo beračenje?

— Ne bojte se! — reče Garibaldi, ki je videl na gospejinem obrazu nekako skrb. — Nate — tu je več, kakor bi mogel naberačiti ves mesec!

— Kako pa ste prišli do tega? — je zašepetala gospa in bojazljivo iztegnila roko proti mošnjičku.

— Ne vprašujte! — vzdihne Garibaldi. — Vzrok je neka uboga deklica, katero pa na žalost ne morem rešiti iz sigurne propasti.

S sklonjeno glavo je sprejela gospa Timoni denar.

Garibaldi ni mogel vso noč zatisniti oči. Ves čas je moral misliti na nesrečno deklico v Juzuf pašinem haremu, na nesrečno ljubico Abbas efendijino.

Ali bo res izvršila svojo namero in se sama umorila vsled strahu pred sramoto?

Če jo bo še pri svojem drugem posetu našel pri življenju, bo še enkrat poizkušal, da jo med razgovorom privede na druge misli. Morda mu bo na primer uspelo pripraviti Juzuf pašo do tega, da izpusti deklico iz harema.

Ah, kako težko je vzdihniti pri tej misli. Pomisliti je moral na Margareto, lepo rdečelaso Črnogorko, ki je tudi šele kot mrtvec zapustila pašino hišo.

Kako čudno premetava življenje mladega človeka.

Iz Juzuf pašine palače je prišel v roke Abbas efendiju, turškemu poveljniku, ki ga je rešil smrti in ga hotel pregovoriti, naj prestopi med muslimane.

Sedaj pa je hotela usoda, da se je sestal z zaročenko tega velikodušnega turškega poveljnika.

Zaročenka! Ali imajo tudi Turki zaročenko? Ali nima Turek harema? Ali si on ne kupuje svoje žene? Kako je prišel poveljnik turške fregate do zaročenke?

Tedaj pa se spomni, da mu je Juzuf paša pripovedoval o nekem izdajalcu, kateremu je ugrabil Ivanko. Bil je torej človek, ki je s krščanske vere prestopil v mohamedansko vero.

Iz tega sklepa Garibaldi, da je turški poveljnik bil nekoč kristjan. Morda je v duši še vedno kristjan in se je samo na zunaj kazal kot mohamedanec.

Siromašni človek! Medtem, ko se je boril na odprtem morju in izvojeval Turkom razne zmage, mu je od turškega mogočnika ugrabljena ljubezen, morda edina deklica, ki mu je pomagala prenašati življenje in odpad od svoje vere daleč od svoje domovine, v tuji zemlji. Dobro se še spominja Abbas efendijevega obraza. Zdelo se mu je, da ga je že videl v svojem rojstnem mestu, v Nizzu, toda nikakor se ni mogel spomniti kdaj bi to bilo.

Da bi se le mogel sestati z Abbas efendijem, da bi mu povedal, kako se je seznanil z njegovo milo Ivanko in kaj mu je naročila.

Komaj je pričakal drugega dne in že predpoldne se je napotil k Juzuf paši.

Na njegovo trkanje mu vratar takoj odpre vrata. Garibaldi je mislil, da bo s črnčevega obraza videl, če se je kaj posebnega zgodilo v palači med njegovo odsotnostjo, zato ga je ostro motril.

Toda izraz črnčevega obraza je bil neizpremenjen, grob, kakor vedno.

Garibaldi je šel mimo Juzuf pašinih sob proti hodniku, od koder se je prišlo v harem.

Tedaj pa — noga mu obstane, evnuh je ležal iztegnjeno na tleh. Hitro se pripogne Garibaldi k njemu. Prestrašen pa odskoči, kajti človek je bil mrtev. Strašen udarec mu je razklal glavo.

Garibaldija prevzame neizrekljiva groza. Pričakoval je nekaj strašnega in toliko, da se je upal odpreti vrata Ivankine sobe. Preje, nego je vstopil, pregleda vso sobo.

— Hvala Materi božji! — zamrmra, ko je našel vse v neizpremenjenem stanju. Kakor včeraj, tako je tudi danes svetila svetiljka z rdečkasto svetlobo, razni predmeti so bili v

včerašnjem redu, tam, na rdečem divanu pa je ležala ugrabljena Ivanka v beli obleki, pokrite s preprogami.

— Ivanka! — zakliče Garibaldi, — Vaš prijatelj, stari zdravnik je tu!

Toda dobil ni nikakega odgovora. Oprezno prime za dekličino roko, ki je visela kakor mrtva preko divana.

— Ivanka! — zakliče zopet Garibaldi.

Začutil je, da ji je roka hladna. Hitro odgrne pokrivalo — toda z zamolklim vzklikom odskoči — kajti Ivanka je bila mrtva; umorila se je sama. V prsih je še vedno tičalo bodalo, katerega je s sigurno roko namerila v svoje srce.

Kakor širok trak je tekla kri po beli obleki na rdeči divan, ki jo je poželjivo popijal.

Žalosten, kakor da je mu umrl sorojak, se vrže na ležišče nesrečnice.

Storila je torej le ono, kar mu je pripovedovala v obupu. Ni hotela preživeti svoje sramote in stopiti pred oči svojega draga.

Čista, toda nesrečna, je odšla onečaščena tja, kjer jo bodo sprejele roke milosrčja in kjer bo dobila zasluženno življenjsko krono.

Komaj, da se je Garibaldi opomogel od strašnega doživljanja. Ali naj pusti truplo tu?

Počasi se dvigne in tedaj zagleda s krvjo poškopljeni košček papirja, katerega je odgrnil skupaj s pokrivalom. Radovedno ga vzame in čita:

— Zadnji pozdrav mojemu Romeu! Ne pozabite mu sporočiti moje zadnje želje!

Skrbno spravi papir v prsni žep. Prevzame ga misel in to mora izvršiti: truplo nesrečne deklice mora odnesti s tega mesta in ga shraniti na mestu, kamor si bo hodil njen dragi lajšati svoje srce.

Na vsak način mora to dragoceno truplo dobiti iz te proklete palače, ki je videla že toliko skrbi, žalosti in krvi, četudi mu bo šlo morda za življenje.

Iz sobe pohiti na hodnik. Kljub grozi gre mimo razmesarjenega evnuha in prične iskati pašine uslužbenice.

Končno le najde nekega sužnja, ki se je od strahu stisnil v kot. Komaj, da ga je pripravil, da sta izpregovorila nekaj besed.

— Kje je paša? — vpraša hitro.

— O, gospodar, paša se je zaprl v svoje prostore in ne mara z nikomer govoriti.

— Gotovo je zelo razjaren zaradi smrti lepe tujke? — vprašuje Garibaldi.

— Tako je, gospodar! Ah, siromašni Mulej!

Garibaldi se spomni, da je bilo tako ime evnuhu, ki je stražil vrata Ivankine sobe.

— Pripoveduj mi, kako se je zgodilo s tem siromakom! — priganja sužnja.

— O, gospodar, ko je šel danes zjutraj paša k tujki, da se prepriča o njenem stanju, tedaj se je zgodila ona grozovitost. S strašnim krikom je pritekel paša iz sobe. Mulej je stal na hodniku, ne daleč od one sobe in v hipu je že ležal mrtev na tleh. Naš gospodar ga je posekal s svojim mečem, kajti od boli je izgubil srce in pamet.

Garibaldi nekoliko pomisli.

— Ali je kaka pot, po kateri bi odnesel tujkino truplo? — vpraša tiho Garibaldi.

— O, gospodar, vodil te bom, toda ne verjamem, da bi kateri izmed evnuhov hotel iti s teboj.

Čez nekaj časa je prišel Garibaldi do pašine konjušnice. Napoti se k sužnju, ki ga je takoj spoznal, da je vozil s konji onega dne, ko je bila ugrabljen Ivanika.

— Pošilja me paša. Takoj napreži konja, da odpeljemo truplo deklice, katero si včeraj pripeljal iz Pere.

Celo v konjušnico je prodrla vest o Ivankini smrti in o grozni pašini jezi. Vsi so se tresli, da bi se ne razlil tudi na nje pašin srd.

Suženj, s katerim je govoril Garibaldi, je storil vse, kakor mu je naročil. V najkrajšem času je napregel in zapeljal voz pred hodnik. Sedaj je bilo treba še prinesiti truplo nesrečne deklice.

Mlademu Italijanu je uspela njegova namera, saj na hodniku ni bilo žive duše, ki bi mu hotela preprečiti prenos trupla.

S pomočjo kočijažev in še nekega sužnja je bilo truplo kmalu na vozu. Potem stopi tudi sam na voz in se odpeljejo.

Ko se je ustavil voz pred letnim bivališčem Abbas efendijinim, prihiti naproti neki stari sluga. Od njega je izvedel Garibaldi, da je nastala v vsem dvorcu silna žalost, ko je izginila Ivanka in da so vso stvar sporočili Abbas efendiji, ki se je ravno tedaj vsidral v nekem besporskem pristanišču.

Vsi so bili obupani, ko so zagledali truplo nesrečne de-

klice. Odnegli so jo v vilo, kjer so jo v beli obleki in z vencem na čelu dali zvečer v krsto.

Njeno zadnje počivališče je obkoljeval gaj iz lovorja in oleandrov. Z največjo silo je zadrževal Garibaldi solze, kadar koli je pogledal v Ivankin blede obraz, ki se nikdar več ne bo smejal svojemu dragemu.

S starim oskrbnikom se je Garibaldi dogovoril, da bo pokopana drugega dne na krasnem vrtu letnega bivališča, od koder je bil krasen pogled na morje.

Pozno je že bilo, ko se je Garibaldi pripravil, da se vrne v hišo gospe Timoni. Ravnokar je zapustil sobo smrti, ko je zaslišal besno dirjanje konja v smeri proti vili. Ni imel mnogo časa, da bi premišljeval o tem, kdo bi mogel prihajati tako pozno, kajti zaslišal je, da že hiti nekdo po mramornatih stopnjicah lepe vile.

Naglo se odpro vrata. Pred njim je stal Abbas efendija, poveljnik turške ladje, ki mu je ponudil priliko, da si je priporil svobodo s tem, da je vžigalnik pritrdil na rusko ladjo.

— Kje je moja Ivanka? — ga vpraša s toplim glasom, — reci mi, kje je moja draga? — zakliče in močno zgrabi Garibaldijeva ramena.

V tem hipu pa stopi iz sobe, v kateri je bilo položeno na oder Ivankino truplo, stari sluga.

— O, gospodar, — vzklikne, — vi ste tu? O, da nas niste nikdar zapustili!

— Kaj se je zgodilo, Danilo? Pripoveduj, pripoveduj, kje je Ivanka! Kako je bilo mogoče, da je izginila?

Dihal je tako težko, da je komaj govoril.

— Ugrabili so jo pri belem dnevu na izprehodu! — zastoka stari.

Raztreseno gleda Abbas efendija. Niti pogledal ni starega, sivobraidega starca, ki je zrl vanj s solznimi očmi.

— Odpeljana! — zašepeta s topim izrazom na obrazu. — Toda kam? Ali ni nobenega sledu?

— Ne morem povedati, — odgovori pridušeno sluga. — Več dni smo opazovali neki turški voz, na katerem je bil turški kočijaž, kako je vozil mimo vile.

— Ha, moje slutnje! — zakriči kapetan. — Kje te naj najdem, moja Ivanka? — tebe, svetlobo mojega življenja? Postati bi morala za vedno moja, s teboj sem hotel zapustiti to burno življenje in živeti s teboj v samotni! Vedno si mi bila v mislih, v burji in viharju. Vedno mi je blestela pred očmi

tvoja sladka, mila slika — toda sedaj bo to za vedno prenehalo!

Komaj, da je še govoril, kajti bolečine so mu trgale glavo, katero si je podpiral z obema rokama.

— Ob misli, da te kdo drugi objema z rokami, da bo oni cvet, ki sem ga negoval z največjo skrbjo, uničen s silo, — o, še znorel bom, če bom dolgo mislil na to!

Potem pa se prične blazno smejati, da je Garibaldi za-bolelo srce.

— Oh, če bi vedel, da si mrtva in ne v rokah kakega drugega človeka! Morda si v haremu kakega paše, morda se kmalu ne boš več spominjala Romea?

— Saj čas ozdravi vsako rano! Ko boš videla sijaj in razkošje, ki vlada v haremu, ko boš videla, kako se ti klanja stotina sužnjev in celo sam paša, ah, tedaj me boš pozabila, ne boš se več spominjala dane prisége, ostal bom samec — sam v svoji slavi, po kateri sem hrepenel z vsemi silami. Zapuščen sem brez tolažbe, — potoži, — brez tolažbe!

Tedaj pa je začutil, da ga je nekdo prijel za ramena. Nekoliko prestrašen, se brzo ozre. Sivobradi človek — Garibaldi — je stal pred njim in ga gledal prodirajoče.

Kaj želite, stari mož, kako pridete sem? — vpraša efendija.

— Prihajam od — Ivanke!

— Od Ivanke? — vzklikne kapetan in poskoči s stola, na katerem je sedel. — Za božjo voljo, govorite, stari, govorite, kje je ona, kje bi jo našel?

Žalostno pogleda Garibaldi v efendija, ki se je razburil skoraj do blaznosti.

— Dvomili ste o Ivankini zvestobi, — reče dalje, — toda kljub temu, ona vam je zvesta — zvesta — do smrti!

— O Bog, kaj naj to pomeni? Do smrti? Toda to ni mogoče, ne — saj menda ni — — —

— Ali niste rekli, da ji želite smrt, samo da ne bi prišla komu drugemu v roke? — odgovori Garibaldi z glasom, ki je bil poln obupne žalosti.

— Stari, stari, ne govorite tako, da ne znorim! Prevzele so me grozne misli. Kaj veste o Ivanki?! Da, — zakriči odločno, — povejte, govorite, hočem vedeti vse, četudi bom slišal grozne stvari.

— Mož ste, efendija, zato boste znali svojo usodo tudi moško prenašati. Tudi Ivanka, katero je neki Turčin ugrabil

s silo, je bila istega mišljenja. Ni hotela, da bi jo kdo drugi objemal, čutila je tako, kakor vi. Mislila je na vas, na svojega dragega, kateremu ni hotela priti nikdar več pred oči zaradi sramote, v katero pa je bila prisiljena.

Prekine ga krik, grozen in strahoten, kakor krik na smrt ranjene zveri.

— Nehajte! — zastoka kapetan, lovi s prsi zraka in pograbi Garibaldija divje za ramena. — Počakajte, mislim, da sem znorel!

Zrušil bi se po tleh, da ga ni zadržal Garibaldi. Na njegov klic je stari sluga kmalu prinesel vode, katere je Abbas efendija izpil par požirkov, potem pa ga zanesojo do bližnjega naslonjača.

— Pripovedujte dalje, — reče z glasom, ki je spominjal na počen zvon, — pripovedujte mirno dalje, sedaj morem poslušati vse — vse!

— Ivanka je mislila na vas, na svojo zvesto ljubezen do vas in se ubila — od strahu pred onečaščenim življenjem — z lastno roko.

Globoko se je nagnil Garibaldi k nesrečnežu. Močno ga je objel in privil z obema rokama na svoja prsa. Pustil ga je, da se je izjokal. Toda v tolažbo mu ni mogel reči niti besede. Vedel in čutil je, da bi bila vsaka beseda zaman za to trpljenje, ki trga srce.

Potem pa, ko so prenehale teči solze, ko so iz prs uničenega moža izvijali samo še težki vzdihli in ko je vzdignil od bolesti izmučeni denar, tedaj se oba moža srečata s pogledi in se zagledata drug v drugega.

— Ne poznam vas, stari, ne vem, kako ste zvedeli za to grozodejstvo, toda čutim, da me nekaj vleče k vam, kakor k svojemu staremu prijatelju. Povejte mi, ali ste videli deklico, ko je bila še živa, ali ste govorili z nesrečnico?

— Da, efendija, k njej so me peljali kot zdravnika. Tam pa sem našel le še pohojeno cvetko, ki bi se morala kmalu razcvesti. V mojih prsih je zapustila svojo zadnjo željo — maščevanje njenemu nasilnežu, katero morate izvršiti na človeku, ki je uničil vas, vašo ljubezen in vašo srečo.

— Maščevanje! — zašepeta z drhtečimi ustnicami, a prste pokrči v pest. — O, Ivanka, če bi te le še enkrat videl, kajti ob pogledu na tvoje truplo bi dobil bes in krviželjnost tigra. Rane tvojega srca bi mi dale moči takega velikana, prsa pa bi se mi napolnila z vojno okrutnostjo!

Nežno prime Garibaldi roko obupanega moža.

— Pridite, — reče, — videli jo boste!

Abbas efendija se zdrzne.

— Kaj pravite? Ali sanjate? Koga bom videl?

— Ivanko!

Kapetan je šel brez besede za svojim voditeljem in ni vedel, kam ga bo odpeljal sivobradi tujec. Ko je prišel do sobe, katero je malo prej zapustil, se je za hip obotavljal. Naglo odpre vrata. Svetloba sveč obsije oba moža. Tam, med rožami je ležal dražestni obrazek, ki se je še pred nekaj dnevi smehljal svojemu dragemu. Toda tudi smrt ni vzela njene ljubkosti.

Kapetan obstane kakor okamenel, potem pa se vrže na krsto.

— Ivanka!

Z očmi, iz katerih je odsevala blaznost, je gledal na nepremično truplo. Tedaj pristopi Garibaldi in odgrne s trupla fino belo pokrivalo tako, da se je videlo bodalo, ki je še vedno tičalo v srcu.

— To je vse, — reče s tresočim glasom Garibaldi, — kar sem mogel rešiti od vaše Ivanke iz harema Juzuf paše.

Junak pade na kolena, z desnico pa pograbi bodalo, ki je naredilo konec življenja njegovi zaročenki. Glava mu klone na rob krste.

— Juzuf paša? — je jecjal. — Moja slutnja! Prisegam, da ne bom ne jedel in ne pil, dokler ne bom porinil bodala v srce te zverine!

52 POGLAVJE.

Poroka

Približal se je dan poroke, ko bo knez Karlo Kolonna za vedno združen z navidezno hčerko vojvode de Kafareli, v resnici pa z Violetto, rejenko gostilničarja Masaniella.

Dvorec je bil svečano okinčan, v kapeli se je zbrala odlična družba, sami neapoljski velikaši.

Vstop v kapelo pa je bil dovoljen tudi drugim osebam, seveda v kolikor je bilo prostora. V zadnjih vrstah se je nahajala neka deklica, katere obraz je bil pokrit z gostim pajčolanom. Od časa do časa, ko se je zaslišalo škripanje vrat, jo je prijemal nekak čuden strah.

Zasliši se odmev godbe, ki je prihajala vedno bližje. Kmalu vstopi godba v kapelo, njej pa so sledili svatje.

Knez Karlo Kolonna je bil v krasni obleki iz črnega škrlata, ki je bil na rokavih izrezan na več načinov, da je položena rdeča svila gledala izpod njega v velikih gubah. Opašan je bil z dragocenimi dragulji okrašenim mečem, ki je bil zapuščina njegovih pradedov. Na kazalcu se je leksetal prstan z briljanti. Vojvoda de Kafareli ga je daroval svojemu zetu kot poročni dar.

Violetta, navidezna princezinja de Kafareli je bila oblečena v obleko iz bele svile, z dolgo vlečko. V lepih gubah se ji je krasno podajala lepa obleka.

Okrog vratu je imela sedemkratno cvratnico iz draguljev, na glavi pa je nosila vojvodsko krono iz diamantov, ki je bila iz zakladnice vojvode de Kafareli. Če bi zasijalo solnce, skozi okno, bi krona izgledala kakor ognjeno morje, kajti vsa je bila posejana s krasnimi kamni.

Izgledalo je, da mlada zaročenka niti opazila ni onega močnega vtisa, ki ga je naredila na vse prisotne. Kakor v snu je stopala zraven kneza Kolonne, oči pa je imela uprte v tla. Če pa je le dvignila glavo, je mrtvo in ledeno usmerila oči v neko daljavo.

Počasi je prikorakal mladi par do oltarja. Pokleknila sta na stopnico in duhovnik je prišel s poročnim obredom. Kmalu se je zaslišal slovesni zaročencev — da!

V hipu pa se zasliši iz zadnjih vrst klopi obupni krik. Knez Kolonna se v vsej svoji notranjosti strese. Komaj je vzdržal na kolenih.

— To je bil Rebekin glas, — zašepeta tiho. Ni opazil duhovnikovega blagoslova, ki ga je zvezal za vedno z bodočo ženo; ni poslušal čestitk in srečnih voščil, ki so jih izrekli gostje po svetem opraviilu mlademu paru. Še vedno mu je zvenel po ušesih bolesteri krik srca, ki je bilo ranjeno do smrti.

Komaj da je ohranil svoj mir med svečano svatovsko pojedino. Njegove misli so se mudile v siromašni hiši židova Marka, kjer je njegova hčerka klečala na kolenih v svoji mali sobici. Jokala je, svoj obraz, poln solz je zarinila v blazine, z zobmi pa si je v nezavestni blaznosti grizla ustnice do krvi.

— Za vedno je izgubljen! — zastoka Rebeka. — Oh, kako sem upala, da bom po očetovi smrti osvobodjena vseh obvez, ki sem jih morala storiti in da bom potem zopet pripadala

svojemu dragemu. Sedaj pa se je poročil in nobena sila tega sveta ga ne more odtrgati od njegove žene.

V duhu je gledala za njo strašne slike. Gledala je kneza Kolonno, kako je srečen in blažen v naročju svoje mlade žene, kako vedno bolj in bolj pozablja ubogo židovsko deklico iz Ghette in kako jo bo prezirno pogledal, če jo bo slučajno kje srečal.

Od jeze zakriči. Ali ni imela ona pravice do kneza Kolonne? Ali ni bila ona tista, ki ga je rešila iz smrtnega objema? Ali se ni dovolj žrtovala, ko je darovala zanj še svojo srčno kri, ker je prisegla svojemu očetu?

In glej, sedaj pa bo uživala njegovo ljubezen neka druga žena, ki ga morda niti ne ljubi.

Stokala je od notranje tuge in boli. Pripravljala se je na to, da bi zastrupila mlado Karlovo ženo, toda istočasno se domisli, da je to nemogoče, ker ne bi mogla priti do nje. Pomislila je tudi na samomor, toda čutila je, da za to nima dovolj poguma.

Tako je ležala do temne noči na trdem divanu iz desk v svojem divjem poželjivem hrepenenju za dragim in v svoji bujni domišljiji si je predstavljala Karlovo blaženost, katero je nekoč užival tudi pri njej.

V istem času, potem, ko je bila svatovska pojedina končana, je šel Karlo Kolonna s svojo mlado ženo v svojo novo urejeno palačo.

Strašno mu je bilo ob misli na samoto, v kateri bo s svojo ženo. Toda nikakor se ni mogel otresti ene misli: da je Violetta navadna deklica iz naroda in ne prava princezinja, ne prava Julija.

Kaj naj začne s to deklico, brez obzira na to, da ima dobro srce? Ali je mogel nastopiti z njo v javnosti, pred odlično družbo in igrati kako posebno vlogo? Nič ga ni vleklo k njej, četudi bi pokazala in čutila kako naklonjenost do njega.

Toda ona je imela za njega samo hladno uglajenost, neko posebno bojazljivost, ki mu je silno mrzela v njegovi goreči duši. Zdelo se je, da je premišljevala v tem, kako je prišla do te krasne obleke, v vojvodsko palačo in sploh v družbo Karla Kolonne.

Celo pri poročni pojedini ni mogla pregnati te mrke zamišljenosti. In glej, sedaj sta prišla v Kolonnin, z novim sijajem okrašeni dvorec. Čakali so ju slavnostno oblečene sluge, ki ju odvedejo v njune sobane.

Sedaj sta bila popolnoma sama. Tiho in žalostno je gledala Violetta po bogato urejenem salonu. Premišljevala je, kako je nastala ta sprememba. Kakor san je šla mimo nje poroka.

— Poročiti se moraš s knezom Karlom Kolonno!

Kakor vsekane so ji šumele te besede po glavi. Sedaj pa so se izpolnile. Instinktivno je iskala novih misli, po katerih si bo uredila nadaljnje življenje.

Slučajno vzdigne Violetta oči v svojega moža. Vendar pa jih hitro vsa drhteč zapre.

Še nikdar ni bil ta človek, ki je stal tam z mrkim in nezadovoljnim obrazom, tako blizu nje, še nikdar ni videla tako groznih oči, polne mržnje, s kakrkšnim jo je sedaj motril njen mož.

Vsa se je ohladila, kakor da se ji je zledenila kri in instinktivno se odmakne svojemu možu, ki ji je bil tako tuj.

— Gospa, dovolite mi, da vas odpeljem v vaše sobane, — se obrne Kolonna k svoji mladi ženi.

Ponudi ji roko in jo pelje skozi celo vrsto sob, ki so bile namenjene Violetti. Te sobane so bile ravno na nasprotni strani palače od sob njenega moža. Kolonna je prej dobro premislil to ureditev.

Novo nameščena dvorjanka je tu pričakovala svojo novo gospodarico. Kolonna se obrne in odide.

Violetta se oddahne. Še nikdar ji ni bil ta človek, ki je bil sedaj njen mož, tako strašen in ostuden. Obšlo jo je tako čustvo, kakor bi hotela klicati na pomoč. Toda knez je šel.

Mrk in zaprt sam vase se vrne Karlo v svoje sobane. Naglo je korakal po veliki, lepo urejeni dvorani.

— To je moj dan poroke! — reče polglasno in se pogrljivo nasmeje. Prekriža roke in se zagleda skozi okno v mirno, s cvetnim vonjem nasičeno noč. Sladko je donela slavčkova pesem, a z jazminovega grmičevja se je dvigoval proti njegovemu oknu opojni vonj. Iz daljave se je slišala čolnarjeva pesem, ki je pel pod oknom svoje izvoljenke.

— Tega ne bom mogel zdržati! — zamrmra. — Odkar me ima v svoji oblasti Tereza in odkar nisem svoboden in svojevoljni vodja banditov, sem samo še pol človek. Moji občutki postajajo drugačni, namesto lahkoumnosti in želje po pustolovščinah, me prevzema nekaka mrzlota. Imenovali so me za vraga, posebno žene, katere sem zavedel in prevaral — ah, gorim za tem, da bi bil že zopet enkrat vrag!

Zdelo se je, ko da bi mlada zaročenka ne zapazila siinega vtisa, ki ga je napravila na prisotne. Kakor v snu je stopala poleg kneza Kolonne k oltarju.

Roke je iztegnil od sebe in se nagnil naprej. V očeh se mu divje in drzno zasveti. Stal je v tem položaju v popolni moški moči, z odločnim, energičnim izrazom obraza in bil je podoben možu, ki bi se rad boril z vsem svetom, ki se je zavedal svoje lepote, kakršno je mogel imeti le kralj pekla.

Končno pa se je odločil.

Četudi me zgrabi še enkrat krvnik Santa Maddalene, Rebeko moram še enkrat poiskati. Nikakor ni mogoče, da je ne bi našel, vsaj poizkusiti moram.

Hitro sleče svatovsko obleko in jo zamenja z drugo, navadno obleko, v kateri ne bi nihče spoznal pred nekaj urami poročenega, lepega kneza Karla Kolonno, zeta vojvode de Kafareli.

Ko se je še enkrat pogledal v ogledalo, poišče v skrinjici znani mu ključ, ga dene v žep, odpre potem neka tajna vrata, za katerimi so bile ozke stopnjice in po teh odide.

Ustavi se pri malih vratih, skozi katere je pripeljal delavca, da sta mu prebila kletni strop.

Za hip se je obotavljal. Poslušal je, če ga ni morda slišal kak služabnik, toda bilo je vse tiho. Potem pa odklene vrata s ključem, ki ga je prinesel s seboj in bil je na cesti.

Zadovoljno prikima z glavo, ko ni videl nikjer nikakega človeka.

— Vendar sem dobro naredil, — zamrmra, — da sem kupil to staro palačo, ki leži tako samotno. Narejena je kakor nalašč zamé. No, in moja mlada ženka lahko dela v svojem delu palače kar hoče. Toda najbolje bo, da se je čim prej rešim.

Tako je odšel po cesti dalje v mesto. Iznenada pa obstane, kajti misli so ga imele popolnoma v oblasti.

— Če bi le mogel zvedeti, — zamrmra, — kdo so bili oni ljudje, ko so si uredili prenočišče v podzemlju moje palače. Od tedaj niso nikdar več prišli. Videl sem samo starega, debelega gostilničarja Masaniella, kako se je plazil ob moji palači. Sicer pa bi stavil, da so bili oni ljudje del nekdanje moje bande. Oni mi ne bodo nevarni pri mojih novih podjetjih, še več, še celo pomagali mi bodo.

S hitrimi koraki je stopal v notranjost mesta proti Ghetti.

— Rebeka, — zamrmra, — ti moje vroče, divje dete, zakaj nisi bila ti ona, s katero sem se danes poročil? Ah, spoznal sem tvoj glas v kapeli, začutil sem bolečine tvojega srca.

zaradi izgube tvojega dragega, toda pomagati ti nisem mogel. Oh, kako hrepenim po tebi Rebeka! ...

Tam je stala poznana Markova hiša, v kateri je stanoval že mnogo, mnogo let. Kolonna obstane in se tiho zagleda vanjo.

— Kaj mi koristi, — reče, — da pohajkujem in lazim tu na okoli kakor zaljubljeni maček! Vidim, da me je sreča zapustila in to ravno v onem času, ko sem hotel postati pošten človek.

Pri tej misli se tiho nasmeji.

— Pošten človek! Ali sem res imel namen, postati poštenjak?

Oprezno gre dalje in strepeta, kajti skozi okence se je svetil svetlobni žarek.

— Rebeka še čuje, — zamrmra, medetem ko ga prevzame nekako razburjenje. — Ali imam lahko nado, da jo bom opozoril na svojo prisotnost in hrepenenje?

Stopi naprej, toda zopet mu obstane noga.

— Ona ne bo hotela priti, — zašepeta, — držala bo svojo prisego, ki jo je dala svojemu očetu. Nepravičen bi bil, če bi jo napeljeval, naj krši prisego.

— Oh, — vzdikne po kratkem obstanku — ali sem res že zopet postal filister? Ali nisem hotel predstavljati vraga?

Tiho se priplazi do okna, pod katerim je bilo popolnoma temno.

V zraku odmeva tiho sovino vpitje. Minulo ni niti dve sekundi, ko se okno odpre. Skozi okno se nagne temna glava, dvoje oči je hotelo prodreti v temno noč.

— Karlo! — se zasliši tih, zmagoslaven klic.

— Rebeka!

— Prišla bom — počakaj me!

Kolonnina prsa so se hitro dvigala in padala. V očeh mu je plamtel ogenj zmagoslavja. Draga je prelomila danó prisego. Prišla bo k njemu, kljub vsem očetovim grožnjam.

Kolonna se je priplazil v senci hiše čisto do vrat. Zadržal je, ko je zaslišal, da je nekdo vtaknil ključ v ključavnico in da so se vrata počasi odprla. Dve tresoči roki ga potegnejo skozi vrata in ga odvedejo po temnem hodniku do zadnjih vrat, ki so vodila na vrt.

Brez besede ji je sledil Kolonna. Po njegovih žilah se je širil nekak električni tok, ki je prihajal od Rebekinih prstov. Tiho, kakor tiger, je šel za njo. Brez vsakega šuma prideta do

vrtno lope, ki je že večkrat bila priča njunega vročega ljubimkanja.

Močno, kakor da se ne mislita nikdar več ločiti, padeta v objem. Niti besede nista izpregovorila. Le tu in tam sta se dotaknila z usti, da bi dala duška divjemu, nezavednemu veselju, ki ju je dohitela tako nepričakovano s tem sestankom. Končno, ko je Kolonna opazil, da je Rebeka že onemogla, sede na klop, ljubico pa posadi na svoja kolena.

— Draga Rebeka — ji je šepetal v uho — ali si zopet pri meni, ti moja vroče ljubljena deklica! Niti misliti ne moreš, kako sem razburjen v tem trenutku, kako me muči hrepenenje!

— O, Karlo — izdahne z muko Rebeka — ti si danes pri meni — danes, ko je tvoj poročni dan?

— Da, na moj poročni dan! — odgovori Kolonna z zamolklim glasom.

Kako si vendar mogel pustiti samo svojo mlado ženo?

— Ne vprašaj, draga, ne vprašaj! So nekatere stvari v mojem življenju, katere ti ne morem razjasniti.

— Karlo, samo na to mi odgovori: — Ali ljubiš svojo mlado ženo?

— Sovražim jo!

— O, ubožček! — vzdihne Rebeka in se nasloni na svojega dragega.

— Vsakdo mora prenesti svoj del skrbi in boli — odgovori Karlo.

— Tvoja ljubezen pripada torej samo meni? — vpraša deklica z boječim glasom.

— Da, samo tebi! — vzklikne odločno Karlo. — Če bi ne bilo tebe, ali bi še živel?

O, Karlo, kako sem srečna! — šepeta deklica. — Glej, danes sem skoraj obupala, nisem mogla premagati klica, da bi ne bila prisotna pri tvoji poroki. Oni prizor je bil preveč zame, mislila sem, da se bom zadušila in zato sem kriknila.

— Slišal sem, moja uboga ljubica! Komaj sem čakal, da je končalo ono sveto opravilo. V mojih ušesih je odmeval tvoj krik in moje srce je hrepenelo samo za tem, da bi bila pri meni mala, vroča Rebeka, katero bi, ah, tako rad imel tedaj zraven sebe.

Deklica težko vzdihne.

— Sedaj je že minilo! Odvreči moram svoje sanje o sreči in ljubezni. Saj veš, kaj sem prisegla svojemu očetu —

ah, in danes sem prelomila to prisego. Da, ko sem slišala tvoj znani mi znak, nisem mogla zdržati v sobi, morala sem priti k tebi, četudi bi morala zato umreti.

Kolonna ji obsuje mesto odgovora usta in obraz z vročimi poljubi. Brez volje je ležala v njegovem naročju. Na bodočnost ni hotela misliti, v tem času je hotela le uživati ob svojem krasnem dragemu. Prevzame jo divje zmagoslavno veselje. Saj je vendar prezirana židovka iz Ghetta, pa je vendar premagala lepo, visokorojeno princezinjo. Katera žena bi se ne veselila take zmage!

Celo uro je užival zaljubljeni parček svoj sestanek, ko je tlačena ljubezen zopet izbruhnila z vso svojo močjo. Nista se mogla ločiti, dokler ju ni prisilila jutranja zarja.

— Ah, Karlo, kako mi je v srcu težko! — zašepeta Rebeka. — Pomisli, če bo moj oče opazil, da sem se kljub moji prisegi sešla s teboj, tedaj me bo proklet in nagnal za vedno iz hiše.

— Radi tega, ljuba, si lahko popolnoma mirna! V onem trenutku, ko bo tvoj oče zaklenil za teboj hišo, ti bom jaz odprl svojo. Ah, Rebeka, ali se spominjaš, ko sem ti ob neki priliki rekel, da te bom napravil za — gospodarico noči? — Zraven mene bi zapovedovala mojim ljudem!

— O, Karlo, niti besede več o tem! Zame je samo še eno: odrekanje! Ti si se celo odrekel vseh svojih visokih sanj, samo da si si pridobil moder položaj principa, ki živi od svojih rent...

Knez Kolonna pogleda deklico z nenavadno svetlimi očmi.

— Ali misliš? — jo vpraša zamišljeno.

— O, za Boga, Karlo, kaj ti je zopet? Kakšne grozne sklepe zopet kuješ? V tvojih očeh vidim sijati odločitev, da začneš zopet z divjimi deli, tvoj obraz razsvetljuje nenavadna energija. Povej mi, ali se hočeš zopet podati v ono prejšnje nemirno, nevarno življenje?

— Da — in ne! Pred svetom se bom kazal kot bogati knez Kolonna. Svoje palače ne bo zapustil, toda tajno bom zopet — gospodar noči — vlada čete srčnih ljudi, katerih življenje in smrt bo odvisno od enega giba moja roke.

— Karlo, pomisli na svojo zadnjo pustolovščino! Karlo, ljubi moj, spomni se ječe in svoje rešitve! Nikdar več se ne bo to posrečilo, nikdar več ne bom mogla očeta pripraviti do tega, da bi storil kaj za tvojo rešitev!

— To vem dobro, mila moja Rebeka — odgovori knez. — Tvoj oče me sovraži, toda sedaj ne bo nevarnosti pri mojih podjetjih. Ne bom hodil več na nočne, nevarne pohode, ne, ostal bom lepo v svoji palači in tam se bom igral — gospodarja noči.

— Ne razumem te, Karlo — zašepeta Rebeka.

— Ne beli si glave s tem, vedno pa misli na to, da si določena, da postaneš — gospodarica noči. — Gotovo me ne vara moje upanje, da ne bo minulo mnogo časa, ko boš že stanovala v mojem dvorcu kot — gospodarica noči.

Polna hrepenenja se privije deklica k dragemu. Ah, kako velika sreča in užitek jo čaka! Toda vedela še ni, kako se bo Karlova nada uresničila. Ali bo moral njen oče popustiti — ali pa bo morala prokleta za vedno zapustiti hišo?

Mráz jo strese pri tej misli in še močneje se privije k svojemu dragemu.

— Sedaj me moraš zapustiti — reče končno Rebeka, — oče se lahko vsak čas prebudi in tedaj bi me zadela vsa njegova jeza.

— Dobro, šel bom Rebeka, toda misli na to, da ti je moja hiša vedno odprta in silno se bom veselil, ko boš vstopila vanjo kot gospodarica, četudi samo kot — gospodarica noči.

Še nekaj strastnih objemov in brezkončnih poljubov in ločita se. Kakor tat se je plazil Karlo iz hiše ravno v onem hipu, ko je na nebu ugasnila zadnja zvezda.

Na cesti se je počutil varno, saj v obleki, ki jo je nosil, ne bi mogel nihče spoznati kneza Kolonno. Niti malo ni bil utrujen, nego nenavadno poskočen in to je vse bila posledica svidenja z Rebeko. Strah ga je bilo, da bi se vrnil v palačo, kjer ga ni nihče pričakoval od njegovih dragih, kjer se je nahajala le njegova mlada žena, ki pa jo je bilo strah njegove bližine.

Brez misli je krenil proti dvorcu vojvode de Kafareli. Sam ni vedel, zakaj gre tja. Noge so se premikale brez njegove volje — mehanično.

Za hip obstane pred krasno zgradbo.

— Vi gotovo sanjate sedaj o sreči svoje edinke — zašepeta — toda niti ne slutite, da ona sploh ni postala kneginja Kolonna, ampak je v krempljih moje sestre Tereze. Ni še zaman trudila, njen trud dozoreva. O, ta premetena žena je mislila na vse, pa tudi na to, da se ne bi mogoče hotel osvoboditi njene oblasti. Zato tudi ni hotela umoriti prave prince-

zinje de Kafareli, ampak jo ima na varnem, da jo bo v potrebi porabila proti meni.

Kolonna se je hotel že obrniti in iti dalje, ko opazi, da so se tiho in previdno odprla mala vrata, ki so vodila s ceste v vojvodove prostore.

Radovedno obstane Kolonna.

— Ali ni morda šel vojvoda na svoj jutranji izprehod?
— zamrmra, — ker sicer ne vstaja tako zgodaj.

Hitro se stisne k zidu, odkoder je lahko opazoval mala vrata ob dvorcu.

Tedaj stopi na cesto neka prikazen, za katero bi se težko reklo, ali je moški ali ženska. Velik in dolg plašč je pokrival stasito postavo skoro do zemlje, klobuk pa je s svojim širokim obodom pokrival ves obraz.

— Kako pride ta človek — po visokem stasu se je dalo namreč sklepati, da je človek — in sicer človek kraljevskega stasa, v vojvodovo palačo?? — zašepeta Kolonna. — Ali je naredil tam kak zločin? Ali je bil zaprt pri vojvodi? Ali je bil vso noč v palači, ali je prišel šele proti jutru?

Ta vprašanja so se nakopičila v Kolonni, medtem ko je gledal, kako je tujec — prepričan, da ni v bližini nobenega nepovabljenega gosta — zaklenil vrata in dal ključ v žep.

Brez dvoma, ta človek je moral uživati vojvodovo največje zaupanje, ker sicer mu ne bi zaupal ključa od tajnih vrat...

Oprezno se je plazil za njim. Večkrat je veter razširil tujčev plašč in tedaj je Kolonna imel dovolj prilike, da je gledal in se čudil krasnim udom poznega potnika.

Tujec zavije v stransko ulico. Kakor kača, se Kolonna z vso hitrostjo splazi za njim.

Tedaj pa obstane tujec pred neko hišo, ki se je knezu zdela zelo znana.

— Ali je mogoče? — se vpraša, — kakšno delo pa ima tu ta človek?

Le nekaj korakov je bil še oddaljen od tujca. Ta vzame iz žepa ključ in hoče odkleniti vrata.

V tem trenutku pa strga z njega plašč in mu potegne z glave klobuk.

Zasliši se dvoglasni krik. Obadva sta zakričala istočasno.

— Tereza! — vzklikne Kolonna, ki je vsled presenečenja komaj prišel k sebi. — Ali si bila pri vojvodi? Ali sanjam — ali sem morda zblaznel?

53. POGLAVJE.

Boj

Na vrtu letnega bivališča Abbas efendijevega se je dvi goval novi griček. Popolnoma je bil pokrit z rožami in z drugim cvetjem.

Ob njem je stal bled kakor stena žalostni mož. Vetrič, ki je pihal od morja, mu je hladil vroče čelo in se igral z njegovimi razkuštranimi lasmi; toda ni ga čutil. Še celo, ko so se približevali k njemu tihi koraki, ni pokazal nobenega znaka da jih je slišal.

Še-le potem, ko je začutil na rami, da se ga je nekdo dotaknil, se je zdramil iz svoje zamišljenosti.

— A, vi ste stari? — reče trudno in hripavo. — V svoji žalosti sem se vam popolnoma pozabil zahvaliti za trud, ki ste ga imeli z mojo Ivanka. Vendar pa vas bom moral prositi še za druge usluge.

— Razpolagajte z menoj, efendija! — odgovori Garibaldi ki je tudi danes prišel s sivo brado in v obleki starega zdravnika Diega.

— Spremljali me boste na poti k mojemu smrtnemu sovražniku Juzuf paši. Bojim se namreč, da me samega ne bodo pustili v palačo. Zadnjo željo nesrečnice, katero mi je sporočila po vas moram izpolniti in — težko dihanje ga prekine — čutim, da bom Ivanka maščeval.

— Storil bom vse, kar mi bo mogoče. Odpeljal vas bom, efendija, v pašino palačo. Edini človek, ki se bo postavil vašemu maščevalnemu načrtu po robu, je paznik vrat, kakor medved močan črnc. Če se njega iznebiva, nama je pot v palačo odprta. Pašine sobane ležijo ob strani tako, da za slučaj če pride do boja, ki bo gotovo tam nastal, ne bo nihče o tem nič vedel.

— Ali mislite, da boš s črncem hitro gotov? — vpraša skrbno kapetan.

— Ne skrbite nič, njega bom jaz prevzel! — odgovori odločno Garibaldi.

Abbas efendija premeri navideznega starca z začudenim pogledom.

— Vi, starec? — vzklikne v smehu — vi preveč cenite svojo moč. Ne, to delo le pripustite meni?

Tedaj pa si Garibaldi odtrga narejeno brado.

S tihim vzklikom presenečenja se odmakne kapetan za en korak nazaj.

— Kaj je to? Kdo ste? — zakliče.

— Ali me res ne poznate več, gospod? Mar se ne spominjate več galejskega sužnja, Giuseppa Garibaldija, ki je bil obsojen na smrt, ker je skoro ubil nekega ujetnika? Potem pa ste me vzeli na svojo ladjo.

— Kako? — zakliče kapetan, blede lice pa mu od veselja zaliže rdečice — vi ste oni? Da, sedaj vas spoznam po vaših smelih očeh. Vi ste oni, ki je pritrdil vžigalnik na rusko ladjevje in ki je svoje težko delo sijajno naredil s pravim prezirom do smrti in z velikim junaštvom. Mislil sem, da boste propadli pri oni strašni eksploziji. Tem bolj pa me sedaj veseli, ko vidim, da ste se rešili. Toda kako pa ste prišli do te obleke?

V kratkih besedah pripoveduje Garibaldi svojo pusto-lovščino na mostu od Pere in svoje srečanje z Juzuf pašo, ki je mislil, da je zdravnik Diego.

— No, sedaj pa boste gotovo meni prepustili paznika vrat? — zaključi Garibaldi svoje pripovedovanje. — Mene se ne boji, pa nima tudi nobenega sovraštva do mene, tako, da bom njega, ki nama je najbolj nevaren, hitro spravil s pota.

— Ah, dragi moj mladi prijatelj, koliko hvale sem vam dolžen! — Kako rad bi vam izpraznil svoje srce, toda bojim se, da vam ne bo prijetno moje pripovedovanje.

Garibaldi ponudi kapetanu roko, katero kapetan srčno stisne.

— Gospod — reče z milo glasom Garibaldi — morda vem več, kakor si mislite.

Začudeno zagleda Abbas efendija dobrega mladeniča.

— Ali vam je Ivanka o meni pripovedovala?

Garibaldi zmaje z glavo.

— Ne, gospod, za to nimava sedaj časa — odgovori — vendar pa sem imel na ladji nenavadne misli o vas, ko ste me nagovarjali, naj prestopim v islam in da grem v turško službo.

Ali ni res, vi ste Italijan, katerega je ljubezen do pustolovščin pripeljala v Turčijo?

Kapetan globoko vzdihne in poln misli potegne roko preko čela.

— Pridite — reče Garibaldiju — tam je priljubljena klop moje lvanke. Od ta mje lep razgled na Carigrad in morje, pa tudi na grob bom lahko gledal.

Garibaldi gre z njim do omenjene klopi.

— Prav imate, Italijan sem. Sicer ne vem, odkod ste rodom, toda sigurno ste tudi v svoji domovini slišali moje ime. Govorice o meni so se širile po vseh italijanskih mestih, toda prava moja domovina je Sardinija.

— Mati božja! — vzklikne Garibaldi — potem pa ste moj sorojak. Jaz sem rodóm iz Nizze.

Žarek veselja se razširi po otožnem kapetanovem obrazu.

— Tedaj pa me dvakratno veseli, da sem vas našel. — Sedaj vem, da vam je znano moje ime. Jaz sem grof Raimondi!

Od presenečenja skoči Garibaldi na noge. Toplokrvni južnjak ni mogel zdržati na svojem mestu.

— Grof Raimondi? — vzklikne — oni, ki je nagnal iz očetove državice nepravilčno sardinsko vlado?

— Da, oni! Stvar mi je tedaj uspela, toda kaj naj iščem sedaj v svoji domovini, ko me tu obsipavajo s častmi in bogastvom?

— Kjer so vam premeteno ugrabili ono, kar vam je bilo najdražje, medtem ko ste se vi borili v burji in viharju in branili lopove pred napadom ruskega brodovja.

— Da — odgovori Abbas efendija — samo vsled intrig Juzuf paše so me poslali proti Rusom na slabih in starih ladjah. Nihče ni niti pomislil na kako zmago z naše strani, ampak se je splošno mislilo, da bom v boju sigurno propadel, kar bi se tudi zgodilo, da mi ni pomagal vaš slavni, junaški čin.

— Ali tako ceni vaša nova domovina vaša slavna dela? Nehvaležnost je vaše plačilo. Ko pa se vračate z boja pokriti z ranami in se hočete v naročju ljubezni nekoliko odpočiti, tedaj najdete svojo drago onečaščeno od novih someščanov mrtvo v krsti.

Abbas efendija, ali če ga imenujemo z njegovim pravim imenom, grof Raimondi, je spustil glavo globoko na prsa. — Roke je prekrizal in mrko gledal na tla.

— Da — zamrmra — še preveč prav imate! Toda kaj

naj začnem s svojim zavoženim življenjem? Ali vidite tam oni sveži griček, ali ga naj zapustim? Saj moram vsak dan znova sanjati o moji dragi.

— Ne, tega ne smete storiti — odgovori razburjeno Garibaldi — kajti ne bilo bi častno ne za vas, ne za vašo hrabro desnico, če bi hoteli nadaljevati svoje življenje v brezdeltu in v grenki tugi. Ali mislite, da bi vaši dragi ugajalo tako življenje? Ali vam nisem sporočil njenih zadnjih besed — maščevanje? Ali mislite, da bo gledala ponosno na vas s svojih večnih višin, če boste prekrižali roke in če vas bodo nekoč našli na divanu mrtvega kot zlomljenega starca?

— Toda kaj naj začnem s svojim življenjem? — vzklikne obupano grof Raimondi. V Turčiji ne morem in nočem več služiti. Volja mi je zlomljena, pa tudi srce. Najljubše bi mi bilo, če bi padel v boju z Juzuf pašo.

— Ali ste človek? vzklikne ljuto Garibaldi, — ali veste, da osveto morate izvršiti na onemu, ki je onečastil vašo zaročenko? No, Ivanka se je vsekakor globoko motila v vas. Mislila je, da boste vsled doprinešene sramote od jeze pobesneli, mislila je, da ne boste imeli miru ne po dnevi ne po noči, dokler ne boste oprali svojega bodala v krvi Juzuf paše. Sedaj pa želite, naj vas ta zver ubije?

Grof Raimondi je poskočil s svojega sedeža in pordečel od sramu.

— Dovolj! — reče z razburjenim glasom. — Ivanka ni mogla najti boljšega poverjenika, kakor ste vi. Ali mislite, da je sedaj že čas, da gremo k Juzuf paši?

Garibaldi mu ponudi roko.

— Tako je prav! Sedaj ste se zopet zbrali. Takega vas je hotela imeti Ivanka. Pripravite se na boj in pojdite za menoj. Prepričana sva lahko, da bova zver našla doma.

Grof Raimondi se pripravlja na pot.

— Še nekaj — reče Garibaldi, — rekli ste mi, da ste mi dolžni hvalo za ono, kar sem storil Ivanki in sedaj za to, da vam bom v pomoč v boju z Juzuf pašo. Ali mi hočete izkazati svojo hvaležnost?

— Zelo rad, le povejte.

— Dobro. Potem, ko se boste paši maščevali, pojdite z menoj v Sardinijo, v najino skupno domovino. Nepravični vladodržci so ponovno na krmilu. Male državnice, na katere je razdeljena naša lepa domovina in katere slabijo moč našega naroda, hočejo vreči raz sebe jarem suženjstva in se ujediniti!

v eno mogočno državo, pod močnim žezlom kakega dobrega vladarja. Sicer še ni prišlo do nobenih dejanj, neopaženo še tli goba, toda kmalu bo bruhnil ogenj. Priti mora samo nekaj junaških ljudi, ki bodo znali razumno voditi narod in tedaj se bo dvignil žarki ogenj navdušenja in domovinske ljubezni vse do neba. Tja mi sledite grof Raimondi, tam je vaše mesto. Prepričan sem, da bi vam Ivanka sama opasala meč, če bi slišala moj predlog. Ne glejte več na to, kar vam je žalega storila sardinska vlada. Saj je ravno ona tista, katero bomo spodili. Zato pa posvetite svojo hrabro desnico svoji domovini in pomagajte ji z vso svojo močjo k njenemu ujedinjenju.

Z vedno večjim zanimanjem ga je poslušal grof Raimondi. Ah, v svojem divjem življenju na morju v zadnjih letih, ni ničesar slišal o svoji domovini.

Ali je bilo to mogoče? Ali so se uresničile njegove sanje? Mesto malih državic naj nastane ena, močna država. In on naj sodeluje pri tej velikanski akciji?

— Tu je moja roka! — zakliče z žarečimi očmi. Nočem izostati, če me kliče moja lepa domovina! Skupno bova pomagala veliki stvari in Ivanka, hči lepe Italije, bo zadovoljna s svojim dragim.

S hitrimi koraki je šel proti svoji vili. Čez nekaj časa pa se vrne v krasni, z zlatom okrašeni paradni uniformi turškega fregatnega kapetana. Bil je popolnoma miren. Ob boku mu je visela močna turška sablja, za pas pa si je zarinil bodalo, katerega je potegnil iz Ivankinega prebodenega srca.

Nenavadno so se mu svetlikale oči. Garibaldi je videl, da je imel samo eno misel — boj z Juzuf pašo. Molče sta stopala moža drug zraven drugega. Sedaj prideta na most od Pere. Nehote pogleda Garibaldi proti onemu mestu, kjer je beračil v obleki zdravnika Diega.

Nikdar več ne bo tam sedel, o tem je bil prepričan. — Gospe Timoni je izročil vso nagrado, katero je dobil od paše. Ona bo lahko živela s tem denarjem ves mesec. Tedaj pa bo vsekakor prišel oni žalostni trenutek, ko bo morala, prisiljena vsled skrajne potrebe, zopet poiskati staro mesto na mostu od Pere.

V tem pa opazita Raimondi in Garibaldi Juzuf pašino palačo.

— Stopite nekoliko na stran, grof Raimondi, da vas ne opazi črnc — reče Garibaldi, ki je zopet nosil narejeno brado. — Mogoče je tudi, da je paša zapovedal, da se vas ne pušča

v palačo. Če ne prideva vanjo z lokavostjo, s silo gotovo ne bova.

— Delajte, kar hočete — odgovori Raimondi. — Sami veste najboljše, kako bova prišla do cilja.

Medtem ko je grof Raimondi hodil ob palači, je stopil Garibaldi pred krasno palačo. Vzdignil je težak železni ročaj, ki je visel ob močnih glavnih vratih in ga spustil. Daleč po hodniku je odmevalo.

Na malem okencu se oprezno pokaže črnčeva glava in še-le tedaj, ko je videl navideznega zdravnika, se pomirjen, odmakne. Gotovo je dobil od Juzuf paše zapoved, da mora ljudi, ki bi hoteli vstopiti, najprej dobro pogledati, posebno pa naj pazi na mornariške častnike.

Počasi se zavrtijo težka vrata na svojih oseh. Garibaldi je imel svobodno pot. En skok in že je bil v palači. Pozorno pregleda bližnjo okolico in opazi, da ni razven črnca, nikogar v predvorju.

Prestrašeno pogleda črnc v Garibaldija in že je iztegnil roko, da bi ga vrgel skozi vrata, ko se s pridušenim krikom zvrne na tla.

Garibaldijevo bodalo se mu je zarinilo v grlo. Čez nekaj hipov je bil že mrtev.

S kretnjo roke pokliče kapetana.

— Edini človek, ki nama je bil nevaren — reče in pokaže z roko mrtvo črnčevo telo, — je odstranjen. Sedaj imava prosto pot do Juzuf pašinih soban.

Previdno in brez glasu sta se odplazila oba moža dalje. Kmalu obstane Garibaldi pred vrati sobe, v kateri je nekoč zdravil bolanega pašo, ko ga je pičil škorpion.

Počasi odpre vrata — soba je bila prazna. Odločno stopi proti nasprotnim vratom, ki so vodila v veliko dvorano, kjer je paša najraje bival.

Garibaldi obstane in posluša. Zdelo se mu je, da je slišal počasne, odmerjene korake. To je bil Juzufov korak, kadar je bil zatopljen v svoje misli.

Grof Raimondi je sledil svojemu mlademu prijatelju stopinjo za stopinjo.

— Pripravite se, sedaj se bosta z njim srečala!

— Grof zamahne z roko, vendar pa si popravi meč v nožnici, pa tudi bodalo za pasom in stopi popolnoma pred svojega prijatelja.

Z enim zamahom odgrne Garibaldi vrata, kajti pašine korake je slišal ravno za njimi. En korak — in grof Raimondi je stal pred svojim strašnim nasprotnikom.

— Alah! — vzklikne Turek, kaj vidim?

Nehote se odmakne za korak nazaj. Grof Raimondi stopi sedaj popolnoma v dvorano.

— Da, niste me pričakovali, kaj ne, Juzuf paša! Mislili ste, da sem še vedno z mojim ladjevjem na morju ali pa, da sem z ničvrednimi, razpadajočimi ladjami propadel, vi pa da boste gospodarili z mojo lastnino po svoji volji. Toda prišel je čas računa, ko se bova pogledala iz oči v oči.

Paša se je medtem že zavedel.

— Vi ste torej begunec? — zakriči paša. — Kako ste se upali zapustiti svojo ladjo?

— To je moja skrb, — odgovori hladno grof, — pripravite se na dvoboj!

— Zapovedujem vam, da se takoj povrnete na svojo ladjo, — zakliče paša.

— Lopov in ubijalec mi ne bo nikdar zapovedoval. Izkazujem vam tako preveliko čast, ker se hočem biti z vami na življenje in smrt.

— Potem pa bom poklical svoje sužnje, da vas oni —

— Niti koraka, paša! — zakriči grof Raimond z groznim glasom, — sicer bi lahko pozabil na svojo odločitev in zaklal bi vas kakor psa.

Grof potegne sabljo iz nožnice — bil je pripraven za odločilni boj.

Samo en pogled je paši zadostoval, da je uvidel vso resnost nastalega položaja. Uvidel je, da se ne sme premakniti niti za korak, da ga ne bi od besa razjareni kapetan razsekal na kose.

— Torej mi dovolite, da si izberem meč, — reče paša z mrkim glasom.

— Ne trudite se, meč je tu!

Garibaldi je prinesel iz pašine sobe, v kateri je bil najprej, lepo sabljo.

Začudeno gleda paša navideznega zdravnika.

— Tudi vi ste tu? — zakliče paša rdeč od jeze. — Kako

pridete vi sem? Ali se naj vam zahvalim, da imam na vratu tega pobesnelega človeka?

— Mislite paša, da je res tako in zadeli ste. Ako se vam bo posrečilo premagati Abbas efendijo, se boste morali bojevati še z menoj, ker imam z vami še nek star račun zaradi rdečelase Črnogorke.

Brez besede bulji vanj paša.

— Kakšen vrag govori iz tebe? — zagrmi besno paša. — No, dobro, s teboj hočem najprej obračunati! Hitro potegne meč iz nožnice in ga s silnim zamahom nameri pri Garibaldijevi glavi.

Ta bi bil sigurno propadel, ker ni pričakoval tako hipnega napada in glavo bi imel razklano, da ni medtem priskočil grof Raimondi in odbil udarec s svojim mečem.

Sedaj se razvije med obema krvnima sovražnikoma ljuta borba. Vsak izmed njiju je dobro vedel, da ne more upati na usmeljenje od svojega nasprotnika. Vsak izmed njiju je bil žejen nasprotnikove krvi.

Udarec je sledil udarcu. Obadva sta bila odlična sabljača, nobeden si ni mogel priboriti niti centimetra prostora.

Nenadoma pa dobi paša za hip časa in z mečem naredi grozen zamah. Borba mu je trajala že predolgo in res se mu posreči, da je zadal svojemu nasprotniku če tudi ne težko, vendar pa skelečo rano, ki postane lahko opasna.

Grof Raimondi se za to s početka niti zmeniti ni hotel. Toda kmalu je začutil, da mu kri moči obleko, da ga prevzema neka slabost. Tudi Garibaldi zapazi to. Videl je, da so grofovi napadi postajali vedno bolj redki, da se je omejil samo na obrambo pred svojim nasprotnikom in da se je pomikal vedno bolj proti vratom.

Dvoboj bi gotovo ne trajal več dolgo. Sigurno bi paša posekal svojega nasprotnika.

Kakor kača skoči Garibaldi za grofa in si hitro odtrga umetno brado.

— Juzuf paša! — zakliče nagnjen čez grofova ramena.

Turčin se zamisli. Ali je bil to stari zdravnik? Ali ni to oni Italijan, katerega je skupaj s Črnogorko kupil od trgovca s sužnji?

Ali ni to oni, katerega je dal prikovati na galejo, odkoder ni vrnitve?

In ta človek ga je gledal tako neprijazno, tako strašno,

da je čutil, kako mu je pričela krožiti kri po žilah vedno slabije.

— Alah! — je mrmral Juzuf paša, — izgubljen sem. Alah, usmili se me!

V tem hipu ga udari nasprotnik s strašnim udarcem po glavi. Še enkrat se je hotel dvigniti, še enkrat je hotel navaliti na Abbas efendijo, toda zakoleba, meč mu pade iz rok in zruši se nezavesten na tla.

Sedaj se vrže Raimondi na njega z vso svojo preostalo močjo. Paša na vso moč zakriči in v srcu mu je bilo zabodeno bodalo, ki je prebodilo pred nekaj dnevi Ivankina prsa.

— Ivanka! — zakliče Raimondi, oči pa usmeri proti nebu, — maščevana si!

— Sedaj pa hitro dalje, grof Raimondi, dokler je še mir. Eno nalogo ste že izvršili, sedaj pa vas bom peljal k drugi nalogi, plemenitejši nalogi, ki bo odločila potek vašega nadaljnjega življenja.

54. POGLAVJE.

Igra ljubezni

Tereza je na bratov pogled smrtno prebledela. Da bi zakrila svojo razburjenost, se pripogne, da bi pobrala plašč, katerega ji je strgal Karlo.

— Pusti! — vzklikne Kolonna in hitro prime za plašč. — Zakaj bi mi ta plašč pokrival tvoje lepo telo? Prav res, — doda s smehom — v tej lepi moški obleki, ki ne dela na tebi niti ene gube, izgledaš krasna in vojvoda de Kafareli ima gotovo s teboj mnogo veselja.

— Vojvoda de Kafareli praviš? — vpraša z drhtečim glasom.

— Da, vojvoda! Videl sem te, ko si prišla skozi mala vrata v stransko cesto in nisem si mogel razjasniti, kdo bi naj to bil. Sedaj pa mi je vse jasno. Zares, preveč si poštena, da bi bila kneginja Kolonna.

Tereza se ponosno in oholo vzravna. Na čelu si poravnala lase, ki so ji silili v oči, potem pa pogleda odkrito in jasno.

— Nikar, dragec moj, nikar ne sodi tako nizkotno svoje sestre. Če sem si enkrat dovolila obisk pri vojvodi de Kafareli, s tem še ni rečeno in dokazano, da sem njegova ljubica. Ali misliš, da sem res tako neumna, da bom dragoceno ceno,

katero moram deliti, na tako lahkomni način zapravila? Ne, moja namera je mnogo bolj vzvišena! Cilj, po katerem mi srce hrepeni, ne bom pustila niti za hip izpred oči.

Karlo je zadivljen opazoval svojo sestro. Ko je tako pred njim stala in ga gledala dostojanstveno kakor kaka kraljica, ji je moral verjeti. Da, Tereza mora priti do zaželenega cilja. Nikakor se ni zaljubila v starikavega vojvodo, svojega zapeljivca v mladosti, ki ga je sovražila in prezirala bolj, kakor vruga v peklju, ampak potrebovala ga je za uresničenje svojih načrtov.

— Ti hodiš in delaš vse po določenem načrtu? — vpraša z neodločnim glasom.

— Ali ti naj še enkrat povem?

— Po katerem načrtu?

— Čez nekaj mesecev boš že videl.

Karlo se vtopi v svoje misli.

— Hm, ali misliš postati vojvodinja de Kafareli? — reče povdarjeno.

— Zadel si — nočem ti tajiti. Da, moj edini namen in cilj je: pridobiti si krono vojvodinje de Kafareli. Ali mi moreš to zameriti — po vsem onem, kar sem doživela v mladosti?

— Seveda ne, Tereza! Toda čakati boš morala še dolgo, predno se ti bo izpraznilo mesto.

Med pogovorom vstopita v hišo.

— Saj ti je znano, da je vojvodinja mnogo mlajša kakor njen soprog, — nadaljuje Kolonna, — in da je pri najboljšem zdravju.

— Umrlo je tudi že mnogo mladih ljudi! — odgovori pomembno Tereza.

— Posebno, če se smrti pomaga, — reče Kolonna in ostro pogleda sestro.

Ta pa ne odgovori, le z roko mahne.

— Ali te smem vprašati, kaj te je gnala iz palače to noč na cesto, ko si imel vendar svojo prvo poročno noč? — vpraša Tereza, iz vprašanja pa je zvenel ukor.

— To ti lahko povem: moja mlada ženica je bila ona, ki me je gnala iz palače.

Vedeževalka je bila silno presenečena in se ni mogla dovolj načuditi Karlovim besedam.

— Tvoja mlada žena, Violetta? — vpraša neverjetno.

— Tako je! Tereza, prosim te, reši me te ženske. Poprijema me čuvstvo, kakor da jo hočem zadaviti.

— Pa saj je ona Juliji de Kafareli podobna kakor jajce jajcu in v njo si bil tako strastno zaljubljen! Ne morem te razumeti!

— E, daleč je že to od mene! — vzklikne hitro Karlo.
— Odženi mi Violetto iz hiše, ali pa bo nesreča!

— No — no, pa vzemi mesto nje Julijo.

— Nezmisel, o njej nočem ničesar slišati!

Vpraševalno pogleda Tereza svojega brata.

— Tega more biti vzrok samo ena stvar! — reče počasi.

— Kateri?

— Ti ljubiš drugo, tretjo, k kateri te vleče srce, — odgovori Tereza in ga ostro pogleduje.

— Ti se motiš, Tereza! — reče Karlo in se prisiljeno nasmeji.

— Misliš? Tudi jaz sem bila v kapeli vojvode de Kafareli in prisostvovala oni žalostni slavnosti. Kakor da se sedaj godi, vidim kako je tiščala skupaj gruča ljudi in pozorno poslušala. Pozornost mi je zbudila tedaj neka deklica, ki je — popolnoma zavita — sedela skoro nevidno v kotu neke klopi. Saj veš, moje slutnje me ne varajo in tedaj sem takoj zasluhila, da je deklica že morala priti s teboj v dotiko.

Karlo je bil v neugodnem položaju.

— Opazila sem tedaj skozi njen pajčolan, kako so ji solze curkoma lile po njenih lepih licih. Slišala sem njeno teško dihanje, — njej krik — in videla sem, kako je skoraj nezavestna padla na tla.

Tereza preneha s svojim pripovedovanjem in pozorno premeri brata.

Karlo si je naslonil glavo na roko in nemo gledal v pod. Vse polno misli mu je rojilo po glavi.

— Znano mi je vse! — nadaljuje Tereza. — Ali želiš, da ti povem ime one deklice?

— Ali si tudi to že zvedela? — vpraša porogljivo Karlo.

— Imenuje se Rebeka, hči židova Marka iz Ghette. To je ona Rebeka, katero ljubi knez Kolonna in radi katere je pustil svojo mlado ženko samo v palači.

Karlo skoči nervozno s svojega stola.

— Ti torej veš, da je Rebeka, prezirana židovska deklica ona, katero obožavam in kateri pripada celo moje srce. Kaj je Violetta, kaj je Julija proti temu dovršenemu delu prirode, ki je razburkalo tudi vojvodovo srce tako, da je bil pripravljen dati 100.000 cekinov, samo da bi jo zopet videl! Pri

tem se je strašno prevaral, toda prevarala ga je seveda žena, ki — kakor vidim — ima s prekrasnim okraski okrašeno telo, vendar pa še dolgo ni podobna Rebeki!

Tereza je tiho poslušala bratovo pripovedovanje. Ni mogla verjeti, da bi bila še kaka žena, ki bi mogla še bolj privlačno delovati na vojvodo, kakor ona. Toda kaj, če bo usoda namenila ono krasno deklico vojvodi, pred katero se mora skriti tako Julijina, kakor Violetina podoba?

Ako jo slučajno vidi na ulici in jo spozna, če se njegovo srce iznova razgreje za nenavadno dražestno židovsko deklico, kaj potem?

— Ali si že dobil doto od svojega tasta, vojvode de Kafareli? — vpraša Tereza, da bi obrnila pogovor v drugo smer.

— Že včeraj mi jo je poslal domov! — odgovori Karlo.

— Potem jo bova še danes delila, ali si razumel? — zakliče zapovedovalno Tereza.

— Je ni mnogo, — pravi brat.

— Kaj pa to pomeni? Mar me misliš prevarati za mojo polovico? — zakriči besno Tereza.

— Seveda! Pomiri se in povej mi rajši najboljšo in natančno vsoto, ki jo hočeš dobiti.

— Daj mi 250.000 cekinov!

— Ne, recimo 200.000 cekinov. Mislim, da bi lahko ostala pri tej vsoti!

— 250.000 cekinov! Niti pare manj! — zakliče Tereza.

— Toda povej, kaj boš s tolikim denarjem? Saj bom vendar enkrat tvoj dedič!

Tereza se prezirno nasmeji.

— Če me boš preživel, seveda! Toda še takrat je dvomljivo.

— Da, saj res! Pozabil sem, da hočeš postati vojvodinja de Kafareli, — odgovori porogljivo Karlo. — Potem boš vsekakor rabila doto.

— To mislim tudi jaz.

Brat je besno pogleda. V duši je imel še vedno upanje, da bo sestra odstopila od nesramne zahteve in da se bo zadovoljila z mnogo manjšo vsoto, toda sedaj je videl, da se je zelo motil.

Če bi plačal palačo in njeno ureditev, bi imel tako malo denarja, da bi mogel komaj še en mesec dostojno živeti.

— Takoj moram in to čim preje bo mogoče, iti na delo, če si ne želim pogina, — je mrmral, ko je korakal po tajni poti

proti svoji palači. — Večina svojih prejšnjih ljudi sem že našel in sedaj potrebujem samo še nekaj materiala, katerega bom kupil za preostali del ženine dote.

Karlo je malokdaj prihajal pred oči svoje mlade žene, ta pa je bila srečna, da ni bilo tega strašnega moža v njeni bližini.

Čez dan je Karlo spal, ponoči pa je bilo njegovo hrepenenje po Rebeki premočno, da je ne bi obiskal. Oblečen kakor prejšnje noči se je plazil do hiše starega židova.

Na njegov posebni znak so se vrata vedno odprla. Rebeka ga je odpeljala v ono tajno skrivališče, v senco vrtnete, kjer sta že marsikatero noč prečula v ljubezenskem ljubimkanju.

Rebeka ni nikdar zaklenila vrat, ko jih je odprla svojemu ljubčku. To pa zato ne, da bi mogel Karlo neovirano pobegniti, če bi ga zalezoval njen oče. Tako je bilo tudi tega večera.

Ko pa je zaljubljeni parček izginil na vrtu, se pokaže nenadoma pred hišo v plašč zavita oseba.

— Moram se zavarovati, — je mrmrala zavita oseba, — kajti moj stari ljubček postaja vedno bolj ognjevit, pri tem pa mu ne smem nikdar privoščiti kakega zadovoljstva. Sigurno me ne bi hotel povzdigniti v vojvodinjo de Kafareli, če bi stala pred njim brez graje. V tem ga moram držati tudi še v bodoče. Privedla mu bom novo žrtev, ki ga bo sicer odvrnila od mene, toda samo do tedaj, dokler ne bo prišel pravi čas. Ta žrtev mora biti lepa Rebeka. Sicer je nekoliko nevarno sredstvo, da sem prav njo izbrala, toda moje oko bo budno.

Tiho in neslišno odpre vežna vrata.

— Če bi le vedela, — je nadaljevala skrivnostna oseba, — kje spi stari židov!

Tereza — ona je bila ta nočna potnica — je blodila po tuji hiši.

Odpirala je vrata za vrati, preiskala je vsako sobo in končno je prispela do nekih stopnic.

— V pritličju ne spi stari Marko, — je šepetala, — pogledati grem v prvo nadstropje.

Brez vsakega šuma se je vzpenjala Tereza po stopnicah.

— Tudi tu ne spi, — je tiho sikala, ko je zapazila lepo okrašeno posteljo, ki se je svetila iz teme. — Morda je to soba lepe židovke?

Potem pa gre po ozkem hodniku, ki je vodil v drugo oddeljenje. Oprezno prime za kljuko in pritisne.

Zasliši glasno hrkanje.

— Zadela sem! — zamrmra in stopi hitro v sobo. Ni imela na razpolago mnogo časa, če je hotela izpeljati svoj premeteni načrt. Če se bo ljubavni par tam doli prehitro ločil, tedaj ne bo mogla izvršiti svojega načrta in biti bo morala zadovoljna, če se bo neopaženo izmuznila iz hiše.

Sedaj je stala ob postelji starega židova.

— Marko! — pokliče polglasno. Nobenega odgovora — spal je spanje pravičnega.

— Marko! — pokliče iznova in se skloni k njegovemu ušesu. — Prebudite se, Rebeka vam bo ugrabljena!

Židov se zaspano dvigne. Zbudil se je na klic — Rebeka.

— Kaj se je zgodilo? — zajeclja nerazumljivo. — Rebeka, ali si ti tu? Kaj želiš od mene sredi noči?

— Pomirite se Marko, — odgovori tiho Tereza, — jaz sem, vaša sosedka in prijateljica, — reče krepko, ko je Marko preplašen vsled nenavadnega obiska, hotel planiti iz postelje. — Videla sem, da je neki mož šel v vašo hišo — najbrž k Rebeki.

— Pravični Bog! — zastoka stari židov, — kako nesrečno bitje sem! Ali je zopet vdrl oni volk v mojo ovčarno, da bi mi odnesel jagnje? O, Rebeka, kaj mi delaš? Ali mi nisi prisegla v roko pri bogu naših očetov, da boš za vedno zapustila tega razbojnika in tata, ki je bil enkrat že obešen? Zakaj sem bil tako neumen, da sem ga oživel? Kaj mi je koristila znanost?

— Vstanite, Marko, — ga je silila Tereza, — zalotila in iznenadila bova ljubavni par.

— Kaj mi koristi to, če ga zalotiva! — odgovori Marko. Zame je Rebeka izgubljena! Prisegel sem pri svojem živem bogu, da jo bom nagnal iz hiše, če bo hrepenela po tem razbojniku.

— Vi boste prisego gotovo bolje držali, kakor vaša hči! — zakliče Tereza, oči pa so se ji širile od veselja, da ji gre žito v klasje.

— Naj me kaznuje sam Bog! — zakliče Marko, — če ne bom držal prisege. Iztrgati si hočem iz srca očetovsko ljubezen, ki jo čutim do nje, prokletel jo bom in to proklestvo jo naj spremlja skozi vse njeno življenje.

Z groznično hitrostjo vstane in kmalu je bil oblečen. Ve-

deževalka ni hotela nažgati sveče. Morda bi se videlo na vrt! Razven tega pa je morala paziti tudi na to, da je stari židov ne bi spoznal.

Končno je bil Marko pripravljen.

— Pojdiva, — zašepeta Tereza, — splaziva se skozi vrata na vrt, da jih iznenadiva in prestrašiva. Ko se boste prepričali, da sem vam povedala golo resnico, tedaj molčite in ne izpregovorite niti besedo! Ne preklinjajte, ne prisegajte, ne pustite, da naju zavohata, pustite ju, naj sedita in se ljubita. Videla in slišala bova vse, saj preprečiti ne morete ničesar več. Ljubezen do dragega je večja, kakor ljubezen do očeta!

Marko je buljil pred se.

— Ona je moj otrok, moj edini otrok! — je tiho govoril. — Ali ni zapisano v sv. pismu: če te kateri član vara, tedaj ga zavrži!

— Toda koliko žalosti bo prizadela vam — staremu očetu — kajti njen ljubi je vendar zet vojvode de Kafareli.

— Pravični Bog! — vzklikne Marko, — če zve ta vsemogočni človek za ljubimkanje svojega zeta z mojo hčerjo?

— Vašo hčer bo prešibal krvnik in jo postavil na pol nago na zasmehovalnico, da bo vsakdo videl grešnico in bo za svarilo vsem onim, ki bi hoteli začeti kaj podobnega.

— Umrl bom, — zakliče polglasno Marko, — ne bom prenesel te sramote! O jej, naši ljudje v Ghetti bodo s prstom kazali na starega Marka, pljuvali bodo po meni in name kričali: — To je njen oče! Zakaj ni vzgojil svoje hčere tako, kakor so druge, a ne, da dela sramoto celemu rodu.

— Tako tudi bo! Vsi se bodo ogibali vaše hiše, — doda Tereza, — pred vašo hišo bo rastla trava, ljudje pa se vas bodo izogibali kakor človeka s kužno boleznijo.

— Bog, zakaj si me tako strašno kaznoval! — zavpije židov.

— Pozneje vam bom nekaj predlagala, Marko. Jaz sem namreč bogata gospa vašega rodu in bi rada žrtvovala vse mogoče, četudi še tako veliko vsoto denarja, samo da ne bi padel na naš rod grdi madež.

Marko prisluhne. Bil je tako lakomen človek, kakor ljubeči oče.

— Kaj ste rekli — veliko vsoto? — vpraša napeto.

— Tako sem rekla! — odgovori mirno Tereza.

— Toda na koga se želite obrniti, na Rebeko, ta izmeček?

— Pojdiva, — je silila Tereza, — prepričati se morava, če so moje oči dobro videle, če je res vaša hči pozabila pri-sego in postala v resnici izmeček.

Tiho, brez glasu sta stopala po stopnicah. Sedaj sta prišla na vrt. Še nekaj korakov in vetrič jima je prinesel na ušesa tiho šepetanje.

— Ali pristaneš na to, moja Rebeka, da prideš k meni, ko bo nastopil oni čas? — je tiho vprašal neki glas.

Na to nenavadno vprašanje je sledil globok vzdih iz dekličinih prs.

— Da, — reče previdno tiho, toda slišno, — prišla bom.

— In boš za vedno ostala pri meni?

— Da, vedno bom ostala pri tebi, moj Karlo.

— Hvala ti, mila moja! Tu na zemlji ti bom pripravil raj. Postati moraš — gospodarica noči, — tisoči ljudi pa se ti bodo morali klanjati, kakor kraljici.

— Ah, Karlo, kako bi bila srečna, če bi mogla ostati vedno pri tebi!

— Da, Rebeka, pozabila bova, kar je bilo — prokletev tvojega očeta in vse ono, kar te je vleklo k njemu.

— Moj oče? — odgovori tiho deklica, — ali bi mi lahko dal to vročo ljubezen? Ali more nadomestiti tvoje srce, tvojo strast? Ne, ne morem več ostati pri njem, četudi bi me tisočkrat prokel in še to noč nagnal iz te hiše. Jaz moram biti pri tebi, o, ti ljubljeni moj golobček, četudi je to morda moja pogibelj.

Krčevito zgrabi pri teh besedah stari Marko mehko Terezino roko. Zaziblje se in toliko, da ni padel. Vedeževalka ga je pravočasno podprla.

— Ali ste slišali? — zašepeta židovu, ko je videla, da sta zaljubljenca odšla v hišo. — Za vas je za vedno izgubljena!

— Da, — odgovori tiho židov, — za mene je za vedno izgubljena! — Tereza ga odpelje na cesto, da je ne bi zalotil v hiši brat Karlo.

— Sedaj pa poslušajte moj predlog, — reče Tereza.

— Govorite! — vzdihne Marko. — Pripravljen sem na vse.

— Sami ste videli, da je Rebeka prinesla na vas in na ves izraelski narod strašno prokletstvo. Oškodovani ste in na stara leta boste morali beračiti.

Marko se od obupa pogladi po sivih laseh.

— Naj bo prokleta ona, ki mi povzročuje to bol! — zakliče divje židov.

— Kaj, če bi jaz preprečila njeno namero, — nadaljuje Tereza, — da bi jo vzela k sebi in jo tako skrbno čuvala, da se s svojim dragim ne bi mogla več sestajati?

— O, s tem delom bi si zaslužili božansko nagrado! — zakliče stari.

— Pri meni bi bila kakor služkinja, — povzame besedo Tereza, njeno ljubezen do lopova pa bi že užugala. Pa tudi ne bi imela časa, da bi mislila na njega.

— Delajte z njo, kar hočete, — zakliče Marko, — samo odvrnite greh od moje hiše.

— Dobro! Ker pa boste za vedno izgubili svojega otroka, vam bom dala odkupnino in sicer 10.000 cekinov. Ali ste zadovoljni s tem?

— Pravični Bog me naj sodi, če nisem zadovoljen! — odgovori stari židov. — Če je že zame izgubljena, vendar mi je drago, da si povrnem stroške in muke, ki sem jih imel z njo v njenem življenju.

— Zelo lepo! Seveda pa je nocoj ne morem vzeti s seboj. Hiteti pa tudi ni treba, ker je njen ljubček ne bo še tako hitro odpeljal. Prišla bom v pravem času in jo bom odpeljala.

— Tu imate aro 1000 cekinov!

Hitro porine stari židov svetle cekine v žep. Bal se je, da se ne bi gospa skesala, da je dala za deklico toliko denarja.

— Sedaj pa, z Bogom Marko! — se obrne k njemu še enkrat vedeževalka, ki je bila vsa zadovoljna z svojim uspehom. — Mislite na ono, kar sem vam povedala, posebno pa na ono zlo, katero bi prišlo, če bi le malo slutil vojvoda de Kafareli o ljubavnih odnošajih vaše hčere z onim človekom.

55. POGLAVJE.

Pomembni sestanek

Več tednov po oni noči sta se plazila dva moška okoli palače kneza Kolonne. Eden je bil manjše postave, toda debele, drugi je bil mlad, močan in obličen v obleko neapoljskega ribiča.

— Ali veste, Masaniello, — se obrne zadnji k svojemu

spremljevalcu, — da nimamo prav nobenega povoda, da bi zapustili skrivališče v tej palači.

Nagovorjeni se prezirno nasmeje.

— Ali naj dopustimo, da nas bo novi gospodar vrgel na cesto ali, da nas usmrtijo židovi, ki se rušijo? — odgovori Masaniello.

— V tem imaš popolnoma prav. Toda kdo ve, če bi nas vrgel na cesto novi gospodar, če bi nas po bližje poznal?

Masaniello, prejšnji gospodar gostilne, oče in zaščitnik kamoristov, je opazoval mladega moža s prezirnim pogledom.

— Ne verjamem, Kamilo, — reče, — da bi se mu mi banditi tako dopadli, da bi nas najprijaznejše povabil, naj se naselimo v njegovi palači.

— Kdo ve, — odgovori Kamilo in si prične gladiti svojo črno brado.

— Reci mi končno, zakaj skrivaš svojo tajnost, — reče nestrpno Masaniello.

— Poslušaj! — odgovori tajinstveno Kamilo. — Zdi se mi, da sem spoznal novega hišnega posestnika. Večkrat sem se plazil za njim in mislim, da se nisem zmotil. Skozi ona vrata je prihajal in šel vedno po isti poti.

Potem neha z govorjenjem in pomembno pogleda Masaniella.

— No? — reče ta, — koga si spoznal v tem gospodu?

— Spoznal sem v njem bivšega vodjo kamore, voditelja banditov, katerega smo prej imenovali gospodar noči.

Masaniello se je moral glasno nasmijati, četudi je bil v jako žalostnem položaju, odkar ga je policija izgnala iz njegove gostilne.

— Zdiš se mi prebrisanec! — zakliče potem, — ali ne veš, da je bil — gospodar noči — po ropu državne blagajne že drugi dan obešen v Santa Maddaleni? Ali nisi čital na oglah ulic, kjer so bili nabiti lepaki?

Kamilo zmaje z rameni.

— Kdo ve, koga so tedaj ti slepi karabinjerski psi prijeli, — gospodarja noči — gotovo ne, ker njega sem videl vsako noč, ko je prihajal iz vojvodove palače.

— Gotovo je imel neki cilj, — doda debeli gostilničar. — Kam pa je vedno hodil?

— K našemu staremu židovu — Marku! — zakliče zmagoslavno Kamilo.

Masaniello skoči od presenečenja za en korak.

— K Marku? Ali se niste zmotili?

— Nikakor! Ali verujete sedaj, da je novi gospodar, ki nas je prejšnjo noč nagnal iz kleti, kjer smo se tako dobro zasedrali, edino le — gospodar noči?

Masaniello pa še vedno ni veroval v te besede in je le stresal svojo debelo glavo.

— Četudi ga že dolgo nisem videl, vendar pa ne morem verjeti tvojim besedam, dokler se sam ne prepričam, — reče zamišljeno.

— Dobro, saj ne bova več dolgo čakala. Kmalu bo prišel sam.

Bandita se skrijeta v globoko vežo, vendar pa tako, da sta imela pred očmi mala vrata.

Minulo je skoraj že pol ure, ko je Kamilo iznenada sunil z roko svojega debelega spremljevalca, ker je ta že skoraj spal, četudi je stal.

— Kdo je že zopet? — zamrmra razdraženo Masaniello.

— On prihaja! — odgovori hitro Kamilo, — pravkar je prišel skozi vrata.

Te besede so takoj prebudile debelega gostilničarja. Pozorno je buljil tja, kjer je še vedno stal človek, katerega je Kamilo določil za — gospodarja noči.

Zdelo se je, da pregleduje, če je čisto ozračje. Potem pa, ko ni ničesar sumljivega opazil, kar bi ga moglo ovirati, je odšel po cesti.

Za njim pa sta se plazila bandita. Bila sta dobro skrita v senci hiš.

— No — reče tiho Kamilo — kaj mislite o gospodu?

— Naj me vrag odnese, če bom postal iz tega pameten, — odgovori Masaniello, — prav enaka postava, hoja, iste kretnje z roko, celo enak klobuk, — toda vendar vem za gotovo, da je bil — gospodar noči — pri onem ropu ujet in obešen v Santa Maddaleni. To mi je pripovedovala tudi Antonijeva zaročenka, kajti on je tudi sodeloval takrat pri ropu in bil skupno z njim obešen.

Kamilo se smehlja.

— No, potem pa je v zvezi z samim vragom — odgovori — in rad se mu vdivjam, če sem se zmotil.

Medtem pa je preganjanec s hitrimi koraki korakal proti Ghetti.

Končno obstane pred Markovo hišo in trikrat zaskovika kakor sova.

— No, kaj praviš sedaj? — se obrne Kamilo k krčmarju, — ali si spoznal naš stari signal? Toliko, da mu nisem odgovoril. Kako bi me to veselilo!

— Zapri rajše svoj zamazani gobček — odgovori nevoljno Masaniello, — ga boš še opozoril na najino navzočnost! Saj veš, da ima oni človek, če je res. — gospodar noči — ušesa kakor ris.

Ni trajalo dolgo in oba tovariša opazita, da je zalezovan človek izginil v hišo starega židova.

— Jaz ne dvomim nič več! — zakliče Kamilo. — Nemojte ga, da bi se zmotil! Veš kaj, nagovoriva ga in vprašajva, če se ne misli več za nas brigati. Odkar je on odšel in se je naša banda sama zbirala v tvoji gostilni, veš, da nam je večkrat huda predla.

— To ve dragi padovanski svetnik — odgovori debeluhar, — saj smo komaj še zmožni manjših tatvin, da se preтолčemo skozi življenje. Kaj večjega, kar bi nam prineslo toliko blagostanja, da bi se lahko po več tednov valjali po medvedovih kožah, kaj takega se ne moremo podstopiti.

V Neapolju vlada taka varnost, da me naravnost srce boli. Oh, kaj bi dal, če bi se naša banda zopet zbrala!

— No, sedaj pa si le sam uvidel, da bi bilo najboljšje, če pregovoriva nekaj besed z našim starim kapetanom. Sigurno ne bo pustil na cedilu moža, ki sta bila vedno zvesta njemu in zvezi.

— Počakajva! — zamrmra Masaniello in se stisne tesno k vratom. Kamilo stori enako. Čakala sta celo uro, dokler se niso vrata odprla. Pričakovani je stopil na cesto.

Stari židov se je ravnal po Terezinem nasvetu in se ni nič več brgal za hčerino vedenje. Z ene strani je uvidel, da ne bi njegova prepoved ničesar koristila, ker je ona svojo prisego že prelomila, z druge strani pa je vso svojo nado in upanje prepustil Terezi, ki mu je obljubila, da bo prišla pravočasno in odpeljala hčer.

Karlo Kolonna je mirno stopal po cesti in ni se oziral ne na levo, ne na desno.

Komaj pa je prišel iz Ghetto, občuti, da se je hudo zadel ob človeka, ki je naglo hotel iti mimo njega.

Kolonna zakriči od jeze, z desnico pa prime bodalo.

— Oprostite gospod! — reče mož, ki je povzročil to nerodnost in se ponižno odkrije. — Oprostite, saj se je nehote pripetilo.

S temi besedami stopi tikoma k knezu in mu pogleda v odsevajoče, besne oči.

Za hip obstaneta oba moža nepremično in se le gledata.

— Za vraga! — zakliče nenadoma človek. — Kamilo ima prav, kapetan. Vi živite? Torej vas ie niso raztrgali psi — karabinjeri?

Sedaj stopi tudi Kamilo naprej in se radovedno zagleda v knezov obraz.

— Vedel sem — reče — da se nisem varal. O kapetan, kako se veselim, da niso bile resnične one vesti, da ste bili ujeti in obešeni!

Kolonna je opazoval bandita z nekim zadovoljstvom, ob enem pa tudi z jezo. Ni mu bilo ugodno, da sta bandita prežala nanj pri njegovih nočnih pohodih, ker je vedel, da pazijo nanj — seveda tajno — stražniki.

— He — spregovori končno, ko je videl, kako se je gostilničarjeva glava svetila na mesečnem svitu. — toda koga imam pred seboj?

— Kapetan, najbrž se boste še spominjali Masaniella, zaščitnika in vzgojitelja lepe Violette?

— Saj res, vi ste oni stari ničvrednež Masaniello, ki je mojim ljudem zamenjaval njihov težko pridobljeni plen s kislim vinom in s še slabšo jedjo — in vi ste Kamilo, lepi ribič, ali ne?

— Tako je, kapetan!

— No, kaj želita od mene? — vpraša Kolonna.

— Dela, kapetan — dela, kakršnega smo dobivali samo od vas! — reče milo Kamilo.

— Toda videli ste, kako se mi je godilo pri mojem zadnjem podetju! — odgovori Kolonna.

— No, sedaj vemo, da nas je dotična vest prevarala — vzklikne Masaniello.

— Ali res mislite? — vpraša vodja banditov. — Toda ona vest je bila na žalost resnična. Ko smo vdrli v državno vojno blagajno, so me ujeli karabinjeri.

— Marija! — zakličeta bandita hkrati, — torej ste jim utekli, da vas niso odvedli v Santa Maddaleno?

— Ne, zaprli so me v državno ječo.

— Toda — toda — je mrmral Masaniello, ogledujoč Kolonno s strašnim izrazom oči, — tedaj bi vas morali obesiti, ker za vas je bilo izključeno vsako pomilovanje.

— Saj sem tudi bil! — odgovori Kolonna in lokavo obrača svoje oči.

— Nemogoče! — je šepetal Masaniello in vrtel med prsti svoj klobuk vsled neugodnega položaja, Kamilo pa je nehote stopil korak nazaj.

Z eno kretnjo odpre Kolonna zgornji del svojega telovnika in odpne ovratnik na srajci.

— Poglejta sem, ker nočeta verjeti! Tu je brazgotina, katero mi je povzročila vrv. Imel bom znamenje za vedno.

— Strašna brazgotina — rdeča kakor kri — se je pokazala na belem vratu — spomin na oni grozni dogodek.

— Marija! — vzklikne debeli krčmar in se čudi. — Vi se torej ne morete ločiti od življenja?

Bil sem že mrtev, toda sem zopet oživel — pravi Kolonna z bolnim glasom.

Bandita se prestrašita in najrajše bi se vdrla v zemljo, ker sta premišljevala, ali je pred njima duh, ali pa živ človek.

Bivšemu vodji banditov je bil ta očitni strah obeh kamoristov v veliko zabavo. Duh je gledal s tako svetlimi očmi, da ju je mraz stresal po vsem telesu.

— Ali hočete še enkrat v zvezo z vodjem, ki se je izmuznil že vragu? — vpraša Kolonna počasi in udari Masaniella po hrbtu.

Ta se skoraj zruši od strahu.

— Kapetan! — reče z drhtečim glasom, — zelo bi se razveselili, če bi nam zopet dali dela. Ko ste vi bili vodja kamore, smo imeli najlepše življenje.

Globoko vzdihne in pogleda na svoj trebuh, kakor da mu hoče s tem pokazati, koliko je pretrpel v tem času, ko ga ni bilo med njimi.

— Da — doda Kamilo — če bi Violetta v svojem neomejenem besu radi smrti svojega ljubega Giuseppa Garibaldija ne izdala karabinjerom cele bande, bi še danes lahko veselo in brezskrbno živeli.

— Ali vam je znano kaj o vaši rejenki? — vpraša Kolonna debeluharja in ga skrivoma opazuje.

— Ničesar! Ah, gotovo se je v tem grešnem Neapolju izgubila v burnem življenju — vzdihne hinavski ničvrednež. — Bila je prelepa, da ne bi vzbujala pozornosti moških, posebno velikašev. Morda živi tajno in skrito v palači v veselju in razkošju, njen stari vzgojitelj pa, ki je imel radi nje mnogo skrbi in težav, mora stradati.

— Da — odvrne Kolonna — ta Giuseppe Garibaldi! Če bi ta lopov nameril svoj prvi korak v našo gostilno, bi tam takoj našel svoj konec in vse bi se drugače razvilo. Ti stari, bi gotovo ne gledal tako žalostno.

Pomislil je na Garibaldijevo mačeho, ki je bila nekdanj njegova ljubica, pomislil je na njeno bogastvo, ki ga je podedovala po Garibaldijevem očetu, potem ko ga je on zahrbtno umoril.

Spomnil se je Julije, hčere vojvode de Kafareli, ki bi bila njegova, da ni prišel vmes Garibaldi.

Toda kaj se ni vse zgodilo, kjer je bil Garibaldi!

Najbolj pa so ga pekle intrige njegove sestre. Strašno, da ima Julijo, katero čuva kot strašilo, da mu ga pokaže, če bi se hotel osvoboditi njenega vpliva.

V glavo mu šine misel.

— Vidva iščeta posla? — vpraša žalostno.

— Da, kapetane, kakršnegakoli! Naša bodala so že nekaj mesecev tako svetla, kakor da se niso še nikdar namakala v krvi.

— Ni potrebno tega. Delo je enostavno, toda plodonosno. Kaj mislita, če bi dobila vsak po 1000 cekinov?

Radostno vzklikne Masaniello.

— Tisoč cekinov, kapetan? Kako pa jih naj zasluživa? — vpraša. Ali naj ukradeva vragu rep? Ali naj vojvodi de Kafareli odreževa uho? Ali naj iztrgava židovu Marku grlo, ker vas je izdal karabinjerjem?

— Kaj? — zakliče Kolonna — Marko me je izdal?

— Da, — odgovori Masaniello, — to mi je pripovedoval neki stražnik, ki je imel odnošaje z zaročenko ubogega Antonija, katerega so ujeli skupno z vami.

Kolonna se je tresel od jeze. Nato ni niti pomislil, če ga je kdo izdal. Končno pa zve, da je izdajalec Marko, Rebekin oče, oni, ki je sprejemal od njega vse ugrabljene stvari?

Kolonna ni mogel verjeti.

— Pripovedujte mi natančnejše, Masaniello — reče jezo — to je vendar nemogoče!

— Toda vendar je tako! — odgovori debeluhar. — Ono usodno noč je šel Marko za vami in vas je videl, da ste vdrli v državno blagajno. Potem pa je hitel do straže vojvode de Kafareli in opozoril stražnike. Sam vojvoda mu je obljubil veliko nagrado. Vojvoda je le slučajno bil zraven.

Kolonna je škripal z zobmi. S hitrimi koraki je odhitel po

cesti, da se prisili, da ne gre nazaj k Markovi hiši, kjer bi se krvavo maščeval izdajalcu.

— Sedaj sva si enaka, Marko! — je govoril sam pri sebi. — Vrnil si mi življenje, katero si mi ugrabil. Hvale ti nisem več dolžen. Zato ni treba, da bi me pekla vest, če ti bom odpeljal hčer.

Skoro popolnoma je pozabil na bandita, ki sta korakala za njim. Ko pa je končno nekoliko skrajšal svoje korake, zagleda zopet malopridneža.

— Ha — je mrmral sam pri sebi — hotela bi imeti dela. Dobro, dobila ga bosta.

— Pojdita z menoj — se obrne k banditoma — pokazal vama bom vajino delo.

Peljal ju je skozi več stranskih ulic, dokler niso prišli do hiše njegove sestre.

— Tu — reče s tihim glasom — v tej hiši je skrita neka deklica, po imenu Julija. Žena, njena jetničarka, bi je ne dala niti za milijon cekinov. Zaradi tega jo morata ukrasti.

— O! — zakliče Masaniello — s starimi naredimo krutek proces. Iztrgala ji bova grlo, kaj ne, Kamilo?

— Razumljivo — odgovori ta, — en uboj več ali manj na vesti, to nama je vseeno.

Karlo Kolonna se za hip zamisli. Sovražil je svojo sestro zaradi njene nesramne lakomnosti in zaradi njene lokavosti, s katero ga je držala v šahu. Vendar pa ni hotel biti povzročitelj njene smrti.

— Ne — reče — stari — sicer pa jetničarka ni tako stara, ampak je žena okrog 30 let — ne smeta narediti nobene škode. Za to mi jamčita s svojo glavo. Z mlado deklico pa lahko naredita, kar hočeta. Ali sta me razumela?

— Seveda, kapetan! — odgovorita.

— Sedaj pa, glejta, tu je vajina nagrada. Ker vem, da bosta svoje delo dobro izvršila, vama plačam že v naprej. Posebnih sporočil ni treba pošiljati, ker bom tako izvedel, če sta delo srečno dovršila ali ne.

Kar je banditoma izplačal nagrado, se obrne in odide s hitrimi koraki proti svoji palači.

— Kolikor poznam to dvojico, bosta še nocoj izpeljala svoje delo. No, potem se ne bom več bal svoje sestre. Uboga Julija! — je šepetal. — Nekaj časa sem bil vanjo tako strašno zaljubljen, da bi jo rešil iz pekla — sedaj pa sem jo prepustil banditoma. Sicer pa, če je blazna, je smrt zanjo še rešitev.

Tako je pomiril svojo vest in vstopi skozi mala vrata v svojo palačo.

Dalje časa sta stala bandita pred hišo in se posvetovala, kako bi pričela.

Še vedno se nista zedinila v svojem mnenju, ko se hišna vrata nenadoma odpro, med njimi pa se pokaže prikazen, zavita v čudno obleko. Nobeden od banditov ni vedel, ali je mož, ali žena.

Potem, ko je prikazen skrbno zaklenila vrata in oprezno pregledala okolico, se napoti proti sredini mesta.

To je bila vedeževalka Tereza, ko je šla k svojemu čestilcu, vojvodi de Kafareli, v nočni obisk.

Kljub temu, da vojvoda, ki je ves gorel od strastne ljubezni, ni mogel dobiti od svoje ljubice več, kakor objem, največ kak poljub, ga je vendar znala premetena žena tako k sebi prikleniti, da je ta z velikim hrepenenjem pričakoval onega trenutka, ko bo prišla k njemu lepa, bujna žena.

Čutil je, da ga to čustvo prevzema vedno bolj, posebno pa od tedaj, odkar njegova žena, vojvodinja de Kafareli trpi na vročici, ki je popolnoma zablajala njene moči. Vzrok njene bolezni je bila hčerina poroka.

Brez vsake moči je ležala na postelji. Noben zdravnik ni mogel določiti njeni bolezni. Bila je tako tajinstvena bolezen, kakor bolezen njene hčere Julije.

Vojvoda, njen mož, se ni niti malo briga za bolezen svoje gospe. Sploh ni mogel videti bolnikov, izjeme ni naredil niti pri svoji ženi, ki je povrh niti ljubil ni, kakor je rekel vedeževalki.

Tereza je določila gotove dni in noči v tednu, ko bo obiskovala vojvodo. Njegova ljubezenska strast se je nekoliko potolažila s tem, da mu je za hip pustila uresničiti njegovo vročo željo, toda v ugodnem času se mu je znala izmuzniti.

Zato je tudi danes oblekla moško obleko, ki ji je zaradi njenega krasnega stasa odlično pristojalo, da je mogla k vojvodi v palačo.

Predno pa je zapustila svojo hišo, se je še prepričala, da je Julija trdno spala v tajni sobici. Radi večje varnosti še zaklene vrata, da ji ne bi deklica zopet pobegnila. Takega strahu si ni želela več.

Ko je videla, da je vse v redu, odide.

Toda tokrat se je le zmotila.

Julija je mirno ležala v postelji z zaprtimi očmi, toda spala ni. Že pred več tedni je hotela pobegniti.

Njen razum je postal zopet normalen, spomin jo je zapustil le tedaj, če se je spomnila minule bolezni.

Popolnoma jasno se je spominjala, da je bila v palači vojvode de Kafareli, kjer je govorila z materjo, ki pa jo je naglala kot sleparko.

V dolgotrajnem suženjstvu je imela dovolj časa, da si je predočila oni slučaj njene čudne bolezni, ki jo je napadla tedaj, ko ji je Karlo Kolonna prinesel v dar šopek cvetlic.

Ustvarila si je sodbo: neka sleparka se je priplazila k njenim staršem ali pa je podvržena od tretje osebe kot njihova hči, njo pa je izpodrinila iz njenega mesta.

Julija je obupavala. Uvidela je, da bi bil ves njen trud zaman, če bi hotela svoje starše prepričati, da je ona njihova prava hči, princezinja Julija. Smatrali jo bodo za blazno.

— Giuseppe Garibaldi! — je šepetala večkrat, — če bi bil tebi znan moj položaj, če bi bil v bližini in bi mi prihite! na pomoč! Prepričana sem, da bi se tvoji neizmerni skrbi posrečilo odstraniti sleparko, meni pa bi pridobil odvzete mi pravice. Toda kje si, Garibaldi?

Tedaj ji pade na um neka dobra in rešilna misel. To se je zgodilo neke noči, ko ni mogla spati.

Ali ni rekel Garibaldi, da bo odšel v Sardinijo, kjer se hoče boriti za domovino?

Sigurno se je nahajal sedaj v Genevi ali v Nizzzi, ali kje drugje v Sardiniji. Hrepenela je po njem, da bi se mu vrgla na prsa in mu pripovedovala svoje težave.

Primerjala je vse ključke, kolikor jih je našla.

Ah, to delo je bilo zanjo precej nevarno in opravljati ga je mogla le tedaj, če je imela Tereza obisk ali pa, če je zapustila hišo.

Končno je našla dober, v ono ključavnico pripadajoči ključ. Vriskala je od veselja, ko je vendar dobila tako dragoceno sredstvo za beg. Pobegniti iz hiše pa ni bilo posebno težko. Njena jetničarka je sicer zaklenila vežna vrata, toda okna niso bila tako visoka, da se ne bi mogla popneti nanje in skočiti v svobodo.

To noč je zopet slišala, da je Tereza nekam odšla. Sedaj bi bil najpripravnejši trenutek za beg.

Ko je jasno slišala, da je Tereza zaklenila vrata, na ploč-

niku pa je slišala moške korake, se dvigne iz postelje. Prižge svečo in se hitro obleče.

Sedaj je pripravljena. Po kateri poti naj gre, ni vedela. Toda najprej mora na vsak način v Genovo. Genovski knez, ki je predsednik republike, je bil materi brat. Julijo je imel zelo rad in jo bo gotovo sprejel.

Oh, kako bi bila srečna, če bi zagledala tam Giuseppa Garibaldija! V žepu ni imela niti pare denarja, pa to ji ni bilo mari. Sigurno bo našla dobra srca, ki ji bodo pomagali. Samo hitro s tega kraja, kjer se je komaj rešila blaznosti.

Glavo si je pokrila z robcem in bila je popolnoma pripravljena na pot, ko zasliši nenadoma v veži nekak ropot. Tega se je tako prestrašila, da je padla skoraj na kolena.

V tem pa — kri ji je obstala v žilah — se počasi odpro vrata, ki so spajala vežo s sobo. Na pragu se pokaže razbojniška glava z groznim licem. Julija krikne od groze, mladi človek pa, po zunanosti bandit, skoči v sobo.

Močno prime deklico za vrat. Ubožica se je tresla po vsem telesu.

— Kje imaš skrito deklico? — je grmel nad njo Kamilo. Julija ni vedela, kaj naj odgovori.

— Hitro, nimam mnogo časa! Kje je deklica, katero imaš zaprto? — ponovi bandit svoje vprašanje.

— Jaz sem ona deklica! — odgovori drhteča Julija.

— Ha, — zakliče bandit, — torej se nisva zmotila. Tvoja jetničarka je odšla nekam v mesto, ne?

— Da! — dahne Julija.

— Torej sem prišel ob pravem času!

Močno zgrabi bodalo, pogled pa mu je postajal vedno bolj krvoloč.

— Ali me mislite ubiti? — zakliče deklica v smrtnem strahu in se je zaman mučila, da bi se osvobodila razbojniškega prijema.

— Da, — reče Kamilo, — ne morem drugače! Tvoje življenje je kupljeno za 1000 cekinov. Ta denar sem že prejel, zato moram izvršiti naročilo. Ker pa si lepa deklica, ti obljubljam, da te bom dobro zadel, da se ne boš predolgo mučila.

— Jezus Marija! — zakriči Julija od groze, ko je opazila pred očmi lesketajoče bodalo. — Usmilite se me, kaj sem vam naredila — jaz uboga deklica?

— Tega te nisam vprašal, — odgovori Kamilo, — kupljen sem namreč zato, da te pošljem na drugi svet in svojo besedo moram držati.

— Ali ni ničesar, kar bi vas moglo odvrniti od groznega naročila?

— Ničesar — toda dovolj besed!

Poprime držalo, Julijo pa stisne močno za vrat.

— Dovolite mi vsaj, da še prej malo pomolim. Vsakemu, kdor je obsojen na smrt, se to dovoli. Pomislite, kako bo nekoč vam!

— Dobro, — reče bandit in spusti Julijo, — to ti še dovolim, toda hitro — hitro!

Julija uvidi, da zanjo ni več rešitve. Morala bo umreti in to ravno oni dan, ki bi ji moral prinesiti svobodo in bi odvrгла okove.

Solze obupa so ji curljale iz oči. Ona ne sme biti več srečna, ne sme se razveseliti v svobodi, ne pričakovati sestanka z Garibaldijem, za katerim je tako hrepenela. Črni mrak jo bo pokrival, izbrisana bo iz knjige življenja.

Vsa obupana pade na kolena.

— Marija! — je molila; solze so ji močile blede lice, glas pa ji je drhtel od joka, — če je tvoja volja, da moram nesrečnica tako mlada umreti, o, bodi tedaj ti moja zagovornica, sveta devica in vzemi me v svoje nebeško carstvo. Oprosti mi, če sem hote ali nehote grešila proti tebi, zaščiti moje mile roditelje in odpusti moji materi, ki me je nagnala iz svoje hiše kot sleparko.

Njena molitev in njeno jokanje je bilo vedno bolj vroče, bujni lasje so se ji razpustili in zvalovili po hrbtu. Kakor boginja je izgledala Julija, ko je klečala z boleštnim izrazom na obrazu in imeli oči vprte proti nebu.

— Odpusti tudi temu človeku, — je jecljajoč molila, — ki me želi ubiti — mene, ki sem v svojih mladih letih morala toliko pretrpeti, ko mi je bil ugrabljen moj ljubljeni, mene pa so odtrgali od matere. Usmili se ga, če se mu obudi kes in če ga bo spameťoval zadnji greh.

Bandit se je pomikal vedno bolj nazaj od deklice, ki je tako lepo molila. Najprej ga prevzame njena lepota, potem pa ga gani njen obup in njena molitev.

Za njega, za ubijalca je molila! In to nesrečnico, ki je po nedolžnem tu zaprta, ki je pretrpela toliko težav, to nesrečnico hoče ubiti!

Pričela ga je peči vest in odšel je iz hiše. Zunaj ga je pričakoval Masaniello, ki je tam stal na preži.

— No, — mu ta zakliče, — ali si že gotov? Trajalo je dovolj dolgo.

Kamilo strese nervozno z glavo.

— Ne morem! — zamrmra.

— Kaj ne moreš?

— Umoriti deklico pri Mariji, ne morem!

Debeli gostilničar je opazoval svojega tovariša, kakor da je ta postal nenadoma blazen.

— Ne moreš prebosti deklice z bodalom? — zakliče razjaren. — Toda, zakaj ne?

— To je vseeno, — odgovori Kamilo z osornim glasom. — Nočem je! Pojdi ti in stori kar hočeš, jaz pa te bom nadomestoval na straži.

Masaniello ne odgovori niti besede, le zažene se v hišo.

Julija je še vedno bila na kolenih in je bila v molitev tako zatopljena, da ni slišala, kdaj je odšel Kamilo.

Debeli bandit tiho vstopi. Svečina svetloba je dovolj razsvetljevala dekličin obraz. Hotel je že z namerjenim bodalom navaliti na deklico, ko nenadoma obstane. Previdno nagne glavo, da bi mogel bolje videti.

— Brez dvoma, — je mrmral, — to je ona! — Violetta! — zakliče glasno, — tebe najdem tu?

Velika sličnost njegove rejenke Violette s hčerko vojvode de Kafareli je spravila tudi njega v zmoto.

Julija skoči pokonci. Z grozo opazi pred seboj drugega, neznanega bandita. Tedaj pa opazi, kako je bandit veseio presenečen. Hitro skoči k njemu in ga zgrabi za roko.

— O, vas pošilja k meni moj dobri angel; vem, vi me bote rešili onega strašnega človeka, ki me je hotel ravnokar ubiti, mar ne?

Debelemu banditu se povesi roka, ki je bila oborožena z bodalom.

— Ali nisi ti moja nekdanja gojenka, Violetta?

— O, usmilit se me v Violettinem imenu, — je prosila Julija. — Ali ni bila ona ljubica Giuseppa Garibaldija?

— Da! — reče Masaniello. — Ali ju poznaš?

— Da, oba poznam. Ali ne, vi ne boste dopustili, da bi me umorili, mene, ki sem tako slična vaši gojenki. Morda ste jo izgubili, morda hrepenite po njej? O, dovolite mi, da vam jo jaz nadomestujem, vzemite me za svojo hčerko in rada bom

delala vse ono, kar je delala ona. Ah, ne pustite, da bi že umrla! Pomislite, da imam še-le 18 let! Kako grozno je, če bi morala že tako mlada leči v hladen grob!

Razmišljajoč — se počehlja Masaniello za ušesi. — Ah, kaj mi je storiti? — je mrmral. — Delo moram izvršiti, ali pa bom pri kapetanu izgubil ves ugled.

— Dovolite mi vsaj, gospod, da pobegnem. Obljubljam vam, da se ne bom nikdar več vrnila v Neapolj.

— To bi bilo primerno. Toda kam bi šla, kje bi se lahko skrila?

— Odšla bi v Genovo. Spravite me do pristanišča in skrijte me v ladjo. Glejte, tu je moja zapestnica, ki je še edina moja preostala dragocenost, dam vam jo kot nagrado.

— V Genevo? — je vprašal stari bandit? — To bi ne bila napačna misel!

Medtem, ko je tako stal in premišljeval, se zasliši od zunaj zamolkli skovik sove.

— Beživa! — vzklikne Masaniello, — preti nama nevarnost.

Tedaj zgrabi Julijino roko in potegne deklico za seboj. Zunaj je bilo vse temno — ničesar se ni moglo videti.

— Jetničarka se vrača, pravkar je zavila v to ulico. Tu pojdimo ven, skozi ta vrata! — zakriči Kamilo, ki je pritekel naznanjat nevarnost.

Čez nekaj hipov zakrije trojico temna noč.

56. POGLAVJE.

Maškaradni ples

Bilo je okrog desetê ure zvečer. Cesta, ob kateri je stala palača Karla Kolonne, je imela danes nenavadno lice. Navadno tiha in pusta, danes pa polna življenja, hrupa in krasno razsvetljena.

Cela vrsta svetilk, ki so bile pretrjena na zidovih okrog palače, je izžarevalo krasno svetlobo, ki je še celo nebo po-barvalo z blede rdečico.

Povsod je plamenela divna svetloba, katero so predstavljale guirlande, buqueti in drugo.

Velika množica radovednih ljudi je napolnila skoro vso cesto. Videti so hoteli, kako se bodo pripeljale krasne in elegantne kočije, kajti knez Kolonna je priredil danes na čast nobilim in principom — velikašem mesta Neapolja maškardni ples, kateri mora biti najlepši od vseh, kar jih je kdaj bilo.

Medtem ko se je množica stiskala in prerivala na cesti, kjer je stala palača, se je plazila v zaledju še precej velika četa, večinoma mladi, močni ljudje, ki so bili, po obleki sodeč, iz nižjih slojev. Stopali so eden za drugim po neizdelani cesti, ki je vodila ob zadnji strani palače in je mejila na vrt.

Brez posebnega oziranja so korakali ob vrtnem zidu, dokler niso prišli do nekih vrat, na katera vsak izmed njih trikrat udari. Udarci so padali eden za drugim vendar pa v nekem določenem razdobju.

Takoj so se vrata odprla. Oni, ki so trkali, vstopijo in vrata se takoj zopet zapro.

Ko so bili vsi nočni gostje na vrtu, stopijo pred njih trije, črno oblečeni možje, ki so imeli v desnici bodalo, v levici pa samokres.

— Kaj želite? — se je glasilo vprašanje, katerega je stavil eden od one trojice na vsakega posameznika.

— Noč in denarja — je odgovoril vsak brez obotavljanja

— Kdo ste?

— Član baklje.

— Dobro, stopite naprej!

Po teh vprašanjih je odšel vsak gost brez vpraševanja v temni vrt. Šli so po zapuščeni stezi na drugi kraj vrta in prišli do odprtega studenca. Nekoliko korakov od njega je stala straža, dva moža, od katerih je eden držal v roki bodalo, drugi pa zasenčeno svetiljko.

Zopet je moral vsakdo povedati omenjeno geslo. Vsakemu je posvetil stražnik v obraz, potem pa je rekel mož z bodalom:

— Spoznati ste, stopite notri!

Potem pa se je spustil dotični član baklje po stopnjicah v studenec, kjer pa ni bilo vode. Od tu je prišel v podzemni hodnik, ki je vodil v klet pod Kolonnino palačo.

Okrog enajste ure se je zbral v zgornjih sobah palače najimenitnejši neapoljski svet. Pisana družba je hitela po dvoranah. Dragulji so se bleščali in tekmovali so v sijaju in lepoti z zvezdami. Lepe gospe so si nadele svoje največje dragoce-

nosti in skrivaj stiskaie roke svojih kavalirjev, ki so se smukali okoli njih.

Sijaj kostimov se ne more popisati. Kljub temu, da je bilo treba za hrano izdajati mnogo denarja in je navaden meščan komaj prehranil svojo družino, so nobili in principi vendar živeli v razkošju.

Priprave za nocojšno prireditev so pogoltnile tisoče in tisoče. Cela četa lakajev v krasnih livreh so prerivali po predsobju in v prvi dvorani.

Tisoče svetilk je širilo svetlobo, ki se je še postoterila, ko se je odbijala v dragocenih, visokih ogledalih.

Sobe za sprejemanje gostov so bile okrašene z najlepšim in najdragocenejšim cvetjem. Še celo najbolj znane in najnavadnejše cvetlice, kakor na primer nizozemske tulpe so stale ogromne vsote.

Knez Kolonna je za nekaj hipov obstal in užival nad vso to lepoto.

— Priznati se mi mora vsaj to — reče — da sem dobro naložil ostanek svojega premoženja. Brez dvoma bodo pripovedovali o meni, da sem zapravljevec in da ne bom mogel dolgo vzdržati tako življenje. Toda kaj naj storim? Pustil bom naj govoričijo kar hočejo, jaz pa bom le šel po isti poti. Moji pomožni izvirki so nepremagljivi.

Ples se je že dobro razvil. Vsi so se vrteli in zabavali — prava maškarada.

Le vojvodinje de Kafareli ni bilo, kajti njena bolezen se je obrnila na slabše, mesto na boljše. Zaradi tega ni prišla na ples tudi kneginja Kolonna, njena navidezna hči. Kolonna je bil tega silno vesel. Toda nenavzočnost teh ni mnogo ovirala odlično družbo, ki je bila tu zbrana. Vsakdo se je srečal s tolikimi znanci, prijatelji in oboževalci, da ni niti malo pomislil na odsotni dami.

Okrog polnoči, ko je živahnost maškarade dosegla svoj vrhunec, stopi Kolonna pred svojega tasta, vojvodo de Kafareli in mu reče:

— Za nekaj časa vas moram zapustiti. Prosim, pazite in skrbite za goste.

Ah, kaj mu je bilo do teh našemljenih gospa. Nobena ni bila enaka njegovi lepi dragi, kraljevski ženi, katero je ponoči tu in tam obiskal, da je zadostil silnemu hrepenenju svojega srca.

Tedaj pa se nenadoma zdrzne. Tam, ne daleč od nekega svečnika je stala neka prikazen, visoka in ponosna. Imela je črno obleko, na njej pa se je svetila zlata zvezda. Na glavi je nosila polumesec, z navzgor obrnjenimi krajci. Obraz ji je zakrivala črna, svilen maska.

— Kraljica noči — so mrmrali gostje, ko so hodili mimo tega majstetičnega pojava. Nihče ni videl, kdaj je prišla. Nenadoma se je pojavila med njimi v svoji prekrasni obleki.

Z nobeno osebo ni plesala. Molče in s kraljevskim pogledom je odbijala vse one, ki so jo prosili za ples.

— Ta krasna žena z oblikami kake boginje more biti le moja lepa, hladna draga! — reče sam pri sebi vojvoda de Kafareli. Prerival se je skozi one, ki so plesali, da bi prišel v njeno bližino.

— No, lepa maska — nagovori »kraljico noči«, koga iščeš tu? Vidim, da odbijaš po vrsti vse kavalirje, ki želijo s teboj plesati. Zdi se mi, da ti ni veselo tu, da se dolgočasiš v tem vrvenju.

Tiho prikima dama z glavo.

— Tako je. Boli me močna svetloba svetiljk. Če moje zvezde sijajo, mora biti noč.

Vojvoda prime neznanko za roko.

— Po tem spoznam mojo Terezo! — zašepeta vojvoda. — Oh, pridi ti zagonetna ljubica, ti, ki si svojo hladnokrvnostjo vzbudila v meni peklenško vročino. Pridi, da se pogovoriva v pusti tišini. Noben človek ne bo opazil, da naju ni tu.

— Kako pa se ti je posrečilo dobiti vstop pri mojem zetu? — jo nenadoma vpraša.

— Ali ti nisem rekla, da izhajam iz stare neapoljske rodbine? — odgovori ponosno Tereza.

— Tebe torej pozna knez Kolonna, moj zet?

Za hip se je Tereza obotavljala.

— On niti ne sluti, da sem tu — odgovori v veliki nepriliki.

Karlo res ni vedel nič o prisotnosti svoje sestre. Ker je prišla v tako krasnem kostimu, so jo lakaji pustili naprej brez obotavljanja.

— Toda kaj iščeš tu? — jo vojvoda izprašuje dalje. Saj ne plešeš.

— Vojvodsko krono vojvode de Kafareli! — ga prekine Tereza in se nagne globoko k njemu.

— O, Tereza! — vzklikne z bolnim glasom, — tvoja

bi bila, le tvojo lepo glavo bi krasila, če bi ne bila tako hladna. Glej, moja žena je bolana in slaba, da so zdravniki izgubili vsako nado. Če pa ti sedaj slovesno obljubljam, da jo dobiš v slučaju pričakovane smrti, hočeš biti potem moja?

— Da, potem ja — toda prej ne! Vojvodinji de Kafarelli ne bo mogel nihče očitati njenih slabosti, najmanj pa njen mož. Toda potrpežljiva bom, najbolj potrpežljiva izmed vseh žena. Priskrbela ti bom celo igračko za tvojo poljubljano veselost.

Začudeno pogleda vojvoda svojo drago.

— Ti sama? — Ne, to bi bilo preveč zahtevano!

Tereza vstane s svojega sedeža in se ogleduje po sobi.

— Ali nisi videl vitkega, dražestnega bitja, ki je oblečeno kakor hudiček? Rdeč triko, ravno takšen plašč in črna krinka?

— Saj res — odgovori živahno vojvoda — tudi ment je padel v oči ta dražestni stvor. Po pravici lahko trdim, da še niso videle moje oči bolj dovršenih oblik, kakor jih ima ona. Sicer pa ne dosega tvoje lepote, moja Tereza. Za to je prenežne rasti, toda udje so ji v prekrasnem razmerju, kar mora navdušiti celo veščaka.

Zdi se mi, da je ni več tu — odgovori zavidno Tereza.

— Nekako se mi dozdeva, da je izginila takrat, ko moj zet Kolonna.

Vedeževalka udari ljuto z nogo ob tla.

— Slutila sem to! O, še drago bo plačal to, da mi je odpeljal Julijo — je neslišno mrmrala. — Nihče drug je ni osvobodil iz mojega zapora, kakor on. Okovi, ki sem mu jih nadela z Julijo, so mu postali pretežki. Rad bi se me rešil, toda še se mu ne sme posrečiti.

Pustila je vojvodo in odšla je v dvorano, da bi poiskala dražestnega hudička. Toda ni ga mogla najti.

— Moje najboljšo delo bi bilo — nadaljuje govoreč sama s seboj — če bi se mi posrečilo odpeljati deklico k mojemu dragemu. Izgubiti bi se morala, da mi ne bi bila nevarna. Ha, kako bo vzdihoval moj ubogi brat po izgubljeni golobici, ko je res ne bo nikjer več. On ne bo mogel slutiti, da je vmes moja roka imela delo. Saj še celo ne ve, da poznam njegovega rešitelja in njegovo lepo hčer.

Počasi se vrne k vojvodi, ki jo je že nestrpno pričakoval.

Vojvoda je popolnoma dobro opazil, da je hudiček izginil iz sobe, v kateri je plesal z njegovim zetom.

Noben človek ni opazil, da se je približala hudičku neka maska, ki je bila hudičku popolnoma enaka. Neopaženo pride maska do hudička, k svoji enako oblečeni tovarišici in izpregovori z njo nekaj besed.

Komaj je Karlo odšel iz plesne dvorane, ki se je tudi pojavil v maski malega hudička, se je tudi drugi hudiček plazil ob zidu dvorane in se končno neopaženo izmuzne skozi vrata, ki so bila na polovico odprta.

Za hip je postal na poltemnem hodniku in gledal neustrašeno okrog sebe.

— Kod sedaj?

V ozadju zasije skozi neka vrata žarek svetlobe. Hitro zapre za seboj vrata plesne dvorane in pohiti proti svetlobnemu žarku.

Drhteč vstopi v osmerokotni salon. Pridušeni krik veselja jo pozdravi. Pozdravljaj jo je Karlo. Hitro zapre za njo vrata.

Končno sva sama, moja mila! — vzklikne Kolonna polglasno in jo objame tako burno in pritisne tako močno na svoja prsa, da je skoraj izgubila dih.

— Ah, Karlo, kako mi je pusto med tolikimi ljudmi! — zašepeta dražestno bitje.

— Ali nisi pri meni, ali nisi vedno pod pogledi mojih oči, četudi nisem neprestano v tvoji bližini? Toda, sedaj pa sleči to masko, da bom mogel gledati v tvoj lepi in sladki obraz.

Deklica sleče masko in pokaže se dražestni Rebečin obraz, ki je žarel od razburjenosti.

Karlo se ni mogel do siteda nagledati lepe deklice, ki je izgledala v kostimu, ki se je tesno prijemalo njenega telesa, dvakrat tako lepa, kakor sicer.

Vzdignil jo je na svoja kolena in v vsej sreči bi skoraj pozabil, čemu jo je klical semkaj.

Iz podzemlja se zasliši zamolkel šum.

Karlo poskoči in posadi Rebeko nežno na tla.

— Kaj delaš? — vpraša začudeno, ko je videla, kako zavija Kolonna preproge in odpira na tleh neko odprtino.

— Odpeljal te bom v tvoje kraljestvo — odgovori Karlo.

— V moje kraljestvo?

— Mar ti nisem obljubil, da boš — kraljica noči — in da se ti bodo stotine ljudi klanjalo? Sedaj je prišel čas. Moji ljudje in podaniki so ravno na delu. Videti jih moraš in čudila se boš moji moči.

— Toda ta obleka, Karlo? Saj izgledava, kakor da sva prišla iz pekla.

— Saj ravno taki kostimi pristojajo nočnemu izletu. Ali naju ne odlikujeta kostima in naju kažeta kot kneza, čeprav samo podzemlja? In v podzemlje vodi najina pot.

— Ali moram videti celo tvoje podanike? je še vedno neverjetno vpraševala Rebeka.

— Oni so že nemirni vsled hrepenenja, da bi brž videli svojo kraljico. Ta noč je slavnostna za celo naše mesto. Slovesnost v salonih, svečanost tudi v podzemlju moje palače. Toda se nadeni krinko in pojdi za menoj, lepa kraljica!

Karlo Kolonna ponudi lepi židovki roko in jo odpelje na stopnice, ki so vodile v podzemlje. Svetila jima je na zid obešena svetiljka.

Sedaj sta prišla v prvi prostor, ki je bil pod osmerokotnim salonom, potem pa sta odšla proti vratom drugega prostora.

Preje, nego je Karlo odprl vrata, za hip obstane.

Poslušaj! — zašepeta Rebeki.

Izraz strahu se pokaže na črtah dekličinega obraza. Ni si mogla misliti ničesar bolj tajinstvenega, nenavadnega, kakor je bil oni šum, ki je prihajal iz sobe.

Ta šum je bil podoben roju čebel v panju. Tu in tam so ga prekinjali poedini glasovi in zamolkli udarci. Nestrpnost v sobi se je stopnjevala od hipa do hipa.

Rebeko prevzame nepremagljiva radovednost.

— To vse se mi zdi tako čudno — zašepeta razburjeno. Ne morem razumeti, kaj se tu godi. Odpri Karlo, videti hočem delo tvojih podanikov.

Počasi in previdno porine Kolonna čudno narejeni ključ v ogromno ključavnico. Nato se odpro močna hrastova vrata, ki so se težko vrtela v svojih oseh.

V tem hipu zadoni v podzemlju strel, potem pa zavlada grobna tišina. Po podzemlju se razlega glas nekega človeka, ki je bil pri vratih na straži:

— Živijo naš kralj »gospodar noči!«

Tisoč glasi klici zaorijo od veselja. Ti klici so se neprestano ponavljali, Karlo Kolonna pa je z dostojanstvom stopal v svoje kraljestvo.

Pri namestniku

V onem času je bilo v Ženevi krasno, lepo življenje. — Cela krdela oslov, ki so bili natovarjeni s košarami, katere so segale skoro do tal, je vlekla pomaranče, jabolke, fige in drugo južno sadje. Brezštevilni čolni so še vedno vozili iz raznih morskih krajev in tako povečavali zaloge sadja, da je bil trg v luku z njim popolnoma napolnjen.

Brezštevilna krdela dečkov, različne starosti, so smukala mimo oslov in z veselim vzklikanjem pozdravljala vsako večje zalogo sadja. Upali so, da dobijo ostanke, ki se ne morejo prodati. Za pol figovega venca ali za na pol gnilo pomarančo so se razvili krvavi boji.

Lačni Lazarji so stali okoli teh gruč in gledali, če ne bi morda tudi oni kaj ujeli za zajutrak. V neki razdalji so stale uboge žene s še bolj ubogimi otroki.

— Kruha nam dajte! — so se glasile njihove vroče želje.

Ah, dolgo je že od onega časa, ko so otroci siti odhajali v posteljo. Prej, pod dobro vlado, narod skoro opazil ni razne davke, dandanes pa se mu še slama iz postelje in obleka s telesa vzame, samo da je plačan ogromni davek.

V eni od takih gruč se je nahajal neki krepak mož, star približno trideset let. S nekaterimi lazarji — revčki — je govoril in jih bodril.

V bližini te gruče pa je stal še neki drugi človek, toda čisto sam. Svoj zagoreli obraz je obrnil proti trgu, ki je bil poln hrane. Samo na pol je poslušal govor dolgega človeka. Izgledalo je, da so njegove misli zaposlene z drugimi stvarmi.

Sedaj se govornik obrne k njemu.

— Ohrabri se, Giuseppe! — mu zakliče. — Največji ugled med prebavci Ženeve uživaš ti. Vsakdo bo sledil tvojemu klicu, kakor dete očetovemu. Ali moreš še dalje gledati, kako nam pijejo kri? Ozri se in poglej te od lakote suhe obraze. Vlečejo se na okoli kakor sence in ležijo na zemlji kakor mrtveci. Toda, ko bodo videli, da je treba odvreči jarem, ki leži na Ženevi, tedaj se bodo vsi ljudje, kljub svoji veliki oslabeledosti, postavili v boj in pokazali bodo, da so na novo oživeli in grozno vzdignili roko proti svojim tlačiteljem; rušili bodo, samo da osvobodijo Ženevo smrti od lakote.

Zdelo se je, da so oživele črte nagovorjenega. Oči so se mu zasvetile, zavzel je junaški položaj.

— Danes je tretji Julij! — odgovori tiho.

— Kaj pa pomeni ta dan? — vpraša drugi ribič.

— Na dan 17. tega meseca se bo praznoval god naše mile gospe od hriba Karmela — odgovori nagovorjeni tiho in pomembno.

— Ti postajaš vedno bolj zagoneten, Garibaldi!

— Jutri ponoči se sestanemo v grobnici.

— In kaj bo tam?

— Tam se bomo pripravljali na osveto.

— O tem mi doslej ni še ničesar znanega.

— Jutri okoli polnoči ti bo vse jasno.

Nenadoma se zasliši nekak krik. Za trenutek pozneje pa se je že videlo, da je neki davčni uradnik vlekel z vso silo neko mlado ženo v urad.

Grozna je bila ta slika.

Ženi je bilo komaj 17 let. Oblečena je bila v same krpe; noge bose. Sploh je bila vsa njena pojava priča ubogega življenja v trpljenju in lakoti. Vendar se v vsem mestu ni moglo najti nobenega lepšega obraza.

Deklica je plakala, ker ji je uradnik ugrabil košaro s sadjem, ki ga je prinesla na trg.

— Ali se motim, ne, pri Mariji, to je Livija! — reče Garibaldi bledega obraza.

— To je tvoja nečakinja, Giuseppe Garibaldi! — zakliče drugi ribič. — Ha, sedaj bo lev stresel svojo grivo!

Vendar pa, preje kakor se je mogel Garibaldi predramiti iz svoje zamaknjenosti, je pristopil k uradniku neki mlad kavalir.

To je bil visok, eleganten človek, s ponosnim obnašanjem in lepim moškim obrazom, katerega črte niso izraževale samo moč in strogost, nego tudi sočutje in plemenitost.

— Kaj je zagrešila ta deklica? — vpraša in mrko pogleda uradnika, ki je od presenečenja stopil nekaj korakov nazaj in spoštljivo pozdravil.

— Ah, nedolžna sem! — je jokala mlada žena.

— Užalila je Njegovo Veličanstvo kralja — odgovori uradnik — s tim, ker je obšla mitnico, da ne bi plačala davka. Zaradi tega je moja dolžnost, da sadje odvezamem, njo pa pošljem v zapor. Razven tega pa mora ona ali pa kdo izmed njenih sorodnikov plačati petdeset cekinov.

— Je rekel ta človek resnico? — vpraša kavalir.

— Da gospod, govoril je po pravici! — odgovori vprašana med solzami. — Preveč sem uboga, da bi mogla plačati veliki davek na sadje. Prodano sadje mi ne bi prineslo niti polovico plačanega davka.

— Kako ti je ime? — vpraša kavalir, dočim ga prevzame sočutje do te mlade ženice.

— Ona je ribarska žena iz Sorenta — odgovori uradnik.

— Molčite, dokler vas ne vprašam! — zapove tujec uradniki in ta takoj obmolkne. — Povej mi svoje ime — se obrne k mladi ženi.

— Imenujem se Livija Garibaldi.

Kavalir se očitno zdrzne.

— Livija Garibaldi? Ali nisi morda v sorodu z Giuseppom Garibaldijem, slavnega moža, ki se je še-le pred kratkim povrnil s svojega dolgega potovanja nazaj v Ženevo?

— Milostljivi gospod, njegova nečakinja sem. Moj mož je mrtev, pred kratkim sem postala vdova.

— Pojdi z menoj o darčni urad, mlada žena. Osvobodil te bom kazni. Takoj ji vrnite košaro — zakriči uradniku — in pojdite za nama.

Vsled tega prizora se je nagomililo skupaj ogromno ljudi. To je bilo dobro, kajti Garibaldi, ki ni stal daleč vstran od žene bi ji gotovo prihitel na pomoč.

Ljudstvo je silno želelo, da bi pozdravilo uradnika s kakim kamenjem, toda s kretnjo roke je kavalir odvrnil vsako nasilje.

Odšel je v spremstvu Livije in uradnika, ki je korakal za njima, v davčni urad in v največje uradnikovo začudenje je plačal za vdovo zaostali davek.

— Pojdi sedaj, mlada žena in prodajaj svoje sadje. — Reči Giuseppu Garibaldiju, da naj ne pozabi, čemu smo prišli v Ženevo.

Livija se je že obrnila in hotela oditi, ko pristopi zopet k njej uradnik, ki jo je prijel.

Celo ribiči, glavni del ženevskega prebivalstva so z drugimi trpeli lakoto, ker so jim davčni uradniki odvzemali vse ribe radi zaostalega davka in drugih obveznosti.

Na vsako glavo zelenjadi, na vsako košaro sadja, ki so ga prinesli v mesto, je bil odmerjen tako visok davek, da ni imel nihče iz naroda sredstev, da bi si kupil hrane.

Proseč in gladujoč so hodile po ulicah matere s svojimi

otroki, dočim so možje obupani težali na tleh in obžalovali nesrečo lepega mesta.

— Ta žena še ne sme oditi! — vzklikne predrzno uradnik.

— Kdo to zabranjuje? — vpraša kljubovalno kavalir.

— Jaz, v imenu Njegovega Veličanstva kralja, katerega mora vsak dober ženevec spoštovati.

V istem času se je slišalo zopet novo vpitje. Dva stražnika sta vlekla nekega človeka, ki je glasno in ogorčeno zmerjal vlado in imenoval uradnike za pijavke.

To je bil Giuseppe Garibaldi.

— Prokleta tiranstvo! — zagrmí on znova in sune stražnika tako, da je eden padel na zemljo. — Vstran od mene, lopovi. Narodu ste vse odvzeli. Ali hočete sedaj še žene ropati? Ljudstvo mu glasno pritrjuje.

S hitro kretnjo si naredi pot skozi uradnike. Tedaj ga zapazi Livija: — Giuseppe, moj branitelj! — in mu plakajoč pade v naročje.

Za hip je vladala grobna tišina. Tedaj pa pristopi zopet k njemu stražnik in mu položi roko na rame.

— Ne dotikajte se me! — zakriči Garibaldi in sune od sebe stražnika. — Prej bova oba izginila v vezuvskem žrelu, kakor pa bi me ujeli. Tresite se pred Giuseppe Garibaldijem, ne poznate ga še!

Nato pa pridejo novi stražniki, ki so ga hoteli zvezati. V tem hipu pa navali gruča ljudi z groznim vikom in krikom.

— Dajte našega Garibaldija, sicer bomo naskočili: davčni urad! Dajte ga nam, pijavke!

Bledi in brez besede so stali uradniki. Še predobro so vedeli, kako jih narod sovraži in kaj pomenijo njihove pretnje. Ali naj pustijo, da se udarijo?

— Mir! — zagrmí glas iz ljudstva. — Ali želite sebi in svoji deci še več nesreče?

Krik se takoj poleže. Govornik je bil oni kavalir, ki je branil Livijo.

— Izpustite tega moža in to ženo — se obrne k uradnikom — ali pa za nič več ne odgovarjam. Zakaj bi se ne smela ta žena prosto gibati, ko sem vendar plačal za njo davek?

— Žena mora še plačati petdeset cekinov za kazen, ker je hotela oslepariti državno blagajno — odgovori uradnik.

— Toda za Boga, to je vendar prevelika vsota za ta siromašni svet! — vzklikne tujec kimajoč z glavo.

— E, gospod grof — reče Garibaldi — še vedno niso dovolj izsezali mozka iz kosti ubogega naroda! Livijska ne bo plačala kazni! — doda kljubovalno.

— Ne, ona ne bo plačala! — ponovi grof Romeo Raimondi, prejšnji turški fregatni kapetan, — kajti plačal bom jaz!

Po teh besedah vrže uradnikom pod noge zahtevano vsoto in si naredi pot skozi množico.

— Živio grof Raimondi! — je orilo od vseh strani.

Vedno glasneje so odmevali klici odobravanja. Zdelo se je, da se je zdaj popolnoma oživel. Brezposebni svet in mnogi Lazarji, ki so izmučeni popadali na tla, so se sedaj dvigali. Nič več niso čutili utrujenosti in lakote.

Velikodušni čin visokorojenega plemiča za ubogo ribičevo ženo je napolnil vse z navdušenjem, ki je povzročilo, da so na mah pozabili vse muke.

Ali bo prišel kak rešitelj in jih rešil njihove strašne nesreče?

Mrko je gledal Garibaldi pred se, prijel Livijo za roko in izginil je v množici.

Neki človek, ki je stal v neposredni bližini in opazoval ves dogodek, hiti za Garibaldijem in njegovo sorodnico.

Obraz mu je bil podoben črncem in težko je bilo v njem spoznati raso. Zdelo se je, da je sin črnca in kake mulatke. Bil je male, potlačene postave in sajasto črnih las. Velike brke so mu pokrivale debelo zgornjo ustnico, a od vrha čela do konca kratkega nosa se je vlekla temna brazgotina.

Z ozirom na njegovo kožo človek ni mogel reči, ali je ožgana od solnca, ali pa je zapuščina njegove matere.

— Pri svetem Jeronimu padovanskemu — zamrmra človek in na njegovem sicer vedno veselem obrazu se pokaže besen nasmeh — ta grof Raimondi je zelo plemenit človek. Zdi se da je prišel ravno ob pravem času, da osvobodi dobri, tlačeni narod pijavk, kakor nas navadno imenujejo.

Roke stisne v pest, obraz pa se mu zblači.

— O, namestniku moram končno odpreti oči — šepeta dalje med hojo. — Moramo si paziti na glave. Zgodi se naj še ena taka plemenita scena med grofom Raimondom in temi mameluk, pa bomo dobili vrv okrog vratu.

V daljavi se pokaže Garibaldi s svojo nečakinjo. Baš sta hotela vstopiti v ribiški čoln.

— S teboj, dragi moj Giuseppe Garibaldi, moram urediti!

še neki star moj račun. Ti me brez dvoma ne poznaš več, toda nikdar ne bom pozabil brazgotine, katero si mi povzročil, ko sem si hotel privoščiti neko malo, privatno veselje. Gotovo si v zvezi z grofom Raimondi, četudi se tu v Genevi obnašata tako, kakor da se ne poznata. Mislita pač, da vaju nihče ne pozna.

Čez nekaj časa obstane črni potomec pred neko krasno palačo. Švicar, ki je stražil pri vratih, pozdravi z orožjem, toda on ni pazil na to.

Popne se po mramornatih stopnjicah in se da prijaviti kraljevemu namestniku, ki je v kraljevem imenu, kateri je imel prestolico v Turinu, upravljal Ženevo.

Takoj je bil spuščen naprej. Ponižno odpre sluga vrata in vzdigne pred njim svilene zavese.

— Don Hernandez — javlja v sobo.

Z globokim predklonom stopi sin Mulatke v sobo.

— Oprostite visokost, da vas motim med vašim državnem delu, toda k vam me vodi važna stvar, ki se tiče varnosti države.

Nagovorjeni, mož v najboljših letih s temno italijansko koničasto brado, je kazal nenavadno podobnost z vojvodo de Kafareli, ministrom neapolskega kralja. Pa saj ni čudno, ker sta si bila brata. Vendar pa medsebojno nista občevala, ker ju je že pred mnogimi leti razdelilo ljuto sovražtvo.

Julij Kafareli, sedanji ženevski namestnik, je hotel imeti za ženo neko mlado deklico. Bilo bi vse dobro, a oditi je moral na bojno polje.

Ko pa se je vrnil, slavljen zaradi junaških činov, z mnogimi ranami na telesu, je hotel zopet videti svojo ljubo. Toda našel jo je poročeno z bratom Robertom. Ta je zna! deklico izpreobrniti, govoril ji je, da ji je postal Julij na bojnem polju nezvest in tako se je končno, četudi proti svoji volji, z njim poročila.

V prejšnjih poglavjih našega romana smo videli, kakšen netopir je bil Robert de Kafareli, sedanji neapoljski minister, Julijin oče in kako je onesrečal svojo lepo ženo, ki je ležala na smrtni postelji.

Julij Kafareli, namestnik v Ženevi, je pozabil na zvestobo in ostal je neporočen.

— Kaj vas vznemirja, don Hernandez? — vpraša namestnik z lahnim nasmeškom.

— Visokost, pred našimi očmi se kuje zarota. Bil sem priča nekega prizora, ki mi je povzročil velike skrbi za državo.

— Poznam vaše pošteno srce, don Hernandez — odgovori namestnik z lokavim glasom. — Četudi ste Španec, vendar pa nima naš kraj zvestejšega druga kakor ste vi.

— Zelo sem vam hvaležen za vaše dobro mnenje, visokost — odgovori don Hernandez. — Obžalujem samo, da zelo redko, četudi sem vaš svetovalec, sprejmete moje predloge.

Tih nasmeh spreleti namestnikov obraz.

— Vem — odgovori — vi vidite v vsaki gruči ljudi neko zaroto, v vsaki glasni izjavi narodovega nezadovoljstva smrtno pretnjo kraljevi vladi. Toda pri najboljši volji ne morem biti vašega mišljenja, da nam preti nevarnost. Ženevci so miroljubni in dobrosrčni ljudje, ki sicer venomer preti, toda pozna zmernost v svojih prošnjah za življenje in prenese marsikaj.

Potem pa se obrne od svojega tajnika in svetovalca.

— Prav čudež — nadaljuje s tihim glasom, kakor da se sam s seboj razgovarja, — da že niso raztrgali one uradnike, ki izžemajo iz naroda njihov zadnji denar. Resnica je, to zahteva že človeško sočutje, da se jim sedanja beda slajša. Toda na žalost, v tem pogledu so mi roke zvezane. Predpisani davek, ki ga nalaga kraljeva pisarna v Turinu, moram izterjati, četudi mi pri tem krvavi srce.

— Visokost, vi si predstavljate položaj tega naroda preveč žalostno. Doslej še nisem slišal, da bi kateri od teh lenih lopovov umrl vsled lakote. Visokost, opozarjam vas na ta dobrosrčni narod. Spuntale ga bodo osebe, ki prihajajo in odhajajo celo v to palačo.

Resni namestnikov obraz se zopet razvedri.

— Vem, koga mislite! — reče mirno. — Ubogi grof Ramondi si še ni pridobil vaše milosti in naklonjenosti. Vzrok pač slutim.

Don Hernandez je baš hotel nekaj odgovoriti, ko se vrata sosednje sobe naglo odpro in v sobo, kjer sta bila moža, prihiti mlada deklica.

— Julija — vzklikne prestrašeno namestnik — kaj pomeni tvoja žareča lica? Oči ti gore! Kaj se je zgodilo?

— Dragi striček — odgovori mlada deklica, — pred nekaj trenutki sem bila priča groznega prizora. Davčni uradniki so vlekli zaradi svoje nenasitnosti neko mlado deklico. Vsa stvar se je zgodila zaradi tega, ker sirota ni mogla plačati določenega davka. Razjarjena množica je hotela naskočiti davčni

urad in ujetnico osvoboditi, toda tedaj pride grof Raimondi in plača davek in kazen. Vozila sem se s tvojim vozom po trgu. Ker pa s svojega sedeža nisem mogla vsega videti, so mi ostalo pripovedovali.

— To je bilo zelo kavalirski od grofa Raimondia, — odgovori namestnik — in sedaj se najbrž veseliš svojega plemenitega prijatelja? — vpraša deklico.

— Ali se ne smem? Ah, striček, koliko bede sem videla v tem kratkem času, kar sem tu pri tebi v Ženevi: žene, ki niso imele niti toliko obleke, da bi si zakrile svojo goloto; deca, ki so od lakote umirala; može, ki so v skrajnem obupu ležali na zemlji. Ali ni nobenih sredstev, da bi se oblačila beda?

Pri teh besedah zadoni prešeren smeh. Bojazljivo se Julija ozre. Zazebe jo, ko je zagledala napihnjen tajnikov obraz. Končno pa reče:

— Iz sočutnih besed lepe dame zvenijo besede premetenega grofa Raimonda, ki se hoče okoristiti z dobrim daminim srcem, da bi pridobil na svojo stran namestnika Njegovega Veličanstva, da bi ga ta pustil iz opazovanja. O, dobro poznam lepega grofa. Vem, kaj se skriva pod lepo krinko. Ni to sočustvovanje do dobrega naroda, katerega prezira grof v notranjosti svoje duše ravno tako, kakor vsi drugi plemiči. To ni plemenitost, če je rešil neko ubogo ženo, ki je užalila uradnika. To je njegov premeten račun.

Sedaj pa Julija odkritosrčno vzkipi.

— Kako si dovoljujete, da psujete moža, kakršen je grof Raimondi? Kake vzroke imate, da imenujete njegovo plemenitost premeten račun? Vam je seveda zelo težko verjeti, da so tudi plemeniti ljudje.

— Plemenita gospa — odgovori don Hernandez s hrešččim smehom, — jaz vas ne bi omalovaževal, če bi ne vedel, kako često nasedete hinavstvu. Torej, poslušajte me. V rokah imam zatrdilo, da je grof Raimondi, kateremu ste vi nenavadno naklonjeni, tak hinavec, kakršni so oni najhujše vrste. Eden izmed naših ljudi je zvedel o nekem sestanku, katerega prirejajo ribiči in ostali nezadovoljneži. Na ta sestanek bo prišel tudi grof Raimondi.

Namestnik, ki je bil doslej ob oknu in se zabaval reče z resnim glasom. — In k temu sestanku bo prišel tudi grof Raimondi?

— Striček, ne verjamite donu Hernandezu! — mu vpade v besedo Julija. — No in četudi bo grof Raimondi prišel k ka-

kemu takemu sestanku, bo prišel samo zato, da opozori siromašni, zapeljani narod na opasnost njihovih dejanj in jih odvrne od njihovih namer. Danes sem celo sama slišala, kako je umiril razjarjeno ljudstvo, ki je hotelo s silo rešiti aretirano ženo. Grof Raimondi ni hinavec!

Don Hernandez se hitro obrne k namestniku.

— Visokost, slišali ste sedaj iz ust svoje lepe nečakinje, koliko moč ima grof na te ljudi. Če bomo mirno gledali, kaj dela ta slavočlepni človek in njegovi prijatelji in če mu ne nastavimo zaprek, bodo nekega lepega dne naša peščica vojakov premagana, mi vsi pa bomo uničeni od besa podivjane množice.

Nemirno se sprehaja tajnik po sobi.

— Toda odkod je prišel ta grof Raimondi, katerega so prej tako sovražili? — vpraša namestnik.

— Govori se, da je bil dalj časa v turški službi, kjer je spoznal nekega neapoljskega pustolovca. Ta ga je pridobil za neke dozdevne velike stvari svoje domovine in odšel je z njim v Genevo. In baš ta neapoljski pustolovec je duša zarote.

— Ali ne veste za ime tega nevarnega človeka? — vpraša napeto namestnik svojega tajnika.

— Seveda, visokost! O vseh članih zarote sem odlično poučen, ker imam povsod zveste služabnike.

— No, kako se imenuje?

— Giuseppe Garibaldi, mornar iz Neapolja, ki je bil tam kot vodja neke bande kamoristov obsojen na smrt. Pozneje pa je bil pomiloščen pri neki slovesnosti na čast pomorskemu svetniku.

Za hrbtoma obeh mož se zasliši tih krik. Presenečena se obrneta.

— Mati božja, Julija, kaj ti je? — vpraša namestnik.

Z široko odprtimi očmi in tresočimi ustnicami je gledala deklica v tajnika.

— Gospod — vzklikne s tresočim glasom — ali je resnica, da se nahaja oni Giuseppe Garibaldi v Ženevi?

— Seveda, to je tako resnično, kakor to, da bo ta človek v najkrajšem času našel tu svoj konec.

— Draga Julija — se obrne namestnik k svoji nečakinji, — bodi tako dobra, pa naju pusti sama. Ker je dogodek, o katerem je pripovedoval don Hernandez tolike važnosti, se moram takoj z njim posvetovati o nadaljnih merah.

Molče odide Julija.

— Giuseppe Garibaldi — je šepetala — ti si v Ženevi, moje hrepeneče srce pa tega niti slutilo ni! O, ti ne slutiš, kako bi bil ta blazni don Hernandez željan tvoje krvi, če bi vedel, kako si mi drag. Potruditi se moram, da te bom rešila smrtne nevarnosti, četudi ne vem, če te bom našla.

58. POGLAVJE.

Kraljica noči

Slika, katero sta zagledala knez Karlo Kolonna in njegova draga Rebeka, ko sta stopila v podzemlje, je bila taka, da jo je zelo težko opisati.

Vsi stropi pod Kolonnino palačo so bili do skrajnih točk razsvetljeni z neštetiimi lepimi svetilkami. Te svetiljke so dobivale vsak hip večji plamen, dajale so vedno večjo svetlobo.

Masivni stebri so bili tu in tam razsvetljeni s krvavo rožasto svetlobo, med njima pa se je prerivala gruča od dima počrnelih ljudi. Hladili in vlivali so v vdolbine in žlebe raztopljeno kovinsko maso, drugi pa so vrteli stroje kaj čudne oblike.

V sredini prostora je stala miza neizmerne veličine, za katero je moglo sedeti tristo ljudi.

Na tej z razkošjem pokriti mizi so stala najboljša in najdražja jedila. Mnogo ducatov kozarcev raznih oblik in barv je bilo postavljeno pred krožnike.

— Glej — reče Kolonna svoji prijateljici, ki ni mogla od presenečenja izpregovoriti niti besede — zdaj vidiš, da tvojim podanikom v tej noči ni treba zavidati gostom, ki so zbrani zgoraj in da odgovarja davnost v podzemlju onemu v dvoranh.

Človek, ki je pri prihodu kneza zaklical — živijo naš kralj, kralj noči — se s ponižnostjo približe h knezu, da izvrši njegove daljne zapovedi.

— Tovariši baklje! — vzklikne mož z močnim glasom, — poslušajte voljo našega gospodarja in mojstra.

Še prej, nego je minila minuta, se je pričela izvrševati Kolonnina volja. Rdeči ognji so takoj ugasnili, kolesa na stropih so se prenehala vrteti, kladiva, ki so sicer v enakem taktu padali po kovini, ki jo je bilo treba obdelati, so obmolknila in

sploh celo prebivalstvo podzemeljskega kraljestva se je zbralo okoli mize, za katero je vsakdo zavzel svoje določeno mesto.

Kolonna, ki je še vedno držal za roko zelo razburjene Rebeke, stopi na konec mize, pogleda vse svoje poslušalce in vpraša z jasnim glasom:

— Tovariši, baklje, ali ste vsi zbrani?

— Da! — odgovorita takoj dva črno oblečena moža in dasta knezu neki spis.

S hitrim pogledom se prepriča knez, da so zbrani okrog njega vsi člani od njega ustavljene družbe, ki jih je bilo po številu več, kakor tristo.

— Tovariši! — prične Kolonna z glasom, ki je bil dovolj doneč, da ga je mogel slišati vsak poslušalec. Zahvaljujem se vam, da ste se odzvali mojemu današnjemu pozivu.

Današnji sestanek ima nenavadni pomen. Dati vam hočem jasen dokaz zaupanja. Pokazati vam hočem moč, katero sicer niste slutili, vendar pa jo imate, končno pa vam hočem povedati tudi to, kdo je oni, ki računa na vas z vso sigurnostjo na katerega pa se morete vi vsak zanesti.

Kolonna prekine svoj govor, ker je hotel videti delovanje svojih besed.

Z njim je bil lahko zadovoljen, kajti brez diha so vsi zrli na njegova usta.

— Oni, ki vam v tem hipu govori — prične znova, — ki vas je v društvu Kamori kot kapetan več let srečno vodil, dokler ni zadela nepredvidena nesreča en del naših tovarišev, oni, ki ga poznate vi samo pod imenom — gospodar noči — goji željo po silni moči in neizmernim bogastvom. To neomejeno moč in silno bogastvo si bo pridobil z vašo pomočjo, toda vse bo delil z vami.

Odobravanje spremlja te zadnje besede.

Kolonna nadaljuje:

— Dal sem vam ime — tovariši baklje — in še nikdar ni bilo kako ime boljše izbrano. Vi ste sinovi noči in baklja predstavlja zvezdo, ki vam naj sveti pri vaših delih. Mi smo močni, da se ne bo upal noben sovražnik, če jih le je, nastopiti proti nam, če pa bi se našel v vaših vrstah izdajalec, tedaj — vprašam vas — kdo lahko plača tako visoko vašo izdajo, kakor plačam vašo zvestobo? Če pa bi se res našel kak izdajalec — nadaljuje z vzvišenim, pretečim glasom — imam povsod dovolj zaveznikov in ta nesramnež bo samo slep, ko ne bo ničesar slutil, padel v pogibelj, kajti v onemu, kateremu bi

hotel izdati naše tajnosti, bo našel le našega poznanega tovariša. Kaznovan bo prej, kakor bi nam mogel škodovati.

Novi klici odobravanja in soglasnosti zaorijo od vseh strani.

— Tovariši — nadaljuje Kolonna, ko se hrup poleže — še nekaj mi preostaje, kar vam moram sporočiti. Da vam dam neovrgljiv dokaz mojega zaupanja, mi preostaja samo še to, da vam reče svoje pravo ime, da vam pokažem svoj pravi obraz. Končno pa mi preostane še to, da vam še predstavim njo, ki bo vaša kraljica. Tovariši, ti ogromni podzemeljski prostori, v katere ste prišli po dolgih hodnikih, pripadajo mojemu dvoru. V tem času se nahajajo nad vašimi glavami vsi plemiči — nobili in principi — mesta Neapolja s strašnim ministrom, vojvodom de Kafareli na čelu. — Gospodarja noči — ni več; na njegovo mesto stopa zet vojvode de Kafareli — prihajam jaz — knez Karlo Kolonna.

Istočasno sname krinko.

Silni kriki odobravanja zaorijo in se ponovijo trikrat, da so se kar stropi tresli.

Knez Kolonna se prikloni v znak hvale. Potem pa nadaljuje in istočasno sname Rebekino krinko.

— Sinovi noči, tovariši baklje, to je vaša kraljica, pozdravite jo!

— Živijo naša kraljica! Živijo kralj noči!

Gromko je odmevalo presenečenje med člani zublje in ponavljalo se je neštetokrat.

Nobenemu od prisotnih ni bila znana Rebeka. Naravno je da so jo smatrali za ženo kneza Kolonne in hčer vojvode de Kafareli.

Videlo se je, kako so se stari banditi, v prestopke vživetih lopovi z opornimi obrazi in s trdimi srci, ki so izumrla. Za vsako dobro čuvstvo so se nenavadno iznenadili, bili su očarani in zaslepljeni s to nenavadno prikaznijo. Odrivali so drug drugega, da bi prišli v bližino kraljice. Vsak je hotel biti prvi, da se dotakne s svojimi ustnicami roba njenega oblačila.

Morda je Rebeka sedaj prvič videla v vsem svojem življenju, da je spoštovana in da je predmet oboževanja. Doslej je bila le prezirana židovka iz Ghetto. Kljub vsem svojim naporom, da bi obvladala svoje ginjenje, se ji v očeh vendar zasvetijo solze.

Sedaj je videla, da je močna in mogočna vladarica nekaj

stotin ljudi. Sicer so bili to banditi, izrodek človeške družbe, toda kaj jo to briga?

Ti nesrečneži jo proglašujejo za svojo kraljico in pozdravljajo njeno ustoličenje s silnim veseljem. V tem trenutku je ljubila Karla Kolonna tako močno, da bi se zanj popolnoma žrtvovala.

Kolonna namigne nekemu možu, ki je stal blizu njega in mu reče nekaj besed.

Takoj je vzel dva srebrna kozarca in ju napolnil z dragocenim vinom. Eno čašo ponudi knezu Rebeki, drugo pa obdrži v svoji roki.

— Na zdravje vsem tovarišem baklje! — vzklikne in izprazni na dušek čašo do dna. Njegova tovarišica pa se komaj dotakne z ustnicami čaše.

Nov krik odobravanja se zahvali za izrečeno željo, da je odmevalo od stropa.

— Sedaj pa — reče Karlo Kolonna — prinesite sem in pokažite svoji kraljici kak produkt svojega dela.

Več zelo močnih ljudi je s silnim naporom privleklo nekako kad, ki je bila do polovice napolnjena s popolnoma novimi cekini.

Knez zgrabi nekaj cekinov in jih ponudi strmeči Rebeki.

— Glej, in čudi se! — reče veselo. — Ali si si mislila kdaj, da je možno tako dobro ponarediti denar? Ali misliš, da je zmožno še tako dobro in vešče oko razlikovati ta denar od pravega, ki prihaja iz kraljeve kovačnice? V tej kadi je milijon cekinov, kar pa je v resnici vredno le štirideset tisoč. Reči mi sedaj, ali nisem bogat?

— Tovariši — se obrne Kolonna k delavcem — to je za vas. Napolnite si žepe in ne pozabite, da je izvirek tega neusahljiv.

Dragocena zaloga je bila predana pustošenju in čez nekaj minut je bila kad prazna.

Karlo Kolonna in Rebeka sta bila že več kakor eno uro v podzemlju. Tedaj se zaslišijo udarci ure in to je bil čas, ko se je bilo treba odpraviti v zgornje prostore.

Knez želi vsem tovarišem — baklje — veselo noč in odide z lepo židovko.

— No, mila moja Rebeka — reče Karlo, ko je prišel s svojo drago zopet v osmerokotni salon — sedaj vidiš, da ti nisem preveč obljubljal, ko sem ti rekel, da te bom postavil za — kraljico noči.

Čustveno se privije lepa deklica k ponosni postavi svojega dragega.

— Kaj misliš o tem, kar se je odigravalo pred tvojimi očmi? — vpraša Kolonna.

— Prepričana sem, da je samo mojster, kakor si ti, mogel zbrati in najti one ljudi. Toda po mojem mnenju si napravil veliko neumnost.

— Kako neki?

— Zakaj nisi ostal za te ljudi — gospodar noči — kakor si bil prej? Zakaj si jim povedal svoje ime in svoj stan? Ali ne pomeni to, izdajo naravnost pripraviti in povzročiti?

— Nasprotno — odgovori Karlo Kolonna s smelimi očmi, — to pomeni, da sem jih naredil nemogoče. Za te čudne ljudi je pogum najboljšo sredstvo in jamči uspeh. V tem trenutku mislijo vsi tovariši — baklje — da meni nihče nič ne more! Vsi bi tisočkrat prisegli, da se bo vsaka izdaja, mesto da bi mi škodovala, maščevala z groznimi posledicami na glavi izdajalčevi. Mislijo, da je celo vsemogočni minister, vojvoda de Kafareli v moji službi in da bo seveda, kakor se bo govorilo o njegovem zetu, zatisnil svoje oči. Zaradi tega pusti vse skrbi, moja mila Rebeka in misli le na čas, ko bova popolnoma pripadala drug drugemu.

— Ah Karlo — vzdihne Rebeka — nikakor ne morem verjeti, da bo prišel kdaj ta čas. Moj oče se je proti meni popolnoma spremenil.

Kolonna postane pozoren.

— Proti tebi se je spremenil? Kako?

— Mnogokrat se niti ne zmeni zame — potoži se lepa židovka. — Prej je bil vedno za menoj in pazil je na vsak moj korak. Toda nekaj dni sem, se mi zdi, damu je postalo vseeno. Da, ko sem se neko noč vzpenjala po stopnicah — bila sem še na vrtu — je šel mimo mene in me ni niti pogledal.

— No, potem pa bodi mirna. Sedaj se moreva še lepše in neovirano shajati.

Rebeka le prikima s svojo temno glavico.

— Dozdeva se mi, da že sluti najino tajnost in da je opazil, da sem prelomila prisego, katero sem mu svečano obljubila, Knez jo nežno objame.

— Ne domišljaj si stvari, katerih ni! Rebeka, ali misliš, da bi molčal tvoj oče, če bi vedel ali če bi vsaj malo o čemer koli slutil?

— Želela bi, da imaš prav — odgovori vzdihujoč Rebeka

— toda sedaj zdravo! Ko boš odšel k svojim gostom, se bom tukaj preoblekla in vrnila domov. Sicer bi mogel moj oče še opaziti, da me ni doma.

— Ne bom te zadrževal, mila Rebeka! Toda jutri okrog polnoči se bova zopet videla.

Močno in čustveno objame Rebeka svojega dragega, kakor da je danes zadnjikrat, kar sta še skupaj. Karlo Kolonna se odtrga od nje in odide nazaj v dvorane, kjer so se njegovi gostje dobro zabavali.

Starejši gospodje, med njimi tudi vojvoda de Kafareli so sedli za igralno mizo.

— Čakali smo vas, knez — zakliče Kolonni Sindaco, načelnik mesta Neapolja.

— O, saj sem že tu — odgovori s smehom Kolonna.

Potem pa sede med svojega tasta in Sindaco. Ta je bil goreč igralec, strasten, ki ni bil v nobeni družbi razpoložen, če ni igral.

Navadno so igrali za velike vsote, kakor je bilo običajno, če je bil Sindaco soigralec.

Običajno je imel v igri srečo, tako tudi danes.

— Če bo šlo tako dalje, gospod Sindaco — vzklikne med smehom Karlo Kolonna — potem bom kmalu bankrot.

Izgubil je že 10—12 kupčkov zlatnikov.

Toda Kolonna je bil kljub precejšnji izgubi vseeno dobre volje.

Nenadoma je igra prenehala. Z velikim zanimanjem so vsi opazovali enega izmed gospodov, ki je metal zlatnike enega za drugim na mizo in poslušal njih zvok.

— No, markiz Grimaldi — se obrne Sindaco k gospodu, — s čim pa se vi zabavate?

Toda nagovorjeni se ni dal motiti, temveč je še dalje, metal zlatnike na mizo.

— Kaj, ali mislite, da se samo igram, da bi minil čas? — se zoperstavi markiz.

— Tako vsaj izgleda — odgovori Sindaco.

— E, motite se! Ali še niste slišali novice, da je ves Neapolj poplavljen s ponarejenim denarjem, a največ tega denarja je v vrednosti po 20 cekinov?

Ko je dajal v žep zavoje zlatnikov, spusti hote enega na tla. Zavojček se je odvil in zlatniki so se razleteli po vsej sobi.

S smehom so jih gostje pobirali po salonu. Sindaco pa je kot oprezen človek hitro ovil en zlatnik v bakar, ki je ostal

še od prejšnjega poizkusa na mizi in ga podrži malo na plamenu.

Nenadoma pa od presenečenja silno zakriči. Zlatnik se je stopil med njegovimi prsti. Pa tudi drugi in tretji se je stalit kakor vosek.

Kolonna je pobledel kakor mrlič in toliko, da se je zdržal na nogah.

59. POGLAVJE.

V katakombah

— Toda kje ste dobili te važne podatke o zaroti? — je vprašal v očitnem razburjenju namestnik Ženeve svojega tajnega svetovalca don Hernandeza.

— Vaša visokost — reče premeteni Španec — imam človeka ki mi je udan kakor pes. Pripeljal sem ga s seboj. Ta va mlahko sam pove, kar je videl in slišal.

— Dobro, zadovoljen sem.

Don Hernandez zapusti sobo, a že čez nekaj časa se zopet vrne v spremstvu nekega moža, za katerega bi človek niti malo ne mogel pomisliti, da je tako nevaren vohun. Bil je močnega telesa, njegov obriti obraz je bil obložen z mastjo, njegove oči pa so izraževale veliko dobrosrčnost.

— Kako se pišete? — ga vpraša vojvoda.

— Masaniello.

— Odkod ste, ali ste rojeni v Ženevi?

— Ne, visokost, iz Neapolja sem.

— Ha, potem pa gotovo poznate mornarja Giuseppa Garibaldija, ki je zasnoval tu nekako zaroto.

— Tako je, vaša visokost! — odgovori Masaniello z dobrodušnim nasmehom. — V svoji domovini sem bil siromašen gostilničar in kot tako sem spoznal tega najbolj nevarnega zarotnika. Ah, vaša visokost — nadaljuje z žalostnim glasom — ta človek mi je zadal največjo bol, ki me je kdaj doletela.

— Pripovedujte gospod! — reče namestnik, ki se je začel zanimati za tega moža, — le pripovedujte nama, kaj se vam je pripetilo.

— Ah, vaša visokost, ta Giuseppe Garibaldi mi je odpeljal mojo edino hčerko. Ona je bila vsa moja sreča, vse moje

upanje, moja nada, ljubezen in zenica mojih oči. Na starost bi mi bila velika uteha, sedaj pa je zame za vedno izgubljena.

— Ubogi mož — reče namestnik s sočutnim glasom in ponudi roko predrznemu lažnjivcu — kako vas obžalujem!

Če bi imel namestnik pojem, da je ravno Masaniello bil oni, ki je hotel Julijo ubiti in katero je pripeljal v Ženevo vsled velike nagrade, katero mu je obljubila. Plačal mu je seveda namestnik.

Namestnik, kateremu je Julija, njegova nečakinja, pripovedovala vse dogodke v Neapolju, posebno pa to, da jo je njena lastna mati zavrgla in je ni hotela sprejeti, ampak jo nagnala iz palače, je bil sicer presenečen vsled trdosrčnosti vojvodine de Kafareli, toda ni se hotel mešati v rodbinske odnošaje svojega osovraženega brata. Zato tudi ni hotel Julijo spremljati nazaj v Neapolj ali da bi pisal njenim staršem.

Sicer pa mu je bila njena prisotnost zelo prijetna. V njegovem velikem gospodarstvu je nadomeščala domačinko, ki je manjkala. Prinesla pa je v njegovo palačo tudi nekaj življenja, ki je bila do tedaj navadno pusta in mirna.

— Sedaj pa mi pripovedujte, dragi mož — nadaljuje in se obrne k Masaniellu — kaj ste videli in slišali o zarotnikih.

— Vaša visokost, stal sem ob morski obali nedaleč od rta de Orso. Tedaj sem videl, kako je v mesečini tiho plovila neka barka po morski gladini in pristala nedaleč od pečin. — Neki človek, v katerem sem spoznal grofa Raimondija, se ukrca vanjo, nakar barka odpluje na odprto morje.

— Medtem, ko sem se še čudil, kako čudno smer jemlje ta mala barka, vidim, da pluje v isti smeri vse polno ribiških čolnov.

— V tem pa se spomnim pripovedovanja nekega ribiča na Lidi, ki je pravil, da se hočejo sestati in se pod vodstvom grofa Raimondija posvetovati, kaj naj ukrenejo proti vladi.

— Brez dvoma je bil onega večera veličastni shod, toda na morju, da bi onemogočili izdajo.

— Ali ste videli Giuseppa Garibaldija med temi ljudmi? — prekine namestnik pripovedovalca.

— V temi nisem mogel nobenega človeka spoznati, toda če se dela proti vladi, potem je Garibaldi gotovo z njimi. Saj je bil že v Neapolju obsojen na smrt, ker je bil vodja grozних banditov — kamoristov.

— To sem že slišal. Toda kaj ga je pripeljalo v Ženevo — vpraša namestnik.

— Po vsej priliki je gotovo slišal o nezadovoljstvu naroda, ki se hoče otresti visokih davkov, pa misli za to, da je tu najpripravnejša točka za začetek vstaje vsega italijanskega naroda, ki bi rad združil vse male državice eno samo, močno kraljevino Italijo.

— Da! — vzdihne namestnik — to so sanje vse italijanske mladine, toda sanje, ki se ne bodo nikdar izpolnile.

— Dovolite mi, da nadaljujem, Vaša visokost — reče pokorno Masaniello.

— Ali je znanega še kaj več?

— Sedaj pride najvažnejše — opozori don Hernandez.

— No, povejte torej vse, kar vam je znano! — reče namestnik.

Potem pa se spusti v udobni naslanjač, se zagleda skozi okno in posluša.

— V tej skupščini — nadaljuje nekdanji gostilničar — je bilo sklenjeno, da se skličejo vsi ribiči in sploh vsi tlačeni ljudje v splošno zborovanje, ki se naj vrši v starih katakombah

— Kaj? — zastoka namestnik — v onih katakombah, ki so iz najstarejših časov, kjer leži okostje na okostju in kjer vlada stoletni prah in pepel? In tu bodo imeli shod ljudje, ki so vse svoje življenje preživeli na svežem morskem zraku? To je neverjetno!

— Pa vendar je tako, visokost! Stal sem med ribiči in slišal sem na svoja ušesa, da so za mesto zborovanja določili katakombe.

— Ali je grof Raimondi tudi med njimi?

— Njega so označili kot voditelja!

— Vaša visokost — reče don Hernandez s porogljivim glasom — sedaj boste menda končno le uvideli, kako nevaren je ta grof, plemeniti velikaš.

— To je vendar neverjetno! Toda če bi tudi v resnici bilo tako — nadaljuje namestnik — če sem se res zmotil v tem grofu, katerega sem smatral za poštenega in dobrosrčnega, potem ga ne more nič ščititi pred mojim srdom. Da, ne bo mi težko, da ga kot veleizdajalca dam v preiskavo in ga v strah drugim javno uničim.

— Da — zakliče don Hernandez — tudi jaz sem vašega mnenja, toda usmrnitev se ne sme vršiti javno.

— Ljudstvo naj vidi, kako teče njegova kri. Samo na ta način ga bomo lahko prestrašili, da bo opustilo nadaljne zarote — se je protivil namestnik.

Don Hernandez skimava z glavo.

— Nisem vašega mišljenja, visokost! — Javno izvršenje obsodbo bi samo ogorčilo ljudstvo in bi pospešilo, da bi vulkan izbruhnil z vso svojo močjo.

— Visokost! — odgovori Španec tiho — ali ne veste, da je med plimo morska gladina višja, kakor pa vhod v katakombe? Ali veste, da je treba odpreti samo varovalna vrata na južnem vhodu, ki so gotovo že davno pozabljena, in vse katakombe bi bile pod vodo?

— Ne razumem vas, don Hernandez! — reče namestnik. — Kakšno zvezo naj imajo katakombe z usmrčitvijo grofa Raimondija?

— Visokost! Toda mi moremo v katakombah uničiti ne samo plemenitega grofa, ampak z enim udarcem bi uničili vse zarotnike.

Namestnik se strese, kakor da mu je mrzlo.

— Vi ste vrag! — zamrmra.

— Toda vrag, ki ima dobre domisljice in načrte — odgovori don Hernandez.

— Ne — reče namestnik — znano mi je, da so te katakombe nočno zavetišče ubogih Lazarjev, ki najdejo v njih s svojimi ženami in otroki pripravno prenočišče. Tedaj bi bili tudi oni pogubljeni, če bi poslušal vaš nasvet.

Španec zgane prezirno z rameni in se obrne k Masaniellu.

— Ali niste rekli, da se nahajajo med zarotniki tudi drugi reveži?

— Tako je, plemeniti gospod! — potrdi gostilničar.

— No torej — dohitela jih bo zaslužena kazen, če bom dal odpreti vrata — zakliče Hernandez.

— Niti besede o tem! — nasprotuje namestnik. — Hvala Bogu, da imamo še vojakov in orožja, ki nas bo lahko branilo in zato se nam ni treba posluževati tajnega umorstva.

— Kakor zapovedujete, visokost! — odgovori Španec z navidezno ponižnostjo — toda jaz odvrčam od sebe vse posledice javne usmrčitve.

— Masaniello se bo sedaj najprej potrudil, da si pridobi vstop v katakombe in da poslušalec na zborovanju — zapove namestnik. — Ali se vam bo posrečilo to, Masaniello?

— Upam da, visokost! V oni temi, ki vlada v onih

mrtvašnicah, me menda ne bo spoznal moj dobri prijatelj Garibaldi — reče šaljivo.

— Dobro tedaj! Potem pa mi javite, kaj ste slišali, mi pa bomo že potem vse potrebno ukrenili.

Namestnik zamahne z roko, kar je pomenilo za don Hernandeza in njegovega vohuna, da je audijenca končana. Zato je odšel s svojim zaupnikom, a v predsobju sta se še dolgo razgovarjala. Onadva nista opazila, kako se je premaknila neka zavesa, ko sta zapuščala sobo. Izza te zavesa je pogledal blede dekličin obraz.

Solnce se je spuščalo k morju, ženevski trgovci so zapirali svoje trgovine, ubožci pa so si iskali nočno zavetišče. — Povsod jih je bilo dovolj. Ležali so v cerkvenih preddvorjih in pred portali palač. Toda največ jih je šlo v katakombe, v one siromašne grobnice, ki so se raztegovale na treh straneh pod mestom. V njihovih hodnikih so bile kosti starih generacij.

Danes pa je bil naval v katakombe še večji, ker so reveži vedeli, da se bo vršila na tem mestu strahu in smrti važna skupščina.

Tema je vladala po vseh podzemskih hodnikih. Samo tu in tam se je videla kaka svetla točka, toda te so razsvetljevale le svojo najbližjo okolico, nekaj bledeh obrazov in belih lobanj.

Tam v svetlobi neke slabe svetiljke, ki je nekoč budila v dušah krščanskih mučenikov neko pobožno čuvstvo, v dušah onih mučenikov, ki so se pred davnimi časi tu skrivali in prisostvovali tu službi božji, dokler jih niso odkrili pogani, je klečala mlada, krasna žena in je molila zbrano in pobožno.

— O, Mati Božja! — je šepetala in se vzdignila, — samo ta noč naj srečno mine, strah me obdaja za Giuseppa. Ah, kako se je vse spremenilo! Kako ljubeznivo je skrbel zame, za svojo sorodnico, prve tedne po svojem prihodu! Seda pa je, kakor da se me več ne spominja.

Pogleda okrog sebe, toda nenadoma se zdrzne.

— Giuseppe! — zašepeta in veseli nasmeh spreleti njen krasni, madónski obraz.

Iz teme se pokaže neka oseba, ki hitro pristopi k ženi.

— Livija! reče začudeno. — Ti tu?

— Oprosti, toda nisem mogla drugače. Vedela sem, da se boš tu sestal z drugimi ribiči in nisem mogla več vzdržati v svoji kolibi. Pohitela sem sem, da bi bila v tvoji bližini.

— Toda kaj pomeni to? — zakliče ostro Garibaldi, —

tu nimajo žene nobenega dela. Sem pridejo le moške, da se resno posvetujemo. Zato te prosim, pojdi domov.

— Odidem naj? — reče Livija — ko vem, da si v veliki nevarnosti?

Garibaldi se nasmeji.

— Ali sem tvoj mož ali morda tvoj ljubček, za katerega toliko skrbiš?

Livija pordeči kakor nebo zgodaj zjutraj, ko ga obsijejo solnčni žarki.

— Ne — reče tiho — ti nisi niti eno, niti drugo, toda kljub temu sem v skrbih za te.

— To je nepotrebno — se je branil Garibaldi — ne potrebujem tvoje skrbi, razven tega pa mi ne preti nobena nevarnost. Bodi pametna, Livija — nadaljuje z mehkim glasom — saj moraš uvideti, da zate tu ni mesta. Čez nekaj časa se bo ta prostor napolnil s samimi resnimi ljudmi. Pojdi tja, kjer miglja ona lučka. Tam so zbrane žene. Ostani pri njih, ko pa bo zborovanje končano, bom prišel po te in te spremil domov.

Livijo spusti glavico na bujne grudi in pokorno odide k označenemu mestu.

— Uboga žena! — je mrmral Garibaldi in zre za njo. — Mnogo sreče ni ravno imela doslej v življenju. Najprej težko delo pri njenem očetu, pri katerem je morala delati kakor ribiški pomočnik, potem pa bolezen in smrt njenega moža... Potem pa pride mladenič, ki jo reši smrti od lakote, ji je dober in prijazen z njo, ali je potem čudno, da se zaljubi vanj preko glave? Toda jaz nimam časa za ljubimkanje. Od ženah hočem ničesar več vedeti, kajti čaka me mnogo bolj resno delo, od katerega me ne more nič odvrniti. Osvobojenje Italije od prokletstva malih državic, ujedinjena Italija — to je moj cilj, za katerim hrepenim in kateremu hočem posvetiti vse svoje moči.

Malo pozneje zasiže na hodnikih cela tropa bakelj. Kakor iz zemlje so rastle temne moške postave, ki so se vse bližale mestu, kjer je stal Garibaldi.

— Živijo Garibaldi! — zakličejo enoglasno. Močne desnice so mu nudili v pozdrav, on pa jih je prijazno stiskal. Okrog njega se zbere cel gozd bakelj in spoznati je mogel vsak obraz.

— Ali smo že vsi zbrani?

— Najbrž nas ne manjka mnogo! se je glasil odgovor.

— Dobro tedaj! Mnogo časa nimamo, zatoorej dovolite, da pričnem takoj govoriti.

Popne se na neki kamen, katerega so nekdanji stanovalci uporabljali najbrž za oltar.

— Mož je iz Ženeve — prične z donečim, jasnim glasom — sestali smo se, da prisežemo na sveto naše delo, da bomo prelomili roko tiranstva, ki je z vso silo objela našo lepo domovino. Ni potrebno, da bi nam govoril o našem žalostnem stanju, saj ga poznate. Zatoorej odvržimo jarem!

— Razbijmo pečine groze in ostudnosti in osnujmo na teh ruševinah svobodo Ženeve!

— Ali ste pripravljeni braniti s svojo krvjo svete pravice domovine?

— Da! Umrli bi radi za svobodo Ženeve! — zakličejo vsi enoglasno. — Borili se bomo do zadnje kaplje krvi, ti pa, Giuseppe Garibaldi, ti boš naš voditelj!

Garibaldi prosi za molk.

— Ne izberite mene! — zakliče s pretresljivim glasom. — Imam sicer roko, s katero bi dostojno vihtel meč za svobodo domovine, toda bojni igri nisem niti od daleč vaje. — Mesto mene izberite mojega prijatelja in prijatelja vaše svete stvari, prijatelja vseh tlačениh, grofa Romea Raimondija! On je sicer plemič, toda verjemite mi, da ne tolče srce nobenemu izmed nas bolj močno za narodno stvar, kakor njemu.

— Živijo grof Raimondi! — odmevajo po katakombah navdušeni klici.

— Ne! — zakliče ta — ne sprejemam vaše izvolitve. Narodove pravice mora zahtevati mož iz naroda. Čeravno bi rad sprejel ponudbo plemenitega in hrabrega Garibaldija, jo moram vendar odbiti, ker bi se v vaših prsih lahko pojavilo nezadovoljstvo s plemičem, kakor sem jaz.

Tu prekine svoj govor za nekaj časa in opazoval je vpliv svojih besed. Opazil je, kako so se zbrani možje priklanjali drug k drugemu in izmenjavali svoja mnenja. Zdelo se je, da se strinjajo z njegovimi besedami.

In zato — nadaljuje grof Raimondi — moraš biti ti Giuseppe Garibaldi, ker si izšel iz naroda, tudi ženevskemu ljudstvu voditelj. Prišel si sicer daleč iz tujine, toda tvoje srce je bilo vedno polno ljubezni za našo lepo domovino. V vseh pustolovščinah, ki so te oddaljile od domovine, nisi nikdar pozabil nanjo in njenega žalostnega stanja. Tu si bil prvi, ki je poklical narod k zborovanju in mu položil na srce, kaj ima

storiti, da bo lahko stresel raz sebe težke verige. Tvoje ime živi v narodu kakor ime kakega svetnika. Vsako srce je z navdušenjem napolnjeno za tebe, vsaka roka je podrejena tvojemu migljaju. Zato ne more in ne sme biti kdo drugi naš vodja!

S silnim odobravanjem je bil sprejet govor grofa Raimondija. Garibaldi je bil enoglasno izvoljen.

— Sedaj pa — zakliče Garibaldi, ko je krik prenehal, — bomo čakali na praznik naše drage gospe del Carmina, potem pa vam bom povedal vse ostalo. Bodite pripravljeni na usodni udarec — toda bodite molčeči! Videli ste, kako se ziblje v pristanišču neka galeja. Ko boste hodili na ribolov, pogledjte malo, kaj se na njej godi. Znano mi je, čemu je tu: nalog ima, da odpelje v kraljevo blagajno v Turin en milijon cekinov, ki je izsesan iz naroda!

Po teh besedah nastane obče kričanje in razdraženost.

— Tega ne bomo dopustili! Rajši prebodimo galejo in naj utone, ali pa naj postane pepel.

— Ne skrbite! — zakliče Garibaldi. — Pazil bom, da se ne bo izmuznila. Vi pa storite svojo dolžnost.

Garibaldi je že hotel dati znak, da je zborovanje končano, ko se po katakombah nenadoma razlega strašen krik.

— Morje, morje!

Vedno bližje je prihajalo vpitje žena.

— Ven iz katakomb! — zakliče Garibaldi. — Morda je vdrl prepad morja, ker sicer bi voda ne mogla priteči sem ali pa nas hočejo potopiti.

Od groze mu skoro obstane kri v žilah. Hotel je pohiteti k navadnemu izhodu, toda od tam so že pritiskale žene.

— Nazaj, nazaj! Pri izhodu je voda že tako visoko, da se tam ne more priti ven.

Garibaldi se za hip zamisli.

Šum vode, ki je vedno dalje prodirala, ga prisili k hladnemu prevdarku. K temu pa se mu je še vzbudila zavest, da je odgovoren za varnost teh ljudi, kajti on je sklical sem vso to množico.

— Proti zgornjim delom katakomb! — zakliče Garibaldi, iztrga v bližini stoječemu možu bakljo iz roke in prične teči. Čez nekaj časa je izginil v temnih hodnikih skrivnostnih katakomb.

Nežna sestrice

— Nazaj pravite k temu? — zakliče Sindaco, neapoljski načelnik, knezu Kolonni in mu pokaže staljeno kovino, ki je prej predstavljala lepe cekine.

— Pri moji kneževski časti! — reče Kolonna, ki se je medtem že znašel, — vi govorite, da je ves Neapolj poplavljan s ponarejenim denarjem, toda sedaj vidite, da je ta poplava mnogo bolj močna, kakor ste prvotno mislili. Kakor vidite, je prodrla celo v mojo palačo. Tudi mojemu tastu, vse-mogočnemu ministru, se bo težko ogniti temu hudourniku.

Vojvoda de Kafareli postane pozoren.

— Kje ste dobili ta denar? — vpraša skrbno vojvoda.

— To zlato sem dobil iz državne banke, ko sem ga danes zjutraj zamenjal s papirnatim denarjem. Doma imam zlata gotovo za 60 tisoč cekinov in zelo se bojim, da sem naredil veliko neumnost, ko sem ga zamernjal za papirnati denar.

Knez je deloma pomil svoje goste s temi besedami, toda bile so le deloma resnične.

Papirnati denar je sicer zamenjal za cekine, toda zamolčal je, kako je hitel prijeti denar skriti na varnem mestu. Svoj lastin ponarejeni denar pa je hotel previdno vrniti državni banki.

— Bodite brez skrbi! — reče vojvoda. — Pošljite onih 60 tisoč zlatnikov v moj urad. Pregledali bomo kakovost vsakega cekina in če ste res prevarani za celo vsoto, bo moja skrb, da vam blagajna povrne vso škodo. Blagajnika pa bom dal takoj zapreti, ker je zelo nerazumljivo, da bi pri tako visoki vsoti ne bil deloma tudi krivec.

Z zadovoljnim nasmehom se Kolonna zahvali svojemu tastu. V tem hipu pa je v dvorani, ki je bila zraven njihove sobe, nenadoma prenehala godba, vsa gospoda pa presenečeno vstane.

Kaj se je neki tako nenavadnega pripetilo, da je v trenutku prenehala vsa zabava, godba pa je prenehala igrati sredi takta?

— Vojvodinja de Kafareli je mrtva.

O tem se je spočetka govorilo tiho, potem pa vedno glasneje in glasneje. Kdo je to razglasil? Nihče ni vedel. Eni so

mislili, da je to vest najprej razširila neka maskirana dama, drugi so pravili, da je vest razširil neki sluga v livreji vojvode de Kafareli.

Vojvoda, bled kakor smrt, odide v svojo palačo.

Plesalci so presenečeno obstali. Nihče se ni upal, da bi se še nadalje predal v naročje veselja in radosti, ki je bila tako hitro prekinjena in na tako strašen način. Kmalu bo prispela vest o vojvodinjinem položaju. Vojvoda, njen soprog, bo gotovo že zaradi gostov sporočil najprej resnično poročilo svojemu zetu Karlu Kolonni.

Vsa družba se je razdelila v manjše dele, ki so se razvrstili po salonu. Dame so šepetaje govorile o kneginji Kolonni navidezni vojvodovi hčeri, o postranskem razkošnem življenju vojvode in o krasnem maškaradnem plesu njegovega zeta.

— Kje je knez Kolonna? — je odmevalo po dvorani. — Prišel je sluga, da mu pove sporočilo.

Kolikor mogoče hitro, je knez zapustil dvorano. Toda čez nekaj časa se vrne, toda s takim izrazom obraza, da se je videla njegova globoka žalost.

— Moja gospoda — reče s tresočim glasom — žalibog se nahajam v tako žalostnem položaju, da vam moram sporočiti, da je prvotna vest o smrti moje tašče resnična. Na kakšen način naj sporočim to moji ljubljeni gospe? — doda žalostno in težko vzdihne.

Niti četrť ure ni preteklo, pa so bile vse dvorane izpraznjene. Kjer je prej klicalo in orilo veselje, je vladala sedaj neprijazna tišina.

Sluge odnesejo mize, namestijo pohištvo, kakor je bilo prej, odpro vrata in okna, da se dvorane prozračijo in ugasnejo svetiljke.

Končno pa tudi oni odidejo. Kolonna se je sam nahajal v svojem osmerokotnem salonu, v katerem se je odigraval ljubavni prizor med njim in lepo židovko.

Žalostno je gledal Kolonna na tla.

Ta dan je zanj minil naravnost strašno. Najprej sestanek z Rebeko, potem sestanek z njo v delavnici za ponarejevanje denarja, potem Sindacova izjava, da je sprejel od kneza Kolonne ponarejene zlatnike, končno pa vest o smrti njegove tašče, vojvodinje de Kafareli.

Ta vest zanj sicer ni imela posebno velikega pomena, saj je zelo malo obiskoval palačo de Kafareli. Vojvodinja se je od onega dne, ko je odgnala iz palače svojo pravo hčer Julijo,

obnašala proti Violetti precej rezervirano. Samo enkrat je obiskala vojvodinja Violetto v palači njenega moža Kolonne in nikdar več ji ni bila posebno naklonjena. Zato je tudi sprejel vest o njeni smrti popolnoma ravnodušno.

Še več, sedaj se mu ni bilo treba več bati odkritja strašne prevare, ko je postavil Violetto na Julijino mesto.

Ko pa bo končno tudi vojvoda zaprl za vedno svoje oči, tedaj bo on, knez Karlo Kolonna, prejšnji ubogi siromak in vodja razbojnikov, dedič milijona. Vsem je bilo znano, da je vojvoda neizmerno bogat.

Niti sam minister ne bi mogel več priženiti. Nasprotno, on se je oškodoval za suhoparno ženitev v teh dolgih letih z raznimi ljubezenskimi odnošaji.

Kako dolgo bo neki še živel? Petdeset let mu že sedi na ramenih. Če ga bo dohitela med njegovim razkošnim življenjem kaka bolezen, bo postal plen smrti.

Globoko vzdihne Kolonna pri teh krasnih mislih na bodočnost, ki se mu je tako lepa prikazovala.

— Tedaj se bo dobro živelo — je mrmral sam pri sebi. — Ha, kako bo zvenel v mojih rokah pravi denar, še mnogo bolj, kakor ponarejeni!

Ko pa se spomni na oni poizkus s taljenjem, ki ga je naredil markiz Grimaldi, se težko zamisli.

— Ah, neumnosti! — je šepetal. — Moj tast bo že naredil tako, da bo prav. Kaj pa je zato, če me bo odkril kot ponarejevalca denarja!

Brezskrbno se nasloni v naslanjač, ki je bil pokrit z baržunom in počasi je pil dobro palaonsko vino, katerega mu je prinesel sluga.

Nenadno pa se mu zdi, da ga je pohladil hladni vetrič. Ali so se odprla vrata? Jezno se obrne.

— Ha! — zakliče in skoči presenečen in iznenaden iz naslanjača — neka žena!

V sobi, čisto pri vratih, je stala črna prikazen: črna obleka, črne rokavice, črna krinka.

V prvem strahu pomisli na vojvodinjo de Kafareli. Ali naj zve kot blaženi duh, kar ni mogla zvedeti v življenju, da ji je bila ugrabljena njena Julija, lastna hči?

Ali je prišla sedaj sem, da obračuna s sleparjem, ki je uničil Julijino življensko srečo?

Čez nekaj časa pa, ko je opazoval nepremično prikazen med svojim hitrim dihanjem, se je nekoliko umiril.

Nezmisel, prikazni ni bilo več. Ta žena je morala biti iz kosti in mesa. Sam na sebe se je jezil, da je bil tako strahopen kakor zajec in da je sploh mogel misliti na prikazen mrtve vojvodinje.

— Kdo ste? — vpraša srdito.

— Vaša znanka! — odgovori oster glas.

Kolona se jezno nasmeje in pristopi k prikazni.

— Niti malo nimam veselja, da bi tako pozno v noč poslušal vaše sitnarije. Kako ste prišli v mojo palačo?

— Na isti način, kakor je prišla vaša ljubica Rebeka, hči židova Marka.

Kolonna se odmakne za en korak.

— Kdo ste? — ponovi, toda z nekoliko tišjim glasom. Kdo je mogel zvedeti njegove velike tajnosti, da mu jih sedaj pripoveduje ta oseba?

V tem pa se prične nepremična prikazen gibati. Z eno odločno kretnjo odgrne črno zaveso in pokaže se — kraljica noči.

Z obraza še ni snela krinke. Začuden je gledal Kolonna to, kakor mramora izklesano telo, dovršene lepe roke, ki bi celo kiparja navdušile.

Ali je mogoče, da je prezrl to ženo s krasnim vratom in z bujnimi prsi, katera je pokrival kostim iz svile, ki je bila okrašena z zvezdicami?

Neovirano je prišla samo kot maska lahko v palačo, kar je sicer bilo izključeno.

— Ti me torej ne poznaš? — vpraša neznanka.

— Še nikdar te nisem videl!

Zasliši se prezirni smeh. Tedaj pa hitro sname neznanka svojo krinko.

— Tereza! — zakliče presenečeno Karlo, ko je zagledal dobro mu znan obraz sestre Tereze. — Ti?

— Da! — odgovori ta s svojim močnim glasom. Najbrž me nisi pričakoval!

— Seveda ne! Kako pa bi naj tudi mislil, da boš kljub svojemu poklicu kot vedeževalka, imela toliko časa, da boš obiskovala plese in zabave?

Terezi se čelo nagubanči.

— S to opazko hočeš opozoriti na razliko med nama dvema, med visoko spoštovanem gospodom knezom Kolonom in nepoznano, prezirano vedeževalko Terezo?

— Toda sestra, kako moreš na to pomisliti!?

— Ne bova se o tem prepirala in izgubljala čas, saj te predobro poznam. Dovoliš pa mi menda, da nekoliko posedim pri tebi?

— In takoj — brez bratove pritrditve — sede nasproti njemu.

— Ali imaš kak vzrok, da si me obiskala tu v tem poznem času?

— Da! Ko sem stopila v tvojo plesno dvorano, še nisem imela povoda, ki bi me peljal k tebi. Tedaj sem imela samo eno željo, namreč, da bi se zopet mogla gibati v krogih, katerim pripadam, kateri pa so mi bili zaprti dolgo vrsto let.

Karlo zmaje z rameni.

— Mislil sem, da si se že o'tresla teh neumnosti! — reče brezbrizno brat.

— V tem se pa motiš, dragi brat! V meni kipi ona vroča, poželjiva kri Kolonne, v meni spi strast mojih očetov, da gledam okrog sebe razkošje in sijaj in da se udam neizmernemu uživanju življenja.

— Ah — zakliče prezirno Karlo — zato si torej varčevala in skoparila, da bi lahko na stare dni znova oživila?

— Moji stari dnevi? — zakliče užaljena Tereza — ti pozabljaš, da sem prej mlajša, kakor ti!

— To je vseeno! — doda razdraženo knez. Pri tem je mislil, s kakšno neizprosljivostjo je njegova sestra zahtevala in vzela polovico Violetline dote. — Sedaj si samostojna oseba in sezidati si moreš veliko hišo.

Tereza ošine svojega brata s skritim, prezirnim pogledom.

— Ne bova se prepirala, kakor šolski otroci. Mislil bi si lahko sam, da imam gotovo važni vzrok, da hočem s teboj govoriti v tem poznem času.

— Zelo sem radoveden, kakšen je tvoj vzrok. Toda prosim te, če ti je mogoče, pripoveduj hitro, ker sem nekoliko utrujen od dnevnega napora in vročine. Razven tega pa me je vest o taščini smrti potresla do dna duše.

Tereza se ostro nasmeji.

— To si si lahko mislil — reče porogljivo — kajti poznam dovolj tvoj mehki srček in vem, kako lahko ga pretrese tuja nesreča. Sicer pa, prišla sem k tebi ravno radi tvoje tašče vojvodinje de Kafareli.

Karlo jo začudeno pogleda.

— Ne razumem te! — reče kratko.

Nekaj časa je vedeževalka buljila v tla, kakor zmedene, potem pa se zdrzne.

— No, ti gotovo popolnoma pozabljaš, da je smrt vojvodinje de Kafareli popolnoma osvobodila njenega moža dosedanje zakonske zveze?

— Nasprotno, še prej, kakor si ti prišla, sem premišljeval o vojvodovi bodočnosti.

— Zelo me veseli, da slišim to — odgovori Tereza s prezirnim smehom. — Kako pa si predstavljaš vojvodovo prihodnost?

— Eh, on se bo oddahnil, da je svoboden in samec, da bo končno, brez vsakega motenja, mogel storiti ono, kar je smel delati za življenja njegove žene samo tajno, namreč, da bo imel cel ducat ljubic, pri katerih bo zapravljajal svoje stare dni. En dan pri tej, drugi dan pri oni i t. d. Iz te kaše ga ne bo niti vrag izvlekel. Saj ima že sedaj lepo ljubico, doda prezirno in pogleda svojo sestro s pomembnim pogledom.

— Če pa bo tvojega tasta kmalu objela smrt in boš potem naslednik njegovih milijonov, ali boš tudi način njegovega življenja nadaljeval?

— Tako je! — se je glasil odgovor.

— No, jaz te ljubim, mili Karlo in še preveč, da bi te obvarovala pred usodo tvojega tasta. Ne smeš še tako kmalu umreti in neslavne smrti.

Karlo je s temnim pogledom meril svojo sestro. Kakšna podlost se je skrivala v njenih besedah? Vedel je predobro, da ga sovraži in da ji je popolnoma vseeno, kakšno bo njegovo nadaljno življenje.

— Dragi Karlo, — nadaljuje Tereza, — moram te, čeprav zelo nerada, opozoriti na sanje o bodočnosti ter da ne bo vse tako, kakor si ti domišljaš.

Karla prevzame neugodno čustvo. Vedel je, kako je njegova sestra vse preračunala premeteno in modro, da pride do cilja, ki si ga je postavila.

— Izrazi se nekoliko bolj jasno, — reče Karlo z negotovim glasom.

— Dobro, govorila bom čisto jasno, da med nama ne bo nobenih tajnosti. Ko bo minul običajni rok žalovanja, se bom poročila z vojvodo de Kafareli.

Karlo poskoči s svojega sedeža, kakor da ga je pičila kača.

— Nikdar! — zakriči, od jeze pa se mu spenijo usta, — to se ne bo nikdar zgodilo.

Tereza se je igrala z dragocenim prstanom, ki ga je nosila na prstu.

— Bojim se, dragi moj brat, — reče hladno, — da se bo spremenilo tvoje mnenje in odločitev.

— Čeprav bi te moral pogubiti, — reče besno, — preje boš umrla pod mojimi rokami, kakor pa bom dopustil, da se poročiš z vojvodo de Kafareli.

— Vedela se bom braniti, dragi brat! — odgovori vedeževalka in zasluduje vsako bratovo kretnjo.

— Prisilila si me, da sem poročil deklico, katero je neki gostilničar našel na cesti, ko je bila še dete! — Izvabila si mi s silo polovico dote, da sem sedaj zopet oni stari berač, ko sem moral plačati kupljeno palačo. Sedaj mi hočeš odvzeti mojo edino nado, katero sem še imel, dedščino mojega tasta, vojvode de Kafareli? Nikdar, ti rečem, četudi me ubiješ s svojimi lastnimi rokami! Ali slišiš? Rajši te bom zadavil — torej osvesti se in ostani zaradi meni ljubica starega, kakor dolgo hočeš. Naj te obsipa z darovi, naj ti daruje celo palačo. Nič ne bom rekel proti temu, toda prosim te, ne razdiraj moje zadnje upanje, mojo dedščino, ki bi jo prejel od vojvode.

Tereza počasi vstane.

— Vidim, da se ne moreva sporazumeti, — reče mrzlo, — zato je najboljšje, da vsaki izmed naju hodi po svoji lastni poti. Vsekakor pa bo zate nesreča, če mi boš metal polena pod noge, kajti v tvojem življenju je nekaj tako črnih mest, ki bi ti mogle zelo, zelo škoditi v tvojem roditeljstvu, če bi jih hotela razsvetiti.

— Ali misliš, da bom jaz molčal, ti zastrupljevalka?!

Tereza se sladko nasmeji.

— Vse ono pokriva vojvodov plašč, dragi brat. Ne skrbi zame, toda sedaj, ko je prišla najina ločitev, ti želim dati dober nasvet: če želiš biti še enkrat med odlično družbo, okinčaj se s pravim zlatom. Drugič se ne bo tako srečno izteklo tvoje ponarejevanje denarja.

— Žena! — zakrešči Karlo ves iz sebe radi besa, — kateri vrag ti izdaja vse moje tajnosti? Ti ne želiš drugega — obvaroval bi te — toda sama iščeš svojo usodo.

Z divjim skokom skoči Karlo proti njej, da bi ji zavil vrat. Tereza pa se je dobro varovala. Hitro poskoči, postavi mizo

med sebe in brata in izvleče iz žepa nekako stekleničico. Odmaši jo in jo drži proti svojemu napadalcu.

Ta prestrašeno odskoči. Razširjati se je pričel nekaj omamljiv in zadušljiv duh. Nemogoče mu je bilo, da bi tudi le korak stopil naprej. Moral je loviti zrak. Z rokami pograbi za neko močno mesto, da ni padel. Vonj je postajal vedno hujši in hujši. Zavest ga je pričela zapuščati. Hotel je priti do vrat, toda zadel je v omaro, katero je hotel z vso silo razbiti.

Še enkrat globoko dihtne, potem pa se zvali po tleh.

Tereza pohiti k vratom in jih odpre. Potem se pripogne k bratu, ki je hudo hropel.

— Odneseš boš še enkrat živo glavo, — je mrmrala Tereza, — nisem tako trdosrčna proti tebi, kajti v tvojih upih te moram prevarati. Sedaj te še ne smem izgubiti, ne smeš se iznebiti mojih rok. Nekoč pa si boš sam izkopal grob zaradi svoje nepremišljenosti.

Tedaj se vzravna, vrže na ~~sebe~~ črno obleko, ki je pokrivalo njeno zvezdnato obleko, se obrne in potem počasi odide.

— Sedaj si občutil mojo moč, — reče polglasno, — toda ne dovoli si še drugič, da bi mi nasprotoval.

61. POGLAVJE.

Prva žrtev svobode

Giuseppe Garibaldi je drvel po starem hodniku v katakombah. Ko je bil še otrok, je večkrat prehodil vse te zanimive hodnike in v njih se je tako udomačil, da ni mogel zgrešiti.

Imel je odličen spomin, na katerega se je lahko popolnoma zanesel.

— Drugače ni mogoče, — je mrmral med tekom, — burni naval morja ni mogel nastati ob tako lepem vremenu. Gotovo je bila odprta odprtina, ki brani morju izliv v katakombe t. j. ali je morje podrlo jez, ali pa ga je kdo odprl z neko namero.

Tekel je vedno dalje in dalje. Tedaj se mu zazdi, da sliši nekake korake. Naglo se obrne. Bila je žena, oborožena z bakljo, ki je ležala za njegovimi stopinjami. Vsled teka je komaj še dihal.

— Livija, — vzklikne, — ti tu?

— Nisem te mogla pustiti samega v nevarnosti, — zastoka Livija.

— Za božjo voljo, vrni se nazaj k drugim ženam in rešite se v zgornjih delih katakomb. Tu te nimam za kaj uporabiti.

— Giuseppe, prosim te, pusti me v tvoji bližini, — je prosjčila.

— Nazaj, nazaj! — zakliče. — Z vsako sekundo raste voda in samo meni je poznana pot do odprtine, samo jaz morem rešiti uboge ljudi, da ne bodo utonili. Zato me ne oviraj in delaj, kar ti rečem.

V tem pristopi Livija popolnoma k njemu. Bila je popolnoma mokra in gotovo je morala biti do rok v vodi. Ono malo, kar je imela obleke na sebi, se je čisto privijalo k drhtečemu telesu. Komaj da je korakala.

S početka se je Garibaldi jezil, da je prišla za njim, toda ko je zagledal njen obraz poln boli in prošnje, je tudi njegova jeza izginila.

— Ti drviš v propast! — ji reče z blagim glasom, — in jaz te ne bom mogel rešiti.

— Dovolj mi samo, da bom pri tebi, — je prosila, — ker zelo mi je hudo, ko vidim, da si v nevarnosti, mene pa ni pri tebi.

— No, pa dobro, — reče ravnodušno Garibaldi, — potem ostani, toda ne morem skrbeti zate.

Nato se za hip zamisli.

— Teči po tem hodniku, — ji zakliče, — tudi ta vodi do odprtine. Jaz sem si izbral onega. Morda še ne stoji v njem tako visoko voda, pa bom prej prišel do onih, za nas tako važnih vrat.

Livija je poslušno odšla v odkazani ji hodnik, Garibaldi pa udari v drugega. Toda čim dalje je prišel, tem bolj je šumela voda, ki je postajala večja vsako sekundo.

Segala mu je že do prs in komaj toliko, da se je še premikal naprej.

— Prepozno, — je mrmral, — nazaj moram in v oni hodnik, v katerega je odšla Livija, kajti tu rinem v gotovo smrt.

Hitro se obrne. Bil je prepričan, da po tej poti ne bo mogel priti do cilja, kajti voda mu bo narastla prek glave, če bo le še minuto šel naprej.

Končno pride do višjega hodnika, v katerega je poslal Livijo. Toda tudi ta je bil do polovice višine pod vodo in če-

tudi je stal Garibaldi precej visoko, je voda vendar venomer naraščala.

Končno pa, ko je izgubil že vsako upanje, da bo prišel pravočasno do konca hodnika, zapazi v daljavi nekako svetlobo.

To mu vlije nove moči. Bil je blizu Livije, katero je poslal naprej. Vsekakor je mogla hitreje hoditi, kakor on, kajti hodnik je bil še suh ali vsaj voda ni stala še tako visoko.

Težko je dihal in prodiral naprej. Vedno jasnejše je slišal žuborenje vode, čim bolj se je bližal odprtini. Vedno bolj je bila vidna Livijina baklja, dokler ni končno tudi njo zagledal.

— Ali ne stoji tam pri Liviji še neka druga temna prikazen, ali ni to neki mož, ki drži tako krčevito mlado ženo? — se vprašuje Garibaldi.

— Kaj se godi tu Livija, kaj delaš? — zakliče Garibaldi, ki je komaj dihal.

— Ta človek me je hotel zadržati, da ne bi pobegnila tja, — reče žena in pokaže proti odprtini. — Zdi se mi, da ima neki posebni namen in neko posebno delo pri dvigalu, kajti pri sebi ima kladivo in dleto.

— Ha! — zakliče Garibaldi, ko je zagledal obraz tega moža, ki se je bojazljivo stiskal k zidu.

— Ali se motim? Mar prihaja ta lopovski obraz dvakrat na svet — meni pred oči?

Garibaldi je hotel stopiti bližje k njemu, toda ovirala ga je Livija, ki je stala med njim in tem lopovom. Spodaj je šumela voda izpod odprtih vrat, hodnik pa se je vedno bolj in bolj polnil.

— Masaniello! — zakliče nenadoma Garibaldi, ko ga je spoznal pri svetlobi baklje, — odkod pa prihajaš ti lopov v Ženevo? Ali so ti tla v Neapolju postala prevroča? Čakaj, prišel bom, da ti priberem iz tvojih lopovskih oči, če si ti oni hudič, ki bi hotel hladnokrvno žrtvovati stotine in stotine siromakov.

Garibaldi poizkuša, da bi prišel mimo Livije v tem ozkem hodniku, ki je bil tu podoben stezi. Toda to namero je moral opustiti, ker bi sicer mogel ubogo ženo, ki se je tresla kakor v mrzlici, pahniti v globino. V hodniku je rastla voda vedno bolj in bolj in zrak se je vedno bolj in bolj zgoščeval. Garibaldi je že skoraj obupal. Mislil je na one siromake, ki so se rešili celo v tretje nadstropje in ki se bodo morali čez nekaj ur zadušiti,

ako ne bo zapah, katerega je odprla zločinska roka, zopet spuščen in zaprt.

— Izgubljeni smo, — je mrmral tiho, da ga je bilo komaj slišati, — kar ne morem priti do vrat. V tem me ovira oni zločinec in ti dušica, ker vem, da bi te najbrž skotalil v globino, ki tam zeva, če bi si hotel s silo narediti pot. Ni nam pomoči!

— Giuseppe, ali se ne more voda na kak drug način zadržati? — vpraša Livija.

— Ne more, Livija, zapreti se mora zapah, toda pri tem bi bilo treba, da se nekdo popne na one rešetke, po katerih se pride do dvigala. Brez dvoma, ta lopov je naš izdajalec, katerega nam je poslala vlada. Slišal je vse in tudi naš načrt o vstaji na dan naše drage Gospe in o napadu na galejo, ki je odrejena, da odpelje v Turin iz naroda izmozgani denar. Prepričan sem, da je on pomagal pri dviganju zapaha.

Livija je bila vsa iz sebe od besa in z gorečo bakljo udari nekdanjega krčmarja po glavi.

— Zato mi torej nisi hotel dovoliti, da bi šla tja. Ti lopov, da bi se mogel sam popeti na rešetko in se rešiti. Toda poizkusi to, ker tedaj se ti bom obesila za noge in te potegnila, če tudi padeva oba v globino.

Težko dihajoč, se stisne Masaniello še bolj k zidu. Niti ganiti se ni upal. Le njegove oči so buljile v Garibaldija, ki so bile polne smrtnega straha.

— Ubogi ljudje! — je šepetal Garibaldi. — Samo eno uro še in ta hodnik bo popolnoma pod vodo — in mi z njim. Potem pa še eno uro, pa bo uničeno tudi tretje nadstropje in vsi ljudje od strašnega elementa.

Livija se počasi obrne k svojemu sorodniku. Obraz je imela blede, kakor smrt, toda iz oči ji je še vedno sijal besen ogenj.

— Giuseppe! — reče in ga pozorno gleda v oči, — padli smo smrti v kremplje, ali ne, za nas ni več rešitve?

Žalostno se Garibaldi nasmeji in položi svobodno roko na njene temne lase.

— Ubogo dete, — reče, — čemu naj budim v tebi nado, ki se ne bo mogla izpolniti? Poznam te hodnike, kakor tudi zapah predobro, zato nimam nobenega upanja na rešitev. Stojimo pred obrazom smrti.

Globok in obupen vzdih se izvije iz Livijinih prsi. — Umreti, — je šepetala, — izbrisana bom iz zemeljskega življenja, a stara sem komaj 18 let!

Garibaldiju se zasolzijo oči.

— Ah, to, kar je rekla Livija, je bila grenka resnica.

Kaj je imela uboga žena dobrega v vsem svojem življenju? Samo delo — delo, odkar so njene male ročice mogle delati, potem pa kratki ljubezenski san in potem delo — delo in ničesar več!

— Sedaj pa, ko je prvič vzplamtela v njenem srcu ljubezen — prava in resnična ljubezen do njega — do sorodnika njenega moža — sedaj bo morala umreti!

— Livija, — je šepetal in se dušil v solzah, — jaz sem kriv tvojemu poginu. Če se ti ne bi prikazal, bi sedaj ne stala tu na tem strašnem mestu. Toda čudna so pota usode. Močan mož sem in mnogokrat sem že gledal smrti v njen grozni obraz zato tudi sedaj ne drhtim. Toda ti — nežna žena, ki je komaj pričela živeti — ah, kako me boli srce, ko pomislim, da moraš vsled moje krivde v hladni grob!

Tiho se privije Livija na prsa močnega moža.

— Toda vendar je — kljub vsemu je tako dobro, — je mrmrala, — jaz vem najboljše, kako izgleda v morju. Vidim, da ležijo v njem sicer neizpolnjive nade, da spi v njem tiho hrepenenje, ki se nikdar ne bo pleglo. Zato nima moje življenje nobene vrednosti, pa tudi za druge ne. Kaj je ostalim ljudem to tega, če živi na zemlji ena neumna žena več ali manj? Toda ti — na katerega upirajo prijatelji in vse tlačeno ženevsko prebivalstvo svoje oči, v katerega polaga tisoče Italijanov svoje nade, katerega kliče domovina, da jo poviša in osvobodi, da jo ujedini, da bo močna in velika — da ti padeš v smrtni objem, moj Giuseppe — ti, ki te ubogajo tisoči ljudi!

Beseda ji zastane v grlu. Njen pogled obstane na Masaniellu, ki je bil bled kakor smrt. Nekaj časa je pogledoval Livijo, potem Garibaldija.

— Če bi ne stal ta človek tu, bi se ti mogel popeti do zapaha, ali ne Giuseppe?

— Seveda, — odgovori Garibaldi, — toda do njega ne morem priti, da ne bi tebe spravil v nevarnost. Zato si ne razbijaj dalje glave s temi mislimi!

— Največ še pol ure in voda nas bo pogoltnila. Uboga žena, ne boš več dolgo trpela.

Livijine grudi so se hitro dvigale in spuščale.

— Privij me enkrat na svoje srce, — zašepeta razburjeno, — posloviva se. Tako težko mi je, kakor da se bova naslednji hip že ločila. Tvoja usta, moj Giuseppe! Ali ni res, če

se boš rešil iz te nevarnosti, da boš vedno in vedno mislil na svojo veliko življensko nalogo, na osvobojenje domovine? Osreči svoj narod in osvobodi našo lepo domovino. Reši jo krutih tiranov — in bodi srečen. Tudi jaz, slaba žena, hočem nekaj doprinesti k velikemu delu — darujem svoje življenje!

Z divjim, blaznim krikom odvrže bakljo in kakor strela hitro zgrabi malo bodalce, katerega je takrat nosila vsaka žena in hipoma ga zarine bledemu Masaniellu v vrat.

Z zamolklim krikom poskoči izdajalec. Roke so se mu v smrtni borbi skrčile in pograbile pred njim stoječo ženo. Potem pa se prične šibeti, izgubi ravnotežje in objame Livijo, katera še zakliče: — Naj bo srečen pot k tvoji rešitvi, moj Giuseppe, naj ti bo odprta pot!

Kakor nekakšna svetla prikazen zasije še enkrat v očeh osuplega Garibaldija, potem pa ostane sam v ozkem hodniku. Sedaj je bila svobodna pot k zapahu, spodaj pa je šumelo morje, ki je pogoltnilo svojo prvo žrtev.

Z veliko muko se je vzdržal Garibaldi pokonci. Livijin smrtni krik mu je še vedno donel v ušesih. Kakor blazen je bujil v globočino, kamor je strmoglavila ona, ki se je žrtvovala za njega, za domovino.

Iz tega zamaknenja ga prebudi mrzli val, ki se je dotaknil rok. Siromašni ljudje v tretjem nadstropju so pričakovali od njega rešitve. Oni so čakali nanj in z zaupanjem v mislih spremljali njegovo delo.

Ali naj bo zaman Livijina žrtev? Ali sme ostati tu in čakati, da ga morje pogoltne?

Ali mu ni pokazala mala Livija proti stopnicam in jih označila kot edina pot k rešitvi?

Mar mu ni zaklicala z zamolklim, grobnim glasom: — Eviva Italia unita?

— Da, — reče glasno, — nisi umrla zaman, ti sladko bitje, ti, ki si prekosila s svojim junaštvom marsikaterega moža.

Še en žalostni pogled vrže v globino, ki je pogoltnila junaško ženo in plačanega izdajalca, potem pa se moško pripravi.

— Bog in Mati božja mi naj pomagata! — zamrmra in stopi na stopnice, ki jih je točno pregledoval s pomočjo baklje.

— Mora iti! — zakliče Garibaldi na pol obupan, — vzpenjal sem se že po bolj nevarnih poteh, pa bom tudi tu prišel na svetlo. Če pa se bo katera strohnela stopnica zlomila pod

mojimi nogami in če bom strmoglavil v to grozno globočino, sem storil le svojo dolžnost in poginil bom kot žrtev svoje dolžnosti.

Oprezno se je vzpenjal od stopnice do stopnice. Bakljo je vrgel v vodo, kajti zaradi večje varnosti je hotel imeti svobodni obe roki.

Ah, napredoval je zelo počasi, ker se je stopnica večkrat zlomila pod njegovo težo. Če bo šel še naprej tako, bo brez dvoma prišla prepozno njegova pomoč. Voda bo med tem časom napolnila tudi tretje nadstropje katakomb in potopilo se bo na stotine nesrečnikov, ki so tam iskali zavetje.

Zopet je moral iskati v temi novo potporišče, od spodaj pa mu je prihajal na uho šum penečega morja kakor opomin in grožnja.

Ah, najboljšo bi bilo, da se več ne muči s plezanjem, ampak da se vrže v globočino, kamor je strmoglavila malo prej Livija.

Morda ga božja previdnost smatra kot neprimerne za velika dela, katera se je namenil izvršiti? Morda je izbrala katerega drugega siromašnega človeka? Morda pa previdnost sploh ne mara dvig Italije, ampak hoče da njeno ponižanje še dalje traja?

Ko je tako obupan visel med zemljo in nebom, zasliši nekak krik, vik, ki se je grozno širil in ušesa naravnost trgala.

Tesnobno prisluhne Garibaldi. Zdelo se mu je, kakor da se je nekaj zrušilo.

Potem pa zavlada tišina.

Ali se moti? Ali se ni zmedel?

Ne — njegovo uho se ni zmotilo. Šum vode, ki je bil prej tako velik, je prenehal.

Ali je mogoče? Ali ni kak angel zaprl zapah?

Da, ni se prevaral. Slišal je, da je voda šumela, sedaj pa je nenadoma tišina.

Garibaldijevo srce se napolni z velikim veseljem. Rešeni so torej nesrečni ljudje, katere je on sem pripeljal. Z novo voljo je plezal naprej, toda le počasi je šlo. Skoro eno uro se je mučil, dokler ni zagledal zadnje stopnice. Bil je že čisto pri kraju s svojimi močmi.

Težko dihaajoč in utrujen obstane. Znoj mu je v potokih tekel s telesa. Mislil je, da ne bo prišel do vrha, ko zasliši nad seboj neki glas:

— Ali je spodaj kdo v nevarnosti?

Bil je ženski glas. Kakor okamenel, pogleda Garibaldi navzgor. Ali ga ne čaka morda na vrhu kak sovražnik? Ali ni to Livija, ki je vstala iz morskega groba in ga zgoraj pričakuje?

Ali ni to žensko bitje zaprlo zapah in rešilo vse nesrečnike?

— Ali je sploh kdo spodaj in potrebuje moje pomoči? — zakliče ona zopet z donečim glasom.

— Da, — vzklikne Garibaldi, — iztegnite roko in takoj bom zgoraj.

Potem vidi, kako se mu je ponudila ženska roka in občiti v svoji roki malo, toda močno ročico. Nova moč se mu vžge. En zamah, en skok in zavedal se je, a da se izognil hladnemu grobu.

— Rešen! — zamrmra, potem pa pade obnemogel v roke mlade žene.

— Giuseppe Garibaldi! Mati božja — moj Giuseppe?

Misli se mu zmedejo. Pred seboj je videl čisti, solzni obraz.

— Julija! — izpregovori, potem pa ga prevzame globoka onemoglost.

62. POGLAVJE.

Na robu prepada

Vojvodinja de Kafareli je ležala že nekoliko tednov v grobnici svojih dedov. Vojvoda se je pričel dolgočasiti. Prva žalost je že minula, če je sploh kaj takšnega občutil, sedaj pa bi tudi lahko kaj poskrbel za svojo zabavo.

Tereza je prihajala k njemu mnogo večkrat, kakor preje in vsikdar je pripeljala družbe. Vedela je vse urediti tako, da ni mogel brez nje vzdržati. V vseh stvareh mu je svetovala. Navadil se je, da jo je uvajal v vse državne posle in veselil se je, ko je videl, kako vešča in okretna je v tem delu, kako se je hitro znašla in s kakšno premetenostjo mu je dajala razne nasvete.

Sicer pa jo je še vedno lovil na trnek, toda bila je nezprosna in stroga. Dopuščala mu je samo poljube in je le tu in tam izpolnila njegove vroče želje. Če pa je bilo le prehudo njegovo hrepenenje, se je znala vedno umakniti svojemu dra-

gemu. Zamišljeno je sedela Tereza v svoji sobi, v kateri je navadno sprejemala obiske. Nenadoma pa vstane, kajti nekdo je potrkal na vrata.

— Zopet obisk! — zagordnja. — Kdo neki želi tako pozno slišati moj nasvet?

Hitro gre k omari, v kateri je imela shranjeno krinko, ki jo je spremenila v staro ženo, staro kakih osemdeset let. Potem sede k mizi, postavi svetiljko na pravo mesto in pritisne na znani mehanizem. Hišna vrata se odpro, Tereza pa zasliši tihe, oprezne korake. Pogledala je v ogledalo, ki je viselo pred njo in videla je sliko neke mlade žene.

Prestrašena poskoči.

— Violetta! — reče polglasna, — žena mojega brata Karla, navidezna hčerka vojvode de Kafareli. Kaj hoče ona od mene? Zdi se mi, da je nekaj razarjena. Ali ji ni morda storil kaj moj brat, ta lopov?

Odpre vrata in v sobo stopi Violetta, Masaniellova gojenka, katero je vražja prevara in v nebo vpijoči greh ugrabil iz njenega kroga in podvrigel vojvodskemu paru.

Nenavaden, trd izraz ji je bil na obrazu. Sicer je nosila krasno obleko, ko je popolnoma odgovarjala položaju, v kateri je prišla radi poroke s knezom Karlom Kolonno, vendar pa je bila sama sebi kaj malo podobna.

Bila je bledega, drobnega obraza in nič več ni imela na sebi kaj onega, kar bi spominjalo na nekdanjo svežo Violetto, rdečelično deklico iz siromašne gostilnice kamorskega gostilničarja, kjer jo je spoznal Giuseppe Garibaldi, ki je prvokrat prestopil prag onega zloglasnega brloga, kjer so ga hoteli umoriti.

Žalost in skrb je vela iz nekdanjega lepega obraza uboge žene. Okoli oči je imela modre kolobarje, da so ji oči še večje izgledale.

Tereza je le s težavo spoznala v elegantni dami z odličnimi potezami Karlovo ženo.

— Na koga me neki vedno spominja ta deklica? — ko je opazovala in merila ženo svojega brata. — Prikazuje se mi kakor slika iz moje mladosti, kakor da je bila moja prijateljica, s katero sem se vedno igrala. Toda to vendar ni mogoče, ker sem stara 36 let, ona pa samo 18 let. Popolnoma toliko, kolikor bi morala biti sedaj stara moja hči, če bi še živela.

Pred močnim Violettinim pogledom povese oči. Ali je ležalo v tem pogledu neko očitiranje, težka obsodba?

Neprestano je morala Tereza misliti na svojega otroka, na svoje in vojvodovo dete, ki se ga je enostavno rešila na ta način, da ga je položila pred vrata neko siromašne ženice. Za mater, grozno dejanje!

— Kaj vas je pripeljalo k meni, gospa?

Violetta težko vzdihne.

— Pripovedujejo, da znate gledati v preteklost in bodočnost, — reče Violetta z zamolklim glasom, — torej poizkusite. Rada bi vedela, kako dolgo bom še živela.

— Ali niste srečni gospa?

— Bog ve! — odgovori Violetta.

— Poročeni ste, pa tudi ne, mlada ženica ste, pa tudi deklica, — reče počasi Tereza.

Violetta prestrašeno pogleda Terezo.

— Žena! — krikne s tesnobnim glasom, — kdo si, da čitaš moje življenje kakor iz knjige?

— Mar sem zadela? — vpraša vedeževalka.

— Vse je resnično, kar si rekla. Nisem žena, četudi sem poročena, toda deklica sem, čeprav sem žena.

— Kaj hočete vedeti?

— Kdo so moji starši?

— Ali jih nisi poznala?

— Nikdar. Pravili so mi, da so moji starši vojvoda in vojvodinja. Toda jaz dobro vem, da oni niso moji starši. Dolgo časa sem morala spati. V tem spanju sem slišala glas, ki mi je klical: ti si Julija, hči vojvode de Kafareli. Ponavljala sem to, ker me je k temu silila neka tajna sila, toda v svoji notranjosti sem čutila drugače. Ah, če bi se mogla osvoboditi, če bi se mogla spomniti one žene, ki me je imela v svoji hiši več mesecev — ta žena ve za mojo preteklost, njej je znano moje pravo ime. Ona mora vedeti, kako sem prišla k temu strašnemu človeku, ki naj bo moj mož!

Iz Violettinega obraza je odseval skrajni obup. Vrgla se je v naslonjač in si drgnila čelo.

— Daj mi roko, — odgovori Tereza, — pogledala bom, če se bo dal iz črt spoznati tok tvojega življenja.

Počasi iztegne Violetta svojo roko. Vedeževalka jo pozorno ogleduje.

— Za krono nisi rojena, — reče z zamolklim glasom, — ta pa, ki jo nosiš, ne pripada tebi. Zdi se mi, da si otrok prepovedane ljubezni. Vse tvoje detinstvo in mladost je zavita v temo. Bila si in ostala boš igra slučaja in žrtev usode. Tudi

tvoj konec je v temi in ne morem videti, kam te bo vrgla usoda: ali v višine, ali v nižine ljudske družbe.

Z žalostnim obrazom je poslušala Violetta.

— O mati, mati, zakaj si se ločila od življenja? — vzdihne med težkim dihanjem. — Vem, da nisi bila moja mati, toda bila sem srečna, ko si me imenovala za svojo hčer. Zakaj nisem spoznala svoje matere, zakaj se mi ni približala ona, po kateri sem se razbolela od hrepenenja?

Hitro dvigne glavo in se zagleda v starko.

— Daj mi videti mojo mater, — vzklikne z razburjenim glasom. — Pravili so mi, da si zmožna vsega, samo če hočeš. Nekoč mi je pripovedovala komorkinja pokojne vojvodinje, da si vojvodinji pokazala celo njenega bodočega zeta, kneza Karla Kolonno. Poglej sem, tu imam tisoč cekinov in tvoji bodo, če mi pokažeš sliko moje prave matere.

Zamišljeno zre Tereza v tla. Zatajiti ni mogla nekdanjega sestanka z vojvodinjo. Toda kje naj najde sedaj ženo, ki bi mogla predstavljati Violettino mater?

Tereza je že odprla usta in hotela reči, da sedaj ne more pokazati njene matere, ko ji pogled obstane na vrečici, iz katere je vabljivo gledalo zlato.

— Težko bo šlo! — zamrmra zamišljeno Tereza.

— O, usmilite se me! — je prosila Violetta s sklenjenimi rokami. — Če bi čutili moje veliko hrepenenje po materi, bi mi takoj izpolnili željo.

Tedaj pa se zasveti v Terezinih očeh. Potem pa se težko in počasi dvigne, kakor sključena starka.

— Počakajte tu, — reče in stopi k neki omari za zidom in vzame iz nje neki prašek.

— Tako, — reče, ko postavi na mizo malo skodelico, v katero nasuje onega praška. Miza je stala ob oknu njenega tajnega kabineta. Tako, sedaj pa se ne premaknite s tega mesta. Ko boste slišali neko tiho glazbo, tedaj zažgite ta prah. Potem pa pojdite takoj na svoje mesto, da se vam kaj ne pripeti.

Violetta prikima.

— Še enkrat vas opozarjam, — reče Tereza s svarilnim glasom, — ne pozabite ostati za mizo, ko bo prašek zagorel. Pojdite hitro nazaj k stolu, na katerem sedite, kajti moji duhovi se bojijo živih ljudi. Ali ste me dobro razumeli?

— Bodite brez skrbi, naredila bom tako, kakor ste mi naročili!

Vedeževalka izginе. Kakor v spanju obsedi Violetta na stolu. Mislila je na oni čas, ko se je nahajala pri neki gospe, katere slika ji izginila iz spomina. Toda še vedno ji je zvenel v ušesih njen glas: — Ti si Julija, hči vojvode de Kafareli.

Mislila je na oni čas, ko se je nahajala na dvoru Kafareli pri vojvodinji, ki jo je imenovala svojo hčerko, čeprav je Violetta prav dobro čutila, da ni njena prava hči.

Toda kljub temu je spoštovala vojvodinjo kakor svojo mater. Kakor srečno in blaženo se je počutila, ko so jo objele roke gospe, knežjega rodu. Kako močno ji je bilo srce, ko je svetlih trenutkih pomislila, da je vse to laž, da ni hči vojvodskega para in da nima matere.

Zaman je napenjala svoje misli, da bi se domislila, kje je stanovala in živela prej, predno je prišla k oni ženi, ki je z nepremagljivo močjo vtisnila v njeno glavo besede: — Ti si Julija, hči vojvode de Kafareli.

Sedaj pa je bila prikovana k možu, katerega je sovražila in pred katerim je čutila nepopisen strah. Ali naj nosi vedno te okove?

To je bilo, kar jo je prisililo k splošno znani vedeževalki Terezi, o kateri so ji pripovedovali uslužbenci pokojne vojvodinje toliko čudnih in neverjetnih stvari, da jo je skoraj smatrala za nekaj nadnaravnega.

Sedaj pa se vsa prestrašena zdrzne. Zaslišala je tiho godbo, za katero ni vedela, odkod prihaja. Tedaj pa se spomni, kaj ji je naročila vedeževalka.

Hitro vstane in gre k mizici, na kateri je bil v skodelici bel prašek. Z gorečo svečo se oprezno približa in kmalu se je vžgal prašek z lepim, modrikastim plamenom.

Iz skodelice se dvigne gost dim in že čez nekaj minut je napolnil vso sobo.

Violetta se je ubogljivo vrnila na stol, od koder je z gorečimi očmi gledala v tajni kabinet, kakor ji je zapovedala Tereza.

Ali se ni pokazal skozi dim neki obraz? Ali se ji ni nasmehnila neka gospa?

Violetta je videla popolnoma jasno. Da, videla se je lepa ženska glava. Polne ustnice so se smehljale, temne oči bleščale — ah, in ta obraz se zdi Violetti tako znan. Violetta je skoraj popolnoma pozabila na dihanje.

— Mati! — vzklikne sanjavo, toda v istem hipu je prikazen izginila, le v sobi je valovila gosta modrikasta megla.

Violetta je bila tako razburjena, da je kakor blazna begala po sobi.

— Mati, mati! — je šepetala in krilila z rokami, — kje te bi našla, kje bom lahko potolažila moje hrepenenje? O, če bi ti vedela, kako te tvoje dete ljubi, kako vleče tvojo hčerko k tebi! Oh, če bi me vzela enkrat v roke in me privila na svoja prsa! Iskala te bom, dokler te ne najdem in se končno stisnem k tebi!

Iz te sanjavosti jo prebudi neki šum. Starikava vedeževalka je vstopila v sobo.

— No gospa, ali ste zadovoljni?

— Tu je vrečica s cekini, — odgovori Violetta z razburjenim glasom. — Sedaj verujem, da ste več vredni, nego druge premetene žene. O, povejte mi, kje bi našla svojo mater, kje jo naj iščem, da jo vidim, da bi se mogla priviti k njenim prsom, k njenemu srcu?

Močno je pograbila vedeževalko za roko in jo gledala z veliko nestrpnostjo.

Tereza se hitro osvobodi razburjene gospe in gre k svojemu stolu.

— To mi je zakrito, gospa, o tem vam ne morem ničesar povedati. Ne smete me preveč vprašati.

— Kaj naj storim, kaj naj počnem? — je mrmrala nesrečna Violetta. — Ne morem biti še dalje v negotovosti. Imam čustvo, kakor bi morala hoditi od hiše do hiše in iskati svojo mater.

— Ničesar drugega vam ne preostaja, kakor da se vrnete k svojemu gospodu soprogu, — odvrne Tereza in zgane z rameni.

— Nikdar več! — zakliče Violetta, — ne vrnem se več k temu strašnemu človeku. Rajše ostanem na cesti.

Tereza poskoči in jo prične motriti z ostrim pogledom. Divja energija je odsevala iz Violettinih oči. Poznalo se ji je, da to ni trenutno razburjenje, da ne bo šla več domov, ampak da je naredila trd, nespremenljiv sklep.

Nova misel šipe Terezi v glavo. Ta mlada žena z deklinškim obrazom je bila lepa, da v tem trenutku mučeniške razburjenosti je bila celo krasna. Kaj, če bi odpeljala to malo svojemu staremu dragemu, vojvodi de Kafareli?

Da, on bi jo lahko nekoliko tednov imel za svojo igračko. Tereza se je že naveličala njegovega neumnega prilizovanja

in laskanja. Za te stvari bi bila ta deklica kakor nalašč. Ona bo že skrbela, da jo vojvoda ne spozna.

— Gospa, vi se torej ne mislite več vrniti domov? — vpraša še enkrat Violetto.

— Na noben način!

— Toda poiskati si morate kako zatočišče.

— Ne potrebujem ga. Ali potrebuje siromak kako posebno zatočišče? Ali ni tudi on srečen človek? Ali ste že kdaj slišali, da bi bil nesrečen, s svojo usodo nezadovoljen? Ali mislite, da sem jaz bolj srečna v svoji bogato urejeni sobi, ko se moram vedno bati onega strašnega človeka, za katerega pravijo, da je moj mož? Ponoči se dostikrat prebudim vsled strahu, ker se mi dozdeva, da sem slišala njegove korake in njegov glas.

— Vi ste se torej odločili, da odvržete knežja oblačila in greste med ljudstvo? — vprašuje Tereza.

— Da, to bi z veseljem storila, če bi le imela drugo obleko, — reče Violetta in oči se ji zasvetijo. — Nimam še najboljših izgledov, da bom našla svojo mater, če jo bom iskala na cesti.

— Glejte gospa, — odgovori Tereza, vstane s svojega stola in gre k omari, — tu imam nekaj kosov obleke, ki bi vam prav dobro pristojali. Če jih hočete vzeti v zameno, vam je obleka na razpolago.

— O, prosim, dajte mi! — odgovori Violetta. — Naredili ste mi veliko uslugo.

— Razume se, da ta obleka ni tako lepa, kakor vaša, — doda Tereza.

— Dobro tedaj, kmalu vam prinesem.

Vedeževalka oddrše s težkimi koraki. Imela je celo zalogo oblačil iz svoje deklinške dobe. Od narave je bila skopa in ni hotela, da bi te ohranjene obleke komu podarila. Zato ji ni bilo težko najti za Violetto primerno obleko.

Ena obleka se ji je posobno dopadla. Dolgo jo je pozorno opazovala.

— To je obleka, ki sem jo tedaj nosila, ko me je obiskoval moj dragi, sedanji vojvoda de Kafareli, — je mrmrala Tereza, — obleka, v kateri sem bila, ko se je v mene zaljubil. Sedaj pa jo naj nosi ta deklica. Kdo bi še pomislil na to, da bom pripeljala k njemu v tej obleki ubogo žrtev! In ravno u tej obleki, ki mi je bila tako draga!

Nesrečna žena! Ti niti ne slutiš, da je ta deklica, ki jo

hočeš hladnokrvno odvesti k onemu pustolovcu, tvoja lastna hči in da je oni, k kateremu jo boš pripeljala, njen pravi oče.

O, da nisi zavrgla svojega otroka! Če bi ti, kakor vsaka druga mati, vršila svoje dolžnosti, bi si s svojim milim detetom ohranila tudi svojega dragega, svojega moža.

Toda v tvojih žilah je tekla kri krvoločnega tigra, kri vruga, kajti tiger še vsaj nekoliko skrbi za svoje mladiče, jih brani in se postavlja za nje v življensko nevarnost. Toda ti si vrgla na cesto svojo lastno kri in meso in nisi imela nobenega usmiljenja o siromašnim, ubogim bitjem.

Potem, ko je Tereza izbrala za Violetto obleko, se obleče tudi sama. Krinko, ki jo je spreminilo v starko, previdno sname in si zavije glavo v neko črno, čipkasto ruto tako, da so se le malo videli lasje in obraz.

Potem pa da deklici obleko, v katero se naj obleče. Med tem časom pa se je še sama do kraja oblekla.

Sedaj pride Tereza nazaj v ono sobo, kjer je bila preoblečena Violetta. Med vrati pa se od začudenja ustavi Ravno tako je izgledala ona pred 18 leti.

Violetta je bila neizmerno lepa. Ona enostavna obleka ji je pristojala mnogo lepše, kakor pa ona sijajna, katero je morala nositi kot kneginja Kolonna.

— Pojdite gospa, — reče Tereza, — našla vam bom za to noč zatočišče.

— Kam pa me hočete odpeljati? — vpraša deklica s skrbnim glasom.

— Ne skrbite, gospa. Morda ste celo na poti, da najdete svojo mater, — reče hitro, da bi se ognila vseh vprašanj.

— O, potem vam hočem slediti do konca sveta! — reče Violetta in si ovije okrog glave rdečo ruto.

— No vendar, sedaj pa na pot, — reče vedeževalka in še enkrat premotri svojo žrtev.

Potem pa gresta mati in hči skupno nasproti nepoznani usodi.

63. POGLAVJE.

U levjem brlogu

Ko se je Garibaldi nekoliko opomogel in počasi prišel k zavesti, je začutil, da so ga objele neke mehke roke. Še ves zmeden odpre oči.

— Kdo si? zašepeta. — Ah, vzklikne razburjeno, — sedaj sem te spoznal. Da, ti si Julija, princezinja de Kafareli.

— Da, moj Giuseppe, jaz sem, tvoja draga, ki je s hrepenjem čakala nate, ki je k tebi prihitela iz Neapolja, odkoder jo je pognal slučaj usode.

— Tebe, visokorojeno princezinjo? — vzklikne Garibaldi in ni mogel verjeti njenim besedam.

— Da, na žalost je tako. Moja mati me več ne pozna, noče verjeti, da sem njena hči. Neka sleparka, ki mi je zelo podobna, se je priljubila njenemu srcu. Bila sem v suženjstvu pri neki ženi mnogo dolgih mesecev.

— To vse izgleda tako neverjetno — odgovori zamišljeno Garibaldi. — da res ne morem verjeti v tvoje doživljaje. — Toda, — vzklikne z odločnim glasom — nimam časa, da bi se s teboj razgovarjal. Ubogi ujetniki! Mati božja, in jaz sem jih spravil v to nesrečo! Voda — zapah!

— Umiri se, moj Giuseppe, — odgovori Julija in ga prime za roke, — voda je zajezena. Jaz sama sem semkaj pohitela, da preprečim nesrečo.

— Ali si res ti oni angel? — zakliče navdušeno Garibaldi, — meni se kar vrti v glavi. Ne razumem, kako si mogla priti sem v ženevske katakombe ti, princezinja de Kafareli iz Neapolja in to ravno v zadnjem hipu, da si šo rešila stotinam življenje?

Julija se nežno privije k dragemu.

— In vendar je, dragi Giuseppe, vse tako enostavno šlo. Ko sem pobegnila od žene, ki me je prisilila v blaznost in me potem zaprla, sem gojila samo eno željo, da bi prišla k tebi in ti potožim svoje težave.

Onega moža, ki ga je poslala žena, da bi me umoril, se mi je posrečilo pripraviti do tega, da mi je podaril življenje. Ta mož me je potem spravil v Ženevo. Tu živi brat mojega očeta. Največ pa sem hotela biti v Ženevi vsled tega, ker sem mislila, da te bom srečala.

Garibaldi jo strastno privije na prsa. Moral je pomisliti na to, koliko je Julija zaradi njega pretrpela, ko je uredila tako, da je prišel k njej v palačo kot njena sobarica, kako je morala prenašati srd in psovke vojvode de Kafareli in kneza Kolonne, a pri tem ni obupala in je ostala zvesta svoji ljubezni, kako se je končno vrgla v vodo, da bi pri tekmovanju preprečila Kolonni zmago. In sedaj je prišla za njim celo v Ženevo.

— Uboga deklica, — je zamrmral, — kaj vse si že zaradi mene pretrpela!

— O, Giuseppe, — reče žalostno Julija, — kaj bi ne storila vse za tebe! Ti si moje življenje, moja edina misel. Le zate bije vsak udarec mojega srca, kajti ti si vzbujalec vsega mojega dela in delovanja.

— Toda kako se imenuje oni pošteni mož, ki te je sem pripeljal? — vpraša Garibaldi.

— Mislim, da je veliki lopov — ta pošteni človek, — odgovori Julija; — imenuje se Masaniello.

— Ha! — vzklikne Garibaldi, — Masaniello, gostilničar, to je oni, ki je prišel v katakombe.

— O Bog, — zakriči Julija, — kje je ta grozni človek? Ogibaj se ga!

Garibaldi se mrko nasmeji.

— On mi ne bo nikdar več škodoval, — reče počasi, obraz pa mu zadobi grozni izraz.

— Hvala Materi božji! Toda kje je sedaj?

Garibaldi pokaže v morje.

— Tam bo služil ta izrodek morskim ribam in pošastim kot hrana.

— Pri komu pa živiš tu v Ženevi? — vpraša Garibaldi.

— Pri mojemu stricu, bratu mojega očeta, — odgovori deklica.

Garibaldi se zamisli.

— Ne morem si razjasniti, kako je to mogoče, — reče po kratke premisleku.

— Moj stric je kraljevi namestnik, — odgovori deklica in povese oči.

Pri teh besedah pa poskoči Garibaldi in zakriči.

— Pri namestniku si, ki zapoveduje tako nečloveško visoke davke, ki daje take nasvete, da je naš ubogi narod popolnoma izmuzgan in obupan?

S prosečim pogledom se približa Julija k razburjenemu dragemu in mu reče s prosečim glasom:

— Giuseppe, on ni toliko kriv, kakor ti misliš. Okrog sebe ima same hudobne svetovalce.

— Proklet naj bo, če ne skrbi za poverjeni mu narod, če ne gleda s svojimi očmi, ampak z očmi svojih zli duhov.

— Zapovedi pa vendar prihajajo iz kraljevega dvora v Turinu, — doda deklica.

— Da, krvave zapovedi! — vzklikne Garibaldi. Delo

tvojega strica je v tem, da izsesa iz ubogega naroda denar, ki ga potem požre kraljevi dvor. O, če bi mogel odpreti oči temu visokorojemu gospodu! Če bi ga pripeljal v kolibice njegovih podanikov, bi videl, da ni ničesar več, za kar bi se mogli odreti siromašno ljudstvo. Videl bi, da so ostale samo še kosti in koža.

Julija globoko vzdihne.

— Ne morem ga zagovarjati — reče tiho, — ker sem na svoje oči videla, kako postopajo uradniki z ljudmi. Kaj bi se neki zgodilo z ono ubogo ženo, ki jo je rešil grof Raimondi?

— To ti lahko popolnoma točno povem — odgovori Garibaldi s plamenečimi očmi. — Umrla je, ker ni mogla še dalje gledati narodovega trpljenja. Umrla je, ker ji je ostalo samo še golo življenje, a še tega je dala za osvobojenje domovine.

Podedoval sem njeno zapuščino, namreč mržnjo proti našim tlačiteljem in vročo ljubezen do domovine. Ta zapuščina me mora vsega prožeti, napolniti mora celo moje srce. Od sedaj sploh nočem na nič drugega misliti, kakor na osvobojenje mojega nâroda, moje velike, lepe domovine.

Po teh besedah pade dekličina črna glava na njegove prsi. Roke, ki so prej strastno objemale dragega, so se ji mrtvo povesele ob telo.

— Kaj pa meni ostane?

Garibaldi je obžaloval svoje besede. Nič žalega ji ni hotel storiti, toda Juliji ni mogel dati takega odgovora, ki bi ji ugajal.

— Ali nisi tudi ti hčerka naše velike skupne domovine? — jo vpraša. — Uvideti moraš, da se morajo tvoja čustva umakniti drugim, da nimam niti minute časa za ljubimkanje.

Prestraši ju neko nenavadno zamolklo kričanje. Gruči ljudi je prihajala proti Garibaldiju.

— Poglej tja — vzklikne Garibaldi z vzvišenim glasom, — to je oni narod, kateremu pripadam jaz in moje srce. — Skupno z njim hočem živeti ali umreti. To so stotine, katere je hotel žrtvovati smrti tvoj stric in njegov vražji svetovalec, toda to so tudi oni, ki se morejo osvoboditi. Ne, Julija, sedaj ne morem biti tvoj. Ne bom te prej privlekel na svoje srce, ne bom preje mislil na lepe dni v Neapolju, dokler se ne bo Ženeva osvobodila svojega suženjstva.

— Giuseppe! — zastoka lepa deklica, — ti me ubijaš, ti me ubijaš, ti mi trgaš srce!

Vrgla se je pred njim na kolena in ga prijala za obe roki.

— Reci mi, da boš zopet moj, da smem za vedno ostati pri tebi. Glej, žrtvovala bom svoje ime, svoj položaj, svoje sorodnike, samo da bi mogla pri tebi in s teboj živeti. Ali si že pozabil, kdo je prišel v ta nevarni kraj sred noči in zaprl jez kljub temu, da je bilo dotičnemu v nevarnosti življenje? Ali bi ti mogel rešiti vse one nesrečnike sigurne smrti?

Garibaldi jo je pozorno poslušal.

— Ali se ti zdi čudno, da si me našel tu, na tem mestu, — mene, nečakinjo kraljevega namestnika? Ali si bil ti oni, ki je rešil svoj narod grozne smrti, narod, ki ti je tako prirastel k srcu? Ali jaz ne zaslužim hvale, da sem zvedela za oba lopova, ki sta prisegla pogibelj vsem zbranim ljudem v katakombah. Ali ni hvale vredno to, da sem prihitela sem in jima zmešala načrte? Ali nisem s tem podrinesla s tem svoj del za rešitev siromašnega, tlaččenega naroda?

Lepa deklica se vzravna in ponosno pogleda svojemu dragemu v obraz.

— Da — reče Garibaldi brez premišljevanja — nisem ti bil pravičen. Še vedno sem te smatral za zaljubljeno deklico, kateri je ljubimkanje z menoj nekako preganjanje dolgočasnosti. Toda sedaj sem videl, da imaš plemenito srce, ki je polno velikodušja in človekoljubnosti, da si zmožna in se upaš žrtvovati sama sebe za druge. Pridi na moja prsa, ti plemenita žena, danes me moreš ljubiti in vedno bo moje srce in ves moj trud pripadal tebi.

Po teh lepih in blagih besedah se vrže Julija, kriknivši od veselja, v naročje svojega dragega.

Ah, po dolgih dolgih mesecih je smela sedaj prvičrat svobodno objeti svojega Giuseppa. Sedaj je pozabila na ponižanje, ki ga je povzročila njena mati, pozabila je na to, da jo je neka druga izpodrinila pri materi, pozabila je na otiske in obup pri vedeževalki Terezi. V tem trenutku je čutila samo, da se ji preliva po vsem telesu blaženstvo in sreča, ker sme objemati dragega, ki stoji v njeni bližini, katerega je tako nežno ljubila.

Po dolgem času se zaljubljenca zopet zresnita.

— Ločiti se morava, moja Julija — reče Garibaldi s tihim glasom. — Glej, kako lepo se dviguje solnce nad morjem, kakó se je vse prebudilo k novemu življenju. O moja krasna domovina, ali se boš tudi ti kmalu prebudila k novemu življenju? Ali boš kdaj, ujedinjena v veliko državo sijala kakor solnce nad vsem krajem?

Brez besed se oba zagledata preko morja, ki se kakor

zlito iz tekočega zlata, širilo pred njima. Ponosno, kakor ogromni labudi so plovile ladje na jadra po rahko valujoči morski gladini, med njimi pa so se kakor kače zvijali lahki čolni in krasne gondole. Tam preko v modrikasti daljavi so se dvigale skalnate planine.

— Čas ločitve je prišel — reče Garibaldi in še enkrat objame lepo deklico. — Kdo ve, kam naju bo odvedla neizogibna usoda?

— O, daj mi Giuseppe, da ostanem pri tebi — je prosila Julija. — Ali nisi videl, da imam v sebi mnogo hrabrosti, da bi ti pomagala v nevarnosti?

— V tebe imam popolno zaupanje, moja Julija — odgovori Garibaldi — toda glej! Jaz sem siromašni ribič in ne vem kam bi te naj nastanil. Razven tega pa se čutim mnogo bolj svobodnega, če vem, da si pri svojem stricu, kraljevemu namestniku.

— Ali sem res pri njem varna? — vpraša bojazljivo Julija.

Garibaldi pomisli.

— Za sedaj si tam na vsak način na varnem — reče Garibaldi — toda kako dolgo, še ne vem. Toda imel bom toliko časa in našel bom prilično, da bom prišel k tebi, če ti bi pretila nevarnost. Sedaj pa bodi srečna, mila moja, imej odprte oči in zasleduj lopovščine svetovalca tvojega strica in delaj, kolikor ti dopuščajo moči, za naš ubogi narod. Bodi ti oni dobri angel v namestnikovem dvoru, ki nas bo branil s svojimi krili, če bi nam pretila nevarnost.

— Imaš prav! — reče Julija z gorečim očmi. — Tam, kjer vlada laž in prevara, izdajstvo in hinavstvo, tam je moje mesto, tam morem tebi in naši mili domovini še mnogo več koristiti kakor pa, če bi bila pri tebi. Ah, vendar pa me neka nepremagljiva moč vleče k tebi. Ti si čarovnik, ki privlačuje nase vsa ženska srca. Ah, ti edini moj, ko bi ti vedel, s kolikim žarom bije zate moje srce!

Potem ji Garibaldi vzdigne lepo glavico in se zagleda v njene krasne, temne oči.

— Ko bo osvobodjena domovina, ko bomo vkorakali v večno mesto Rim — reče z milim glasom — potem bova najino ljubezen svobodno in odkrito pokazala in pripadala bova pred vsem svetom drug drugemu. — Do tedaj pa — potrpežljivost in zvestoba! Na svidenje in zaupaj v bodočnost!

— Srečno moj Giuseppe! Tvoja Julija se bo potrudila, da ti ostane zvesta.

Po teh besedah se mu izvije iz objema in se napoti domov, v palačo svojega strica, namestnika. Bila je močno utrujena in slaba. Komaj je prišla v palačo, že odide v svojo sobo, da bi se umirila od razburjenja in prečute noči. Kmalu je ležala v svoji postelji in sladko zaspala.

Kmalu potem, ko se je vrnila Julija, se pokaže v palači don Hernandez, lokavi Španec.

— Takoj me prijavite njegovi visokosti namestniku! — zapove služabniku.

— Njegova visokost še ni prišla iz spalne sobe — odgovori sluga.

— Potem pa pojdite k njemu in mu recite, da imam važne novice o naših sovražnikih.

Proti volji odide sluga, da izvrši tajnikovo povelje.

Čez nekaj časa se vrne in javi Španjolcu, da namestnik pričakuje svojega tajnika in svetovalca v svoji delavni sobi. Špancu se obraz zjasni.

— Zelo zgodaj ste prišli, don Hernandez — mu reče vojvoda.

— Skrb za vas in državo je povod, da nisem mogel spati — odgovori lopov.

— Kaj ste zvedeli novega?

— Zborovanje se je v resnici vršilo v katakombah — pripoveduje tajni svetnik.

— Namestnik skoči od presenečenja s svojega stola.

— In grof Raimondi? — vpraša hitro.

— Je bil prisoten pri zaroti.

— Odkod pa vi to veste?

— Videl sem ga danes zjutraj, ko se je plazil iz katakomb — povdarja don Hernandez.

— In Garibaldi? — vpraša brez diha.

— On je sklical skupščino in določil s svojimi somišleniki dan, ko naj izbruhne vstaja.

— Kje je ostal vaš vohun? — nadaljuje namestnik z vpraševanjem.

Tajnik zgane z rameni.

— Ne vem, visokost. Morda se mu je pripetila nesreča, ker sicer bi že prišel k meni.

— Gotovo so ga na zborovanju odkrili, spoznali in seveda ubili — pripomni namestnik.

— To je nemogoče, visokost! Če pa je le res, dokazuje ta slučaj, da se je tega strašnega načrta domislil grof Raimondi in njegov prijatelj, mornar Giuseppe Garibaldi. Visokost, življenje nam je v nevarnosti, sovražijo nas kakor vruga. Pred vsem dajte ujeti grofa, potem pa Garibaldija. S tem bomo strli voditelje zarote in zopet bomo svobodno zadihali. — Vsekakor pa moramo obadva uničiti, zadeti ju mora smrt!

Zamišljeno se sprehaja namestnik po sobi.

— Ne gre drugače — reče končno. — Storil bom po vašem nasvetu.

— Hvala Materi Božji! — zakliče veselo don Hernandez.

— Toda kako bomo dobili v past oba osumljenca? — vpraša skrbno namestnik.

— Nič lažjega, nego to! — odgovori tajnik. — Visokost priredite jutri vrtno zabavo.

— Tako?

— Da, potem pa pošljite grofu Raimondiju vabilo na zabavo. Prišel bo gotovo, o tem ne dvomim, ker se bo gotovo bal, da ne bi zbudil kake sumje.

— Toda Garibaldija ne morem povabiti — pripomni namestnik. Kako naj tega dobimo?

— Ali niste morda slišali, da se nameravajo zarotniki polastiti naše galeje, katero bomo poslali v Turin, da odpelje kralju letošnji davek?

— O tem nisem ničesar slišal, visokost! Uporniki najbrž ne upajo na kako edinstvo galeje.

Ko je namestnik hotel odgovoriti, odpre sluga vrata in prijavi novega obiskovalca.

— Grof Raimondi! Prihaja kakor naročen — zamrmra namestnik.

— Odšel bom skozi vaš kabinet, visokost! — reče hitro don Hernandez. — Zdi se mi, da bo boljše za našo stvar, če me grof ne vidi tu.

— Imate prav. Le pojdite in glejte, da mi dobite Garibaldija na mojo vrtno veselico. Na noben način se ne sme drugače zgoditi, kakor tako.

— Bodite brez skrbi, visokost. Ob pravem času bo že na mestu. Toda še za nekaj bi vas prosil.

— Kar povejte brez strahu! Toliko dobrega ste storili za me, za državo, da vam prošnje gotovo ne bom odbil.

— Zelo vesel sem vašega priznanja! Dolgo me že poznate in videli ste, da sem bogat človek. Pred menoj je še

sijajna bodočnost. Vsega imam, samo enega ne, to je žene, ki bi hotela z menoj deliti srečo in bogastvo.

Pri teh besedah preneha in zvedavo pogleda v obraz kraljevega namestnika.

Ta pa je napeto pričakoval nadaljnjih besed.

— Z eno besedo, jaz ljubim vašo nečakinjo, princezinjo Julijo. Vem, da je ona visoko nad menoj. Toda, ali vpraša sploh kdaj ljubezen za stopnjo in položaj?

Za trenutek se namestnik zamisli.

— Tega ne morete mene vprašati, don Hernandez — reče končno. — Posebej pa še pri moji nečakinji, na katero se morate sami obrniti. Iz neznanega mi vzroka so mi jo vrnili njeni starši. Zaradi tega ne morem jaz odločati o vaši prošnji, niti ne kdo drugi. Odločila bo sama.

— Vi torej nimate nič proti moji prošnji? — vzklikne tajnik veselo razburjen.

— Seveda ne.

— Hvala vam, visokost! Če se mi bo posrečilo dobiti ljubezen vaše nečakinje, princezinje Julije, opravljal bi svojo službo s podvojeno marljivostjo.

— Poznam vašo točnost — odgovori vojvoda. — Toda, pojdite sedaj, don Hernandez, ker sicer bo postal grof Raimondi nestrpen. Mislite na Garibaldija.

Komaj je tajnik izginil za vratmi kabineta, že vstopi v sobo grof Raimondi. Obraz mu je bil temnordeč, celo telo pa mu je drhtelo od notranje razburjenosti.

— Oprostite mi, visokost, da vas že tako zgodaj vznemirjam — reče z drhtečim glasom.

— O, vi ste mi vedno dobrodošli gost — odgovori namestnik. — Kaj vas je pripeljalo k meni?

— Visokost, pritožiti se moram zoper vaše uradnike.

— Tako, toda zoper koga?

— Zoper don Hernandeza, vašega tajnika.

Namestnik se zdrzne in zre začudeno v grofa.

— Zakaj obtožujete, grof Raimondi, mojega najzvestejšega in najpridnejšega uradnika?

— Hotel je ugonobiti na stotine nesrečnikov, ki so se to noč skrili v katakombah.

— Nemogoče, grof, vi blaznite! Kako bi mogel storiti moj tajnik tako grozno delo?

— Ali morete reči, visokost, da niste vedeli niti vi, niti

don Hernandez, da se bo vršilo v tej noči v katakombah-zborovanje mornarjev in ostalih bednikov?

— Da, grof Raimondi! Tam se je sešla četa upornikov, ki so skovali zaroto proti državi in vladi.

— Imenujte to, kakor hočete! — vzklikne razburjeno grof. — Ali se ne zbirajo tudi ovce v gručo, če se prične okrog njih plaziti gladni volk?

— Ali hočete morda s temi besedami primerjati vlado, gospod grof? — zakliče preteče namestnik.

— Vprašam vas samo eno: ali ne vzamete narodu njegovo zadnjo paro, še celo najpotrebnejša jedila?

— Ali štejete tudi sebe med narod? Vi, ki ste eden od najbogatejših? — vpraša namestnik.

— Seveda! Vse ono, kar mi je ostalo od mojega preostanka, sem razdelil med moje kmete. Toda tisočim in tisočim ne more pomagati samo en človek, posebno, če je tem tisočim ugrabljeno vse.

— Grof Raimondi, vi torej prihajate, da se pritožite zoper don Hernandeza — reče vojvoda po kratkem molku. — Kaj pa je on storil?

— Zapovedal je nekemu lopovu, kateri pa je že dobil svoje zaslužen plačilo, naj vzdigne vrata jeza, tako da je morje navalilo v katakombe. Manjkalo je samo še za en las in poginilo bi stotine in stotine nesrečnikov.

Namestnik prebledi. Spomnil se je, da je don Hernandez govoril o neki tajni napravi. Ali je mogoče, ali je resnica to, kar mu je grof pripovedoval?

— Gospod grof — reče med smehom — ta slučaj bom dal preiskati, čeprav ne verjamem v krivdo svojega tajnika.

— Zahtevamo pravico, visokost — vzklikne grof Raimondi — ker sicer, pri Bogu, našli si jo bomo sami!

— Ah, grof, vi govorite, kakor da ste tudi vi bili nocoj na onem zborovanju upornikov. Govorite tako prepričevalno, da si moram misliti, da ste videli katastrofo celo na svoje oči?

— Zakaj naj tajim? Da, bil sem med onimi, pogibelji izročenimi ljudmi.

Dolgo je gledal namestnik smelega grofa. Njegovi pogledi so izraževali nekako usmiljenje. Potem pa reče počasi:

— Kakor sem vam že rekel, izvršila se bo pravična preiskava in v to se zanesite! Sedaj pa vam povem nekaj drugega. Jutri bom priredil v mojem dvoru vrtno veselico. Ali smem upati, da me boste počastili s svojim prihodom? Oblju-

bili so mi že vsi plemiči in zelo bi mi bilo žal, če bi ne bili prisotni tudi vi, grof Raimondi.

Grof se ni mogel odločiti. Ni se mu zdelo prav, da bi obiskoval zabave in svečanosti, dočim narod strada. Toda, ali je smel zaman izzvati jezo in sovražstvo vsemogočnega državnika?

— Prišel bom, toda ne bom dolgo na zabavi.

— Upam, da se boste dobro zabavali in da mi boste še hvaležni, da sem vas povabil na veselico.

Grof se prikloni in pozdravi. Vojvoda je ostal sam in poglobil se je v svoje misli.

— Škoda za tega človeka — je zamrmral — kako bi ga mogel zaščititi jaz in vlada, če bi bil naš prijatelj! Toda tako ga ne morem rešiti. On sam si je kriv, sam je izvolil boj in zato mora trpeti.

Ko je odhajal grof Raimondi iz namestnikove sobe, se mu približa neki sluga in mu ponudi drobno pisemce. Presenečen ga odpre, misleč, da je od Julije.

— Pazite na sebe — je čital — nastavlja vam past. Ko boste prišli na vrtno veselico — kajti radi samega sebe ne smete izostati — pripeljite s seboj za vsak slučaj kakega zvestega prijatelja. To vam piše neka prijateljica dobre stvari.

— Hvala — zašepeta grof Raimondi — brez dvoma, opozorilo prihaja od Julije. Zapomnil si jo bom in se po njej ravnal. Zatorej previdnost!

Komaj je zapustil predsobje, se že pokaže vražji obraz don Hernandeza med priprtimi vrati.

— Ah, moj dragi, gotovo boš poslušal moj nasvet in pripeljal s seboj svojega dobrega prijatelja Garibaldija. Tako vaju bomo prijeli hkrati, krvnik pa, ki vaju bo spremljal drugi dan na morišče, si lahko že prične brusiti sekiro.

64. POGLAVJE.

Kriva mati

— Violetta, sedanja Julija, žena kneza Kolonne, ki je prišla k vedeževalki z namero, da bi ji ta razkrila bodočnost, je korakala sedaj z njo po neapoljskih nočnih ulicah.

Pot, po kateri sta hodili, je ni zanimal. Njene misli so se še vedno nahajale pri materi. Postavila si je za življensko nalogo, najti mater. Prepričevala se je, da bo preje našla mater, če se bo pomešala med ljudstvo na cesti.

Ves čas je imela pred očmi cvetoče, krasno obličje, katerega je videla pred pol ure pri vedeževalki. Mislila je le na svojo mater.

Čemu pa bi tudi ona le najmanj sumila, da ono obličje ni bilo obličje njene matere? Saj je slišala, da je videla vojvodinjo de Kafareli pri vedeževalki obraz svojega bodočega zeta kneza Karla Kolonna.

Črte na obrazu svoje matere si je tako vtisnila v spomin, da jih ne bo nikdar mogla pozabiti. Violetta seveda ni mogla niti slutiti, da ji je Tereza pokazala svoj obraz potem, ko je odstranila masko. Nesrečna deklica pa je bila tudi tako razburjena, da ne bi mogla ničesar opaziti.

Sedaj ste prišle v neko stransko ulico, ki je vodila mimo palače vojvode de Kafareli. Tereza vzame ključ od tajnih vrat in jih odpre.

— Pojdi za menoj — reče polglasno Violetti. — Ne boj se ničesar, peljem te srečni bodočnosti nasproti.

Mehanično se je vpenjala deklica po stopnicah, ki so vodile k vojvodovim sobanam. Čutila ni nobenega strahu, ker je mislila na vedeževalkine besede, da bo morda še danes videla svojo mater in z njo govorila.

Kaj bi vsega ne storila hrepeneča Julija, samo da bi dosegla svoj namen! Potovala bi po puščavi, plavala bi preko deroče reke, strah bi je ne bilo pred divjimi zverinami.

Končno obstane v neki skoro popolnoma temni sobi, katero je razsvetljevala le mala svetiljka. Ozre se po svoji spremljevalki, pritajeni grofici, toda nje že ni bilo več, izginila je. Violetti je bilo vseeno. Na steni je viselo zrcalo, v katerem se je opazovala v svoji novi obleki, kolikor se je pač videlo v mraku.

Zdelo se ji je, da se je popolnoma spremenila in komaj je spoznala sama sebe. Toda bila je zadovoljna. Bila je zopet hčerka naroda, stara Violetta, Masaniellova gojenka.

Spustila se je v naslanjač, da se malo odpočije. Čutila je utrujenost. Hotela je že zaspati, ko jo iznenada predrami neki šum. Naglo vstane.

Še ni popolnoma vstala, ko so jo že objele neke močne roke. Usta in obraz so ji obsipali vroči poljubi, da je od presenečenja skoro izgubila dih.

S silo se osvobodi in skoči v sredo sobe.

— Kaj hočete, vi ogabni mož? — zakriči staremu gospodu, ki jo je objemal.

— Le mirno, moja golobica! — odvrne vojvoda, ki je bil zelo vesel nove žrtve.

Violetta ni mogla spoznati obraza tega moža, toda takoj se je zavedala, da ji preti od njega nevarnost.

— Pustite me iz te hiše! — zakliče nesrečnica z razburjenim glasom.

— Da, če bi bil tako neumen — odgovori vojvoda. — Ostala boš pri meni tako dolgo, dokler bom hotel. Toda biti moraš razumna. Če boš takšna, tedaj zahtevaj od mene, kar ti srce poželi: zlata, srebra, draguljev, lepih oblek, z eno besedo, vse, karkoli hočeš. Sedaj pa se ne upiraj tako mojim nežnostim, ampak dopusti, da še enkrat poljubim tvoj sladki obraz.

Hotel je Violetto objeti, ta pa hitro postavi med sebe in njega naslonjač.

— Samo predrzni se pristopiti k meni, nesramnež! — zakliče Violetta z drhtečim glasom, iz katerega je odmevala njena velika tesnoba.

— Ha, ti se me torej upaš še dražiti! — zahrešči vojvoda, ki je bil vedno bolj razburjen. — Ali ne veš, da si potem tem bolj privlačna?

Vojvoda poskoči, da bi prijel deklico. Toda Violetta je hitro pobegnila za mizo. Sedaj se je pričel divji lov. Vedno bolj je dohiteval vojvoda begunko. Zaman je poizkušala, da bi pobegnila skozi katera vrata; vsa so bila zaklenjena. Med njima je bila vedno manjša razdalja, pustolovec pa se je vedno bolj razvnel. Vse pohištvo je zmetal na kup. Bil je že tako blizu nje, da ji je iztrgal robec raz ramen.

Nobenega stola ni bilo več, nobene mize, za katero bi mogla pobegniti deklica. Uvidela je, da je predana na milost in nemilost pustolovcu, ki je bil njen — pravi oče.

Ko je začutila na tilniku njegov topli dih, pade s krikom na kolena in si zakrije obraz.

— Milost! — zakliče med solzami — ubijte me, toda ne vzamite mi časti!

Vojvoda obstane korak pred njo. Zmagal je, glej, sama se mu je udala. Ne mara se več boriti proti njemu, nobenega odpora ni več. Sedaj je hotel to zmago uživati v popolnem miru.

Pristopil je k svetiljki, izvlekel stenj kolikor se je dalo in prižgal vse sveče. Po sobi se je razširilo celo morje svetlobe.

Z večšim očesom premotri vse poteze telesa na tleh klečeče postave. Čim dalje jo je gledal, tem bolj ga je razdražila njena lepota.

— Vzami roke z oči, da bom mogel videti tudi tvoj lepi, sladki obraz, da bom imel popolni užitek — ji zapove s toplim glasom, sam pa se kakor tiger splazi naprej in se pripogne k njej.

— Usmilite se me! — vzklikne tesnobno Violetta in iztegne proti njemu v obrambo roke. — Mislite si, da sem vaša hči, ki je brez pomoči predana na milost in nemilost svojemu sovražniku.

Tih krik se izviije iz vojvodovih prs. Pred deklico je stal vojvoda ves bled od groze. Oči so se mu daleč izbočile iz jamic, kakor bi videl kako pošast, roke pa je iztegnil kakor v obrambo proti deklici.

— Tereza! — je zamrmral z brezkrvnimi ustnicami. Da, pred njim je bila njegova draga, mladenka Tereza Kolonna, katero je nekoč zapeljal. Popolnoma tako je izgledala ona tedaj, ko je klečala pred njim in ga zaklinjala, naj je ne pusti v sramoti ali sploh zapusti, ampak, naj jo vzame za ženo, njo, ki je nosila pod srcem njegovega otroka.

To je bil prizor, ki ga je čestokrat prebudil med spanjem, ki mu je še dandanes mnogokrat pokvaril prijetno uživanje.

Kje je bila Tereza s svojim otrokom od onega večera, ko jo je zapustil?

Da, tu pred njim je zopet klečala na kolenih njegova Tereza. To je bila ona obleka, katero je nosila tedaj, ko se je plazila k njemu v obleki navadne deklice. Ljubezen je zmagala tedaj vse pomisleke. Pred seboj je videl znani črni plašč, z zlatom vezani steznik in na glavi rdeči robec.

— Tereza Kolonna — izpregovori vojvoda, ko je Violetta počasi vstala. Čudila se je vojvodovemu obnašanju.

— Kdo si, deklica? — reče z drhtečim glasom in pristopi tikoma k deklici.

— Nekoč so me klicali Violetta.

— Kdo so bili tvoji starši?

— Tega ne vem.

— Tako, ali jih nisi poznala?

— Ne, vem samo to, da sem odrastla pri nekemu krčmarju.

Še bolj pozorno motri deklico vojvoda de Kafareli.

— Violetta? — zamrmra počasi. — Samo enkrat sem slišal to ime. Tako se je imenovala deklica, ki je izdala stražnikom skrivališče kamoristov. Govorilo se je, da je to storila samo iz maščevanja, ker so razbojniki ubili njenega dragega.

Z veliko tesnobo je poskušala Violetta polglasni vojvodov samogovor.

— Kako mi je vse to čudno — reče tiho Violetta — zdi se mi, kakor da sem sama preživela vse ono, kar ste ravnokar govorili. Povejte mi, kako se je imenoval dragi te deklice?

— Giuseppe Garibaldi.

V sobi zadomi krik največjega presenečenja, največje groze.

— Giuseppe Garibaldi! Da, tako se je imenoval moj dragi, katerega sem rešila v Masaniellovi krčmi pred bodali prokletih kamoristov. O Marija, sedaj mi postaja zopet vse jasno. Spominjam se zopet svojega prejšnjega življenja, prebudila sem se iz strašnega, dolgega spanja. Zopet sem Violetta, Giuseppova zaročenka. O moj Bog, kaj se je zgodilo z menoj? Kje sem?

Prestrašeno pogleda okoli sebe.

— Tudi vas sem spoznala. Ali niste vi vojvoda de Kafareli, katerega sem dostikrat videla, kako se je vozil po mestnih ulicah?

— Ubogo dete — odgovori vojvoda — umiri se! Pripo-veduj mi o svoji preteklosti, o svojih najmlajših otroških letih. Spomni se, kako si prišla k svojemu vzgojitelju. Ti niti ne slutiš, kako se zate zanimam. Moj Bog, ta velika sličnost s Terezo Kolonno vendar ne more biti samo slučajna. Povej mi torej vse podrobnosti.

Žalostno povesi Violetta svojo črno glavico.

— Ničesar natančnega se ne morem spomniti — odgovori s šepetajočim glasom. — K Masaniellu me je prinesla neka stara ženica. Nekdo me je kot novorojeno dete vrgel pred prag njene hiše. Ker me ta ni mogla prehranjevati, me je odnesla k Masaniellovi ženi, ki je slišala za mojo usodo. Sprejela me je za svojo hčerko.

Ta je bila z menoj kakor prava mati. Toda na žalost je kmalu umrla in tako sem ostala v lopovskem Masaniellovem brlogu. Tu sem spoznala njega, mojega Giuseppa. O, prejasno je sedaj v mojih očeh. Izdala sem ga stražnikom, ker sem mislila, da izdajam kapetana kamoristov. Moja krivda je, da je bil zaprt v Santa Maddaleni in da je bil tam obešen. Ah, videla

sem ga zadnji dan njegovega življenja. Hotela sem ga rešiti, toda bilo je že prepozno. Odvlekli so ga na morišče.

Bol jo je tako prevzela, da je obnemogla sedla na bližnji stol. Premočna je bila moč spomina, ki se je sedaj tako nenedoma pojavil.

Vojvoda je poslušal z vedno večjim zanimanjem. Kaj vse je moral nekdanj slišati! Garibaldi, miljenec njegove hčerke Julije, je bil dragi te deklice, ki je imela toliko sličnost z njegovo nekdanjo ljubico Terezo Kolonno? Tudi on je bil razburjen, toda drugače, kakor je bil malo prej.

Že dolgo več ni bilo sledu po njegovi neukrotljivi strasti. Nič več ni mislil na divje uživanje, v tem trenutku se ga je še celo sramoval.

— Umiri se, otrok moj — reče vojvoda — tvoj dragi je živ! Jaz sam sem ga pomiloval. Toda vse se lahko še popravi.

— Kako? — vzklikne Violetta — Giuseppe Garibaldi še živi?

— Prisegam ti pri vseh svetnikih — odgovori vojvoda.

— Violetta nagne žalostno glavo.

— Ah — vzdihne — sedaj mi ne koristi nič več, ne more več biti moj. Od njega me deli strašno razmerje.

— On je sedaj v Ženevi, ubogo dete! — odgovori sožalno vojvoda. — Slišal sem, da je tam, kjer divja upor. Tam ga boš gotovo našla.

— O, nikdar več! — zašepeta Violetta. — Postala sem žena nekega drugega.

Kimajoč z glavo je opazoval vojvoda ubožico. Ta žena z dekliškim obrazom je poročena? Nemogoče!

— Čigava žena si postala? — vpraša vojvoda.

— Žena nekega kneza — se strese deklica in pogleda prestrašeno v vojvodo.

— Ali ji niso v čudnem spanju vtisnili v dušo: da je Julija, hči vojvode de Kafareli, katero naj vzame knez Karlo Kolonna za ženo?

In glej, sedaj pa se je Violetta res z njim poročila in bila je z njim zvezana z železnimi vezmi, katere ni mogla prelomiti nobena moč tega sveta.

— No — jo hrabri vojvoda — le govori dalje. O kakem knezu govoriš?

Violetta se zgrozi in vstane. Bila je žena tujca, v srcu pa ji je gorela ljubezen do drugega. — Grozno je trpela ob teh spominih.

— O, ne vprašujte me naprej — odgovori z zamolklim glasom. — Do skrajnosti se boste začudili, zgrozili se boste nad strašno usodo, ki je zadela mene in vas.

— Ne razumem te — odgovori vojvoda in jo dvomljivo opazuje.

V tem pa se odpro vrata. Med podboji se pokaže Tereza, prejšna vojvodova draga. Prisluškovala je pri vratih in slišala je tu in tam kako besedo.

Izgovorjeno je bilo ime Giuseppe Garibaldi — prav ono ime, katerega se je najbolj bala, kajti vedela je, da se bo v Violetti glavi zbudila vsa preteklost, čim bo slišala to ime.

Tereza ni mogla vzdržati pri vratih. Prevzela jo je grozničava vročina. Že mnogo prej je odložila z obraza oni robec.

Kaj bo sedaj prišlo? Ali bo Violetta izdala vojvodi vse strašno prevaro, v kateri je bila Julija za žrtev, svojo možitev, ko se je poročila s knezom Kolonno kot podvržena hči vojvodskega para?

Na vsak način mora to nekako preprečiti. Z odločnim izrazom na obrazu stopi v sobo, v kateri sta se nahajali obe osebi, kateri je sama sem privedla.

Kakor okamenela jo pogleda Violetta. To so bile one nepozabne poteze, katere je danas videla. To so bile one iste žarke oči, ista krasna usta, isti bujni lasje. Pred nekaj časa so jo te oči ravno tako gledale.

Ali ji ni rekla vedeževalka, da bo morda še danes srečala svojo mater?

Sedaj se ji žena približa. To, kar je videla, ni bila torej le izmišljena slika, nego meso in kosti. Prevzame jo nepopisno veselje in ji napolni srce.

— Mati! — zakliče milo Violetta in hoče skočiti proti njej. — Mati!

— Vedeževalka pa je stala kakor okamenela. Kaj naj to pomeni? Te stvari ni mogla razumeti. Na to ni niti pomislila, da se je pokazala deklici malo prej v pari in gostem dimu kot njena mati.

Prestrašeno stopi Tereza nazaj. Čutila je, kako so se uprle vanjo vojvodove oči, kateremu je hotela postati žena če tudi s silo.

— Ta deklica je znorela — reče z glasom, ki je trepetal od jeze.

— Mati — je prosila Violetta in sklenila roke kakor bi hotela moliti — o, ne odbijaj me od sebe. Glej, uničila me bo

žalost in bol, če te izgubim sedaj, ko sem te komaj in komaj našla. Še nikdar me ni pritisnilo k sebi ljubeče srce, še nikdar me niso pogledale ljubeče oči. Ginila sem od hrepenenja po svoji materi, po samo eni besedi iz njenih ust. Vzrastla sem med zločinci, z nogami so hodili po meni, toda nisem mrmrala nisem tožila, ker sem vedno upala, da bom našla svojo mater. Sedaj pa sem te našla, ti moja mila mati! Ne vprašujem te, zakaj si odvrгла od sebe svoje dete v njegovi nežni mladosti, uživati hočem le srečo z mislijo, da sem te našla. O, ne glej me tako strašno, dvigni me iz prahu, v katerem ležim pred teboj in privij me na svoje materinsko srce. Vem in čutim, da si ti moja mati, zato mi podaj svojo roko.

Tresoč se od jeze, se odmakne Tereza do vrat. Sedaj ji je bilo brez dvoma vse jasno.

— Odidi, nesrečnica! — zakliče. — Kako si dovoljuješ, da me psuješ? Nimam nobenega otroka in ga tudi nisem nikdar imela.

Počasi se dvigne Violetta.

— Ne želim te žaliti, če me ne maraš priznati za svojega otroka. Vendar pa, mati — zakliče in kakor blazna pograbi Terezino roko — ne morem te zapustiti, saj sem šele pred nekaj urami zvedela, da sem tvoje dete. Usmili se me in pritisni me na svoja prsa.

— Neumnica! — zakliče vedeževalka in šviga od jeze z očmi sem in tja. Z vso silo odrine od sebe deklico. — Ali misliš da ti je na razpolago izbirati si po mili volji katerokoli damo za mater? Poišči svojo mater med ženščinami na cesti, med blodnicami, ki se prodajajo, med katere, kakor se mi zdi, pripadaš tudi ti, toda ne išči je v palačah.

Z muko se Violetta dvigne. Počasi vzravna svoje telo. Močno, toda z neizrekljivo žalostjo pogleda svojo mater.

— Grem — reče s tihim glasom. — V tvojih prsih ne bije človeško srce — na njegovem mestu bije trdi, kakor led hladni kamen. Nikdar več ne bom hodila po tvoji sledi. Toda — vzdikne s povzdignjenim glasom — ko se ti bo srce nekoč prebudilo, ko se bo pričel tvoj ponos, vsled katerega me sedaj odbijaš, buditi, ko boš za svojim otrokom plakala in milo vzdihovala in ko boš iztegovala roke od hrepenenja po njem, tedaj se spomni te ure, ko si me odbila od sebe.

— Bodi prokleta — krikne nato — ker si me rodila, prokleta, ker si mi ubila srce, mene pa se naj usmili Bog!

Skozi ista vrata, skozi katera je prišla Terezija odhiti

sedaj Violetta. Vedeževalka gleda za njo bleda kakor smrt. Pretreslo je tudi njo, kajti uvidela je, da je uničila vroče, ljubeče srce. Ali je tudi ona pomislila na krvno vez?

Vendar pa je kmalu prenehalo njeno ginjenje.

— Deklica je blazna — reče polglasno Tereza in se obrne k vojvodi. — Zakaj se moram toliko razburjati zaradi ene blazne ženske?

Vojvoda je opazil, da je Violetta izgubila neko stvar, ko je bežala iz sobe. Pobere jo in gre k luči.

To je bil mali mošnjiček, kakoršne so dajali v Italiji znanci malim otrokom svojih prijateljev.

Pozorno opazuje vdolan kamen v zlati kroni malega prstana. Na njem sta bili izdelani dve kozi z vzdignjenimi prednjimi nogami ena proti drugi.

— Marija! — vzklikne nenadoma vojvoda de Kafareli — moj grb! Ta prstan — moj Bog — na kaj me spominja — na mojo lepo mladenko — na drago Terezo Kolonna. Da, ta deklica, ki ima iste poteze na obrazu kakor moja nekdanja draga, deklica, ki je ravnokar izgubila prstan — Violetta, rejenka gostilničarja Masaniella, je moja hči!

65. POGLAVJE.

Nevarni ljubimec.

Namestnik v Ženevi se je z vso naglico pripravljaval za vrtno veselico. Hotel jo je prirediti na čast vsem mestnim plemenitašem kljub temu, da je bil narod v veliki stiski.

S pomočjo svojega telesnega sluge se je oblekel in odšel v sobo za sprejemanje gostov, da zve, kako je z otvoritvijo vrtno veselice. To mu bo povedal njegov svetovalec in tajnik don Hernandez.

Brez vsake misli se približa mizi.

— Kaj je to? — zamrmra, ko je na njej zapazil pismo z rdečim pečatom.

Pogleda na obe strani pisma, toda nikjer ne najde naslova. Hitro ga odpre. Med čitanjem se strese in prebledi.

— Ali je že tako hudo — zašepeta — da se upajo celo v mojo palačo pošiljati smrtna pretnje?

V pismu je bil naslikan s kričečimi barvami ta-le prizor: plošča, zraven nje pa krvnik z vzdignjenim mečem.

— Kakor kdo dela, tako se ga tudi plača. — Ta prego-

vor pošilja ženevskemu nametniku — društvo smrti. — Tako je bilo zapisano v pismu.

Počasi spusti namestnik pismo iz roke.

— Položaj je resen — zamrmra — in mimo tega ne smem iti. Zdi se mi, da imajo uporniki povsod sodelavcev in zaveznikov. Dobro tedaj! Sprejemam borbo s tem — društvom smrti. — Videli bomo, kdo je bolj močan — jaz, kraljevi namestnik v Ženevi s svojimi Nemci in Švicarji, ali pa grof Ramondi in njegov prijatelj Garibaldi s svojimi berači in ribiči.

V tem se odpro vrata in v sobo stopi don Hernandez.

Ne da bi izpregovoril samo eno besedo, mu ponudi vojvoda pravkarčitano pismo. Španec ga med smehom prečita in ga potem zopet položi na mizo.

— Vi se smejete? — vzklikne namestnik.

— Da, zaradi čudne slike.

— Don Hernandez — reče resno vojvoda — le neumni morejo prezirati opomine. Biti moramo oprezni in paziti moramo na svojo varnost.

— Ne bodite tako bojazljivi, visokost! — odgovori Španec. — Zadeva ni tako strašna, kakor se nam prikazuje. Takozvano — društvo smrti — sploh ne obstoja. Neka ptica nas je hotela ustrašiti.

— Kaštel Nuovo ima še mnogo kanonov, za katere se lahko skrijete. Pred vsem pa bi bilo treba poslati princeso Julijo na galejo, ki bo odpeljala v Turin zbrane davke.

— Zelo modro ste govorili, don Hernandez! — odgovori namestnik. — Tudi meni bi bilo lažje, če bi vedel, da je galeja z mojo lepo nečakinjo na odprtem morju. Med nama rečeno, mnogo nade in zaupanja nimam v naše vojake. Govori se, da so zelo naklonjeni tlačenemu, toda pokvarjenemu ljudstvu. To bi bila naša sigurna smrt, če bi slepo verovali v zvestobo naše vojske. Kdo ve, če nimajo že kaj skupnega z upniki.

Z vražjim nasmehom pristopi tajnik k namestniku.

— Tudi jaz sem pomislil na to nevarnost.

Presenečeno ga pogleda namestnik.

— Torej, kaj mi svetujete?

— Nimam nobenih varnostnih mer, ki bi vam jih lahko predlagal, — odgovori ljubimec z lokavim nasmehom.

Vojvoda se prime za čelo.

— Ne razumem vas, izrazite se bolj jasno!

— No torej, resnico, sem govoril, ko sem rekel, da nimam nobenih varnostnih mer več. Uporabil sem jih že.

— Ah, don Hernandez — vzklikne namestnik — vi me presenečate, čeprav vem, da ste človek posebne vrste. Povejte mi, kaj ste storili?

Španec se najprej ozre po sobi, kakor bi se bal kake izdaje tu v najsvetejši in najtemnejši sobani svojega gospodarja...

— Visosti — reče tiho šepetajoč — znano vam je, da se nahajajo v Neapolju strašni kamoristi.

— Slišal sem že o njih.

— Prej jim je zapovedoval neki neznani poglavar, katerega so njegovi podložniki poznali pod imenom — gospodar noči. — Pozneje pa je uspelo stražnikom vojvode de Kafareli da so ujeli vsled izdajstva velik del teh kamoristov in jih oddali sodnji. Seveda so bili vsi obešeni.

— To me zelo malo zanima — odgovori namestnik. — Sicer pa ne morem razumeti, kakšno zvezo imajo z vašim varnostnimi merami ti kamoristi, ti vsi so nevarni lopovi.

Iz notranjega žepa svoje suknje izvleče don Hernandez neko pismo. Videlo se je, da ni šlo skozi ravno posebno čiste roke.

— Potrpite malo visokost — odgovori — takoj vam bo vse popolnoma jasno. Kamoristi so se po svojem padu zopet tajno zbrali in iznova so sprejemali člane in prijatelje. Sedaj pa so zopet tako močni, kakor prej. Za denar bodo vse storili, branili bodo torej tudi ženevsko vlado.

Govoril sem z nekim starim kamoristom iz Neapolja in domenila sva se, da pride sem z veliko četo svoje bande, kjer bo prevzel našo obrambo.

Naglo hodi vojvoda po sobi.

— To ni dobro narejeno — zamrmra polglasno. — To se zoperstavlja mojim čustvom in moji časti. Kako morem predati sebe in državo razbojniški bandi? Kaj, če bo ta družba tudi tu ubijala in ropala, če se bo nazadnje še tu vgnezdila, kaj bo potem?

— Proti tem lopovom bi že šli naši vojaki, če bi sploh prišlo do tega. Toda ne vem za nobene boljše ljudi proti upornikom, kakor so kamoristi. Z veliko denarno nagrado se vam bodo dali ukloniti in odšli bodo nazaj v svojo domovino, v Neapolj. Pri nas bodo oblečeni v vojaške uniforme in uporabljali jih bomo za rezervo.

Namestnik se še vedno ni mogel odločiti. Vsa njegova notranjost se je upirala zvezi z roparji.

— Visokost, če pa imate morda vi kak boljši predlog — doda z dobro premišljeno ponižnostjo — bom zelo rad umaknil svoj predlog. Vendar pa nas čas sili, da nekaj ukrenemo. Tu, v tem pismu mi je vodja kamoristov javil svoje privoljenje in svoje zahteve. Te so pa tako malenkostne, da jih moram zelo priporočati, da jih sprejmete. Dovolite mi, da se dogovorim s kamoristi o vseh podrobnostih in naredim z njimi dogovor.

— Dobro tedaj, naredite, kakor mislite, da bo prav — odgovori namestnik. — Toda kaj bo z grofom Raimondijem?

— Bodite brez skrbi, on bo gotovo prišel na vrtno veselico, odgovori tajnik.

— In Garibaldi?

— Tudi on bo prišel. Visokost, saj se vi strinjate z menoj, da bosta oba obsojena?

Namestnik se obrne in težko vzdihne.

— Ne vem ničesar drugega — reče — kakor to, da se mora dati upornikom hud opomin.

— To se mora zgoditi, visokost! Toda še prej moramo to dvojico, duši upornikov, natančno izprašati, da bomo lahko našli še druge upornike. Potem bomo uničili vse z enim samim udarcem.

Dvomljivo pogleda namestnik svojega zaupnika.

— Ali vi res mislite, da bi hotel izdati grof Raimondi ali pa Garibaldi svoje prijatelje?

— Ne visokost — odgovori črni potomec s plašljivim nasmehom — tudi jaz ne mislim tako. Imamo pa sredstva, da se omehča še tako trda koža.

Namestnik je postal nehote pazljiv, obraz pa se mu je čudno izpremenil.

— Kaj mislite?

— Mučilno orodje!

— Madonna, mar bi bilo to potrebno?

— Visokost drugega izhoda ne bi vedel.

— Dobro tedaj! Prepuščam vam oba krivca. Toda čakajte, kolikor se bo dalo.

Zaradi namestnikove odsotnosti je sprejemala Julija goste. Nihče izmed njih ni opazil na deklici, da je prečula vso noč, ko je hodila po zelo nevarni poti, samo da bi rešila siro-make strašne nevarnosti.

Obraz ji je pokrivala rahla, lepa rdečica, srce pa ji je tesnobno udarjalo.

Zvedela je, da je k današnji slavnosti povabljen tudi grof Raimondi in da se bo odzval vabilu.

Čemu je povabil njen stric tega moža, za katerega je vedel, da je vodja upornikov? Čemu je počastil tega plemiča s častjo, da se nahaja v njegovi bližini, ko vendar ve, da je največji sovražnik vlade?

Tedaj pa se spomni vražjega smeha, s katerim je stopil don Hernandez iz sobe njenega strica. Ali pomeni ta smeh kako izdajstvo? Spomni se minule noči, na grozno namero, da se na stotine ljudi umori z enim udarcem, ko so spustili morje v katakombe.

O, da bi se grof Raimondi ne udeležil vrtno veselice! Kako rada bi preprečila njegov prihod, toda na kak način naj to stori?

Ali mu pošlje pismo z opominom?

Prepozno, glej, grof Raimondi je že prihajal, oblečen v slovesno obleko. Imel je tesen, popolnoma k telesu se prilagajoči jopič iz rdečkastega žameta, hlače enake barve, črne nogavice in koničaste čevlje. Bil je lepe postave, lepega obraza. Marsikatero žensko oko je gledalo za njim.

Julija je začutila, ko je opazovala grofa Raimondija, da bi bil zmožen napolniti jo z vročo ljubeznijo, če ga ne bi prehitel Giuseppe Garibaldi in si osvojil njeno srce.

— Princezinja, — reče grof Raimondi lepi deklici in ji pri pozdravu poljubi roko, — smatram se posebno srečnega, da morem pozdraviti vas, našo prijateljico, angelja ponižanih in ubogih.

— Za Boga milega, ne govorite tako glasno! Tu imajo tudi stene svoja ušesa. Če vam bo mogoče, pridite okrog desete ure v limonim drevored. Tam vas bom čakala.

— Točen bom, princezinja!

Hotel je že oditi, ko mu deklica namigne, naj še za hip obstoji.

— Ali mi še kaj zapovedujete, princezinja?

— Kje je vaš prijatelj?

— Ali mislite Giuseppa Garibaldija?

— Seveda. Bila bi zaradi vas bolj mirna, če bi vedela, da je tudi on z vami.

Grof Raimondi se veselo nasmeji.

— Vaša želja je izpolnjena in ste lahko popolnoma mirni, kajti Garibaldi vam je bližje, kakor si sami mislite.

Julija ga začudeno pogleda.

— Bližje mi je, kakor si mislim? — ponovi in pogleda po salonu. Nikogar ni videla, razven grofovega sluga, ki je ponižno stal pri odprtih vratih in držal v rokah grofovo ogrinjalo.

— Ali ni morda vaš sluga?

Julija je že hotela pohiteti preko salona, kajti srce jo je vleklo k dragemu.

— Princezinja, — zašepeta tiho grof, — sedaj pa moram jaz vas opomniti, da imajo tu stene ušesa in pohištvo oči.

— Imate prav. Okrog 10 ure torej v limoninem drevo-redu. Pripeljite tudi svojega slugo, da vam bo v obrambo.

Tisoči lampijoni so razsvetljevali umetniško urejeni vrt. Močan vodometa je metal vodo do štirideset metrov visoko iz mramornatega bazena, razsvetljevala pa ga je posebna bujna, čarobna svetloba tako, da je padajoča voda izgledala kakor tekoče srebro, včasih pa kakor goreči ogenj.

Julija se napoti z neko vojvodinjo, s katero sta se držali za roke, v krasni vrt, da bi si ga ogledala. V njem so rastle najrazličnejše rože, ki so napolnjevale vso okolico s prijetnim vonjem. Ko je v daljavi opazila grofa Raimondija, se oprosti svoji prijateljici in odide.

Morda še ni napravila na vzporedni stezi deset korakov, ko začuje za seboj ostre stopinje. Mislila je, da je Garibaldi, zato obstane in se obrne.

Toda zmotila se je in od presenečenja je skoro kriknila.

— Ah, don Hermandes, — vzklikne, pri tem pa jo prevzame neka misel.

— Zdi se mi, princezinja, da nekaj iščete tukaj, — reče zacpanec z zbadljivim glasom. — Morda se motim?

— Ne, niti najmanj ne, plemeniti don! Nasprotno, še vesela sem, da sem vas srečala.

Presenečeno in nezaupljivo pogleda Španec lepo deklico.

— Mene? — odgovori v dvomu. — Morda mislite, da sem jaz grof Raimondi?

Udarec je padel, toda Julija ga je sprejela. Od tega hipa je bilo odvisno dobro ali zlo osebe, katero ljubi.

— Don Hernandes, vi mi očitata, ker nisem hvalila včeraj pri mojem stricu vašo stranko, ampak grofovo, — reče počasi. — No da, v prvi razburjenosti se mi je zdelo njegovo delo in način, kako se je zavzel za siromašno ženo tako lep, da sem se za tega moža mnogo bolj navdušila, kakor bi to storila sicer.

— In sedaj? — vpraša sumljivo Španec.

— Mili Bog, — odgovori Julija, — zvedela sem od strica, da je grof Raimondi upornik, veliki prijatelj naroda, da se je pečal on, plemič s temi nečistostmi, s temi umazanimi berachi in ribiči. Vse moje navdušenje do njega je potemnelo zaradi tega. Bojim se, da bo lepega grofa dohitel žalosten konec.

Don Hernandez je poslušal deklinacije besede z vedno večjim začudenjem. Ali je res mogoče, da se je tedaj samo zmotila?

Ali res ni gojila princezinja nikakega toplejšega čustva do grofa, česar se je najbolj bal?

— Zelo ponosni ste, gospodična! — reče končno, a še vedno v dvomu.

Ponosno pogleda Julija malega Španca.

— Don Hernandes, vi najbrž pozabljate, da sem vojvodška hči iz prastare rodovine de Kafareli.

Španec je bil sedaj v neugodnem položaju.

— Kaj ne, vi boste dali svojo roko le kakemu vojvodi? — vpraša s krbnim glasom.

— Gospod, moja roka bo od tistega, ki bo spoštovan plemič, če tudi ne bi imel visokega dostojanstva. Toda po svojem položaju mora biti v državi vzor.

Don Hernandes se zopet ojunači. Vse, kar je govorila Julija, je bilo tako naravno, tako samo ob sebi umevno, da se je njegova zloba vedno bolj manjšala.

— Ne morem razumeti, — nadaljuje veselo deklica, — zakaj je povabil moj stric tega grofa na vrtno veselico, ko vendar dobro ve, da drži z ljudstvom. Zaradi tega bi lahko bila na namestnika prav huda.

— E, potem bi delali krivico svojemu stricu, signora! — odgovori don Hernandes. — Če je res kdo kriv, potem odgovarjam jaz za krivdo.

Julija strepeta od veselja. Sedaj je pripeljala Španca do tam, koder je hotela.

— Vi, don Hernandes? — vpraša kakor bi dvomila.

Tajnik previdno pregleda bližnjo okolico.

— Princezinja, če bi hoteli molčati, bi vam lahko povedal veliko državno tajnost.

— O, saj nisem radovedna, signor, — odgovori premeteno deklica, — najmanj pa bi hotela gubiti čas s kakšnimi velikimi državnimi tajnostmi.

— To ne bo več dolgo tajnost, — odgovori tajnik.

— No, potem pa mi povejte.

Španec se sedaj tako približa deklici, da je začutila na svojem obrazu njegov vroči dih.

— Po mojem nasvetu je povabljen grof Raimondi na vrtno veselico. En udarec bo zadel upornike v njegovi osebi. Če odvezamemo uporniškemu pokretu glavo, ga bomo udušili v razvoju.

Julija se je komaj upala dihati, kajti bila je od pričakovanja silno razburjena.

— Kaj pa boste naredili z grofom, ko ga vlovite? — vpraša deklica, pri čemer pa je zaman poizkušala, da bi skrila lahko tresenje glasu.

Za hip se Španec zamisli. Ali je bilo dobro, da je vso tajnost izdal klepetavi deklici?

Ali bi mogla uvideti Julija, kakšne posledice bi lahko nastale, če bi le malo povedala drugim o grofovi aretaciji in o nameravani kazni?

Ne, vse tajnosti ji ni hotel povedati.

— Še ne ve namestnik, niti jaz, kaj se bo zgodilo z upornikom. Toda mnogo bomo dosegli že s tem, ko bomo vedeli, da je pod ključem.

Julija je postala še bolj razburjena.

— Ali niste pripovedovali tudi o nekem Garibaldiju? — vpraša navidezno mirna.

— Da, ta človek je še bolj nevaren, kakor njegov prijatelj, grof Raimondi.

— In tega nevarnega moža boste pustili na svobodi?

— O, nikakor ne! Vsa stvar in ves trud bi bil zaman, če bi ostal svoboden.

— Toda, kako pa ga boste izvabili iz množice beračev in ribičev, ki ga branijo? vpraša princezinja, ki ji je srce tolklo, kakor da bi hotelo počiti. — Njega ne boste tako lahko dobili, kakor grofa.

Tajnik se porogljivo nasmeje.

— V tem imate prav, signora! Med njegovimi pristaši, ki bi zanj skočili tudi v ogenj, ga ne bi mogli tako lahko vloviti.

— Torej, kakšne načrte imate?

— Ni nam treba načrtov iskati ali pa jih šele graditi, kajti prihaja nam sam v roke.

Julijo obide zla slutnja.

— Ta Garibaldi se nahaja že tu na vrtu, — zašepeta Španec z veseljem.

Krik groze zadoni iz Julijinih ust. Izdan je torej njen dragi, njen Garibaldi. Morda so že navalili med tem časom nanj stražniki, ga okovali in vrgli v ječo.

— Kaj vam je, gospa? — vzklikne skrbno don Hernandez, — kaj se vam je zgodilo? Ali poznate tega Garibaldija, da vas je njegova usoda tako osupnila?

— Nikakor ne, nikakor, — odgovori deklica medtem ko je lovila zrak, — napačno me razumete. Grozno se bojim tega človeka, ki je bil — tako so mi nekoč pravili — strašni vodja kamoristov.

— To je vse resnica. Toda ne bojte se princezinja, jaz skrbim za vašo varnost. Prej bi se dal razsekati na kose, kakor pa bi dopustil, da bi se vam le en sam las ipulil iz glave. O signora, vame se lahko zanesete. Vsa pota so mi znana, vse upornike imam v svojih rokah in vem, kako jih bom spravil v ječo. Za to ne ve noben človek, razven namestnika. Kakor strela bom zadel upornike in še preje, kakor bodo prišli k zavesti, se bom zaletel kakor orel med nje.

Medtem pa se je lepa deklica že pomirila.

— Kako ste me prestrašili, don Hernandez! — reče premišljeno. — Vsa se tresem, ko pomislim na to, da je tako blizu mene ta nevarni človek.

— O princezinja! — vzklikne Španec s toplim glasom, — ali smem odslej jaz skrbeti za vašo varnost?

— Ne razumem vas, plemeniti gospod.

— Poslušajte me signora: ljubim vas s takšnim žarom, da se mi skoro blede vsled prevelike ljubezni. Rekli ste, da bi mogli dati svojo roko samo onemu človeku, ki je visoki plemenitaš, vojvoda, knez ali visoko nameščen uradnik. Vprašajte svojega strica o meni in povedal vam bo, da sem na poti, da si prodobim najvišje časti v državi. Če pa mi puste, da zadržim to revolucijo po svoji volji, potem ni več daleč zaslužena nagrada.

— Presenečena sem, don Hernandez! — odgovori tiho deklica. Kako bi si mogla misliti, da si boste izvolili ravno mene?

— O, princezinja, ne pustite me oditi brez vsakega odgovora sedaj, ko se bližajo tako veliki dogodki. Ena sama beseda mi bo dala novih moči za težko delo.

Julija se otrse tajnika, ki jo je v svoji razburjenosti prijel za obe roki.

— Za danes me morate še pustiti, signor, — odgovori Julija. — Danes vam še ne morem dati odločilnega odgovora. Preveč sem razburjena vsled novic, ki ste mi jih pripovedovali. Jutri pa bom morda drugega razpoloženja. Nocoj se hočem posvetovati sama s seboj in odločiti. Sedaj pa zdravo, don Hernandez, iti moram k svojim gostom. Poslušajte, ura bije 10.

Izgubljena za vedno

Silno je bila Tereza presenečena, ko je izjavil vojvoda de Kafareli, da je Violetta njegovo dete.

— Gotovo se motite, — reče s tesnobnim glasom.

Vojvoda se je vrgel na stol in bridko vzdihoval.

— Nobena zmota ni možna, — mrmra vojvoda.

— Navedite mi vsaj kake dokaze, — sili vanj Tereza. — Saj je vendar popolnoma nemogoče, da bi bila ta deklica iz naroda vaša hči.

— Nekoč sem imel ljubico, katero pa sem zapustil v bedi, ker je nisem hotel rešiti sramote, ki ji je pretila. Tej deklici sem ob neki priliki poklonil prstan — ta prstan tu, katerega držim v roki in katerega je pravkar izgubila deklica, ki se imenuje Violetta.

— Kdo ve, kje je ukradla ta prstan? — doda vedeževalka z negotovim glasom.

Vojvoda odkima z glavo.

— Ne, — reče z odločnim glasom, — ona ga ni ukradla. Še prej, predno je pokleknila pred mene, sem mislil, da je pred menoj moja nekdanja ljubica. Bila je prevelika sličnost, da bi mogla biti le slučajna. Brez dvoma, Violetta je moj in moje ljubice otrok. O moj Bog, kakšen zločin bi zagrešil v svoji veliki strasti, da mi ni ona velika sličnost pravočasno padla v oči!

Tereza ni vedela, ali spi ali čuje. Mislila je na Julijo in na nenavadno sličnost med njo in Violetto. Sveti Bog, to je popolnoma jasno, če se pomisli, da je vojvoda oče obeh otrok.

Pri tem pa še pomembni prstan v Violettini roki! V upanju, da je to kak drug prstan, hitro pograbi mošnjiček. Toda na obrazu se ji pokaže groza. Bil je oni prstan, katerega ji je

nekoč njen dragi, vojvoda de Kafareli dal na prst, katerega pa je vsled sovraštva do nezvestega moža odvrгла skupno z detetom.

— Kaj pa je pripovedovala deklica o svoji prvi mladosti? — vpraša s tresočim galosm.

Vojvoda prične:

— Pred osemnajstimi leti jo je našla pred svojimi vrati neka stara žena, ki jo je oddala ženi gostilničarja Masaniella. Sama je bila preveč uboga, da bi jo mogla prehraniti.

Terezina razburjenost je bila že tako velika, da se je po vsej sobi slišala njeno hitro dihanje.

Nič več ni dvomila, da ni Violetta njeno dete. Srce se ji je stisnilo od groze ko je pomislila, kaj vse je počenjala s svojim lastnim otrokom in vse le vsled sovraštva do svojega nekdanjega dragega.

V glavi se ji je vrstila misel za mislijo: kako je Violetto uspavala in jo prisilila v težko magnetično spanje, kako je položila v krsto Violetto na mesto oživljenje Julije, kako je sama silila, da se poroči Violetta s knezom Kolonno, lopovskim njenim bratom in kako je imela danes namero, da spreča nesrečno ženo z njenim lastnim očetom, vojvodom de Kafareli.

To je bilo preveč tudi za njeno trdo srce. Zlomila jo je teža samoobtožbe.

Za koga je grabila imetje? Kdo bi ga podedoval? Samo njen brat Karlo.

Njeno lastno dete pa, na katerega bi bila lahko ponosna, je gladovalo in trpelo bedo in prišlo celo med izrodek, izmeček človeške družbe.

Prevzame jo vročina. Dokler ji ni bilo znano stanje njenega deteta, ni udaril zanj niti en udarec njenega srca. Sedaj pa, ko je videla svojo hči, ko se je zavedla, da živi njena kri in meso in ko je pomislila, kako je obžaloval vojvoda de Kafareli krivico, katero je storil svoji dragi in svojemu detetu, tedaj je zahrepenelo njeno srce za svojim detetom.

Kakšno breme bi naj bila njena hčerka za ostarelega vojvodo? Ali mu ne bi mogla ona popolnoma nadomestiti izgинуlo Julijo?

Tereza poskoči. Violetto mora dobiti na vsak način v svoje roke. Hotela jo ublažiti krivico, katero ji je delala doslej. Njeno materinsko srce je hrepenelo po njej, kajti ono če ni tako odrevenelo, da bi ne bilo več zmožno toplih materinskih čustev.

Tedaj, ko je zavrgla svojega otroka, je bilo njeno srce seveda polno sovraštva do njenega dragega. V tem otroku ni hotela imeti nanj večnega spomina. Sedaj pa, po 18 letih, ko se ji ponuja prilika, da postane žena vojvode, žena svojega zavodnika, bi mogla zaradi tega vzroka še prej doseči svoj cilj.

Srce se je ji je napolnilo z nekakim zadovoljstvom, ko je pomislila na to, da njeno dete — plod prepovedane ljubezni — bi moglo postati dedinja neizmerne vojvodovega bogastva in ne Julija, njegov otrok iz pravega zakona. Terezija je kovala že nove načrte.

Njeno dete, ki je živelo doslej med izmečki človeške družbe, ki pa je kljub temu ostalo plemenito in nedolžno, mora postati sedaj srečno in uživati v vseh merah vse ono, kar ji je bilo doslej pritrغانو:

Violetta je bila gotovo še v palači. S to nado zapusti Tereza vojvodovo sobo. Toda hodniki so bili prazni in prestrašeno obstane njen hitri, tesnobni korak. Stopala je s stopnice na stopnico, toda nikjer ni bilo o njej nikakega sledu.

Tereze zakliče ime svoje hčere. Bilo ji je vseeno, če jo bodo slišali in obdržali kot tujko. Objame jo neznanska tesnoba.

Do sedaj je njeno srce napolnjevala le ena misel, misel na osveto. Saj sploh ni mogla verjeti, da bi še živelo njeno dete. Odkar pa je videla pred seboj svojo hči, odkar je spoznala njeno lepoto in njeno plemenito naravo, tedaj se ji je prebudila materinska ljubezen, materinski ponos.

Da, Violetta je kakor ona. Na njo hoče obesiti celo svoje srce, zaradi nje hoče pustiti vsako misel maščevanja proti vojvodi. On ne sme nikdar zvedeti, da je bila njegova hči Julija hote zamenjana in da je prihod kneza Karla Kolonne v njegovo rodbino le velik in grozen zločin. Pa tudi o tem ne sme slutiti, da vojvodinja de Kafareli ni umrla naravne smrti, ampak vsled strupa, katerega je pripravila ona, vedeževalka.

Ozre se okrog sebe in se zgrozi. Te sobane so ji bile še predobro poznane. To so bile sobe, v katerih je vojvodinja stanovala. Nahajala se je v sobi, v katero se je pri nekem nočnem obisku tajno splazila, da je vrgla vojvodinji v limonado prašek, ki je sicer počasi, toda smrtno deloval.

Tu je izdihnila uboga, nesrečna mučenica.

Ali ne trepeta tam na zidu neka bleda prikazen? Ali ne gleda vanjo nek izmučen, strašen obraz? Ali se ni dvignila suha roka in ji zažogala?

Z grozo zapusti vedeževalka strašno sobo. Bolelo jo je v prsih, čutila je v njih neizmerno praznino. Toliko, da je še dihala.

— Violetta! Oh, da bi jo le dohitela! Iz ljubezni do nje hočem pozabiti vse muke in težave. Z ljubeznijo svojega otroka se hočem oškodovati za vsa ona dolga leta, ko sem s sovražstvom hrepenela po osveti.

— Violetta! — Zopet zajori po palači obupni krik. Toda zaman! Nobenega odgovora ni bilo in z blazno hitrostjo beži vedeževalka dalje.

Ali se naj že sedaj uresniči na njej Violettino prokletstvo? Ali mora že sedaj občutiti bolečine hrepenenja? Mar je zaman klicala to drago ji ime?

— Moram jo zopet najti, — je jecljala obupana Tereza, — če tudi bi morala preiskati ves svet. Gotovo je sedaj že na cesti.

Tedaj se spomni tajnih stopnic, po katerih je pripeljala Violetto.

Tereza beži po stopnicah. Vrata, ki so vodila v malo, stransko ulico, so bila odprta. Brez dvoma: Violetta je tu stopila na cesto.

Z novimi močmi je tekla Tereza po cesti proti svojemu domu. Obleka, katero je zamenjala Violetta za vedeževalkino, je ležala nedotaknjena na tleh.

— Najbrž je odšla h Karlu, — zamrmra Tereza. — Gotovo! — doda nato, — kam pa bi sicer tudi šla? Saj tam je njen dom, tam so vse njene stvari, njeno zlato, njena oblačila in ves njen kinč. Če tudi je imela namen, da se nikdar več ne vrne tja, vendar bo to noč gotovo uporabila njegovo hišo kot pribežališče.

Že je hotela oddrveti, ko se spomni, da ni bila njena navada, da bi prihajala tako pozno v dvor svojega brata. Tedaj pobere obleko, katero je slekla Violetta in najde v žepu ključ od hiše.

Niti pomislila ni na to, da Violetta ni mogla v Kolonnino palačo brez tega ključa. Vendar pa zapusti svoje stanovanje.

Srečno pride v palačo in prične se vzpenjati po stopnicah, ki so bile pokrite z debelimi preprogrami. Ker ni vedela, kam naj se obrne, odpre previdno najbližja vrata. Istočasno pa tudi presenečeno odskoči.

Na mizi je sedel njen brat Karlo. Na mizi je bilo vse polno vinskih steklenic. Zraven njega pa je ležala krasna črnolasa

žena tako, da se je naslanjala s svojim zgornjim delom telesom na njegova kolena. Skozi na pol slečeno obleko se je videlo njeno krasno telo.

Nobeden izmed navzočih ni opazil vedeževalkine prisotnosti.

— Na tvoje zdravje, moja lepa kraljica! — reče nežno Karlo, dvigne kristalno čašo z rmenim vinom in ga izpije na zdravje svoje drage.

— O Karlo! — vzdihne Rebeka — kajti ona je bila ta pozni gost v Kolonnini palači, — kako me delaš srečno s svojo ljubeznijo! Prav res, z nobeno kneginjo ne bi hotela menjati, najmanj pa še s tvojo soprogo ne, ker vem, da je ne ljubiš. Kaj bi mi tudi koristila knežja krona brez tvoje ljubezni?

— Naj jo vrag odnese! — zapsuje Karlo. — Če bi ne bilo nje, bi mogla ti vedno ostati pri meni. Večkrat, ko premišlujem o svojem polažaju, se napolnim z nekako grozno jezo, da bi mogel pograbiti nož in ga zariniti oni ubogi ženi v srce.

— Ne prenašli se Karlo! — poizkuša umiriti Rebeka razburjenega kneza. — Misliti moraš vedno na to, da je tvoja žena knežja hči, hči vojvode de Kafareli.

Ostro se nasmeji Kolonna.

— Knežja hči? Ne, ona je hči neke pcestnice, rejenka nekega — —

— Karlo! —

Neki glas za njegovim hrbtom je glasno kakor grom izgovoril njegovo ime.

Rebeka poskoči s krikom obupne groze, Karlo pa jo objame z levico in kakor obramba stopi pred njo.

Mrko pogleda nepoklicanega prisluškovalca.

— Tereza — ti v tem času?

— Pojdi za menoj — reče zapovedovalno — govoriti moram s teboj.

Karlo je opazil v njenih besedah neko prikrito pretnjo in moč te žene je bila tako velika, da jo je ubogal brez oklevanja. Prime svečnik in ji sledi.

— Tako me odvedi v spalno sobo svoje soproge! — zapove ostro Tereza.

Negotovo pogleda Karlo svojo sestro. Kaj hoče od njegove žene Violette, podvržene vojvodove hčeri?

— Kaj želiš od nje? jo vpraša.

— Prepričati se hočem, če je doma.

— Ne razumem te, — odgovori. — Zakaj pa bi naj ne bila doma?

— Ker je bila pri meni in zahtevala, da ji prorokujem iz kart in pri tem je rekla, da se ne bo več vrnila k tebi.

— Ha, — zakliče Karlo z divjim veseljem, — torej se mi je le spravila s poti. Toda, kako pa prihajaš ti do tega, da se toliko zanimaš za Violetto?

— Za sedaj ti je lahko to polnoma vseeno, toda meni je za sedaj mnogo do tega, da jo dobim v roke. Pol svojega bogastva bi dala, samo da bi jo našla.

Karlo se sprehaja po sobi in kima z glavo.

— Če bi le vedel, kakšne vražje načrte zopet snuješ! — zamrmra tiho. — Draga sestra, tako razburjene te še nisem videl.

Prvič po poroki z Violetto stopi sedaj v njeno spalno sobo.

— Postelja je nedotaknjena! — zakliče polglasno Tereza. — Ni se vrnila, držala je svojo besedo. Gotovo si je vzela življenje in naredila konec svojemu siromaštvu.

Karlo Kolonna je bil veselo presenečen.

— To bi bila še najboljša rešitev!

— Kaj pa boš ti dejal vojvodi de Kafareli, ko bo povprašal po svoji hčeri? — vpraša Tereza.

Karlo zgrbanči čelo, kakor da je v neugodnem položaju in se popraska za ušesi.

— Da, odgovori, — tega pa res ne vem. Resnice mu vendar ne morem povedati, da me je zapustila žena.

— Ne, to ne gre, — doda Tereza.

— V takih stvareh si ti mnogo bolj prebrisana, torej svetuj mi! Nekoliko mi bo sicer žal za malo, če si naredi kaj hudega, toda neugodno bi mi ne bilo, če bi se je rešil. Saj ona je vendar žena s ceste, katero si mi ti naprtila.

— Dovolj! — vzklikne razgreto Tereza. — Ti nisi vreden, da bi odvezal trake na čevljah tega otroka. Toda ti hočeš kak dober nasvet: pojdi kamor hočeš na dolgo potovanje in od tam naznani tastu, vojvodi de Kafareli, da se je tvoja soproga, njegova navidezna hči, ponesrečila — utopila — strmoglavila s pečine, ali pa si izmisli kaj drugega. Potem boš zopet svoboden in neporočen.

Karlo se zamisli. Nasvet ni bil slab.

— Kaj pa, če se Violetta zopet pojavi?

— Nje ne boš več videl, — odgovori Tereza z odločnim

glasom. — Če pa bi se zopet pokazala tu v Neapolju, bodi prepričan, da te ne bo vznemirjala.

— Oh, — odgovori Kolonna, — kdo ve, če ne bo nekoč zopet igrala vlogo kneginje Kolonna?

— Ne bo si tega zaželela, — odgovori vedeževalka z zamolklim glasom, — ker je Violetti znano, da ni vojvodska hči, ampak rejenka krčmarja Masaniella.

— Grozno! zakriči prestrašeno Karlo. — Če naju izda vojvodi, če mu bo pripovedovala o zameni z Julijo, ko je ležala v krsti v vojvodski kapelici? V svoji jezi bo naju vojvoda gotovo poslal pred sodnike.

Tereza se zadovoljno nasmeji. Dobro je poznala tega plemenitega moža.

— Ne boj se! Violetta naju ne bo nikdar več ovirala, ona se bo, kolikor jo poznam, zopet povrnila med narod, iz katerega smo jo vzeli.

— Dobro, — reče Karlo po kratkem premišljevanju, — še danes bom odpotoval.

Tereza se brez besede odstrani. Kaj naj sedaj prične? Naj li še naprej išče svoje dete? Ni vedela, kje ga naj še išče.

Napoti se v Ghetto, v najbolj razvpiti del mesta. Sicer ni gojila več nade, da bi še našla Violetto, toda strah jo je bilo, da bi se povrnila domov. Bala se je obleke svojega otroka.

V prsih ji je divjal vihar. Iztrennila jo je nekoliko jeza na brata, ki je tako malo cenil dragocenost, katero je imel in jeza na židovsko deklico, ki je izpodrinila njeno hči Violetto iz knežje palače.

Kajti — tako je mislila Tereza — če bi se Rebeka ne vsiljevala tako njenemu bratu in ne hodila vedno za njim, tedaj bi se on gotovo bolj zanimal za svojo soprogo, nežno Violetto.

V tem trenutku je začutila Tereza grozno sovraštvo do vseh ljudi. Violettina kletev je že začela delovati.

Ko je prišla v židovski del mesta, v Ghetto, ji pride nasproti neka druga oseba in trčita skupaj.

— Sveti Bog, — zakliče oseba, — razbojnik!

Tereza se toplo nasmeji.

— Marko! — vzklikne, ko je spoznala starega židova, Rebekinega očeta, — kaj pa vas naganja na cesto? Ali že ni čas za vas, da ste v postelji?

Stari tiho vzdihne.

— Ali morem spati? — potoži starec, — ali morem mirno ležati v postelji, ko me pa muči skrb za mojo hči?

Nemo se zagleda vedeževalka v zemljo, Ali nima stari podobno usodo kakor ona? On išče svojo hči kakor ona svojo. Toda kljub temu lahko zavida. Ali ni imel 18 let svojo hči in se je veselil? Zakaj pa ni boljše pazil na njo, da ne bi dobil njene ljubezni kakršenkoli vodja banditov?

Ali se ni njegova hči veselila s svojim dragim pri razkošnih zabavah, ali ni v največji meri uživala srečo najtoplejše ljubezni, medtem ko je njena hči Violetta odvržena in zapuščena tavalala naokrog lačna in žejna?

Ne, niti Rebeka ne sme biti srečna. Tudi ona mora biti uboga in nesrečna.

— Ali niste rekli, da mi boste dali deset tisoč cekinov za mojo Rebeko? Ne čakajte, da ne izgine.

Za hip se vedeževalka zamisli.

— Ali pa je sploh pri vas? — vpraša Tereza.

— Saj ne vem, — odvrne Marko. — Če bi ji sledil na njenih potih in hodil za njenimi koraki, bi gotovo že obnemogel od utrujenosti. Sedaj je tu, če pa pridem čez deset minut, je že ni več. Morda je sedaj doma, morda pa tudi ne.

— Nje ni doma, — odgovori odsekano vedeževalka. — Ona je sedaj v Kolonnini palači in se raduje s svojim dragim. Marko zakrije obraz in težko vzdihne.

— Izgubil sem jo! — zajeclja z muko. Ne bo več dolgo tega, pa se sploh ne bo več vrnila k meni. Dajte mi čim prej onihi deset tisoč cekinov, sicer razderete kupčijo.

Tereza se je kljub svojemu obupu v srcu morala nasmejati staremu židovu, ki se je bal, da bi mogel izgubiti deset tisoč cekinov. Gotovo bi lahko pretrpel izgubo hčerke, samo da bi dobil primerno odškodnino.

— Dobili boste obljubljeni denar, vašo hčerko pa bom vzela k sebi — odgovori Tereza.

— Naj vas stotero nagradi Bog, naš dobri oče in osreči vaše otroke — vzklikne Marko. — Ali ne bi mogla takoj oditi in urediti kupčijo? — vpraša ves žareč.

Tereza se obrne po kratkem premisleku.

— Da — reče — lahko greste z mano in odnesete denar. Vašo hčer pa bom jutri ali nekoliko dni pozneje odpeljala na svoj dom.

Sedaj se napotite obe osebi dalje po cesti. Čez nekaj

časa pa, ko Tereze in Marka že ni bilo več v Ghetti, se pojavi na cesti neka druga prikazen.

— To je bil Marko — zagodrnja prikazen — dobro ga poznam. On je skrival stvari — gospodarja noči — in njegove bande. Sedaj je njegova hiša prazna in gotovo bo še celo uro. Več časa pa tudi ne potrebujem, da si izberem kako obleko v njegovem skladišču. Potem pa sem popolnoma pripravljen na svoje daljnje življenje.

Še enkrat pogleda prikazen na obe osebi, ki sta se vedno bolj oddaljevali, potem pa se s hitrim korakom napoti proti hiši starega Marka in kmalu izgine v njej.

67. POGLAVJE.

Izdani in prodani

Po limonovi aleji se je izprehajal sem in tja grof Raimondi, kamor ga je naročila nečakinja ženevskega namestnika. Sedaj se je vzel na malo višino ob strani drevoreda.

— Deseta ura je že odbila — mrmra — doune Julije pa še vedno ni sem. Ni dvoma v tem, da je zadržana Zato moram nekoliko potrpeti. Če je kaka žena tako lepa, kakor je Julija, potem ima polne roke dela, da se more osvoboditi vseh svojih nešteti oboževalcev.

Pogled mu obstane na mirni morski gladini, ki se je prav lepo videla z njegovega mesta. Očividno je neka temna pega na krasni gladini posebno vzbujala njegovo pozornost. Tiho izpregovori:

— Tam je zasidrana galeja, na kateri je mnogo posadke in topov, toda kljub temu ji je zapisana smrt. Možu, kakor je Garibaldi, se ne more upirati.

Nasmeji se, kakor da se je nečesa domislil.

— Kolikokrat se spomnim one noči — zašepeta — ko sem kot kapetan neke turške ladje stal na poveljniškem mostu in gledal v temno daljino. Tam daleč so svetile svetilke na ruski mornarici. Vedno se spominjam na ono noč, ko sem poslal nesrečnega galejskega sužnja Giuseppa Garibaldija, da zažge z vžigalnikom sovražnikovo brodovje.

Tiho vzdihne Raimondi ob misli na krvavo bitko, v kateri je bila uničena ruska mornarica.

— Mislil sem, da ne bom več videl tega hrabrega moža.

toda našel sem ga zopet v Carigradu. O Ivanka, da te nisem nikdar zapustil, da sem ubogal tvoje prošnje — ti bi še živela! Tako pa počivaš sedaj na vrtu mramornate vile, kjer prijetno pihlja preko tvoje gomile morski vetrič.

S solznimi očmi pogleda proti nebu. V istem trenutku pa se je utrnila zvezda in padla v velikem loku na zemljo.

— Ivanka, mila moja, bodi pozdravljena!

Limonino listje zašumi med nočnim vetričem in močnejše zavalovi duh rož in jazmina.

Nekaj se je premikalo v grmovju. Pred grofom se je pojavila Julija. V svetlobi utrnjene zvezde je opazil njeni močno rdeči obraz.

— Kako krasni ste, princezinja! — reče tiho. — Toda, zakaj ste tako zasopli? Zakaj dihate tako naglo in ostro?

In res, deklica se je komaj nekoliko mogla oddahnuti.

— Grof Raimondi — odgovori hitro Julija — odtrgati sem se morala za nekaj časa od mojega spremljevalca in mu zmešati sled, da bo varna in nemotena.

— Kdo pa je bil vaš spremljevalec?

— Don Hernandez, vaš sovražnik.

Grof Raimondi se zresni.

— Bojte se ga, signora, kajti večjega zanikrneža, kakor je ta Španec, ne nosi zemlja.

— O, z mano je zelo dober, signor — odgovori lepa deklica.

— Ne verjemite mu. On laže, čim odpre usta — vzklikne razburjeno grof.

— Tokrat misli resno. Upam, da je tokrat izrekel resnico.

— Opozarjam vas signora, da ne bodite lahkoverni. Kaj pa se vam je nalagal?

— Da me ljubi in da me želi čim preje poročiti.

Grof udari v smeh.

— Da, to bi moglo biti resno! — reče potem globoko dihaajoč. — Kaj pa ste mu vi odgovorili?

— Da nimam sicer nič proti temu, vendar pa moram še premisliti.

— Kaj? — vzklikne grof Raimondi — ali sem prav slišal?

— Čisto dobro, grof.

— In vi, k iste zaročenka najplemenitejšega moža v Italiji, najhrabrejšega rodoljuba, vi ste mogli onemu lopovu tako odgovoriti? Ali niste nič pomislili na Garibaldija, ki vas spoštuje kakor angelja?

Julija težko vzdihne.

— Da — odgovori — mislila sem nanj!

— Namesto, da bi dali temu nesrečnežu zaušnico, pa mu dajete nade?

— Če bi bila tako kratkovidna, kakor ste vi grof Raimondi, tedaj bi na vsak način tako storila, kakor ste pravkar rekli. Toda mislila sem na bodočnost, na vas in na svojega dragega.

— Ne razumem vas, signora.

— To vam verujem, grof. Zato mi dovolite, da vam razložim: če bi vzbudila v Špancu zavest, da sem ponosna in častilakomna oseba, ki bi dala svojo roko le kakemu visokemu uradniku ali knezu, tedaj bi ne mogla ne vam in ne najinem dragem prijatelju Garibaldiju sporočiti opomina, zaradi katerega sem v glavnem prišla.

— Opomin, princezinja?

— Da, opomin, ki vaju mora rešiti pogibelji. Don Hernandez mi je zaradi mojega navideznega privoljenja izdal vse svoje načrte.

— Toda koga se tičejo ti načrti? — vpraša grof kimajoč z glavo.

— Vas, grof Raimondi! On je svetoval mojemu stricu, namestniku, da tudi vas pozove na vrtno veselico in vas pri isti dobil v svoje roke. Vas in Garibaldija je potrebno prijeti in vreči v stalni zapor, ako vas samo še ne čeka kaj hujšega.

Grof se zaničljivo nasmehne.

— Ali misli ta zamorski potomec, da je tako lahko vreči dva hrabra moža v okove? Kaj misliš ti, prijatelj Garibaldi, o tej nameri?

Julija zaječi od veselja, ker je stal neposredno za grofom oni, katerega je ona bolj ljubila, kakor svoje življenje, kateremu je ona žrtvovala svojo preteklost svoje roditelje in svojo bodočnost.

Vrgla se mu je na prsi in se udala za kratek trenutek popolnoma sreči, ker jo je njeni dragi privil v svoj objem.

A takoj se odtrga od njega.

— Moja draga prijatelja, poslušajta moj svet — reče ona naglo — odidita neopaženo iz vrta! Skrbela bom za to, da vaju odhod ne opazi nikdo; hitita in rešita se, da bodem zopet mirna.

— Nikoli! — vzklikne grof; mar mi, ki nismo samo enkrat pogledali smrti v blede lice, ki smo stopali hladno-

krvno skozi leteča topovska zrna, — mar se naj mi bojimo kake čete stražnikov in plačancev? Kaj misliš ti na to, moj dragi prijatelj?

— Sem popolnoma vašega mišljenja! Kakor sva prišla semkaj, tako hočeva ponosno in svobodno oditi iz vrta in palače.

Julija vije obupno roke.

— Ali hočeta svojevoljno pohiteti v pogubo? — zaječi ona, — pomislita na moč, ki jo bo poslal na vaju! Vedita, da je don Hernandez vse do najmanjše pičice premislil in primerno odredil.

— Naj le on sam pride na naju — reče Raimondi in se dotakne svojega meča, — razumem še dosti dobro ravnati z mečem.

— In vi, Garibaldi — dostavi deklica tesnobno.

Garibaldi se tiho zasmije.

— Za to je poskrbljeno — odgovori on in potegne iz svoje obleke dolgo bodalo, ki je bilo skoraj tako dolgo, kakor majhna sablja.

— Torej vidva hočeta, da bom za vaju v smrtnem strahu? — vzklikne Julija obupno, — mar se nočeta niti najmanje ozirati na moje vroče prošnje?

— To bi bilo pod najino častjo! — odgovori Garibaldi z odločnim glasom. — Španec se ne bo upal vreči naju v zapor, ker dobro ve, da stoje za nama tisoči, celo vse prebivalstvo Genue.

— A kdo bo te tisoče vodil, ako bo potrebno vaju osvoboditi? — reče Julija. — Ako vzamejo glavo, kaj more storiti telo potem brez nje?

Tedaj se zaslišijo iz daljave glasovi. Posebno dobro in razločno se je slišal glas dona Hermandesa.

— Z Bogom! — vzklikne Julija, — najti me ne smejo tukaj, sicer vama ne bi mogla več koristiti. Ostanite srečno, naj vaju varuje Mati Božja!

V najkrajšem času jima izgine izpred oči.

— Kaj misliš prijatelj — obrne se grof Raimondi proti Garibaldiju — ne bi bilo slabo, če bi se uresničilo, kar si je izmislil Španjolec. Tedaj bi ostali naši prijatelji brez svetovalcev, naredili ne bi ničesar in ves naš pokret bi razpal. O, dobro poznam tega potuhnjenega lopova in vem, kaj name-rava...

Tudi Garibaldi je bil zamišljen.

Poskusiva oditi pri vrtnih vratah — pristavi on — nika-
kor pa se ne podam v kako plezanje čez ograje in zidove, ali
v kakšen beg skozi skrivna vrata.

Molče gre grof Raimondi po drevoredu citron, sledi mu
pa njegov dozdevni sluga Garibaldi.

Prideta do velikih vrtnih vrat, ki so bila iz kovanega
železa. Bila so zaklenjena, istotako pa tudi mala vratica, na-
menjena za goste.

— Dobro — reče grof Raimondi — to je jasno. Prince-
zinja ima prav. Oni so se gotovo pripravili.

Napotita se naravnost v palačo. Tukaj takoj opazita, da
se večina gostov odpravlja na odhod. Zdelo se je, da se ho-
čejo izogniti nekemu neprijetnemu dogodljaju.

Oba prijatelja prideta v neko preddvorano. Raimondi se
zgane. Za neko mizo je sedel don Hermandes s tremi plemiči.
Vidilo se je, da so se že precej razveselili.

— He, Raimondi, ti menda vendar še ne greš domov?
— vzklikne mu eden in mu ponudi polni vrč vina.

— Da, nameraval sem tako — odgovori grof.

— Kaj? Ali nas misliš zapustiti, ne da bi s svojimi prija-
telji popil čašo vina. Saj te še nismo vidili po tvojem povratku
iz Turčije.

Plemič vstane s svojega sedeža in napije grofu. Ta ni
mogel drugače, kakor da se mu dostojno zahvali in vrne
pozdrav. Sedaj pridejo drugi plemiči in ga obkrožijo. Tam je
moral ponoviti isto in tako je ostal v njih sredini.

Španec je popolnoma molčal in samo z rahlim poklonom
pozdravil grofa. Tedaj so se srečali njune oči in za trenutek
zapičile ene v druge.

— Ali veste vi, don Hermandes — ga nagovori grof
Raimondi — iz katerega vzroka so že vrtna vrata zaklenjena?

— Morda za to, da bi ne vdrla notri brezposelna druhal
— se je glasil odgovor.

— Gotovo se hoče prepričati, ako je mogoče, da genuan-
ski plemiči uživajo vsega v izobilju, med tem ko gladuje narod
— vzklikne Raimondi.

— Z gladom pač ni tako hudo — odgovori Španec. —
Sicer sem pa danes podal namestniku predlog, da se ukine
konečno davek na sadje.

— Ta dobrota, don Hermandes, pride prepozno — odgo-
vori grof — preostaja še samo, da vrnete narodu milijon, ki

ste ga mu s silo odvzeli in ga sedaj pošiljate kraljevskemu dvoru v Turin. Samo s tem bi mogli nekoliko ublažiti glad.

— Živijo!, pristavijo oni štirje plemiči — tudi mi smo tega mnenja. Vlada je ravnala z narodom zelo slabo.

— Dobro — odgovori Španec — denar je še v Genui, lahko se govori o tem. Vendar pa, moja gospoda, ne razpravljamo tukaj na veselici o državnih poslih, pijmo raje.

— Pripravljen sem popolnoma — odgovori Raimondi, — ako bodete pili za dobro Genuo in za pogubi njenih krvolokov.

Temna rdečica pokrije Špančevo lice. Zavedal se je, da so vsi pogledi plemičev uprti v njega. Od jeze pograbi s tresočimi se rokami vrč in ga ponudi grofu.

— Vi se tresete, vi ne mislite iskreno — vzklikne ta, kateremu je prenašlo izpito vino udarilo v glavo. — Kako bi tudi vi mogli misliti iskreno, ko ste največji krvolok! Kdor je pošten človek, ta ne bo pil z vami. Prijatelji, sledite mojemu vzgledu! — s temi besedami se obrne k plemičem in vrže srebrni vrč na tla, da je vino izteklo po tleh.

Vsi so prebledeli kakor stena. To je bilo plemičem vendar preve. Drago bi lahko plačali tako razžalitev tajnika.

— Moja gospoda — reče don Hermandes z razburjenim, zamolklim glasom — idimo raje v drugo dvorano. Našli bomo tam več veselja, nego tukaj, kjer nas ne razumejo.

Štirje plemiči vstanejo in gredo za Špancem, kateri vrže še enkrat strupeni, jezni pogled na grofa.

V trenutku je ostal Raimondi s Garibaldijem, ki je stal pred vrati, sam.

— Pusti jih, naj odidejo — reče on — sedaj je čas tudi za naju, da se oddaljiva, ker drugače bo našel Španec čas in moč, da nama pot zastavi.

Odideta iz preddvorane v hodnik.

— Stoj! — zaslišata glas pred seboj: Celi hodnik je bil napolnjen z vojaki, ki so namerili na nju svoje puške.

— Pustite naju, da odideva! — vzklikne grof Raimondi in vleče svoj meč iz nožnice.

— Tvegajte svoje življenje, ako se premaknete še korak naprej — odgovori častnik, ki izstopi iz čete vojakov.

— Dobro tedaj, vrniti se hočeva zapet nazaj — vzklikne Garibaldi, ki je potegnil svoje bodalo.

Ko sta se obrnila nazaj, zaslišata za seboj sumljiv šum in žvenket orožja.

Iz dvorane, v katero je don Hermandes odšel s plemiči, privali se v istem času četa dvorskih vojakov z napetimi puškami.

Oba prijatelja sta bila sedaj obkoljena od vseh stranih od vojakov. Ganiti se nista mogla ne naprej, ne nazaj, pa tudi orožja nista mogla rabiti, ker je bila prevelika premoč.

— Udajte se! — zakliče častnik — sami lahko spoznate, da nimate izhoda! Položite orožje, obetam vam, da se vam v tem slučaju ne zgodi nič hudega. Ako se pa branite, nosite posledice sami! Dobil sem povelje, da vas dam ustreliti, ako bi si poskušali napraviti odhod z orožjem.

Grof Raimondi uvidi, da bi bilo vpiranje zaman. Komaj dva koraka od njega so štrlele puškine cevi nanj in njegovega prijatelja.

— Prišla sta v pravo mišjoloovko — reče Garibaldi z zbadljivim klubovanjem — tukaj ne pomaga nobena hrabrost. Zaman bi se žrtovali, pri tem pa škodovali naši reči in nameri.

— Vi imate prav. Evo, tukaj je orožje. Napravite z nama, kakor vam je zapovedano!

Oba prijatelja sta bila v trenutku razorožena, postavljena v sredino vojakov in odvedena.

Četrť ure pozneje je stal Španec pred namestnikom, ki je nemirno hodil po sobi sem in tja. On ni mislil na vrtno veselico, niti na svoje goste. S prestrašenim pogledom je čakal na svojega tajnika.

— No, don Hermandes? — vpraša on, kakšno vest mi prinašate?

— Zelo dobro, visokost, lahko smo zadovoljni, da smo odstranili najnevarnejša genuanska puntarja.

— Ha, to je dobro od vas! — zakliče namestnik. — Vlada našega premilostljivega kralja se vam bo znala za vašo marljivo službo primerno zahvaliti. Izdajte zapoved, da se priredi na trgu svetega Sebastijana izvršitev kazni. Podati hočemo vzgled vsem puntarjem, kaj jih čaka.

Španec odkima zamišljeno z glavo.

— Ali ne soglašate z mojimi namerami? — vpraša začudeno vojvoda.

Tokrat ne morem, visokost, odobriti vašo namero. — Oba puntarja morata umreti, toda od strupa. Niti eden človek ne sme zvedeti, kaj se je z njima zgodilo... Ako ju javno obglavimo, tedaj se ne bo vzdignil proti nam samo narod, ampak tudi plemiči, katerim pripada grof Raimondi. Sicer pa

sta oba prijeta odvedena v Kaštel Nuovo, kjer ju ne najde narod, če tudi poruši državno jetnišnico. Oba bodo preje ribe pojedle, predno ju najdejo njuni prijatelji.

Tiho je to poslušal namestnik.

— Ne poslužujem se rad skrivnega ubijanja — reče on. Gotovo ne bo izostalo vprašanje za oba prijeta. Če ne bo vprašal narod, bo to storilo plemstvo. Nimam veselja umikati se tam, kjer imam moč. Obadva morata biti javno sojena in pri tem ostane.

— Kako zapoveduje vaša visokost — odgovori poslušno tajnik. — Vendar pa morate s tem počakati, dokler ne pridejo lopovi iz Napulja. Že jutri, ali pa pojutrnjem morajo biti tukaj.

— No, dobro, v tem vam popustim. Ali ste že pozdravili mojo nečakinjo?

Vesel smeh preleti rumeno lice Španca.

— Princezinja je blagovolila sprejeti mojo prošnjo — reče on zadovoljno in ponosno.

V namestnikovih očeh se zasveti.

— Vi upate, da boste dobili njeno roko?

— Upam. Princezinja mi je obljubila, da mi bo jutri dala odgovor.

— Veselilo bi me, če vam bo Julija žena. Noben drug mož mi ni znan, ki bi bil bolj zaslužen za državo, kakor ste vi.

— Zelo sem vam hvaležen, visokost! — odgovori Hernandes. — Nikdar vam ne bom tega pozabil.

— Še en nasvet vam moram dati in to je, da ne poveste moji nečakinji ničesar o tem, da sva sklenila, da jo odpošljeva v Turin z galejo, ki bo vozila davke.

Vam samemu je znano, da je Julija zelo čustvena in srčna. Zato vas ne bo svojevoljno hotela zapustiti, posebno, če ji bije srce za vas. Toda že vnaprej vidim, da gremo nasproti nemirnim časom in tedaj je vedno najboljše, če nimamo skrbi s svojimi sorodniki. O galeji se torej Juliji ne sme ničesar zovedati. Privabite jo kakor hočete na galejo in ji potem zabranite odhod.

— Popolnoma moje mnenje, visokost. Popolnoma tako se bo zgodilo, kakor ste odredili.

Španec odide. V predsoblju pa se trči z neko damo. Presenečen privzdigne oči.

— Princezinja! — vzklikne razburjeno — ali še čujete? Prinašam vam veselo novico.

Julija ga pogleda z otrplim pogledom. Doslej še ni ničesar slišala o usodi obeh prijateljev. Kaj se je neki z njima zgodilo?

— Sedaj lahko popolnoma mirno spite, signora — reče don Hernandez s pomirjajočim glasom — kajti oba upornika, ki sta tako vznemirjala naše dobro mesto in pretila s prevratom, sta po moji zaslugi pripeljana na varno mesto v Kaštel Nuovo. Lahko noč, signora!

Kakor smrt bleda, kakor lepo izklesan kip, je stala Julija. Komaj da so se ji dvigala in spuščala pljuča.

Končno se povrne življenje v nepremični kip. Hotela je iti naprej, toda ne ubogajo jo noge. Spodtakne se ob postelji, nad katero je visela slika blažene device Marije in pade na posteljo. Padla je v globoko omedlevico.

— Sveta Marija! — zajecela še — usmili se mene in onih nesrečnikov. Izgubljena sta! Iz Kaštela Nuova ni nobene rešitve!

68. POGLAVJE.

Dobri človek

V Masaniellovi krčmi se je naselil drugi gostilničar. Seveda je bil tudi ta član kamore. Predrzní tovariši so se tu sestajali kakor preje.

Tudi danes so bile vse mize zasedene z osebami, ki so imele sumljivo zunanost. Večina se je že opijanila z gostim črnim vinom. Med to divjo družbo se je nahajalo tudi nekaj razuzdanih žen, ki so bile večinoma razbojniške ljubice.

— Za vraga — zakliče neki črnobradi človek, ki je nosil mesto čevljev cunje na nogah, ki so bile povite vse do kolen. — kako slabo je sedaj to življenje!

— Pri Madonni! — odvrne drugi. — v tem ti dajem prav. Nič več ne moreš zaslužiti, nobenega grla prerezati, niti kakega bogataša izropati. Končno bo prišlo še tako daleč, da bomo morali v pristanišču nositi vreče, ali pa oditi v samostan kot usmiljeni bratje.

— Niti svojih umetnosti ne morem več uporabljati — potoži zopet tretji in od vzame s svoje zdrave noge leseno.

— Noben človek me ne mara več pogledati, če tudi bi ne vem kako žalostno klical in prosil miloščine.

— Kaj pa naj jaz potem rečem? — zacvili neki glas, iz katerega se je takoj spoznalo, da prihaja iz pijanca.

— Jaz pa si nisem zalepil samo enega zdravega očesa s flastrom, ampak obe očesi. Mislil sem, da se bom ljudem bolj smilil, če bom popolni slepec in ne polovični. Toda ljudstvo nima več zmisla za dobra dela in na zemlji ni več denarja.

— Ne — se nasmeji neki mladenič, močan dečko, star kakih 18 let, — saj ni mogoče, da bi v Neapolju primanjkovalo denarja, od kar izdeluje cekine — gospodar noči.

— To je bil samo začasni poizkus, dokler se ne najde kaj bolj dobičkanosnega — odgovori črnobradec in si veže navzkriž sandale na noge.

— Zato ste se zbrali tako polnoštevilno — doda krčmar, suha oseba z zločinskim obrazom in z dolgimi, neurejenimi lasmi.

V tem se odpro vrata in v sobo stopi neka nenavadna krasna žena. Čez pleča je bila ogrnjena z rdečim in s črnimi pikami posutim robcem. Male noge je imela v čistih sandalih. V ušesih so se svetili veliki zlati uhani, iz obraza pa ji je odsevalo neko določeno zadovoljstvo s sedanjim položajem.

— Ho, Marietta — zakličejo vsi enoglasno — ali si nas zopet enkrat prišla obiskat? Kako krasna si postala! Ali si še vedno karabinjerova ljubica?

Lepa žena se silno nasmeji.

— Dobiti moram zadoščenje od policije, ker šo ujeli in obesili mojega Antonija, ko je vdrl z »gospodarjem noči« v državno blagajno.

Vsi se nasmejijo in ji pritrdijo.

— Kaj pa je novega na policiji? — vpraša krčmar.

— Ničesar drugega, kakor da te bodo kmalu obesili, — odgovori hladnokrvno Marietta.

Mršavi krčmar prebledi.

— Glejte, kako slabo vest ima! — se zakrohota slepec, ki si je baš odlepil zdravo oko.

— Madonna! — vzklikne krčmar, — bojim se le, da me ne bi policija zamenjala in me prišla po nedolžnem, kajti sami veste, da jaz nisem ničesar kriv. Oh, iz Svete Maddalene ne more nihče več.

— Ha-ha-ha! — se nasmeji Marietta. — če bodo prijeli tebe, bodo dobili dober plen, posebno pa še, če bodo preiskali tvojo klet in našli tam naropane stvari, katere so ti prinesli tvoji prijatelji.

— Pri vseh svetnikih, — zakribi krčmar, — ali ne boš molčala, ali hočeš nas vse ugonobiti?

— Da, — odgovori oni, ki si je prej odvezal leseno nogo, — staremu lopovu ne bi nič škodilo, če bi prišel enkrat v smrtni strah zaradi našega nabranega denarja, pa tudi zaradi svojega življenja. Dokler je bil naš odjemalec stari Marko, se je dalo lepše živeti. Tedaj smo večkrat videli v naših žepih srebrnjake, pa tudi cekine, toda odkar ni Marko več naš tovariš, nam gre slabo. Naše delo se plačuje sedaj s kislim vinom in s pokvarjenimi jedili.

— Lopov, kaj pa mi ti prinašaš? — zakriči razjarjeno krčmar. — Ali vam naj dam cekine za ukradene predmete? Če nisi zadovoljen z tem, kar ti dajem, poišči si drugo skrivališče. Jaz sem lahko tudi brez tebe.

Šepec še vedno psuje, vendar pa ne vino, ki ga je že močno prevzelo.

Zamišljeno je stala Marietta ob stolu, ki je bil spleten iz slame.

— Hej, Marietta, ali ne slišiš? — ji zakliče neka žena, katere blede obraz je kazal sledove prepovedane obrti. — Pijemo ti na zdravje, ti pa se za nas niti ne zmeniš. Morda si se prevzela pri svojih karabinjerih?

Žena je sedela na kolenih nekega razbojnika in nudila Marietti vrč.

Sedaj se šele prebudi iz svoje zamišljenosti. Hitro pogleda v ženo, ki jo je nagovorila. Ni se zmenila za ponujeno ji vino, ampak le prezirno zamahne z roko.

— Ali še živi Marko?

— Seveda, saj sem ga še danes videl, kako se je vlekel preko trga della misericordia, — odgovori nekdo izmed družbe. — Stari se je držal, kakor da je napravil dobro kupčijo.

— Želela bi, da mu povrnem njegovo kupčijo, — odvrne polglasno Marietta.

— Kaj ti je storil? — so vpraševali od vseh strani. — Ali te je pri nakupu prevaral? Ali je napravil tvojega stražnika nezvestim? Ali te je prisilil, da si postala njegova draga?

Tako so se glasila med smehom različna vprašanja.

— Ne norčujte se! — odgovori lepa žena z mračnim obrazom. — Z njim imam star račun.

Vsi poslušajo napeto.

— Pripoveduj, pripoveduj, kaj ti je storil? — silijo vsi vanjo in se prerivajo okrog nje, da bi boljše slišali.

— Znano vam je, — prične, — da mi je moj dragi povedal mnogo stvari, kar bi ne smel izdati, ki pa nam bodo še prav prišle.

— Živijo stražniki! — zakričijo zbrani, — živijo stražnik, ki ravna tako dobro z Marietto in z nami!

— Danes pa mi je izdal neko stvar, ki me je napolnila z jezo in sovraštvom do starega Marka, — nadaljuje Marietta. — On je namreč — izdajalec!

— Kaj veš ti o njem? Kaj je storil? Nič več ne sme živeti lopov, če je resnica! — Takšni divji kriki so odmevali od vseh strani.

— Vi vsi ste poznali mojega Antonija, — izpregovori zopet Marietta, ko se je krik nekoliko polegel. — Zatorej veste tudi dobro, kako zvest je bil nam vsem, — glas ji trepeta ob misli na dragega, — kako zelo sva se ljubila in da je celo privolil moji želji, da naju moj oče blagoslovi. Delo s kapetanom — gospodarjem noči, — katerega bi moral izvršiti v državni blagajni, bi nama dal toliko sredstev, da bi si lahko uredila dom.

Za hip preneha s pripovedovanjem, da si obriše solzne oči, ki so se orosile ob misli na one srečne čase, ko je res ljubila z vso svojo dušo.

— Dalje, dalje! — jo priganjajo naokrog stoječi, ki so napeto in z odprtimi usti poslušali njeno pripovedovanje. — Vsem je bila znana ljubezen med Antonijem in Marietto od njenega začetka. Vedeli so tudi, kako goreča je bila njuna ljubezen.

Pri vsem tem pa jih je na mlado ženo vezalo čustvo hvaležnosti, kajti Marietta je bila vedno ona, ki je pri vseh težkih podjetjih služila kot vohunka in ki je morala preiskovati okolično za poznejša dela. Mnogo plodonosno delo, mnogo posrečeno podjetje se ne bi moglo izvršiti, če ne bi šla prva v boj neustrašena Antonijeva draga in odstranila vse zapreke.

Niti enega človeka ni bilo v tej zločinski bandi, ki bi je ne ubogal na njeno prvo besedo ali ne delal po njeni odredbi.

Sedaj pa je bila sama v sili, kajti tako se je pač dozdevalo.

— Delo v državni blagajni je bilo tako enostavno, da bi ga izvršilo celo vsako dete, ker sem stražnika tako zaslepila, ko sem se z njim šalila, da je mogel vzeti moj Antonio odtiske vseh ključavnic in poizkušati razne ključke.

— Posel bi moral na vsak način uspeti. Stražnik je le-

žal zvezan na tleh. Tema je bila tako močna, da se ni videl prst pred nosom, zamena straže pa bi morala priti šele čez eno uro. Naši ljudje bi se povrnili z ogromnim plenom. Mi vsi bi postali bogati in do naše smrti ne bi več poznali skrbi in nevarnosti.

Zopet prekine Marietta svoje pripovedovanje, da pogleda obraze svojih poslušalcev. Zadovoljila se je z vtisom, ki ga je naredilo njeno pripovedovanje.

S krvjo obrobljenimi in bleščečimi očmi so zrli vsi v njena usta. Ha, to bi bilo življenje, da je uspelo kapetanu in njegovim tovarišem polastiti se denarnih vreč, ki so bile napolnjene s samimi cekini. Pošteno bi si razdelili ves plen. Sedaj bi jim ne bilo treba hoditi k temu nesramnemu krčmarju, ki jih je grdo sleparil, ko jim je dajal pokvarjena jedila. Vsaki dan bi lahko pili najboljša vina, vsaki dan bi lahko pojedli ogromne porcije makaronov, zabeljene z najboljšim oljem. Dan za dnem bi ležali na solncu in pljuvali mimooidočim stražnikom na čevlje.

Sedaj pa jim je ta raj, katerega so si mogli le predstavljati, za vedno izginil. Noben bandit se ne bi upal še enkrat vdreti, kajti sedaj je bila postavljena straža celo pri sami kasi.

— Gotovo bi uspelo tedaj — nadaljuje Marietta z vzvišenim glasom — če bi ne bilo podjetje izdano policiji.

Zopet nastane med poslušalci divji krik. Ves njihov bes je navalil na izdajalca, ki jim je uničil raj na zemlji. Eni so pograbili bodala, drugi so v svoji jezi in razburjenosti razbijali stole, tretji pa so kakor obsedeni tekali po sobi in grozno psovali.

— Izdajalčevo ime, Marietta — ime! — so vsi kričali.

— Povedala vam ga bom: izdajalec je bil židov Marko!

Sedaj nastane grozna rabuka.

— Nemogoče! Kako bi naj bil židov, naš odjemalec, izdajalec? Dalje ne sme živeti, lopov!

— Vse je resnica, kar sem vam povedala — zakliče Marietta. — Marko je zvedel, da živi njegova hči v ljubavnem razmerju z našim kapetanom. Opazil je, da prihaja k njej vsako noč. Ko je odkril, da se nahaja kapetan z našimi ljudmi v državni blagajni, je tiho odšel v Kafarelijevo palačo po stražo in tam je vse izdal. Prišel je celo sam vojvoda in mu ponudil v zahvalo roko. Potem je Marko odpeljal stražnike k državni blagajni, kjer je predal stražnikom kapetana in naše ljudi, med katerimi je bil tudi moj Antonij.

— Osveta, osveta! — zakliče črnobradec. — Dovolite mi, da kaznujem židova jaz, ki sem bil Antonijev najboljši prijatelj. Naj ostanem vse svoje življenje lopov, če ga ne bom pogodil tako, da ne bo nikdar več dihnil.

Stari razbojniki so se zbrali v gručo in bili so pripravljeni na to, da odhitijo v Ghetto.

— Počakajte! — vzklikne Marietta. — Ali hočete takoj dobiti stražnike na svoj vrat? Takoj bodo sumili prejšnje članke kamore, katero je vodil kapetan, čim se bo zvedelo za Markov umor. Odide naj le nekaj zaupljivih ljudi in ti naj opravijo za vse ostale.

— Prepustite meni samemu — vzklikne črnobradec. — Mene ne bo nihče dolžil umora, saj me poznajo vsi kot nedolžnega šepca.

— Dobro! — odredi Marietta. — Ti pojdi naprej, slepi pa ti naj sledi. Vem, da sem mu dala s tem užitek.

Slepi se mrzlo nasmeji, izvleče svoje bodalo in ga prične opazovati.

— Že dolgo nisi bilo namočeno v krvi — zamrmra. No, danes se boš lahko kopalo.

— Toda kdo bo kazal pot? — vpraša črnobradec. — Jaz še nisem bil nikdar v Markovi hiši. Morda je premeteni židov vse dobro zaklenil, da ne bova mogla uiti v hišo. Morda pa je v hiši nastavil past, pa bova v njej ostala kakor ujete lisice, dokler ne pridejo stražniki in naju ne odpeljejo.

Ta pomislek je bil dober. V onem nemirnem času ni bilo nič nenavadnega, če so nastavljali v svojih hišah bogati trgovci pasti ali kake druge priprave, s katerimi bi se napadalec nehote sam ubil.

Za hip je vladala globoka tišina. Radovedno je gledal razbojnik v druge. Mar ni bil še nihče pri Marku, — nihče?

V tem pa se zasliši doneč glas iza zadnje mize:

— Jaz vas bom vodil!

Vse oči se obrnejo tja, od koder je prihajal glas.

Neki mladenič skoči s svojega mesta in se postavi pred začudene banditove poglede. Lasje so mu bili čisto na kratko odrezani, kakor so jih navadno nosili kaznjenci. Obraz je bil močno obžgan od solnca, kakor pri drugil lopovih, vendar je bil suh.

Na tilnik je potisnil rdečo ribiško kapo, gotovo zato, da bi zakril znak kaznilnice, iz katere je bil odpuščen pred nekoliko dnevi.

Po vsem prostoru se zasliši nekako šepetanje.

— Kdo je ta mladi človek? Ali ga ne pozna nihče?

— Ali ga ni še nihče videl?

— Kdo si? Kako se pišeš? — vpraša Marietto.

— Moje ime nima s to stvarjo nobene zveze. Dali pa so mi pridevek — Bravo.

— Vsi ga pogledajo s posebno pozornostjo. Bravo je bil tak človek, ki ni prav nič pazil na človeško življenje, ampak je bil za gotovo plačo pripravljen vsakega spraviti na drugi svet.

— Ali poznaš naše društvo? — vpraša radovedno Marietta.

Zdelo se je, da se zelo zanima za lepega mladega človeka, ki se ji je mnogo bolj prikupil, kakor vsi drugi zaradi svojega vitkega stasa in lepega obraza.

Bravo se zaničljivo nasmeji.

— Prej sem bil v tej bandi, kakor vsi ti, ki jih tu vidim. Poznam debelega Masaniella, Antonija, poznam Violetto, Masaniellovo rejenko, naštejem vam lahko vse one po imenu, ki so bili nekoč ulovljeni pod Garibaldijem. Naštejem vam pa lahko še tudi druge dogodke.

Zasliši se polglasno čudenje in odobravanje.

— Ali poznaš tudi židova Marka?

— Ne poznam samo Marka, temveč tudi njegovo lepo hčerko Rebeko in njenega dragega, kneza Kolonno, prejšnjega »gospodarja noči«.

— Ha, ta se razume. Na tega se lahko zanesemo! — zavpije črnobradec.

— Ali ti je znana tudi Markova hiša? — vpraša Marietta, ki je gledala mladeniča z vedno bolj toplimi pogledi.

Prezirno zgane Bravo z rameni, kakor bi hotel reči, da v Neapolju ni ničesar, kar bi njemu bilo sploh neznano.

— Pokazati vam hočem — odvrne — kako sem tam poznan. Sporočiti vam morem celo to, da je dobil Marko v prošli noči deset tisoč cekinov, ki bodo gotovo padli v vaše roke, ako vas bom jaz vodil.

Po teh besedah zaori silno navdušenje. Deset tisoč cekinov je bil denar, kolikor ga lopovi že celo leto niso videli. Zdelo se je, da bo ta Bravo zopet oživel lepe kapetanove čase.

Vsi so ga obkolili. Vsak je molel proti njemu svojo čašo,

hoteč piti z njim — na zdravje — vendar pa se je Bravo odločno branil.

— Pustite prosim — je govoril. Vem, da vsakdo izmed vas dobro misli, toda jaz nisem več vaje vina.

— Da, da, — zakliče slepi — v kaznilnici se pije vino le ob velikih praznikih. Oh, to vem dobro.

Mladenič nekoliko pordeči in potegne svojo volneno rdečo kapo še bolj globoko na obraz.

— Polnoči je že — reče — in če bomo imeli srečo, bo čez eno uro že vse gotovo.

— Živijo Bravo! — zavpijejo banditi. — Če nas hočeš počastiti, bodi naš vodja.

Nekaj časa se je obotavljal Bravo.

— No dobro — reče potem — sprejemam vašo ponudbo. Postal sem vaš vodja in mislim, da ne boste mogli reči, da vam je slabo pri meni.

Marietta pohiti k njemu, ga objame z divjim ognjem in ga pred vsemi strastno poljubi. Burno odobravanje sledi temu dejanju.

— Marietto — pomisli na ubogega stražnika! — vzklikne krčmar zbadljivo. — Pustila boš svoje srce Bravu, zapustila pa boš zaupljivega stražnika.

— To pride lahko tebi še prav, ti stari lopov — odgovori mlada žena — ker boš pozneje obešen.

Vse se je nasmejalo tem besedam, le Bravo je ostal miren, kakor da je prišel v nepriliko, ker mu je razkrila Marietta svojo ljubezen.

— Čas je prišel! — zavpije s svojim močnim glasom — pustite nas na delo.

Ne da bi se ozrl, odhiti iz hiše spremljan od dveh banditov, ki ju je določila Marietta.

69. POGLAVJE.

Budna ljubezen

Julija, nečakinja ženevskega namestnika je prebila vso noč, ne da bi zatisnila oči. Neprestano je mislila na oba prijatelja, grofa Raimondija in Garibaldija, ki se nahajata v strašnem Kštelu Nuovu pod sigurnim varstvom, da je vsak beg izključen.

Slišala je pripovedovati o groznih podzemeljskih celicah v trdnjavi, ki so zgrajene na poseben način pod morjem tako, da se lahko tudi utopi ujetnike.

Prevzame jo strašna tesnoba ob misli, da bi mogla pretiti njenemu dragemu in njegovemu prijatelju istotako strašna usoda.

— O ti presveta Devica! — je molila — daj mi možnost, da najdem kako rešilno misel, kako pot, ki bi mi pomagala rešiti ujetnika!

Toda kolikorkoli se je mučila, nikakega izhoda se ni mogla spomniti. Končno pa, proti jutru, pade v kratki, nemirni san.

Prebudi jo zamolkli udarci kladiva, ki so odmevali iz daljave. Prestrašena se dvigne.

— Kaj pomenijo ti čudni udarci?

Solnce je stalo že visoko na nebu. Hitro uredi Julija svojo obleko. Potem pozvoni dvorjanki, ki ji prinese zajutrak.

— Kakšno je to neprestano nabijanje kladiva, ki se celo sem sliši?

S smehom odide dvorjanka k oknu, odgrne zavese in pokaže z roko.

— Glejte, princezinja, tam gradijo oder iz desek.

Julija poskoči s svojega stola in pohiti k oknu. Tam preko, na velikem trgu, se je dvigal veliki oder na močnih stebrih.

— Kako se imenuje ta trg?

— To je trg svetega Sebastijana, na katerem so se že od nekdaj izvrševale smrtne obsodbe — odgovori dvorjanka.

Julija se prestraši do dna srca.

— In oder?

— To je morišče, ki se pripravlja za neke zločince — odvrne prostodušno dvorjanka.

Z groznim krikom odskoči Julija od okna. Skoro nezavestna se zruši v dvorjankino naročje.

— Mati Božja — vzdikne — kakšna nesreča! Dovolite princezinja, da vas slečem in položim v posteljo. Vam je slabo.

— Ne — odgovori izmučena deklica — počakaj, da dobim novih moči, saj to bo minilo.

Dalje časa je ležala na divanu in srce ji je ječalo od bolečin. Nemo je stala zraven dvorjanka in čakala naročil. Nenadoma pa Julija vstane.

— Nimam časa, da bi bila slaba, pa tudi da bi bila bolana. Moram na delo.

Obrne se k deklici in jo pozorno ogleduje med burnim dihanjem.

— Ana — reče in prime deklico za obe roki — povej mi odkrito, ali imaš dragega?

— O princezinja — odgovori deklica v nepriliki — to vprašanje?

— Ti ljubiš, deklica — reče Julija — tega ne taji. Potem me lahko razumeš, potem boš čutila enako kakor jaz. Pomisli tedaj: njega ti ugrabijo in odvedejo brez vzroka, po nedolžnem na morišče — ali ne bi tudi ti obupala?

Deklica strepeta od groze.

— Jezus, Marija in Jožef — zašepeta in prebledi — kako prihajate do tako strašnih primerov?

— Ali ni resnica? — vzklikne obupno Julija. — Že sama misel na to je grozna in meni, meni se je pripetila ta strahota. Ugrabili so mi dragega, za njega se gradi morišče.

Okamenela od strahu pogleda Ana svojo gospodarico.

— Saj to je vendar nemogoče, princezinja! Vi blaznite — reče s strahom deklica.

— Mar nisi še slišala, da je ulovim minule noči don Hernades, tajnik mojega strica, grofa Raimondija in njegovega prijatelja?

— To sem slišala.

— No glej in oba so odvedli v trdnjavo Nuovo, kamor zaklepajo samo težke zločince, zločince, ki so obsojeni na smrt. Zato je brez dvoma, da se morišče gradi za oba nesrečnejša...

— Usmili se ju naj Madonna! — zašepeta deklica in prekriža roke.

— Rešiti ju moram. Umrla bom od obupa, če bom videla, kako se vzpenjajo na morišče — vzklikne Julija in se pripravlja na nekaj energičnega. — Tudi ti mi moraš pomagati! — se obrne k prestrašeni deklici.

— Signora — reče ta — siromašna deklica sem, ki nima nobenega vpliva na visoko gospodo. Kako vam naj jaz pomagam pri vaši nameri? Ah, princezinja, odvržite tudi misel na rešitev, vse bo zaman. Iz trdnjave Nuova ni rešitve!

— Mora biti, ali slišiš, mora biti! Moje življenje je odvisno od rešitve teh nesrečnikov. Ali želiš, da bi morala umreti že tako mlada?

— Marija vas naj varuje pred takimi grešnimi mislimi! Gotovo bi ne mogla prenesti pogleda na vaše mrtvo telo, še polno lepote in mladosti.

— Potem zberi svoje misli in mi daj dober svet. Zahtevaj od mene kar hočeš, samo reši mi nesrečneža.

Dvorjanka se zamisli za hip.

— Princezinja — reče potem — vse, kar morem storiti za vas je to: odvedla vas bom po podzemeljskem hodniku v trdnjavo Nuovo. V trdnjavi sem vzrastla, ker je bil moj oče paznik v kaznilnici, pa imam še sedaj tam nekaj zvez z uradniki trdnjave. Tudi moj zaročenec je paznik v kaznilnici.

Julija se ji veselo obesi okrog vratu.

— Nebo te me pošilja — reče veselo — o, ti mi moraš rešiti dragega! Slutim, da mora uspeti rešitev s tvojo pomočjo.

Žalostno povesi dvorjanka glavo.

— Ah signora — reče med vzdihom — vam niso poznane okolščine v trdnjavi, ker sicer bi ne bili tako veselí. Kaj vam more storiti ubogi kaznilniški paznik za rešitev dveh na smrt obsojenih nesrečnikov? Saj nima nikdar v rokah kaznilniških ključev.

— Pojdi in vodi me v trdnjavo. Drugo bo že prišlo.

Julija ni imela niti toliko časa, da bi se preoblekla. Odhitela je v svoji lahki jutranji obleki in potegnila za seboj dvorjanko. Vsa zasopla obstane na stopnicah v vlažnem podzemlju.

— Madonna! — zastoka dvorjanka, ki jo je komaj dohajala, — zakaj tako hitive? Saj bo še mnogo preveč časa na razpolago.

Ana, ki je od svojih otroških let živela v trdnjavi, je kmalu našla vhod v podzemeljski hodnik. Ta ni bil niti zaklenjen, kajti stražniki niso imeli za to časa, ko so peljali ponoči ujetnika v trdnjavo Nuovo.

Niti za hip ni oklevala Ana, ni se bala goste teme, ampak vodila je svojo gospodarico po tesnem hodniku, ki je tvoril tajno zvezo med namestnikovo palačo in trdnjavo Nuovo.

Po četrtni uri hoji pridete obe deklici do nekih vrat, ki pa so bila zaklenjena.

— Kaj pa sedaj? — reče Julija v prvem strahu.

Ana prisloni uho na odprtino v ključavnici. Dalje časa je prisluškovala. Končno pa privzdigne glavo in močno udari z roko po vratih.

Iz daljave odmevajo počasni koraki, ki pa postanejo hitreji, ko ne preneha ropotanje na vratih.

— Kdo je? — vpraša močan glas.

— Jaz sem Filip, tvoja Ana!

— Vragec! — se zasliši z druge strani. — kaj pa hočeš tukaj?

— Obiskati te hočem, dragi Filip! — se glasi odgovor.

— Ah, draga, ne smem te sem pustiti — odgovori paznik z žalostnim glasom.

— Toda zakaj ne, mili moj?

— Ker mi je don Hernandez, tajnik našega namestnika izrecno zapovedal, da ne pustim nikogar sem. Sploh, da nobenemu človeku ne dovolim vstop v kaznilnico, posebno pa v moj del.

— Toda zakaj ne, Filip?

— Zato, ker stražim dva zelo nevarna ujetnika, ki bosta v najkrajšem času usmrčena.

Juliji se zmrači pred očmi in oprijeti se je morala Anine roke.

— Toda kljub temu, mene smeš pustiti naprej — reče nežno dvorjanka — mene, svojo zaročenko.

Kaznilniški paznik obmolkne. Očividno se je borila v njemu ljubezen in dolžnost. Slišalo se je, kako je večkrat globoko vzdihnil.

— Kako le moreš tako dolgo premišljevati — reče jezo Ana — vrnila ti bom milo za drago, ko boš ti prišel k meni z namenom, da me obiščeš.

— Toda ne smem — vzdihne nesrečni zaročenec.

— Dobro, pa si vzemi za ženo don Hernandesa če ti je on bolj drag, kakor jaz. Z Bogom, ne boš me zopet tako kmalu videl.

Ana stopi nekoliko korakov nazaj, pri čemer je močno tolkla z nogami po tleh.

— Počakaj, — reče Filip — morda imam pri sebi ključ od vrat. Bom pogledal.

Minilo je nekaj sekund in ključ je zaškripal v ključavnici.

— Ana! — se glasi klic skozi odprta vrata — kje si? Ali se še jeziš name?

Počasi se deklica vrne.

— Morala bi se res razjeziti in se ne vrniti več, ti stari medved — odgovori dvorjanka. — Toda, saj veš, kako zelo te ljubim. Glej, nov dokaz ljubezni.

Prisrčno objame kaznilniški paznik, ki je bil stasit človek, svojo zaročenko. Ravno jo je hotel poljubiti, tedaj pa prestrašeno odstopi.

K vratom, ki so vodila iz hodnika v hodnik je stopila Julija. Baš ta vrata je odklenil paznik.

— Princezinja — zašepeta in prebledi — oh, izgubljen sem!

— Ne bojte se ničesar — ga miri Julija. — Ne prihajam zato, da bi vas nadzirala, ampak, da vas zaprosim za neko veliko uslugo.

— Princezinja, tu imate pravico zapovedovati! — odgovori paznik s spoštovanjem.

— Torej, odpeljite me v ječo, kjer sta zaprta ona dva nevarna ujetnika.

— Pri Bogu, ne mislite niti na to! — zakliče paznik. — Če bi zvedel za to don Hernandes, vsemogočni tajnik našega namestnika, bi izgubil službo.

— Toda jaz, nečakinja namestnikova vam pravim, da se vam ne bo nič zgodilo. Kaj pa je hudega pri tem, če si želim pogledati ta dva nevarna človeka?

Paznik je bil v veliki nepriliki.

— Seveda, to bi ne bilo nič hudega in nevarnega, toda z upornikoma ne sme priti nihče v dotiko.

— Saj moje oči ne bodo prav nič škodovala tema dvema možema — odgovori Julija. — Naredite mi torej veselje in odvedite me k njima.

Paznik se še vedno ni mogel odločiti. Zelo dobro je poznal Španca in zavedal se je, da bi se strašno osvetil, če bi se kaj zgodilo ujetnikoma.

— Ne bodi vendar neumen! — je silila vanj Ana, Julijina dvorjanka. — Kaj pa se naj zgodi ujetnikoma, če jih pogleda princezinja.

— No, pa pojdimo — reče paznik. — Toda bodite mirni, da ne bosta opazila vaše prisotnosti.

Silno je bilo Juliji srce, ko je hodila za paznikom. Končno obstanejo pred dvojnimi vrati, ki so bila okovana z železom.

Brez šuma odpre paznik malo okence na vratih in ponudi razburjeni deklici, naj pogleda skozi.

Minilo je precej časa, predno so se ji oči navadile na temo, ki je vladala v ječi. Končno opazi v kotu na leseni postelji nekega moža. Sključen je sedel na postelji, glavo pa si je podpiral z rokami.

Šele čez nekaj časa je spoznala v tem možu Giuseppa Garibaldija, svojega ljubega. Komaj je zadrževala solze. Ali ga naj opozori na svojo prisotnost?

Kakšen pomen pa bi to imelo? Saj mu ne bi mogla dati niti najmanjše tolažbe. Pridobila si je vsaj paznikovo prijateljstvo, do katerega ji je bilo mnogo.

Sedaj je vsaj vedela, kje sta celici obeh nesrečnikov.

— Ali ne boste pogledali tudi drugega ujetnika, princezinja? — vpraša paznik, ko je Julija odstopila od okna.

— Ne! — reče s pretresljivim glasom. — Že s tem nesrečnikom sem mnogo videla. — Kdo pa hrani ključe od teh ječ?

— Ključe ima pri sebi sam don Hernandes — odgovori paznik.

Julija se strese, da je opazil celo paznik.

— Kaj vam je princezinja? — vpraša skrbno.

— Nič — odgovori tiho. — Groza me je prevzela, ko sem pomislila na ubogo stanje teh nesrečnikov.

— Da, slabo jima je — reče dobrosrčno paznik. — Jutri ju bodo dali na mučila, da bi zvedeli imena ostalih upornikov.

— Grozno! — vzklikne prestrašena deklica. — Mislila sem, da je mučenje že davno končano.

— Navidezno sicer ni več mučilnic, toda gospodje sodniki ju hočejo še tajno izpraševati. Vem gotovo, da je za jutri zjutraj poklican mučitelj s svojimi mučili.

— Bog jih obvaruj tega! — je mrmrala princezinja in obupno sklenila roke. Zaman je napenjala možgane, da bi se domislila, kaj bi naj naredila v tej strašni situaciji.

— Don Hernandesu bi bilo najljubše, če bi ne mučili nesrečnikov — pripomni Filip.

Julija ga pogleda z vprašujočim pogledom. Ta želja se gotovo ni porodila iz njegovega velikodušja in usmiljenja.

— Kakor se mi dozdeva, bi don Hernandes želel, da najdemo oba ujetnika nekega jutra mrtva v celicah — zašepeta tiho paznik.

Za hip obstane Juliji srce.

— Ali vam je to svojo željo zaupal? — vpraša Julija vsa zmedena.

Filip ni odgovoril.

— Govorite brez strahu — je silila deklica. — Vaša tajnost ne bo prišla preko mojih ust, to vam obljubljam.

Paznik pristopi bližje k Juliji.

— Ne vem princezinja — je šepetal — če so vam znane tajnosti teh dveh ječ. V obeh celicah je namreč neki mehanizem, s pomočjo katerega se lahko doseže, da prodre voda iz zaliva in ujetniki se utope. Potem voda zopet odteka, na tleh se odpre velika odprtina in v zalivu zaplavajo mrtveci.

— Grozno! — vzdikne Julija in pritisne roke na oči. — Ali vam je znano, če se naredi tu večkrat to razbojniško delo?

Jetničar zgane z rameni.

— Kdo more to vedeti, princezinja? Govori se o izgnanih osebah, ki so padle v roke tajne policije in niso nikdar več prišle pod božje solnce. Če je bilo nevarno opraviti usmrnitev javno, ni nemogoče, da so prepustili to delo vodi in zidovju.

— Ali je vam naložil tajnik mojega strica to sramotno delo?

— Naravnost ne, signora, toda izrazil se je, da bi onemu ne izostala pest cekinov, ki bi mu jutri prinesel vest, da sta oba upornika najdena mrtva v svojih celicah.

— Tajni ubijalec! — zakliče razjarjeno Julija. — Toda vi gotovo ne boste hoteli prodati svojo čast za pest cekinov. Vsaj mislim tako.

— Seveda ne, princezinja! Toda, ali se ne bodo našli za mojim hrbtom ljudje, ki bodo Špancu radi storili to veselje in izprožili mehanizem.

— Kakor Boga vas prosim — je jadikovala lepa deklica — pazite na svoje tovariše, da se ne bo zgodila nesreča.

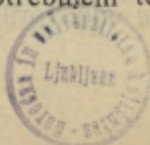
— Kaj pa morem jaz storiti? — vzdihne Filip. — Jaz opravljam svoje delo na določenem mestu in se ne morem mnogo brigati za druge.

Julija nekoliko pomisli.

— Ali nosi pri sebi don Hernandez samo ta dva ključa od teh celic?

— Da signora!

— Dobro — vzdikne Julija med težkim dihanjem — moj načrt je gotov. Ana, pojdi z mano, potrebujem te. Le na ta način je možna rešitev.

2023

I-II

3640. —